8.V6.A.5

ZIONALE CENTRALE V. E. II
8
A
5
OMA

Digitized by Google

VII
I
23

Digi[illegible] G

DOCTRINA
S. CONCILII
TRIDENTINI
ET
CATECHISMI ROMANI.

Per R. D. IOANNEM BELLARINVM
Clericum Reg. Congr. S. Pauli.

*EDITIO NOVISSIMA AB INNVMERIS
mendis expurgata methodo:*

Tam ad Sacrum faciendum quàm ad Concio-
nandum pervtili aucta atque ditata.

Ex Libris

LVGDVNI,
Sumpt. ANTONII CELLIER, in viâ Mercatoriâ
ſub ſigno S. Antonij.

M. DC. LXV.
Cum Approbatione & Privilegio.

De Symbolo Apoſtolorum, de Sacramentis, & iuſtificatione.

De Oratione Dominica, Decalogo.

De Compendiis ſingulorum ſupradictorum, Opuſculis, de Sancto Euangelio ipſoque Catechiſmo.

De Examine ad Ordines, Confeſſiones, Conciones, Beneficia, & Curam animarum.

Opus omnibus Parochis Confeſſoribus, Concionatoribus, & Catechiſtis vtiliſſimum.

ILLVSTRISSIMO
ECCLESIÆ PRINCIPI
D. CAMILLO
DE NEVF-VILLE,
Archiepiſcopo & Comiti Lugdunenſi Galliarum Primati, Regiorum Ordinum Commendatori, Lugdunenſium, Seguſianorum, & Belliiocenſium Proregi meritiſſimo.

SOLLICITABAR *iamdudum* (ARCHIPRÆSVL, ET PROREX ILLVSTRISSIME) *quà publicis Patriæ vniuerſæ, quà priuatis apud te nominibus, innataq́; animi propenſione, ad dandum in vulgus aliquod obſeruantiæ in te meæ monumentum. Me tamen hactenus neſcio quis pudor, eaque ipſa quæ me vrgebat obſeruantia in te mea retinuit; prorſus vt temeritatis culpam*

*non leuem mihi viderer haud dubiè ſuſtinere, ſi patrocinium tuum, inconſulto nimium auſu, accerſere, aut etiam ambire viderer. Vicit tamen pudorem meum tua illa planè ſingularis humanitas, quâ nuper Bibliothecam meam, congeſtorumque voluminum apothecam præſentiâ tuâ cohoneſtaſti; & ſelectos magni nominis auctores apud te habere voluiſti, quibus eximiam illam, quam inſtruis, Bibliothecam locupletares. Etenim licet ſumma Prudentia, Comitas, rerumq; maximarum capax animus te tibi totum propemodum eripiant, publiciſq;, tum Eccleſiæ, tum Regis Chriſtianiſſimi curis mancipent; amas tamen è ſublimioribus illis negotiis ad euoluendas literatorum hominum lucubrationes deſcendere, capaxq; in plura diuidi, fatigatum ſeriis ac perplexis ingenium eorum aſpectu recreare. Hinc tantus ille tuus, non literatorum modo, ac librorum, ſed & Librariorum amor, quos præpotenti tuo præſidio ac tutelâ ſemper fouiſti, vt nupero experimento, abunde comprobaſti. Et cui præterea non faceret animos tanta illa humanitas, quam experiuntur ſinguli, quam extollunt vniuerſi? Patere igitur (*ARCHIPRÆSVL ILLVSTRISSIME*) vt tot inter præconia, fauſtaſq; tuorum Lugdunenſium acclamationes & plauſus, in addictiſſima tibi Ciuitate, qualemcumque humillimi obſequij teſtificationem exhiberi, dum huic opuſculo, Excellentiæ tuæ meritis nimiùm quantùm impari, è præfixo tuo Nomine pretium & æſtimationem quæro. Exiguum, fateor, opuſculum, ſi cum Nominis tui amplitudine conferas; at non mole, nec pondere, ſed*

vtilitate,

vtilitate, libros metiri ſoles; qua in re maiora etiam volumina ſuperat libellus iſte, qui dum contractam in ſynopſim Concilij, Catechiſmive Tridentini doctrinam complectitur, eos potiſſimum informat, quos inprimis excultos cupis; illos nempe qui, ſuſceptis ſacris Ordinibus, ſe totos diuino cultui, animarumque ſaluti mancipant. Maiora deinceps meditor tuo conſecranda Nomini, tibi potiſſimum prælum meum deſudabit impoſterum, & pro viribus conabor, vt tibi, tuæque gloriæ monumentum ære perennius excitem, quod non imber edax, non fuga temporum, longaq; annorum ſeries diruere poſſint. Nec acquieſcam doneç quibuſcumque officioſis argumentis obſequium meum, voluntatem, obſeruantiamque probauero.

Humillimus & addictiſſimus ſeruus

ANTONIVS CELLIER.

INDEX TITVLORVM.

Index Introductionis.

DE fine huius tractat. c.1.p.1
De modo colligendi, & diſtinguendi omnem doctrinam de Sacramentis, c.2.p.2
Quòd tractatio Catechiſmi completa ſit, cap.3. 3
De doctrina à Deo de Sacramentis reuelata, c.4. 4
Quomodo Deus per Eccleſiam Catholicam reddit homines certos de doctrina ab ipſo reuelata. cap.5. 7
De ſex modis quibus Eccleſia teſtimonium reddit, quòd aliqua doctrina à Deo ſit reuelata, cap.6. 12
De octo modis probandi aliquam doctrinam fuiſſe à Deo reuelatam, cap.7. 13
De fine Concilij Trid. & Catech. Rom. cap.8. 14
De auctoritate Concilij, & Catechiſmi, c.9. 15
De modo ſtudendi Cat. & Conc. Trid. c.10. 16
De modo inueniendi authoritates, quæ hîc citantur, c.11. 17

De iuſtificatione.

De neceſsitate huius doct. p.18
Diuiſio tractationis. ibid.
De his quæ præcedunt Iuſtificationem, cap.1. 19
De fine hominis, & mediis ad illum conſequendum, num.2. ibid.
De ſtatu naturæ integræ & corruptæ, n.2. ibid.
De iuſtitia originali, n.4. ibid.
De peccato primi parentis, nomine, & effectu, n.5. 20
De remedio contra peccatum originale, eiúſque neceſsitate, nu.6. p.21
De appellatione huius remedij, num.7. 23
De duplici effectu huius applicationis per Baptiſmum factæ, n.8. ibid.
De præparatione ad iuſtificationé, & de eius neceſſitate, cap.2. ibid
De fine, effectu, & fructu præparationis num.2. 24.
De materia præparat. n.3. 25
De efficiente præparationis, & de libero arbitrio. n.4. ibid.
de forma, & modo præparandi, num.5. 26
De iuſtificatione, & eius diffinitione, cap. 3. 27
De cauſa finali iuſtificationis, n.2. 28
De cauſa materiali, num.3. 28
De cauſa efficiente iuſtificationis, num.4. 29
De cauſa formali iuſtific. 30
De his, quæ poſt iuſtificationem in homine reperiuntur, c.4. 31
De modo augendi iuſtitiam acceptam, n.2. ibid.
De obligatione obſeruandi mandata Dei, & Eccl. n.3. ibid.
De munere perſeuerantiæ, n.4. 32
De lapſu, & reparat. n.5. 33
De fructu iuſtificationis, & merito, & operibus viuis, mortiferis, mortific. n.6. 33
De vſu huius doctrinæ, n.7. 35

De Sacramentis in genere.

Diuiſio de Sacramentis in genere 36
De nomine Sacramenti, & eiuſdem diffinitione, c.1. 36
De diffinitione Sacramenti, n.2. 37
De diuiſione rerum, & ſignorum, ſeu explicatio primæ particulæ, num.3. ibid.
De triplici ſigno rememoratiuo, demonſtratiuo, prognoſtico, ſeu explicatio ſecundæ particulæ rei ſacræ, n.4. 38
Explicatio tertiæ particulæ, n.5. 39
De differentia inter ſacramentum, rem Sacramenti, & vtrumque, num.6. ibid.
De Sacramentis veteris legis, cap.2. ibid.
Declarat. quid ſit opus operans, & opus operatum in ſacramentis, num.2.

num. 2 40
De differentia inter Sacramenta veteris,& nouæ legis,n.3. ibid.
De Sacramentis nouæ legis, & eorum propria diffinitione, c.3. 41
Explicatio dictæ diffinitionis, n.2. ibid.
Distinctio eorum, quæ ſunt de neceſſitate præcepti, n.3. 42
De eſſentia,ſubſtantia,& natura Sacramenti, n.4. ibid.
De vnitate ſacramentorum,n.5. 43
De materia, & forma Sacramenti, cap.4. ibid.
De fine,ſeu effectu Sacramentorum principali, c.5. 44
De vita,& operatione ſpirituali, & ſupernat.n.2. 45
De charactere, n.3. ib.
De gratia, eiuſque definitione, n.4. 46
De effectibus gratiæ gratum facientis, n. 5. ib.
De differentia inter gratiam, iuſtitiam, & charitatem, n 6. 47.
De diffinitione gratiæ gratis facientis ib.
Exempla quæ declarant quid ſit grat. num.8. 48
De neceſſitate gratiæ, n.9. 49
De neceſsitate ſacramentorum. 10. ibid.
De numero & ſufficientia ſacramentorum, n.11. 50
De comparatione ſacramentorum inter ſe, n. 12. 51
De cauſa ſacramentorum efficienti, cap.6. ibid.
De efficacia ſacram. n.2. 53
De adminiſtratione ſacram. cap. 7. ibid.
De bonitate, & malitia miniſtrorum, & quòd miniſter eſt publica perſona, n.2. 57
De intentione miniſtri, n.3. 58
De Intentione actuali, & virtuali, n.4. ibid.
De vſu ſacramentorum, & fine illorum, cap. 8. 59
De ſuſcipiente ſacramentum,n.2. ibid.
De præparatione,n.3. ibid.
De deuotione, & reuerentia erga Sacramenta,n.4. 60
De ſuſceptione ſacram n 5. ibid.
De cauſis ob quas ſacramentorum vſus eſt à Deo inſtitutus, ſeu de ſecundario fine ſacramentorum, n.6. ibid.
Quomodo ex dictis adiuuetur bonus vſus ſacr. n.7. 62
De ritibus, ac cærimoniis ſacramentorum, cap.9. 63
De fine, effectu, & vi cærimoniarum, n.2. 64
De modo quo parochi debent tradere doctrinam ſacramentorum, n.3. 65

De Baptiſmo.

De neceſſitate doctrinæ de Baptiſmo. 66
Diuiſio huius tractatus. 67
De nomine Baptiſm. n. 1. ibid.
De Baptiſmi diffinit. n.2. ibid.
De materia Baptiſmi, c.2. 68
De forma Baptiſmi, n.2. 69
De ablutione, n 3. 70
De efficiente Baptiſmi, n.2. 70
De miniſtro Baptiſmi, n.2. 71.
De patrinis, n.3. 72
De fine, & effectu Bap. c. 4. 74
Quomodo per Baptiſmum tollatur peccatum orig. n.2. ibid.
Quomodo in illo remittatur actuale, n. 3. 75
De adminiſtratione, vſu, & neceſſ. Baptiſmi, c.5. 76
De ſuſcipientibus hoc ſacramentum, n.2. 77
De diſpoſitione, & præparatione ad Baptiſmum, n.3. 78
De precationibus, ritibus, ac cærimoniis Baptiſ. c. 6. 79
Diuiſio precationum, & cærimoniarum, n.2, ibid.
De ritibus ante Baptiſmum ſeruandis, n.3. ibid.
De Catechiſmo, n.4. 80
De exorciſmo, n 5. ibid.
De aliis cærimoniis Baptiſmi præcedentibus, n.6. ibid.
De his, quæ fiunt apud fontem Baptiſmi. n.7. 81
De his, quæ poſt Baptiſ. efficiuntur, num 8. ibid.

De Confirmatione.

De neceſſitate doctrinæ huius ſacramenti,c.1. 82
De nomine, &, diffinitione huius ſacramenti,c.1. 83
De materia huius ſacramenti. c.2. 84

De forma, n.1. ibid.
De efficiente Confirmationis, c.3. 85
De miniſtro illius, n.2. ibid.
De patrinis, n.3. ibid.
De fine, & effectu Confirmationis, num.4. ibid.
De vſu, & adminiſtratione huius ſacramenti, c.4. 86
De præparatione in adultis, nu.2. ibid.
De ritibus, ac cærimon, c.5. 87
De modo quo iſta doceri debent, num.2. ibid.

De Eucharistia.

De neceſſitate tradendi doctrinam de Euchariſtia. 87
Diuiſio totius tractationis in tres partes principales. 88
Diuiſio tractationis de Euchariſtia, vt eſt ſacram. 89
De ſacr. Euchariſtiæ, ca.1. ib.
De inſtit. Euchariſtiæ, n.2. ib.
De nominibus Euchariſtiæ, nu. 3. 90
Quod Euchariſtia ſit ſacra, & qua ratione, num.4. 91
De ſacramento, & re ſacramenti:& vtroque, nu.5. ibid.
Comparatio inter Euchariſtiam, & alia ſacramenta, n.6. 92
De vnitate ſacramenti Euchariſtiæ, n.7. ibid.
De diffinitione ſacramenti Euchariſtiæ, n.8. 93
De re ſignificata in Euchariſtia, n.9 ibid.
De materia Euchar. c.2. 94
De duplici materia Euchariſtiæ, n.2. ibid.
De pane in Euchariſtia adhibendo, n.3. ib.
De quantitate materiæ conſecranda, n.4. 96
Quod & quale vinum ſit apta materia panis, & vini, n.6. 97
De forma Euchar. c.3. 98
De forma conſecrationis panis n.2. ibid.
Explicatio formæ iam dictæ, n.3. 99
De forma conſecrationis vini, n.4. 101
Expoſitio iam dictæ for. n.5. 102
De conſecratione, & tranſſubſtantione, ca.4. 104
De conſecrat. quid ſit, n.2. ib.
Explicatio huius diffinitionis, n.3. 105
De tranſſubſtantiat. n.4. ib.
De ſpeciebus ſacramentalibus, c.5. 107
Quid ſint ſpecies panis, & vini, n.2. ibid.
Quomodo ſint in Euchariſtia, n.3. 108
Quid ſignificetur per ſpecies panis, & vini, n.4. 109
De contento ſub iſtis ſpeciebus cap.6. ibid.
De reali præſentia Chriſti in Euchariſtia, n.2. 110
Quomodo Chriſtus incipiat eſſe in Euchariſtia, n.3. ibid.
Quomodo Chriſtus ſit in Euchariſtia, n 4. 111
Quòd totus Chriſtus ſit ſub vtraque ſpecie ex vi verborum, & per realem concomitantiam, num.5. 114
Quare Chriſtus ſoluerit eſſe in ſacr. & quali ratio[illegible], n. 6. 116
De probatione eo[illegible] quæ dicta ſunt, cap. 7. 118
De cultu, & veneratione ſanctiſ. ſacramen. exhibenda. cap.8. 119
De fine, & effectu ſacramenti Euchariſtiæ, 9. 121

De communione, & vſu Eucharistiæ.

De doctrina communionis populo tradenda, 123
Diuiſio tractationis. ibid.
De miniſtro, & adminiſtratione Euchariſtiæ, c.1. ibid.
De fine, & effectu huius ſacramenti, c. 2. 124
Quomodo manifeſtatur fructus, & effectus Euc. n.2. ib.
Qui ſint effectus particulares huius ſacramenti, n.3. 125
De ſumentibus Euchariſtiam, c.3. 126
Quomodo pueris poſſit adminiſtrari Euchariſtia, n.2. ib.
Quando amentibus poſſit dari n.2. 127
Quòd ſaltem in Paſchate quilibet tenetur, Euchariſtiam ſumere, n.3. ibid.
Quòd laicis ſub vtraque ſpecie communicandum non eſt, & quare, n.4. ibid.

De

De forma, & modo communicandi, c.4. 128
De triplici ratione ſumendi Euchariſtiam, n.1. ib.
De neceſsitate præparationis ad Euchariſtiam, n.3. 129
De præparatione animæ, & corporis, n.4. ibid.
De frequenti vſu Euchariſtiæ, n.5. 130
De Sacrificio Miſſæ.
De neceſsitate, & vtilitate huius doctrinæ. 132
Diuiſio tractationis. ib.
De nomine, & diffinitione Miſſæ c.1. 133
De nomine ſacrificij, c.1. 134
De diffinitione ſacrificij, n.2. ib.
De quadruplici fine ſacrificij, n.3. 135
De forma ſacrificij, n.4. ib.
De materia ſacrif. n.5. 136
De efficiente ſacrificij n.6. 137
De quatuor cauſis ſacrificij Miſſæ, c.3. ibid.
De materia ſacrificij Miſſæ, nu.2. ibid.
De forma Miſſæ, n.3. ib.
De efficiente ſacrificij Miſſæ, n.4. 138
De fine, effectu, efficacia, & virtute ſacr. Miſſæ, n.5. ib.
De dignitate ſacrificij Miſſæ, n.6. 140
De partibus Miſſæ, c.4. ibid.
De præparatione, n.2. ib.
De inſtructione, n.3. 141
De oblatione, n.4. 142
De conſecratione, n.5. ib.
De prima parte canon. n.6. ibid.
De communione, ſeu perceptione ſacramenti, n.7. 143
De gratiarum actione, n.8. ibid.
De ritibus, ac cærimoniis Miſſæ, c.5. ibid.
De neceſſitate cognoſcendi ritus Miſſæ, n.1. 144
De authore rituum, & cærimoniarum Miſſæ, n.3. ibid.
De fine cærimoniarum Miſſæ, n.4. ibid.
De diuiſione rituum, & cærimoniarum Miſſæ, n.5. 145
De veſtibus ſacerdotibus n.6. ib.
De Eccleſ. & altari, n.7. 146
De tempore celebrandi hoc ſacrificium, n.8. ibid.
De calice & corpor. n.9. 147
De luminibus, n.10. ib.
De Clerico, n.11. ibid.
De actionibus, quæ adhibentur ad ritum Miſſæ, n.12. ib.
De populi ſalutat. n.13. ibid.
De fractione hoſtiæ, n.14. 148
De delatione Miſſalis ab vno loco ad alium, n.15. ibid.
De extenſione, & vnione manuum ſacerdotis, n.16. ibid.
De crucis ſignatione n.17. ib.
De veneratione erga hoc ſacrificiũ, c.6. 149
De interiori venerat. n.2. ib
De exteriori venerat. n.3. 150
De intentione habenda in oblatione huius ſacr. n.4. 151
De defectibus circa Miſſam contingentibus, c.7. 152
De Pœnitentia.
De neceſſitate huius ſacramenti, & doctrina illius. 154
De ſignificatione & multiplici acceptione huius nominis Pœnitentiæ, eiuſque diffinitione, ibidem.
De pœnitentia vt eſt virtus, & vt eſt ſacramentum. 155
Diuiſio tractationis. 156
De pœnitentia vt eſt virtus, cap.1. ibid.
De definitione pœnitentiæ quæ virtus eſt c. 1. ibid.
De fine Pœnitentiæ, quæ virtus eſt n. 2. 157
Quomodo probetur Pœnitentiam eſſe virtutem, n. 3. 158
Quibus gradibus ad pœnit. interiorem peruen. n.4. ib.
De neceſſitate pœnitentiæ quę virtus eſt, n.5. 159
De fructibus huius pœnitentiæ, n.6 ibid.
De pœnitentia externa, quæ eſt ſacramentum. c.2. ibid.
De reſtitutione ſacramenti Pœnitentiæ, n. 2. 160
De partibus huius ſacramenti n.3. 161
De materia Pœnit. n.4. ibid.
De pœnitente, eiuſque diſpoſitione, nec non de tribus ab illo adhibendis, n.5. 16
De forma ſacramenti pœnitentiæ, nu.6

num 6. 163
De vi, efficacia, effectu, fructu & fine ſacramenti, n.8. 164
De remiſſione omnium peccatorum n. 8. 165
De partibus integralibus pœnitentiæ, n.9. 167
De contritione c.3. 168
De nomine contritionis. & attritionis, n.2 ibid.
De diffinitione communi attritionis, & contrit. n 3. 169
De propria diffinitione contritionis perfectæ, n.4. 170
De propria diffinitione attritionis, n.5. ibid.
De conuenientia, & differentia inter attritionem, & contritionem, n.6. 171
De efficiente contritionis, & attritionis, n.7. ibid.
De materia contritionis, & attritionis, n.8. 172
De forma contritionis, & attritionis, num.9. 173
De propoſito non peccandi de cætero, n.10. 174
De ſpe veniæ, n.11. 175
De voto faciendi ea quæ ad ſacramentum requiruntur, num. 12. 176
De fine, effectu, fructu, vtilitate contrition. n.13. ibid.
De modo ſe exercendi circa actum contr. n. 14. 177
De modo dirigendi fideles ad actũ contrit. n.15. ibid.
De confeſſione, cap.4. 178
De neceſſitate tradendi doctrinam confeſſionis, n.2. 179
De vtilitate conf.n. 3. ibid.
de natura, vi, & definitione confeſſionis, n.4. 180
de inſtitutione confeſſionis, n.5. 181
de inſtitutione rituum, & cærimoniarum conf. n.6. 183
De neceſſitate confeſſionis & quando ſit, n.7 ibid.
de integritate confeſſion. eiuſque neceſſitate, n.8. 185
de circunſtantiis peccatorum quæ debent in cõfeſ.recenſeri, n.9 186
de conditionibus confeſ.& de illius frequentia, n. 10. 188
de miniſtro, clauibus, iuriſdictione, abſolutione. c.5. 189
de actibus à confeſſario faciendi, n.2. 190
de conditionibus in conf.requiſitis, & de clau. n.3. 192
de ſcientia conf. n.4. 193
De bonitate & prudentia confeſſ. & de ſigillo, n.5. 194
De ſatisfactione, c.6. 196
De pœna; & culpa, & illarum remiſſione, n.2. ib.
Cur Deus non remittat omnem pœnam in pœnitentia, ſicut in Baptiſmo, n.3. 199
De nomine & definitione ſatisfactionis, n.4. 201
de fine, fructu, neceſſitate vtilitate, vi, & effectu ſatisfactionis, n 5. 202
De forma ſatisfact. n.6. ibid.
De materia ſatisfactionis, & de triplici ſatisfactione, n.7. 203
de cauſa efficienti ſatisfactionis, n.8. 205
Qua ratione confeſſarij pœnitentias imponant. n.9. 206
De Extrema Vnctione.
De vtilitate huius doctrinæ, 208
diuiſio tractationis, 209
de ſubſtantialibus Extremæ vnctionis cap.1. ibid.
De nomine Extremæ vnctionis n.1. ibid.
de diffinitione, n.2. 210
Quomodo probetur, quòd Extrema vnctio ſit ſacramentum, n.3. ibid.
de vnitate huius ſacramenti nu.4. 211
de materia Extremæ vnctionis, n.5. ibid.
de forma huius ſacramenti num.6. ibid.
de inſtitutione huius ſacramenti, n.7. 212
de ſuſceptione, & adminiſtratione huius ſacr. & primò quibus, & quando ſit conferendum, cap.2. 213
Quæ partes ſint vngendæ, & quare n.2. 214
de præparatione ad hoc ſacramentum, n.3. 215
de miniſtro huius ſacramenti, n 4. 216
de ritibus circa hoc ſacramentum, n.5. ibid.

de

De fructu, ſeu effectu, & fine huius ſacramenti, c.3. ibid.
de modo tradendi doctrinam huius ſacramenti, n.2. 218

De Ordine.

de neceſſitate & vtilitate doctrinæ huius ſacramenti, 218
diuiſio tractationis, 219
de nomine Ordinis, c 1. 220
de diffinitione ſacramenti Ordinis, num.2. ibid.
de Materia ſacramenti Ordinis n.3. 221
de forma eiuſdem, n.2. ib.
de fine ſacramenti Ordinis, c.3. ib.
de functionibus ſacris, n.2. ib.
de ſacris miniſtris, n.3. 222
de numero miniſtrorum, & ordinum, n.4. ibid.
de ſufficientia horum ordinum & miniſtrorum, n.5. 223
de diſtinctione, & differentia eorundem, n.6. 224
de vnitate ſacramenti Ordinis, n.7. 225
de ſacramento tantùm, re tantùm, & vtroque, ibid.
de effectu ſac. Or. id eſt gratia, & charact. n.9. ibid.
de corpore Chriſti vero, & myſtico, n 10. 226
de dupli i poteſtate ordinis, & iuriſdictionis, n.11. ibid.
de duplici claui ſcientiæ, & poteſtatis, n.11. 227
de vſu clauium, n.13. 228
de iuriſdict. eiuſque diuiſione, ac neceſſitate, n.14. 229
de ſingulis ordinibus in Particulari, Pars. 2. 230
de prima Tonſura. ibid.
de ordine Oſtiariatus. 231
de ordine Lectoratus. 232
de Exorcizatu. 233
de Acolytatu. ib
De Subdiaconatu. 234
de ritibus in collatione huius ordinis. 235
de ordine diaconatus. 236
de ritibus in collatione huius ordinis. 237
de ſacerdotio. 238
de dignitate, poteſtate, & gradibus ſacerdotum. 239
de vſu, & ſuſceptione ſacramenti ordinis, Part.3. 241
de ſuſcipientibus ſacramentum Ordinis, n.2. ib.
Qualis promotio ad Ordines requiratur, n.3. 242
de triplici fine malo in promouendo, n.4. ib.
de recto fine, qui debet haberi in promouendo, n.5. 243
de requiſitis in promouendo ſeu de præparatione, n. 6. ib.
de ſcientia quæ requiritur in ordinandis, n.7. ib.
Cur ordinationes habeantur tempore ieiuniorum, n.8. 244
de ſufficientia eorum quæ dicta ſunt, n.9. ibid.

De Matrimonio.

de neceſſitate & vtilitate huius doctrinæ. 245
diuiſio tractationis. ibid.
de natura Matrimonij, ſeu de nomine, & definitione. c.1. 246.
de diffinitione matrimonij, n. 2. ibid.
de qualitate conſenſus, verborum & obligationis, num 3. 248
de matrimonio, vt eſt officium naturæ, c.2. ibid.
Quibus de cauſis matrimonium ſit contrahendum, ſeu de fine matrimonij, n.2. 249
de matrimonio, vt eſt ſacramentum, c.3. 250
Quòd matrimonium ſit ſacramentum, n.2. ibid.
de cauſis, & diffinitione matrimonij vt eſt ſacramentum, n.3. 251
Comparatio ſacramenti matrimonij cum matrimonio naturali, n.4. 253
Quòd inter duos tantùm matrimonium eſſe poteſt, n.5. ib.
de indiſſolubilitate matrim. eiuſque vtilitate. n.6. 254
de triplici bono matrim. c.4. 255
de mutuo amore, & officio inter virum, & vxorem cap.5. 256
de officio mariti erga vxorem. n.2. ibid.
de officio vxoris erga maritum, num.3. 257
de ritibus ante, & poſt matrimonium adhibendis, c.6. ibid.
de publicationibus, n.2. ibid.
de ritibus in celebratione matrim. adhibendis, n.3. 258

de

De benedictione, & ritibus poſt matrimonium ſeruandis, num.4. ibid.
De adminiſtratione, & vſu huius ſacramenti c.7. 259
de ſuſceptione huius ſacramenti, & præparatione ad illud, n.2. ibid.
de debito reddendo n.3. 260
de peccatis quæ poſſunt committi contra matrimonium c.8. ibid.
[I]mpedimentis matrimonij, c.9. 262
de impedimentis non dirimentibus, num.2. 263
de impedimentis dirimentibus, n.3. 264
de errore, n.4. ibid.
de conditione, n.5. 265
Votum, n.6. ibid.
Cognatio. n.7. ibid.
de legali cognatione, n.8. ib.
de cognatione ſpirit. n.9. 266
de cognatione carnali, vel naturali, n.10. ibid.
de gradibus, & illorum regulis, n.11. 267
de impedimento criminis, num.12. 270
Cultus diſparitas, n.13. 271
de vi dirimente, n.14. 272
de ord. impedimento, n.15. ib.
Ligamen n.16. ib.
Honeſtas, n.17. 273
de affinitate, & duplici genere illius, n.18. 274.
de duplici genere affinitat. nu.19 275
de regulis ad cognoſcendum, 1. & 2. genus affinitatis, n.20. ibid.
Si forte coire nequibis, n.21. 278
de impedimento ætatis, n.22. ib.
de impedimento matrimonij clandeſtini. ib.
de impedimento inter raptorē, &c. num.23. 279

Index Compendij.

de ſacramentis in gen. 280
de differentia inter ſacramenta veteris, & nouæ legis. ib.
de ſigno. 281
de cauſis ſacramenti. ibid.
de gratia, & charactere. 282
de ſacramento, re, & vtroque ib.
de numero ſacrament. ib.
de neceſſariis in quolibet ſacramento, de neceſſitate ſacramenti, & præcepti. 283
de Miſſæ ſacrificio, 284
de Confirmatione. 285
de Euchariſtia, vt eſt ſacramentum. ibid.
de conſecratione, & tranſſubſtantiatione. 286
de ſpeciebus ſacramentalibus & contento ſub ipſis. 287
de vſu ſacramentorum, 288
de communione. 289
de ſacramento Pœnitentiæ. 290
de partibus integralibus Pœnitentiæ. 291
de Extrema Vnctione. ibid.
de ſacramento Ordinis. 292
de Matrimonio. 293

INDEX

INDEX TITVLORVM
IN SYMBOLVM.

DE editione, & inſcriptione Catech. 294
De Præfat. in Cat. 295
De doctrina diuinitus reuelata, n.1. ibid.
Quid ſit reuelat. & doctrina reuelata, n.2. ib.
de neceſſitate doctr. reuelatæ, n.3. 296
de modo quo à Deo doctrina reuelata eſt, n.4. 297
de verbo Dei, n.5. ibid.
de veteri & nouo Teſtamento, n.6. ibid.
de Euangelio, n.7. 298
de verbo Dei ſcripto, & nō ſcripto, ſeu de ſcriptura, & tradit. nu.8. ibid.
De ſacra Scriptura, n.9. 299
De traditione diuina, n.10. ib.
De diuiſione doctrinæ reuelatæ, num.11. 300
De doctore doctrinæ reuelatæ, n.12 301
De neceſſitate doct. n.13. ib.
De qualitate doct. n.14. 302
De regula cognoſcendi legit. & non legitimum doctorem, num.15. ibid.
De fidelio pera doctrin. legit. imi. 16 303
De libris ſanam doctrinam continentibus, n.17. ibid.
De modo docendi Euangelicam doctrinam, n. 18. 304
De fine doctoris legitimi, ſeu Parochi, n. 19. ibid.
De ſcientia, quæ ab homine Chriſtiano haberi debet, n.20. ibid.
De intentione Eccleſiaſtici doctoris num.21. ib.
De modo doctrinam Euangelicam explicandi, n.22. 306

De Tract. Catech.

In Symb. Apoſt. 307
De fide doct. Cat. n. 1. ibid.
Quot modis acc. fides, n.2. ib.
Quid ſit fides diuina, n.3. 308
De neceſſitate fidei, n.4. ib.
De certitudine fidei, n.5. 309
De gradibus fidei, n.6. ib.
De actibus fidei, ſeu de fine illius, n.7. ibid.
De obiecto fidei, n.8. 310

De Symb. Apoſtol.

De nom. Symb. n. 1. 310
De diffinitione Symb. n.2. 311
De cauſis Symb. n.3. ib.
De vnitate, & diuiſione doct. in Symb. contentæ, n.4. 312

Explicatio 1. Articuli.

Num. 1. 313
Explicatur prima, & ſecunda particula *Credo in* n.2. ibid.
Explicatio tertiæ particulæ, *Deum*, num.3. 314
De vnitate Dei, n 4. 315
De Trinit. diuin. perſ. n.5. ib
Exp.4. part. *Patrem*, n.6. 316
De perſona Patris, n 7. ib.
De diſtinct. perſon. n.8. 317
Explicatio verbi *Omnipotentem*, n.9. 318
Expl. verb. *Creatorem cæli, & terræ*, n.10. 320
Expl. partic. *Cæli*, n.11. 322
Expl. part. *Terræ*, n.12. 323
De vtilitate doct. ſic explicatæ, n.13. 324

Explicat. 2. partis Symboli, Num. 1.

Art. ſecundus, n.1. 324
De neceſſitate In c. n.2. 325
Expl.2. Art. n.3. ibid.
De vtil. doct. ſic exp. n.4. ib.
De vtil. doct. ſic exp. n.4. 327
De duplici Chriſti Nat. diuina & humana, n.5. ibid.
De æterna Chr. ge. n.6. 328

Explicatio 3. Articuli.

Num. 1. 328
De Myſt. Incar. n.2. ibid.

De perſona Chriſti,n.3. 329
De duplici natura in Chriſto, diuina & hum. n.4. 330
De vnione naturarum in Chriſto, n.5. ibid.
De proprietatibus naturarum in Chriſto,n.6. 331
De communicatio.proprietatum in perſona Chriſti,n.7. ibid
De fine Incar. n.8. 332
De Chriſti concept.n.9. ibid.
De Chriſti nat. temp. n.10. 333
Meditanda circa myſterium Incar. n.11. 334
Explicat. 4. Articuli.
Num.1. 335
De triplici officio Ch. n.2. Ibid.
De opere Red. n.3. ibid.
Diuiſio tractationis de paſſione, n.4. 336
Expl. verb.art.4. n.5. ibid.
De Ch. crucifixione,n.6. ib.
De morte, & ſep. Ch. n.7. 337
De materia paſſio. Chriſti, ibid.
De eo, in quo paſſio effecta eſt, num.8. ib.
De efficiente paſſ. Ch n.9. 338
De forma, ſeu modo paſſionis Chriſti, n.10. ib.
De acerbit. paſſ. Ch.n.11. ib.
De circumſtantiis, quæ paſſionis acerbitatem augebant n.12. 339
Quomodo paſſ. Chriſti omnium virtutum magiſtra ſit,num.13.ib.
De valore paſſ. Ch. nu. 14. ibid.
De fine paſſ. Ch. n.15. 340
De fructu paſſ.Ch. erga homines, n.16. ibid.
De applicatione paſſ. Chr. & eius neceſsitate, n.17. ib.
De modo obtinendi applicationem paſſ n.18. 341
De exercitatione circa paſſ. Chr. n. 19. ibid.
Explicat. Art. 5.
De deſcenſ. Chriſti ad infernum, num.1. 342
De Reſur. Chr.n.2. 344
Expl. Art. 6.
De Aſcenſ.Chriſti,n.1. 345
De Aſcenſione Chriſti, ad dexteram Patris,n.2. 347
Explicat. Articul.7.
De iudicio Chriſti, n.1. 348
Expl. 3. partis. 351
Explicat. Artic.8.
De nomine Spirit. n.1. ibid.
De perſona Spirit.n.2. ibid.
De proceſſ.Spirit.n.5. 352
De effect.Spirit.n.4. 353
Explicat. Artic. 9.
De S.Eccleſia cat.n.1. 354
De neceſſitate cognoſcendi Eccleſiam,n.2. ibid.
De ſignificatione huius nominis *Eccleſia*, n.3. ibid.
De variis nominibus Eccleſiæ Catholicæ, n 4. 355
De partibus Eccleſiæ,n.5 ibid.
Quid ſit Eccl.Milit.n.6. 356
De membris Eccleſiæ,n.7. ibid.
De capite Eccleſiæ,n.8. ibid.
De proprietatibus Eccleſiæ,n.9.357
De vnitate Eccl n.10. ibid.
De ſanctitate Eccleſiæ,n.11. ibid.
Quomodo Eccleſia ſit Cat.n 12.358
Quomodo Eccleſia ſit Apoſt. n.13. ibid.
Quòd Eccleſia errare non poſſit. n.13. ibid.
De obligatione fidelium erga Eccleſiam, n 15. 359
De figuris, & Propheti Eccleſiæ, num.16. ibid.
De Cõmunione ſanctorũ, n.17. 360
Expl Art. x.
De remiſſ. peccatorum,n. 1. 361
de peccato,ſeu materia remiſſionis, num.2. 362
De remiſſione.n. 3. ib.
de cauſa efficienti remiſſionis peccat. n. 5. 363.
De fine huius poteſtatis, ſeu remiſſione pecc.n.6. 264
De vſu dictæ poteſt. n.7. 365
De Indulgentiis,n.8. ib.
De theſauro Eccleſiæ, n. 9. 366
Quid ſit indulgentia, n.10. ib.
De efficiente Indulgentiarũ,n.11.ib.
de conſequutione Indulgentiarum, num.12. 367
Expl. Artic. XI.
De Reſurrectione carnis, n. 1. ib.
Expl. Art. XII.
De vita æterna, ſeu de Beatitudine, n.1. 368
De nomine Beatit.n.2. 369
De beatitudine quid, & quotuplex ſit, n.3. ibid.
De beatit. eſſent. n.4. 370
De viſione diu.eſſent. n.5. ibid.
de fruitione diuinæ eſſentiæ,n.6.362
de beatitudine accidẽtali,n.7. ibid.
De merito,n.8. 374

INDEX

INDEX
TITVLORVM
IN OPVSCVLVM
De Examine.

De fine huius opuſculi. 375
De neceſſitate, & vtilitate examinis, num.2. 376
De neceſſitate tradendi doctrinam de examine, num.3. 377
Diuiſio tractationis, n.4. 378
De examine in generali, cap.1. ibidem.
De diffinitione examinis, num. 2. ibidem.
De fine examinis, n.3. ibid.
De materia examinis, n.4. 379
De forma examinis, n.5. ibid.
De efficiente examinis, n.6. ib.
De regula generali ad quodlibet examen diſtinguendum, num.7. ibid.
De diuiſione exam. n.8. 380
De examine ad ordines, cap.2 ibidem.
De examine ad ordines in generali. num.1. ibid.
Notanda pro intelligentia eorum, quæ de quocumque examine ſunt dicenda, n.1. 381
Nota eorum, quæ in ſingulis ordinibus ſunt inquirenda, n.3. 383
Nota eorum, quæ debent ſciri ab examinandis ad primam toſuram n.4. 384
Nota eorum quæ debent ſciri ab examinandis ad minores num.5. 385
Nota eorum, quæ ab examininandis, ad Subdiaconatum, & Diaconatum ſunt inquirenda, nu.6. ibidem.
De ſcientia & examine Sacerdotum, n.7 387
Concluſio de congruentia examinis conſtituta. n.8. 390
De examine ad confeſſiones, c.3, 391
De munere confeſſ. n.2. 392
De ſcientia confeſſ. n.3. 393
Sententia Nauarri de ſcientia confeſſarij, n.4. ibid.
Sententia D.Th. de ſcientia confeſſarij, n.5. 394
Doctrina Cat. de ſcientia confeſſarij n.6. ibid.
Doctrina ſacri Conc. Trident. de ſcientia confeſſarij, n.7. ibid.
Decretum Conc. Prouinc. Med. de ſcientia, & examine confeſſarii. nu.8. 395
Concluſio de ſcientia confeſſ. n.9. 400
De ſcientia, quæ requiritur, in confeſſ. circa Sacramentum matrim. n. 10. 402
De ſcientia, quæ requiritur in confeſſario circa Sacrament. pœnitentiæ, n.11. 403
De ſcientia, quæ requiritur in confeſſario circa modo peccandi contra legem Dei, n.12. ib.
De ſcientia, quæ requiritur in confeſſario pro examine conſcientiæ n.13. 408

De

De ratione examinandi ad confeſſiones, n.14. 409
De modo ſtudendi ad confeſſiones accommodato n.15. 410
De examine ad curam animarum, c.4. 411
De officio & ſcientia Parochi, n.2. ibid.
De examine pro officio ſacerdotis, num.3. 412
De examine pro adminiſtratione Sacram.n.4. ibid.
de examine pro ſermone ad populos habendo n.5. 413
De examine ad beneficia, c.5. 415
De quadruplici genere beneficiorum, n.2. ibid.
De examine ab beneficia, num.3. 416
De examine ad conciones, c.6. 417
De regula conſtituendi examen concionatoris, n.2. ibid.
De examine circa ea in quibus poſſet errare, n.3. 418
De examine circa ea, quæ debent doceri, n.4. ibid.
De examine circa modum concionandi, num.5. 419
Conc. de vſu huius opuſc. 420

Appendix.

Ad probandum, quod examen hîc propoſitum in ſac. Conc. Tr. & Cat.Rom. fund. ſit. 412
Quomodo exam. ad ord. hîc propoſitum in ſacr. Concil. Trid. fund. ſit, n.2. 414
Quomodo exam.ad confeſſ.à Côc. Tr.acceptum habeatur n.3. 417
Quomodo examen ad curam animarum à Conc. deſumptum ſit num. 4. 428
Quomodo examen ad benefic. à Conc. deſumptum ſit, n. 5. 429
De examine concionatorum, n.6. ibid.
Concluſio. 430

INTRODV

INTRODVCTIO
IN DOCTRINAM
Sacri Concilij Tridentini,
ET
CATECHISMI ROMANI
DE SACRAMENTIS.

Ad Parochos, & Clericos Diœceſis Nouarien.

ROGATVS à multis veſtrûm, vt permitterem edi Doctrinam, quam hoc anno ſuper Catechiſmum Romanum de Sacramentis tradidi; non ſolùm conſenſi, vt fieret, ſed etiam libenti animo quanta potui diligentia curaui, vt pleniùs, & clariùs ederetur. Nihil enim mihi iucundius euenire poterat, quàm vt iſti labores mei non ſolùm diuturni, ſed etiam perpetui ſint; & potiſſimum in Clero & Ciuitate Nouarienſi, vbi cum maxima animi mei voluptate illos abſolui; & vbi licuit mihi admirari Paſtorem vigilantem, & indefeſſum: Clerum doctum, & pium; necnon populum docilem, & deuotum. Hinc enim fiet, vt etiam abſens, quod ibi adſim (dum aderunt iſti labores,) quadam ratione mecum potero cogitare. Iucundam autem recordationem, diuturnam quoque deſiderare conueniens eſt. Ad vos igitur dirigo iſta quæ docui tum quia illa requiritis; tum quia doctrina Catechiſmi vobis potiſſimum tradita eſt. Quod ſi quid impolitum, vel inornatum inueneritis, ne reprehendatis,

quia in hoc opere non ornatus, ſed doctrina quærenda eſt Exiſtimaui autem maximè expedire, ſi antequam incipiam tractare de Sacram. ea quæ ſequuntur, vobis proponam, vt ex illis facilior aditus ad Sacramentorum doctrinam vobis aperiatur.

De fine eius tractationis Cap. I.

IN primis autem vobis declarandum eſt, quis ſit finis huius tractationis. Eſt igitur primò fideliter colligere omnem doctrinam Concilij Tridē.& Catechiſmi Rom.de Sacram. Secundò doctrinam ſic collectam in partes recta ratione diſtribuere, atque diſtinguere; Tertiò vbi Concilium & Catech.aliquid breuiori oratione,ideo minus clarè doceant,illud clarius proponere & ſi opus eſt, fuſiùs explicare.Hæc tria vt facerem mihi propoſitum fuit. Vſus ſum autem modo interrogandi, & reſpondendi quia ad diſtinguendam doctrinam maximè accommodatus exiſtit.

De modo colligendi, & diſtinguendi omnen doctrinam de Sacramentis Cap. II.

EXpedit autem maximè iuxta finem propoſitum,vt explicetur modus quo poſſit cognoſci,an in hoc opere & in Catechiſmo omnis doctrina de Sacramentis bene ſit collecta, & diſtributa.

Sciendum eſt ergo, quòd in ſacramentis duo tantùm principalia conſiderantur; vnum eſt ſacramentum, aliud eſt vſus illius. Sicut enim aliud eſt panis, vel medicina, aliud vſus illius; & in pane præter ipſum, & vſum illius nihil eſt conſiderare; ita omnis doctrina ſacramentorum, primò ad ipſa ſacramenta; ſecundò ad vſum illorum eſt referenda.

Sciré tamen oportet, quòd circa ſacramenta & illorum vſum reperiuntur quidam ritus,& cæremoniæ, quæ neque ſunt ſacramentum, neque vſus ſacramenti; ſed ſunt quædam ſolemnitates,quibus ſacramentum rectè conficitur,& vſus vtiliter adhibetur:& de his quoque in tractatu de Sacramentis conſideratio haberi debet.

Amplius non ignorare conueniens eſt,quod in tractatione habenda de aliqua re, debet conſiderari de nomine, & diffinitione illius: non quia ſint aliquid rei,ſed quia vnum ſignificat, & aliud explicat rem. Vnde quatuor de ſacramentis ſunt proponenda.

Primò de nomine,& diffinitione cuiuſlibet Sacramenti.
Secundò de Sacramento,ſeu ſubſtantia,& eſſentia illius.
Tertiò de vſu, & diſpenſatione eiuſdem.
Quartò de ritibus,ac cæremoniis ipſius.Præter hæc nihil ſcio de ſacramentis poſſe tractari.

Modo de quatuor iam dictis diſtinctè conſiderare conueniens eſt. Et quidẽ de nomine, & diffinitione plura modò dicenda non ſunt. De Sacramento autem ſcire opus eſt, quòd quatuor ſunt cauſæ illius materia,forma , efficiens, & finis, & omnes ſunt de neceſſitate, & ſubſtantia Sacramenti,ita vt ſine aliqua illarum Sacramentum eſſe non poſſit,vnde de ſingulis conſiderare,ad hoc vt plena ſit tractatio omnino neceſſe eſt.

De vſu etiam Sacramenti duo omnino conſiderari debent : Vnum eſt ex parte miniſtri, & dicitur diſpenſatio, vel adminiſtratio; Aliud ex parte ſuſcipientis Sacramentnm,& dicitur ſuſceptio,vel vſus ſacramenti.De ritibus ac cæremoniis aliud modo dicendum non eſt.

Colligendo autem quæ dicta ſunt, patebit iſta nouem de ſingulis ſacramentis debere conſiderari.

Primò de nomine,
Secundò de diffinitione.
Tertiò de materia.
Quartò de forma.
Quintò de efficiente.
Sextò de fine,ſeu effectu.
Septimò de adminiſtratione.
Octauò de vſu, & ſuſceptione.
Nonò de ritibus , ac cæremoniis.

Hæc ſunt,à quibus vera ratio colligendi,& diſtinguendi doctrinam de ſacramentis ſumenda eſt;Ideo dicta obſeruare maximè adiuuabit intellectum, & confirmabit memoriam ad percipiendam, & retinendam doctrinam ſacramentorum.Nihil enim eſt, quod magis confundat intellectum, vel obruatq; memoriam, quam magna rerum congeries ſine ordine, & diſtinctione.

Quod tractatio Catechiſmi completa ſit. Cap. III.

Circa verò tractationem Concilij , & Catech. omnia doceant,quæ dicta ſunt; ſciendum eſt,quòd à Concilio tractatio completa de ſacramentis requirenda non eſt

ipſe enim grauiora tantùm capita de illis ſtudet determinare; licet in aliquibus ſacramentis completam aliqua ratione doctrinam proponat: à Catechiſmo autem completa tractatio ordinariè eſt expetenda; Ipſe enim ferè ſemper nouem iam dicta proponit. Talem autem in ſua tractatione ordinem ſeruat.

Primò facit quaſi prooemium.

Secundò tractationem.

Tertiò concluſionem.

In prooemino ordinariè ſolet proponere vtilitatem, & neceſſitatem doctrinæ illius Sacramenti, ſæpè etiam proponit quanta diligentia, quo fine, modo, tempore à Parochis ſit tradenda.

In tractatione ordinariè, quantum expedit, nouem dicta docet: niſi iam dixerit aliqua in tractatu de Sacramentis in communi, quæ iudicet omittenda: Circa ordinem non ſemper eodem modo procedit.

In concluſione colligit tractationem fuiſſe ſufficientem; & ſæpe inculcat Parochis, vt efficaciter doceant, quæ tradita ſunt: nonnulláque his ſimilia illis proponit.

De doctrina à Deo de Sacramentis reuelata. Cap. IV.

HVcuſque dictum eſt de his, quæ ad colligendam, diſtinguendam, & explicandam doctrinam Concilij, & Catechiſmi prodeſſe poſſunt, modò aliqua ſunt proponenda quæ doctrinam dictam, quoad dignitatem, & authoritatem, valdè poterunt commendare.

C. Tr. ſeſſ. 21. can. 4. In primis itaque ſciendum eſt, circa Sacramenta, quædã eſſe à Deo inſtituta: quædam fuiſſe ab Eccleſia ordinata. Omnia, quæ pertinent ad materiam, formam, efficientem, & finem Sacramenti, ita vt ſint de ſubſtantia, & neceſſitate illius, omninò ſunt à Deo inſtituta, & talia neque Apoſtoli, neque Eccleſia potuerunt ordinare; ratio eſt, quia ſolus Deus poteſt dare authoritatem miniſtro, vt conficiat Sacramentum, & ſolus poteſt dare virtutem materiæ, & formæ, vt producant effectum ſupernaturalem, qualis eſt gratia, vel character. Ita igitur omnia à Chriſto ſunt inſtituta, & hoc quod Concilium ait à Chriſto Sacramenta fuiſſe inſtituta. Similiter dicendum eſt, quod adminiſtratio Sacramentorũ, & vſus, à Chriſto tradita ſunt, Chriſtus enim ordinauit, vt Sacramentum nihil prodeſſet, niſi quis illo

(Ex C. Tr. ſeſſ. 7. can. 1. Ex ſeſſ. 21. can. 2. Seſſ. 7. c. 1.)

vteretur

vteretur, veluti, dixit, *Niſi manducaueritis carnẽ Filij, Hominis,* &c. *& qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit* : demum effectum Sacramenti ſine vſu impoſſibile eſt obtinere. Adminiſtrationem etiam ordinauit, veluti cũ dixit Apoſtolis: *Docete omnes gentes baptizantes eos,* &c. Igitur à Deo ſunt inſtituta ſubſtantialia Sacramenti, adminiſtratio, & vſus illorum. Ioan. 6 Marc. 16. Matth. 28. Seſſ. 3. I. c. 2.

Eccleſia verò circa Sacramenta, & vſum, & adminiſtrationem illorum quædam inſtituit authoritate ſibi à Chriſto tradita : quæ non ſunt de ſubſtantia Sacramenti, ſed ad cultum, & venerationem illorum deſeruiunt, neque ſunt vſus, vel adminiſtratio, ſed ad rectum vſum, vel adminiſtrationem ſunt deſeruientia, & alia ſunt præcepta, ritus, ac cæremoniæ, ſeu ſolemnitates in conficiendis, & conferendis Sacramentis, adhibendæ. Hæc autem quæ Eccleſia inſtituit, duplici ratione à Deo ſunt deriuata : prima quidem eſt, quia Eccleſia à Deo habuit poteſtatem talia ordinandi; Altera eſt, quia Spiritus ſanctus illi aſſiſtit, vt recta ratione talia inſtituantur. Seſſ. 7. can. 13. de Sacram.

2. Ex dictis ſciendum eſt ſequi, quòd ſolus Deus, & nullus alius poteſt tradere doctrinam eorum quæ ab ipſo ſunt inſtituta. Illorum verò, quæ ab Eccleſia inſtituuntur, ipſamet Eccleſia doctrinam tradere poteſt. Ratio eſt, quia niſi Deus doceat ſe inſtituiſſe talem miniſtrum, materiam, formam, & alia, impoſſibile eſt quod illud cognoſci poſſit. Quomodo enim quis ſciet Chriſtum inſtituiſſe Baptiſmum, niſi ipſe doceat inſtitutionem? Ex Cõcil. Tr. ſeſſ. 4. c. 5. & ſeſſ. 1. proc. Ex C. R. in præf. 12. & a. 9.

3. Sciendum eſt, quod omnis doctrina tradita à Deo dicitur reuelata, id eſt lumine diuino & ſupernaturali manifeſtata.

4. Sciendum eſt, quod vnicum eſt medium, quo Deus homines docet, & reuelat aliquam doctrinam, ſiue de Sacramentis, ſiue de aliis; & hoc eſt verbum Dei : Reuelatio enim eſt manifeſtatio alicuius ignotæ, & ſupernaturalis veritatis à Deo facta : & hæc manifeſtatio fit ex eo, quod Deus loquitur, & dicit ita aliquid eſſe. C. Tr. ſeſſ. 4. c. 1. Cat. R. in præfat. n. 12

5. Scire oportet, quod Deus in veteri teſtamento locutus eſt per Prophetas; in nouo autem locutus eſt nobis in Filio, & in Apoſtolis: Et Concilium & Catechiſmus docent omnem doctrinam Eugenij fuiſſe reuelatam per Apo- Heb. 1 C. Tr. ſeſſ. 4. c. 1.

ſtolos; & poſt mortem omnium Apoſtolorum Deum nihil amplius reuelaſſe, licet Spiritus ſanctus ſemper manſerit in Eccleſia, & docent illam omnem veritatem per Apoſtolos reuelatam: vnde Concilium ait: doctrinam de Sacramentis eſſe antiquam, & Eccleſiam fuiſſe à Christo & ab Apoſtolis, de illa eruditam.

& ſeſſ. proœ. c. R. art. 9. u. 1. 7.

Seſſ. 4. cap. 1. C. R. n. præf. n. 12.

6. Sciendum eſt quòd verbum Dei aliud eſt ſcriptum aliud non ſcriptum: Scriptum vocatur ſacra Scriptura: & continetur libris ſcriptis tam veteris, quàm noui Teſtamenti. Non ſcriptum appellatur Traditio diuina, & hoc verbum non fuit in libris exaratum, ſed in ipſa Eccleſia fuit receptum, & continua ſucceſſione, & quaſi per manus traditione retentum, cuſtoditum, conſeruatum & conſeruandum vſque ad finem mundi.

Bell. tom. 1. Contr. 1. lib. 4 cap. 1.

7. Sciendum, quòd Deus non omnem doctrinam Sacramentorum reuelauit per verbum ſcriptum, ſeu ſacram ſcripturam; ſed multa & fortaſſe plura docuit per traditioné, & verbum non ſcriptum; & ratio poteſt eſſe, primò, quia Apoſtoli docebant, ſicut fecit Chriſtus, præſentes, quod melius ſit voce quàm ſcriptura, quæ pro abſentibus data eſt, ſecundò, quia vox ſeruit tam his, qui ſciunt quàm qui neſciunt legere, omnes autem fideles de Sacramentis docendi erunt; tertiò myſteria Sacramentorum magis expediebat committere traditioni, quæ apud ſolos fideles permanet, quàm ſcripturis: quæ etiam ad manus infidelium poſſunt peruenire, & margaritæ ante porcos non ſunt ponendæ. Quartò Sacramenta ſunt res quædam, quæ multas habent annexas actiones, & talia meliùs docentur voce præſenti, quàm ſcriptura abſenti. Quintò Sacramenta facilius docentur facto, quàm verbo, ſicut in inſtitutione Euchariſtiæ à Chriſto factum apparet, ideo Apoſtoli facto & traditione ſacramenta optimè docuere.

Ex. C. T. ſeſſ. 4. c. 1.

8. Conſiderare oportet non eſſe difficile conſeruare traditiones in Eccleſia puras, & fideles vſque ad finé mundi, primò, quia Apoſtoli poſt mortem Chriſti per multos annos vixere: Petrus ſupra triginta: S. Ioannes, qui erat iunior vſque ad vltimam ſenectutem, vnde doctrinam, & praxim Sacramentorum perfectiſſimè docuerunt: ſecundò multi ſcriptores, vt Dionyſius Areopagita, & alij docuere de his, quæ Apoſtoli circa ſacramenta à Chriſto accepta

tradidere:tertiò Spiritus ſanctus,ſicut Apoſtolis potuit dictare verbum Dei, ita poteſt illud in Eccleſia purum, & integrum conſeruare.

Itaque ex dictis concluditur,quòd cùm ſolus Deus potuerit ſacramenta inſtituere,ipſe etiam ſolus poteſt de illis veram doctrinam præbere:& quòd doctrina à Deo tradita dicitur reuelata, & quod omnis reuelatio ſit per verbum Dei & quod omne verbum Dei habitum eſt per Chriſtum, per Apoſtolos, & per Prophetas:& quod hoc verbum Dei aliud eſt ſcriptum, & appellatur ſcriptura; aliud non ſcriptum, & appellatur Traditio : quod magna pars doctrinæ Sacramentorum à Deo reuelatæ habita eſt per traditionem, & quod hæc traditio pura & fidelis vſque ad finē mundi, opera Spiritus ſancti, in Eccleſia conſeruabitur.Et ex horum cognitione maximè dilucidabitur doctrina Concilij, & Catechiſmi de Sacramentis.

Quomodo Deus per Eccleſiam Catholicam reddit homines certos de doctrina ab ipſo reuelata? Cap.V.

NOn poteſt dici quantum afferat lumen ad intelligēdam doctrinam Concilij, & Catechiſmi, ſi quis intelligat modum, quo Deus vſque ad finem mundi reddit homines certos de doctrina à Chriſto , & per Apoſtolos reuelata,De hoc igitur modo dicendum eſt.

Primò autem ſcire oportet,quod Deus non otioſè, aut fruſtra, ſed ad aliquem finem doctrinam Euāgelij reuelauit. Deum enim nihil fruſtrà agere certum eſt. Secundò ſciendum eſt, quod Deus ideo reuelauit doctrinam Euangelij, vt omnes homines crederent illi, credendo iuxta fidem operarentur:& per hæc opera ſaluarentur:& ita gloria Dei,& Chriſti dilataretur.Rē ita eſſe Chriſtus docuit dicens:*Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euāgelium omni creaturæ.* Ecce finis doctrinæ reuelatæ à Chriſto, & per Apoſtolos prædicatæ,eſt,vt omnes homines totius mundi,habeāt notitiam huius doctrinæ : & non ſolū hoc,ſed vt credant illi:doctrinæ enim à Deo reuelatæ omnes credere tenentur:ideo addit *qui crediderit*, ſed quia hoc non ſufficit addidit, *Et baptizatus fuerit*,id eſt fecerit omnia quæ in tali doctrina illi præcipiuntur:demū ſubiungit,*ſaluus erit*:vt oſtendat finem eius doctrinæ eſſe ſalutem totius mundi : medium autem eſſe fidem, & ope- Marc. 16.

ra iuxta doctrinam à Deo reuelatam; Quatuor igitur ſunt annexa doctrinæ reuelatæ, *notitia, fides, opera, ſalus.*

Marc. 16. Tertiò ſciendum eſt, quod omnes homines tenentur credere Deo aliquid dicenti, cum ſit prima & infallibilis veritas: necnon obedire illi aliquid præcipienti, cum ſit ſummus, & abſolutus Dominus omnium. Et hoc Chriſtus docuit dicens: *Qui non crediderit condemnabitur.*

Quartò ſciendum eſt, quod homines tenentur credere, & obedire Deo, dummodo certum ſit, quod Deus aliquid præceperit, vel dixerit, vel reuelauerit. Si enim eſſet dubium, an Deus aliquid dixerit, omnino etiam dubium eſſet, an illi credendum foret: vnde neceſſe eſt, quod homines aliquo modo reddantur certi de doctrina à Deo reuelata.

Marc. 16. Quintò ſcire oportet, quod tempore Apoſtolorum Deus reuelauit doctrinam Euangelij, & ſimul reddidit homines certos, quod illa doctrina eſſet à Deo reuelata: medium, quo Deus reuelabat doctrinam, erat prædicatio Apoſtolorum: medium, quo Deus reddebat homines certos, quod hæc doctrina eſſet à Deo reuelata erant miracula, & ſigna, & ita Euangelium ait, *Illi autem profecti prædicauerunt vbique*: Ecce primum medium: ſequitur, *Domino cooperante & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*; Ecce ſecundum medium.

Sextò ſciendum eſt, quod modo, & vſque ad finem mundi neceſſe eſt vt idem fiat, quod tempore Apoſtolorũ factum eſt: nempe vt primò publicetur doctrina Euangelij in toto mundo: ſecundò vt aliqua ratione ſit certum, & non ſit dubium, quod talis doctrina publicata, ſit reuelata à Deo: iſta duo ſunt neceſſaria, quia aliter Euangelium modò non eſſet medium ſufficiens, & perfectum ad ſalutem totius mundi.

Septimò ſcire oportet, quod temere non eſt credendum cuilibet dicenti, hæc doctrina eſt, vel fuit à Deo reuelata, cum enim Angelus Satanæ transfiguret ſe in Angelum lucis: & multi pſeudo-Apoſtoli, & Antichriſti exierint in mundum veram doctrinam corrumpentes: Cautè admodum in adhibenda fide procedere opus eſt: ideò medium, quo certum debet fieri de doctrina reuelata, debet eſſe inſigne, & tale, vt credibile admodum ſit.

Octauò ſupponere oportet,quòd ſolus Deus poteſt, vel per ſe,vel per alium reddere hominem certum de doctrina à ſe releuata,quia ipſe ſolus poteſt certò ſcire quod talem doctrinā reuelauit:& ideo neceſſe eſt,vt illud mediū, quo homines debent doceri,& certificari de doctrina à Deo reuelata habeat aſſiſtentiam Spiritus ſancti,non dubiam, ſed certam, certa autem erit ſi talis aſſiſtentia à Deo illi promiſſa ſit. Promiſſiones enim Dei certæ:& infallibiles ſunt.

Nonò, pro certo habendum eſt, quod ſolus Pontifex Romanus,vt eſt caput totius Eccleſiæ,& Eccleſia Catholica,quæ eſt ſponſa Chriſti,& corpus myſticū illius,habent hanc certam,& indubitatam aſſiſtentiam Spiritus ſancti ex diuina promiſſione; Perſonæ verò priuatæ, & particulares poſſunt habere hanc aſſiſtentiam,ſed non certam, & indubitatam;quia Chriſtus nulli perſonæ particulari hanc aſſiſtentiam promiſit. De Petro quidem, & de ſucceſſoribus dictum eſt. *Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua, & tu, &c.* ſimiliter *ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam,& portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*,& alia multa. De Eccleſia etiam Chriſtus dixit, *Ero vobiſcum vſque ad conſummationem ſæculi.* Et de Spiritu ſancto, *Vt maneat vobiſcum in æternum ſpiritus veritatis.* Item,*ſi autem non crediderit Eccleſiæ,ſit tibi ſicut Ethnicus,& Publicanus.* Item: *Eccleſia eſt columna,& firmamentum omnis veritatis.* Ideo firmiter tenendum eſt ex diuina promiſſione ſolum Pontificem Romanum, & Eccleſiam Catholicam habere certam, & indubitatam aſſiſtentiam Spiritus ſancti; & ideo per ipſos ſolùm homines poſſe modò fieri certos, & indubitatos de aliqua doctrina,quòd à Deo ſit reuelata.

Decimò,conſideranti manifeſtè apparebit rem ita eſſe: Primò neceſſe eſt,: vt quocumque tempore Deus aliquod medium dederit mundo;quo homines certi fierēt de vera doctrina ab ipſo reuelata: ſine hoc medio enim Euangelium eſſet vanum,& otioſum, & homines illi credere non tenerentur:ſed neſcitur quod aliud vnquam fuerit medium quàm hoc. Eccleſia enim & Pontifex Romanus ſemper fuerunt, & ad illos ſemper fideles in dubiis fidei pro certitudine recurrebant: neque ſcitur,quod fideles vnquam aliunde certitudinem fidei requiſierint; Secundò perſonæ

De ratione examinandi ad confeſſiones, n.14. 409
De modo ſtudendi ad confeſſiones accommodato n.15. 410
De examine ad curam animarum, c.4. 411
De officio & ſcientia Parochi, n.2. ibid.
De examine pro officio ſacerdotis, num.3. 412
De examine pro adminiſtratione Sacram.n.4. ibid.
de examine pro ſermone ad populos habendo n.5. 413
De examine ad beneficia, c.5. 415
De quadruplici genere beneficiorum, n.2. ibid.
De examine ab beneficia, num.3. 416
De examine ad conciones, c.6. 417
De regula conſtituendi examen concionatoris, n.2. ibid.
De examine circa ea in quibus poſſet errare, n.3. 418
De examine circa ea, quæ debent doceri, n.4. ibid.
De examine circa modum concionandi, num.5. 419
Conc. de vſu huius opuſc. 420

Appendix.

Ad probandum, quod examen hîc propoſitum in ſac. Conc, Tr. & Cat.Rom. fund. ſit. 412
Quomodo exam. ad ord. hîc propoſitum in ſacr. Concil. Trid. fund. ſit, n.2. 414
Quomodo exam. ad confeſſ. à Côc. Tr. acceptum habeatur n.3. 417
Quomodo examen ad curam animarum à Conc. deſumptum ſit num. 4. 418
Quomodo examen ad benefic. à Conc. deſumptum ſit, n. 5. 429
De examine concionatorum, n.6. ibid.
Concluſio. 430

INTRODV

INTRODVCTIO
IN DOCTRINAM
Sacri Concilij Tridentini,
ET
CATECHISMI ROMANI
DE SACRAMENTIS.

Ad Parochos, & Clericos Diœceſis Nouarien.

ROGATVS à multis veſtrûm, vt permitterem edi Doctrinam, quam hoc anno ſuper Catechiſmum Romanum de Sacramentis tradidi; non ſolùm conſenſi, vt fieret, ſed etiam libenti animo quanta potui diligentia curaui, vt pleniùs, & clariùs ederetur. Nihil enim mihi iucundius euenire poterat, quàm vt iſti labores mei non ſolùm diuturni, ſed etiam perpetui ſint; & potiſſimum in Clero & Ciuitate Nouarienſi, vbi cum maxima animi mei voluptate illos abſolui; & vbi licuit mihi admirari Paſtorem vigilantem, & indefeſſum: Clerum doctum, & pium; necnon populum docilem, & deuotum. Hinc enim fiet, vt etiam abſens, quod ibi adſim (dum aderunt iſti labores,) quadam ratione mecum potero cogitare. Iucundam autem recordationem, diuturnam quoque deſiderare conueniens eſt. Ad vos igitur dirigo iſta quæ docui tum quia illa requiritis; tum quia doctrina Catechiſmi vobis potiſſimum tradita eſt. Quod ſi quid impolitum, vel inornatum inueneritis, ne reprehendatis,

quia in hoc opere non ornatus, ſed doctrina quærenda eſt Exiſtimaui autem maximè expedire, ſi antequam incipiam tractare de Sacram. ea quæ ſequuntur, vobis proponam, vt ex illis facilior aditus ad Sacramentorum doctrinam vobis aperiatur.

De fine eius tractationis Cap. *I.*

IN primis autem vobis declarandum eſt, quis ſit finis huius tractationis. Eſt igitur primò fideliter colligere omnem doctrinam Concilij Tridē.& Catechiſmi Rom.de Sacram. Secundò doctrinam ſic collectam in partes recta ratione diſtribuere, atque diſtinguere; Tertiò vbi Concilium & Catech.aliquid breuiori oratione, ideo minus clarè doceant, illud clarius proponere & ſi opus eſt, fuſiùs explicare. Hæc tria vt facerem mihi propoſitum fuit. Vſus ſum autem modo interrogandi, & reſpondendi quia ad diſtinguendam doctrinam maximè accommodatus exiſtit.

De modo colligendi, & diſtinguendi omnen doctrinam de Sacramentis Cap. *II.*

EXpedit autem maximè iuxta finem propoſitum, vt explicetur modus quo poſſit cognoſci, an in hoc opere & in Catechiſmo omnis doctrina de Sacramentis bene ſit collecta, & diſtributa.

Sciendum eſt ergo, quòd in ſacramentis duo tantùm principalia conſiderantur, vnum eſt ſacramentum, aliud eſt vſus illius. Sicut enim aliud eſt panis, vel medicina, aliud vſus illius; & in pane præter ipſum, & vſum illius nihil eſt conſiderare; ita omnis doctrina ſacramentorum, primò ad ipſa ſacramenta; ſecundò ad vſum illorum eſt referenda.

Sciré tamen oportet, quòd circa ſacramenta & illorum vſum reperiuntur quidam ritus, & cæremoniæ, quæ neque ſunt ſacramentum, neque vſus ſacramenti; ſed ſunt quædam ſolemnitates, quibus ſacramentum rectè conficitur, & vſus vtiliter adhibetur: & de his quoque in tractatu de Sacramentis conſideratio haberi debet.

Amplius non ignorare conueniens eſt, quod in tractatione habenda de aliqua re, debet conſiderari de nomine, & diffinitione illius: non quia ſint aliquid rei, ſed quia vnum ſignificat, & aliud explicat rem. Vnde quatuor de ſacramentis ſunt proponenda.

Primò de nomine,& diffinitione cuiuſlibet Sacramenti.
Secundò de Sacramento,ſeu ſubſtantia,& eſſentia illius.
Tertiò de vſu, & diſpenſatione eiuſdem.
Quartò de ritibus,ac cæremoniis ipſius.Præter hæc nihil ſcio de ſacramentis poſſe tractari.

Modo de quatuor iam dictis diſtinctè conſiderare conueniens eſt. Et quidē de nomine, & diffinitione plura modò dicenda non ſunt. De Sacramento autem ſcire opus eſt, quòd quatuor ſunt cauſæ illius materia,forma , efficiens, & finis, & omnes ſunt de neceſſitate, & ſubſtantia Sacramenti,ita vt ſine aliqua illarum Sacramentum eſſe non poſſit,vnde de ſingulis conſiderare,ad hoc vt plena ſit tractatio omnino neceſſe eſt.

De vſu etiam Sacramenti duo omnino conſiderari debent : Vnum eſt ex parte miniſtri, & dicitur diſpenſatio, vel adminiſtratio; Aliud ex parte ſuſcipientis Sacramentnm,& dicitur ſuſceptio,vel vſus ſacramenti.De ritibus ac cæremoniis aliud modo dicendum non eſt.

Colligendo autem quæ dicta ſunt, patebit iſta nouem de ſingulis ſacramentis debere conſiderari.

Primò de nomine,
Secundò de diffinitione.
Tertiò de materia.
Quartò de forma.
Quintò de efficiente.
Sextò de fine,ſeu effectu.
Septimò de adminiſtratione.
Octauò de vſu, & ſuſceptione.
Nonò de ritibus , ac.cæremoniis.

Hæc ſunt,à quibus vera ratio colligendi,& diſtinguendi doctrinam de ſacramentis ſumenda eſt;Ideo dicta obſeruare maximè adiuuabit intellectum, & confirmabit memoriam ad percipiendam, & retinendam doctrinam ſacramentorum.Nihil enim eſt, quod magis confundat intellectum, vel obruatq́; memoriam, quam magna rerum congeries ſine ordine, & diſtinctione.

Quod tractatio Catechiſmi completa ſit. Cap. III.

CIrca verò tractationem Concilij , & Catech. omnia doceant,quæ dicta ſunt; ſciendum eſt,quòd à Concilio tractatio completa de ſacramentis requirenda non eſt

ipſe enim grauiora tantùm capita de illis ſtudet determinare; licet in aliquibus ſacramentis completam aliqua ratione doctrinam proponat: à Catechiſmo autem completa tractatio ordinariè eſt expetenda; Ipſe enim ferè ſemper nouem iam dicta proponit. Talem autem in ſua tractatione ordinem ſeruat.

Primò facit quaſi procemium.

Secundò tractationem.

Tertiò concluſionem.

In procemino ordinariè ſolet proponere vtilitatem, & neceſſitatem doctrinæ illius Sacramenti, ſæpè etiam proponit quanta diligentia, quo fine, modo, tempore à Parochis ſit tradenda.

In tractatione ordinariè, quantum expedit, nouem dicta docet: niſi iam dixerit aliqua in tractatu de Sacramentis in communi, quæ iudicet omittenda: Circa ordinem non ſemper eodem modo procedit.

In concluſione colligit tractationem fuiſſe ſufficientem; & ſæpe inculcat Parochis, vt efficaciter doceant, quæ tradita ſunt: nonnulláque his ſimilia illis proponit.

De doctrina à Deo de Sacramentis reuelata. Cap. IV.

HVcuſque dictum eſt de his, quæ ad colligendam, diſtinguendam, & explicandam doctrinam Concilij, & Catechiſmi prodeſſe poſſunt, modò aliqua ſunt proponenda quæ doctrinam dictam, quoad dignitatem, & authoritatem, valdè poterunt commendare.

C. Tr. ſeſſ. 21. can. 1.

In primis itaque ſciendum eſt, circa Sacramenta, quædã eſſe à Deo inſtituta: quædam fuiſſe ab Eccleſia ordinata. Omnia, quæ pertinent ad materiam, formam, efficientem, & finem Sacramenti, ita vt ſint de ſubſtantia, & neceſſitate illius, omninò ſunt à Deo inſtituta, & talia neque Apoſtoli, neque Eccleſia potuerunt ordinare; ratio eſt, quia ſolus Deus poteſt dare authoritatem miniſtro, vt conficiat Sacramentum, & ſolus poteſt dare virtutem materiæ, & formæ, vt producant effectum ſupernaturalem, qualis eſt gratia, vel character. Ita igitur omnia à Chriſto ſunt inſtituta, & hoc quod Concilium ait à Chriſto Sacramenta fuiſſe inſtituta. Similiter dicendum eſt, quod adminiſtratio Sacramentorũ, & vſus, à Chriſto tradita ſunt, Chriſtus enim ordinauit, vt Sacramentum nihil prodeſſet, niſi quis illo

Ex C. Tr. ſeſſ. 7. can. 1. Ex ſeſſ. 21. can. 2. Seſſ. 7. c. 1.

vteretur

vteretur, veluti, dixit, *Niſi manducaueritis carnẽ Filij, Hominis*, &c. *& qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit* : demum effectum Sacramenti ſine vſu impoſſibile eſt obtinere. Adminiſtrationem etiam ordinauit, veluti cũ dixit Apoſtolis: *Docete omnes gentes baptizantes eos*, &c. Igitur à Deo ſunt inſtituta ſubſtantialia Sacramenti, adminiſtratio, & vſus illorum. Ioan.6 Marc. 16. Matth. 28. Seſſ.3. I.c.2.

Eccleſia verò circa Sacramenta, & vſum, & adminiſtrationem illorum quædam inſtituit authoritate ſibi à Chriſto tradita : quæ non ſunt de ſubſtantia Sacramenti, ſed ad cultum, & venerationem illorum deſeruiunt, neque ſunt vſus, vel adminiſtratio, ſed ad rectum vſum, vel adminiſtrationem ſunt deſeruientia, & alia ſunt præcepta, ritus, ac cæremoniæ, ſeu ſolemnitates in conficiendis, & conſerendis Sacramentis, adhibendæ. Hæc autem quæ Eccleſia inſtituit, duplici ratione à Deo ſunt deriuata : prima quidem eſt, quia Eccleſia à Deo habuit poteſtatem talia ordinandi; Altera eſt, quia Spiritus ſanctus illi aſſiſtit, vt recta ratione talia inſtituantur. Seſſ.7. can.13. de Sacram.

2. Ex dictis ſciendum eſt ſequi, quòd ſolus Deus, & nullus alius poteſt tradere doctrinam eorum quæ ab ipſo ſunt inſtituta. Illorum verò, quæ ab Eccleſia inſtituuntur, ipſamet Eccleſia doctrinam tradere poteſt. Ratio eſt, quia niſi Deus doceat ſe inſtituiſſe talem miniſtrum, materiam, formam, & alia, impoſſibile eſt quod illud cognoſci poſſit. Quomodo enim quis ſciet Chriſtum inſtituiſſe Baptiſmum, niſi ipſe doceat inſtitutionem? Ex Cõcil. Tr. ſeſſ. 4. c.5. & ſeſſ.1. proc. Ex C. R. in oræ. 12. & & 2.9.

3. Sciendum eſt, quod omnis doctrina tradita à Deo dicitur reuelata, id eſt lumine diuino & ſupernaturali manifeſtata.

4. Sciendum eſt, quod vnicum eſt medium, quo Deus homines docet, & reuelat aliquam doctrinam, ſiue de Sacramentis, ſiue de aliis; & hoc eſt verbum Dei : Reuelatio enim eſt manifeſtatio alicuius ignotæ, & ſupernaturalis veritatis à Deo facta : & hæc manifeſtatio fit ex eo, quod Deus loquitur, & dicit ita aliquid eſſe. C. Tr. ſeſſ. 4. c.1. Cat. R. i præfat.n.12

5. Scire oportet, quod Deus in veteri teſtamento locutus eſt per Prophetas; in nouo autem locutus eſt nobis in Filio, & in Apoſtolis: Et Concilium & Catechiſmus docent omnem doctrinam Eugenij fuiſſe reuelatam per Apo- Heb. 1 C. Tr. ſeſſ. 4. c.1.

ſtolos; & poſt mortem omnium Apoſtolorum Deum nihil
& ſeſſ. proœ. amplius reuelaſſe, licet Spiritus ſanctus ſemper manſerit
C. R. in Eccleſia, & docent illam omnem veritatem per Apo-
art. 9. n. I. 7. ſtolos reuelatam: vnde Concilium ait: doctrinam de Sa-
cramentis eſſe antiquam, & Eccleſiam fuiſſe à Chriſto &
ab Apoſtolis, de illa eruditam.

Seſſ. 4. cap. I. C. R. n. præf. n. 12. 6. Sciendum eſt quòd verbum Dei aliud eſt ſcriptum aliud non ſcriptum: Scriptum vocatur ſacra Scriptura: & continetur libris ſcriptis tam veteris, quàm noui Teſtamenti. Non ſcriptum appellatur Traditio diuina, & hoc verbum non fuit in libris exaratum, ſed in ipſa Eccleſia fuit receptum, & continua ſucceſſione, & quaſi per manus traditione retentum, cuſtoditum, conſeruatum & conſeruandum vſque ad finem mundi.

Bell. tom. I. Contr. I. lib. 4 cap. I. 7. Sciendum, quòd Deus non omnem doctrinam Sacramentorum reuelauit per verbum ſcriptum, ſeu ſacram ſcripturam; ſed multa & fortaſſe plura docuit per traditionē, & verbum non ſcriptum; & ratio poteſt eſſe, primò, quia Apoſtoli docebant, ſicut fecit Chriſtus, præſentes, quod melius ſit voce quàm ſcriptura, quæ pro abſentibus data eſt, ſecundò, quia vox ſeruit tam his, qui ſciunt quàm qui neſciunt legere, omnes autem fideles de Sacramentis docendi erunt; tertiò myſteria Sacramentorum magis expediebat committere traditioni, quæ apud ſolos fideles permanet, quàm ſcripturis: quæ etiam ad manus infidelium poſſunt peruenire, & margaritæ ante porcos non ſunt ponendæ. Quartò Sacramenta ſunt res quædam, quæ multas habent annexas actiones, & talia meliùs docentur voce præſenti, quàm ſcriptura abſenti. Quintò Sacramenta facilius docentur facto, quàm verbo, ſicut in inſtitutione Euchariſtiæ à Chriſto factum apparet, ideo Apoſtoli facto & traditione ſacramenta optimè docuere.

Ex. C. T. ſeſſ. 4. c. I. 8. Conſiderare oportet non eſſe difficile conſeruare traditiones in Eccleſia puras, & fideles vſque ad finē mundi, primò, quia Apoſtoli poſt mortem Chriſti per multos annos vixere: Petrus ſupra triginta: S. Ioannes, qui erat iunior vſque ad vltimam ſenectutem, vnde doctrinam, & praxim Sacramentorum perfectiſſimè docuerunt: ſecundò multi ſcriptores, vt Dionyſius Areopagita, & alij docuere de his, quæ Apoſtoli circa ſacramenta à Chriſto accepta

tradidere:tertiò Spiritus ſanctus,ſicut Apoſtolis potuit dictare verbum Dei, ita poteſt illud in Eccleſia purum, & integrum conſeruare.

Itaque ex dictis concluditur,quòd cùm ſolus Deus potuerit ſacramenta inſtituere,ipſe etiam ſolus poteſt de illis veram doctrinam præbere:& quòd doctrina à Deo tradita dicitur reuelata, & quod omnis reuelatiò ſit per verbum Dei & quod omne verbum Dei habitum eſt per Chriſtum, per Apoſtolos, & per Prophetas:& quod hoc verbum Dei aliud eſt ſcriptum, & appellatur ſcriptura; aliud non ſcriptum, & appellatur Traditio : quod magna pars doctrinæ Sacramentorum à Deo reuelatæ habita eſt per traditionem, & quod hæc traditio pura & fidelis vſque ad finé mundi, opera Spiritus ſancti, in Eccleſia conſeruabitur.Et ex horum cognitione maximè dilucidabitur doctrina Concilij, & Catechiſmi de Sacramentis.

Quomodo Deus per Eccleſiam Catholicam reddit homines certos de doctrina ab ipſo reuelata? Cap. V.

NOn poteſt dici quantum afferat lumen ad intelligēdam doctrinam Concilij, & Catechiſmi, ſi quis intelligat modum, quo Deus vſque ad finem mundi reddit homines certos de doctrina à Chriſto , & per Apoſtolos reuelata,De hoc igitur modo dicendum eſt.

Primò autem ſcire oportet,quod Deus non otioſè, aut fruſtra, ſed ad aliquem finem doctrinam Euãgelij reuelauit. Deum enim nihil fruſtrà agere certum eſt. Secundò ſciendum eſt, quod Deus ideo reuelauit doctrinam Euangelij, vt omnes homines crederent illi, credendo iuxta fidem operarentur:& per hæc opera ſaluarentur:& ita gloria Dei,& Chriſti dilataretur.Rē ita eſſe Chriſtus docuit diçens:*Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euãgelium omni creaturæ.* Marc. 16. Ecce finis doctrinæ reuelatæ à Chriſto, & per Apoſtolos prædicatæ,eſt,vt omnes homines totius mundi,habeãt notitiam huius doctrinæ : & non ſolũ hoc,ſed vt credant illi:doctrinæ enim à Deo reuelatæ omnes credere tenentur:ideo addit *qui crediderit*, ſed quia hoc non ſufficit addidit, *Et baptizatus fuerit*,id eſt fecerit omnia quæ in tali doctrina illi præcipiuntur:demũ ſubiungit,*ſaluus erit*:vt oſtendat finem eius doctrinæ eſſe ſalutem totius mundi : medium autem eſſe fidem, & ope-

ra iuxta doctrinam à Deo reuelatam; Quatuor igitur ſunt annexa doctrinæ reuelatæ, *notitia*, *fides*, *opera*, *ſalus*.

Marc. 16. Tertiò ſciendum eſt, quod omnes homines tenentur credere Deo aliquid dicenti, cum ſit prima & infallibilis veritas: necnon obedire illi aliquid præcipienti, cum ſit ſummus, & abſolutus Dominus omnium. Et hoc Chriſtus docuit dicens: *Qui non crediderit condemnabitur.*

Quartò ſciendum eſt, quod homines tenentur credere, & obedire Deo, dummodo certum ſit, quod Deus aliquid præceperit, vel dixerit, vel reuelauerit. Si enim eſſet dubium, an Deus aliquid dixerit, omnino etiam dubium eſſet, an illi credendum foret: vnde neceſſe eſt, quod homines aliquo modo reddantur certi de doctrina à Deo reuelata.

Marc. 16. Quintò ſcire oportet, quod tempore Apoſtolorum Deus reuelauit doctrinam Euangelij, & ſimul reddidit homines certos, quod illa doctrina eſſet à Deo reuelata: medium, quo Deus reuelabat doctrinam, erat prædicatio Apoſtolorum: medium, quo Deus reddebat homines certos, quod hæc doctrina eſſet à Deo reuelata erant miracula, & ſigna, & ita Euangelium ait, *Illi autem profecti prædicauerunt vbique*: Ecce primum medium: ſequitur, *Domino cooperante & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*; Ecce ſecundum medium.

Sextò ſciendum eſt, quod modo, & vſque ad finem mundi neceſſe eſt vt idem fiat, quod tempore Apoſtolorũ factum eſt: nempe vt primò publicetur doctrina Euangelij in toto mundo: ſecundò vt aliqua ratione ſit certum, & non ſit dubium, quod talis doctrina publicata, ſit reuelata à Deo: iſta duo ſunt neceſſaria, quia aliter Euangelium modò non eſſet medium ſufficiens, & perfectum ad ſalutem totius mundi.

Septimò ſcire oportet, quod temere non eſt credendum cuilibet dicenti, hæc doctrina eſt, vel fuit à Deo reuelata, cum enim Angelus Satanæ transfiguret ſe in Angelum lucis: & multi pſeudo-Apoſtoli, & Antichriſti exierint in mundum veram doctrinam corrumpentes: Cautè admodum in adhibenda fide procedere opus eſt: ideò medium, quo certum debet fieri de doctrina reuelata, debet eſſe inſigne, & tale, vt credibile admodum ſit.

Octauò ſupponere oportet,quòd ſolus Deus poteſt, vel per ſe,vel per alium reddere hominem certum de doctrina à ſe reuelata,quia ipſe ſolus poteſt certò ſcire quod talem doctrinā reuelauit:& ideo neceſſe eſt,vt illud mediū, quo homines debent doceri,& certificari de doctrina à Deo reuelata habeat aſſiſtentiam Spiritus ſancti,non dubiam, ſed certam, certa autem erit ſi talis aſſiſtentia à Deo illi promiſſa ſit. Promiſſiones enim Dei certæ:& infallibiles ſunt.

Nonò, pro certo habendum eſt, quod ſolus Pontifex Romanus,vt eſt caput totius Eccleſiæ,& Eccleſia Catholica,quæ eſt ſponſa Chriſti,& corpus myſticū illius,habent hanc certam,& indubitatam aſſiſtentiam Spiritus ſancti ex diuina promiſſione; Perſonæ verò priuatæ, & particulares poſſunt habere hanc aſſiſtentiam,ſed non certam, & indubitatam;quia Chriſtus nulli perſonæ particulari hanc aſſiſtentiam promiſit. De Petro quidem, & de ſucceſſoribus dictum eſt. *Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua, & tu, &c.* ſimiliter *ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam,& portæ inferi non praualebunt aduerſus eam*,& alia multa. De Eccleſia etiam Chriſtus dixit, *Ero vobiſcum vſque ad conſummationem ſæculi.* Et de Spiritu ſancto, *Vt maneat vobiſcum in æternum ſpiritus veritatis*:Item,*ſi autem non crediderit Eccleſiæ,ſit tibi ſicut Ethnicus,& Publicanus.* Item: *Eccleſia eſt columna,& firmamentum omnis veritatis*.Ideo firmiter tenendum eſt ex diuina promiſſione ſolum Pontificem Romanum, & Eccleſiam Catholicam habere certam, & indubitatam aſſiſtentiam Spiritus ſancti; & ideo per ipſos ſolùm homines poſſe modò fieri certos, & indubitatos de aliqua doctrina;quòd à Deo ſit reuelata.

Decimò,conſideranti manifeſtè apparebit rem ita eſſe: Primò neceſſe eſt: vt quocumque tempore Deus aliquod medium dederit mundo;quo homines certi fierēt de vera doctrina ab ipſo reuelata: ſine hoc medio enim Euangelium eſſet vanum,& otioſum, & homines illi credere non tenerentur:ſed neſcitur quod aliud vnquam fuerit medium quàm hoc. Eccleſia enim & Pontifex Romanus ſemper fuerunt, & ad illos ſemper fideles in dubiis fidei pro certitudine recurrebant: neque ſcitur,quod fideles vnquam aliunde certitudinem fidei requiſierint; Secundò perſonæ

particulares non poſſunt eſſe tale medium:tum quia modico tempore manent in Eccleſia;tum quia Chriſtus nulli perſonæ particulari futuræ poſt ipſum promiſit Spiritus ſancti certam aſſiſtentiam ad hunc finem, vt homines faceret certos de doctrina reuelata:tum quia infideles perſonæ particulari fidem indubitatam nollent habere. Tertiò nullum medium eſt dictis duobus magis conueniens Romanus enim Pontifex ſemper eſt, caput Eccleſiæ eſt Vicarius Chriſti eſt, & ideo ſummè credibile eſt, quod à Chriſto, ſicut promiſit Petro dirigitur ne erret in fide facienda de doctrina à ſe reuelata: Eccleſia quoque ſemper eſt:vbique eſt, perpetua eſt, vna eſt,ſancta eſt,Apoſtolica eſt, à Spiritu . ſancto edocta eſt:tali autem medio, quid magis conueniens eſt; ſed addamus teſtimonium Eccleſiæ ſummè credibile eſſe, ita vt omnes tam fideles,quàm infideles credere illi certiſſimè poſſint; Cùm enim Eccleſia ſit congregatio omnium fidelium, teſtimonium Eccleſiæ Catholicæ, ideſt vniuerſalis,erit teſtimonium non vnius, aut duorum,aut mille teſtium,ſed infiniti ſunt teſtes,nempe omnes fideles, quotquot fuerunt, vel ſunt,vel erunt à Chriſto vſque ad finé mundi:omnes enim licet in diuerſis temporibus, vel locis ſint, idem omnino dicunt, & credunt,& hoc tanta conſtantia, & certitudine, & multi pro veritate doctrinæ,vel mortui ſunt, vel mori parati eſſent, quid hoc teſtimonio credibilius? Nonne miraculum eſt, quod in tanta varietate temporum,regionum, locorum, & in tanta, & tam varia multitudine fidelium vna doctrina. vna fides, vnum baptiſma retineatur.

Seſſ. 4. c. 1. & ſeſſ. 13. proœm & alibi. Seſſ. 4. c. 1. Vndecimò,Pro conſtanti habendum eſt, quod doctrina à Deo reuelata,ſeu à Chriſto,& ab Apoſtolis Eccleſiæ tradita nunquam defecit,ſed ſemper in Eccleſia manſit,& vſque ad finem mundi manebit pura,& vera,& hoc ait Concilium.Trid fieri continua ſucceſſione,& quaſi per manus, traditionem:ita vt Chriſtus,& illius Euangeliũ,vt ait Cõcil.ſit tanquam fons,doctrina à Chriſto reuelata,ſit tanquã aqua, Eccleſia ſit tanquam alueus,per quem aqua, ſeu doctrina continua ſucceſſione vſque ad finem mundi decurrit:Verbum enim Dei tam ſcriptum, quam non ſcriptum, id eſt ſcriptura,& traditiones ſemper in Eccleſia ſunt con-

ſeruatæ in ea puritate, qua à Chriſto, & à Spiritu ſancto traditæ ſunt.

Duodecimò ſciendum eſt, quod Eccleſia Catholica, & Romanus Pontifex habent authoritatem determinandi, an aliquid ſit de fide, *id eſt* an aliqua doctrina ſit reuelata à Deo per ſcripturam, aut traditiones, vel euidenter deducta ex tali doctrina à Deo reuelata; & ſimiliter habent authoritatē declarandi quodnam ſit verbum Dei, ſiue ſcriptum, ſiue non ſcriptum; vnde poſſunt declarare qui libri in ſacra ſcriptura contineantur. Ratio eſt, quia ſi hoc eſt, medium, quo Deus vult facere homines tam fideles, quàm infideles certos de doctrina à ſe reuelata, & de verbo Dei, ſi Eccleſia non poterit determinare, quodnam ſit verbum Dei, & an aliqua doctrina ſit à Deo reuelata, neque etiam poterit teſtificari, quod talis Doctrina ſit, vel non ſit reuelata. Poteſt ergo determinare: & ſtatim, ac determinauit omnes de neceſſitate ſalutis tenentur credere illi doctrinæ tamquàm à Deo reuelatæ, & qui non credit illi, hæreticus eſt. Antequam verò determinet non eſt abſoluta obligatio credendi illi, vt doctrinæ à Deo reuelatæ.

Seſſ. 4. c. 1.

Vt facit C. Trid. ſeſſ. 2. tom. 1.

Decimo tertiò ſcire oportet, quod Eccleſia, & ſummus Pontifex eadem ratione habent authoritatem interpretandi verbū Dei, id eſt ſcripturas, & traditiones, & quod Spiritus ſanctus edocet Eccleſiam omnem veritatem reuelatā aperiendo illi ſenſum, vt verè intelligat, & interpretetur verbum Dei ſcriptum, & non ſcriptum, ita, vt in hoc non poſſit errare, Et licet Spiritus ſanctus illuminet, & doceat aliquos Doctores paticulares, vt verè interpretentur verbum Dei: Tamen quia fideles non poſſunt eſſe certi de his, ſicut de Eccleſia: ideo non habent abſolutam obligationem credendi illis in particulari; ſicut habent credendi Eccleſiæ vniuerſali.

Seſſ. 4. cap. 1.

Decimo quartò ſciendum etiam eſt, quòd maior certitudo, vel euidentia non poteſt dari ad confirmandum, quòd aliqua ſcriptura, vel traditio contineat verbum Dei, vel quod aliqua doctrina à Deo ſit reuelata; quàm ſi oſtendatur, quòd Eccleſia Catholica ſemper ita ſenſit, ita docuit, ita obſeruauit, ita determinauit, ita retinuit, vel alia ſimili ratione: hoc modo probandi, Conc. & Catech. ſæpiſſimè vtuntur.

Decimò quintò ſciendum quoque eſt, quòd Deus intimè in cordibus fidelium adiuuat lumine fidei intellectum, vt poſſit intelligere doctrinam reuelatam, & credere Eccleſiæ teſtimonium perhibenti quod illa doctrina ſit reuelata; vnde fit, quod certitudo de aliqua doctrina quod ſit reuelata, habetur tum ab Eccleſia de hoc teſtimonium perhibente, tum à fide intellectum, & voluntatem ad aſſentiendum cum certitudine adiuuante. Quare optima ratione à Deo inſtitutum eſt medium, quo homines vſque ad finem mundi poſſunt fieri certi de doctrina ab ipſo per Chriſtum, vel per Apoſtolos reuelata.

De ſex modis quibus Eccleſia teſtimonium reddit, quod aliqua doctrina à Deo ſit reuelata. Cap VI.

Poſtquam viſum eſt, quod verbum Dei eſt illud medium, quo Deus aliquid reuelat: Et quod Eccleſia Catholica eſt illud medium, quo Deus reddit homines certos, quod hoc, vel illud ſit verbum Dei, & quod hæc vel illa doctrina per verbum Dei ſit reuelata; omnino expediet ſcire quando vel quomodo Eccleſia Catholica teſtimonium reddat de verbo Dei, & de doctrina à Deo reuelata: Fit autem ſequentibus modis.

Matt. cap. 16. Bell. c. 1. Cont. 3 l. 4. c. 3. & 5. Vt Act. 5.

Primò, ſi Romanus Pontifex determinet aliquid eſſe credendum de fide, *ideſt*, vt reuelatum à Deo, vel aliquem librum ad ſacram Scripturam pertinere, neceſſe eſt credere illi, quia cum ſit caput totius Eccleſiæ, & caput poſſit teſtimonium ferre pro toto corpore, teſtimonium illius erit totius Eccleſiæ, & erit certiſſimum, quia Chriſtus aſſiſtit illi vt Vicario ſuo, & capiti totius Eccleſiæ, ne poſſit errare.

2. Si Concilium Generale legitimè congregatum idem teſtimonium reddat, erit totius Eccleſiæ, quia in ipſo tota Eccleſia eſt congregata. Bell. tom. 1. Cont. 4. lib. 2. c. 2.

C. Tr. ſeſſ. 4. cap. 2. Bell. tom. 1. lib. 4. cap. 9. Ex Act. Ap. cap. 1.

3. Si Patres, & Doctores Eccleſiæ doceant vnanimi conſenſu aliquid eſſe tenendum de fide, illorum teſtimonium, erit totius Eccleſiæ, & omnes tenebuntur credere illis quia Doctores Eccleſiæ, quoad doctrinam repræſentant totam Eccleſiam, & omnes fideles tenentur ſequi Doctores, quos Deus Eccleſiæ dedit, vt doceant illam, cum præcipuè omnes, vel plurimi, aliis non contradicentibus aliquid docent à Deo reuelatum. Quòd ſi vnus, vel duo Doctores aliquid affirment, in quo alij non contradicant te-

ſtimonium erit magnæ authoritatis, ſed non dicetur teſtimonium totius Eccleſiæ, & non erit abſoluta obligatio credendi illis,licet temere non ſit recedendum à teſtimonio illorum.

4. Si omnes Epiſcopi,vel in vnum collecti, vt in legitimo Generali Concilio, vel ſeparati teneant aliquid eſſe credendum de fide, tale teſtimonium erit totius Eccleſiæ, quia ſunt paſtores omnium fidelium, & ideo omnes fideles repræſentant. Bell. tom. 1. Contr. 4. lib. 3. cap. 14.

5. Si omnes fideles teneant aliquid eſſe de fide, veluti quod mater Dei fuerit virgo poſt partum, erit teſtimonium totius Eccleſiæ, quæ nihil aliud eſt,quàm congregatio omnium fidelium,& tali teſtimonio credere opus erit. Ibid. C. Tr. ſeſſ. 24. can. 3. de extr. vn. 22. c. 8. & alibi.

6. Si Eccleſia Romana,quæ vt ait Concilium,eſt mater & magiſtra omnium aliarum Eccleſiarum, teneat aliquid eſſe de fide,veluti quod Extrema vnctio ſit Sacramentum, erit teſtimonium totius Eccleſiæ:tum quia ſpeciali ratione vnita eſt capiti totius Eccleſiæ,tum quia aliæ Eccleſiæ teneantur ſe conformare illi tanquam matri, & magiſtræ. Et Deus illi aſſiſtit,vt in hoc non poſſit errare. Bell. tom. 1. Contr. 3. lib. c. 1.

De octo modis probandi aliquam doctrinam fuiſſe à Deo reuelatam. Cap. VII.

EX dictis ſequitur,quòd octo modis poteſt probari aliquam doctrinam fuiſſe à Deo reuelatam. Seſſ. 4. c. 1. & 2 C. Tr. ibi.

Primus eſt Sacra ſcriptura. Quæ iuxta ſenſum Catholicæ Eccleſiæ, & interpretationem ſanctorum Patrum intelligatur. Eſt autem Scriptura ſacra, quæ à Catholica Eccleſia talis habita eſt.

Secundus eſt Traditione. Et idem omnino eſt,quod de Sacra Scriptura.

Iſti duo modi directè,& immediatè probant, quòd aliqua doctrina à Deo ſit reuelata.

Tertius eſt decreto ſummi Pontificis aliquid de fide determinantis. Vbi ſupra. c. 6.

Quartus eſt ſimili decreto Concilij Generalis legitimè congregati. Vbi ſu.

Quintus eſt vnanimi conſenſu ſanctorum Patrum. Vbi ſu.

Sextus eſt ſenſu, iudicio,conſenſu, conſuetudine,exemplo omnium Epiſcoporum. Vbi ſu.

Vbi ſup. Septimus ex ſenſu, iudicio, conſenſu, conſuetudine omnium fidelium.

Vbi ſupr. Octauus ex iudicio, conſuetudine, exemplo, vel vſu ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

Iſti ſex modi non probant immediatè, quod Deus aliquid reuelauerit, ſed probant mediatè, *id eſt* mediante, vel ſcriptura, vel traditione, vt docet Conc. Trid. ſeſ. 4. cap. 1. vbi ait, ſanctam ſynodum vſuram eſſe teſtimoniis, & præ- Catec. in præf. nota. ſidiis ſacrarum ſcripturarum, & traditionum in confirmandis dogmatibus: & inſtaurandis in Eccleſia moribus, ratio eſt, quia omnis doctrina reuelata habetur per verbum Dei, & ideo omnis determinatio Eccleſiæ de doctrina reuelata ſuper verbo Dei fundata eſt.

De fine Concilij Tridentini, & Catechiſmi Romani. Cap. VIII.

Seſſ. 4 c. 1. EX dictis poterit declarari quis ſit finis Conc. Trid. & Catech. Rom. & maximè expedit, vt ſciatur. Finis ergo illorum eſt, vt ſublatis erroribus puritas Euangelij à Chriſto accepti conſeruetur, quod Euangelium in ſcriptura, & traditionibus continetur.

Seſſ. 13. in proœm. In particulari de Sacramentis Concilium ait, finem ſanctæ Synodi eſſe, vt veram, & antiquam de fide, & Sacramentis doctrinam exponeret, quam ſemper Catholica Eccleſia à Chriſto, & ab Apoſtolis erudita, & à ſpiritu ſancto illi omnem veritatem in dies ſuggerente edocta retinuit, & vſque ad finem ſæculi conſeruabit.

Vnde apparet finem Concilij eſſe conſeruare puritatem doctrinæ Euangelicæ in Eccleſia: Medium verò quo talem finem ſtudet obtinere, eſt tradere doctrinam antiquam de fide, & Sacramentis, *id eſt*, à Chriſto, & ab Apoſtolis acceptam. Ratio autem quia dicta doctrina antiqua diſcernitur Ibid. & alibi. & inuenitur eſt videre, ſi in Eccleſia Catholica talis doctrina ſemper fuerit retenta, & conſeruata. Rectè autem ita procedit. Si enim Eccleſia Catholica ſemper retinuit, & docuit aliquam doctrinam de Sacramentis, ergo illa doctrina à Chriſto, & ab Apoſtolis, tradita eſt: Eccleſia enim à Chriſto in Apoſtolis fundata fuit. Doctrina autem de fide, & Sacramentis à Chriſto, & ab Apoſtolis tradita puris-

ſima eſt: ergo puritas Euangelij in Eccleſia conſeruabitur ſi doctrina antiqua, & continuò in Eccleſia conſeruata, tradatur. Vnde diuina ratione Concilium, & Catechiſmus procedunt.

De authoritate Concilij, & Catechiſmi.

Cap. IX.

DIgnitas doctrinæ Concilij, & Catechiſmi non poteſt cognoſci ſi eorum authoritas ignoretur, de hac ergo aliquid in gratiam introductionis eſt dicendum.

Concilium Trid. in doctrina tradenda duo facit, primò proponit doctrinam Catholicam, ſecundò damnat hæreſes determinando aliquam veritatem eſſe de fide, id eſt à Deo per verbum ipſius reuelatam: Cum ergo facit Canonem determinando aliquid de fide, illa determinatio tantæ authoritatis eſt, vt qui non vult credere illi, hæreticus ſit: ratio eſt, quia authoritas Concilij Generalis, eſt authoritas totius Eccleſiæ, ad quam ſpectat determinare de doctrina reuelata, ita vt omnes illi credere teneantur. Doctrina verò quam docet, non tamen determinando de fide eſt tantæ authoritatis, vt quidquid cõtrarium eſt illi, apertiſſimus error ſit, & tanquam contrarium Catholicæ doctrinæ habendum ſit ratione ſiam dicta.

Catechiſmus Romanus habet maiorem authoritatem quam quilibet Doctor Eccleſiæ, ſiue D. Aug. ſiue D. Hier. ſiue D. Tho. Et opinor illius doctrinam eſſe tantæ authoritatis, vt apertè contradicere illi temerarium ſit: & hoc duplici ratione: prima eſt quia doctrina Catech. quadam ratione doctrina Concilij Trid. eſt. Catechiſmus enim effectus eſt tempore Concilij, & à Patribus delectis à Concilio, & qui interfuere Concilio: & quos Concilium exiſtimabat doctrinã à ſe diſcuſſam intellexiſſe & demum quia Catech. in multis Sacramentis quaſi Commentator concilij eſt, fuſius enim dicit, quod à Concilio breuiſſima oratione propoſitum eſt. Secunda ratio eſt, quia Catechiſmus duplici authoritate, tum Concilij Generalis, tum ſummi Pontificis edictus eſt, vt ex Conc. & ex inſcriptione ac præfatione Catech. patere poteſt. Quare meritò aſſerendum videtur, quod ſpeciali ratione Spiritus ſanctus aſtiterit illi. Et ideò eius authoritas maximi eſt facienda, & eius doctrina tanquam vere Catholica eſt habenda.

Ex Conc. Seſſ. 24. c. 7.

Ex ſeſſ. 25. in fine vbi de iudice, &c. C. R. in præf. num. 8.

De modo ſtudendi Catechiſmo, & Concilio Tridentino. Cap. X.

TAndem de modo, quo ſtudendum ſit Catechiſmo dicendum.

Lector igitur ita procedet. Primò inter ſtudendum alicui rei particulari, obſeruabit, an Concilium, vel Catechiſmus ibi tradant doctrinam de ſubſtantialibus Sacramenti, vel de his, quæ ſubſtantialia non ſunt.

Si doctrina eſt de ritibus ac cæremoniis, obſeruabit an dicant ab Apoſtolis, vel ab antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine originem habere, & ob talem antiquitatem diſcet magnifacere illos ritus: & Parochi illos dicta ratione poterunt populis maximè commendare. Si nihil dicant de origine cæremoniarum, ſciet ex hoc ſolum tanquam Eccleſiaſticas eſſe habendas, quia Concilium vel Catechiſmus illas proponunt.

Vt ſeſſ. 13. c. 5. &c. & ſeſſ. 22. 644. Si doctrina eſt de ſubſtantialibus, veluti de materia, forma, miniſterio & effectu Sacramenti, vel de vſu, & adminiſtratione quatenus à Chriſto ſunt inſtituta: tunc ſciet talem doctrinam eſſe reuelatam, & ideo per verbum Dei ſcriptum, vel non ſcriptum probari debere. Ideo obſeruabit an Concilium, vel Catechiſmus adducant aliquem locum ſcripturæ ad probandum quod docent, vt ſæpiſſimè facere ſolent, & ſiquidem faciunt, ſciet illum locum ab Vt ſeſſ. 14. c. 1. de Ext. Vnct. Eccleſia Catholica ita intelligi, & interpretari: vnde diſcet magnificare dictam authoritatem. Si verò nullum ſcripturæ locum adducunt, ſciet quod talis doctrina ſuper traditione, & verbo Dei non ſcripto, fundata eſt. Ideo obſeruabit, an Concilium, & Catechiſmus talem doctrinam habuerint ex traditione, & an talem traditionem probent per decreta ſummorum Pontificum, vel per Concilia Generalia, vel per vnanimem conſenſum Patrum, vel quia Eccleſia Catholica ita ſemper intellexit, docuit, ſenſit, vel ex vſu, conſuetudine, exemplo eiuſdem Eccleſiæ, nempè quia tali materia, & forma ſemper vſa eſt in tali Sacramento, & ſimilia, quod etiam de Eccleſia Romana intelligi debet, & hac ratione puritatem intelliget doctrinæ, quæ à Conc. & Catechiſmo tradita eſt. Hoc autem ferè ſemper, Concilium, & Catech. facere conſueuerunt, Concil. quidem ſæpè in procemiis, Catech. in tractatione.

Quæ omnia Lectores diligenter debent obſeruare: & Parochi cùm populos docent, debent exemplo Concilij, & Catechiſmi illis declarare, à quo fonte doctrina tradita originem habet, ſcire enim quod aliqua doctrina à Deo ſit reuelata, vel ab Eccleſia eius authoritate profecta ſit, maximam vim in animis fidelium habere poteſt.

De modo inueniendi authoritates, quæ hìc citantur. Cap. XI.

QVando ante citationem ponitur hæc particula, *ex*, indicatur illam doctrinam eſſe ex tali loco deriuatam, vel aliqua ratione applicatam. Veluti ſi Concilium dicat, Reconciliationem cum Deo eſſe effectum pœnitentiæ, & in his lectionibus dicatur eſſe finem illa ratione, quia effectus Sacramenti eſt etiam finis illius, per dictam particulam, *ex*, talis applicatio ad finem notata erit. Cum non ponitur talis particula, intelligitur in loco citato doctrinam eadem ratione contineri.

Catechiſmus ita citatus. C.R. ſignificat Catech. Roman. Vbi ponitur tantùm numerus Catechiſmi ſic, num. 5. intelligitur locum eſſe, vbi tractatur de eadem materia, id eſt de eodem Sacramento. Cùm ante numerum ponitur hæc particula Præfat. intelligitur locum eſſe in præfatione, quæ eſt initio Catechiſmi. Cùm ponitur articulus ſic, art. 3. n. 5. indicatur eſſe in Sÿmbolo. Cùm ponitur præceptum ſic, p. 4. n. 5. intelligitur de Decalogo. Cùm ponitur Petitio, ſic Pet. 4. num. intelligitur Oratio Dominicalis.

Conc. Trid. notatur ſic, C.T. Et quia eadem ſeſſio quandoque diuiditur in tres partes: In prima docet doctrinam Catholicam. In 2. damnat hæreſes: In 3. agit de reformatione. Quando in fine citationis ponetur littera R. ſignificatur eſſe in tertia parte. Quando ponetur hæc particula canon. ſic ſeſſ. 2. can. 5. intelligetur ſecunda, & lector intelliget illam doctrinam eſſe de fide, quia doctrina per Canonem Concil. Trid. determinata de fide eſt. Quando neutrum ponitur, intelligitur prima pars. Et hæc pro introductione dicta ſufficiant.

DE IVSTIFICATIONE.

Doctrina ex ſacro Concil Trident. deſumpta.

De neceſſitate huius doctrinæ.

Ex ſeſ. 7. init. HÆc doctrina de iuſtificatione eſt neceſſaria ad intelligendum doctrinam ſacramentorum? Reſpon. eſt.

Seſſ. 7. pr œ. & i. ſeſ. 6. c. 7. Quare hoc? Reſp. quia cum finis ſeu effectus Sacramentorum ſit, vt ait Conc. iuſtitia, & iuſtificatio (ait enim per ſacramenta omnis vera iuſtitia incipit, cœpta augetur, & amiſſa recuperatur) ideò ad cognitionem Sacramentorum neceſſaria eſt intelligentia de iuſtificatione.

Quibus eſt neceſſaria hæc doctrina? Reſp. omnibus, ſed præcipuè Parochis, Confeſſoribus, & Prædicatoribus.

Quare ſic? Reſp quia cum omnes peccent, omnes egent iuſtificari: nemo autem rectè facit quod ignorat: ideò quilibet debet ſcire quomodo poſſit iuſtificari. Parochi verò qui regunt animas, ad iuſtitiam, & ſalutem nunquam ſcient dirigere ad iuſtificationem: ſi ignorent quomodo quis poſſit iuſtificari. Ita Confeſſarij neſcient dirigere pœnitentem, vt de impio fiat iuſtus, ſi hanc doctrinam non habent. Et eadem ratione Prædicatores, quorum munus eſt conuertere homines à peccato ad iuſtitiam; ſine hac doctrina hoc facere non valebunt, ideo omnibus iſtis doctrina hæc valdè eſt neceſſaria.

Diuiſio autem tractationis.

Ex Conc. Tr. ſeſ. 6. IN quot capita debet diuidi iſta tractatio? Reſp. in quatuor, in primo debet agi de his, quæ præcedunt iuſtificationem in ſecundo de præparatione ad iuſtificationem In tertio, de ipſa iuſtificatione. In quarto de his, quæ illam

ſequuntur,ſeu de his, quæ circa iuſtificatum contingere poſſint.

De his quæ præcedunt iuſtificationem. Cap. I.

QVænam præmittuntur à Sacro Concilio, antequam tractet de ipſa iuſtificatione? Reſp. Primò de peccato originali, & illius effectu. Secundò de remedio ipſius. Tertiò de vſu,& applicatione huius remedij. Quartò de neceſſitate præparationis ad hunc vſum Seſſ. 6. c. 7. & c.16.

De fine hominis,& medij ad illã conſequendã. Num 2.

QVis eſt finis hominis? Reſpon. gloria Dei, & vita beata, vt habetur ex Concil. Triden. ſeſſ. 6.can. 7.

Quomodo ibi hoc ait? Reſp. Quia certum eſt finem hominis,& finem iuſtificationis vnum,& idem eſſe. Iuſtificatio enim eſt medium quo homo conſequitur finem ſuum, vt ex Conc. patet: medium autem eundem finem habet, quem habet vtens illo, vnde medicus, & infirmus,& medicina eundem finem habent, nempe ſanitatem. Cum ergo Sacrum Conc. dicat finem iuſtificationis, eſſe gloriam Dei, & vitam beatam; finis quoque hominis talis dicendus erit. Seſſ. 6. c. 7. & can.10.

Quæ ſunt media ad hunc finem? Reſp. vnicum,& verũ, medium, quo homo hunc finem conſequi valet, eſt gratia, vel iuſtitia, vel charitas, quæ idem ſunt: ad hoc enim medium omnia alia, quæ ad hoc pertinent, reducuntur.

De ſtatu in natura integra,& incorrupta. Num 2.

NAtura hominis eſtne modò eadem, quæ fuit antè peccatum Adæ? Reſp. quoad ſubſtantialia eſt eadem, quoad accidentalia fuit mutata. Per peccatum enim homo non amiſit naturam, ſed perfectionem naturæ, & eadem manente ſubſtantia, accidentia facta ſunt deteriora. Seſſ. 5. dec.1.

Quinam erat ſtatus hominis in natura integra ante peccatum? Reſp. habebat iuſtitiam originalem, & per illam alia infinita bona. Seſſ. 5. dec. 1.

De iuſtitia originali. Num. 4.

QVid erat iuſtitia originalis? Reſp. Erat iuſtitia Dei homini communicata; per quam homo efficiebatur iuſtus, & reddebatur potens ad finem ſuum ſupernaturalem conſequendum. Seſſ. 5. dec. 1. Seſſ. 6. c. 7. & 16. Seſſ. 5 Ibid.

Quare dicebatur originalis? Reſp. quia Deus in ipſa origine & creatione hominis hanc illi dedit. Et ex D.Th.

Qui erat effectus illius? Reſp. duo principales, vnus erat reddere rationem, & animam hominis in ſuis operationibus ſubditam Deo, alter erat reddere ſenſum; & corpus ſubditum animæ, ex quo poſtea infiniti boni effectus ſequebantur.

De peccato primi parentis, nomine, & effectu. Nam. 5.

Seſſ. 5. decr. 1. QVomodo vocatur peccatum primi parentis; Reſp. peccatum primi parentis poteſt dupliciter conſiderari, vel reſpectu ipſius, & ſic dicitur lapſus; vel præuaricatio Adæ ſeu primi parentis, vel reſpectu noſtri: ſeu deſcendentium; ſic & dicitur originale.

Ibid. Quare tantùm reſpectu deſcendentium dicitur originale? Reſp. quia Adam in ſua origine non habuit hoc peccatum: deſcendentes verò in origine illud contrahunt.

Ibid. Hoc peccatum quomodo poteſt definiri prout fuit Adæ? Reſp. ſic, ex Conc. Trid. peccatum Adæ fuit tranſgreſſio, vel præuaricatio diuini præcepti, per quam iuſtitiam originalem amiſit & in mala infinita præcipitatus eſt. In quo conſiſtit ratio præciſa huius peccati Adæ? Reſp. in tranſgreſſione mandati Dei

Ibid. Qui in Adam fuerunt effectus illius? Reſp. duo præcipue, vnus eſt, ait Concil. priuatio boni, alius conſequutio mali.

Ibid. Quæ bona amiſit Adam? Reſp. ait Conc. ſtatim amiſit ſanctitatem, & iuſtitiam in qua conſtitutus fuerat.

Ibid. Quæ mala illi ſequuta ſunt? Reſp. Conc. enumerat iſta. Primo incidit in iram, & indignationem Dei. Secundo mors dominata eſt illi cum languoribus & infinitatibus, Ibid. quæ illã præcedũt. Tertio factus eſt ſeruus diaboli. Demũ, ait, totum Adam per illam præuaricationis offenſam ſecũdùm corpus, & animam in deterius commutatum fuiſſe.

Quomodo differunt peccatum Adæ, & peccatum originale deſcendentium? Reſp. Conc. appellat peccatum Adæ *præuaricationem diuini præcepti*, Peccatum autẽ in deſcendentibus non appellat *tranſgreſſionẽ præcepti*, ſed appellat *mortẽ animæ*, ideſt *carentiam iuſtitiæ & gratiæ*. gratia enim eſt vita animæ, & carentia illius eſt mors.

Quænam poſſunt conſiderari in peccato originali reſpectu deſcendentium? Reſp. ait Conc. duo, peccatum, & effectus peccati.

Quid eſt peccatum originale deſcendentium? Reſp. carentia originalis iuſtitiæ, qua homo fit iniuſtus; immundus, & reus peccati. Ibidem

Qui ſunt effectus illius? Reſp. quoad animam: Primus eſt mors animæ: ex carētia enim vitæ ſequitur mors, 2. eſt ira, & indignatio Dei, vnde dicūtur filij iræ, 3. eſt rebellio rationis à Deo, & ſenſus ab ipſa ratione, 4. eſt concupiſcentia, & fomes, quæ à peccato prouenit, & ad peccatū inclinat, 5. eſt ſeruitus diaboli, 6. eſt reatus peccati, & damnationis. Quoad corpus effectus ſūt mors; & alia infinita corporis mala. Ibidem & ſeſ. 6. c. 1. Seſſ. 5. decr. 1.

Hoc peccatum eſt in ſingulis hominibus? Reſp. ait Concil. eſt, quia in ſingulis eſt carentia dictæ iuſtitiæ. Ibidem

Hoc peccatum etiamſi ſit in ſingulis poteſt dici vnum? Reſp. ait Conc. poteſt, quia ab vno, id eſt ab Adam deriuatur, & ideo ait Apoſtolus, *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum.* Seſſ. 5. decr. 1.

Quomodo hoc peccatum tranſit ab vno ad alium? Reſp. ait Conc. per propagationem. Origo enim huius peccati eſt in Adam: transfuſio autem, ſeu deriuatio huius peccati fit non imitatione, ſed propagatione.

Quid vult dicere non imitatione, ſed propagatione? Reſp. vult dicere, quod filij Adæ non ideo dicuntur incurrere in hoc peccatum, quia ipſi actu committunt illam inobedientiam, quam commiſit Adam; hoc enim eſſet imitari illum faciendo quod ipſe fecit: ſed incurrunt iram Dei, & carentiam originalis iuſtitiæ ex hoc ſolùm, quod deſcendunt ab ipſo, *id eſt* ab Adam tanquam à primo parente per propagationem, & procreationem originem ducunt. Ibidem

Quid potiſſimum debet conſiderari de peccato originali circa materiam iuſtificationis? Reſp. debet conſiderari per illud auferri ab homine vnicum medium; quo homo poteſt conſequi finem ſuum vitam æternam: quod medium eſt gratia, & iuſtitia Dei, & ideo neceſſe eſt, vel hominem damnari, & priuari vita æterna, vel dari aliquod remedium per quod poſſit iuſtitiam amiſſam recuperare. Seſſ. 5. decr. 1. & ſeſ. 6. c. 1. &c. Seſ. 5. decr. 1. & ſ. 6. c. 1. & cap. 2.

De remedio contra peccatum originale, eiuſque neceſſitate. Num. 6.

Eſtne neceſſarium dari remedium contra hoc peccatum originale? Reſp. eſt ad hoc, vt homo poſſit conſequi finem ſuum.

Ibid. Seſſ. 6. c. 4. Quodnam eſt hoc remedium? Reſp. iuſtificatio, id eſt recuperatio amiſſæ iuſtitiæ.

Quid eſt iuſtificatio? Reſp. Conc. Trid. ita deſcribit illam; iuſtificatio eſt tranſlatio ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei, id eſt iuſtificatio eſt tranſitus à peccato ad gratiam, & à priuatione iuſtitiæ ad iuſtitiam.

Seſſ. 6. cap. 1. can. 1. Homo per vires naturæ poteſtne obtinere hanc iuſtificationem, & gratiam? Reſp. nequaquam & eſt de fide.

Seſſ. 6. c. & can. 2. Homo per liberum arbitrium poteſtne obtinere hanc iuſtificationem, ex eo quod auertatur à peccato, & ad Deum ſe conuertat? Reſp. ſolum liberum arbitrium non poteſt, & eſt de fide.

Seſſ. 6. 6. c. 1. & 7. Nonne homo poſt peccatum habeat liberum arbitrium ita vt ſi velit poſſit recedere à peccato, iuſtitiam veram amplecti? Reſp. ait, Conc. habet liberum arbitrium: ſed viribus attenuatum & inclinatum: & ideo non poteſt propria virtute veram iuſtitiam amplecti: vera enim iuſtitia non poteſt haberi niſi Deus communicet illam.

Seſſ. 6. c. 1. & c. 1. & 2. Homo per legem veterem poteratne hanc iuſtificationẽ obtinere? Reſpon. ait Conc. à peccato originali, neque gentes per vim naturæ, neque Iudæi per ipſam etiam literam legis Moyſes liberari aut ſurgere poterant: tametſi in eis liberum arbitrium minimè extinctum eſſet, viribus licet attenuatum.

Seſſ. 5. c. 1. Quodnam eſt verum remedium contra peccatum originale? Reſp. Conc. determinat de fide, quod verum & vnicum remedium contra peccatum originale ſit meritum Chriſti & nihil aliud, Chriſtus enim factus eſt nobis iuſtitia, ſanctificatio & redemptio.

Seſſ. 5. c. 1. & ſe. 6. c. 7. Meritum Chriſti reſtituit-ne iuſtitiam. Reſ. Reſtituit, quia etiam nobis meruit illam.

Seſſ 5. c. 1. Tollitne omnes effectus peccati? Reſpond quoad animã tollit, quia facit filias Dei, liberat à ſeruitute peccati, & dæmonis: iram & indignationem Dei placat, reatum peccati, & damnationem tollit, portas Paradiſi aperiendo, ſenſum rationi, & rationem Dei per iuſtitiam ſubdit, fomitem, & concupiſcentiam ad coronam & meritum deſeruire facit & alia multa. Corporalia modò non tollit ea ratione qua à Catech. dicitur de Baptiſmo.

Google

De applicatione huius remedij. Num. 7.

HOc remedium prodeſt-ne his, quibus non applicatur? Reſp. ſine applicatione nihil prodeſt ſicut medicina non prodeſt infirmo non ſumenti illam, & ideo hæc applicatio meriti Chriſti omnino eſt neceſſaria. Seſſ. 6. c. 3.

Quomodo ſit hæc applicatio meriti Chriſti? Reſpond. Conc. ita determinat. Si quis negat ipſum Chriſti Ieſu meritum per Baptiſmi Sacramentum in forma Eccleſiæ ritè collatum tam adultis, quam paruulis applicari, anathema ſit, hoc fit prima vice, poſt hoc verò applicatur per pœnitentiam, & per alia Sacramenta. Seſſ. 5. decret. 1. & ſeſſ. 6. can. 14 & ſeſſ. 7. proœm.

Qua ratione, per Baptiſmum fit applicatio meriti Chriſti? Reſp. in Baptiſmo homo fit membrum Chriſti, membrum autem capiti vnitum communicat de vita, & operatione capitis, & ideo cùm in Baptiſmo homo regeneratus ſit ex aqua, & Spiritu ſancto, & conſepultus ſit cum Chriſto, & tranſlatus in regnum filij dilectionis Dei verè per ipſum meritum Chriſti homini baptizato communicatur, & applicatur. Seſſ. 5. dec 1. & ſeſſ. 6. c. 2.

De duplici effectu huius applicationis per Baptiſmum facta. Num. 8.

QVis eſt effectus Baptiſmi, vel applicationis per illum factæ? Reſpondemus, ait Concilium, primus effectus Baptiſmi eſt tranſlatio ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei, id eſt, Baptiſmus de filio Adæ, facit filium Dei: & de membro diaboli, membrum Chriſti. Secundus effectus ſequitur ex primo: & eſt tranſlatio à ſtatu peccati, ad ſtatum gratiæ, & iuſtitiæ: ſicut enim ex eo quòd quis eſt filius Adæ, ſequitur quòd ſit filius iræ, atque peccati, ita ex eo quòd quis efficitur mẽbrum viuum Chriſti, ſequitur quòd filius ſit Dei, & diuinæ particeps iuſtitiæ. Baptiſmus ergo primò vnit Chriſto. Secundò ex hac vnione hominem facit gratiæ, & iuſtitiæ participem. Iuſtificatio ergo Baptiſmi effectus eſſe dicitur. Seſſ. 5. dec. & ſeſſ. 6. c. 2.

De præparatione ad iuſtificationẽ, & de eius neceſſitate.

Cap. II.

QVid debet conſiderari ad hoc, vt vera habeatur cognitio de præparatione ad iuſtificationem? Reſ. quatuor cauſæ ipſius præparationis. Ex C. Tr. ſeſ. 6. c. 5. & 6. ex ſeſſ. 6. c. 5.

Ex ſeſ. 6. ca. 5 Expedit vt fideles doceantur de illa, & quod Parochi dicant illam? Reſp. ſicut præparatio, ait Conc. ad iuſtificationem eſt neceſſaria, ita docere, & doceri de illa non ſolum vtile ſed neceſſarium eſt.

Quare eſt neceſſaria iſta doctrina? Reſp. quia ſine illa fideles neſciunt qua ratione ſe diſponant ad iuſtificationẽ, & Parochi Confeſſarij & Concionatores neſciunt qua ratione fideles inducant ad conuerſionem & pœnitentiam, quod eſt neſcire rem neceſſariam ad ſalutẽ ſuam,& aliorũ.

De fine, effectu, fructu & neceſſitate præparationis.

Num. 2.

Ex ſeſ. 6. 5. 6. & 7. Excõc. Ibid. QVis eſt finis præparationis? Reſp. Iuſtificatio; peccator enim ideo ſe præparat vt iuſtificationẽ accipiat.

Quis eſt effectus præparationis? Respond. duplex, vnus eſt remouere ea quæ impediunt iuſtificationem, illique contrariantur: alter eſt introducere præuias diſpoſitiones ad iuſtificationem. Hoc enim eſt diſponere, & præparare ad iuſtificationem, ſeu reddere hominem capacem iuſtificationis.

Seſſ. 6. c. 7. Quis eſt fructus, ſeu vtilitas huius præparationis. Reſp. talis. quod vbi maior eſt præparatio, ibi plenior efficitur iuſtificatio, Conc. enim docet diſtingui menſuram, & gradum iuſtificationis, tum ex voluntate Spiritus ſancti, tũ ex diſpoſitione, & cooperatione eius qui debet iuſtificari.

Præparatio hæc in adultis eſt neceſſaria? Reſp. in adultis qui habent vſum rationis, eſt neceſſaria & eſt de fide.

Seſſ. 5. c. 5. & c. 9. Ex ſeſſ. 6. c. 5. 7. & can. 9. Præparatio eſtne de ſubſtantia, aut eſſentia iuſtificationis, aut pars illius? Reſp. nequaquam.

Quomodo ergo eſt neceſſaria? Reſp. eſt neceſſaria, vt conditio, ſine qua non.

Excõc. Ibid. Quid eſt conditio ſine qua non? Reſp. eſt quid requiſitũ ad hoc vt aliquid fiat: ſed tamen non eſt cauſa illius neque materialis, neque formalis, neque efficiens, neque finalis, ſed eſt ſolummodo quædam conditio, vel accidens requiſitum in aliqua cauſa, vel in actione alicuius cauſæ.

Arg. ex ſeſſ. 6. c. 6. 7. & can. 9. Poteſt-ne declarari exemplo? Reſp. poteſt, lignum viride non poteſt comburi, ſiccum autem comburitur, ſiccitas autem non eſt materia combuſtionis, ſed lignum, illud enim quod comburitur lignum eſt, & tamen ſiccitas eſt quædam conditio, quæ ſi in ligno non ſit, lignum comburi non poteſt;

eſt. Similiter ſi lignum ſiccum valdè diſtet ab igne, comburi non poteſt; ſi autem approximetur igni, comburitur: illa itaque approximatio neque eſt materia, neque forma, neque efficiens, neque finis combuſtionis:ſed eſt conditio ſine qua combuſtio eſſe nõ poteſt. Ita de iuſtificatione eſt, præparatio nõ eſt de ſubſtãtia iuſtificationis, ſed eſt quædã conditio requiſita in iuſtificando, ſicut ſiccitas in ligno & ſicut approximatio ligni ad ignem. Præparatio enim duo facit; Primò reddit hominem capacem iuſtificationis. Secundò conuertit illum ad Deum, vt iuſtificetur.

Eſtne cõueniens, quòd præparatio præcedat iuſtificationem? Reſp. maximè conueniens eſt, ſemper enim agens requirit diſpoſitionem in recipiente: in homine autem propter liberum arbitrium, hæc diſpoſitio maiori ratione eſt requirenda. Seſſ. 6. c. 5. 6. 4.

De materie præparationis. Num 3.

PRæparatio habetne materiam? Reſp. habet; omnis enim actio ſubiectum, & materiam propriam habet. Ex ſeſ. 5 c. 5. 6. & 7.

Quænam eſt hæc materia? Reſp. homo adultus habens vſum rationis, conſtitutus in peccato originali, vel actuali, cui ſit iuſtificationis gratia conferenda. Ex ſeſ. 6. can. 5

Infans poteſt-ne eſſe materia præparationis? Reſp. non, quia vbi non eſt vſus rationis, non poteſt eſſe præparatio ad iuſtificationem.

De efficiẽte præparationis, & de libero arbitrio. Num. 4.

QVodnam eſt efficiens præparationis? Reſp. duplex eſt efficiens: vnum ex parte Dei, aliud ex parte hominis. Ex ſeſ. 6. c. 3. & 4.

Quale eſt ex parte Dei? Reſp. Conc. ait, gratia præueniens per Ieſum Chriſtum.

Quodnam eſt ex parte hominis? Reſp. voluntas, & liberum arbitrium. Seſſ. 6. c. 5.

Præparatio poteſt-ne eſſe ſine altero horum? R. omnino vtrumque eſt neceſſarium, ita vt nempe ſola gratia præparet: neque ſolum liberum arbitrium, ſed vtrumque ſimul concurrit, ait Conc. Seſſ. 6. c. 5. & 6 & c. 3. Ibidem

Quid in præparatione facit gratia? Reſp. Conc. vtitur his verbis; præuenit, vocat, illuminat, tangit cor, excitat, adiuuat, inſpirat, & hoc nullo merito exiſtente ex parte hominis. Seſſ. 6. c. 5. 6. 6. 4.

Seſ.6. c.1. 6. & c.5. & 9. Quid facit liberum arbitrium? Reſ. Conc.exprimit talibus verbis.Non reſpuit gratiam, vel inſpirationem cum poſſit,liberè aſſentitur;cooperatur,& mouet ſe,vt ad Deum conuertatur, & ſe præparet ad ſuam iuſtificationem.

Seſ.6. c.4. Homo per hoc liberum arbitrium poteſt-ne ſi velit reſpuere gratiam ſibi oblatam à Deo? Reſp.eſt de fide quod poſſit.

Seſ.6. can.4. & 9. Liberum arbitrium in præparatione ad iuſtificationem, quando homo eſt adultus, poteſt-ne ſe merè habere paſſiuè; & nihil penitùs agere,vt motu ſuæ voluntatis ſe præparet, & diſponat? Reſpon. eſt de fide, neceſſe eſſe,quod moueat ſe, & quod gratiæ cooperetur, vt ſe diſponat, & quòd homo in præparatione non poteſt ſe merè paſſiuè habere.

Ex locis citatis. Quid ex hac doctrina colligi poteſt? Reſp. peccatores, cum ad Deum conuerti volunt ex vna parte debere ſummis precibus à Deo petere auxilium ex alia ipſos quoque debere eniti, vt ſe præparent ad iuſtificationem. Et hoc Parochi, Confeſſarij, & Concionatores maximè obſeruare debent,& populos docere.

De forma, & modo ſe præparandi. Num. 5.

Seſ.6. cap.6. QVænam eſt forma præparationis? Reſp. Concilium reducit formam præparationis ad quatuor, nempe ad fidem, ſpem,charitatem, & Sacramentum,Baptiſmi,vel Pœnitentiæ.

Vt ſeſ. 6. c. 6. & 7. Quare præparatio reducitur ad hæc? Reſpon. primò quia ſcripturæ ita docēt,ſecundò quia ſic conuenit naturæ iuſtificationis. Cùm enim iuſtificatione conferatur gratia cum fide, & ſpe, & charitate conueniens eſt,vt homo ſit diſpoſitus ad ſingula hæc recipienda,cum etiam hæc gratia per meritum Chriſti in Sacramento applicatum, conferatur; neceſſe eſt ad ipſum quoque Sacramentum hominem præparari,ideo dicta rectè poſita ſunt.

Quomodo fit præparatio ad fidem? Reſp. homo illuminatus, & adiutus à Deo cum audit verbum fidei conſentit liberè, ſe velle credere reuelatis, & promiſſis à Deo præcipuè quantum pertinet ad iuſtificationem, & ſic ait Conc.homo diſponitur ante baptiſmum ad fidem.Poſt bap-

tiſſimum verò pœnitentes conſiderant ea quæ per fidem iam cognouerunt.

Quomodo fit præparatio ad ſpem? Reſp. ait Conc. Primò, conſiderando ſe eſſe peccatorem, Secundò cogitando Deum impœnitentes ſua iuſtitia, & ira grauiter punire: & ex hoc timorem diuinæ iuſtitiæ concipere debet, ſi impœnitens perſeueret. Tertiò conſiderare Deum eſſe benignum & mitem erga pœnitentes, & per Ieſum Chriſtum ſua miſericordia pœnitentibus peccata remittere, & ex hoc ſpes veniæ eſt concipienda per Chriſtum ſi ipſum pœniteat. Ibid.

Quomodo fit præparatio ad charitatem? Reſp. ait Conc. Primò incipiendo diligere Deum, & Chriſtum tanquã omnis iuſtitiæ fontẽ; ſic enim incipit diligi iuſtitia, quæ in iuſtificatione confertur: & ideo fit diſpoſitio ad illam: Secundò propter hunc amorem iuſtitiæ mouendo ſe ad odium peccati, ex amore iuſtitię: per tale enim odiũ remouetur diſpoſitio contraria, quæ erat amor peccati & odium iuſtitiæ. Ibid.

Qua ratione fit præparatio ad ſacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ? Reſp. ait Conc. fieri ſi homo proponat ſuſcipere dictum Sacramentum tanquam medium ſuæ iuſtificationis credendo: & conſiderando per ipſum applicari ſibi meritum paſſionis Chriſti proponendo etiam inchoare nouam vitam, & ſeruare diuina mandata, ac per hoc diſponit ſe ad iuſtitiam, quæ in obſeruantia mandatorum Dei poſita eſt. Ibid.

Quid colligendum ex hac doctrina? Reſp. qui regunt alios debent diſcere modum, quo in concionibus, vel confeſſionibus debeant peccatores ad iuſtificationem præparare, vel exhortari, omnes verò fideles hunc habent modum ſe ad iuſtificationem præparandi.

De iuſtificatione, & eius diffinitione Cap. III.

SAcrum Conc. quid conſiderat de iuſtificatione? Reſp. quatuor cauſas, materiem, formam, finem, efficientem. Seſ. 6. c. 6.

Diffinit Conc. quid ſit iuſtificatio? Reſp. diffinit ſic. Iuſtificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum, vnde homo ex iniuſto fit iuſtus, ex inimico amicus, vt ſit hæres ſecundùm ſpem vitæ æternæ. Ibid.

Eſt-ne perfecta diffinitio? Reſ. Eſt, quia quatuor cauſas Ibid.

integrè comprehendit. Materialem enim exprimunt illa verba; Interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem, quia declarant in qua materia recipiatur iuſtificatio, & qua ratione. Formalem explicant illa verba, peccatorum remiſſio, ſanctificatio, renouatio, necnon illa gratiæ & donorum. Efficientem declarant illa verba gratiæ, & donorum; quia clarè innuunt à Deo, & per Chriſtum prouenire. Finalem vltima verba declarant; vnde exprimuntur per modum effectus, qui fini maximè coniunctus eſt, dicunt enim vnde homo ex iniuſto fit iuſtus, ex inimico amicus, vt ſit hæres, &c.

De cauſa finali Iuſtificationis. Num. 2.

QVænam eſt cauſa finalis Iuſtificationis? Reſp. Conc. ait, Gloria Dei, & Chriſti, ac vita æterna.

Ibidem. Quomodo gloria Dei, ex iuſtificatione procedit? Reſp. quia in iuſtificatione clarè apparet, quàm ſit magna, & laudabilis ſapientia, potentia, & bonitas Dei iuſtificantis impium, & ideo: cum gloria ſit clara cum laude notitia, gloria Dei ex iuſtificatione conſurgit.

Ex ſeſ. 6. can. 4. & ſeſ. 6. c. Quomodo hæc fiunt? Reſp. in iuſtificatione confertur homini fides, per quam aufertur ab illa ignorantia, & communicatur illi diuina ſapientia. Confertur ſpes per quam ab homine aufertur infirmitas, & conceditur diuina potentia & auxilium. Confertur charitas, per quam homo fit de impio pius, de iniuſto iuſtus, & bonus. Vnde infinitis modis iuſtificatione Deus glorificatur: ſed & ipſa iuſtificatio ad gloriam Dei ordinata eſt.

Ex ſeſ. 6. can. 7. Quomodo ex illa prouenit gloria Chriſti? Reſpon. Per iuſtificationem meritum paſſionis Chriſti toto mundo inexplicabiliter coruſcat; vnde clara eius cum laude notitia reſultat.

Ibidem Quomodo vita beata eſt finis iuſtificationis? Reſp. quia iuſtificatio datur homini, vt obſeruet mandata Dei; huic autem obſeruantiæ mandatorum Dei, debetur præmium vitæ æternæ, Deo ita diſponente: ideo iuſtificatio eſt medium à Deo traditum homini, quo vitam æternam conſequi poſſit, ideo finis illius eſt.

Seſſ. 6. c. 7. *De cauſa materiali.* Num. 3.

Ex ſeſ. 6. can. 7. QVænam eſt cauſa materialis iuſtificationis? Reſpon. homo interior.

Quid ſignificat hæc locutio? Reſp.ſignificat hominem, vt ait D.Paulus, non carnaliter & ſecundum mundum, ſed ſpiritualiter,& ſecundum Deum conſideratum.

Qua ratione homo ſit materia?Reſpon.infantibus homo eſt materia ſine actu liberi arbitrij : In adultis autem ad hoc, vt homo ſit materia iuſtificationis, Conc. ait duo requiri,vnum eſt quòd ſit præparatus : aliud vt voluntariè ſuſcipiat diuinam iuſtitiam. Seſſ. 6. c. 5. 6. & c. 4. & 9.

De cauſa efficiente iuſtificationis.

Num. 4.

QVænam pertinent ad cauſam efficientem iuſtificationis? Reſpon.tria,primò Deus vt cauſa principalis iuſtitiæ,& gratiæ.Secundò Chriſtus vt cauſa meritoria gratiæ, & iuſtitiæ. Tertiò Sacramentum Baptiſmi, vel aliud tanquam inſtrumentum, & cauſa inſtrumentalis,ait Concil. Seſſ.6. c.7.

Quomodo Deus eſt cauſa iuſtificationis?Reſp.quia ſicut ignis ferro ſibi vnito communicat naturam ignis,& facit ignitum : ita Deus iuſtificato communicat naturam diuinam,quæ communicatio dicitur gratia, vel iuſtitia, & ideo cauſa eſt principalis iuſtificationis. Ex ſeſ. 6. can. 7

Quomodo Chriſtus eſt cauſa gratiæ, & iuſtificationis? Reſp.ait Conc. meritoria, cùm enim Chriſtus ſi caput omnium hominum,caput autem pro ſubditis ſibi & mereri,& ſatisfacere poteſt : factum eſt, quod Chriſtus pro nobis,& ſatisfecerit,& meruerit. Ibidem

Quæ differentia eſt inter ſatisfacere, & mereri? Reſp. talis.Si quis deberet mercatori centum aureos, & ſoluerit illi ducentos,iſte quatenus ſolueret debitum, ſatisfaceret, quatenus ſolueret plus debito, diceretur non ſatisfacere, ſed mereri : Chriſtus ergo, quia ſoluit debitum peccati Adæ, ſatisfecit : ſed quia ſoluit multò plus debito, ex hac parte dicitur mereri. Chriſtus itaque ſatisfecit pro peccato, & meruit nobis gratiam, & ideo cauſa eſt meritoria ſatisfactionis, & gratiæ. Ex ſeſ. 7.6.c.7 & 16. & ſeſſ. 24. can. 8.

Qua ratione Baptiſmus, & alia Sacramenta ſunt cauſa inſtrumentalis noſtræ iuſtificationis? Reſp.quia per Sacramenta applicatur homini virtus, & meritum paſſionis Chriſti ; & Deus vtitur illis tanquam inſtrumentis ad efficiendam gratiam in nobis. ſeſſ. 5. decr. 1. Ex ſeſ. 6. can. 3. & 4.

De cauſa formali iuſtificationis Num. 5.

Seſſ. 6. cap. 7. QVænam eſt forma iuſtificationis? Reſp. Conc. ait vnica formalis cauſa iuſtificationis eſt iuſtitia Dei, non qua ipſe iuſtus eſt, ſed qua nos iuſtos facit, qua videlicet ab eo donati renouamur ſpiritu mentis noſtræ; & non modò reputamur, ſed verè iuſti nominamur, & ſumus, iuſtitiam in nobis recipientes, vnuſquiſque ſuam ſecundùm menſuram, quam Spiritus ſanctus partitur ſingulis prout vult, & ſecundùm propriam cuiuſque diſpoſitionem, & cooperationem.

Seſſ. 6. cap. 7. & ca. 11. Gratia & charitas poſſunt-ne dici forma iuſtificationis? Reſp. poſſunt; quia gratia, charitas, & iuſtitia idem ſunt & Concil. vtitur his tribus nominibus pro eodem quia differunt tantùm ratione, vt dicitur in tractatu de Sacrament. in genere, cap. 5.

Seſſ. 6. cap. 7. & c. 10. & 11. Quare Conc. ait, iuſtitia Dei, non qua ille iuſtus eſt, ſed quà nos iuſtos facit? Reſp. vt ſignificet duo. Primum iuſtitiam verè, & realiter in iuſtificato reperiri, eſſeque qualitatem realem illi inhærentem. Secundum hanc iuſtitiam ita ineſſe vt à iuſtitia Dei per quandam communicationem, & participationem ſit deriuata: ita vt poſſit dici iuſtitia Dei, quia eſt à Deo, & eſt communicatio iuſtitiæ illius, poſſit etiam dici noſtra, quia verè, & realiter eſt in nobis, ita vt verè iuſti nominemur, & ſimus.

Quomodo iuſtitia Dei, & quæ in Deo eſt poteſt fieri noſtra, & eſſe in nobis? Reſp. Sicut ignis ferro, cum ignitur communicat ſuam naturam; ita vt ferrum manens ferrum fiat non ignis, ſed ignitum; & ſicut natura ignis, quæ in igne eſt eſſentia, in ferro qualitas, & accidens fit; ita Deus Ex ſeſſ. 6. c. 7. & 11. communicando ſuam iuſtitiam in iuſtificatione, facit vt iuſtitia ſua, ſit etiam iuſtitia eius, qui fuit iuſtificatus; & ſit vera in illo, non tamen vt eſſentia, ſed vt accidens illius, quia illi per modum rei communicatæ ineſt.

Seſſ. 6. cap. 7. In iuſtificatione conferturne fides, ſpes, & charitas? Reſ. ait Conc. Trid. confertur.

Ex ſeſſ. 6. c. 7. & c. 11. Qua ratione? Reſp. ſicut in ferro tres ſunt qualitates, vt ſit obſcurum, frigidum, durum; cum autem ſit ignitum amittit has qualitates, & loco illarum accipit qualitates ignis, & fit lucidum, molle & calidum; ita cùm Deus iuſtificato communicat ſuam naturam, ſicut ignis, communicat

ferro,efficitur,vt tres qualitates,quæ ſunt in anima, nempe infirmitas in natura,ignorantia in intellectu,malitia in voluntate,auferantur,& loco illarum tres diuinæ,vt ſic dicam qualitates reponantur, nempe potentia loco infirmitatis per ſpem,ſcientia pro ignorantia per fidem,& bonitas loco malitiæ per charitatem. Ideo iſtæ virtutes conferuntur in iuſtificatione.

De his,quæ poſt iuſtificationem in homine reperiuntur.

Cap. I V.

Sеſ.6.
QVid tractatur à Sacro Conc.circa ea,quæ in homine can.10.
poſt iuſtificationem conſideranda ſunt? Reſ. Primò &c.
agit de modo, quo accepta iuſtitia poſſit augeri. Secundò de obligatione, quam habent iuſtificati obſeruandi mandata Dei,& Eccleſiæ. Tertiò de munere perſeuerantiæ,ideſt de modo quo accepta iuſtitia poſſit conſeruari. Quartò de lapſu, & reparatione,id eſt quomodo dicta iuſtitia poſſit amitti & recuperari. Quintò de fructu iuſtificationis, ſeu de merito bonorum operum.

Hæc doctrina ad quid prodeſt? Reſ.explicat quidquid ad vitam Chriſtianam poſt iuſtificationem pertinere poſſit

De modo augendi iuſtitiam acceptam Num. 2. Seſ.6.

IVſtitia ſeu gratia in iuſtificatione accepta poteſtne augeri? Reſpond. poteſt. c. 10. & c.12. & 32.

Quomodo augetur? Reſpond. Conc. ait augeri primò ſeſ. 6. c.10.
per bona opera, ſecundò per Sacramenta, tertiò per obſer- & 11.
uantiam mandatorum Dei. Quæ tria ad bona opera redu- & ca. 24.
cuntur, quia quidquid pertinet ad obſeruantiam legis eſt opus bonum, & bonus vſus Sacramentorum bonum opus exiſtit.

Qua ratione per bona opera obtinetur augmentum gra- Seſ.7. proœ.
tiæ? Reſ.ait Conc.quia bona opera facta debita ratione,vt Seſ.6. cā. 24.
dicitur,merentur gratiæ,& iuſtitiæ augmentum. & 32.

De obligatione obſeruandi mandata Dei & Eccleſiæ.

Num 4.

IVſtificati tenenturne ſeruare mandata Dei, & Eccleſiæ? Reſp. Conc.

Quare tenentur? Reſ. ait Conc.quia iuſtificatus à Deo Seſ.6. c. 10.&
deſtinatur ad vitam æternam,hac tamen conditione,vt ob- ſeſ.6. c. 18.
ſeruet mandata Dei & Eccleſiæ.

Homo iuſtificatus poteſt ſeruare mandata Dei? Reſp.

Concil. ita determinat, Si quis dixerit Dei præcepta homini ad vitam iuſtificato, & ſub gratia conſtituto eſſe ad obſeruandum impoſſibilia, anathema ſit.

Seſſ. 6. cap. 1 Præcepta Dei ſūtne facilia, an difficilia homini iuſtificato? Reſp. Conc. ait eſſe facilia, quia Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adiuuat, vt poſſis. Cuius mandata grauia non ſunt, cuius iugum ſuaue eſt, onus leue.

Ibid. Iuſtificati poſſuntne ſe abſtinere à leuioribus tranſgreſſionibus mandatorum, quæ venialia vocantur? Reſp. Conc. ait in hæc venialia quandoque incidere etiam admodum ſanctos, & iuſtos, ſed ob hoc non deſinere eſſe iuſtos: ait autem iuſtos, per hæc leuiora peccata, habere occaſionem magis Deo ſeruiendi, dum vident ſibi quotidie talia à Deo benignè indulgeri, atque remitti.

De dono perſeuerantiæ. Num. 4.

Seſſ. 6. c. 22. Homo iuſtificatus poteſtne perſeuerare in accepta iuſtitia? R. Conc. ita determinat; Si quis dixerit iuſtificatum, vel ſine ſpeciali auxilio Dei in accepta iuſtitia perſeruare poſſe, vel cum eo non poſſe, anathema ſit.

Seſſ. 6. c. 11. Deus deſeritne aliquando hominem iuſtificatum auferendo ab illo ſuam gratiam; Reſpon. ait Concil. Deus ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur.

Seſſ. 6. cap. 13. Quid debet facere iuſtificatus, vt obtineat donum perſeuerantiæ in accepta iuſtitia. Reſp. ait Conc. Primò iuſtificatus debet firmiſſimam ſpem collocare in Dei auxilio, illudque auxilium inſtanter ab illo poſtulare; quia ſis Deus opus bonum; quod cepit, perficiet operans velle, & perficere in illo, qui gratiæ ſuæ non deſit. Secundò ait, iuſtos debere ſuam infirmitatem conſiderare, & ampliùs cogitare, quod modo iuſtificati ſumus non in gloriam; ſed in ſpem gloriæ, ideo ſupereſſe pugnam de qua ſoliciti eſſe debemus timentes, ne cadamus. Tertiò ait debere homines cum timore, & tremore ſalutem ſuam operari in laboribus, in vigiliis, in eleemoſynis, in orationibus, in oblationibus, in ieiuniis, & caſtitate, ſpiritu facta carnis mortificantes, vt viuant.

De lapſu, & reparatione. Num.5.

IVſtificatus quomodo cadit à gratia Dei? Reſ.ait Conc. ſeſſ.6.
amittit gratiam Dei per quodcumque peccatum mor- c.15.
tale, id eſt per quamcumque grauem tranſgreſſionem mandatorum Dei,& Eccleſiæ.

Iuſtificatus poteſtne abſtinere à quocũque peccato mor- ſeſſ.6.
tali? Reſp.ait Conc.poteſt,cum habeat adiumentum diuinę c.11. &
gratiæ,quam in iuſtificatione accepit, ſicut enim ait D. c.22. 3.
Thom. minimus gradus gratiæ reddit hominem habilem, p.q.62.
vt poſſit reſiſtere cuilibet tentationi, ne mortaliter peccet. art. 6. ad 3. Ex ſeſ. 6. can. 15.

Quare, per quodlibet peccatum mortale amittitur gratia Dei? Reſpond. quia per tale peccatum homo fit membrum Chriſti mortuum: membrum autem mortuum non participat de vita capitis: ideo tale membrum ſine gratia exiſtit.

Homo baptizatus poſt peccatum mortale manetne mẽ- Ex ſeſ.
brum Chriſti? Reſp. homo per Baptiſmum ritè ſuſcep- 6.c.15.
tum fit membrum Chriſti viuum, & in vita manet donec & c.29
committat mortale peccatum; cùm autem tale peccatum commiſit: tunc adhuc manet Chriſti membrum, ſed mortuum ſi verò euadat hæreticus, ſeu amittat fidem vel ſit excommunicatus, tunc non eſt amplius membrum vnitum Chriſto, & ideo dicitur membrum abſciſſum

Ille, qui incidit in peccatum mortale, quomodo poteſt ſeſſ.6.
iterum gratiam Dei recuperare? Reſp.per Sacramentum c.14.
Pœnitentiæ,vel realiter; vel ſaltem voto ſuſceptum.

De fructu iuſtificationis & merito, & operibus viuis, Ioann.
mortuis, mortiferis, mortificatis. Num.6. c.15.

QVare homini in iuſtificatione gratia confertur? Reſ. Seſſ.6.
vt adiutus, & ſanatus à gratia abundet in opere bono c.16.
ſicut enim, ait Chriſtus, *palmes relinquitur in vite vt fructum multum afferat*; ita iuſtificatus fit membrum viuum Chriſti capitis vt multa opera bona efficiat.

Ad quem finem iuſtificatus debet dirigere opera bona, quæ facit? Reſp. Primò, & principaliter ad glorificandum Deum. Secundò ad merendum ſibi vitam æternam, ita ait Concilium.

Quare hoc? Reſp.quia finis iuſtificationis eſt gloria Dei, ſeſſ.6.
& vita æterna: idem autem debet eſſe finis iuſtificationis, c.7.
& operum,ſeu fructuum,quæ fiunt ex illa.

Seſſ. 6. c.16. Seſſ. 6. c.26.& 32. ſeſſ. 6. can. 16. Ibid.

Quænam ſunt opera bona, quæ à iuſtificato fieri debent? Reſ. illa, quæ ſunt præcepta, ſeu probata à lege, ideſt à Deo, vel ab Eccleſia.

Iſta opera ſuntne ſemper meritoria? Reſp. ſunt, ſi fiant cum debitis circunſtantiis.

Quomodo sũt meritoria ſi homo per legem Dei manet obligatus ad illa: cum enim aliquis facit, quod debet, videtur debitum ſoluere, non mereri? Reſ. Abundantia diuinæ bonitatis, & miſericordiæ fecit vt Deus voluerit promittere mercedem, & præmium his operibus legis, & ideo ex promiſſione Dei ſunt meritoria.

Arg. ex ſeſſ. 6.c.16. & piæced.

Quæ conditiones requiruntur ad hoc, vt opus à lege probatum ſit meritorium? Reſp. tres; vna eſt ex parte operis nempe quod ſit diuinæ legi conforme, ita vt non habeat circunſtantiam diuinæ legi repugnantem, ſicut eleemoſyna ex furto. 2. eſt ex parte facientis opus, id eſt quod ipſe ſit: membrũ viuum Chriſti; ex hoc enim tota vis meriti pendet. 3. faciat illud opus recta intentione, id eſt animo legem Dei adimplendi, ſi enim abſque hoc animo faciat iam apud ipſum hoc non, tanquam ſit à lege, effectum eſt.

Seſſ. 5. c.32. & ſeſſ.14. can. 13.

Quam habet virtutem opus taliter factum? Reſ. Concil. ait primò habet virtutem ſatisfaciendi Deo pro peccatis commiſſis. 2. meretur augmentum gratiæ. 3. meretur vitam æternam. 4. non ſolùm meretur vitam æternam; ſed etiam augmentum illius, & illius conſecutionem ſi in gratia diſceſſerit.

Arg. ex ſeſſ. 6. c.7. 10. 14. 15. 16. & can. 24 &c.

Iſta opera bona facta in gratia ſuperueniente peccato mortali amittunt-ne omnino ſuum meritum, & valorem? Reſ. opera hominis ſunt in quadruplici differentia: quædam enim dicuntur mortifera, ideſt mortem ferentia, & iſta ſunt peccata mortalia: quædam dicuntur mortua, quoad meritum vitæ æternæ; & talia ſunt omnino opera virtutis quæ fiunt abſque gratia, & in peccato mortali; & iſta ſuperueniente gratia carent merito vitæ æternæ, & ſemper mortua eſſe dicuntur. Aliqua dicuntur viua, & ſunt ea, quæ in gratia virtuosè effecta ſunt, & iſta vere ſunt meritoria, niſi aliqua mala circunſtantia meritum auferatur. Demum ſi poſthęc opera meritoria quis committat peccatum mortale; tunc illa opera non dicuntur amplius viua, ſed dicuntur mortificata; ita vt ſi peccator à ſuo peccato

reſipiſcat,& in gratiam redeat,opera, quæ fuerant mortificata reuiuiſcant,& iſta populis ſunt declaranda.

De vſu huius Doctrinæ.

AD quid prodeſt doctrina tradita de iuſtificatione? Reſ. ad quatuor. Primò ad cognoſcendum ſtatum infelicem, in quo homo per peccatum conſtitutus erat; & è contra maximum beneficium, quod Chriſtus nobis contulit ſua paſſione; vnde magnæ gratiarum actiones illi habendæ ſunt. Secundò docet qua ratione homo ſe debeat habere, vt gratiam Dei, vel nondum acceptam, vel iam amiſſam obtineat, nec non quomodo ſe debeat à tam infelici ſtatu peccati liberare. Tertiò oſtendit quænam, & quanta à Deo in iuſtificatione homo accipiat; & per quid; nempe per meritum paſſionis Chriſti: nec non ad quem finem talia illi conferantur. Quartò declarat: quid poſt gratiam iuſtificationis acceptam, faciendum ſit, vt conſeruetur,augeatur,non amittatur,amiſſa recuperetur,& per illam finis deſideratus obtineatur.

Debentne iſta à fidelibus dici, & à paſtoribus doceri? ℟. quilibet poteſt videre nihil magis ad rem Chriſtianam pertinere: Ideo quilibet de ſalute ſua, & aliorum ſolicitus, & diſcere & docere iſta ſummo ſtudio debet: non enim tantum vtilia, ſed neceſſaria ſunt. Vnde curandum, eſt, vt iſta non ſolum ſciantur, vel doceantur, ſed etiam efficiantur.

DOCTRINA
CONCILII TRIDENTINI & Catechiſmi Romani.

De Sacramentis in genere.

Cat. R. de Sac. me. Ira c. T. ſeſſ. 7. can. 1. &c.

TRactatio de ſacramentis in quot partes diuidi poteſt? Reſ. in duas principales: In prima debet tractari de Sacramentis in genere, id eſt de his quæ communia ſunt

omnibus Sacramentis. In ſecunda de ſingulis Sacramentis in particulari, id eſt de iis quæ ſingulis Sacramentis propria ſunt.

Diuiſio de Sacramentis in genere.

QVomodo procedit Catechiſmus in tractatione de Sacramentis in genere? Reſp. tria facit, primò *procemium*, ſecundò *tractationem*, tertiò *concluſionem*.
Procemium quid continet? Reſp. vtilitatem, & neceſſitatem doctrinæ, necnon obligationem, & diligentiam Parochorum in illa tradenda.

De ſacram. num. 1. Quid continetur in concluſione? Reſp. agitur de fine, & modo, quo Parochi debent doctrinam Sacramentorum populos edocere.

De ſacram. n. vlt. In tractatione quid facit? Reſp. primò agit de nomine & diffinitione Sacramenti: ſecundò de materia, & forma illius, tertiò de fine, ſeu effectu, & efficiente Sacramenti, quartò de adminiſtratione, & vſu illius, quintò de cæremoniis.

In quot capita diuiditur præſens tractatio? Reſp. in ſequentia.

In primo de nomine, & diffinitione Sacramenti.

In ſecundo de Sacramentis, veteris legis, & eorum differentia à Sacramentis nouæ legis.

In tertio de Sacramentis nouæ legis, & eorum propria diffinitione.

In quarto de materia & forma horum Sacramentorum.

In quinto de fine, & effectu, & efficientia horum Sacramentorum.

In Sexto de efficiente, authore & miniſtro illorum.

In ſeptimo de adminiſtratione Sacramentorum.

In octauo de vſu eorumdem.

In nono de cæremoniis, & ritibus ad Sacramenta pertinentibus.

De nomine Sacramenti, eiuſque diffinitione. Cap. I.

C. R. de ſacr. in gen. n. 2. & 3. QVot modis accipitur hoc nomen Sacramentum? Reſp. primò, profani ſcriptores per Sacramentum intelligebant iuramentũ militare, id eſt factũ à militibus vt ſe obligarent Reipublicæ: Secundò Sacramentũ à ſacris Scriptoribus accipitur pro myſterio, id eſt pro re ſacra occulta.

Nu. 2. 3. Tertiò accipitur non pro re ſacra occulta, ſed pro eo quòd

ſignificat rem ſacram occultam, ideo etiam dicitur Symbolum, Myſticum ſignum, Sacrum ſignum.

Quæ differentia eſt inter myſterium,& Sacramentum propriè acceptum? Reſp. myſterium potius dicit rem ſacrã ſignificatam, Sacramentum verò dicit ſignum quòd illam rem ſacram ſignificat.

De diffinitione Sacramenti. Num. 2.

QVomodo accipitur hic Sacramentum? Reſ. tertio modo ideſt pro ſigno rem ſacram ſignificante. Quomodo diffinitur? Reſ. Catechiſmus dat duas diffinitiones: prima eſt hæc: Sacramentum eſt ſignum rei ſacræ; & alia eſt hæc, Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibile ſignum ad noſtram iuſtificationem inſtitutum. Ibid. Num. 4 Ex Conc. ſeſ. 13. c. 3.

Quænam eſt differentia inter vtramque? Reſp. vtraque idem dicit; ſed prima explicat Sacramentum magis in generali. 2. magis diſtinctè,& in particulari. Similiter prima habet duas particulas tantùm, altera verò tres. Num. 4

Quid dicit prima diffinitio? Reſp. duo, rem ſacram ſignificatam, & ſignum, quod ſignificat illam. Ibid.

Quid dicit ſecunda? Reſp. tria: primò rem ſacram, ſecundò ſignum; tertiò finem Sacramenti *id eſt* talis ſigni. Ibid. Ibid.

Quomodo explicatur prima à ſecunda? Reſp. quia in prima dicitur tantùm *ſignum*, in ſecunda additur *viſibile, ſignum*; In prima dicitur *rei ſacræ*; in ſecunda explicatur quid ſit iſta res ſacra cum dicitur, *inuiſibilis gratia.*

Quare in ſecunda diffinitione ponitur tertia particula. *Ad noſtram iuſtificationem inſtitutum?* Reſp. vt diſtinguatur Sacramentum à multis, quæ ſignificant rem ſacram,& tamen non ſunt Sacramenta. Num. 11.

Quæ ſunt iſta? Reſp. Imagines ſanctorum, cruces figuræ veteris Teſtamenti, multæ cæremoniæ, et alia huiuſmodi: iſta enim ſignificant res ſacras & tamen non ſunt ſacramẽta: quia non ſunt ad hominum iuſtificationem inſtituta. Ibid.

De diuiſione rerum, & ſignorum, ſeu explicatio prima particula. Num. 3.

QVæ differentia eſt inter res, & ſigna? Reſp. Res ſunt affectæ propter ſeipſas, *id eſt* vt ſint illæ res. veluti domus, vt ſit domus; homo vt ſit homo: Signa autem non Num. 5

ſunt effecta propter ſeipſa, ſed vt ſignificent aliquid aliud, vt ſcriptura, & imago.

Ibid. Quid eſt ſignum? Reſ. Catechiſmus cum S. Aug. ſic diffinit: Signum eſt illud quod, præter rem, quam ſenſibus ſubiicit, efficit etiam, vt ex ſe alterius rei cognitionem capiamus, *id eſt* ſignum manifeſtat, & offert aliquid ſenſi[illegible] ita tamen, vt per hoc, quod ſenſus percipit, veniat ad cognitionem alterius rei, quæ illi manifeſta non eſt, veluti oculus videt fumum, cognoſcit ibi eſſe ignem, quem non videt: & videns veſtigium pedis intelligit fuiſſe pedem, quem tamen non vidit.

Num. 8 Signa à quibus inſtituuntur? Reſ. à natura, ab hominibus, & à Deo.

Ibid. Quæ ſunt à natura? Reſ. veluti fumus, vel frequentia pulſus infirmo febricitante.

Num. 6 & 7. Quæ ab hominibus? Reſ. veluti voces, ſcripturæ, imagines, vexilla, tubæ & ſimilia.

Quæ à Deo? Reſ. veluti figuræ veteris Teſtamenti, & Sacramenta.

Num. 9 Ibid. Eſt-ne differentia inter ſigna à Deo inſtituta? Reſ. eſt: aliqua enim ſunt inſtituta tantùm ad ſignificandum, vt figuræ, & cæremoniæ veteris Teſtamenti: aliqua tum ad ſignificandum, tum ad efficiendum, & talia ſunt Sacramenta nouæ legis.

De triplici ſigno rememoratiuo, demonſtratiuo, prognoſtico, ſeu explicatio ſecunda particulæ rei ſacræ. Num. 4.

Nu. 12. SAcramenta ſunt-ne à Deo inſtituta ad ſignificandum vnam tantùm rem? Reſ. non, ſed plures res ſignificant nempe præteritam, præſentem, & futuram. Diuus Thomas tertia parte, quæſtione 60. articulo 3.

Ibid. Quam rem ſignificant præteritam? Reſp. paſſionem Chriſti: & ſic dicuntur ſignum rememoratiuum.

Ibid. Quam præſentem? Reſ. gratiam, & Euchariſtia corpus & ſanguinem Chriſti: & ſic dicuntur ſigna demonſtratiua.

Ibid. Quam futuram? Reſ. vitam æternam: & ſic ſunt ſigna prognoſtica, *id eſt* quæ prædicunt futura.

Rom. 6 C. R. n. 12. A quo habetur hæc diſtinctio? Reſ. à Diuo Paulo de Baptiſmo, & ab Eccleſia de Euchariſtia in illa Antiphona. O ſacrum conuiuium, &c.

Explicatio tertiæ particulæ. Num. 6.

QVid explicat tertia particula *ad noſtrã iuſtificatio-nem inſtitutum*? Reſpond. cauſam efficientem, & finalem. Ex. C. Tr. ſeſ. 7. c. 1.

Quod verbum dicit cauſam efficientem? Reſ. inſtitutum, ſignificat enim à Deo eſſe iuſtituta. Ibid. can. 1.

Quod ſignificat finalem? Reſ. illud. *ad noſtram iuſtificationem*: finis enim Sacramentorum eſt hominum iuſtificatio. Ibid. proœ. & can. 4.

De differentia inter Sacramentum, rem Sacramenti, & vtrumque. Num. 6.

DIſtinguuntur ne inter ſe Sacramentum, res Sacramenti, & vtrumque? Reſp. ita eſt. D. Thomas 3. parte quæſtione 64. articulo 9. ad 2. Num. 12. & 18

Qua ratione; Reſ. Sacramentum eſt illud, quod ſignificat, & non ſignificatur, & hoc ſemper eſt materia, & forma; res Sacramenti tantùm eſt illud, quod ſignificatur, & non ſignificat; & hoc ſemper eſt gratia; res, & Sacramentum eſt illud, quod partim ſignificatur, partim ſignificat, veluti Character: ſignificatur enim à Sacramento cuius eſt effectus: & ſignificat ſpiritualem poteſtatem, quam animæ confert, & cuius ſignum eſt. Num. 6. & 10.

Iſta tria continentúrne in diffinitione Sacramenti? Reſ. continentur: ſignum enim viſibile dicit tantùm Sacramentum, inuiſibilis gratia dicit tantùm rem ſacramenti, iuſtificatio hominis dicit, tum rem, tum ſacramentum: hæc enim iuſtificatio, vt ait Conc. Trid. eſt à gratia tanquam à cauſa formali à Sacramento tanquam à cauſa inſtrumentali, ideo ſimul continet tum rem Sacramenti, tum Sacramentum: & in diffinitione Sacramenti iſta tria poſita ſunt. C. Ro. n. 6. & 10. C. Tr. ſeſ. 6. can. 7.

De Sacramentis veteris legis. Cap. II.

IN veteri lege erantne ſacramenta; Reſp. erant, veluti circunciſio, & ſimilia: quibus homines iuſtificabantur. Num. 29. Num. 3 & 29.

Diffinitio iam dicta conueniebatne illis? Reſp. ita eſt. Ibid.

Significabantne gratiam: Reſ. ſignificabant, non tamen ex vi ſacramenti efficiebant. D. Th. 3. p. q. 70. a. 4.

Parochi debentne docere populum de illis? Reſp. non eſt opus, quia modò ſublata ſunt.

Conferebaturne gratia in illis? Reſp. conferebatur vt in circunciſione, ſed ex opere operantis, id eſt per actum ſi-

Ex C. dei, quo ſuſcipientes proteſtabantur ſe credere in Chriſtũ
T. ſeſ. 7 venturum: non autem ex opere oprato, *ideſt* ex vi; & ef-
c. 8. n. 19. ficientia ipſius Sacramenti, ſeu circunciſionis.

Declaratio quid ſit opus operans, & opus operatum in Sacramentis. Num. 2.

Ex C. T. ſeſſ. 7. c. 8 ibidē, C T. & D. Th. ibi, C. T. ſeſ. 7 c. 8. C. R. n. 29 D. Th. 3. p. 62. ar. 6. Ex. C. R. 2. 29. D. Th. ibi. Ex C. T. ſeſ. 6. c 3. 7. 14.

QVid eſt opus operans in Sacramentis? Reſp. ſunt. actus quos faciunt illi qui ſuſcipiunt Sacramenta: veluti fides, deuotio, reuerentia, & ſimilia D. Th. 3. p. q. 62 art. 6. & q. 70 art. 4.

Quid eſt opus operatum? Reſp. eſt ipſummet Sacramentum factum, *ideſt* materiæ, & formæ productio.

Quid eſt conferri gratiam ex opere operantis? Reſp. Deum conferre gratiam, per hoc quod reſpicit proteſtationem fidei quam faciunt ſuſcipientes.

Quid eſt conferri gratiam ex opere operato? Reſp. eſt conferri gratiam ex propria vi, & efficientia illius operis operati, *ideſt* Sacramenti, quod factum eſt.

Quare Sacramenta veteris legis non conferebant gratiam ex opere operato? Reſp. quia Chriſtus nondum paſſus fuerat: & ideo eius paſſio non dabat illis virtutem efficiendi hanc gratiam.

Quare Sacramenta nouæ legis conferunt gratiam, ex opere operato? Reſp. quia paſſio Chriſti dedit illis hanc virtutem, vt tanquam inſtrumenta Dei gratiam efficere poſſint.

De differentia inter Sacramenta veteris, & noua legis. Num. 3.

C. Re. n. 3. 17. 29. D. T. 3. p. qu. 62 art. 2. & q. 70 a. 4.

QVomodo differunt Sacramenta veteris, & nouæ legis? Reſp. Primò per cauſam efficientem: quia illa fuerunt inſtituta à Deo, iſta à Chriſto. Secundò ex parte materiæ, & formæ, quia in illis materia & forma non erant, quod ſciatur, res determinatæ: in iſtis omnino determinatæ ſunt. Tertiò ratione finis & effectus, quia illa tantùm ſignificabant gratiam, iſta ſignificant, & efficiunt. Illa ſi conferebant gratiam, erat ex opere operantis, iſta conferunt ex opere operato. Illa ſignificabant Chriſtum venturum, iſta iam veniſſe. Illa non poterant aperire cœlum, & plenè iuſtificare. Iſta aperiunt & plenè iuſtificant.

De Sacramentis nouæ legis & eorum propria diffinitione. Cap. III.

SAcramenta nouæ legis habent-ne propriam diffinitionem? Reſp.habent. Num. 14.

Quænam eſt? Reſp.Iſta ſecundùm Catech. Sacramentum nouæ legis eſt res ſenſibus ſubiecta,quæ ex Dei inſtitutione ſanctitatis,& iuſtitiæ,tum ſignificandæ, tum efficiendæ vim habet. Ibid.

Quot particulæ ſunt in illa? Reſp.quatuor: prima eſt illa: *Res ſenſibus ſubiecta*,& hæc dicit materiam,& formam,ſecunda eſt illa: *Ex Dei inſtitutione*: & hæc indicat cauſam efficientem: tertia, *Iuſtitiæ & ſanctitatis*, & hoc oſtendit finem,& effectum Sacramenti: quarta eſt *habere vim ſignificandi,& efficiendi*, & hæc oſtendit in Sacramento reperiri virtutem,& efficaciam inſtrumentalem ad efficiendam, & ſignificandam gratiam. Ibid.

Quare illa verba *ſenſibus ſubiecta* ſignificant materiam & formam? Reſp. quia illud quod in Sacramento percipitur à ſenſu,ſunt materia,& forma;effectus enim & virtus Sacramenti cognoſci à ſenſu non poſſunt. Num. 15.

Quare *ex Dei inſtitutione*,ſignificat cauſam efficientem?Reſp.quia oſtendit Deum Authorem illorum. Num. 23.

Quomodo illa verba, *Iuſtitiæ,& ſanctitatis*, ſignificant finem?Reſp.quia finis Sacramentorum eſt hominum iuſtificatio. C. Tr. ſeſſ.7. proœmio.

Quomodo vltima particula declarat virtutem Sacramenti? Reſp.quia dicit habere vim tum ſignificandi, tum efficiendi. Num. 11.&27.

Explicatio dicta diffinitionis. Num.2.

QVid explicat dicta diffinitio? Reſp.tria, primò Sacramentum:ſecundò virtutem Sacramenti:tertiò cauſam efficientem,& finalem tum Sacramenti,tum virtutis illius. Num. 1.&c.

Quid eſt Sacramentum? Reſp.eſt res ſenſibus ſubiecta *idest* habens materiam,& formam ſenſibilem. Num. 15.

Quænam eſt virtus Sacramenti? Reſp.vis ſignificandi, & efficiendi gratiam,& iuſtitiam. Num. 11.&27.

Quod eſt efficiens Sacramenti, & virtus illius? Reſp. Deus per Ieſum Chriſtum. Ibid.

Quis finis? Reſp.hominum iuſtificatio.

C. Tr. ſeſſ. 7. proœ. Quare iſta omnia ponuntur, in diffinitione Sacramenti? Reſp. quia ſunt de neceſſitate Sacramenti, id eſt ſunt de eſſentia, ſubſtantia, & natura illius.

Ex C. T. ſeſ. 7 c. 10. 11. 12. 13. Nu 18.

Diſtinctio eorum, quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti, & de neceſſitate præcepti. Num. 3.

Ex C. T. ſeſ. 21. c. 2. C. Tr. ſeſ. 7. c. 10. 11. 12. 13. & ſeſ. 21. c. 1. C. R. nu. 15. & 18 Ex. C. T. vbi ſup. ibid.

Eſt-ne differentia inter neceſſarium ſacramenti de neceſſitate ſacramenti, & inter neceſſarium de neceſſitate præcepti? Reſ. eſt.

Qua ratione. Reſp. quia, quæ pertinent ad ſubſtantiam Sacramenti ſunt de neceſſitate ſacramenti, cum ſacramentum ſine illis eſſe non poſſit: quæ autem pertinent ad bonum vſum, & ad bonam adminiſtrationem ſacramenti, illa ſunt de neceſſitate præcepti: quia ſine illis ſacramentum exiſtit, ſed tamen neceſſe eſt illa ſeruari ad hoc, vt non fiat contra præceptum, & vt non cõmittatur peccatũ mortale.

De eſſentia, ſubſtantia & natura Sacramenti.

Num. 4.

C. Tr. & C. R. Eſt-ne differentia inter eſſentiam, ſubſtantiam, & naturam ſacramenti? Reſ. realiter ſunt idem, quadam tamen ratione diſtinguuntur.

Ex eiſdem. quomodo idem ſunt? Reſp. quia quatuor cauſæ ſacramentorum ſunt, eſſentia, ſubſtantia, & natura illorum.

quomodo diſtinguuntur? Reſ. quia eſſentialia dicuntur ea quæ pertinent ad eſſentiam, & eſſe; ad ſubſtantiam pertinent ea, quæ dicunt vnitatem, & perfectionem ſacramenti,

Num. 11. Num. 2. natura verò explicat vim, & efficaciam ſacramenti in ordine ad finem, iſta omnia ad cauſas pertinent.

Virtus ſacramenti eſt-ne de eſſentia ſacramenti? Reſp. C. T. ſeſ. 7. can. 6. 7. 8. ait eſt.

quomodo: cum ſola materia, & forma ſint eſſentia, & partes ſacramenti? Reſp. illæ res, quæ dicuntur materia & forma Sacramenti, eatenus ſunt materia, & forma illius. quatenus à Deo, habent virtutem efficiendi, quod debet efficere Sacramentum.

Num. 14. Seſſ. 21. c. 2. & ſeſ. 5. c. 6. & 7. & 12. C. R. n. 25. 29.

Miniſter ſacramenti eſt-ne de ſubſtantia ſacramẽti? Reſ. ait Catech. ex perpetua ſanctorum Patrum traditione habetur non minus eſſe neceſſarium miniſtrorum officium quam materiam, & formam ad ſacramenta conficienda, pertinent enim ad cauſam efficientem.

Bona adminiſtratio, & bonus vſus ſunt ne de ſubſtantia

Sacramenti? Reſpond. non ſunt de neceſſitate Sacramenti quia etſi miniſter male miniſtret, & ſuſcipiens male ſuſcipiat ſacramentum, miniſtratur quidem,& ſuſcipitur ſacramentum non tamen res, & effectus ; ſunt verò de neceſſitate præcepti, quia peccant mortaliter qui male ſuſcipiunt, & adminiſtrant Sacramenta.

Cæremoniæ ſunt ne de neceſſitate, & ſubſtantia ſacramenti ? Reſp. non,ſed pertinent ad bonam adminiſtrationem,& vſum illius. Num. 18.

De vnitate Sacramenti. Num 5.

SAcramentum, eſt ne vna res, & vnum ſignum? Reſp. eſt. Quomodo ſit vnum? Reſp. per vnionem materiæ cum forma. Num. 15. Ibid.

De materia, & forma Sacramenti. Cap. IV.

MAteria,& forma ſunt ne neceſſaria in quolibet ſacramento?Reſp. ſunt omnino neceſſaria.

Quo nomine appelletur materia ſacramenti; Reſpond. elementum. Ibid.

Quo nomine forma? Reſp. Verbum, iuxta illud Diui Aug. Accedit verbum ad elementum *id eſt* forma ad materiam, & fit ſacramentum.

Materia, & forma ſunt ne res ſenſibiles? Reſ. ſunt, quia ſunt ſenſibile ſignum ; diuerſa tamen ratione ſenſibiles exiſtunt. Num. 15. & 15.

Quænam eſt hæc diuerſitas ? Reſ.materia eſt ſenſibilis per tactum, viſum, vel guſtum, forma autem eſt ſenſibilis per auditum. Ibid.

Singula ſacramenta habentne propriam materiam, & propriam formam? Reſp.ita eſt. Ibid.

Quænam eſt propria ratio materiæ. Reſ. vt ſubiiciatur formæ, & ad illam determinetur. Num. 16. Ibid.

Quæ vero formæ? Reſ.vt accedat materiæ, & determinet illam ad finem Sacramenti.

Materia & forma in ſacramentis habent-ne vim ſignificandi, & efficiendi? Reſp. habent : non tamen naturalem. ſed ſupernaturalem, quia ſacramentum eſt res ſupernaturalis, licet ſupernaturalis ſignificatio in natura illarum fundata ſit : veluti, aquâ Baptiſmi ſignificari ablutionem ſpiritualem, ſupernaturale eſt, ſed tamen hæc ſignificatio natura aquæ fundata exiſtit. Num. 21.

De fine ſeu effectu Sacramentorum principali. Cap. V.

Num. 5. 11. 27. Sacramenta habent-ne proprium effectum, & finem? Reſp. habent.

Num. 14. & 27. Quis eſt? Reſpondemus duplex, alter principalis: alter minus principalis.

Num. 27. Quis principalis? Reſp. ille ad quem Sacramenta directè ordinantur, gratia, & character.

Quis minus principalis? Reſp. ille, ad quem Sacramenta ex conſequenti, vel per quandam conuenientiam dirigun-

Num. 10. & 27. tur & de hoc in capitulo 8. de vſu Sacramentorum dicetur

Finis principalis eſt ne vnus, an plures? Reſp. plures, ſed ſubordinati.

Eadem res poteſtne habere plures fines? ℞. poteſt ſubordinatos, veluti finis calami eſt ſcribere: finis ſcriptionis eſt ſcriptura; finis ſcripturæ, exprimere conceptus ſui animi abſenti; finis huius ſignificationis eſt ſua, vel aliorum vtilitas.

C. Ro. nu. 11. n. 27. 20. 21. C. Tr. ſeſſ. 6. c. 7. 11. 6. Num. 11. Qui ſunt iſti fines? Reſp. finis immediatus Sacramentorum eſt ſignificare, & efficere gratiam: talis enim eſt actio ipſorũ: Finis huius actionis eſt hominum iuſtificatio: finis iuſtificationis eſt vita ſpiritualis: finis huius vitæ eſt obſeruantia mandatorum Dei cum merito: finis obſeruantiæ, & meriti eſt gloria Dei & Christi, et vita beata hominum. Et iſti fines à Conc. Trid. accepti ſunt.

C. Tri. ſeſ. 7. c. 6. Ibid. Quomodo ſignificare & efficere ſunt finis Sacramentorum? ℞. quia ſunt actiones illorum, actio autem inſtrumenti finis illius eſt.

C. Tri. ſeſſ. 6. c. 7. quomodo gratia eſt finis Sacramentorũ? ℞. quia Sacramenta ordinantur ad efficiendam illam.

C. Tri. ſeſſ. 6. c. 7. 11. 16. quomodo finis gratiæ eſt hominum iuſtificatio? ℞. quia gratia datur homini, vt iuſtificetur ab illa; gratia enim, ait Conc. eſt cauſa formalis iuſtificationis, & ideo dicitur iuſtificans.

quare finis iuſtificationis eſt vita ſpiritualis? ℞. quia ſicut anima creata eſt à Deo, vt detur homini: & datur illi, vt habeat vitam per animam, ita gratia efficitur à Sacramentis, vt homines in iuſtificatione habeant illam, datur verò hominibus, vt viuant vita ſpirituali per illam, obtineantque meritum vitæ cœleſtis.

quare finis vitæ ſpiritualis eſt meritum, & obſeruantia

mandatorũ Dei?Reſ.quia ſicut homini datur vita naturalis ſeſſ. 6.
ad efficiendas operationes illius, ita homini datur vita 7.11.16
ſupernaturalis,vt poſſit facere operationes ſupernaturales.

Quare gloria Dei, & Chriſti ſunt finis operationum ſupernaturalium, *id eſt* obſeruantiæ meritoriæ legis Dei? C. Tr. ibid.
Reſ.quia lex Dei præcipit ea, quæ pertinent ad gloriam Dei, & Chriſti;per ipſum quippe meritum Deus & Chriſtus ſummè glorificatur,quia dat auxilia neceſſaria ad merendum,& ipſi quoque merito volunt miſericorditer dare infinitum præmium.

Cur ex merito ſequitur vita hominum beata? Reſ.quia C. Tr. ſeſ.6.
eidem merito datur in præmium. can. 16

De vita, & operatione ſpirituali, & ſupernaturali.

Num. 2.

QVid eſt operatio ſupernaturalis? Reſ. eſt illa, quæ C. Tr. ſ.ſ.6.c.
non poteſt fieri per principium naturale,ſed neceſſario 1.2.3.
requirit principium ſupernaturale.

Quæ ſunt iſtæ operationes ſupernaturales? Reſp.Conc. Seſſ. 6.
Trid. quatuor operationes dicit eſſe tales nempe credere, c.3.
ſperare,diligere,& pœnitere ſicut oportet,*id eſt*,prout expedit ad meritum vitæ æternæ, iſti enim ſunt actus virtutum infuſarum, fidei,ſpei, & charitatis.

Quid eſt vita ſpiritualis,& ſupernaturalis? Reſp.eſt habere principium illud, per quod fiunt operationes ſupernaturales, quod eſt gratia nec non character. C. Tr. n.21. Ex C. T. ſeſ.6 c.15.

Vita ſpiritualis eſt-ne operatio ſpiritualis vel principium illius? Reſp.eſt habere principium illius,quia ſicut anima non eſt vita, ſed principium vitæ:& intelligere non eſt vita, ſed operatio vitæ, habere autem animã dicit vitã, ita,& in ſpiritu eſt:habere enim animã,vita ſpiritualis eſt. ibid. C.1. Seſ.6. c.13.

De Charactere. Num 3.

QVid eſt Character? Reſp. ex Apoſtolo ſic diffinitur: Num.
eſt inſigne quoddam animæ impreſſum ,quod deleri 30. 2.Cor.
nunquam poteſt, eique perpetuò inhæret.C.T.ſeſſ. 7.can. 1.
9.de Sacram.

Quis eſt effectus illius? Reſp. primo efficere hominem Num.
aptum ad aliquid Sacrum, vel ſuſcipiendum,vel peragen- 13.
dum : ſecundò facere vt aliqua nota alter ab altero internoſcatur.

2. Cor. 1. C. n. 30. c. T. ſeſſ. 7 9. de ſacr. Num. 3

Quis poteſt hunc characterem in anima imprimere? Reſp. ſolus Deus: quia ſolus in animam illabi poteſt, D. T. 3. p. qu. 64. art. 1.

quæ ſacramenta imprimunt characterem? Reſp. Tria tantùm, Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo, & ideo non poſſunt reiterari, & eſt de fide.

quomodo Baptiſmus confert Characterem? Reſp. primò quia diſtinguit ab infidelibus: ſecundò, quia reddit hominem aptum ad ſuſcipienda ſacramenta.

Quomodo Confirmatio? Reſp. primò, quia confirmati diſtinguuntur à baptizatis tanquam adulti ab infantibus: ſecundò quia armantur, & inſtruuntur, tanquam milites ad bellum contra diabolum.

Nu. 30. & 31. Quomodo Ordo? Reſp. quia diſtinguit ordinatos à non ordinatis: & dat poteſtatem multa ſacra faciendi.

Character confert-ne principium vitæ Spiritualis? Reſ. confert: quia dat principium faciendi, vel recipiendi aliquid ſpirituale.

De gratia, eiuſque diuiſione. Num. 4.

Ad. R. 2. 1. 2. qu. 11 ar. 1. T. ibi. Ibidem

QVid eſt gratia? Reſp. eſt donum Dei ſupernaturale.

Quotuplex eſt gratia? Reſ. duplex gratis data, & gratum faciens.

Quid eſt gratia gratis data? Reſ. eſt illa, quæ datur ad vtilitatem aliorum, veluti prophetia, donum linguarum, gratia miraculorum, & ſimilia.

Quid eſt gratia gratum faciens? Reſ. illa quæ datur ad propriam hominis vtilitatem.

Ibidem art. 2. Ibi. Quotuplex eſt? Reſ. alia dicitur operans: alia cooperans: alia dicitur præueniens, alia ſubſequens.

Quomodo diſtinguuntur? Reſ. vt cognoſcatur hæc diſtinctio oportet ſcire effectus gratiæ.

De effectibus gratiæ gratum facientis. Num. 5.

1. 2. q. 111. art. Ex ſeſſ. 6. c. 7. 11. 13. & 16. Ibid. a. 2.

QVi ſunt effectus gratiæ? Reſ. quinque: primò eſt vt anima ſanctur: ſecundò vt bonum velit: tertiò vt bonum, quod vult efficaciter operetur, quartò, vt in bono perſeueret, quintò vt ad gloriam perueniat.

Gratia gratum faciens, quare dicitur operans? Reſp. quatenus hæc gratia, primo mouet hominem ad bonum, inducendo voluntatem eius, quæ malum volebat vt bonum incipiat velle: dicitur etiam operans, inquantum ſanat, iu-

ſtificat, & hominem Deo gratum reddit.

Quomodo dicitur cooperans? Reſ. quatenus cooperando adiuuat hominem ad meritum vitæ æternæ. Ibid. a.2.

Quomodo præueniens? Reſp. quatenus cauſat effectum priorem, veluti primum in ordine ad ſecundum, ſanando enim animam præuenit vt poſſit bonum velle. Ibid.

Quomodo ſubſequens? Reſp. quatenus facit, vt poſterior effectus gratiæ ſequatur priorem, veluti quod bene operari ſequatur actum bene volendi. Ibidem

De differentia inter gratiam, iuſtitiam & charitatem. Num. 6.

HÆc tria differuntne inter ſe? Reſp. ſunt idem re, differunt tantùm ratione. C. T. ſeſſ. 6. can. 7.

Quomodo ſunt idem? Reſ. quia ſunt eadem qualitas à Deo infuſa. Ibid.

Quomodo differunt? Reſp. quia hæc qualitas quatenus datur à Deo gratis, & facit hominem gratum Deo, dicitur gratia. quatenus verò ſanat, iuſtificat, & conuertit hominẽ à malo ad bonum & facit velle quod iuſtum eſt, dicitur iuſtitia. quatenus vero facit vt diligat Deum ſuper omnia, & proximum propter Deum, charitas appellatur. C. Tr. ibid. C. Ro. n. 27.

quare dicitur gratia gratum faciens, & iuſtificans; Reſ. ab effectu, quia iuſtificat hominem, & per hoc facit illum Deo gratum.

De diffinitione gratiæ gratum facientis. Num. 7.

QVomodo diffinitur gratia iuſtificans? Reſpondemus duæ ſũt diffinitiones. Prima quæ colligitur ex D. Petro, eſt talis. Gratia eſt quędam communicatio, vel participatio diuinæ naturæ. D. enim Petrus dixit *Cõſortes nos fecit natura diuina*, & Eccleſia canit. *Diuinitatis tuæ tribuis eſſe participes.* Et Paulus dixit *gratiã eſſe per inhabitationem Spiritus S.* Alia diffinitio eſt Catechiſmi accepta à Conc. Trid. quæ talis eſt. Gratia eſt diuina qualitas in anima inhærens, ac veluti ſplendor quidam, & lux quæ animarum noſtrarum maculas delet, ipſaſque animas pulchriores, & ſplendidiores reddit, & eſt idem cum prima. Ep. 2. Petr. c. 1. C. T. ſeſſ. 6. c. 7. & c. 11. C. R. de Bap. n. 50.

quot particulæ ſunt in hac diffinitione? Reſp. quatuor: iuxta quatuor cauſas gratiæ. Ibid.

Prima eſt *Diuina qualitas*; & hæc tãgit cauſã efficiẽtem: & eſt idem, quod communicatio diuinæ naturæ, diui- De Baptiſm. n. 50.

Digitized by Google

rum enim ſignificat dignitatem, & qualitas communicationem.

Ibid. Secunda eſt. *In anima inhærens.* Et hæc ſignificat materiã ſeu ſubiectũ gratiæ, id eſt animã, vel eſſentiam illius.

Tertius eſt. *Ac veluti ſplendor quidã, & lux.* Et declarat formam gratiæ: eſt enim lux, & ſplendor animæ; quod enim aëri eſt lux, & ſplendor ſolis, illud gratia animæ eſt.

Ibid. Quarta ſignificat finem, & effectum gratiæ, eſt autem duplex effectus gratiæ, alter quidem remouere omnia mala ab anima nempe infirmitatem, ignorantiam, malitiam, peccatum, deformitatem: & hoc notatur per illa verba: quæ animarum noſtrarum maculas delet. Alius effectus eſt conferre omnia bona nempe pulchritudinem, ſplendorem, iuſtitiã ſcientiam, bonitatem, virtutem, & alia: & hoc ſignificatur per illa verba: Ipſaque animas pulchriores & ſplendidiores reddit, per quod ſequitur, vt gratæ ſint Deo.

Ex C. R. n. 10 7. Ex C. R. de B. n. 50 Ex C. Rom. Ibid.

Expedit-ne ad cognitionem Sacramentorum plenè cognoſcere quid ſit gratia? ℞. expedit quia ſine cognitione impoſſibile eſt plenã habere cognitionem Sacramentorum.

quomodo poteſt declarari? ℞. exemplis.

Exempla, quæ declarant quid ſit gratia. Num. 8.

C. Ro. de B. p. n. 50. QVæ exempla hoc declarant? ℞. præcipuè iſta tria: primò lux, & aër: ſecundò ignis, & ferrum: Tertiò anima, & corpus.

quomodo lux & aër? ℞. ſic, Deus eſt tanquam ſol, gratia eſt tanquam lux ſolis, anima eſt tanquam aër, qui eſt capax lucis, id eſt diafanus, & ſine luce eſt obſcurus, cum luce perſpicuus. Effectus gratiæ ſunt ſicut effectus lucis, qui ſunt illuminare, calefacere, & operari in omnia, quæ in terra ſunt, herbas, arbores, animalia. Præſentia igitur Dei in anima eſt ſicut præſentia ſolis in aëre; & communicatio diuinæ naturæ, eſt ſicut communicatio quam ſol facit in aëre. Et hoc exemplum eſt Catechiſmi.

quomodo ignis, & ferrum? Reſp. ſic, Deus eſt ſicut ignis. Scientia, potentia, & bonitas Dei ſunt ſicut proprietates ignis, quæ ſunt illuminare, calefacere, & comburere: Anima eſt ſicut ferrum. Ignorantia, malitia, & infirmitas animæ ſunt ſicut qualitates ferri: nempe eſſe nigrum, vel obſcurum, frigidum, durum. Gratia ſeu communicatio di-

uinæ naturæ, & diuinarum proprietatum, id eſt ſcientiæ, potentiæ,& bonitatis diuinæ,eſt ſicut communicatio naturæ ignis ferro ignito.Effectus igitur gratiæ ſunt ſicut effectus ignis in ferro ignito.Sicut enim ignis tollit à ferro nigredinem,frigiditatem,& duritiam, quæ ſunt viles conditiones ferri:& ponit in illo lucem, calorem, mollitiem, & actionem ignis:ita gratia tollit ab anima ignorantiam, malitiam,infirmitatem,& ponit in ea ſapiētiam per fidem, potentiam per ſpem, bonitatem per charitatem: quæ ſunt vt ſic dicam,qualitates diuinæ,& hoc exemplum eſt Diui Thomæ,& Catech. Ita C. R. ibid. Ex C. T. Seſſ. 6. c. 7.

quomodo ſit anima, & corpus? ℞. ſic gratia eſt ſicut vita animæ: ſicut enim corpus per animā ſibi vnitam habet vitam, id eſt principium faciendi operationes ipſius vitæ:Ita homo per hoc quod Deus ſibi vnitur habet gratiam quæ eſt quoddam principium,per quod poteſt facere operationes diuinas,& ſupernaturales. Sicut etiam corpus eſt mortuum cum ſine anima eſt,& viuum cum illam habet:ita homo eſt viuus vita ſpirituali cum habet gratiam, & mortuus cum caret illa. Et hoc exemplum eſt D.Aug. de lib. arb.

De neceſſitate gratiæ Num. 9.

GRatia eſt-ne neceſſaria ad ſalutem? Reſp.eſt. Seſſ. 6. c. 7. & 16.

Quare?Reſp. quia ſine ipſa impoſſibile eſt mereri vitam æternam. Seſſ. 6. 1. 2. 3.

Gratia eſt-ne principium meriti? Reſp.eſt.

Qua ratione? Reſp.quia per communionem naturæ diuinæ homo fit potens ad faciendas operationes diuinas,& ideo gratas Deo, & dignas ipſo, quod eſt mereri ipſum Deum,qui eſt vita æterna. Ibid.

De neceſſitate Sacramentorum. Num. 10.

SAcramenta ſunt ne neceſſaria ad ſalutem? Reſp.ſunt, & eſt de fide. Seſſ. 7. c. 4.

Cur hoc? quia, vt ait Conc. per ipſa omnis gratia, & iuſtitia vera incipit,cœpta augetur,amiſſa reparatur. proœ. C. R. a 20. 21.

Omnia Sacramenta ſunt-ne neceſſaria cuilibet fideli? Reſp. omnia Sacramenta ſunt neceſſaria toti Eccleſiæ,ſed non omnia ſunt neceſſaria cuilibet fideli.

De numero & ſufficientia Sacramentorum Num. 11.

Seſſ. 7. Can. 1. de ſacr. QVot ſunt Sacramenta? Reſ. ſeptem Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema-Vnctio, Ordo, & Matrimonium, non plura, nec pauciora, & eſt de fide.

Num. 20. 21. Vnde deſumitur ratio ſufficientiæ, & numeri horum Sacramentorum? Reſ. à fine.

Quis eſt finis Sacramentorum? Reſ. eſt vita ſpiritualis & gratia, quæ dat hanc vitam.

Singula Sacramenta habent-ne pro fine gratiam, & vitam ſpiritualem? Reſ. habent, ſed diuerſa ratione.

Ibid. Quonam modo? Reſ. vt hoc ſciatur oportet diſtinguere, quæ ſint neceſſaria ad vitam corporalé, & ſpiritualem.

ibid. Quænam eſt vita hominum corporalis? Reſ. hæc vita dicit tria primò viuere, 2. vitam conſeruare, 3. iſta tenere cum ſua reique publicæ vtilitate.

ibid. Ad vitam corporalem quot ſunt neceſſaria? Reſ. Septem, primò natiuitas 2. augmentum, 3. cibus, alimentum 4. medicina contra imfirmitates, 5. Reſtauratiua, quibus vires in infirmitate amiſſæ recuperentur, & reliquę infirmitates tollantur, & iſta pertinent ad vtilitatem priuatam. Ad publicam verò duo requiruntur: primò magiſtratus, quorum imperio, & authoritate populi regantur, ſecundo legitima ſobolis propagatio, qua genus humanum, & Reſpublica conſeruetur.

Iſta ſepté ſuntne neceſſaria in vita ſpirituali? Reſ. ſunt.

ibid. Quomodo ſeptem Sacramenta hæc omnia præſtant? Reſ. ſingula Sacramenta vnum horum efficiunt.

Num. 21. Quâ ratione? Reſ. per Baptiſmum habetur natiuitas: per Confirmationem augmentum, per Euchariſtiam habemus cibum, & potum: per Pœnitentiam medicinam, per Extremam Vnctionem reſtauratiuum virium amiſſarum: per Ordinem, magiſtratus, per Matrimonium, legitimam prolis propagationem, ideò, tot, & non plura eſſe debent.

ibid. Quanam diuerſa ratione Sacramenta conferunt gratiam? Reſ. ſic Baptiſmus confert primam gratiam, quâ Chriſto renaſcimur, ideò eſt ianua omnium Sacramẽtorum; Confirmatio auget gratiam, & dat plenitudinem illius, & confert illam cum robore ad confitendum Chriſtum, & pugnandum contra inimicos illius, Euchariſtia dat gratiam,

quatenus reficit, nutrit,conſeruat,& ſuſtentat in vita ſpirituali.Pœnitentia confert gratiam quatenus delet, & remittit peccata, & eſt medicina illorum. Extrema-vnctio dat gratiam cum hac ratione vt reliquias peccatorum tollat, & animi vires recreet.Ordo dat gratiã ſub hac ratione,vt per illam magiſtratus,miniſtri Eccleſiæ digni & habiles reddantur ad miniſteria & functionem illorum.Matrimonium dat gratiam ſub hac ratione, quod per illam ſanctificentur coniugati, & ad prolem ſuſcipiendam, & religioſè educandam idonei reddantur.

De comparatione Sacramentorum inter ſe. Num. 12.

OMnia ſacramenta ſunt-ne inter ſe paria? Reſp.non: ſed aliud eſt alio dignius, & eſt de fide Seſſ.7. cã 3. de ſacr.

Quomodo differunt? Reſ.aliqua ſunt magis neceſſaria alia magis digna,alia maiorem conferunt poteſtatem. Ibid. & C.R. n.21. n. 22.

Quæ ſunt magis neceſſaria? Reſ.primò,Baptiſmus abſolutè eſt neceſſarius. Pœnitentia his,qui poſt baptiſmum in peccatum mortale inciderunt, & eſt neceſſaria. Ordo etſi non ſingulis fidelibus, toti tamen Eccleſiæ omnino neceſſarius eſt.

Quæ ſacramenta ſunt digniora? Reſp. Euchariſtia, ſanctitate, myſteriorum numero, ac magnitudine, longe cæteris antecedit. Ibid.

Quæ maiorem in Eccleſia, conferunt poteſtatem? Reſp. Ordo. De ſacr Ord.n.2

Quæ præcedunt tempore? Reſp. Baptiſmus. Num. 11.

De cauſa Sacramentorum efficienti. Cap. VI.

QVid debet conſiderari circa cauſam efficientem Sacramentorum? Reſp.duo præcipuè, primum : quænam ſunt illa quæ fiunt?ſecundum,quænam ſint illa, quæ faciunt? Ex C. R.n.13. & 27.

Quænam fieri dicuntur? Reſp.primò ipſa Sacramenta, veluti fit Baptiſmus, Confirmatio,&c. Secundò fit gratia, & character:qui ſunt effectus Sacramentorum. Ibid. Num. 13.&27.

Quæ dicuntur facere?Reſp.aliqua dicuntur facere gratiam & nonnulla tum Sacramenta tum gratiam efficiunt,

Quænam efficiunt tantum gratiam? Reſ. Sacramenta: ipſa enim non poſſunt facere ſe ipſa.

Quæ efficiunt Sacramenta, tum gratiam? Reſp. primò Deus:ſecundo Chriſtus, tertiò miniſter. Ibid.

Num. 18. & de bap. 10. 11. & D.T. vt inf. D. 1. 1 qu. 112. art 1. Num. 23.

Quomodo Deus efficit gratiam ? Reſ. communicando homini ſuam naturam, vt ignis ſuam ferro communicat.

Solus Deus poteſtne efficere gratiam? Reſ. ita eſt, quia ſolus poteſt communicare ſuam naturam.

Chriſtus, vt homo poteſtne efficere gratiã? Reſ. vt Deus poteſt tanquam principale agens, vt homo non poteſt, niſi per virtutem à diuinitate acceptam.

Quomodo Deus eſt cauſa efficiens Sacramentorũ? Reſ. eſt cauſa principalis, & hoc duplici ratione: prima eſt, quia Deus per Chriſtum inſtituit Sacramenta : ſecunda, quia Deus dedit virtutem ſupernaturalem, & diuinam Sacramentis: nempe vt poſſint efficere gratiam, & communicationem diuinæ naturæ.

Ibid.

Deus eſtne principalis Author Sacramentorum ? Reſ. eſt. Chriſtus vt homo eſt-ne Author Sacramentorũ? Reſ. Chriſtus, vt Deus, eſt principalis Author Sacramentorum, vt homo eſt Author & principalis, & non principalis.

D.T. 3 par. q. 64. ar.

Quomodo hoc eſt ? Reſ. Chriſtus vt homo non fuit principalis Author Sacramentorum reſpectu Dei : quia Deus primus eſt Author: & Chriſtus vt homo eatenus eſt Author, quatenus habet à Deo poteſtatẽ illa inſtituendi. Reſpectu verò hominum eſt principalis, quia ipſe fuit à Deo inſtitutus primus miniſter ; & Author Sacramentorum & alij homines à Chriſto hoc accipiunt miniſteriũ.

C. Tri. ſeſ. 6. c. 7. in ſeſ. 7. can. 1.

Quomodo Chriſtus fuit & eſt cauſa Sacramentorum? Reſ. Primò Chriſtus fuit cauſa meritoria, quod Deus det Sacramentis virtutem efficiendi gratiam, & hoc in ſua paſſione. Secundò ipſe per poteſtatem ſibi à Deo datam inſtituit Sacramenta & miniſtros illorum. Tertiò contul t Sacramentis meritum, & virtutem ſuæ paſſionis.

C. Tri. ſeſ. 6. can. 3. & 7. D. Th. 3. par. 4. 54. art. 3

¡Quomodo Chriſtus eſt cauſa gratię ? Reſ. vt Deus, eſt cauſa efficiens principalis : vt homo fuit cauſa meritoria gratiæ: meruit enim ſua paſſione gratiã nobis: & Sacramẽtis virtutẽ illã efficiendi: eſt etiam cauſa gratiæ, quia ipſe erat plenus gratiæ, & veritatis ; quia de eius plenitudine nos omnes accipimus, ideo nobis omnibus cauſa gratiæ exiſtit : eſt etiam cauſa gratiæ, quia virtute ſuæ paſſionis operatur in Sacramentis, vt gratiam in nobis efficiant.

C. R. p. 24. 25.

Quomodo miniſter eſt cauſa Sacramẽti, & gratiæ: Reſ. eſt cauſa inſtrumentalis, quia Chriſtus vtitur miniſtro, vt

inſtrumento ad efficiendum Sacramentum,& gratiam per illud.

Quam perſonam tenet miniſter Sacramenti? Reſ. Chriſti,& Eccleſiæ, C.R. de Extr.vnct. num.13. Ibid.

De efficacia Sacramenti. Num. 2.

QVomodo Sacramentum eſt cauſa gratiæ? Reſp. eſt cauſa inſtrumentalis. C.Tri. ſeſſ.6. ca.7.

Quare hoc? Reſp. quia Deus vtitur illa tanquã inſtrumento ad efficiendam gratiam, & characterem: ſicut aliquis vtitur calamo ad efficiendam ſcripturam, vel medecina ad efficiendam ſanitatem. C.Tri. ſ.ſ.6.3. & 7. ſ.ſ.7. p.œ ſeſ. 7. c.7.ſeſ. 7. c. 6. & 7.

A quo Sacramenta habent hanc efficaciam? Reſp. à paſſione Chriſti D.Thom.3.p.q.62.art.5.

Ordinariè confertur-ne gratia per Sacramenta? Reſp. ita eſt; quia Concil. Trid. ait omnem iuſtitiam eſſe à Sacramentis.

Sacramenta conferunt-ne gratiam omnibus,& ſemper, id eſt infallibiliter, quantum eſt ex parte Dei? Reſ. eſt de fide, quod ita ſit.

quid vult dicere quantum eſt ex parre Dei? Reſpondemus, vult dicere quod non conferri gratiam per Sacramẽta poteſt prouenire, vel ex parte Dei, quod nolit, & hoc nunquam erit; vel ex parte ſuſcipientis, quod obicem, & impedimentum ponat, veluti peccatum mortale, & hoc ſæpè euenit.

Deus poteſt-ne non conferre gratiam in Sacramentis, etiamſi homo dignè accedat? Reſ. non poteſt. Seſſ.7. c.7. C. R.n.14

quare hoc? Reſpondemus, quia Deus promiſit conferre gratiam illis, & ſi non conferret mentiretur, quod Deo impoſſibile eſt.

Sacramenta conferunt-ne gratiã ex opere operato, an ex opere operantis? Reſp. eſt de fide, quod ex opere operato, *id eſt* per virtutem Sacramenti, & non per actus ſuſcipientis. C.Tri. ſeſſ.7. can.8.

Quare ergo in ſuſcipiente Sacramentũ requiritur diſpoſitio, *id eſt* aliqui actus quibus diſponatur ad Sacramentum,& ad gratiã, ita vt ſine hac diſpoſitione, gratia nõ conferatur,& vbi eſt maior diſpoſitio, ibi maior gratia cõfertur? Reſp. illa diſpoſitio requiritur nõ tanquam cauſa gratiæ, ſed tanquam conditio ſine qua non. Infantes enim C.Tri. ſeſſ. 6. c 6. & 7.

non per actus ſuos, ſed tantum per virtutem, & opus operatum baptiſmi iuſtificantur.

Argu. ex. C. T. ſeſſ. 6. c. 6. & 7. & ſeſ. 7. can. 6.

Quæ differentia eſt inter cauſam, & conditionem ſine qua non? Reſ. cauſa producit effectum: (conditio ſine qua non) ponit, vel tollit aliquid, ſine cuius poſitione, vel ablatione cauſa non produceret illum effectum.

Poteſt-ne declarari exemplo? ℞. poteſt ſic. Ignis eſt cauſa combuſtionis lignorum. Appropinquare autem ligna ad ignem, non eſt cauſa combuſtionis, ſed conditio ſine qua combuſtio non fieret, ita ſi ligna ſint viridia non cōburuntur niſi prius exſiccentur, quia ſiccitas eſt conditio ſine qua ignis non comburit ligna. Ita eſt de diſpoſitione in Sacramento.

C. Tri. ſeſſ. 6. c. 7.

Si diſpoſitio nō eſt cauſa gratiæ quare vbi eſt maior diſpoſitio, ibi maior confertur gratia? Reſp. ſicut ligna quæ magis ſunt ſicca, magis comburuntur, & maius vas continet maiorem quantitatem aquæ, quæ à fonte: vt à cauſa procedit ita magis diſpoſitus maiorem recipit gratiam.

Ioan. 1. C. Ro. n. 14.

Quomodo poteſt explicari, quod ſacramenta vt ait Concil. contineant, & efficiant gratiam? Reſ. tali ratione. Diuina natura eſt in Deo tanquam in primo fonte: ab hoc fonte cœpit deriuari, & communicari diuina natura per gratiam in Chriſti humanitate iuxta illud *plenū gratiæ & veritatis*. Iſta humanitas in paſſione fuit perforata & ex quinque vulneribus exiit cum ſanguine dicta gratia. Sacramenta, vt ait Catechiſ. ſunt tanquam alueus per quem fluunt meritum, gratia, ſanguis in paſſione Chriſti diffuſa, in hocque alueo recipiuntur, & per illum fluunt vt ad homines accedētes ad Sacramenta perueniant. Cum itaque Sacramenta à Chriſto ſint inſtituta, vt per illa hominibus applicetur meritum, gratia & ſanguis ipſius, & vt ſint vere cauſa iſtius applicationis, & iſtius deriuationis à Chriſto in homines, verè poteſt dici, quod Sacramēta ſint cauſa gratiæ; quia ſunt cauſæ, vt gratia, & paſſio Chriſti deriuetur in homines, & illis communicetur.

Conc. Tr. ſeſſ. 6. c. 1. & 7.

C. Tri. ſeſ. 7. c. 6. 7. 8.

Ex hoc videtur ſequi quod Sacramēta ſint cauſa applicationis gratiæ, non autem ipſius gratiæ? Reſ. non eſt ita ſed verè ſunt cauſa gratiæ.

C. Tri. ſeſſ. 6. c. 3. & 7

Quâ ratione? Reſp. gratia poteſt conſiderari, tum in Chriſto, & ſic Sacramenta non ſunt cauſa gratiæ, tum in

Digitized by Google

nobis vt deriuata à Chriſto, & ſic Sacramenta ſunt cauſa illius gratiæ, quæ eſt in nobis, & à Chriſto deriuata. Sitque hoc vili, ſed accõmodat exemplo declaratum. Atramentum primò ponitur in atramentario, & calamus non eſt cauſa vt atramentum ſit in illo: ſecundò eſt in calamo tanquam in deferente illud ad chartam, ſi manus ſcribẽtis ponat calamum in atramentario, & ſic atramentarium eſt cauſa, vt in calamo ſit atramentum. Tertiò idem atramentum, quod fuit in atramentario & in calamo ponitur in charta; ita vt fiat ſcriptura operante hoc calamo, vt inſtrumento, & manu vt vero & principali agente; & verè calamus eſt cauſa inſtrumentalis illius atramenti, & ſcripturæ, quæ in charta producta eſt. Sic itaque gratia eſt primò in Chriſto: ſecundo in Sacramẽtis, vt in medio, vel alueo, vel inſtrumẽto. Tertio in omnibus per Sacramenta tanquam per inſtrumenta; per quæ efficitur vt gratia quæ eſt in Chriſto ad homines deriuetur: ideo verè cauſa gratiæ reſpectu hominum ſunt. Ioan. 1. C. Tri. ſeſ. 6. c. 3. & 7. C. Ro. de Sac. n. 14. N 1. u. 28.

Quomodo Eccleſia poteſt ſcire, quòd Sacramenta talẽ habent virtutem inuiſibilem gratiam efficiendi? Reſp. in primitiua Eccleſia Deus miraculis cõfirmauit hanc veritatem: veluti in Baptiſmo Chriſti faciẽdo vt cœli aperti ſint, & alia. Similiter in die Pentecoſtes & de Confirmatione, & ſic de aliis, vnde poteſt per fidem, & teſtimoniũ miraculorũ, ſciri quod Deus talem virtutem dederit Sacramentis. Infinitis enim miraculis hæc veritas confirmata ſcriptura etiã, & traditione manifeſtè probata eſt.

De adminiſtratione Sacramentorum. Cap VIII.

QVid eſt adminiſtratio Sacramẽtorum? Reſp. eſt officium, vel actio miniſtrorum, qua Sacramentum vel conficitur vel confertur ſuſcipienti. Num. 14. Ex C. T. ſeſ. 7 can. 10. & 11.

Hæc adminiſtratio eſt-ne de neceſſitate Sacramenti? R. ait Catechiſmus, officium miniſtrorum ad Sacramenta conficienda non minus eſt neceſſarium quam materia, & forma, & hoc perpetua Sanctorum Patrum traditione confirmatum ait.

Omnia, quæ pertinent ad adminiſtrationem Sacramẽtorum ſunt-ne de neceſſitate Sacramenti? Reſ. ait Concil. Triden. non omnia, ſed multa ſunt tantùm de neceſſitate præcepti. Ibid. Seſ. 21. c. 21.

Ex C. T. ſeſ. 7. c. 10. & 11. Quomodo poteſt cognoſci quænam ſint de neceſſitate Sacramenti? Reſ. tali ratione: quæcumque pertinent ad quatuor cauſas Sacramenti, prout cauſæ ſunt, illa ſunt de neceſſitate Sacramenti: ſine his enim cauſis fieri Sacramentum impoſſibile eſt.

Conc. Tr. Ibid. C. R. de ſacr. n. 55. & 24. Quomodo in conficiendo, & adminiſtrando Sacramento quatuor cauſæ concurrunt? Reſ. ſic, Miniſter reſpicit cauſam efficientem inſtrumentalem; & ideò debet eſſe legitimus, & talis, vt poſſit efficere Sacramentũ, veluti quod ſit Sacerdos ad conficiendam Euchariſtiam, & extremam vnctionem, quod habeat iuriſdictionem reſpectu Pœnitentis, & idem de alijs. Quoad cauſam materialem neceſſe eſt, vt accipiat veram, & neceſſariam materiam, & idem de forma, quoad finem verò debet habere intentionem faciendi ſaltem quod facit Eccleſia.

ſeſ. 21. c. 2. Omnia, quæ in adminiſtratione pertinent ad quatuor cauſas ſuntne de neceſſitate Sacramẽti? Reſ. non, ſed multa ſunt tantum de neceſſitate præcepti, tria autem ſunt neceſſaria materia, forma, & intentio legitimi miniſtri.

Ex ſeſ. 7. c. 13. Quomodo poterunt hæc diſtingui inter ſe? Reſ. ſic. Illa quæ pertinent ad integritatem cuiuſcunque cauſæ, ita vt cauſa aliqua non ſit integra, & apta vt ſit cauſa, ſi illa, vel aliud non habent, dicitur eſſe de neceſſitate cauſæ Sacramenti.

Ex C. T. ſeſ. 7. c. 13. de Sac. & can. 2. de bapt. Poteſt-ne clariùs explicari? Reſ. poteſt exemplis. Aqua eſt materia Baptiſmi, quæ ſi non ſit naturalis non erit vera materia, ideo erit de neceſſitate Sacramẽti adhibenda talis in conficiendo baptiſmo: quod verò ſit conſecrata non eſt de neceſſitate materiæ. Ita de forma, & fine ad conficiẽdum Sacramentũ neceſſe eſt adhibere omnia de neceſſitate formæ, & intentionis. Ita de miniſtro, quia debet habere omnia neceſſaria ad hoc, vt ſit legitimus miniſter.

Ex ſeſ. 7. c. 1. 11. 12. 13. Quomodo poterunt cognoſci ea, quæ in adminiſtratione non ſunt de neceſſitate Sacramenti? Reſ. eadem ratione: Illa enim quæ non pertinent ad integritatem materiæ, formæ, intentionis, & miniſtri, non erunt de neceſſitate Sacramenti, vel conficiendi, vel adminiſtrandi, ſed tantùm erunt de neceſſitate præcepti.

Quænam adminiſtratio dicitur bona? Reſ. Adminiſtratio tripliciter poteſt dici bona: primò ex parte Sacra-

menti : ſecundò ex parte miniſtri : tertio ex parte ſuſcipientis.

Quomodo eſt bona ex parte Sacramenti? Reſpondemus primò ſi habet omnia, quæ ſunt de ſubſtantia Sacramenti, & hoc non ſolùm eſt bonum, ſed neceſſarium: ſecundo ſi hæc omnia fiant rectè, id eſt ſecundum ritum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ,& cum debita veneratione,& reuerentia Sacramenti, & hoc eſt de neceſſitate non Sacramenti, ſed præcepti.

C. Tri. ſeſ. 7. c. 6. 10. 11 12. can. 2. Ibid. can. 13.

Quomodo erit bona adminiſtratio reſpectu ſuſcipientis ? Reſ. ſi miniſtrans facit quod debet vt ſuſcipiens deuote & bene ſuſcipiat Sacramentum, veluti ſi doceat illum, vt ait Conc. de vi,& vſu Sacramenti, vel tali ratione adminiſtret vt deuotionem, & rectam diſpoſitionem conferat ſuſcipienti.

C. Tri. ſeſ. 24. can. 7.

Quomodo erit bona ex parte miniſtri ? Reſp. primò ſi habeat omnia requiſita ad conficiendum, & adminiſtrandum Sacramentum de neceſſitate Sacramenti: Secundo ſi habeat omnia requiſita ad hoc de neceſſitate præcepti, veluti quod non ſit in peccato mortali: tertio ſi facit omnia, quæ Eccleſia præcipit & recta ratio ſuadet circà adminiſtrationem, veluti omnes cæremonias & ritus ſeruare: tam quoad veſtes, vaſa,actiones, orationes,& ſimilia ? quàm quoad munditiam, & decentiam illarum,vel deuotionem in illis efficiendis.

C. Tri. ſeſ. 7. c. 10. 11. 1[illegible]. 11. C. R. de ſacr. in gen. 25. 26.

De bonitate, & malitia miniſtrorum, & quod miniſter eſt publica perſona. Num. 1.

Quæ bonitas requiritur in miniſtro ? Reſp. vt ſaltem ſit ſine peccato mortali deberet autem habere deuotionem, & reuerentiam.

C. R. de Sacr. 26.

Hæc bonitas eſtne de neceſſitate Sacramenti ? Reſp. non eſt de fide.

C. Tri. ſeſ. 7 c. 22. C. R. de ex. nu. 13. & D. T. 3. p. q. 64. art. 43.

Quare non ? Reſ. quia miniſter duplicem gerit perſonam. Vna eſt publica, nempe Chriſti, & Eccleſiæ: & hæc ſemper eſt bona, ſancta, & digna : & miniſter ſemper vt talis perſona adminiſtrat Sacramentū. Alia eſt priuata,& hæc ſæpè eſt cum peccato : ſed miniſter vt talis perſona non conficit nec adminiſtrat Sacramentum.

Miniſter conficiens, vel adminiſtrans Sacramentum in peccato mortali quam culpam incurrit ? Reſ. mortalem,

C.R.de ſacri. 26. Ex C. T. ſeſſ 7. c. 6. & 12. & C.R. & D.T. vb. ſup. C. Tri. ſeſſ 7. c. 11. C.T. Ibid.

& ſacrilegij, *id eſt*, offendit notabiliter rem ſacram, quæ eſt Sacramentum.

Malus miniſter facit-ne malam adminiſtrationem reſpectu ſuſcipientis? Reſ. non facit, ſi adſit culpa illius.

Quare non? Reſ. ratione iam dicta, quia adminiſtrat vt perſona non priuata, ſed publica.

De intentione miniſtri. Num. 3.

INtentio miniſtri eſt-ne de neceſſitate Sacramenti? Reſ. eſt de fide, quod ſit neceſſaria.

Qualis eſſe debet? Reſ: Concil. Trid ait, *ſi quis dixerit in miniſtris dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi quod facit Eccleſia, anathema ſit.*

Ibid. Quare dixit *dum conficiunt, & conferunt*? Reſ. quia adminiſtratio circa Sacramenta reſpicit duo: primò conficere Sacramentum: ſecundò illud conferre ſuſcipienti: in vtroque autem, ait Conc. eſt neceſſaria intentio iam dicta.

C.T. 1. p. 4. 64. ar. 8. & præ. . d 1.

Quare requiritur intentio ad Sacramentorum adminiſtrationem? Reſ. primò quia finis eſt cauſa neceſſaria cuicunque rei; ſecundò quia miniſter gerit perſonam Chriſti, & Eccleſiæ; & ſi conficit vel confert Sacramenta non in tali perſona, Sacramentum non tenet; Ideo requiritur intentio Eccleſiæ, quia ſic in perſona Eccleſiæ & propter verum finem adminiſtrabit.

C. Tri. ſeſſ. 7. c. 11.

Quare dixit *ſaltem faciendi*, &c. Reſp. vt oſtendat melius eſſe, quòd miniſter habeat etiam ipſe intentionem ad finem Sacramenti; ſicut habet Eccleſia.

D.Th. vbi. ſup D.Th. Ibid.

Quomodo hæc intentio diſtincta poteſt haberi? Reſ. miniſter rectè habet hanc intentionem; primò efficiendi Sacramentum à Chriſto inſtitutum, & omnia quæ ad illud ſunt neceſſaria: ſecundò efficiendi hoc in ordine ad finem & effectum Sacramenti, de quo iam dictum eſt.

Hæc omnia Eccleſia intenditne? Reſ. intendit.

De intentione actuali, virtuali, vel habituali. Num. 4.

D.T. 3. p. b. 64 ar. 8. ad 2. & 3. Ibid. Ibid.

QVotuplex eſt intentio miniſtri? Reſ. duplex, actualis & virtualis.

Quænam eſt actualis? Reſ. illa quam actu habet dum conficit, vel adminiſtrat Sacramentum.

Quæ virtualis: Reſp. illa quam habuit antequam conficeret, & adminiſtraret, ſed in actu conficiendi, & con-

ferendi non habet, ideò conficit in virtute præcedentis intentionis.

Sufficit-ne intentio virtualis? Reſ. ſufficit, ſed ait D.Th. miniſtrum debere curare, vt etiam actualem habeat. ibid.

De vſu Sacramentorum & fine illorum. Cap. VIII.

QVis eſt vſus Sacramenti? Reſp. eſt ſuſceptio illius. Quæ requiruntur ad bonum vſum? Reſ. primò ſuſcipiens, ſecundò præparatio: tertio ſuſceptio. C.R. de Euch. n. 9. Vt

De ſuſcipiente Sacramenta. Num. 2.

de Baptiſm. nu. 32. &c.

QVid requiritur ex parte ſuſcipientis? Reſp. duo, primò vt ſuſcipiens ſit capax Sacramenti: mulier enim vel non Baptiſatus non ſuſcipiunt Ordinem; quia non ſunt capaces illius: ſecundò quod habeat requiſita ad illud ſuſcipiendum veluti in ordine quòd ſit legitimus, in legitima ætate, & ſimilia. Vt apud. Cat. de Or. n. 33

De præparatione. Num. 3.

QVæ requiruntur ad bonam præparationem? Reſ. duo primum eſt remouere ea quæ ſunt contraria Sacramento, vel effectui illius ſecundum obtinere quæ ſunt opportuna ad ſuſceptionem: Sacramenti, & effectus illius. Vt de Bapt. n. 40.

Quæ ſunt contraria ſacramento? Reſ. veluti fictio, *id eſt,* non habere animum ſuſcipiendi ſacramentum. C. Tri. ſeſ. 6. c. 15. Vt

Quæ ſunt contraria effectui; Reſp. peccatum mortale, hoc enim gratiæ maximè contrarium eſt. C. Tri. ſeſ. 11. c. 8. C.

Qui habet animum ſuſcipiendi Sacramentum, ſed non gratiam, ſuſcipit-ne Sacramentum? Reſ. ſuſcipit, ſed non effectum illius. Tr. ſeſſ. 6. c. 6. & ſeſſ. 24. can. 7.

Quæ ſunt qualitates præparantes ad rectũ vſum Sacramenti; Reſ. ſunt præcipuè ſex, prima eſt fides, vt ſcilicet credatur virtuti Sacramenti ex Chriſti paſſione; ſecunda ſpes, vt ſperetur, quod per Sacraméta quis obtinebit virtutem paſſionis Chriſti; tertia charitas, *id eſt* quod cupiat, Deo per gratiã vniri; & à peccato ſeparari; quarta odium peccati præcipuè mortalis; quinta deuotio, *id eſt* effecti, deſideriũ guſtus, demum promptitudo voluntatis ad recipiendum ſacramentum; ſexta reuerentia, *id eſt* aliquis timor reſpectu excellentiæ Sacramenti, & vilitatis ſui ipſius, Iſta ſex ſi adſint faciunt hominem bene diſpoſitum ad Sacramenta.

De deuotione, & reuerẽtia erga Sacramẽta. Num. 4.

1. 2. qu. 82. art. 1. 2. 3. q. 83. a. 2. C. Tri. ſeſ. 21. c. 7. 22. q. 8. ar. 3. Ibid.

QVid eſt deuotio? Reſ. eſt promptitudo voluntatis ad Sacramenta tanquam res diuinas ſuſcipienda.

Quid eſt reuerentia? Reſp. eſt humiliatio ſui cum timore in ſignum excellentiæ Sacramentorum.

Ex qua re efficitur deuotio & reuerentia in animis fidelium erga Sacramenta? Reſ. cognitione, & conſideratione duarum rerum, nempe propriæ vtilitatis, & egentiæ, necnon excellentiæ, & virtutis Sacramentorum.

Quomodo ex his oritur reuerentia ad Sacramenta? ℞. quia homo conſiderans dignitatem, & excellentiam Sacramentorum ex vna parte; & vtilitatem, & miſeriam ſui ex alia, humiliat ſe, & timet dum vult accedere ad Sacramenta, quæ res diuinas eſſe cognoſcit.

Ex eiſdem. Quomodo prouenit deuotio? ℞. quia homo conſiderans virtutem, & efficaciam Sacramentorũ ſperat ſe poſſe obtinere effectum illorum, videns autem indigentiam quã habet de illorum effectu mouetur ad deſiderium, & deuotionem illorum, & ſic fit deuotus.

C. Tr ſeſſ. 24 c. 7. C. R. D. Th. 2. 2. q. 82. art. 3.

Quomodo obtinetur cognitio ſuæ vtilitatis, & excellẽtiæ Sacramentorũ? Reſ. primò lectione alicuius libri hanc cognitionem præbentis: ſecundò meditatione eorum quæ in Sacramentis per fidem cognoſcimus contineri: tertiò audiendo concionatores, vel alios iſta docentes.

De ſuſceptione Sacramenti. Num. 5.

C. Tri. ſeſ. 7. can. 4. ſeſ. 13. c. 8.

QVomodo ſuſcipitur Sacramentũ? Reſ. vno modo verè, & realiter. Alio modo voto, & deſiderio tantũ, & benè ſuſcipitur ſi cum debita præparatione ſuſcipiatur.

C. Ro. de Sacram. n. 14.

De cauſis ob quas Sacramentorum vſus eſt à Deo inſtitutus ſeu de ſecundario fine Sacramentorum. Num. 6.

EXpeditne ſcire cauſas, ob quas Deus Sacraméta, & illorũ vſum inſtituit? Reſ. Catech. ait ad rectum Sacramentorum vſum docendum, nihil accommodatius videri poteſt, quàm diligenter cauſas exponere, cur Sacramenta inſtitui oportuerit.

Ibid. n. 14.

Quænam ſunt iſtæ cauſæ? Reſp. ſequentes.

Prima eſt, quia per Sacramenta, & illorum vſum adiuuatur humani ingenij imbellicitas ad cognoſcenda ea, quæ in Sacramentis efficiuntur. Cùm enim virtus, & efficacia Sacramentorum, res inuiſibilis, diuina & ſupernaturalis ſit: quæ autem talia ſunt à ſenſu hominis percipi non poſſint, ſine auxilio autem ſenſus, anima quæ corpori vnitur, difficulter res ipſas percipiat: Deus voluit inſtituere Sacramenta & illorum vſum tali ratione, vt per res viſibiles & ſenſibiles intellectus poſſet percipere ea quæ in Sacramentis inuiſibilia ſunt: Sacramenta igitur talia ſunt inſtituta vt poſſint adiuuare hominem ad cognitionem occultæ, virtutis illorum.

Secunda cauſa eſt: vt non ſolùm adiuuetur cognitio, ſed etiam fides eorum, quæ de Sacramentorum vi, & efficacia credenda proponuntur. Cùm enim Deus promittat hominibus per paſſionem Christi velle conferre peccatorum veniam, cœleſtem gratiam, & Spiritus Sancti cōmunicationem, vt adiuuet hominem ad credēdum, ded't quædam ſigna ſenſibilia, *id eſt* Sacramenta ad hoc vt eſſent tanquam pignus, & teſtimonium, & ſignum promiſſionis à Deo factæ, ita vt fidem facerent quod Deus eſſet obligatus ſuâ promiſſione ad dicta bona præſtanda, & quod fidelis erit in ſuis promiſſis, quod maximè adiuuat fidem. Num. 14

Tertia cauſa eſt, vt non ſolùm detur homini cognitio eorum, quæ occulta Dei virtute in hominibus efficiuntur, quod exprimit prima cauſa, neque ſolùm, vt adiuuentur fideles ad credendum quod Deus applicet virtutem paſſionis Christi hominibus vt dixit ſecunda cauſa, ſed etiam vt detur medium certum, & facile, quo poſſit homo dictā virtutem, & bona obtinere, & tale medium ſunt Sacramenta. Illud enim quod Deus occultè facit in homine, eſt applicatio gratiæ meriti, & virtutis paſſionis Christi: Sacramenta verò quæ ſunt ſenſibilia, tria faciunt, primò ſignificant hanc applicationem, & ſic adiuuant hominem, vt cognoſcat virtutem illorum: ſecundò ſunt ſigna, vel pignora, vel teſtimonia diuinæ promiſſionis, & inſtitutionis, & ſic adiuuant fidem hominis, vt credat à Deo fieri hanc applicationem: Tertiò efficiunt hanc applicationem, quia ſunt tanquam alueus, per quem gratia, virtus & meritum paſſionis Christi deriuatur in eos, qui rectè vtuntur his Ibidē.

Sacramentis:& ſic ſunt certum, euidens,& facile medium illius applicationis, vnde Sacramenta, dant facillimum medium,quo applicatio paſſionis Chriſti obtineatur.

Ibid. Quarta cauſa eſt;vt per ſenſibilia Sacramenta fideles primò ab infidelibus diſtinguerentur:ſecundo ipſi fideles inter ſe ſancto quodam vinculo connecterentur.Illi enim qui vtuntur his Sacramentis intelligũtur eſſe fideles, qui non vtuntur infideles : & ſic fideles ab infidelibus diſtinguuntur. Similiter quod omnes fideles eiſdem vtãtur Sacramentis,habet vim colligendi illos in hanc vnitate participationis Sacramentorum, vnde vnionis inter fideles cauſa ſunt.

Ibid. Quinta cauſa eſt vt fideles faciant actum fidei exteriorem per Sacramenta.Cum enim fides non tantum debeat eſſe in corde, ſed etiam in ore conueniens fuit, vt populo fideli aliqua darentur ſigna per quæ fidem interioré exterius ſignificarent:talia autem ſunt Sacramenta:Cum enim quis ſuſcipit Baptiſmum palam teſtatur, quòd Sacramentali ablutione credit ſe animæ ſpiritualem purgationem obtinere, quod eſt facere actum fidei exteriorem.

Ibid. Sexta cauſa,vt per Sacraméta inter fideles charitas accendatur, & inflammetur:cùm enim omnes, fideles communicent eiſdem Sacramentis: & per hanc communionem arctiſſimo vinculo ita colligentur:vt vnius corporis, & ſub vno capite membra fiant: per hanc colligationem debet fieri amor, & vnio ſimilis illi quem membra eiuſdem corporis inter ſe habent.

Ibid. Septima cauſa eſt,vt Sacraméta humanæ mentis ſuperbiam edoment ac comprimant, hominéſque ad humilitatem exercent. In Sacramentis enim homo ſubicitur ſenſibilibus elementis,vt Deo obediat;& ideò ſicut homo per ſenſibilia elementa defecerat à Deo ſuperbiendo,ita decebat vt humiliando ſe per illa ad Deum rediret.

Quomodo ex dictis adiuuetur bonus vſus Sacramentorum? Num.7.

Ibid. QVis eſt bonus vſus Sacramentorum? Reſ.eſt ille,quo quis obtinet fructus,& effectus illorum.

Ibid. Qui ſunt effectus Sacramentorũ?Reſp.vnus eſt principalis nempè applicare hominibus meritũ paſſionis Chriſti

& per hoc omnia bona ſpiritualia remiſſionem peccatorum, gratiam, & communicationem Spiritus Sancti:& de hoc dictum eſt. Alij ſunt ſecundarij, *id eſt* illi, per quos homo diſponitur, vt dignè recipiat hâc applicationem ſibi per Sacramenta, rectè vtendo illis; & continentur in ſeptem cauſis modò expoſitis.

Qui ſunt iſti effectus ſecundarij? Reſp. iſti ſeptem, primus, præbere cognitionem homini, quòd Deus vult applicare illi merita paſſionis Chriſti, & explicare quâ ratione hoc facere velit, & iſte effectus oritur in fidelibus, qui conſiderant ſignificationem ſenſibilem Sacramentorum: ſecundus eſt tollere dubitationem, & adiuuare fidem hominis ad credendum, quòd Deus homini hanc faciet applicationem, & fit conſiderando quod Sacramenta ſunt ſigna & pignora & teſtimonia quod Deus promiſſione ſuâ ſe obligauit ad hanc applicationem faciendam. Ibid.

Tertius eſt præbere homini medium certum, ſenſibile, & euidens, quo poſſit hanc applicationem obtinere, & ideò fideles debent conſiderare, quod Sacramenta ſunt illud medium, vel alueus, quo meritum paſſionis Chriſti ad homines deriuatur, & ab illis obtinetur.

Quartus eſt vnire omnes fideles inter ſe, & ſeparare illos ab infidelibus.

Quintus eſt præbere homini rectam rationem faciendi actum fidei exteriorem, & publicum in facie Eccleſiæ.

Sextus eſt accendere charitatem inter fideles, qui eiſdem Sacramentis, tanquam membra vnius corporis vtuntur.

Septimus efficere homines humiles, & eorum ſuperbiam edomare.

Colligitur-ne ex his bonus vſus Sacramentorum? Reſ. Num. colligitur, quia iſti omnes effectus eò diriguntur, vt fideles benè vtantur Sacramentis. 14.

De ritibus, ac caeremoniis Sacramentorum.
Cap. IX.

Ritus, & cæremoniæ ſunt-ne de neceſſitate Sacramenti? Reſpond. non: ſed tantum de neceſſitate præcepti. Num. 12.

Seſſ. 7. c. 13. C. Tri. Quid ſunt? Reſ. quædam ſolemnitates, quæ adhibentur in Sacramentorum adminiſtratione.

22. c. 5. Vt in c. C. Tri. A quo ſunt inſtitutæ? Reſ. à Chriſto, ab Apoſtolis, & ab Eccleſia.

ſeſſ. 2. can. 7. ſeſſ. 22. can. 5. Quænam à Chriſto? Reſ. veluti in Euchariſtia: quod in conſecratione oculi eleuentur ad cœlum, & gratiæ patri agantur, & in pane azimo fiat conſecratio, & aqua vino miſceatur.

Quænam ab Apoſtolis? Reſp. illæ, de quibus Eccleſia habet traditiones, quod ab Apoſtolis ſint inſtitutæ, vt in Baptiſmo multæ tales eſſe perhibentur, & in ſacrificio Miſſæ.

Seſſ. 7. c. 13. Quænam ab Eccleſia? Reſ. reliquæ omnes.

Seſſ. 22. c. 5. Quænam eſt materia harum cæremoniarum? Reſpondemus, poſſunt eſſe res, veluti veſtes, altaria, vaſa, thymiama, & ſimilia: ſecundò actiones, veluti vnio, vel eleuatio manuum, & ſimilium: tertiò verba, vt orationes, & huiuſmodi.

De fine, & effectu, & vi cæremoniarum. Num. 2.

C. Tri. ſeſſ. ar. 5. can. 5. QVis eſt finis cæremoniarum? Reſ. alter eſt reſpectu Sacramentorum, alter reſpectu miniſtrantium, & ſuſcipientium.

C. T. ibid. C. R. n. 18. Quis reſpectu Sacramentorum? Reſ. vt cum debita ſolemnitate, ſanctitate, & reuerentia conficiantur, adminiſtrentur, ſuſcipiantur.

C. R. Ibid. Quis reſpectu miniſtrantium & ſuſcipientium? Reſpondemus vt cùm deuotione, & reuerentiâ, & iuxta ritum ſanctæ Eccleſiæ conficiant, ſuſpiciant, & adminiſtrent, & colant.

C. T. ſeſſ. 22. c. 5. c. R. de Sacr. n. 18. Quis eſt effectus cæremoniarum? Reſ. triplex, primus eſt debitam ſolemnitatem, & religionis cultrum tribuere Sacramentis: ſecundus ſignificare, & ante oculos miniſtrorum, & ſuſcipientium ponere dignitatem, vim, efficaciam Sacramentorum, necnon diuina bona, & beneficia, quæ in illis continentur, & per illa fidelibus conferuntur: tertius eſt erigere mentem illorum, qui ea intuentur, & diligenter obſeruant, ad ſublimium rerum cogitationem, nec non fidem, & charitatem in illis excitare.

Quænam eſt vis cæremoniarum?Reſp.efficere quæ dicta ſunt, Deo etiam ad hoc in honorem Sacramenti cooperante. Ibi. C. T.& C. Ro.n.

Debetne à parochis declarari vis,effectus,finis,& inſtitutio cæremoniarum?Reſp.debet, quia ſine hac declaratione,ait Catech. non magna admodum cæremoniarum eſſet vtilitas. C. Ro. de Bap. c.59.

Sunt ne magni faciendæ cæremoniæ; Reſp. ait Cat. plurimi ſunt faciendæ, etiamſi non ſint de neceſſitate Sacramenti. Ibid.

Quare tanti faciendæ sũt?Reſp.primò quia ab Apoſtolis, & ſi non omnes,ſunt inſtitutæ; ipſi enim primi cœperunt illas adhibere:ſecundò quia finis illarum eſt quadam ratione neceſſarius,non quidem Sacramento ſed cultui,& venerationi, & bono vſui illius. C. Tri. ſeſſ. 22. c.5. C. R.n.18.

Poſſunt-ne ſine peccato omitti?R℞.Catech.ait non niſi adſit neceſſitas, vt in Baptiſmo. Conc. autem Trid. ita de his ait:Qui dixerit receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſolemni Sacramentorũ adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato à miniſtris pro libito omitti, aut nouos alios per quemcũque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe,anathema ſit. C. Tri. ſeſſ.7. can.13.

Quare Apoſtoli, & Eccleſia adhibent has cæremonias ad erigendas & excitandas mentes fideliũ?Reſ.ait Conc. Trid.quia ea eſt hominum natura,vt ſine adminiculis rerum exteriorum non poſſit ad rerum diuinarum meditationem erigi, & ſuſtolli. Seſſ.22. c.6.

De modo quo Parochi debent tradere doctrinam Sacramentorum. **Num.3.**

Parochi qua ratione debent docere populos doctrinam Sacramentorum? Reſ.ait Catech. Num. 31.

Primò debent ſibi ponere hunc finem, vt ſcilicet ſua doctrina inducant populos ad cognoſcendum quanto honore,cultu,& veneratione hæc diuina,& cœleſtia munera digna ſunt?neque ſolum hoc, ſed etiam vt inducant illos ad pie,ac religione illis vtendum;præcipuè autem Euchariſtia, & Pœnitentia, ita vt plurimum damni ſe feciſſe exiſtiment,ſi illorum vſu aliquandiù careant. Num. 32.

Secundò medium, quo hunc finem conſequentur, erit ſæpius auribus fideliũ inculcare, quæ dicuntur de diuini-

tate, & fructu Sacramentorum:de illorum à Chriſto facta inſtitutione, de vi,& efficacia, de communicatione & applicatione virtutis paſſionis Chriſti per illa:demũ quod bono vſu Sacramentorum Eccleſia ſpiritu Dei repletur, per Sacramenta enim fideles vitam obtinent ſpiritualem.

Tertiò in adminiſtratione Sacramentorum debent curare, vt ſumma munditia, decentia,atque reuerentia id faciant; quia ſic populos ad illorum cultum, & deuotionem excitabunt.

DE BAPTISMO.
DOCTRINA SACRI CONC.
Trid. & Catech. Rom.

POſtquam viſum eſt de Sacramentis in genere, nunc videndum eſt de ſingulis in ſpeciali; & Primò de Sacramento Baptiſmi tractandum eſt.

De neceſſitate doctrina de Baptiſmo.

N. n. 1. DEbentne Parochi præbere doctrinam de Baptiſmo? Reſ.debent.

Ibid. Qua diligentia? Reſ. Catech. ait. Quia paſtores nunquam ſatis multam operam, & ſtudium in huius Sacramenti tractatione ſe collocaſſe arbitrantur.

Ibid. Quare tanta diligentia? Reſ. ait Cat.quia ex Apoſtolo colligitur non qualemcunque, ſed perfectam Baptiſmi cognitionem à fidelibus magnopere requiri.

Quo tempore, & occaſione debet doceri? Reſ.tempus N. n. 2. C. T. ſeſ. 24. c. 7. congruum erat in Sabbato magno Paſchæ,& Pentecoſtes; quia tunc hoc Sacramentum ſolemniter celebrari conſueuerat: Opportuna autem modò occaſio erit cum Baptiſmus alicui miniſtrandus ſit, & fidelis populi multitudo conuenit.

N. c. 2. Quæ vtilitas ex hac doctrina percipitur? Reſ.fideles ex ea intelligunt, an vita, & moribus tales ſe præbeant quales ſe futuros in ipſa Chriſtiani nominis promiſſione polliciti ſunt.

Diuiſio huius tractationis.

IN quot capita poteſt diuidi iſta tractatio? Reſ. ex Catech. apparet quod in ſex.

Primò de nomine, & diffinitione Baptiſmi.

Secundò de materia, & forma illius, necnon ablutione.

Tertiò de efficiente.

Quartò de fine, & effectu.

Quintò de vſu & adminiſtratione illius.

Sextò de ritibus, ac cæremonijs illius.

De nomine Baptiſmi. Cap. I.

BAptiſmus cuius linguæ nomen eſt? Reſ. Græcæ. Num. 5.

Quid ſignificat? Reſ. ablutionem; & in præſenti ſignificat Sacramentalem ablutionem. Ibid. Num. 4.

An huic Sacramento alia nomina apposita ſunt? Reſ. appellatur etiam Sacramentum fidei, necnon illuminatio, quia in ipſa Baptizati profitentur fidem, & illuminantur per illam, Chryſoſt etiam appellat tum expurgationē, tū ſepulturam, tum plantationem, tum crucem Chriſti, quia per ipſum expurgatur homo à peccato, & moritur illi, & complantatur Chriſto, & cruci illius. Dionyſius Areop. g. appellat principium ſanctiſſimorum mandatorum, quia eſt ianua, qua in Chriſtianæ vitæ ſocietatem ingredimur.

De Baptiſmi diffinitione. Num. 2.

QVænam eſt vera, & apta Baptiſmi diffinitio? Reſ. Catechiſmus ait, quod ex Euangelio Ioannis, & Apoſtolo colligitur, quod hæc ſit aptior, & cōmodior alijs. Baptiſmus eſt Sacramētū regenerationis per aquā in verbo. Num. 5.

Quare dicitur Sacramentum? Reſ. quia eſt ſignum rei ſacræ.

Quare dicitur regenerationis? Reſ. quia per Baptiſmum homo naſcitur denuo ex aqua, & Spiritu ſancto, & fit filius Dei adoptiuus iuxta illud. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* De ſac. reg. nu. n. 5.

Quare dicitur per aquam? Reſ. quia materia huius Sacramenti eſt aqua. Ibid.

Quare dicitur in verbo? Reſ. quia forma huius Sacramenti ſunt verba. Ibid.

Aqua illa, quæ ad conficiendum Baptiſmum in ſacro fonte ſeruatur, eſt-ne Sacramentum? Reſ. non eſt Sacra- Ibid.

mentum, ſed tantùm apta materia. Et Catec. ait debere fideles de hoc admoneri, quia vulgo ita eſſe exiſtimatur.

Num. 14. Quando re ipſa datur Sacramentum baptiſmi? Reſ. ait Catech. cùm aqua ad abluendum aliquem additis verbis, quæ à Domino inſtituta ſunt reipſa vtimur; *id eſt* cùm accedit.

De materia Baptiſmi.

Num. 6. Num. 7. ſeſſ. 7 can. 2. n. 7. & 11. n. 8. QVot ſunt partes Baptiſmi? Reſ. duę materia & forma.

Quæ eſt materia Baptiſmi? Reſ. aqua naturalis quæcumque illa ſit, ſiue maris, ſiue fluminis, ſiue paludis, ſiue putei, ſiue fontis.

Aqua artificialis, vt roſacea, vel alia, poteſt-ne eſſe materia? Reſ. non poteſt.

Ignis poteſt ne eſſe materia, iuxta illud Mat. *Qui baptizabit in Spiritu Sancto, & igne?* Reſ. non, quia illud intelligitur de effectu Baptiſmi.

D. T. 3. p. 3. 66. ar. 11. Nonne triplex dicitur eſſe Baptiſmus, ſcilicet fluminis, idest per aquam; flaminis, idest per Spiritum Sanctum; & ſanguinis idest per martyrium; Reſ. ſunt tria iſta Baptiſmata; ſed vt ait D. Th. baptiſmus flaminis, & ſanguinis includuntur in baptiſmo aquæ; & dicuntur baptiſmata inquantum ſupplent vicem baptiſmi aquæ: ideo ſola aqua naturalis eſt vera materia huius Sacramenti. Alia verò ſupplent in caſu neceſſitatis.

Num. 9. Quæ figuræ veteris teſtamenti Baptiſmi ſignificabãt? Reſ. primo diluuium huius aquæ figuram geſſit: Secundò mare rubrum; Tertiò Naamam Syri ablutio: Quartò probatica piſcina.

Num. 10. Cur Deus voluit, quod aqua eſſet materia huius Sacramenti? Reſ. ob duas cauſas: Primò, quia conueniebat vt materia Sacramenti omnibus neceſſarij, vbique reperiretur: quod de aqua inter omnia verum eſt: ſecundò, quia aqua effectum baptiſmi maximè ſignificat: ſicut enim baptiſmus delet maculas animæ, & cupiditatum ardorem magna ex parte reſtinguit: ita aquam abluere, & refrigerare corpora certiſſimum eſt.

Num. 11. Sola aqua eſt-ne apta materia Baptiſmi? Reſ. in caſu neceſſitatis eſt, ſed quando baptiſmus confertur cùm ſolemnibus Eccleſiæ cæremonijs, aquæ debet addi ſacrum Chriſma.

Quare hoc? Reſp. quia ex Apoſtolorũ traditione ſemper Eccleſia obſeruauit. Ibid.

Cur ita obſeruauit? Reſp. ad Baptiſmi effectum magis declarandũ, oleum enim ſignificat vnctionem Spiritus S. D. Th. 3. p. qu. 66. art. 10. ad 2.

De forma Baptiſmi. Num. 2.

ESt-ne neceſſarium docere populũ formam baptiſmi? Reſp. eſt quia ſæpè contingit, vt aliquid de populo, & etiam mulierculæ ob neceſſitatem debeant Sacramentũ baptiſmi adminiſtrare. Num. 10.

Quænam eſt perfecta & abſoluta forma baptiſmi? Reſ. hæc: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et à Domino noſtro ita tradita eſt. Num. 12.

Illa particula *Ego* eſt-ne de neceſſitate Sacraméti? Reſ. non, quia intelligitur in illo verbo, *Baptizo.*

Quare ponitur illa particula *Te*? Reſp. vt donotetur perſona, quæ Baptizatur. Num. 13.

Quare dicitur *Baptizo?* Reſ. ad ſignificandam actioné miniſtri, iuxta illud quod Dominus dixerat, *Baptizantes eos*: ibi enim exprimit actionem baptiſmi ab Apoſtolis, & aliis faciendam. Ibid.

Nonne Græci vtuntur verbo paſſiuo, & dicunt *Baptizetur ſeruus Chriſti?* Reſp. ita eſt. Num. 14.

Valetne Sacramentum apud ipſos cum tali forma? Reſ. Concil. Florentinum determinauit valere, quia ſic etiam ſignificatur reuera ipſa ablutio, qua baptiſmus perficitur.

Illa verba, *In nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti*, ſunt-ne de neceſſitate Sacraméti? Reſp. ſunt: quia Dominus noſter dixit, *Baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.*

Aliquando Apoſtoli nonne baptizarunt tantum in nomine Chriſti? Reſp. non eſt certum, quod hoc fecerint: Sanctus enim Baſilius, & Ambroſius loca ſcripturæ, in quibus videtur dici quod Apoſtoli baptizauerint in nomine Chriſti, interpretantur quod velint dicere Apoſtolos non baptizaſſe in nomine Ioannis, ſed in nomine Chriſti, *id eſt* baptiſmo à Chriſto inſtituto. Num. 15.

Et ſi fecerunt fuit-ne verus baptiſmus? Reſ. fuit duplici de cauſa: & prima eſt, quia eos Spiritus ſácti afflatu feciſſe ſic pro certo habetur, qui voluit initió naſcétis Eccle- Num. 16.

ſiæ, vt Chriſti nomen illuſtraretur, dum in nomine ipſius Baptiſma traderetur. Altera eſt, quia in nomine Chriſti Trinitas ſignificatur: Chriſtus enim ſignificat vnctum: ideò in hoc nomine intelligitur & Pater à quo vnctus eſt, & Spiritus ſanctus, quo fuit vnctus: vnde tota Trinitas erat in illo nomine ſignificata.

Num. 13. Quare dicitur *in nomine*, & non *in nominibus*? Reſ. vt tali numero ſingulari declaretur vnitas diuinæ naturæ atque diuinitatis.

Ibid. Quare ponuntur tres perſonæ? Reſ. quia omnes ſimul ad Baptiſmi Sacramentum operantur.

De ablutione Baptiſmi. Num. 3.

Num. 17. Parochi debent-ne docere populum quomodo ablutio fieri debeat? Reſ. ait Catech. debent.

Ibid. Quot modis poteſt fieri ablutio? Reſ. tribus: per immerſionem, per infuſionem & per aſperſionem.

Quid eſt immerſio? Reſ. eſt poſitio corporis Baptizandi in aqua.

Quid eſt infuſio? Reſ. infuſione non ponitur corpus in aqua, ſed ex aliquo vaſe proijcitur aqua ſuper corpus.

Quid eſt aſperſio? Reſ. eſt quædam aquæ diſperſio ſuper multos Baptizandos.

Quocumque modo fiat ablutio tenet-ne Baptiſmus? Reſ. tenet: quia ſingulæ ſunt ablutiones.

Num. 8. Quis modus nunc eſt magis in vſu? Reſ. infuſionis,

Sufficitne vna ablutio, an requiritur trina? Reſ. ſufficit etiam vna.

Num. 18. Rectiuſne Baptizatur vna, an trina ablutione? Reſ.

Num. 19. ſeruandus eſt ritus in propria Eccleſia conſuetus.

Quæ pars corporis debet ablui? Reſ. potiſſimum caput.

Quare hoc? Reſpondemus, quia in ipſo vigent omnes ſenſus tum exteriores, tum interiores, & ideo eſt potiſſima corporis pars.

Ibid. Debentne eodem tempore fieri ablutio, & verborum pronuntiatio? Reſ. debent quia materia, & forma debent ſimul eſſe, vt fiat Sacramentum.

De efficiente Baptiſmi. Cap. III.

Baptiſmus à quo fuit inſtitutus? Reſ. à Chriſto.

Num. 4. Quando nam Chriſtus inſtituit Baptiſmũ? Reſ. cùm

fuit Baptizatus à Ioanne: tunc enim tactu corporis ſui aquam, ad Baptiſmi ſalutarem vſum conſecrauit, & dedit illi vim ſpiritualem regenerandi,& à peccatis abluendi.

A quo virtutem accepit Baptiſmus,an à paſſione Chriſti,an à tactu carnis eius, cum fuit Baptizatus? Reſ.Baptiſmus fuit ante paſſionem inſtitutus; ſed ab ipſa paſſione vim,& efficientiam accepit: ipſa enim paſſio finis erat omnium Chriſti actionum. Ibidem

Quandonam Chriſtus obligauit ad ſuſcipiendũ Baptiſma Reſ.poſt reſurrectionem,quando Dominus Apoſtolis dixit: *Euntes docete omnes gentes Baptizantes eos*, &c. tunc enim omnes homines lege Chriſti obligati ſunt ad Baptiſmum ſuſcipiendum. Num. 21.

Fuit-ne ergo inſtitutum ante paſſionem,in paſſione virtutem accepit; & poſt paſſionem Chriſtus obligauit ad ſuſcipiendum? Reſ.ita eſt.

Tota Trinitas operatur-ne in Baptiſmo? Reſ. tota operatur. Num. 13.

De miniſtro Baptiſmi. Num. 2.

SVntne plures miniſtri in hoc Sacramento? Reſ.ſunt. Eſt-ne ordo inter illos, & quis? Reſ.eſt triplex miniſtrorum ordo; primum locum tenent Epiſcopi,& Sacerdotes; ſecundum locum tenent Diaconi; tertium ſunt omnes de populo,mares, & fœminæ. Num. 23. & 24.

Sacerdos poteſtne Baptizare præſente Epiſcopo, Reſ. poteſt, præterquam in certis anni diebus, quibus ſolemnis cæremonia celebratur.

Diaconi poſſuntne adminiſtrare hoc Sacramentum cum ſuis ſolemnitatibus ſine Epiſcopi aut Sacerdotis conceſſu? Reſ.non poſſunt,niſi in caſu neceſſitatis. Ibid. & 24.

Si Epiſcopus, vel Sacerdos aliqua legitima de cauſa hoc concedat,poſſunt-ne adminiſtrare cum ſuis ſolemnitatibus? Reſ. Catech. videtur aſſerere;quia ponit Diaconos in ſecundo ordine miniſtrorum, reliquos in tertio & eos qui ſunt in tertio, ait poſſe adminiſtrare tantùm in caſu neceſſitatis, & ſine ſolemnibus cæremonijs vnde videtur concedere Diaconis,quòd in caſu neceſſitatis, & de licentia Epiſcopi, aut Sacerdotis poſſint adminiſtrare cùm ſolemnibus cæremonijs.

Num. 24. Qui poſſunt baptizare in caſu neceſſitatis ? Reſ.omnes tam mares,quam fœminæ.

Ibid. C.Tri. ſeſ. 7. can. 1. de Baptiſm. Num. 24. In caſu neceſſitatis permittitur-ne Iudæis, infidelibus, & hæreticis baptizare ? Reſ.Catech.ait permitti:ſi tamen id efficere ſibi proponant, quod Eccleſia Catholica in eo adminiſtrationis genere efficit : & Baptiſmus valet ſi vera forma, & materia vtantur.

Cur omnibus eſt conceſſa facultas baptizandi ? Reſ.vt in caſu neceſſitatis quilibet poſſit baptizari.

Cur laicis conceditur facultas miniſtrandi Sacramentum baptiſmi,quod eſt dignius,& non conceditur facultas cæremonias adhibendi quod eſt minus dignum? Reſ.quia Sacramentum magis eſt neceſſarium; cæremoniæ enim ad ſalutem Baptizati neceſſariæ non ſunt.

Si plures ſint præſentes;qui poſſint in caſu neceſſitatis Num. 25. Baptizare ſeruandusne eſt aliquis ordo ? Reſ. ſeruandus, quia fœmina debet permittere viro vt baptizet, laicus clerico vt digniori, clericus ſacerdoti.

Quid ſi adſint viri neſcientes baptizare ? & ſit etiam obſtetrix perita hoc facere, an mulier poſſit baptizare ? Reſ.Catech. ait tales obſtetrices improbandas non eſſe & concedi.

De patrinis. Num. 3.

Num. 28. Patrini qui adhibentur in baptiſmo ſunt-ne miniſtri baptiſmi ? Reſ. Catech. vocat miniſtros non quidem baptiſmi, ſed celebritatis illius.

Quomodo appellantur à Patribus ? Reſ.nunc vocantur Ibid. Patrini, olim Suſceptores, Sponſores, ſeu fideiuſſores.

Quare hoc ? Reſ.quia ipſi ſunt tanquam patres baptizati, & ipſi promittunt nomine illius.

Debéne populi doceri, quæ ad patrinos ſpectant?Reſ. Num. 26. & 28. ait Catech.maximè expedit ; tum quia vt plurimum laici ſunt patrini,tū quia,vt ipſe ait,hoc minus modo adeò negligenter in Eccleſia tractatur, vt nudum tantum huius functionis nomen relictum ſit quid autem Sancti in eo contineatur, ne ſuſpicari quidem homines videantur.

Quare patrini in Baptiſmo adhibentur? Reſ.quia ſicut Num. 26. puer modo natus eget nutrice,& pædagogo,quorum opera educetur, ac doctrina, & bonis artibus erudiatur, ita qui per baptiſmum vitam ſpiritualem viuere incipiunt, egent

egent duce, & directore.

Parochis nonne incumbit hoc munus? Reſp. ita eſt, ſed quia multorum curam gerunt non ſupereſt illis tantum temporis, vt priuatam illam curam ſingulos pueros in fide erudiendi ſuſcipere poſſiũt, ideo alij patrini traditi ſunt. Ibid.

A quo habuit initium hæc Eccleſiæ conſuetudo? Reſp. ait Diuus Dion. Areop. ab Apoſtolis.

Quinam debent excludi ab hoc munere? Reſp. Illi, qui munus ſuum adimplere, aut fideliter nolint, aut ſedulò, & accuratè, non queant. Num. 29.

Parentes carnales debentne eſſe patrini? Reſ. non; vt magis appareat, quantum hæc ſpiritualis educatio diſtet à carnali, quæ ab ipſis originem habet. Ibid.

Hæretici, Iudæi & infideles poſſũt-ne eſſe patrini? Reſ. omnino ſunt prohibendi, quia veram educationem in fide præbere non poſſunt.

Quot poſſunt eſſe patrini? Reſ. Conc. Trid. ſtatuit quod vnus tantùm ſiue vir, ſiue mulier, ſiue ad ſummum vnus, & vna baptizatum ſuſcipiant. Num. 30. Seſſ. 24. de ref. mat. c. 20.

Eſtne conueniens dictus numerus? Reſ. eſt; quia vnus eſt Pater, & mater, plures etiam non conuenit eſſe magiſtros, ex tali enim multitudine oriri ſolet confuſio.

Quodnam eſt officium patrinorum? Reſ. vt ſint pædagogi, & cuſtodes baptizati, donec opera, & præſidio ſuo egeat. Num. 26. & 30. n. 28.

Quod eſt officium pædagogi? Reſ. duplex, vnum circa mores, aliud circa doctrinam.

Quid debent facere patrini quoad mores? Reſ. diligenter curare, vt baptizatus talis in omni vita ſua ſe præbeat, qualem patrini futurum eſſe ſolemni cæremonia ſpoponderunt, ideſt vt caſtitatem cuſtodiat, iuſtitiam diligat, & charitatem teneat. Ibid.

Quid circa doctrinam? Reſ. ante omnia docere illum Symbolum, & Orationem Dominicam, Decalogum, & quæ ſunt prima chriſtianæ religionis rudimenta, *ideſt* Doctrinam chriſtianam.

Patrini contrahunt-ne affinitatem ex baptiſmo? Reſp. contrahunt. Num. 27.

Cum quibus? Reſ. vir tenens non contrahit affinitatem cum muliere tenente, neque cùm parocho baptizante Ibid.

ſed tantùm cum Baptizato, ac cum patre vero, ac matre illius.

Ibid. Quid facit hæc affinitas? Reſ. vt non poſſit contrahi matrimonium inter illos, & ſi fuerit contractum dirimit illud.

De fine & effectu Baptiſmi. Cap. IV.

Num. 5. QVis eſt finis Baptiſmi? Reſ. natiuitas ſeu regeneratio ſpiritualis.

Effectus Baptiſmi poteſtne dici finis illius? Reſ. effectus inſtrumenti finis illius dici poteſt.

Num. 42. &c. Effectus Baptiſmi eſtne vnus, an plures? Reſpondemus plures.

Ibid. Qui ſunt? Reſ. Primò omne peccatum ſiue originale, ſiue actuale: quantumuis nefarium, Baptiſmo obtinet remiſſionem.
Num. 45. Secundò per Baptiſmum homo liberatur non ſolum à tota culpa, ſed etiam à tota pœna.
Num. 50. Tertiò gratia diuina in Baptiſmo confertur qua homo iuſtificatur. Quartò hanc
Num. 51. 25. gratiam ſequitur nobiliſſimus omnium virtutũ comitatus.
Num. 54. Quintò homo Chriſto capiti tanquam membrum copulatur, & connectitur.
Num. 49. Sextò character in Baptiſmo confertur. Septimò magna animi voluptas, & lætitia Baptizato
Num. 58. tribuitur. Octauò per ipſum ianua cœli aperitur.

Seſ. 5. de p. ori. t. 2. p. 82. a. 3.

Quomodo per Baptiſmum tollatur peccatum originale. Num 2.

Seſ. 5. de p. c. ori. QVid eſt Peccatum originale? Reſ. eſt priuatio originalis iuſtitiæ D.Th. 1. 2. q. 81. art. 3.

Ibid. Quid eſt originalis iuſtitia? Reſ. D.Th. ait, eſt ſubiectio rationis Deo, & ſenſus rationi.

Concupiſcentia, & fomes peccati ſuntne peccatum? Reſ. Conc. ait, poſt Baptiſmum non eſt verè, & propriè peccatum, & eſt de fide.

Apoſtolus ad Col. 3. nonne appellat hanc concupiſcentiam, & fomitem Peccatum? Reſ. ait, Conc. Trid. hoc ideo eſt, quia concupiſcentia eſt ex peccato, & ad peccatum inclinat.

Num. 34. D. T. 1. 2. q. 82. ar. 3. Quid eſt fomes, & cõcupiſcentia? Reſ. ait, Cat. nihil aliud eſt niſi animi appetitio natura ſua rationi repugnãs: *id eſt*, eſt quædam inclinatio, vel vis cõcupiſcẽdi, vel procliuitas
Num. animæ in inferiori parte ad appetendum ea, quæ ſunt contraria rationi, *id eſt* bona commutabilia, & temporalia.

Actio & motus illius concupiſcentiæ eſtne peccatum? Reſ.ſi ſit cùm conſenſu aut negligentia voluntatis, & rationis eſt peccatum, ſi ſine his reperiatur longè abeſt à vera peccati natura. Num. 41.

Tollitur-ne omnino peccatũ originale per Baptiſmũ? Reſ.vt eſt peccatũ tollitur omnino, & radicitus euellitur.

Manent-ne aliqui effectus Peccati originalis in Baptizato? Reſ.aliqui manent. C.Tri. ſeſſ. 5. d: pec. or. D. T.12.q 85. C. T. ibi. ar.3. idem a. 3. ſeſ.5.

Qui ſunt iſti effectus? Reſ.alij pertinent ad animam, alij ad corpus.

Qui ſunt effectus in anima? Reſ.quatuor ignorantia, infirmitas, malitia, & concupiſcentia.

qui ſunt effectus in corpore? Reſ.mores, infirmitas, dolor ſenſuum, & ſimilia.

Manet-ne concupiſcentia, & fomes in Baptizato? Reſ. ait, Conc.Trid.manet, non tamen, vt eſt peccatum.

Cur non tollitur iſta concupiſcentia? Reſ.quia ſic oritur maior gloria Dei, Chriſti, & vtilitas hominis. De pe. ori.nu. 48. & C. T. ſeſ. 6. c.7.ib.

Quomodo prouenit gloria Dei & Chriſti? ℞.quia oſtéditur quãta ſit virtus gratiæ, & paſſionis Chriſti, & Sacramenti Baptiſmi, cùm poſſint etiam tali poſito impedimento producere hominem ad meritum regni cœlorum.

quomodo vtilitas hominis? Reſ. quia maior occaſio meriti datur & ideo ſeruit ad coronam. Num. 48.

Cur per Baptiſmum non tollitur mors & aliæ corporis infirmitates? Reſ.ita Catech.propter tres cauſas, & prima ne plus dignitatis tribueretur membris quam capiti, *id eſt* Chriſto, qui has ſuſtinuit infirmitates: ſecunda eſt quia ex ipſis maior nobis occaſio meriti data eſt: tertia, ne homines ad Baptiſmum inducerentur, propter temporalia commoda, quæ ex illo haberentur, & ſic bona ſpiritualia deſpicerentur. Ibid.

Quomodo remittatur peccatum actuale in Baptiſmo?

Num. 3

QVid eſt peccatum actuale? Reſ. eſt actus hominis legi Dei repugnans. D.T.1. 2.71.a. 6. & 2. q.8 .& 87. ibi. q. 86. Ibid.

Quæ in hoc peccato conſiderbũtur, Reſ.duo culpa, & reatus pœnæ.

Quid eſt culpa? Reſ.eſt quædam auerſio, vel ſeparatio vel alienatio animæ & voluntatis à Deo.

Ibid. Quæ differentia eſt inter culpam,& maculam?Reſ.culpa eſt tanquam cauſa,macula verò tanquam effectus,cùm enim anima ſeparatur à Deo,& vnitur creaturæ, amittit lumen diuinum, & maculatur eo quòd creaturæ adhæret.

Num. 57.ar.1. Quid eſt reatus pœnæ? Reſ. eſt obligatio quædam ad pœnam peccato debitam perferendam.

Num. 45. In Baptiſmo deletur-ne tota culpa cuiuſcumque etiam grauiſſimi peccati? Reſ.deletur.

Num. 42. & 47. Deletur-ne tota pœna etiam temporalis, & purgatorij; Reſ.deletur.

Num. 45 Erraretne qui baptizato in ſatisfactionem peccatorum imponeret opera ſatisfactionis, veluti eleemoſynam,& ieiunium? Reſ.erraret,& maximam Baptiſmo iniuriam faceret, ſi per modum ſatisfactionis imponeret.

Num. 46 Per Baptiſmum liberaturne homo à pœnis ciuilibus peccatis debitis? Reſ.non: ſed tamen Principes piè, ac religioſè agerent illas condonando, ac remittendo, vt Dei gloria in ſuis Sacramentis illuſtrior fieret.

De adminiſtratione, & vſu Baptiſmi, eiuſque neceſſitate. Cap. V.

Nu.31. ſeſ.7.c. 5.n.55. & 57. ſeſ.7.c. 9.inſt. nu. 55. & C.T. ibid. Nu.59.

SAcramentum Baptiſmi eſtne neceſſarium ad ſalutem? Reſ. omnino eſt neceſſarium.

Baptiſmus poteſtne reiterari? Reſ non poteſt, & ſi miniſter reiteraret,incurreret pœnam irregularitatis.

Quare non reiteratur? Reſ.quia ſicut eſt vna natiuitas corporalis, ita debet eſſe vna ſpiritualis,& quia imprimit characterem.

Licet-ne reiterare Baptiſmum cùm conditione ſic. *Si non es baptizatus ego*,&c.Reſ.non licet reiterare,ſed permiſſum eſt adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi cùm tali conditione.

Quando licet hoc fieri? Reſ. tunc ſolùm, cum eſt dubium an aliquis fuerit Baptizatus.

Ibid. Debetne adhiberi diligentia, vt cognoſcatur, an prius fuerit Baptizatus? Reſ.debet.

n.5.7. ibid. Quod ſi aliquis temerè Baptiſmum reiteret,quod peccatum incurrit?Reſ.ſacrilegij & pœnam irregularitatis.

Nu. 59 Quis eſt modus Baptizandi cum conditione? Reſ.iſte: *Si Baptizatus es,te iterum non Baptizo: ſi verò nondū*

Baptizatus es: Ego te Baptizo, In nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti.

Si quis domi eſſet Baptizatus ob neceſſitatem ſine ſolénibus cæremonijs,& ſuperuiueret,deberet-ne Parochus omiſſas ſolemnitates adhibere? Reſ.deberet, ſed omnino eſſet abſtinendum à reiteratione Baptiſmi, *id eſt* ablutione, & prolatione verborum; quæ forma Baptiſmi ſunt. Ex Rituali.

De ſuſcipientibus Sacramentum. Num. 9.

INfantes ſunt-ne Baptizandi? Reſ. ait Conc. omnino Baptizandos eſſe,Conc.Trid.ſeſſ.7.can.13. Nu. 32.

Quando ſunt baptizandi? Reſ.Catech.ait,hortandos eſſe magnopere fideles,vt liberos ſuos, cùm primum id ſine periculo facere liceat,ad Eccleſiam deferendos,& ſolemnibus cæremonijs Baptizandos curent. Nu. 34.

Quòd ſi hoc non faciunt peccant-ne? Reſ.Cat.ait graui culpa obſtringi eos,qui Sacramenti gratia filios ſuos diutiùs,quàm neceſſitas poſtulat, carere patiuntur. Ibid.

Quare hoc? Reſ. quia propter ætatis imbecillitatem infinita penè pericula illis impendent.

De adultis,quid eſt faciendum? Reſ.videndum ſi habeant vſum rationis,vel careant illo. Nu. 39.

Si carent vſu rationis? Reſ.ſi nunquam vſum rationis habuerunt veluti ſemper fuerunt amentes, poſſunt ſicut & infantes,Baptizari.

Si aliquando habuerunt vſum rationis,ſed poſtea facti ſunt furioſi, vel amentes? Reſ.videndum, ſi antequam amitterent vſum rationis,voluntatem Baptiſmi ſuſcipiendi habuerunt. Ibid.

Et ſi non habuerunt? Reſ.non ſunt Baptizandi.

Si habuerunt debentne Baptizari? Reſ.non niſi periculum vitæ emineat. Ibid.

Quid de dormientibus eſt dicendum? Reſ. ſicut dictum eſt de alijs carentibus vſu rationis. Nu. 35.

Si verò adulti habent vſum rationis, quid eſt faciendum? Reſ.videndum an ſint orti ex Chriſtianis parentibus, vel ſint Iudæi & infideles. Nu. 35.

Si ſint Iudæi,vel infideles? Reſ.per aliquot menſes Baptiſma eſt differendum. Rom. 10.

Interim quid faciendum? Reſ. debent eſſe inter Ca- Nu. 53. & 36.

techumenos? illiſque Chriſtiana fides eſt proponenda, atque omni ſtudio ad eam ſuſcipiendam cohortandi, alliciendi, & inuitandi ſunt.

Num. 35. quid ſi ad Dominum Deum conuertantur? Reſ. monere oportet, ne vltra tempus ab Eccleſia præſcriptum Baptiſmi Sacramentum differant.

Ibid. quare hoc? Reſ. propter has cauſas: prima eſt quia perfecta conuerſio poſita eſt in noua per Baptiſmum, generatione: & ſcriptum eſt. *Ne tardes conuerti ad Dominum & ne differas de die in diem*, ſecunda eſt, quia ante Baptiſmum neceſſe eſt carere vſu omnium Sacramentorum, quod eſt maximo fructu priuari: tertia eſt quia differre Baptiſmum eſt differre maximè bona: per ipſum enim omnium ſcelerum maculæ & ſordes tolluntur, gratia enim confertur, cuius ope in poſterum peccata vitare licet, & iuſtitiam, innocentiamque ſectari.

quare dilatio Baptiſmi in infantibus periculoſa, in adul-
Num. 36. tis non periculoſa, ſed vtilis iudicatur? Reſ. quia diuerſa ratio eſt in vtriſque, ſi enim infans non Baptizatus moreretur; ad vitam æternam non perueniret: ſi autem adultus habens propoſitum Baptiſmi aliquo caſu vita priuaretur, per hoc propoſitum, & per pœnitentiam anteactæ malæ vitæ poſſet ſaluari.

Ibid. quas habet iſta dilatio vtilitates? Reſ. Primò ſic prouidetur ab Eccleſia, ne quis ad hoc Sacramentum ficto, & ſimulato animo accedat: Secundò eorum voluntas, qui ad Baptiſmum accedunt, magis exploratur, & percipitur: Tertiò in fidei doctrina, & Chriſtianę vitę inſtitutionibus perfectius erudiuntur: quartò ad maiorem erga Sacramentum reuerentiam excitantur, quod magis fiet, ſi tantum diebus Paſchæ, & Pentecoſtes ſolemni cæremoniâ Baptiſmus conferatur.

Num. 37. Si periculum vitæ inſtaret, eſſetne ſine dilatione conferendum Baptiſma? Reſ. eſſet.

Ibid. In adultis, qui fidei myſteria plenè perceperint, & ex Chriſtianis parentibus orti ſunt iſtæ dilationes ſuntne adhibendæ? Reſ. non.

Num. 38. *De Diſpoſitione, & præparatione ad Baptiſmũ.* Num 3.

Num 58. IN adultis eſt-ne neceſſaria præparatio ad Baptiſmum? Reſ. eſt, ſeſſ. 7. cap. 5.

Ille qui eſt magis præparatus, recipitne maiorem gratiam in Baptiſmo? Reſ. ita affirmant Conc. Trid. & Catec.

quænam eſt hæc præparatio? Reſ. talis; Primò Baptizandus debet habere voluntatem, & intentionem Baptiſmum ſuſcipiendi: ſecundò debet habere fidem, quia Dominus dixit, *Qui crediderit, & Baptizatus fuerit ſaluus erit*: Tertiò debet pœnitere de peccatis commiſſis, & habere propoſitum amplius non peccandi: ideò ſanctus Petrus dicit. *Pœnitentiam agite, & Baptizetur vnuſquiſque veſtrum.* Seſ. 6. c. 7. n. 38. 39. 40. C. r. ſeſ. 6. c. 1. & Seſ. c. can. 6.

Si quis Baptizaretur, & non haberet intentionem ſuſcipiendi Sacramentum, *id eſt*, id, quod à ſancta Eccleſia adminiſtratur, teneretne Sacramentum? Reſ. non & ſi poſtea verè eſſet conuerſus poſſet iterum Baptizari. Num. 40. 3. p. q. 58. art. 7. ad. 1.

Si quis haberet intentionem ſuſcipiendi Sacramentum, ſed nollet à peccatis abſtinere, ſuſciperet-ne Sacramentum? Reſ. ſuſciperet, & characterem illius, non tamen gratiam iuſtificantem. Num. 4

Si fictio recedat conſequitur-ne effectum Baptiſmi, *id eſt* gratiam, & remiſſionem peccatorum? Reſ. ait D. Thom. conſequitur. 3. p. q. 69. art. 10.

De precationibus, ritibus, ac cæremonijs Baptiſmi.

Cap. VI.

QVis inſtituit cæremonias Baptiſmi? Reſ. Apoſtoli. Quis eſt finis illarum? Reſ. ſignificare eas res, quæ in Baptiſmo geruntur, & ponere ante oculos præclara, & eximia dona, quæ in illo continentur. Num. 59.

Debent-ne populo declarari? Reſ. debent, quia ſine declaratione parum prodeſſent.

Diuiſio precationum & cæremoniarum. Num. 2.

IN quot capita poſſunt diuidi? Reſ. in tria, & Primũ continet illas, quæ antequã ad Baptiſmi fontem accedatur, ſeruantur: ſecundum illas, quæ cum ad fontem ventum eſt, adhibentur tertium, illas quæ poſt Baptiſmum addi ſolent. Ibid.

De ritibus ante Baptiſmum ſeruandis. Num. 3.

QVæ cæremonia Primò fit? Reſ. conſecratio fontis Baptiſmalis. Num. 69.

Quo tempore conſecratur? Reſ. Paſchæ, & Pentecoſtes. Ibid.

Ibid. Quomodo conſecratur? Reſp. Precationibus, & addito etiam myſticæ vnctionis oleo.

Num. 62. Quare baptizandi adducuntur ad fontes Eccleſiæ ſed ingredi prohibentur? Reſ. quia indigni ſunt, qui domum Dei ingrediantur, antequam diabolus ab illis expellatur, ac Chriſto eiuſque imperio addicti ſunt.

Nu. 38. & 63. Cur baptizandus interrogatur, quid petat ab Eccleſia? Reſ. vt videatur ſi voluntariè, an initus accedat.

De Catechiſmo. Num. 4.

Nu. 63. Ibid. QVid eſt Catechiſmus? Reſp. inſtructio. Quare inſtitutus eſt? Reſ. quia Saluator noſter ita præcipit dicens: *Docete omnes gentes baptizantes*, &c. *docentes eos ſeruare omnia*, &c. vbi apparet ſine inſtructione non debere baptizari.

De qua re inſtruitur baptizandus? Reſ. de Doctrina Chriſtianæ fidei, & exponuntur illi ſumma capita noſtræ Religionis.

Nu. 26. Cur baptizandi Catechiſantur? Reſ. quia infantes egẽt doceri: Infantes autem ſunt, qui viuere incipiunt.

Nu. 64. Quomodo fit Catechiſmus? Reſ. per interrogationes, & reſponſiones.

Ibid. Cur ita? Reſp. quia ſic facilior eſt inſtructio.

Quis reſpondet? ℞. ſi Baptizandus eſt adultus ipſemet, & ſi infans, patrinus pro illo reſpondet.

De Exorciſmo. Num. 5.

Nu. 65 QVid eſt exorciſmus? Reſ. eſt inuocatio diuini nominis ſuper energumenos *id eſt*, poſſeſſos à dœmone.

Nu. 61. Homo antè Baptiſmum poſſideturne à dœmone? Reſp. ita eſt propter Adæ peccatum.

Qui eſt finis exorciſmi? Reſp. expellere dœmonem, eiuſque vires frangere.

Ibid. Quomodo fit? Reſp. religioſis verbis, ac precationibus & inuocatione diuini nominis.

Cur expellitur dœmon? Reſp. vt Baptizatus templum fiat Spiritus ſancti.

De aliis cæremoniis Baptiſmum præcedentibus. Num. 6.

Nu. 56. CVr ſal in os baptizandi infunditur? Reſp. ad ſignificandum tum fidei doctrinam, & gratiæ donum

conſecutururn, vt à peccatorum putredine liberetur ſaporémque bonorum operum percipiat, & diuinæ ſapientiæ pabulo delectetur.

Cur ſigno Crucis obſignantur frons,oculi,pectus, humeri,aures Baptizandi?Reſ.ad declarandum Baptiſmi myſterio ſenſus aperiri, ac roborari,vt Deum excipere præceptáque eius intelligere, ac ſeruare poſſit. Nu. 67.

Quare nares & aures ſaliuâ liniuntur? Reſ.ad ſignificandum,quòd per Baptiſmum confertur diuina ſapientia. Nu. 68.

Cur poſtquam eſt linitus ſaliua ſtatim mittitur ad fontem Baptiſmi? Reſ. ad ſignificandum quòd Baptizatus eſt ſicut ille cæcus Euangelicus, qui linitis oculis luto iuſſus eſt ire ad lauandum in Siloë,vbi lumen recuperauit Ibid.

De his quæ fiunt apud fontem Baptiſmi. Num.7.

QVid primò fit ibi?Reſ.Primò interrogatur ter Baptizandus, ſi abrenunciet Satanæ,& omnibus operibus eius,& omnibus pompis eius;& Baptizandus,vel patrinus eius nomine,ter reſpondet, *Abrenuntio.* Nu. 69.

Quare hoc? Reſ.quia ſic Baptizandus incipit profiteri Chriſtianam religionem. Ibid.

Quot requiruntur ad hanc profeſſionem? Reſ. duo, vnum eſt quod relinquat inimicos Chriſti:mundum,carnem & diabolum: alterum vt amplectatur aliquid quod Chriſti fidem, & religionem profiteatur. Ibid. & 70. ibid.

Quomodo profitetur fidem Chriſtianam? Reſ. cùm interrogatur, *credis*, &c.Reſpondet, *Credo.* & 71.

Quare interrogatur Baptizādus,an velit Baptizari?Reſ. quia Chriſtus,vult vt omnes voluntariè ad ſe accedant.

Quare his peractis Baptiſma confertur? Reſ.quia ſic eſt præparatus,& inſtructus ad Baptiſmum.

De his, quæ poſt Baptiſmum efficiuntur. Num.8

QVare poſt Baptiſmum caput Baptizati in ſummo vertice Chriſmate perungitur? Reſ.ad ſignificandū quod Chriſtianus effectus eſt, & tanquam membrum Chriſti capiti eſt coniunctus: à Chriſmate enim Chriſtus appellatus eſt. Nu. 72.

Cur ſacerdos induit Baptizatum adultum veſte alba,& infantibus ſudariolū imponit dicens. *Accipe veſtem candidam*, &c. Reſpond. ad ſignificandum primò gloriam Nu. 73.

Num. 24. Qui poſſunt baptizare in caſu neceſſitatis? Reſ.omnes tam mares,quam fœminæ.

Ibid. C.Tri. ſeſ. 7. can. 4. de Baptiſm. Num. 24. In caſu neceſſitatis permittitur-ne Iudæis, infidelibus, & hæreticis baptizare? Reſ.Catech.ait permitti:ſi tamen id efficere ſibi proponant, quod Eccleſia Catholica in eo adminiſtrationis genere efficit: & Baptiſmus valet, ſi vera forma, & materia vtantur.

Cur omnibus eſt conceſſa facultas baptizandi? Reſ.vt in caſu neceſſitatis quilibet poſſit baptizari.

Cur laicis conceditur facultas miniſtrandi Sacramentum baptiſmi,quod eſt dignius,& non conceditur facultas cæremonias adhibendi quod eſt minus dignum? Reſ.quia Sacramentum magis eſt neceſſarium; cæremoniæ enim ad ſalutem Baptizati neceſſariæ non ſunt.

Num. 25. Si plures ſint præſentes;qui poſſint in caſu neceſſitatis Baptizare ſeruandusne eſt aliquis ordo? Reſ. ſeruandus, quia fœmina debet permittere viro vt baptizet, laicus clerico vt digniori, clericus ſacerdoti.

Quid ſi adſint viri neſcientes baptizare? & ſit etiam obſtetrix perita hoc facere, an mulier poſſit baptizare? Reſ.Catech. ait tales obſtetrices improbandas non eſſe & concedi.

De patrinis. Num. 3.

Num. 26. Patrini qui adhibentur in baptiſmo ſunt-ne miniſtri baptiſmi? Reſ. Catech. vocat miniſtros non quidem baptiſmi, ſed celebritatis illius.

Quomodo appellantur à Patribus? Reſ.nunc vocantur

Ibid. Patrini, olim Suſceptores, Sponſores, ſeu fideiuſſores.

Quare hoc? Reſ.quia ipſi ſunt tanquam patres baptizati, & ipſi promittunt nomine illius.

Num. 26. & 28. Debétne populi doceri, quæ ad patrinos ſpectant? Reſ. ait Catech.maximè expedit; tum quia vt plurimum laici ſunt patrini,tũ quia,vt ipſe ait,hoc minus modo adeò negligenter in Eccleſia tractatur, vt nudum tantum huius functionis nomen relictum ſit quid autem Sancti in eo contineatur, ne ſuſpicari quidem homines videantur.

Num. 26. Quare patrini in Baptiſmo adhibentur? Reſ.quia ſicut puer modo natus eget nutrice,& pædagogo,quorum opera educetur, ac doctrina, & bonis artibus erudiatur, ita qui per baptiſmum vitam ſpiritualem viuere incipiunt, egent

egent duce, & directore.

Parochis nonne incumbit hoc munus? Reſp. ita eſt, ſed quia multorum curam gerunt non ſupereſt illis tantum temporis, vt priuatam illam curam ſingulos pueros in fide erudiendi ſuſcipere poſſint, ideo alij patrini traditi ſunt. Ibid.

A quo habuit initium hæc Eccleſiæ conſuetudo? Reſp. ait Diuus Dion. Areop. ab Apoſtolis.

Quinam debent excludi ab hoc munere? Reſp. Illi, qui munus ſuum adimplere, aut fideliter nolint, aut ſedulò, & accuratè, non queant. Num. 29.

Parentes carnales debentne eſſe patrini? Reſ. non; vt magis appareat, quantum hæc ſpiritualis educatio diſtet à carnali, quæ ab ipſis originem habet. Ibid.

Hæretici, Iudæi & infideles poſſũt-ne eſſe patrini? Reſ. omnino ſunt prohibendi, quia veram educationem in fide præbere non poſſunt.

Quot poſſunt eſſe patrini? Reſ. Conc. Trid. ſtatuit quod vnus tantùm ſiue vir, ſiue mulier, ſiue ad ſummum vnus, & vna baptizatum ſuſcipiant. Num. 30. Seſſ. 24. de ref. mat. c. 20.

Eſtne conueniens dictus numerus? Reſ. eſt; quia vnus eſt Pater, & mater, plures etiam non conuenit eſſe magiſtros, ex tali enim multitudine oriri ſolet confuſio.

Quodnam eſt officium patrinorum? Reſ. vt ſint pædagogi, & cuſtodes baptizati, donec opera, & præſidio ſuo egeat. Num. 26. & 30. n. 28.

Quod eſt officium pædagogi? Reſ. duplex, vnum circa mores, aliud circa doctrinam.

Quid debent facere patrini quoad mores? Reſ. diligenter curare, vt baptizatus talis in omni vita ſua ſe præbeat, qualem patrini futurum eſſe ſolemni cæremonia ſpoponderunt, ideſt vt caſtitatem cuſtodiat, iuſtitiam diligat, & charitatem teneat. Ibid.

Quid circa doctrinam? Reſ. ante omnia docere illum Symbolum, & Orationem Dominicam, Decalogum, & quæ ſunt prima chriſtianæ religionis rudimenta, *ideſt* Doctrinam chriſtianam.

Patrini contrahunt-ne affinitatem ex baptiſmo? Reſp. contrahunt. Num. 27.

Cum quibus? Reſ. vir tenens non contrahit affinitatem cum muliere tenente, neque cùm parocho baptizante Ibid.

ſed tantùm cum Baptizato, ac cum patre vero, ac matre illius.

Ibid. Quid facit hæc affinitas? Reſ. vt non poſſit contrahi matrimonium inter illos, & ſi fuerit contractum dirimit illud.

De fine & effectu Baptiſmi. Cap. IV.

Num. 5. QVis eſt finis Baptiſmi? Reſ. natiuitas ſeu regeneratio ſpiritualis.

Effectus Baptiſmi poteſtne dici finis illius? Reſ. effectus inſtrumenti finis illius dici poteſt.

Effectus Baptiſmi eſtne vnus, an plures? Reſpondemus
Num. 42.&c. plures.

Ibid. Qui ſunt? Reſ. Primò omne peccatum ſiue originale, ſiue actuale: quantumuis nefarium, Baptiſmo obtinet remiſſionem. Secundò per Baptiſmum homo liberatur non ſolum à
Num. 45. tota culpa, ſed etiam à tota pœna. Tertiò gratia diuina in
Num. 50. Baptiſmo confertur qua homo iuſtificatur. Quartò hanc
Num. 51.25. gratiam ſequitur nobiliſſimus omnium virtutũ comitatus.
Num. 54. Quintò homo Chriſto capiti tanquam membrum copulatur, & connectitur. Sextò character in Baptiſmo confer-
Num. 49. tur. Septimò magna animi voluptas, & lætitia Baptizato
Num. 58. tribuitur. Octauò per ipſum ianua cœli aperitur.

Seſ. 5. de p. ori. t. 2. *Quomodo per Baptiſmum tollatur peccatum originale.* Num 2.

p. 82. a. 3. Seſ. 5. de p. c. ori. QVid eſt Peccatum originale? Reſ. eſt priuatio originalis iuſtitiæ D. Th. 1. 2. q. 81. art. 3.

Ibid. Quid eſt originalis iuſtitia? Reſ. D. Th. ait, eſt ſubiectio rationis Deo, & ſenſus rationi.

Concupiſcentia, & fomes peccati ſuntne peccatum? Reſ. Conc. ait, poſt Baptiſmum non eſt verè, & propriè peccatum, & eſt de fide.

Apoſtolus ad Col. 3. nonne appellat hanc concupiſcentiam, & fomitem Peccatum? Reſ. ait, Conc. Trid. hoc ideo eſt, quia concupiſcentia eſt ex peccato, & ad peccatum inclinat.

Num. 34. D. T. 1. 2. q. 82. ar. 3. Quid eſt fomes, & cõcupiſcentia? Reſ. ait, Cat. nihil aliud eſt niſi animi appetitio natura ſua rationi repugnãs: *id eſt*, eſt quædam inclinatio, vel vis cõcupiſcẽdi, vel procliuitas
Num. 43. animæ in inferiori parte ad appetendum ea, quæ ſunt contraria rationi, *id eſt* bona commutabilia, & temporalia.

Actio & motus illius concupiſcentiæ eſtne peccatum? Reſ.ſi ſit cùm conſenſu aut negligentia voluntatis, & rationis eſt peccatum, ſi ſine his reperiatur longè abeſt à vera peccati natura. Num. 41.

Tollitur-ne omnino peccatũ originale per Baptiſmũ? Reſ.vt eſt peccatũ tollitur omnino, & radicitus euellitur.

Manent-ne aliqui effectus Peccati originalis in Baptizato? Reſ.aliqui manent. C.Tri. ſeſſ. 5. d: pec. or. D. T. 12. q 85. C. T. ibi. ar. 3. idem a. 3. ſeſ. 5.

Qui ſunt iſti effectus? Reſ.alij pertinent ad animam, alij ad corpus.

Qui ſunt effectus in anima? Reſ.quatuor ignorantia, infirmitas, malitia, & concupiſcentia.

qui ſunt effectus in corpore? Reſ.mores, infirmitas, dolor ſenſuum, & ſimilia.

Manet-ne concupiſcentia, & fomes in Baptizato? Reſ. ait, Conc.Trid.manet, non tamen, vt eſt peccatum.

Cur non tollitur iſta concupiſcentia? Reſ.quia ſic oritur maior gloria Dei, Chriſti, & vtilitas hominis. De pe. ori. nu. 48. & C. T. ſeſ. 6. c. 7. ib.

Quomodo prouenit gloria Dei & Chriſti? ℞.quia oſtẽditur quãta ſit virtus gratiæ, & paſſionis Chriſti, & Sacramenti Baptiſmi, cùm poſſint etiam tali poſito impedimento producere hominem ad meritum regni cœlorum.

quomodo vtilitas hominis? Reſ. quia maior occaſio meriti datur & ideo ſeruit ad coronam. Num. 48.

Cur per Baptiſmum non tollitur mors & aliæ corporis infirmitates? Reſ.ita Catech.propter tres cauſas, & prima ne plus dignitatis tribueretur membris quam capiti, *id eſt* Chriſto, qui has ſuſtinuit infirmitates: ſecunda eſt quia ex ipſis maior nobis occaſio meriti data eſt: tertia, ne homines ad Baptiſmum inducerentur. propter temporalia commoda, quæ ex illo haberentur, & ſic bona ſpiritualia deſpicerentur. Ibid.

Quomodo remittatur peccatum actuale in Baptiſmo?

Num. 3

Quid eſt peccatum actuale? Reſ. eſt actus hominis legi Dei repugnans. D.T. 1. 2. 71. a. 6. 1. 2. q. 8. & 87. ibi. q. 86.

Quæ in hoc peccato conſiderbũtur, Reſ.duo culpa, & reatus pœnæ.

Quid eſt culpa? Reſ.eſt quædam auerſio, vel ſeparatio vel alienatio animæ & voluntatis à Deo. Ibid.

Ibid. Quæ differentia eſt inter culpam,& maculam?Reſ.culpa eſt tanquam cauſa,macula verò tanquam effectus,cùm enim anima ſeparatur à Deo,& vnitur creaturæ, amittit lumen diuinum, & maculatur eo quòd creaturæ adhæret.

Num. 87.ar.3. Quid eſt reatus pœnæ? Reſ. eſt obligatio quædam ad pœnam peccato debitam perferendam.

Num. 45 In Baptiſmo deletur-ne tota culpa cuiuſcumque etiam grauiſſimi peccati? Reſ.deletur.

Num. 42. & 47. Deletur-ne tota pœna etiam temporalis, & purgatorij? Reſ.deletur.

Num. 45 Erraretne qui baptizato in ſatisfactionem peccatorum imponeret opera ſatisfactionis,veluti eleemoſynam,& ieiunium? Reſ.erraret,& maximam Baptiſmo iniuriam faceret, ſi per modum ſatisfactionis imponeret.

Num. 46 Per Baptiſmum liberaturne homo à pœnis ciuilibus peccatis debitis? Reſ.non: ſed tamen Principes piè, ac religioſè agerent illas condonando, ac remittendo, vt Dei gloria in ſuis Sacramentis illuſtrior fieret.

De adminiſtratione, & vſu Baptiſmi, eiuſque neceſſitate. Cap. V.

Nu.31. ſeſ.7.c. 5.n.55. & 57. Sacramentum Baptiſmi eſtne neceſſarium ad ſalutem? Reſ. omnino eſt neceſſarium.

ſeſ.7.c. 9.inſt. nu. 55. & C.T. Baptiſmus poteſtne reiterari? Reſ non poteſt, & ſi miniſter reiteraret,incurreret pœnam irregularitatis.

ibid. Nu.59. Quare non reiteratur? Reſ.quia ſicut eſt vna natiuitas corporalis, ita debet eſſe vna ſpiritualis,& quia imprimit characterem.

Licet-ne reiterare Baptiſmum cùm conditione ſic. *Si non es baptizatus ego*,&c.Reſ.non licet reiterare,ſed permiſſum eſt adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi cùm tali conditione.

Quando licet hoc fieri? Reſ. tunc ſolùm, cum eſt dubium an aliquis fuerit Baptizatus.

Ibid. n.5.7. ibid. Debetne adhiberi diligentia, vt cognoſcatur, an prius fuerit Baptizatus? Reſ.debet.

Quod ſi aliquis temerè Baptiſmum reiteret,quod peccatum incurrit?Reſ.ſacrilegij & pœnam irregularitatis.

Nu. 59 Quis eſt modus Baptizandi cum conditione? Reſ.iſte: *Si Baptizatus es,te iterum non Baptizo: ſi verò nondū*

Baptizatus es: Ego te Baptizo, In nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti.

Si quis domi eſſet Baptizatus ob neceſſitatem ſine ſolemnibus cæremonijs,& ſuperuiueret,deberet-ne Parochus omiſſas ſolemnitates adhibere? Reſ.deberet, ſed omnino eſſet abſtinendum à reiteratione Baptiſmi, *id eſt* ablutione, & prolatione verborum; quæ forma Baptiſmi ſunt. Ex Rituali.

De ſuſcipientibus Sacramentum. Num. 9.

INfantes ſunt-ne Baptizandi? Reſ. ait Conc. omnino Baptizandos eſſe,Conc.Trid.ſeſſ.7.can.13. Nu. 32.

Quando ſunt baptizandi? Reſ.Catech.ait,hortandos eſſe magnopere fideles,vt liberos ſuos, cùm primum id ſine periculo facere liceat,ad Eccleſiam deferendos,& ſolemnibus cæremonijs Baptizandos curent. Nu. 34.

Quòd ſi hoc non faciunt peccant-ne? Reſ.Cat.ait graui culpa obſtringi eos,qui Sacramenti gratia filios ſuos diutiùs,quàm neceſſitas poſtulat, carere patiuntur. Ibid.

Quare hoc? Reſ. quia propter ætatis imbecillitatem infinita penè pericula illis impendent.

De adultis,quid eſt faciendum? Reſ.videndum ſi habeant vſum rationis,vel careant illo. Nu. 39.

Si carent vſu rationis? Reſ.ſi nunquam vſum rationis habuerunt veluti ſemper fuerunt amentes, poſſunt ſicut & infantes,Baptizari.

Si aliquando habuerunt vſum rationis,ſed poſtea facti ſunt furioſi, vel amentes? Reſ.videndum, ſi antequam amitterent vſum rationis,voluntatem Baptiſmi ſuſcipiendi habuerunt. Ibid.

Et ſi non habuerunt? Reſ.non ſunt Baptizandi.

Si habuerunt debentne Baptizari? Reſ.non niſi periculum vitæ emineat. Ibid.

Quid de dormientibus eſt dicendum? Reſ. ſicut dictum eſt de alijs carentibus vſu rationis. Nu. 35.

Si verò adulti habent vſum rationis, quid eſt faciendum? Reſ.videndum an ſint orti ex Chriſtianis parentibus, vel ſint Iudæi & infideles. Nu. 35.

Si ſint Iudæi,vel infideles? Reſ.per aliquot menſes Baptiſma eſt differendum. Rom. 10.

Interim quid faciendum? Reſ. debent eſſe inter Ca- Nu. 35. & 36.

techumenos? illiſque Chriſtiana fides eſt proponenda, atque omni ſtudio ad eam ſuſcipiendam cohortandi, alliciendi, & inuitandi ſunt.

Num. 35. quid ſi ad Dominum Deum conuertantur? Reſ. monere oportet, ne vltra tempus ab Eccleſia præſcriptum Baptiſmi Sacramentum differant.

Ibid. quare hoc? Reſ. propter has cauſas: prima eſt quia perfecta conuerſio poſita eſt in noua per Baptiſmum, generatione: & ſcriptum eſt. *Ne tardes conuerti ad Dominum & ne differas de die in diem*, ſecunda eſt, quia ante Baptiſmum neceſſe eſt carere vſu omnium Sacramentorum, quod eſt maximo fructu priuari: tertia eſt quia differre Baptiſmum eſt differre maximè bona: per ipſum enim omnium ſcelerum maculæ & ſordes tolluntur, gratia enim confertur, cuius ope in poſterum peccata vitare licet, & iuſtitiam, innocentiamque ſectari.

Num. 36. quare dilatio Baptiſmi in infantibus periculoſa, in adultis non periculoſa, ſed vtilis iudicatur? Reſ. quia diuerſa ratio eſt in vtriſque, ſi enim infans non Baptizatus moreretur, ad vitam æternam non perueniret: ſi autem adultus habens propoſitum Baptiſmi aliquo caſu vita priuaretur, per hoc propoſitum, & per pœnitentiam anteactæ malæ vitæ poſſet ſaluari.

Ibid. quas habet iſta dilatio vtilitates? Reſ. Primò ſic prouidetur ab Eccleſia, ne quis ad hoc Sacramentum ficto, & ſimulato animo accedat: Secundò eorum voluntas, qui ad Baptiſmum accedunt, magis exploratur, & percipitur: Tertiò in fidei doctrina, & Chriſtianę vitę inſtitutionibus perfectius erudiuntur: quartò ad maiorem erga Sacramentum reuerentiam excitantur, quod magis fiet, ſi tantum diebus Paſchæ, & Pentecoſtes ſolemni cæremoniâ Baptiſmus conferatur.

Num. 37. Si periculum vitæ inſtaret, eſſetne ſine dilatione conferendum Baptiſma? Reſ. eſſet.

Ibid. In adultis, qui fidei myſteria plenè perceperint, & ex Chriſtianis parentibus orti ſunt iſtæ dilationes ſuntne adhibendæ? Reſ. non.

Num. 38. *De Diſpoſitione, & præparatione ad Baptiſmũ.* Num 3.

Num 58. IN adultis eſt-ne neceſſaria præparatio ad Baptiſmum? Reſ. eſt, ſeſſ. 7. cap. 5.

Ille qui eſt magis præparatus, recipitne maiorem gratiam in Baptiſmo? Reſ. ita affirmant Conc. Trid. & Catec.

Quænam eſt hæc præparatio? Reſ. talis; Primò Baptizandus debet habere voluntatem, & intentionem Baptiſmum ſuſcipiendi: ſecundò debet habere fidem, quia Dominus dixit, *Qui crediderit, & Baptizatus fuerit ſalnus erit*: Tertiò debet pœnitere de peccatis commiſſis, & habere propoſitum amplius non peccandi: ideò ſanctus Petrus dicit. *Pœnitentiam agite, & Baptizetur vnuſquiſque veſtrum.* Sef. 6. c. 7. n. 38. 39. 40. C. T. ſeſ. 6. c. 1. & Seſ. c. can. 6.

Si quis Baptizaretur, & non haberet intentionem ſuſcipiendi Sacramentum, *id eſt*, id, quod à ſancta Eccleſia adminiſtratur, teneretne Sacramentum? Reſ. non & ſi poſtea verè eſſet conuerſus poſſet iterum Baptizari. Num. 40. 3. p. q. 58. art. 7. ad. 1.

Si quis haberet intentionem ſuſcipiendi Sacramentum, ſed nollet à peccatis abſtinere, ſuſciperet-ne Sacramentum? Reſ. ſuſciperet, & characterem illius, non tamen gratiam iuſtificantem. Num. 4

Si fictio recedat conſequitur-ne effectum Baptiſmi, *id eſt* gratiam, & remiſſionem peccatorum? Reſ. ait D. Thom. conſequitur. 3. p. q. 69. art. 10.

De precationibus, ritibus, ac cæremonijs Baptiſmi.

Cap. VI.

QVis inſtituit cæremonias Baptiſmi? Reſ. Apoſtoli. Quis eſt finis illarum? Reſ. ſignficare eas res, quæ in Baptiſmo geruntur, & ponere ante oculos præclara, & eximia dona, quæ in illo continentur. Num. 59.

Debent-ne populo declarari? Reſ. debent, quia ſine declaratione parum prodeſſent.

Diuiſio precationum & cæremoniarum. Num. 2.

IN quot capita poſſunt diuidi? Reſ. in tria, & Primũ continet illas, quæ antequã ad Baptiſmi fontem accedatur, ſeruantur: ſecundum illas, quæ cum ad fontem ventum eſt, adhibentur tertium, illas quæ poſt Baptiſmum addi ſolent. Ibid.

De ritibus ante Baptiſmum ſeruandis. Num. 3.

QVæ cæremonia Primò fit? Reſ. conſecratio fontis Baptiſmalis. Num. 60.

Quo tempore conſecratur? Reſ. Paſchæ, & Pentecoſtes. Ibid.

Ibid. Quomodo conſecratur? Reſp. Precationibus, & addito etiam myſticæ vnctionis oleo.

Num. 62. Quare baptizandi adducuntur ad fontes Eccleſiæ ſed ingredi prohibentur? Reſ. quia indigni ſunt, qui domum Dei ingrediantur, antequam diabolus ab illis expellatur, ac Chriſto eiuſque imperio addicti ſunt.

Nu. 38. & 63. Cur baptizandus interrogatur, quid petat ab Eccleſia? Reſ. vt videatur ſi voluntariè, an inuitus accedat.

De Catechiſmo. Num. 4.

Nu. 63. Ibid. QVid eſt Catechiſmus? Reſp. inſtructio.

Quare inſtitutus eſt? Reſ. quia Saluator noſter ita præcipit dicens: *Docete omnes gentes baptizantes*, &c. *docentes eos ſeruare omnia*, &c. vbi apparet ſine inſtructione non debere baptizari.

De qua re inſtruitur baptizandus? Reſ. de Doctrina Chriſtianæ fidei, & exponuntur illi ſumma capita noſtræ Religionis.

Nu. 26. Cur baptizandi Catechiſantur? Reſ. quia infantes eget doceri: Infantes autem ſunt, qui viuere incipiunt.

Nu. 64. Quomodo fit Catechiſmus? Reſ. per interrogationes, & reſponſiones.

Ibid. Cur ita? Reſp. quia ſic facilior eſt inſtructio.

Quis reſpondet? Rɛ. ſi Baptizandus eſt adultus ipſemet, & ſi infans, patrinus pro illo reſpondet.

De Exorciſmo. Num. 5.

Nu. 65 QVid eſt exorciſmus? Reſ. eſt inuocatio diuini nominis ſuper energumenos *id eſt*, poſſeſſos à dœmone.

Nu. 61. Homo antè Baptiſmum poſſideturne à dœmone? Reſp. ita eſt propter Adæ peccatum.

Qui eſt finis exorciſmi? Reſp. expellere dœmonem, eiuſque vires frangere.

Ibid. Quomodo fit? Reſp. religioſis verbis, ac precationibus & inuocatione diuini nominis.

Cur expellitur dœmon? Reſp. vt Baptizatus templum fiat Spiritus ſancti.

De aliis caremoniis Baptiſmum præcedentibus.
Num. 6.

Nu. 56. CVr ſal in os baptizandi infunditur? Reſp. ad ſignificandum tum fidei doctrinam, & gratiæ donum

conſecuturum, vt à peccatorum putredine liberetur ſaporémque bonorum operum percipiat, & diuinæ ſapientiæ pabulo delectetur.

Cur ſigno Crucis obſignantur frons, oculi, pectus, humeri, aures Baptizandi? Reſ. ad declarandum Baptiſmi myſterio ſenſus aperiri, ac roborari, vt Deum excipere præceptáque eius intelligere, ac ſeruare poſſit. Nu. 67.

Quare nares & aures ſaliuâ liniuntur? Reſ. ad ſignificandum, quòd per Baptiſmum confertur diuina ſapientia. Nu. 68.

Cur poſtquam eſt linitus ſaliua ſtatim mittitur ad fontem Baptiſmi? Reſ. ad ſignificandum quòd Baptizatus eſt ſicut ille cæcus Euangelicus, qui linitis oculis luto, iuſſus eſt ire ad lauandum in Siloë, vbi lumen recuperauit Ibid.

De his quæ fiunt apud fontem Baptiſmi. Num. 7.

QVid primò fit ibi? Reſ. Primò interrogatur ter Baptizandus, ſi abrenunciet Satanæ, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius; & Baptizandus, vel patrinus eius nomine, ter reſpondet, *Abrenuntio.* Nu. 69.

Quare hoc? Reſ. quia ſic Baptizandus incipit profiteri Chriſtianam religionem. Ibid.

Quot requiruntur ad hanc profeſſionem? Reſ. duo, vnum eſt quod relinquat inimicos Chriſti: mundum, carnem & diabolum: alterum vt amplectatur aliquid quod Chriſti fidem, & religionem profiteatur. Ibid. & 70. ibid.

Quomodo profitetur fidem Chriſtianam? Reſ. cùm interrogatur, *credis*, &c. Reſpondet, *Credo.* & 71.

Quare interrogatur Baptizãdus, an velit Baptizari? Reſ. quia Chriſtus, vult vt omnes voluntariè ad ſe accedant.

Quare his peractis Baptiſma confertur? Reſ. quia ſic eſt præparatus, & inſtructus ad Baptiſmum.

De his, quæ poſt Baptiſmum efficiuntur. Num. 8

QVare poſt Baptiſmum caput Baptizati in ſummo vertice Chriſmate perungitur? Reſ. ad ſignificandũ quod Chriſtianus effectus eſt, & tanquam membrum Chriſti capiti eſt coniunctus: à Chriſmate enim Chriſtus appellatus eſt. Nu. 72.

Cur ſacerdos induit Baptizatum adultum veſte alba, & infantibus ſudariolũ imponit dicens. *Accipe veſtem candidam*, &c. Reſpond. ad ſignificandum primò gloriam Nu. 73.

reſurrectionis;ſecundò nitorem ; & pulchritudinem animæ:tertiò innocentiam, & integritatem vitæ quæ ex Baptiſmo,vel proueniunt,vel conſequi debent.

Num. 74. Quare cereus ardens in manu traditur? ℞.vt oſtendat fidem charitate inflammatam,quam in Baptiſmo accepit ; bonorum operum ſtudio alendam,atque augendam eſſe.

Num. 75. Quare imponitur poſt hæc nomen ? Reſ. ad ſignificandum,quòd iam regeneratus,& militiæ Chriſti adſcriptus.

Ibid. Quod nomen debet imponi? Reſ.Sanctorum.

Ibid. Quare hoc? Reſ.propter duas cauſas:Prima vt imitetur illum:ſecunda vt habeat, precetur & ſperet illum Aduocatum ad ſalutem animæ,& corporis defendendam.

Ibid. Reprehendendine ſunt, qui imponunt nomina gentilium? Reſ.ita eſt præcipuè ſi illi gentiles malæ vitæ fuerunt.

CONCLVSIO.

Num. 76. Parochi debebuntne iſta docere?℞.ſumma diligentia.

Ibid. Ad quem finem debent iſta docere Reſ.Primò vt Sacramentum Baptiſmi cùm debita reuerentia, & deuotione ſuſcipiatur, & conferatur : ſecundò vt in adminiſtratione huius Sacramenti nihil eſſentiale omittatur;tertiò vt omnes fideles ſemper meditentur quæ in Baptiſmo promiſerint:quartò vt iidem omni ſtudio nitantur ſeruare fidem Deo datam : inſtituendo eam viuendi rationem quæ profeſſioni in Baptiſmo facta reſpondeat.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

De neceſſitate doctrinæ huius Sacramenti.

Num. 5 Ibid. Eſt-ne neceſſarium explicare populis Sacramentum Confirmationis? Reſ.eſt,& diligenter debet fieri.

Quare ? Reſpon.quia multi hoc Sacramentum omnino

prætermittunt,& ex his,qui accedunt,pauciſſimi ſunt,qui fructum,quem deberent ex eo capere,ſtudeant.

Quo tempore hæc doctrina opportunè tradetur? Reſ.In die Pentecoſtes,quo præcipuè adminiſtrari ſolet vel aliis diebus,& præcipuè cum debet adminiſtrari. Num. 1. Seſſ. 14. c. 7. Ibid.

Quid debet de illo doceri? Reſ.natura,vis,dignitas & vſus.

Ad quem finem hæc doctrina tradenda eſt? Reſ.vt populi inducantur ad non negligendum tam magnum Dei beneficium,ſed ad ſuſcipiendum illud cùm ſumma deuotione,ac reuerentia.

Diuiſio tractationis.

Qvot debent de hoc Sacramento tractari? Reſ.quinque.

Primò, de nomine,& diffinitione.

Secundò,de materia,& forma.

Tertiò, de efficiente,fine,& effectu illius.

Quartò,de vſu,& adminiſtratione.

Quintò,de cæremonijs.

De nomine, & diffinitione huius Sacramenti. Cap I.

Qvare hoc Sacramentum appellatur Confirmatio? R. ab effectu,quia Baptizatum confirmat in gratia, in fide & in vita ſpirituali, ita vt incipiat eſſe perfectus Chriſti miles. Num. 2. 20.

Quomodo poteſt diffiniri hoc Sacramentum? Reſ.ſic: Confirmatio eſt Sacramentum quo fides, gratia, & vita ſpiritualis inchoata in Baptiſmo confirmatur,augetur atque perficitur. Num. 2. 5. & 20.

Licet-ne dubitare an Confirmatio ſit Sacramentum? Reſ.non:& eſſet hæreticus qui hoc negaret.

Quæ differentia eſt inter Baptiſmũ,& Confirmationem? Reſ.1.à fine: finis Baptiſmi eſt natiuitas ſpiritualis, finis Cõfirmationis eſt augmentum,& perfectio talis vitæ.Secundò ab effectu:effectus Baptiſmi eſt gratia Baptizatum in fide illuſtrans:effectus Confirmationis eſt gratia, confirmans illum, ne vllo pœnarum,ſuppliciorum,mortis periculo,aut metu à veræ fidei confeſſione deterreatur. In illo homo fit miles;in iſta armatur ad pugnam. Tertiò à materia,& forma,quæ ſunt diuerſæ.Quartò ab efficiente, quia Confirmationis miniſter eſt Epiſcopus. C. Tri. ſeſ. 7. c. 11. de Confi. Num. 5

De materia huius Sacramenti. Cap. II.

Num. 7. QVænam eſt materia huius Sacramenti? Reſ. Chriſma.

Ibid. Quid ſignificat hoc nomen Chriſma; Reſ. hoc nomen eſt Græcum, & apud profanos Scriptores ſignificat omne genus vnguenti: apud Eccleſiaſticos ſignificat tantummodò illud vnguentum, in quò hæc tria reperiuntur: Primò quod ſit ex oleo oliuarum: Secundò ex balſamo: Tertiò quod ſit ab Epiſcopo ſolemniter conſecratum.

Ibid. Quare non ex vna, ſed ex duabus rebus materia conficitur? Reſ. ad ſignificandam multiplicem Spiritus Sancti gratiam, quæ in hoc Sacramento confertur.

Num. 8. Quare ponitur oleum? Reſ. quia ſignificat plenitudinem gratiæ, quæ in hoc Sacramento confertur.

Num. 9. Quare balſamum? Reſ. duplici de cauſa, Prima quia ſuo odore ſignificat, quòd confirmatus debet eſſe bonus odor Chriſti: Secunda quia balſamum non ſinit res putreſcere, ideò oſtendit per effectum Confirmationis fideles à peccatis defendi poſſe.

Num. 10. Quare conſecratur ab Epiſcopo? Reſ. Primò quia Chriſtus in extrema cœna ſic inſtituit; Secundò, quia ita ratio poſtulat: aqua enim in Baptiſmo Chriſti fuit conſecrata; materiam autem Confirmationis Chriſtus non conſecrauit vſu, & tractatione, ideò debuit ab Epiſcopo conſecrari, qui eſt ordinarius miniſter iſtius Sacramenti.

De forma. Num. 2.

Num. 11. QVæ eſt forma huius Sacramenti? Reſ. iſta; *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.*

Num. 12. Quot ſunt res ſignificatæ ab hac forma? Reſ. tres, Prima poteſtas, à qua hoc Sacramentum vim habet: Secunda robur, quod tribuitur confirmato. Tertia ſignum quod illi datur ad militandum: Primum eſt ſancta Trinitas: Secundum ſignificatur vnctione: Tertium ſigno crucis.

Ibid. Quare hæc eſt vera forma huius Sacramenti? Reſ. quia ſic rationi conuenit, ſed potiſſimum, quia Catholica Eccleſia ita ſemper docuit, & ex Apoſtolorum traditione accepit.

De efficiente huius Sacramenti. Cap. III.

QVis eſt Author huius Sacramenti? Reſ. Chriſtus. Num. 6

Quis hoc docet? Reſ. Præcipuè S. Fabianus Pontifex & Martyr, qui dixit, Chriſtum præcepiſſe ritum Chriſmatis, & verba, quibus in eius adminiſtratione Eccleſia vtitur; ſed & alij multi antiqui Patres, Dionyſius, Euſebius Cæſ. Ambr. Aug. Melchiades, Vrbanus, Fabianus, Euſebius Pontifex & Martyr. Num. 3 4. & 19.

Apoſtolis fuit-ne hoc Sacramentum collatum? Reſ. fuit, in die Pentecoſtes. Num. 21.

An Apoſtoli hoc Sacramentum adminiſtrarunt? Reſ. ita eſt, vt patet factum à SS. Petro, & Ioanne in Samaria. Num. 1. 2. 5.

De miniſtro huius Sacramenti. Num 2.

EPiſcopus eſtne ordinarius miniſter huius Sacramenti? Reſ. eſt, & eſt de fide Conc. Trid. ſeſſ. 7. de Confirmat. Ibid.

Quare hoc? Reſ. quia antiqui Patres ſic docent, & ex Scriptura colligitur, & ratio ita ſuadet. Num. 12. & 15. Num.

Quomodo ratione declaratur? Reſ. ſic, ſicut in ædificijs extruendis fabri, & inferiores miniſtri calcem, ligna, & reliquam materiam parant & componunt, abſolutio tamen operis ad architectum ſpectat: Ita hoc Sacramentum in quo ſpirituale ædificium perficitur, à nullo alio, quam à ſummo Sacerdote, qualis eſt Epiſcopus, adminiſtrari opus erat. 13.

De Patrinis. Num. 3.

PAtrini quare in Confirmatione adhibentur? Reſ. quia Confirmatus armatur ad pugnandum, qui autem gladiatoriam pugnam ſubeunt, egent doceri ab aliquo, quomodo ſe in dimicatione incolumes ſeruent, & inimicum offendant, & ideò rectè Patrini traduntur. Num. 24.

Contrahitur-ne affinitas? Reſ. contrahitur, ſicut de Baptiſmo dictum eſt.

De fine, & effectu Confirmationis. Num. 4.

QVis eſt finis Confirmationis? Reſ. augmentum, & perfectio vitæ ſpiritualis. Num. 23.

Quis effectus illius? Reſ. plenitudo gratiæ, *id eſt*, Confirmare, augere, & perficere gratiam Baptiſmi: Item.

Vbinã declaratur in Scriptura hæc gratiæ plenitudo? Rꝶ. ex eo quod euenit Apoſtolis in die Pentecoſtes; qui enim Num. 21.

Digitized by Google

antea ita timidi erant, vt terrerentur à mulierculis, effecti ſunt fortiſſimi, & robuſtiſſimi.

Num. 22. Seſſ. 7. cap. 9. Confirmatio imprimitne characterem? Reſp. imprimit, & eſt de fide, & non poteſt iterari.

De vſu huius Sacramẽti, & adminiſtratione. Cap. IV.

Num. 15. HOc Sacramentum eſt-ne neceſſarium ad ſalutem? Reſp. non eſt ita neceſſarium, vt quis ſine eo non poſſit ſaluari, ſed tamen ab omnibus ſumi debet; quia pro omnibus inſtitutum eſt.

Num. 16. Quare omnes debent accipere? Reſp. quia ſpirituali incremento opus eſt omnino.

Num. 15. Qui defectus circa hoc Sacramentum committi ſolent? Reſp. tres præcipuè, Primò nimis properè accipiendo, vel conferendo; ſecundò nimis tardè accedendo: tertiò indeuotè recipiendo.

Num. 17. Pueri quandonam ſunt confirmandi? Reſp. Catech. ait, poſſunt etiam infantes poſt Baptiſmum confirmari, ſed minus expedit fieri antequam habeant vſum rationis.

Ibid. Quare hoc? Reſp. quia Confirmatio inſtituta eſt non ad ſalutis neceſſitatem, ſed ad pugnam, ad quam ante vſum rationis, quis aptus non eſt.

Ibid. Quâ ætate fieri debet? Reſp. Catech. ait, ſi duodecimus annus expectandus non videatur, vſque ad ſeptimum certè hoc Sacramentum differre maximè conuenit.

De præparatione in adultis. Num. 2.

Num. 18. HOc Sacramentum in adultis requirit-ne præparationem? Reſp. requirit.

Ibidem Quare? Reſp. quia confert gratiam, quæ ſine præparatione non datur.

Ibid. Quæ præparatio requiritur ante Sacramentum? Reſp. contritio peccatorum mortalium, quæ fuerunt commiſſa. Et ait Cat. elaborandum eſt, vt peccata priùs confirmandi confiteantur, & vt paſtorum cohortatione ad ieiunia, & alia pietatis opera ſuſcipienda incitentur.

Ibid. Quæ præparatio requiritur in ſuſceptione Sacramenti? Reſp. Primò requiritur fides, atque pietas ſeu deuotio, & laudabile eſt, quòd ieiuni accedant.

Num. 19. Quid debet fieri ſuſcepta Confirmatione? Reſp. fortiter perferre laborem in operando, fidem confitendo, necnon contra tentationes fortiùs dimicare, *id eſt*, contra mundum carnem & diabolum.

De ritibus, ac cæremoniis. Cap. V.

QVare confirmati in fronte vnguntur?Reſp.Quia metus,ac verecundia maximè in fronte ſolent apparere; Et quia in Confirmatione datur robur, quod dictæ affectiones tollantur,maximè in fronte vnctio fieri debet, ad ſignificandum,contra hoſtes fortiter dimicandum. Num. 32.

Cur imprimitur ſignum Crucis in fronte?℞.quia Crux eſt nota,& inſigne illud,quo Chriſti miles à cæteris debet diſtingui,ideo in illuſtriori corporis parte imprimi debet. Num. 23.

Cur in die Pentecoſtes præcipuè confertur? Reſp.quia tunc Apoſtoli robore Spiritus ſancti Confirmati ſunt,ex quo fideles quanta ſint myſteria in hac Sacra vnctione intelligere poſſunt. Num. 24.

Quare Epiſcopus Confirmatum, manu leuiter cedit in maxilla? Reſp.vt ſic meminerit ſe tanquam fortem athletam paratum eſſe oportere ad omnia aduerſa inuicto animo pro Chriſti nomine perferenda. Num. 45.

Quare in fine datur pax? ℞.vt intelligat ſe gratiæ cœleſtis plenitudinem,& pacem, quæ exuperat omnem ſenſum,conſequutum eſſe:pacemque per victoriam,& victoriam per prælium obtineri. ibid.

De modo,quo iſta doceri debent.

ISta debent-ne doceri à Parochis?Reſp.Cat.ait,debent. Ibid.
Qua ratione faciendum eſt? Reſp.Cat. ait,non nudis verbis, & oratione ſed inflammato quodam pietatis ſtudio & ita vt ea in animis, intimiſque fidelium cogitationibus inferantur. Ibid.

DOCTRINA CONCIL. TRIDENT. ET CATECH. ROM. DE EVCHARISTIA.

TRACTAT. I.

De neceſſitate tradendi doctrinã de Euchariſtia.

EST-ne vtile, & neceſſarium, vt tradatur doctrina de Sacramento Euchariſtiæ à Parochis, & vt ab omnibus fidelibus ſuſcipiatur? Reſp.quàm maximè. Seſſ. 13. proœ. C.R.de Euch. n.1.

C.Tri. ſeſ.24. 12.& 2. c.7. C.R. de Euch. n.1. & alibi. C. R. de Sac. n.vl.& de Eu. n.2. C. T. ſeſ. 12.c.5. Seſ. 13. c.5.& ſeſ 24. c.7. R. ſeſ.24. c.7. R.

Quibus eſt neceſſaria hæc doctrina? Reſ. Primò Sacerdotibus, qui debent illam conficere, & adminiſtrare: Secundò Parochis, qui debent populos illam docere: Tertiò promotis, & promouendis ad Ordines. Ordinis enim Sacramentum ad Euchariſtiam potiſſimùm ordinatur: Quartò omnibus fidelibus, qui debent hoc Sacramento vti, & in illo Chriſtum venerari.

Quem finem debent habere illi, qui docent, & diſcunt hanc doctrinam? Reſ. triplicem: Primus eſt, vt huic Sacramento debitum honorem tribuant: Secundus, vt illo deuotè, & cùm fructu vtantur: Tertius vt euitent peccata, quæ contra illum committi poſſunt, & contra quæ ira Dei maximè ſæuit.

Quomodo ex doctrina hac oritur honor huic Sacramento? Reſ. quia cognitio dignitatis illius facit, vt ſumma veneratione habeatur.

Quomodo per hanc doctrinam bonus vſus huius Sacramenti adiuuatur? Reſ. quia per illam in animis fidelium deuotio, & reuerentia; & debita præparatio effici poteſt.

R. m.1. C.Tri. vbi ſup C.R.n. 1. ibid.

Quare ignorantia huius doctrinæ eſt cauſa peccatorum? Reſ. quia per illum fit, vt hoc Sacramentum neque ſanctè, neque religioſè à fidelibus tractetur: illique debitus honor non tribuatur.

Hoc peccatum eſt-ne graue? Reſ. grauiſſimum: ita, vt ait Catech. nullius ſceleris, quàm huius grauior à Deo animaduerſio metuenda ſit.

Ibid. de Euc.

Quare tam graue peccatum eſt? Reſ. quia rem omnis ſanctitatis plenam, vel potius, quæ ipſum ſanctitatis fontem, & auctorem continet, non religioſè tractare, & venerari ſumma impietas eſt.

Diuiſio tertius tractationis in tres partes principales.

C.R.de Euch. C.Tri. ſeſ. 13. 21.&22 C R.n. 27.46. 71. C. T. ſeſ. 13.c.17 &.& ſe. 22.

IN quot partes iſta tractatio diuidenda eſt? Reſ. in tres, in prima debet agi de Euchariſtia, vt eſt Sacramẽtum; in ſecunda vt eſt communio: in tertia vt eſt Sacrificium:

Quomodo iſta tria differunt inter ſe? Reſ. Euchariſtia dicitur Sacramentum; prout ſignificat & continet corpus, & Sanguinem Chriſti. Et Communio prout fideles vtuntur hoc Sacramento. Eſt Sacrificium prout Deo offertur. Vnde Sacramentum reſpicit ſubſtantialia: Com-

munio vsũ,& adminiſtrationem: Sacrificiũ verò oblationẽ.

Diuiſio tractationis de Euchariſtia, vt eſt Sacramentũ

IN quot capita debet diuidi tractatio de Euchariſtia, vt eſt Sacramentum? Reſp. in ſequentia.

In Primo debet tractari de hoc Sacramento, & attinentibus ad ipſum

In ſecundo, de materia Euchariſtiæ.

In tertio, de forma illius.

In quarto, de conſecratione, & tranſſubſtantiatione.

In quinto, de ſpeciebus Sacramentalibus.

In ſexto, de contento ſub iſtis ſpeciebus.

In ſeptimo, debent probari ea, quæ dicta ſunt.

In octauo, de cultu, & veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda.

In nono, de fine, & effectu ſacræ Euchariſtiæ.

De Sacramento Euchariſtia. Cap. I.

QVid conſideratur in hoc capite de Euchariſtia? ℟. ait, Ariſt. Primò conſiderandum eſt de aliqua re prout eſt quoddam totum; deinde ſingulæ partes illius ſunt diſtinguendæ; & in hoc capite conſideratur de Euchariſtia, vt eſt quoddam totum.

Quid conſideratur à Catec. in hoc capite de Sacramento vt eſt quoddam totum? ℟. Primò de inſtitutione Euchariſtiæ: Secundò de nominibus Euchariſtiæ: Tertiò de differentia inter Eunhariſtiam, & alia Sacramenta: Quartò de vnitate illius: Quintò de re ab Euchariſtia ſignificata.

De inſtitutione Euchariſtia. Num. 2.

QVid primò debet in hoc Sacramento conſiderari? ℟. inſtitutio, ait Catec. & quâ ratione facta ſit. Num. 2.

Quis inſtituit? ℟. Chriſtus.

Quando? ℟. in vltima cœna.

Propter quid? ℟. ne vllo vnquam tempore à ſuis abeſſet, ſed ſemper cùm illis permaneret. Ibid. Ibid. Ibid.

Quare hoc fecit? ℟. vt daret diuinum, & admirabile pignus illius infiniti amoris, quo vſque in finem fideles omnes diligit, & dilexit. Num. 52. C. Ro. 11. 2.

Si Chriſtus non fuiſſet diſceſſurus ex hoc mundo, an inſtituiſſet? ℟. non fuiſſet opus; ideò dicitur ſciens horã iam aduenïſſe, vt tranſiret ex hoc mundo ad Patrem, &c. Ioan. 13.

Luc. 22. Quomodo inſtituit ? Reſp. vt in Euangelio, & apud Catec. relatum eſt, C. R. num. 2.

De nominibus Euchariſtiæ. Num 3.

Num. 3. QVibus nominibus appellatur hoc Sacramentum? Reſp. plurimis.

Ibid. Quare hoc? Reſp. quia admirabilis eius dignitas, & excellentia vno vocabulo non poteſt explicari.

Num. 3. 4. 5. Quæ ſunt iſta nomina ? Reſp. Primò eſt Euchariſtia, ſecundò Sacrificium, tertiò communio, quartò Sacramentum pacis, ac charitatis, quintò viaticum, ſextò cœna.

Num. 3. Cur dicitur Euchariſtia ? Reſp. quia hoc nomen rectè ſignificat naturam huius Sacramenti.

Ibid. Quid ſignificat ? Reſp. bonam gratiam, & gratiarum actionem.

Ibid. Quare hoc Sacramentum dicitur bona gratia ? R. Primò; quia continet Chriſtum qui eſt fons, & Author omnis gratiæ, ſecundò quia præſignificat vitam æternam, quæ dicitur gratia Dei.

Ibid. quare dicitur gratiarum actio ? R. Primò, quia Chriſtus in inſtitutione huius Sacramenti gratias egit Deo Patri: ſecundò quia in hoc Sacramento quotidie gratiæ aguntur Deo pro omnibus beneficiis, & in particulari pro inſtitutione huius Sacramenti, dum in Sacrificium Deo Patri offertur.

Seſſ. 22. c. 1. quare dicitur Sacrificium? Reſp. quia in ipſo Chriſtus Deo patri offertur, & immolatur.

Cur dicitur communio? Reſp. quia per hoc Sacramentum homo communicat, & participiat de corpore & ſanguine Chriſti, C. R. num. 3.

Seſſ. 13. c. 2. quare dicitur Sacramentum pacis & charitatis ? Reſp. quia per ipſum homo copulatur Chriſto, vt capiti, & ſub hoc capite, ita connectitur cùm aliis membris, *id eſt* fidelibus, vt vnum corpus fiat cùm illis.

Ibid. C. Ro. num. 5. C. Tri. ſeſ. 13. cau. 6. & can. 7. n. 5. Cur dicitur Viaticum? Reſ. Primò, quia eſt cibus ſpiritualis homini conſtituto in via : id eſt in hac peregrinatione : ſecundò quia munit, & parat nobis viam ad æternam felicitatem. Propter quòd morituris tribui ſolet.

quare appellatur cœna? Reſp. quia à Chriſto in vltima cœna inſtitutum eſt.

Quod Euchariſtia ſit Sacramentum, & quâ ratione.

Num. 4.

EVchariſtia eſt-ne Sacramentum? Reſp. eſt determinatum de fide, quod ſit Sacramentum. Seſſ.13. c.1.&c. n. 7.

Quare eſt Sacramentum? Reſp. quia habet omnia, quæ requiruntur ad Sacramentum. Ibid.

Quæ requiruntur ad eſſe Sacramentum? ℞.tria: Primũ eſſe ſignum ſenſibile: ſecundum habere ſignificationem,& efficientiam gratiæ, tertium eſſe inſtitutum à Chriſto.

Hæc ſunt-ne in Euchariſtia? ℞.ita eſt ſpecies enim panis ſunt res ſenſibiles: ſignificant etiam, vt dicetur, refectioné ſpirituale͂,& gratiã. Et Euchariſtia eſt à Chriſto inſtituta. Ibid.

De Sacramento, re Sacramenti, & vtroque.

Num. 5.

QVid eſt Sacamentum tantùm in Euchariſtia? Reſ. ſpecies panis,& vini. Num.8.

Quare hoc? Reſp. quia tantùm ſignificant, & non ſunt res ſignificata. num.8. & 18. num.7.

Quid eſt res Sacramenti tantùm? Reſp. gratia, ſeu refectio ſpiritualis. & 48. num.7. & 8.

Quare hoc? Reſp. quia gratia eſt tantùm res ſignificata & in Sacramento nihil ſignificat. Seſſ.13. c.1.&c.

quid eſt res, & Sacramentum? Reſp. corpus,& ſanguis Chriſti C.R.num.8.

quare hoc? Reſ. quia tum ſignificantur à ſpeciebus, tum ſignificant refectionem ſpiritualem.

quot ſunt ea, quæ in Euchariſtia appellantur Sacramẽtum? Reſ. ait Cat. ſacros Scriptores appellare Sacramentum; Primò conſecrationem: ſecundò communionem, vel perceptionem Sacramenti: tertiò ipſum Domini corpus,& ſanguinem, qui in Euchariſtia continetur: quartò ipſas, panis & vini ſpecies. C. Tri. &.C.R. Ibid. Nu.n.8.

quænam propriam habent Sacramenti rationem? Reſ. ait Catech. tria prima minus propriè dicuntur Sacramentum: vltimum verò *id eſt* ſpecies, veram, & abſolutam Sacramenti rationem habent. Ibid.

quare hoc? Reſp. quia ſpecies panis, & vini propriè ſignificant gratiam,& refectionem ſpiritualem,& ſenſibiles ſunt. Num.7. 8.18.

Comparatio inter Euchariſtiam, & alia Sacramenta.

Num. 6.

Num. 7. & 9. Num. 9. C. Tri. ſeſ. 13. c. 1. 2. &c. C. Ro. n. 3. 9. 49.

EVchariſtia conuenit-ne cùm aliis Sacramentis? Reſp. conuenit in definitione, & in quatuor cauſis Sacramenti, vt dictum eſt C.T. ſeſſ. 13. cap. 3.

Differtne ab illis? Reſp. ita eſt, C.T. ſeſſ. 13. cap. 3.

Quomodo differt? Reſp. Primò reſpectu dignitatis, quia eſt Sacramentum Sacramentorum, & tanquam ſol eminet inter illa. Secundò ratione rei contentæ; alia enim continent gratiam, at Euchariſtia fontem, & authorem gratiæ: tertiò in aliis Sacramentis materia non mutatur in aliam rem, vel naturam, ſed manet quod prius erat, at in Euchariſtia materia, id eſt panis, & vinum, mutatur in ſubſtantiam Corporis, & ſanguinis Chriſti, quartò alia Scramenta perficiuntur vſu materiæ, & ſine vſu eſſe non poſſunt; veluti non poteſt eſſe Baptiſmus niſi quis baptizetur; at Euchariſtia per ſolam conſecrationem materiæ perficitur Sacramentum: cùm enim Euchariſtia ſeruatur in pixide verè & realiter eſt Sacramentum, etiamſi nullus ſit, qui illam percipiat, & communicet.

C. Tri. ſeſ. 13. can. 3.

De vnitate Sacramenti Euchariſtiæ.

Num. 7.

ſeſſ. 7. c. 3. Cat. de Euch. n. 10.

EVchariſtia eſt-ne vnum, an plura Sacramenta? Reſp. de fide tenendum eſt, eſſe vnum.

Quomodo eſt vnum ſi habet duplicem materiam, duplicé formam, & duplicem conſecrationem? Reſ. aliud eſt dicere, quòd ſit indiuiduum: aliud quòd ſit vnum: habere enim duplicem materiam, formam, conſecrationem facit vt non ſit indiuiduum, id eſt facit vt ſit diuiſum in duas res, ſed non facit quin ex his duabus rebus fiat vnum Sacramentum.

Num. 10.

Sacramentum Euchariſtiæ à quo accipit vnitaté? Reſp. Cat. ait à re ſignificata; & D.Th. à fine Sacramenti, quod idem eſt, D.T. 3. part. q. 73. art. 2.

Ibid.

In Euchariſtia quid eſt finis, & res ſignificata? Ref. finis Euchariſtiæ poteſt dici refectio ſpiritualis, res verò ſignificata poteſt dici alimentum, id eſt corpus, & ſanguis Chriſti ſub ratione cibi, & potus.

ex. C. R. n. 10.

Quæ differentia eſt inter alimentum, & refectionem? Reſp. alimentum eſt veluti panis, refectio veluti nutri-

tio, ſeu refectio eſt finis,& effectus alimenti, ex Concilij Trid. ſeſſ. 13. cap. 2.

Poteſt-ne eſſe alimentum abſque refectione? ℟. ſicut panis poteſt eſſe ſine manducatione; manducatio autem non poteſt eſſe ſine eo quòd manducatur; ita alimentum poteſt eſſe ſine refectione. C. Tri. ſeſſ. 13. can. 3.

Quomodo Euchariſtia accipit vnitatem à fine,& à re ſignificata? ℟. ſic refectio ſpiritualis eſt finis Euchariſtiæ, alimentum eſt medium, quo hæc refectio obtinetur: cùm itaque cibus, & potus ſit alimentum ad refectionem; rectè, ex duobus alimentum, & refectio tradita eſt. Ead. ſeſſ. 13. c. 2. C. Ro. n. 10. D. Th. 3. p. q. 37. a. 2.

De diffinitione Sacramenti Euchariſtiæ. Num. 8.

EVchariſtia habet-ne propriam diffinitionem? Reſp. habet. Ex C. T. ſeſſ. 13. cap. 2. 3.

Quænam eſt? Reſp. Hæc, *Euchariſtia eſt Sacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini inſtitutum ad ſpiritualem hominis refectionẽ,* C. R. num. 7. 8. 26. &c.

Hæc diffinitio eſt-ne completa? ℟. videtur completa.

Quare? ℟. quia explicat quatuor cauſas huius Sacramenti.

Quâ ratione? Reſp. illa particula; *Inſtitutum*, ſignificat cauſam efficientem: Illa *ad ſpiritualem hominis refectionem*, dicit finalem, vſus enim ait D. Thomas, eſt finis Sacramenti, ſicut etiam effectus. Illa verò *Sacramentum corporis*, &c. ſignificat materiam, & formam ſub ratione Sacramenti. C. Ro. Ibid.

Quomodo hoc eſt? Reſp. illa verba *ſpecies panis, & vini* oſtendunt quid ſit illud, quod eſt in Euchariſtia ſenſibile, & conſtituitur ſignum rei ſacræ; Illud verbum, *Sacramentum*, oſtendit quòd iſtæ ſpecies ſunt ſignum rei ſacræ: Vt verò exprimatur, quænam ſit res ſacra, quam ſignificant dictæ ſpecies, ponuntur illæ duæ particulæ; Prima eſt *corporis, & ſanguinis Chriſti*; ſecunda *hominis refectio ſpiritualis*; ſpecies enim Sacramentales iſta duo ſignificant & continent: ideò eſt bona diffinitio. C. Tri. ſeſſ. 13. can. 3.

De re ſignificata in Euchariſtia. Num. 9. Ead. ſeſſ. 13. can. 1.

QVid eſt illud quod ſignificatur in Euchariſtia? ℟. tria in illa ſignificantur; Primùm res præterita, *id eſt* C. Ro. n. 11.

paſſio Chriſti, in cuius memoriam fit: ſecundum res præſens, *id eſt* gratia, necnon corpus, & ſanguis Chriſti; tertiò res futura *id eſt* vita æterna: Vnde canit Eccleſia: *O ſacrum conuiuium, in quo Chriſtus ſumitur, recolitur memoria paſſionis eius, mens impletur gratia & futuræ gloriæ nobis pignus datur.*

De materia Euchariſtiæ. Cap. II.

C. R. n. 12. AD quid prodeſt cognitio de materia Euchariſtiæ? Reſp. ad tria: Primum vt Sacerdotes ſciant rectè conficere hoc Sacramentum, & alij miniſtri præparare veram materiam illius; ſecundum vt populi doceantur de ſignificatione dictæ materiæ; tertium vt infideles excitentur ad ſtudium, & deſiderium obtinendi rem ab ipſa materia ſignificatam.

Num. 12. &c. Quid conſiderat Catech. circa materiam? Reſp. Primò quotuplex ſit materia, & quare? Secundò quæ materia ſit de neceſſitate Sacramenti? Tertiò qualis ſit de neceſſitate præcepti? Quartò de ſignificatione dictæ materiæ.

De duplici materia Euchariſtiæ. Num. 2.

C. Ro. ſeſſ. 1. c. 4. n. 10. & 35 ibidem C. Tri. ſeſſ. 12. c. 2. D. Th. 3. p. q. 74. a. 1.

QVotuplex eſt materia Euchariſtiæ? Reſp. duplex *panis & vini*, C R. n. 12.

Quare iſta materia duplex eſt? ℞. quia ſic conuenit Euchariſtiæ, vt eſt Sacramentum, & communio, & Sacrificiũ.

Quomodo conuenit illi, vt eſt Sacramentum? ℞. quia Sacramentum debet ſignificare illud quod efficit: Effectus autem Euchariſtiæ eſt refectio ſpiritualis; hæc autem ſignificatur per cibum, & potum.

Quomodo conuenit communioni? ℞. quia Euchariſtia non ſolùm habet effectus in animam, ſed etiam in corpus recipientis, & ideò per panem, & corpus Chriſti deſignatur refectio corporis: per vinum, & ſanguinem refectio animæ quæ in ſanguine eſſe videtur.

Num. 35. Quomodo Sacrificio? Reſp. quia in Sacrificio Miſſæ repræſentatur paſſio Chriſti: In paſſione autem ſanguis fuit ſeparatus à corpore; & ideò benè repræſentatur paſſio ſignificando ſanguinem à corpore ſeparatum.

De pane in Euchariſtia adhibendo. Num. 3.

Num. 12. QVi panis debet adhiberi in Euchariſtia conficienda? ℞. de neceſſitate Sacramenti debet eſſe triticeus;

de neceſſitate præcepti debet eſſe azymus, *id eſt* ſine fermento, vel leuito.

Quomodo Catec. probat de neceſſitate Sacramenti eſſe quòd panis triticeus ſit? Reſ. triplici ratione, Primò ex ſcriptura, quæ panem ſimpliciter dicit; & ideo triticeum ſignificat; communis enim loquendi conſuetudo; cùm panem abſolutè dicit, triticeum intelligit & in veteri teſtamento panes propoſitionis ex ſimila *id eſt* farina frumēti efficiebantur. Secundò probat ex Apoſtolica traditione. Tertiò ex Catholicæ Eccleſiæ authoritate. Ibid.

Panis ex hordeo, vel leguminibus, vel ex aliis terræ fructibus eſſet-ne apta materia? Reſp. non. Ibid.

Quare debet eſſe azymus? Reſp. ob duplicem cauſam, Num. 13.
Prima eſt quia Chiſtus in pane azymo conſecrauit: Secūdo quia ſic conuenit huic Sacramento: Fermentum enim ſignificat malitiam, carere autem fermento ſignificat huic Sacramento conuenire integritatem, & munditiā, ſicut ex Apoſtolo acceptum eſt, qui ait: *Non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis, & veritatis.* 1. Cor. 5.

Quomodo ſcitur, quòd Chriſtus confecerit Euchariſtiam ex pane azymo? Reſp. ex hoc quod Chriſtus confecit in feſto azymorum, cùm Iudæis non licebat comedere panem fermentatum. Num. 15.

Quomodo ſcitur fuiſſe feſtum azymorum cum Ioānes dicat fuiſſe ante diem feſtum Paſchæ, in quo panes azymi manducabantur? Reſ. ſcitur, quia alij Euangeliſtæ dicuntur fuiſſe primo die azymorum. Ioan. 13. Num. 13.

Quomodo ergo Euangeliſtæ conueniunt inter ſe? Reſ. Illud veſpere, in quo Chriſtus comedit Agnum Paſchalē erat finis feriæ quintæ, quæ non erat dies feſtus Paſchæ, & erat principiū feriæ ſextæ; quæ erat primus dies Paſchæ, & feſti azymorum: incipiebant enim comedere azyma in veſpere Iouis. Ideo ſanctus Ioannes reſpiciendo ad illud veſpere, pro vt erat finis Iouis, dixit *Ante diem feſtum Paſchæ*; ſic enim conſideratur finis diei, vt eſt naturalis. Alij Euangeliſtæ conſiderantes illud veſpere non vt finis diei naturalis, ſed vt initium diei feſti dixerunt: *Primò die azymorum*, ideo omnes idem dicunt. Ibid.

Cur ſi Chriſtus cōfecit in pane azymo non eſt de neceſ- Num. 14.

ſitate Sacramenti? Reſ. quia vtrumque genus panis ſiue azymi, ſiue fermentati propriè, & verè panis eſt, Euangelium autem dicit, quòd *Chriſtus accepit panem*, ideò hæc conditio non eſt de ſubſtantia materiæ.

Ex C. T. ſeſ. 7 c. 10. 11 12. Nonne omnia, quæ fecit Chriſtus circa aliquod Sacramentum ſunt de ſubſtantia illius? Reſ. non, niſi pertineant ad ſubſtantiam materiæ, vel formæ vel efficientis, vel finis C.R. num. 14.

Ioann. 14. Quomodo poteſt hoc ſciri? Reſ. ex traditione Apoſtolorum. Chriſtus enim antequam conficeret Euchariſtiam lauit pedes Diſcipulorum, & poſt cœnam conſecrauit, & Apoſtolos communicauit, & tamen Apoſtoli non docuerunt iſta eſſe facienda; imo à ieiunis Euchariſtiam debere ſumi, ab illis, ait Catec. traditum eſt, & lauare pedes ante communionem nunquam fuit in vſu.

Num. 14. Poſſuntne Latini Sacerdotes conficere in fermentato? Reſ. non poſſunt ſine mortali peccato.

Ibid. Quare hoc? Reſ. ait Catec. quia Pontif. Max. præceperunt, vt in pane azimo Euchariſtia conficiatur.

De quantitate materiæ conſecrandæ. Num. 4.

Ibid. EſT-ne determinatũ quantus panis, vel quanta materia ſit conſecranda? ℞. Non, quia non eſt certus numerus eorum, qui aut poſſint aut debeant cõmunicari: cum enim vſus Sacramenti ſit finis illius, tanta materia debet conſecrari, quanta ad vſum fidelium ſatis ſit.

Quod, & quale vinum ſit apta materia Euchariſtiæ. Num. 5.

Num. 15. C. T. ſeſ. 22. c. 7. QVod vinum eſt neceſſarium ad Euchariſtiam? Reſ. vinum vitis eſt de neceſſitate Sacramenti; quòd verò ſit aqua permixtum eſt de neceſſitate præcepti.

Num. 15. Quomodo probatur quod vinum, non quodcumque; ſed ex vite ſit materia huius Sacramẽti? ℞. quia Scriptura ita docet, vt Math. 26. *non bibam amodò de hoc genimine vitis.* Et Eccleſia Catholica ſemper ita docuit.

Ex C. Trid. Num. 15. Acetum vel vinum malorum granatorũ, vel vinum corruptum poſſuntne eſſe materia? Reſ. non, quia quod non eſt ex vite, & quod non eſt vinum, non poteſt eſſe materia.

Muſtum eſt-ne apta materia? Reſ. muſtum eſt vinum ex vite, ſed propter reuerentiam Sacramenti, cùm ſit

ſit impurum,ſine neceſſitate non debet adhiberi.

Quare aqua debet admiſceri ? Reſp. Primò quia id à Chriſto Domino factum eſſe Conciliorum authoritate,& ſancti Cypriani teſtimonio comprobarũt:ſecundò quia ex Apoſtolica traditione habetur,quod ita fiat:tertiò quia Eccleſia perpetuò ita ſeruauit,& ſeruari præcepit. C. Tri. ſeſ.22.c 7.C.R. Nu.16.

Quare Apoſtoli,& Eccleſia hoc præceperunt? ℞.Primò ad imitationem Chriſti : ſecundò ad renouandam memoriam ſanguinis, & aquæ quæ de latere Chriſti permixta exierunt:tertiò ad ſignificandam vnionem populi fidelis cùm Chriſto;Aquæ enim vt in Apocalypſi habetur populum deſignant. Seſſ.22. c.7. C.R.n. 16. Ap. 17.

Peccaretne mortaliter, qui non apponeret aquam ? Reſ. ita eſt C.R.num.17. C. Tri. ſeſ.22.c 7.n.17.

Quænam aquæ quantitas eſt adhibenda ? Reſ.modica : ita vt longè plus ſit quantitas vini,quàm aquæ.

Quare hoc?Reſ.quia Honorius Pontifex ita decreuit, & ratio etiam ſuadet,quia Sacri Scriptores dicunt aquam in vinum conuerti : ideo debet eſſe modica , vt conuerſio faciliter fiat. Ibid.

*De ſignificatione materiæ panis,& vini.*Num.6.

Quænam ſignificantur,& declarãtur à materia Euchariſtiæ?Reſ.quatuor:primũ eſt quomodo Chriſtus ſit cibus & alimentum vitæ:ſecundum declarat quomodo fiat conuerſio panis,& vini in corpus , & ſanguinem Chriſti : tertium oſtendit quomodo Euchariſtia fideles inuiſibiliter nutriat ; quartum explicat coniunctionem fidelium in vnum Chriſti myſticum corpus. C.Tri. ſeſ. 13. can.1. C. Ro. nu. 18.

Quomodo panis,& vinum declarant quâ ratione Chriſtus ſit alimentũ vitæ? Reſ.quia ſicut ipſa ſunt alimentum vitæ corporalis,ita ſignificant,& declarant quod corpus & ſanguis Chriſti ſunt alimentum vitæ ſpiritualis : ideo ſignificant Chriſtum vt eſt vera hominum vita. Nu. 18. Ibid.

Quomodo oſtendunt conuenientiam conuerſionis panis & vini in corpus,& ſanguinem Chriſti?Reſ.quia ſicut videmus quotidiè conuenienti ratione vi naturæ panem, & vinum in humanam carnem, & ſanguinem mutari ; ex hoc faciliter quis poteſt adduci,vt credat , diuina virtute poſſe conuerti panem,& vinum in corpus , & ſanguinem Chriſti : quod enim natura facit conuenienter,multò ma-

gis,& meliùs Deus qui eſt ſupra naturam efficere poteſt.

Ibid. Quomodo ſignificant, & declarant effectum Euchariſtiæ in anima Reſ. tali ratione, ſicut panis & vinum naturali virtute mutatur occultè in corpus,& ſanguinem manducantis illa corporaliter: & virtute ſupernaturali in corpus,& ſanguinem Chriſti,idem panis, & vinum occultè conuertuntur,ita vt homo nec naturalem,nec ſupernaturalem conuerſionem,videre poſſit;ſic credibile,& rationabile debet videri homini, quod Deus per Euchariſtiam poſſit animam renouare ad vitam, etiamſi ipſa ſenſibus hoc non percipiat.

Quomodo ſignificant vnionem Eccleſiæ? Reſ. quia ſicut ex multis granis efficitur panis;& ex multitudine racemorum fit vinum;ita ab ipſis pane,& vino,ſignificatur & declaratur qua ratione ex multitudine fidelium fiat vnum Eccleſiæ corpus,tanquam ex multis membris:dum vinculo huius diuini Sacramenti arctiſſimè colligantur, & tanquam vnum corpus efficiunt.

De forma Euchariſtiæ. Cap. III.

Num. 19. DEbentne populi doceri de forma Euchariſtiæ? Reſ. non,niſi neceſſitas cogat,quod eſſet ſi quis falſam de illa doctrinam doceret.

Ibid. Quinam debent de illa edoceri? Reſ. Primò Sacerdotes ne formæ ignoratione in Euchariſtia conficienda turpiſſimè peccent:ſecundò illi qui ſacris initiati ſunt, quia Sacerdoti celebranti miniſtrant,& ad gradum Sacerdotij ſunt deſtinati.

Quid circa hanc formam tractat Catechiſmus? Reſ. Primo diſtinguit, quæ verba ſint de neceſſitate formæ, & quæ non;ſecundo explicat illa verba,quæ ad formam pertinere certum eſt.

De forma conſecrationis panis. Num. 2.

Matth. 26. Luc 22. 1 Cor. 11. Num. 19. QVænam eſt forma ad conſecrandum panem? Reſ. iſta: Hoc est Corpvs mevm.

Vnde hoc habetur? Reſ. Ex Euangelio Matthæi,& Lucæ & ab Apoſtolo Paulo 1. Cor. 11.

Qui dicunt? Reſ. ita: Cœnantibus illis accepit Ieſus panem,& benedixit,ac fregit,deditque diſcipulis ſuis, & dixit: Accipite,& manducate, Hoc eſt corpus meum,& in fine dixit; Hoc facite in meam commemorationem

Quare hæc eſt forma conſecrationis panis? Reſ. Primò, quia Chriſtus illa vſus eſt: ſecundò quia eandem Catholica Eccleſia ſemper retinuit: tertiò quia infinita ſanctorũ Patrum teſtimoniua ita affirmant: quarto quia de hoc extat Concilij Tridentini decretum: quintò quia etiam ratione probatur: ſi enim forma ea eſt, qua illud ſignificatur; quod in hoc Sacramento efficitur: & dicta verba, non alia, ſignificant conuerſioné panis in corpus Chriſti meritò dici debet, quod forma huius Sacraméti exiſtant. Ibid.

Illud verbum, benedixit, nonne ſignificat conſecrationem? Reſp. ſignificat ita: accipiens panem benedixit illum dicens, id eſt benedixit his verbis: *hoc eſt corpus meum.*

Illud verbum. ***Enim***, eſt-ne de forma? Reſp. non ſiue in conſecratione corporis, ſiue Sanguinis. Num. 22.

Poteſt-ne omitti ſine peccato? Reſp. non poteſt. Ibid.

Illa verba, Accepit panem, ſunt ne de forma? Reſp. non quia aliud eſt accipere panem, aliud conſecrare, & ſæpè Chriſtus accepit panem, & illum non conſecrauit. Num. 19. & 20

Illa verba, fregit, deditque diſcipulis, & dixit, Accipite, & manducate, ſuntne de forma? Reſp. non: quia pertinent ad vſum Sacramenti, non ad Sacramentum: manducare enim panem non eſt de ſubſtantia, vel forma panis, ſed vſus illius. Num. 23.

Quare non omnia verba quæ Chriſtus dixit in conſecratione Euchariſtiæ, ſunt de forma, ſed aliqua tantum? R. quia aliqua pertinent ad ſubſtantiam Sacramenti, aliqua ad vſum: & quæ pertinent ad vſum non ſunt de ſubſtantia Euchariſtiæ: quæ etiam ſine vſu perfectum eſt Sacramentum. Ibid.

Explicatio formæ iam dictæ.
Num. 3.

QVot particulæ ſunt in forma conſecrationis panis? Reſp. quatuor: prima *hoc*, ſecunda, *eſt*, tertia, *corpus*, quarta *meum*. Num. 19.

Quid ſignificat illa particula, Hoc? Reſ. ait C. T. ſignificat contentum ſub ſpeciebus panis. 3. p. q. 87. a 5. C. Trid. ſeſſ. 13. can. 2.

Quid eſt hoc contentum? Reſ. ante conſecrationem

C. Tri. Ibid. C. Ro. n. 38. erat ſubſtantia panis, poſt conſecrationem, & ſubſtantia corporis Chriſti D.Th.Ibid.C.R.num.38.

Per hoc contentum intelligiturne ſubſtantia panis an corporis Chriſti, an vtriuſque? Reſp. ait D.T. per hoc contentum intelligitur ſubſtantia non terminando, nec de ſubſtantia panis, nec de ſubſtantia corporis Chriſti.

Ibid. D quare ſic? Reſp. quia forma ſignificat productionem Sacramenti, & Sacramentum.

D. Th. Ibid. quomodo effectionem Sacramenti? Reſp. quia dicendo ſubſtantia contenta ſub his ſpeciebus eſt corpus meum: ſi pro ſubſtantia intelligatur quid etiam commune ſubſtantiæ, panis ſignificabitur per illam formam, quòd ſubſtantia, quæ erat panis, modò eſt corpus Chriſti, quod eſt ſubſtantiam panis conuerſam eſſe in corpus Chriſti.

Seſſ. 13. c. 1. quomodo talis forma ſignificabit Sacramentum? Reſp. quia ſignificabit virtute ipſius formæ effectum eſſe; vt ſub illis ſpeciebus ſit corpus Chriſti per conuerſionem panis in ipſum.

C. Tri. ſeſ. 13. c. 1. C. R. n. 17. S. Tho. 3. p. q. 78 a. 2. Quid ſignificat illa particula, *Eſt?* Reſp. realem, & veram præſentiam corporis Chriſti: non enim dicit, videtur, apparet, erit: ſed ait, *Eſt*, quòd veritatem, & realitatem ſignificat.

Quare Chriſtus nõ dixit? *Hoc ſit* vel *fiet corpus meũ?* Reſp. quia talia verba ſignificarent non corpus Chriſti tanquam ſub illis ſpeciebus contentum, ſed tantùm ſignificarent ipſum fieri: Sacramentum autem Euchariſtiæ debet ſignificare realem præſentiam corporis Chriſti.

C. Tri. Ibid. Cur Chriſtus non dixit imperatiuè *Hoc ſit*, vel *fiat corpus meum?* Reſ. quia forma Euchariſtiæ non debet ſignificare imperium Chriſti, ſed realem præſentiam illius in Sacramento.

Num. 38. 40. Iſta dictio, *Eſt*, ſignificat-ne factam fuiſſe conſecrationem? ℞. ita eſt quia dicendo, *Hoc*, quod priùs non erat corpus Chriſti, modò eſt corpus Chriſti, verè ſignificat ſubſtantiam panis conuerſam eſſe in corpus Chriſti.

C. Tri. ſeſſ. 13. c. 1. n. 43. quid ſignificat illa particula, *Corpus?* Reſp. ſubſtantiam corporis Chriſti.

Significat-ne magnitudinem, figuram vel locum corporis Chriſti? Reſp. nihil aliud ſignificat, quàm ſubſtantiam corporis Chriſti? Simpliciter enim: & abſolutè dicit.

Eſt corpus meum.

Significat-ne ſanguinem, animam, & diuinitatem Chriſti? Reſp. non, ſed tantùm corpus Chriſti. Seſſ. 13. c. 3. C. Tri.

Nonne ſanguis, anima, & diuinitas ſunt in hoſtia conſecrata? Reſp. ſunt, ſed non ex ſignificatione, & vi illius verbi *Corpus meum*; ſunt autem ibi per realem concomitantiam, vt dicetur. ibid. C. Tri. n. 34.

quid ſignificat illa particula, *Meum?* ℞. primò ſignificat Sacerdotem proferre illa verba in perſona Chriſti: aliter enim verba ſignificarent adeſſe ibi corpus non Chriſti, ſed Sacerdotis: ſecundò determinat quodnam corpus ſub illis ſpeciebus contineatur, nempè ipſius Chriſti, qui talia verba cùm tali effectu protulit, & ab aliis ſuo nomine voluit eſſe prolata. C. Ro. n. 27. & 77.

De forma conſecrationis vini. Num. 4.

QVænam eſt forma conſecrationis vini? Reſp. ait, Cat. certò credendum eſt eſſe hanc: HIC EST CALIX SANGVINIS MEI, NOVI ET ÆTERNI TESTAMENTI, MYSTERIVM FIDEI, QVI PRO VOBIS, ET PRO MVLTIS EFFVNDETVR IN REMISSIONEM PECCATORVM. Num. 21.

Nonne Chriſtus plura alia verba dixit in conſecratione ſanguinis? Reſp. dixit, ſed illa non ſunt de ſubſtantia, & neceſſitate formæ, ſicut de priori dictum eſt. Num. 20.

Vnde habetur, quod omnia dicta verba ſint de forma huius conſecrationis? Reſp. Primò ex ſacris Scripturis, ſecundò ex traditione Apoſtolorum. Num. 21.

quæ verba accepta ſunt ex traditione? Reſp. illa duo; *Æterni, & Myſterium fidei.*

quæ ex ſcriptura? Reſp. reliqua omnia.

Accipiunturne ex eodem ſcripturæ loco? Reſp. Ex *diuerſis.* Illud enim verbum, *hic eſt calix*, à D. Luca & Apoſtolo acceptum eſt. Iſta vero, *Sanguis mei* vel *ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*, partim à D. Luca, partim à D. Matthæo dicta ſunt. Ibid.

Eſt ne indubitanter credendum, quod iſta ſit forma? ℞. ita eſt; ait Catec. quia ſcripturæ, & ſăcta traditio Catholicæ virtutis interpres, & cuſtos, ità nos docuit: ſed ratio Num. 21. & 22.

quoque ipſa ſuadet, quia verba ipſa ſignificant, & declarant conuerſionem vini in ſanguinem Chriſti, & exprimunt fructus paſſionis Chriſti, & ſanguinis in illa effuſione, quod eſt propriè ſignificare effectum Sacramenti, & ſanguinis in illo contenti.

Num. 22. Verba iſtius formæ quid ſignificant? Reſp. tria, Primum eſt conuerſio vini in ſanguinem Chriſti, ſecundum eſt realis præſentia ſanguinis ſub vini ſpeciebus: & hæc duo ſignificantur ab illis verbis; *hic eſt calix ſanguinis mei*; cùm enim ſignificent ibi adeſſe ſanguinem neceſſariò ſignificant factam fuiſſe conuerſionem, quia aliter ibi non eſſet, 3. Significant quoſdam admirabiles fructus ſanguinis in paſſione Domini effuſi.

Ibid. Quinam ſunt fructus ſanguinis in paſſione effuſi? ℞. tres, primus eſt aditus ad æternam hæreditatem, & hic ſignificatur per illa verba, *noui & æterni Teſtamenti*; vſus enim hæreditatis à Teſtamento procedit; ſecũdus eſt aditus, ſeu vita ad præſentem iuſtitiam, & hic exprimitur per illud verbum *Myſterium fidei*; Apoſtolus enim ait, Rom. 3. quod Chriſtus iuſtificat eos, qui ſunt ex fide illius per ſanguinem ſuum: Ideo ad iuſtificationem hominis duo requiruntur: vnum eſt virtus paſſionis, & ſanguinis Chriſti, aliud eſt fides ex parte eius qui debet iuſtificari, & Myſterium dicit primum, Fidei, dicit ſecundum: Tertius eſt remiſſio peccatorum; & hic per alia verba ſignificatur.

Expoſitio iam dictæ formæ. Num. 5.

Num. 13. Ibid. QVid ſignificant illa verba; *hic eſt ſanguis meus?* Reſp. ſignificant ſic: Hic eſt ſanguis meus, qui hoc calice continetur; ponitur enim continens pro contento, & iſta verba ſunt explicanda, ſicut de conſecratione panis dictum eſt.

Heb. 29 Num. 2. 3. Quare fit mentio calicis? Reſp. quia ſic exprimitur conſecratio, vt fidelibus detur in potum.

Ibid. Quare ponitur *Teſtamentum?* Reſp. quia ait Apoſtolus Teſtamentum ſanguine dedicatur.

Quare dicitur *noui?* Reſp. vt ſignificetur ſanguinem Chriſti veteri Teſtamento figuris ſignificatum fuiſſe: in nouo autem verè, & re ipſa hominibus tradi.

Num. 23. Cur dicitur *æterni Teſtamenti?* ℞. ad ſignificandum effectum ſanguinis Chriſti, qui eſt per nouum Teſta-

mentum ſanguine,& morte Chriſti confirmatũ vis æternæ hæreditatis hominibus detur.

Quare ponitur *Myſterium fidei*? Reſp.primò ad ſignificandum quod ſanguis in hoc Sacramento eſt myſteriũ, id eſt res ſacra ſenſibus latens:ſecundò ad exprimendum quod ſola fide, non autem ſenſu, veritas ſanguinis in hoc Sacramento eſt cognoſcenda : tertiò vt oſtendatur per ſanguinem ſignificari mortem Chriſti veri Dei,quod ſola fide credibile eſt : quartò ad declarandum , quod fides,& iuſtitia hominum ab hoc ſanguine non ſenſibiliter , ſed occultè ſit deriuata. Num. 23.

Quare potius in conſecratione ſanguinis,quàm corporis paſſio Dominica commemoratur ? Reſp. quia effuſio ſanguinis propriè paſſionem ſignificat:ideo in hac conſecratione fit memoria. Nu. 26.

Quare ponuntur illa verba. *Qui effundetur in remiſſionem peccatorum*? ℞.Primò ad ſignificandum ſanguinem Chriſti ideo ſeparatum conſecrari , vt paſſionis , & mortis genus ante oculos ponatur:ſecundò vt ſignificetur effectus ſanguinis effuſi,qui eſt remiſſio peccatorum. Ibid.

Quare poſita ſunt illa verba *Pro vobis, & pro multis*? Reſp.ad ſignificandum fructum,& vtilitatem paſſionis.

A quo loco ſcripturæ ſumpta fuêre? Reſp.Illud verbum *Pro multis* ſumptum eſt à D.Mat.& illud *Pro vobis* à D.Luca,quæ Eccleſia ſpiritu Dei inſtructa, ſimul coniunxit.C.R.num.24. Match. 26. Luc. 22.

Quare nõ dicitur *pro omnibus*,cùm Chriſtus pro omnibus paſſus ſit? ℞.in paſſione Chriſti ait Cat.duo conſiderantur,Primò virtus paſſionis,& hæc reſpicit omnes , & nullũ excludit,ſecũdò fructus,quẽ homines ex illa percipiũt,& hæc non reſpicit omnes quia nõ omnes ſe reddũt capaces virtutis illiꝰ,ideo dicit Pro vobis,&nõ pro multis. Nu.24.

Quid Chriſtus intellexit illo verbo , *Pro vobis*? ℞. intellexit eos, qui aderant , vel delectos ex Iudæorum populo,quales erant diſcipuli , Iuda tamen excepto , cùm illis enim loquebatur.

Quid ſignificat illud verbum, *Pro multis*? Reſp.comprehendit reliquos ex Iudæis,& Gentibus.

Quomodo diſtinguuntur virtus , & fructus paſſionis?

Reſp. tanquam cauſa, & effectus, ſicut enim virtus Solis
Ibid. eſt cauſa: & fructus arborum effectus, & virtus medicinæ eſt cauſa, ſanitas verò eſt effectus, & fructus illius: ita virtus paſſionis eſt cauſa, fructus vero, & vtilitates, quas homines accipiunt ex illa, ſunt effectus.

Quare cùm virtus paſſionis ſit ad omnes, fructus illius pro multis, & non pro omnibus, ſunt? Reſp. quia ſicut infirmus poteſt nolle bibere medicinam ſibi paratam in qua ſit virtus ſanandi illum, ita homo per liberum arbitrium poteſt reſpuere virtutem paſſionis Chriſti ſibi oblatam, vnde priuabitur fructu illius, & ſic fit vt multi priuentur fructu paſſionis Chriſti.

Poſſunt-ne alia myſteria circa vtramque formam conſiderari? Reſp. ait Cat. plurima alia in huius conſecrationis verbis latent myſteria, quæ hic non explicantur, ſed aſſidua rerum diuinarum meditatione, & ſtudio quis per ſeipſum, Deo iuuante facilè aſſequetur.

De conſecratione, & tranſſubſtantiatione. Cap. IV.

Num. 9. 10. 26. QVare poſt conſiderationem materiæ, & formæ agitur de conſecratione? Reſp. Primò quia conſecratio eſt effectus formæ: ſecundò quia conſecratio eſt ipſius materiæ; *id eſt* illud quòd conſecratur, eſt materia, tertiò quia declaratio ipſius facilitat doctrinam eorum, quæ poſtea ſunt dicenda.

Quid eſt tractandum de conſecratione? Reſp. quid ſit conſecratio, quid eſt tranſſubſtantiatio, qua ratione habetur.

De conſecratione quid ſit. Num. 2.

3. p. q. 37. a. 1. QVid eſt conſecratio? Reſp. eſt actio, qua non ſacrum efficitur ſacrum.

Conſecratio in Euchariſtia & in aliis Sacramentis accipitur-ne eadem ratione? Reſp. non: ſed multum diuerſa; In aliis enim conſecratio eſt quædam benedictio materiæ, abſque eo quòd materia in aliquid aliud mutetur; In Euchariſtia autem aliter fit.

C. Tri. ſeſ. 13 c. 4. & c. 1. C. R. n. 19. 21. 40. 41. In Euchariſtia propriè quid eſt conſecratio? Reſ. Vera & propria diffinitio conſecrationis, & quæ maximè debet notari hæc eſt: Conſecratio in Euchariſtia eſt vera, & realis conuerſio totius ſubſtantiæ panis, & vini in totam ſubſtantiam corporis, & ſanguinis Chriſti.

Explicatio huius diffinitionis. Num. 3.

QVot particulæ ſunt in hac diffinitione? Reſ. tres: prima dicit illud quòd conuertitur nempe *ſubſtantiam panis, & vini*: ſecunda dicit illud in quod conuertitur, id eſt, *ſubſtantiam corporis, & ſanguinis Chriſti*, tertia dicit ipſam conuerſionem. C. Tri. ſeſ. 13. c. 4. & c. 2.

Quare non dicitur *panis, & vinum*, ſed *ſubſtantia panis & vini*? Reſ. quia in pane, & vino duo conſiderantur, ſubſtantia & accidentia, in conſecratione nulla ſit conuerſio accidentium, ſed tantùm ſubſtantiæ, manent enim accidentia, ſed ſubſtantia mutatur, & non manet. C. Tri. ſeſ 13. c. 2. C R. n. 26 &c.

Quare apponitu alia particula, *totius ſubſtantiæ*? Reſ. quia poſt conſecrationem nihil penitus manet de ſubſtantia panis, & eſt de fide. Ibid. C. Tri. ſeſ. 13. c 1. & c. 1 & 2. C.

Quare dicitur conuerſionem fieri in ſubſtantiam Corporis Chriſti? Reſ. quia corpus, & Sanguis Chriſti ſunt in Euchariſtia, vt dicetur, per modum *ſubſtantiæ* non autem *quantitatis*, vel *extenſionis*, vel *loci*. R. nu. 43. & 33 C. Tri. ſeſ. 13. c 2. C. T. ſeſ. 13. c

Quare dicitur *totius ſubſtantiæ*? Reſ. quia omne illud, quòd pertinet ad ſubſtantiam, & integritatem corporis vt oſſa, & nerui, verè & realiter in Euchariſtia reperitur. 1. & c. 2

Quare ponitur hæc particula *conuerſio*? Reſ. quia per illam propriè exprimitur conſecratio.

Qua ratione? Reſ. quia per illam non ſacrum. *id eſt* panis, & vinum, efficitur ſacrum; *id eſt*, corpus, & Sanguis Chriſti.

De Tranſſubſtantiatione. Num. 4.

QVot modis appellatur Conſecratio? Reſ. tribus: Primò dicitur Conuerſio: ſecundò Conſecratio: tertiò Tranſubſtantiatio. C. Tri. ſeſ. 1. c. 1. &c.

Quare dicitur Conuerſio? Reſ. quia vna res conuertitur in aliam. C. Tri. ibi. Ex Tri. ib. can. 4.

Quare dicitur Conſecratio? Reſ. quia res non Sacra conuertitur in Sacram, & fit Sacra.

Cur dicitur Tranſſubſtantiatio? Reſ. quia hæc conuerſio eſt mutatio de ſubſtantia in ſubſtantiam: ita vt tota ſubſtantia mutetur in totam ſubſtantiam.

Panis, & vini ſubſtantia in conſecratione dicitur-ne annihilari? R. non, ſed conuerti; vt dictum eſt & eſt de fide. Ibid. & C. Ro. nu. 31. Nu. 37.

Corpus, & Sanguis Chriſti in conſecratione incipit-ne eſſe per creationem, ita vt ex nihilo fiat? Reſ. non: ſed per conuerſionem panis, & vini in ipſum.

Num. 37. Corpus Chriſti incipit-ne eſſe in Euchariſtia per motum localem, ita vt deſcendat de cœlo, & veniat, in hoſtiã conſecratam? Reſp. non, quia ſic deſineret eſſe in cœlo; corpus enim non poteſt mutare locum, niſi deſerat priorem locum vbi erat, Chriſtus autem ſemper in cœlo eſt.

Num. 40. Conuerſio, & mutatio panis, & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti poteſt-ne dici generatio? Reſp. non, ſed debet dici tranſſubſtantiatio.

Quomodo differunt Generatio, & Tranſſubſtantiatio? ℞. ſic. Subſtantia corporea neceſſariò habet duas partes, quarum vna dicitur, materia, altera forma, & in Generatione fit mutatio ſolùm in forma, non autem in materia; manente enim eadem materia, formæ mutantur: vnde generatio quadam ratione poteſt dici transformatio, i. mutatio à forma in formam. At in tranſſubſtantiatione tota ſubſtantia mutatur in totam ſubſtantiam, quia mutatio fit ſimul, tum materiæ, tum formæ.

Tranſſubſtantiatio eſt-ne actio diuina, & miraculoſa, an naturalis: Reſp. ſummè miraculoſa.

Num. 40. & 18. Poteſt-ne explicari exemplo naturali? Reſp. non poteſt, quia natura talem actionem non producit.

Poteſt-ne oſtendi, quòd ſit credibile Deum poſſe hanc Tranſſubſtantiationem facere? Reſp. poteſt ſic: Primò ſi Deus potuit ex nihilo facere omnia, multo magis poterit ex vna re facere aliam; ſecundò ſi natura, poteſt mutare partem ſubſtantiæ in partem ſubſtantiæ, *id eſt*, formam in aliam formam: rationabile eſt, quòd Deus poſſit mutare totam ſubſtantiam in totam ſubſtantiam: tertiò ſi natura modico temporis ſpatio poteſt mutare per nutritionem cibum, & potum in carnem, & ſanguinem; cur Deus non poterit hoc facere ſua infinita virtute in inſtanti; Quod enim virtus finita facit in tempore, virtus infinita poterit in inſtanti.

Num. 38. &c. Poteſt-ne probari tranſſubſtantiatio hæc authoritate? Reſ. Cat. probat ſcriptura, traditione, vnanimi conſenſu, Patrum decretis Conciliorum Gener. & Summ. Pont. demum omni authoritate qua poſſit aliquid probari. Infini-

tis miraculis hæc veritas confirmata eſt, de probatione in cap. 17. dicitur.

Debet-ne diligenter inquiri, & doceri veritas tranſſub- N um.
ſtantiationis? ℞. non eſt curioſius inquirenda, ſed ad pri- 25 32.
mum articulum, qui eſt de omnipotentia Dei, & ad no- 38. 42.
num, qui eſt de authoritate Eccleſiæ eſt reducenda, cre-
dendo Deum poſſe facere omnia, & eſſe verum quòd Catholica Eccleſia docet, potiſſimum autem rudes de hac re docendi non ſunt.

De ſpeciebus Sacramentalibus. Cap. V.

COgnitio de ſpeciebus Sacramentalibus eſt-ne vtilis Num. 1.
ad explicationem Sacramenti Euchariſtiæ? Reſ. valdè vtilis eſt, quia in ipſis potiſſima ratio Sacramenti poſita eſt.

Quid debet tractari de illis? Reſp. Primò quid ſint; ſecundò quomodo ſint; tertiò quid ſignificent; quartò quare poſt conſecrationem dicantur panis, & vinum; quintò cur dicantur Sacramentales.

Quid ſunt ſpecies panis, & vini? Num. 2.

QVid ſunt ſpecies panis, & vini? Reſp. ſunt accidentia Num.
panis, & vini. 26.

Quid eſt accidens? Reſ. eſt illud, quòd adhæret, & ac- Ibid.
cidit ſubſtantiæ, & non eſt ſubſtantia. Ex C. R
N um.
Quæ vero differentia eſt inter ſubſtantiam, & accidens? 26.
℞. Primò, ſubſtantia eſt veluti homo, accidentia ſunt velu- C. Tri. ſeſſ. 13.
ti veſtimenta illius: ſecundò ſubſtantia conſtat ex materia c. 3. &
& forma rei, accidentia autem ſunt conditiones quæ huic c. 2.
materiæ & formæ aduenuint, veluti color & alia.

Quæ ſunt accidentia panis & vini? Reſp. color, odor, ſapor, quantitas, figura, & ſimilia.

Quot modis appellantur iſta accidentia? Reſp. Primo C. Tri.
dicuntur accidentia: ſecundo ſymbola: tertio ſpecies: quar- & C. R.
to dicuntur, licet impropriè, panis, & vinum, Cat. Rom. C. Tri. ſeſſ. 13.
num. 22. & 40. c. 2. &

Quare dicuntur accidentia? Reſ. quia adhærent, & ac- 3.
cidunt ſubſtantiæ, ſicut veſtes ei, qui veſtitus eſt.

Quare ſymbola? Reſ. quia ſunt veluti ſigna, vel indicia, Num. 26.
vel imagines alicuius rei; ideo etiam ipſam ſubſtantiam ſeſſ. 13.
indicant, & ſignificant, Catec. Rom. 12. & 17. c. 2. & 3
N um.
Cur dicuntur ſpecies? Reſpondeo, quia imaginem ſub- 25.

ſtantiæ ſenſibus repræſentant. Illud enim, quòd ſenſibus aliquid repræſentat, à Philoſophis ſpecies appellari conſueuit.

Num. 40. Cur dicuntur panis, & vinum? Reſ. ait Catec. poſt conſecrationem aliquando ſpecies panis appellantur panis: non quia ibi ſit aliquid de ſubſtantia panis, ſed quia habent ſpeciem, & ſimilitudinem, & apparentiam panis: deinde quia retinent vim nutriendi, quæ panis propria eſt; Sacra autem ſcriptura ſæpè appellat res cuiuſmodi eſſe videntur, vnde Angelos appellat homines, non quia ſint, ſed quia tales eſſe videntur.

Quomodo ſint in Eucharistia? Num. 3.

Seſ. 13. c. 2. C. Rn. 8. Species panis & vini per conſecrationem mutantur-ne in aliquid aliud? Reſ. non mutantur, ſed manent eadem ſolummodo ſuperadditur illis hoc, quod ſint Sacramentales: immò ipſum Sacramentum, & ſignum rei Sacræ.

ſeſ. 13 c 3. & 3. Quare ſuperadditur hoc? Reſ. quia ante conſecrationem erant ſymbola ſubſtantiæ panis, & vini: poſt conſecrationem verò ſunt ſignum, & ſymbolum corporis, & Sanguinis Chriſti C. R. num. 17.

Quis dedit illis hanc vim ſignificandi corpus & Sanguinem Chriſti? Reſ. verba conſecrationis.

Nu. 10. 27 & 38. C. Tri. ſeſ. 13. c 3. Qua ratione? Reſ. quia dum forma conſecrationis panis dicit, Contentum ſub iſtis ſpeciebus eſt corpus Chriſti; omnino dat illis ſpeciebus vim ſignificandi corpus Chriſti; ſicut enim cùm cerea premitur à ſigillo recipit impreſſionem ſigilli, quæ manet recedente ſigillo: ita verba conſecrationis prolata ſuper illas ſpecies, dant illi virtutem ſignificandi corpus, & ſanguinem Chriſti: ideo fiunt Sacræ, & Sacramentum, *id eſt*, ſignum rei ſacræ.

Num. 26. 44. ibid. Iſtæ ſpecies ante conſecrationem quomodo ſe habebant? Reſ. inhærebant ſubſtantiæ panis, & vini.

Poſt conſecrationem quomodo exiſtunt? Reſ. ſunt abſque vllo penitus ſubiecto.

Nu. 44 ſeſ. 13. c. 2. Nu. 44. Nu. 31. Quare ſunt ſine ſubiecto? Reſ. quia non poſſunt inhærere corpori Chriſti, non enim ſunt accidentia illius neque ſubſtantiæ panis & vini, cum nihil penitus de illa ibi ſit: ideo relinquitur, vt ſine vllo ſubiecto exiſtant.

Eſt-ne poſſibile hoc apud naturam? Reſ. nulla ratione

eſt poſſibile. Apud Deũ eſt ne poſſibile? R. omnia illi poſſibilia sũt: cùm enim ipſe dederit hãc legẽ naturę, vt accidẽs rei nõ poſſit ſeparari à re, cuius eſt accidẽs; & quod accidẽs non poſſit eſſe ſine ſubiecto: poteſt hanc legem diſpenſare faciendo, vt accidens ſeparetur à ſuo ſubiecto, ſeparare enim vnita lege naturali Deo difficile non eſt; & vt accidens ſit ſine ſubiecto: quod enim ſubiectum facit accidenti quoad eſſe, Deus per ipſum facere poteſt.

Eſt-ne de fide, quod ſpecies panis, & vini poſt conſecrationem exiſtant ſine vllo ſubiecto; Reſ. ita eſt, quia hæc fuit perpetua, & conſtans Catholicæ Eccleſiæ doctrina, plurimis teſtimonijs confirmata. Nu. 44. C. Tri. ſeſſ. 13. can. 2.

Quid ſignificant ſpecies panis, & vini? Num. 4.

QVid ſignificãt ſpecies panis & vini poſt conſecrationem? Reſ. ſignificant, vt dictum eſt primò paſſionem Chriſti præteritam: ſecundò corpus, & ſanguinem Chriſti, nec non gratiam, & alimentum, vel refectionem ſpiritualem præſentem; tertiò vitam æternam, & alia multa, ſicut iam dictum eſt, & ſuo loco dicitur, & hoc illis conuenit virtute formæ conſecrationis. Nu. 11.

Populi debentne doceri de ſignificatione harum ſpecierum? Reſ. maximè expedit illos docere ſicut in capite 2. dictum eſt, nempè de re contenta ſub ipſis; & de ſignificatione illarum. Nu. 11.

De contento ſub iſtis ſpeciebus. Cap. VI.

EXpeditne diligẽter explicare quid cõtineatur ſub ſpeciebus panis, & vini? Reſ. expedit ſupra quàm poteſt. Hæc enim veritas eſt baſis & fundamentum iſtius tractationis, & per illa omnia illuſtrantur & patefiunt. Nu. 27. 32. C. T. ſeſſ. 13. c. 1. C. T. ſeſſ. 13. c. 1.

quid debet conſiderari circa hoc? Reſ. duo: Primum quid contineatur ſub iſtis ſpeciebus ante conſecrationem, ſecundum quid contineatur poſt conſecrationem. & c. 2. C. Tri. ibid.

Quid continetur ſub illis ante conſecrationem? Reſ. ſola ſubſtantia panis, & vini.

Continetur-ne ante conſecrationem aliquid corporis, & ſanguinis Chriſti? Reſ. nihil penitus.

Quid continetur ſub illis poſt conſecrationem? Reſ. tota ſubſtantia corporis, & ſanguinis Chriſti.

Remanet-ne aliquid de ſubſtantia panis, & vini? Reſ. nihil penitus, & eſt de fide. Seſſ. 13. can. 2.

Quomodo Chriſtus ſit in Euchariſtia? Num. 4.

QVomodo Chriſtus modò eſt in cœlo? Reſ. eodem quo fuit in terra *id eſt*, vt ait C. T. iuxta modum exiſtendi naturalem. Seſſ. 13. c. 1.

In Euchariſtia eſtne iuxta modum exiſtendi naturalem? Reſ. ait Conc. Trid. ibi eſt alia quadam ratione quæ verbis exprimi vix poſſit: tamen Deo poſſibilis eſt & homo cogitatione per fidem illuſtrata aſſequi illam poteſt & ita conſtantiſſimè credere opus eſt, quia Eccleſia ſemper ita credidit & credit. Ibid.

Quibus verbis ſacrum Conc. explicat hanc rationem, qua Chriſtus in Euchariſtia continetur? Reſ. iſtis: Primò ſic dicit: Poſt panis, & vini conſecrationem Chriſtus verè, realiter, & ſubſtantialiter ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium continetur, & paulo poſt ait Chriſtum iuxta modum exiſtendi naturalem eſſe in cœlo: in aliis vero multis locis, vbi eſt ſacra Euchariſtia, adeſſe ſua ſubſtantia, & nobis Sacramentaliter eſſe præſentem. Vnde apparet, quòd ſacrum Concilium quatuor verbis explicat modum, quo Chriſtus eſt in Euchariſtia: Primùm eſt *verè*, ſecundum *realiter*, tertium *Sacramentaliter*, quartum *ſecundum ſubſtantiam*. Seſſ. 13. c. 1.

Quid ſignificat verè? Reſ. quòd ſit veritas, non imaginatio Chriſtum in Euchariſtia eſſe, & quòd ibi non ſit tantummodo vt in ſigno vel figura, aut virtute. C. Tri. ſeſ. 13. c. & c. 1.

Quid ſignificat *realiter*? Reſ. ſignificat in Euchariſtia non adeſſe tantummodo figuram, vel imaginem, vel vmbram, vel ſimilitudinem: vel ſignum, vel apparentiam, aut repræſentationem Chriſti, aut corporis, & Sanguinis eius, ſed ipſummet Chriſtum: *realiter* enim ſignificat, accipi rem & non memoriam, vel ſignum, vel imaginem rei, pictura enim hominis realiter non eſt homo. C. R. q. 17. & 38 &c.

Quid vult dicere ſacrum Concilium cum ait, Chriſtum in Euchariſtia contineri Sacramentaliter: in cœlo autem ſecundum modum exiſtendi naturalem? Reſ. vult dicere, quòd Chriſtus idem omninò manens, duplicem habet modum exiſtendi, vnum naturalem, & hoc modo exiſtit in cœlis ad dexteram Patris, alium non naturalem, ſed Sacramentalem, & hunc habet in Sacramento Euchariſtiæ. Seſſ. 13. c. 1.

poris,& ſanguinis eius,ſed tantùm pertinent ad modũ eſſendi naturalem, vel glorioſum,veluti eſſe in magno, vel paruo loco:ab omnibus poſſe inſpici, & tangi:gloriam, & majeſtatem eius videri:non ſunt in corpore, & ſanguine Chriſti,pro vt in Euchariſtia contenta ſunt.

Quæ ſunt iſta quæ deſunt? Reſ.hæc ſimilia,poſitio,eſſe viſibile,tangibile,& apparere glorioſum, occupare magnum vel paruum locum. ibid.

Quomodo differunt modus eſſendi naturalis,& Sacramentalis? Reſ.Chriſtus in eſſe naturali habet quædam, quæ non habet in Sacramentali,& in Sacramentali habet quædam,quæ non habet in naturali, vt patet ex dictis, ideo eſt differentia. C. Tri. ſeſſ. 13. c. 1. 2. 8. C. R.

In quot conueniunt:Reſ.in tribus:Primò quia ita Chriſtus verè eſt in Sacramento, ſicut in cœlo:ita enim verus eſt homo veſtitus regio habitu,ſicut ſeruili: ita in luce poſitus apparens ſicut in tenebris latens: ſecundò ita realiter Chriſtus eſt in Sacramento, ſicut in cœlo, quia eadem res,*id eſt* Chriſtus,& ibi, & hìc reperitur: tertiò tota ſubſtantia Chriſti ita eſt in Sacramento ſicut in cœlo, quòd ſi aliqua deſunt,illa non ſunt de ſubſtantia, ſicut ea, quæ dicta ſunt. C. T. & C. R. Ibid.

Debet-ne notari declaratio huius termini *ſubſtantialiter?* Reſ.ab his, qui volunt magis diſtinctè intelligere debet maximè notari:quia ab ipſo plurimæ tolluntur difficultates.

Quomodo tolluntur?Reſ.quia ex hoc oſtenditur totum Chriſtũ eſſe ſub quauis minima particula: & quod ex diuiſione Hoſtiæ non ſequitur diuiſio per modum quantitatis in corpore Chriſti, ſed in hac diuiſione ſemper totum corpus,in qualibet parte manet,ſine vlla Domini noſtri mutatione,vel augmento,vel decremento. C. Tri. ſeſſ. 13. c. 3. C. R. n. 36. & 48.

Quomodo eſt hoc? Reſpond. expeditè viſum eſt ponere ipſa verba Catech. qui ita ait. Deinde vero doceant, ſcilicet Paſtores, Chriſtum Dominum in hoc Sacramento,vt in loco,non eſſe. Etenim locus res ipſas conſequitur,vt magnitudine aliqua præditæ ſunt: Chriſtum verò Dominum ea ratione in Sacramento eſſe non dicimus, vt magnus aut paruus eſt, quòd ad quantitatem attinet, ſed vt ſubſtantia eſt.Subſtantia enim panis in Chriſti ſub- Nu. 43.

Ex. C. Tr. vbi ſup. Ex C. Tri. ſeſ. 13. c. 1. & 8. C. R. n. 26. 31. 45.

Idem corpus Chriſti poteſt-ne habere plures modos exiſtendi? Reſ. ita eſt.

Quâ ratione? Reſ. corpus Chriſti habet triplicem modum eſſendi: Naturalem; & iuxta hunc eſt viſibile, tangibile, & fuit paſſibile, & mortale. Glorioſum, & per hunc habet claritatem, ſubtilitatem, impaſſibilitatem. Et Sacramentalem & iuxta hunc velatum exiſtit, & latet ſub ſpeciebus panis, & vini.

Ex C. T. & C. R. vbi ſup.

Poteſt-ne hoc declarari exemplo? Reſ. poteſt ſic: aliquibus, rex poteſt multiplicem habere modum exiſtendi. Naturalem, quia exiſtit iuxta naturam hominis. Regium, & hic eſt, quando ſedet in throno cum diademate, & ſceptro, *&c.* ſi verò ſub amictu pauperis, & ſerui lateat, ſic habebit modum eſſendi qui conuenit ſeruo. Sic itaque Sacrum Conc. dicit, Chriſtus eſt omnino idem, tum qui in cœlo exiſtit modo naturali, tum qui in Euchariſtia modo Sacramentali reperitur.

Ex C. T. vbi ſup. Ex C. Ro. Num. 43.

Quare Chriſtus in Euchariſtia non habet modum exiſtendi naturalem, & glorioſum? Reſ. quia modus naturalis exiſtendi requirit vt corpus viſibile, & tangibile ſit: & vt ſit ſecundum quantitatis extenſionem in loco, & tali, & tanto; modus verò glorioſus reſpectu noſtri eſt, vt videatur gloria, & majeſtas eius qui glorioſus exiſtit: Chriſtus autem in Euchariſtia iſta non habet: ipſe enim & eius gloria non videntur, ſed velata exiſtunt.

C. Tri. ſeſ. 13. c. 38. & c. 2. & ſeſ. 22. c. 1.

Quid eſt Chriſtum in Euchariſtia habere eſſe Sacramentale? Reſ. eſt Chriſtum ita eſſe velatum, & ita latere ſub accidentibus, & ſpeciebus panis, & vini, vt nec ipſe, nec eius gloria poſſit videri; ſed tanquam ille rex, qui latet ſub veſtimentis ſerui; ita tamen intelligendo, quod à dictis ſpeciebus realis præſentia Chriſti ſignificetur; atque ita habere modum eſſendi Sacramentalem eſt habere eſſe velatum; latens & ſignificatum à ſpeciebus Sacramentalibus, qui modus omninò non eſt naturalis, neque glorioſus, ſed ſummè miraculoſus.

Seſſ. 13. cap. 1.

Quid ſignificat vltima particula *ſecundũ ſubſtantiam*, vel ſua ſubſtantia, vel ſubſtantialiter? Reſ. ita ſignificant multa: Primò enim declarant quòd tota Chriſti ſubſtantia in Euchariſtia continetur: ſecundò manifeſtant quòd aliqua, quæ non ſunt de ſubſtantia Chriſti, vel corporis

poris,& ſanguinis eius,ſed tantùm pertinent ad modũ eſſendi naturalem, vel glorioſum,veluti eſſe in magno, vel paruo loco:ab omnibus poſſe inſpici, & tangi:gloriam, & majeſtatem eius videri:non ſunt in corpore, & ſanguine Chriſti,pro vt in Euchariſtia contenta ſunt.

Quæ ſunt iſta quæ deſunt? Reſ.hæc ſimilia,poſitio,eſſe viſibile,tangibile,& apparere glorioſum, occupare magnum vel paruum locum. Ibid.

Quomodo differunt modus eſſendi naturalis,& Sacramentalis? Reſ.Chriſtus in eſſe naturali habet quædam, quæ non habet in Sacramentali,& in Sacramentali habet quædam,quæ non habet in naturali, vt patet ex dictis, ideo eſt differentia. C. Tri. ſeſſ. 13. c.1.2.8. C. R.

In quot conueniunt?Reſ.in tribus:Primò quia ita Chriſtus verè eſt in Sacramento, ſicut in cœlo:ita enim verus eſt homo veſtitus regio habitu,ſicut ſeruili: ita in luce poſitus apparens ſicut in tenebris latens: ſecundò ita realiter Chriſtus eſt in Sacramento, ſicut in cœlo, quia eadem res,*id eſt* Chriſtus,& ibi, & hìc reperitur: tertiò tota ſubſtantia Chriſti ita eſt in Sacramento ſicut in cœlo, quòd ſi aliqua deſunt,illa non ſunt de ſubſtantia, ſicut ea, quæ dicta ſunt. C.T.& C. R. Ibid.

Debet-ne notari declaratio huius termini *ſubſtantialiter*? Reſ.ab his, qui volunt magis diſtinctè intelligere debet maximè notari:quia ab ipſo plurimæ tolluntur difficultates.

Quomodo tolluntur?Reſ.quia ex hoc oſtenditur totum Chriſtũ eſſe ſub quauis minima particula: & quod ex diuiſione Hoſtiæ non ſequitur diuiſio per modum quantitatis in corpore Chriſti, ſed in hac diuiſione ſemper totum corpus,in qualibet parte manet,ſine vlla Domini noſtri mutatione,vel augmento,vel decremento. C. Tri. ſeſſ.13.c 3.C. R. n. 36. & 48.

Quomodo eſt hoc? Reſpond. expeditè viſum eſt ponere ipſa verba Catech.qui ita ait. Deinde vero doceant, ſcilicet Paſtores, Chriſtum Dominum in hoc Sacramento,vt in loco,non eſſe. Etenim locus res ipſas conſequitur,vt magnitudine aliqua præditæ ſunt: Chriſtum verò Dominum ea ratione in Sacramento eſſe non dicimus, vt magnus aut paruus eſt, quòd ad quantitatem attinet, ſed vt ſubſtantia eſt.Subſtantia enim panis in Chriſti ſub- Nu.43.

ſtantiam nõ in magnitudinem,aut quãtitatem conuertitur. Nemo verò dubitat ſubſtantiam æque in paruo: atque in magno ſpatio contineri,& aëris ſubſtantia,totaque eius natura ſic in parua vt in magna aëris parte,itẽque tota aquæ natura non minus in vrnula,quàm in flumine inſit neceſſe eſt.Cui igitur panis ſubſtantiæ *corpus Domini noſtri ſuccedat*: fateri oportet ad eundem planè modum in Sacramento eſſe,quomodo panis ſubſtantia ante conſecrationẽ, ea vero vtrum ſub magna, an, ſub parua quantitate eſſet, nihil ad rem omnino pertinebat.Et iſta verba diligẽter cõſideranti magnã afferunt ſacræ Euchariſtiæ cognitionem.

Ibid. Quid vult dicere Catech.Reſ.vult dicere,quòd corpus Chriſti eſt in Sacramento non vt magnum vel paruum;vel viſibile,vel glorioſum,ſed ibi reperitur,vt eſt ſubſtantia;& tali ratione ſicut priùs ſubſtãtia panis erat ſub illis ſpeciebus,ex quo fit (vt Philoſophi omnes ſciunt)quòd in quacumque minima particula ſit tota corporis Chriſti ſubſtantia ad quam nihil refert an ſit magna,vel parua.

Quomodò ad ſubſtantiam nihil refert an ſit magna vel parua?Reſ.Primò quia quantitas eſt accidẽs,accidens autẽ non eſt de natura ſubſtantiæ:ſecundò quia in aëre,& aqua & alijs hoc manifeſtè apparet: ſubſtantia enim & natura aquæ ita eſt in gutta aquæ ſicut in toto mari,& ſubſtantia ignis ita eſt in candela,ſicut in fornace accenſa:tertiò,quia corpus infantis in vtero matris; vel modo geniti,ita habet ſubſtantiam,& naturam corporis,ſicut in ætate virili,& tamen quantitatem ita magnam non habet. Ideo certum eſt ita eſſe, quod ad ſubſtantiam rei nihil refert, quantum ad rationem ſubſtantiæ,an ſit in magno,vel paruo loco;an videatur in die vel non videatur in nocte:an aliqua,vel nulla veſte tegatur:& ſic ſequitur, quod idem omnino Chriſtus eſt in cœlo,& in Euchariſtia, licet modus eſſendi aliqua ratione diuerſus ſit.

Quod totus Chriſtus ſit ſub vtraque ſpecie ex vi verborum, & per realem concomitantiam.

Num. 5.

C. Tri. ſeſ.13.c 3.Cab. TOtus Chriſtus continetur-ne ſub ſpecie panis, & ſub quauis parte ipſius ſpeciei?Reſ.eſt de fide ita eſſe.

Idemne debet dici de ſpeciebus vini? Reſ. idem.

Corpus ſanguis, anima & diuinitas continentur ne ſub ſpeciebus panis eadem ratione qua continentur etiam ſub ſpeciebus vini? Reſ.ait Conc.& Cat.contineri quidem ſed aliqua diuerſa ratione.

Quænam eſt iſta diuerſa ratio? Reſ.talis, ſub ſpeciebus panis continetur tantummodo corpus ex vi verborum, ſeu ex vi Sacramenti, ſeu ex vi, & efficientia, vel efficacia conſecrationis; ſanguis verò anima, & diuinitas continentur ex vi naturalis connexionis, & concomitantiæ; ſub ſpeciebus autem vini, Sanguis tantummodo continetur ex vi verborum:corpus verò, anima,& diuinitas per realem concomitantiam: & Sacrum Concilium Trident. ſic docet. Seſſ.13. c.3. C. R.n.34 ſeſ.13.c 3.

Quid eſt contineri ex vi conſecrationis,vel Sacramenti, vel verborum? Reſpondeo quia conſecratio panis fit his verbis; *hoc eſt corpus meum*:& non dicit Sanguis, anima diuinitas:ſequitur quòd illa verba conſecrationis habeant ſolummodo vim efficiendi conuerſionem panis in corpus Chriſti, & ideo corpus Chriſti ibi eſt ex vi conſecrationis, & verborum: alia autem non ſunt ex tali vi,quia verba non proferunt præter corpus ab ipſis fieri aliquid aliud. C.T.& C. Ro. ibid.

Differunt-ne verba,conſecratio, & Sacramentum? Reſpondeo,aliqualiter.Conſecratio,eſt ipſa conuerſio panis in corpus Chriſti. Verba ſunt forma iſtius conſecrationis: Sacramentum vero ſunt ipſæ ſpecies.Iſtæ enim ſunt ſignũ rei Sacræ, ſed ex vi formæ conſecrationis ſuper ipſas prolatæ. Num. 8.19.& 40.

Species panis ſignificant-ne tantùm corpus Chriſti? Reſ. eſt,quia à forma conſecrationis accipiunt vim Sacramenti, & ſigni,& iſta ſignificant tamen adeſſe corpus. Num. 34.

Quinam vtuntur his verbis; vi conſecrationis, verborum, & Sacramenti? Reſ.Conc. Trid.vtuntur hoc modo dicendi. Ex vi verborum,Catec.& Theol. vtuntur iſtis, ex vi verborum, & ex vi conſecrationis, quæ omnia idem dicunt. C.Tri. ſeſ. 13. cap. 3. & Ro. Num. 34. ibid.

Quâ ratione? Reſ. omnis ratio Sacramenti, quæ conuenit ſpeciebus panis, & vini conuenit illis per conſecrationem: ſpecies enim per conſecrationem efficiuntur Sa-

cramentum, & ſignum rei Sacræ per conſecrationem effectæ. Ipſa verò conſecratio perficitur per verba, quæ verba non habent vim efficiendi aliud quàm illud quòd ſignificant. Cùm itaque iſta verba: *hoc eſt corpus meum*; ſignificent tantùm adeſſe corpus, conſecratio non habebit vim efficiendi aliud, quàm corpus; tota enim vis conſecrationis procedit à verbis, & à forma ipſius: quia autem omnis vis ſpecierum eſt à conſecratione, ſignificant enim tantùm illud quòd conſecratione effectum eſt, & accipiunt vim ſignificandi à verbis conſecrationis: ideo ſpecies panis ex vi Sacramenti corpus, & non aliud ſignificabunt; & continebunt.

D. Tri. Quis vtitur hoc modo dicendi: *Ex vi naturalis*
ſeſ. 13. c. *connexionis, & concomitantiæ*? Reſ. Theologi, Catech.
3. D. R. n. 34. D & Sacrum Conc. Trident.

T. ſeſſ. 13. c. 7. Significant-ne idem connexio, & concomitantia? Reſ.
D. Tri. connexio eſt tanquam cauſa, cõcomitantia tãquã effectus.
& D. R. Quã ratione? ℞. connexio eſt quædam coniunctio ali-
Ibid. quorum, ita vt ſimul eſſe neceſſe ſit. Concomitantia eſt effectus talis connexionis, quia ex eo quòd duo ſunt connexa, neceſſe eſt vt ibi eſt vnum, ibi ſit etiam aliud.

Ibid. quare dicitur concomitantia naturalis? Reſ. quia corpus viuum naturaliter habet annexum ſanguinem, & animam: aliter enim viuum non eſſet.

Ibid. Quomodo ex naturali concomitantia ſub ſpeciebus panis continetur ſanguis, anima, & diuinitas? Reſ. quia cum ibi ſit corpus viuum; neceſſe eſt quòd habeat ſanguinem, & animam; & quia eſt corpus Chriſti, neceſſe eſt quòd habeat annexam diuinitatem.

Ibid. Idem-ne debet dici de ſanguine? Reſ. idem.

Quare Chriſtus voluerit eſſe Sacramentum Euchariſtiæ & quali ratione. Num. 6.

D. Tri. QVare Chriſtus voluit relinquere Eccleſię Sacramen-
ſeſ. 13 c. tum Euchariſtiæ? ℞. ob tria: Primò vt Eccleſia ſpon-
2. D. R. ſuam, & Deum ſuum ſemper haberet realiter præſentem:
num. 32 ſecūdò vt in terris haberetur Sacrificium Deo acceptiſ-
74. nu. 2. & 35. ſimum: tertiò, vt homines haberent cibum, & refectio-
& 45. nem ſpiritualem.

Nonne poterat Chriſtus relinquere ſeipſum manife-

ſtum,atque viſibilem? Reſ. poterat, ſed melius fuit fieri quòd ipſe fecit.

Cur voluit corpus ſuum ſacris velaminibus occultare? Reſ.Primò,vt diſtingueret Eccleſiã Militantem à Triumphante:ſecundò vt præberet fidelibus occaſionem merendi per fidem:tertiò ne infidelibus daretur occaſio ſcandali & calumniæ ſi Chriſtiani comederent Chriſtum in propria ſpecie. Ibid.

Quomodo per hæc velamina Eccleſia Militans diſtinguitur à Triumphante? Reſ.quia Synagoga habuit Chriſtum non verè & realiter,ſed figuram ſolummodo;Eccleſia Militans habet illum verè,& realiter,ſed non manifeſtum & viſibilem. Triumphans verò habet verè realiter, gloriosè & apparenter.Eccleſia igitur habet magis, quam Synagoga quia Chriſtus illi realiter eſt præſens : habet verò minus quàm Triumphans,quia non manifeſtum,ſed velaminibus obuolutum habet. Num. 32.

Quomodo Chriſtum latere,meriti & fidei occaſio eſt ? Reſ.quia fideles credendo, & adorando Chriſtum latentem per fidem meritum habent. Num. 45.

Quare Chriſtus voluit quòd velamina quibus corpus ſuum tegitur eſſent ſpecies panis,& vini?Reſ.Primò,quia cùm vellet eſſe cibus,alimentum, & refectio fidelium:voluit latere ſub tali velamine, quod ipſum alimentum eſſe ſpirituale declararet. Num. 8.&45

Nonne poterat dare carnem ſuam in cibum,cùm etiam homo carnibus veſci poſſit?Reſ.nullo modo decebat.

Quare non?Reſ.Primò,quia natura hominum maximè abhorret veſci eſca humanæ carnis,& ſanguinis potione, pane autem,& vino maximè delectatur:ſecundò quia ſi fideles Chriſtum in propria ſpecie manducarent,non poſſemus ab infidelium calumnia liberari & illis ſcandalum magnum eſſet. Ibid.

Ex hac reali præſentia Chriſti prouenitne magna dignitas legi Euangelicæ & Eccleſiæ ? Reſ. ſupra quàm dici poteſt maxima. Nu. 32.

Quare tanta ? Reſ. Primò quia habent Deum ſuum reipſa præſentem : ſecundò quia modo ſibi proprio præſens eſt : tertiò quia non tantùm eſt præſens, ſed verus cibus,& Sacrificium exiſtit. Ibid.

De probatione eorum, quæ dicta ſunt. Cap. VII.

Num. 26.&c. CAtechiſmus probatne ea quæ dicta ſunt? R.probat. Quænam concluſiones probantur ab illo? Reſ.tres potiſſimum:Prima eſt,ſub ſpeciebus panis,& vini verè, & realiter contineri corpus, & ſanguinem Chriſti: ſecunda eſt, poſt conſecrationem nihil penitus de ſubſtantia panis, vel vini remanere ſub illis ſpeciebus, ſed totum ſubſtantiam panis,& vini conuerſam eſſe per tranſſubſtantiationem in corpus & ſanguinem Chriſti: tertia eſt accidentia, & ſpecies poſt conſecrationem manere ſine vllo ſubiecto.

C.Tri. ſeſ. 13. c. 3. & c. 1. &c. C. T. ſeſſ. 13. c. 1. & cap. 1. n. 27. &c. Quare has concluſiones,& veritates probat? Reſ. quia his probatis omnia,quæ ad Euchariſtiam pertinent, quadam ratione apertiſſima fiunt; ſecundò iſtas à Concil. Trident.accepit.

Quænam earum concluſionum eſt principalis? Reſ. Prima eſt principaliſſima, & illa probata omnia patefiunt; ſecunda enim,& tertia concluſio à Prima dependent,C.R. num.47.44.

Quomodo Catechiſ.probat realem præſentiam Chriſti in Euchariſtia? Reſ. probat apertiſſimè quinque modis. Primò ex pluribus locis Sacræ Scripturæ,nempe ex Euangeliis,& Apoſtolo Paulo, qui hoc aptiſſimè docet, & hæc loca Scripturæ adducit iuxta interpretationem ſanctæ & Catholicæ Eccleſiæ, & hæc omnia Apoſtolica traditione confirmantur: ſecundò probat ex vnanimi conſenſu SS. Patrum, & aliquorum adducit præciſis verbis authoritatem: tertiò adducit vnanimem conſenſum vniuerſæ Eccleſiæ in quocumque tempore: quartò ad hanc veritatem confirmandam adducit teſtimonium, 7.Conciliorum, & illorum Pontificum, qui talia Concilia congregarunt 5. probat ex primò, & nono artic.Symboli Apoſtolici: has autem authoritates in ipſomet Catechiſ. videre rectius erit.

Num. 37.&c. Quomodo probat ſecundam concluſionem, quod poſt conſecrationem ſub ſpeciebus panis & vini nihil maneat de ſubſtantia eiuſdem panis, & vini? Reſ.Primò adducit quatuor loca ſacræ,& Euãgelicæ Scripturæ,ex quibus manifeſtè ita eſſe declaratur:ſecundò probat teſtimoniũ triũ Cõciliorum Lateranenſis magni,Florentini,& Tridentini,

& refert propria verba Conc.Trid. quibus declarat hæreſim eſſe aliter affirmare; tertiò probat vnanimi conſenſu Nu. 44 Sanctorum Patrum, quæ omnia traditione etiam confirmantur.

Quomodo probat tertiam, nempè quod accidentia ſint ſine ſubiecto? Reſ.probat ob neceſſariam ſequelam ex prima,& ſecunda concluſione.

Quomodo ſequitur ex illis?Reſ.accidentia panis,& vini poſt conſecrationem manere,& certum,& ſenſibile eſt;vel Ibid. ergo habent ſubiectum, vel non habent: ſi non habent, vera eſt concluſio,quę modo poſita eſt;ſi dicantur habere, illud ſubiectum omnino erit,vel ſubſtantia panis, & vini, vel ſubſtantia corporis,& ſanguinis Chriſti; Primum eſſe non poteſt;quia,vt ait ſecunda concluſio nihil penitus manet de ſubſtantia panis,& vini, corpus etiam Chriſti non poteſt eſſe ſubiectum,quia illa non ſunt accidentia corporis Chriſti, & vnum accidens non poteſt inhærere alicui corpori,niſi accidens illius fiat;ideo ſine ſubiecto omnino erunt.Et talis eſt ſenſus totius Eccleſiæ.

Vbi Catech.explicat, & probat dictas tres concluſiones? Reſ.de Prima agit à num.26.vſque ad 37.de ſecunda concluſione tractata num. 37. vſque ad 44. de gratia concluſione agit in num.44.& 45.& ibi dicta licet videre.

De cultu,& veneratione ſanctiſſimo Sacramento exhibenda. Cap. VIII.

OMnes fideles debent-ne edoceri de cultu, & venera- C. R. tione huic Sacramento exhibendis? Reſ.ita eſt, quia num.1. omnes fideles tenentur ſummum cultum huic Sacramen- C. Tri. to exhibere. ſeſſ. 13. c.55.

Quis cultus debetur illis? Reſ.latriæ, & Conc.Trid.de- Seſſ.13. terminat de fide; & ait in Eccleſia Catholica ſemper fuiſ- c. 5. & ſe hunc morem talem cultum illi præbendi. can.6.

Quis eſt iſte cultus latriæ? Reſ. ait Conc. Trid. ille ipſe qui Deo vero debetur.

Quare hoc?Reſ.ait Conc. quia in hoc Sacramento ve- Ibid. rè præſens eſt vnigenitus filius Dei, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum dixit, ***Et adorent eum omnes Angeli Dei.***

Poteſt-ne probari ex ſcriptura talem cultum illi præbendum? Reſ. poteſt, & Scriptura & ratione.

Ex quo loco ſcripturæ? Reſ. præcipuè ex Epiſt. ad Heb.
ibid. cap. 1. vbi Pater æternus introducit filium ſuum, vt omnes Angeli eum adorent: adoratio autem propriè accepta cultus latriæ eſt, & debitus ſoli Deo: ſecundò quia Magi procidentes adorauerunt eum: tertiò quia ab Apoſtolis in Galilæa adoratus eſt.

Quomodo ratione? Reſ. quia vbicumque eſt Deus, ibi cultus diuinus debetur illi: ſi ergo Chriſtus eſt verus Deus, & verè in hoc Sacramento præſens eſt: ergo cultus diuinus, nempe latriæ, debetur illi.

Debetur-ne illi cultus fidei, ſpei, charitatis, *id eſt*, cultus internus? Reſ. debetur.

Seſſ. 13. c. 6. & c. 7. Debetur-ne etiam externus? Reſ. ita eſt.

Sacramentum hoc poteſt-ne ſeruari in Sacrario, ac pixide etiam poſt Miſſam completam? Reſ. ait Conc. Trid. conſuetudo aſſeruandi in Sacrario ſanctam Euchariſtiam adeo antiqua eſt, vt eam etiam Nicænum Concilium agnouerit, & determinat de fide poſſe.

Licet-ne publice populis proponere Sacramentum Euchariſtiæ, vt ab illis adoretur? Reſ. Conc. Trid. determinat de fide licere.

Ibid. c. 6. Seſſ. 13. c. 6. & c. 7. Licet-ne deferre Euchariſtiam ad infirmos? Reſ. Conc. Trid. determinat de fide licere: & ſtatuit, vt talis mos retineatur & appellat illum ſalutarem, & neceſſarium & ſummæ æquitati, & rationi coniunctum: & ait in multis Concilijs præceptum fuiſſe, & ex vetuſtiſſimo Catholicæ Eccleſiæ more obſeruatum fuiſſe.

Ibid. Seſſ. 13. c. 5. & c. 6. Poteſt-ne feſtiua aliqua celebritate veluti corporis Chriſti venerari? Reſpond. Conc. Trid. determinat de fide poſſe.

Poteſt-ne ſolemniter circungeſtari in proceſſionibus ſecundum laudabilem, & vniuerſalem Eccleſiæ ſanctæ ritum, & conſuetudinem, veluti in Proceſſione diei feſti corporis Chriſti? Reſ. de fide poſſe.

Quâ ratione celebritas diei feſti, & proceſſionis corporis Chriſti eſt introducta? Reſ. Conc. Trid. ita de hac re
Ibid. ait. Declarat præterea ſancta Synodus piè & religiosè admodum in Dei Eccleſia inductum fuiſſe hunc morem.

vt ſingulis annis peculiari quodam,& feſto die præexcelſum hoc,& venerabile Sacramentũ ſingulari veneratione, ac ſolemnitate celebraretur,vtque in proceſſionibus reuerenter,& honorificè illud per vias & loca publica circumferretur. Æquiſſimũ eſt enim ſacros aliquos ſtatutos eſſe dies,quibus Chriſtiani omnes ſingulari, ac rara quadam ſignificatione gratos & memores teſtentur animos erga communem Dominum,& Redemptorem pro tam ineffabili & planè diuino beneficio,quo mortis eius victoria,& triumphus repræſentatur.Atque ſic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio, & hæreſi triumphum agere,vt eius aduerſarij in conſpectu tanti ſplendoris, & in tanta vniuerſæ Eccleſiæ lætitia poſiti,vel debilitati, & confracti tabeſcant vel pudore affecti, & confuſi aliquando reſipiſcant.

Debent-ne iſta omnia doceri,& conſiderari? Reſ.ſicut Conc.Tr. indicauit dignum,vt iſta ab ipſo conſiderarentur,& docerentur: idem omnino ab aliis vtiliſſimum debet exiſtimari. Ibid.

De fine,& effectu ſacra Euchariſtia. Cap. IX.

EXpedit-ne cognoſcere finem, & effectum Euchariſtiæ:Reſp.expedit multum. Seſſ. 54. cap.7.

Ad quid?Reſ.quia hac ratione ſcitur, quâ intentione ad Euchariſtiam ſit accedendum. Ex C. R.ibi. C.Tri. ſeſ. 13.

Quis eſt finis illius? Reſ. alius eſt principalis, alius eſt minùs principalis. c.2. ibid. & ſeſ.

Quis eſt finis principalis?℞.iſti tres.Primus,vt in medio populi Chriſtiani Chriſtus verè & realiter eſſet præſens,licet latenter,& occultè.Secundus vt fideles haberét cibum,& potũ,*id eſt* alimentum,& refectionem ſpiritualem. Tertius vt daretur Sacrificium laudis,& gratiarum actionis Deo Patri. Primus reſpicit Euchariſtiam vt eſt Sacramentum ſine vſu: ſecundus reſpicit illam,vt eſt Sacramentum cùm vſu: tertius vt eſt Sacrificium. 22. c.1. C.Ro. n.32. & 70.

Qui ſunt fines ſecundarij,vel minus principales? Reſ. Primus eſt vt homini detur pignus,& ſignũ infiniti amoris,quo Chriſtus dilexit illũ:ſecundus vt eſſet memoriale paſſionis Chriſti: tertius vt eſſet arctiſſimum vinculum, quo fideles tanquam multa membra in vnum corpus colligantur;quartus vt homo per hoc Sacramentũ Chriſto ca- C.Tri. ſeſ. 13. cap.2. C.Ro. n.3.45. 46.&c.

piti ita vniretur, vt cùm ipſo fieret vna res; quintus vt homo per illud haberet omnia bona & auxilia, & dona ſpiritualia; ſexus vt homo manendo in Chriſto & communicando de vita Chriſti poſſet ſicut palmes, qui manet in vite fructū plurimum bonarum operationum afferre: ſeptimus vt materia vitæ & paſſionis Chriſti fideli populo cōmunicarentur: octauus vt homini daretur pignus, & ſpes hæreditatis æternæ: nonus vt Chriſtus honoraretur ab homine in terris vbi pro homine tanta pati dignatus eſt: decimus, vt Eccleſia declararetur ſupra Synagogam, dum retinet in re quòd illi in figura contingebat, & fiat propè Eccleſia triumphans vno tantùm gradu diſtans ab illa. Demum infinitæ rationes finales conueniunt quatenus Sacrificium eſt, de quibus ex parte ſuo loco dicetur.

DOCTRINA CONCIL.

TRIDENT. ET CATECH. ROMANI.

De Communione, & vſu Euchariſtiæ.

TRACTAT. II.

Nu. 0. C. Tr. ſeſſ. 13. can. 4. SAcramentum, & vſus Sacramenti ſunt-ne idem, an diſtinguantur? Reſ. in aliis Sacramētis ſemper ſimul ſunt Sacramentum, & vſus illius: imò ipſa Sacramenta vſu perficiuntur. In Euchariſtia autem, Sacramentum, & vſus diuerſæ ſunt res.

Poteſt-ne dari Sacramentū Euchariſtiæ ſine vſu illius?
Seſſ. c. 4. ℟. poteſt, veluti cùm aſſeruatur in Sacrario, vel in pixide.
Ibidem Vſus Euchariſtiæ poteſt-ne eſſe ſine Sacramentō? ℟. Sacramentum Euchariſtiæ poteſt eſſe ſine vſu: vſus autem non poteſt eſſe ſine Sacramento.

Num. 3. In communione Euchariſtia eſt-ne Sacramentum? Reſ. eſt, quia ſignificat, & efficit gratiam in eo, qui recepit Sacramentum.

De doctrina populis tradenda.

QVæ doctrina fideli populo eſt accommodata? Reſ. ex Conc.Tr. colligitur, quòd quilibet Christianus tr a potiſſimum de hoc Sacramento deberet ſcire: primò realem præſentiam Chriſti in hoc Sacramento; ſecundò vim,& efficientiam,ſeu vtilitates huius Sacramenti; tertiò vſum,& præparationem ad illud. Seſſ.13. c.1. & ſeſſ. 14.c.7. R.

2 Subtilitates quæ pertinent ad naturã Sacramenti ſuntne populis proponẽdæ? ℞.non,niſi cum magna prudentia,& quatenus opus eſt,& audientiũ captui ſunt accõmodatæ. ſeſ.24. c.7.R.

Doctrina de vſu eſt-ne tradenda? Reſ.eſt,quia omnibus neceſſaria,& valdè vtilis exiſtit. ibid.

Diuiſio tractationis.

QVæ ſunt tradenda circa vſum Euchariſtiæ? Reſp. quatuor.

Primò,de efficiente, *id eſt* miniſtro huius Sacramenti.

Secundò,de fine,*id eſt* de fructibus,& vtilitatibus,quæ ex communione procedunt.

Tertiò,de materia,*id eſt* de ſuſcipientibus hoc Sacramentum.

Quartò, de forma, *id eſt* de præparatione, & modo communicandi.

De miniſtro,& adminiſtratione Euchariſtiæ. Cap.I.

CHriſtus inſtituit-ne vſum huius Sacramenti? Reſ.inſtituit in illis verbis, *Accipite,& manducate,* Seſſ.13. c.2. Num. 1 67.

Ad quem miniſtrum ſpectat diſtributio,& adminiſtratio huius Sacramenti? Reſ.ad ſolos Sacerdotes. Cat. omnis vtr.

Quilibet ſacerdos poteſt-ne adminiſtrare? Reſ.in aliquibus caſibus, veluti in communione Paſchali, & cùm infirmo datur per modum viatici requiritur ſpecialis authoritas ordinaria,vel delegata.

Sacerdotes poſſunt-ne ſeipſos communicare? Reſ.poſſunt,cùm celebrant Miſſam.

Cur ſolus Sacerdos hoc Sacramentum adminiſtrat? ℞. duplici de cauſa; Prima,quia in Eccleſia ſemper fuit talis conſuetudo,quæ etiam eſt profecta ex traditione Apoſtolica,& vt talis à Concil. Trid.eſt confirmata; ſecunda eſt, quia maxima dignitas huius Sacramenti hoc requirit: db quàm etiã Eccleſia vetuit,ne quis niſi conſecratus eſſet,ſa- ſeſſ.13. c.10. Num. 67.

cra vaſa,linea,& alia inſtrumenta,quæ ad illius confectionem neceſſaria ſunt tractare auderet modò grauis aliqua neceſſitas non incideret.

N 1.68. Si Sacerdos conficiat, vel adminiſtret hoc Sacramentũ in peccato mortali,peccatne mortaliter? Reſ. peccat propter irreuerentiam;quam facit huic Sacramento.

Ibid. Tenet-ne Sacramentum,& adminiſtratio? Reſ. tenet, quia miniſter hoc facit in perſona Chriſti, & authoritate illius.

De fine, & effectu huius Sacramenti. Cap. II.

Seſſ.13. c.2. VSus Euchariſtiæ habetne aliquem finem? Reſ.habet, quia omne agens agit propter finem.

Quis eſt finis? Reſ.conſequi fructus,& vtilitates huius Sacramenti.

Ibid. Effectus Sacramenti Euchariſtiæ poſſuntne dici finis illius qui vtitur illo? Reſ.poſſunt,quia ſicut finis comedentis panem, & bibentis vinum eſt conſequi effectus illorum, ita de ſuſcipiente Euchariſtiam dicendum eſſe videtur.

Quomodo manifeſtetur fructus & effectus Euchariſtiæ? Num. 2.

Nu.46. EFfectus Euchariſtiæ poſſunt-ne manifeſtari? Reſ.aliqui ſed non omnes,& de his ex parte dictum eſt.

Quâ ratione poſſunt declarari? Reſ.multiplici: Primò ratione rei contentæ,quæ cùm ſit corpus,& ſanguis Chriſti,ſeu totus Chriſtus,ex hoc licebit cogitare plures eſſe effectus Euchariſtiæ in hominis quàm ſit Solis in omnes, & ſingulas partes vniuerſi: Chriſtus enim iuſtitiæ verus ſol eſt.

Seſſ.13. c.2. C. R.n.47 Secundò ex parte finis Euchariſtiæ,qui cùm ſit refectio ſpiritualis licebit conſicere, quænam vtilitates,& effectus in animam ex tali nutritione,refectione, & guſtu proficiſcantur.

Nu.36. Tertiò ex comparatione ad alia Sacramenta:Sacramentum enim Euchariſtiæ eſt tanquam fons, cætera Sacramenta ſunt tanquam riuuli,qui ex hoc fonte deducti ſunt: in hoc enim Sacramento continetur non tantum gratia, ſed fons,& origo totius gratiæ,qui Chriſtus eſt.

Nu.47. & 50. Quartò ex parte eius,quòd in Sacramento ſignificatur: illa enim quæ ſignificant in hoc Sacramento ſunt cibus, & potus; quæ cùm ſignificent nutritionem, reparationem,

augmentum,guſtum,& delectationem in comedente,& bibente cùm aliis ſimilibus effectibus poterit cognoſci,quod talia efficiuntur hoc Sacramento in anima,quia etiam ipſa verum cibum,& potum ſpiritualem habet.

Quintò ex ſimilitudine corporis humani,& mẽbrorum eius.Cùm enim appareat quia membrum, quòd viuit vnitum in corpore,& ſub capite hominis communicat de anima,vita,operatione,& ſtatu eiuſdem capitis & corporis apparebit per hoc Sacramentum fieri vt homo viuat de vita, & Spiritu Chriſti, & totius Eccleſiæ cùm per illud coniungatur Chriſto,& non ſolùm vniatur illi, ſed quadam ratione mutetur, conuertatur & complantetur in ipſum, quod eſt conſequi bona. Num. 48.

Sextò per comparationem ad illos, qui Chriſtum receperunt, vel tetigerunt: ſi enim verè & meritò Beatiſſimi exiſtimantur, in quorum tecta Chriſtus mortali corpore eſt receptus vel qui illius veſtis,aut fimbriæ tactu ſanitatem recuperârunt;& præcipuè Sepulchrum,crux,& alia,& demum Beatus venter Virginis,quia Chriſtum tetigerunt vel portauerunt. Cur non etiam Beatos dicere licet illos homines in quorum animam Chriſtus immortali gloria præditus ingredi non grauatur,vt omnia vulnera illius ſanet:eamque ampliſſimis muneribus ornatam ſibi tanquam ſponſam coniungit. Num. 53.

Qui ſunt effectus particulares huius Sacramenti?

Num. 3.

POſſuntne proponi magis in particulari effectus Euchariſtiæ:Reſ.poſſunt.

Quinam ſunt? Reſ.Primò ſicut quod vi innati caloris quotidie in corpore hominis detrahitur,& deperditur, cibus,& potus addunt, & reſtituunt, ita Euchariſtia reſtaurat vires animæ deperditas, ſeu diminutas; ſecundò non ſolùm reficit deperditum,ſed etiam auget,& recreat,& impinguat,*id eſt* dat ſpiritus pinguedinem,replet etiam guſtu & dulcedine ſpirituali, quia hæc omnia fiunt cibo,& potu mortali: tertiò delet peccata venialia anteà commiſſa: quartò minuit ardorem fomitis, & concupiſcentiæ: quintò auget feruorem ſpiritus:ſextò munit contra tentationes:ſeptimò præſeruat à peccatis futuris:octauò dat robur ad multa bona opera facienda,& ad martyrium,ſi opus Num. 50.51. &c.

eſt ſubeundum:& carnis libidinem cohibet, ac reprimit & igne charitatis cōcupiſcentiæ ardorem extinguit. Demum poſt alios innumerabiles effectus eſt cibus, & alimentum, & robur,& viaticum ad vitam æternam comparandam.

De ſumentibus Eucharistiam. Cap. IV.

Seſſ. 13. c. 2. 7. 8. SVmentes Euchariſtiam poſſuntne dici materia vſus illius? Reſ. poſſunt aliqua ratione.

C. Ro. nu. 55. quomodo? ℞. duplici de cauſa: Prima eſt, quia ſicut carta dicitur materia ſcripturæ, & ſcriptoris, & calami, quia in ipſa recipitur effectus illorum, ita quia ſumētes Euchariſtiam recipiunt tanquam materia actionem & effectum Sacramēti, nempe refectionem,& gratiam,& alios effectus poterunt dici materia, ſecunda illud dicitur materia in quo requiritur præparatio ad hoc vt agens agat illud: ſed in ſumente Euchariſtiam talis præparatio eſt neceſſaria, ideo dicitur materia non Sacramenti, ſed vſus illius.

Quando pueris poſſit administrari Euchariſtia.

C. R. n. 62. ſeſſ. 21. c. 4. ECcleſia conceditne infantibus dari Euchariſtiam? ℞. in aliquibus locis vetus fuit conſuetudo, vt illis daretur, ſed modò talis conſuetudo Eccleſiæ authoritate ſublata eſt.

Nu 26. Quare hoc? Reſ. triplici ratione: Prima eſt, quia infantes Seſ. 13. c. 4. neſciūt diſcernere Sacram Euchariſtiam à pane communi, & profano: ſecunda, quia neſciūt præparare ſe ad pietatem animi,& religionem, quæ ad hunc vſum requirūtur: tertia quia Chriſtus vſum huius Sacramenti inſtituit quando dixit; *Accipite, & manducate*; infantes autem, manifeſtum eſt quod facere neſciunt, ideo talis conſuetudo alieniſſima eſt à Chriſti inſtitutione.

Nu. 63. Quando pueris concedenda eſt ſacra communio? Reſ. poſtquam habent vſum rationis,& capaces illius ſunt.

Ibid. Quomodo cognoſcetur an ſint capaces? Reſ. ſi duo hæc illis adſunt: Primò vt aliquam habeant cognitionem huius Sacramenti: ſecundò quod guſtum, & deſiderium illius teneant.

Seſſ. 24 c. 7. C. R. n. 56. quam debent cognitionem habere? Reſ. quatuor debent cognoſcere; Primò quod ibi continetur realiter corpus, & Sanguis Chriſti: ſecundò aliqualis cognitio effectuum huius Sacramenti: tertiò de cultu, & veneratione,

quæ illi debetur: quartò quod neceſſaria ſit præparatio, ſeu deuotio ei qui hoc Sacramentum percipere intendit. Num. 63.

Ad quos pertinet hoc inquirere;& iudicare? Reſ.ad patrem,& ad Sacerdotem,cui illi. confitentur peccata.

Et ſi habet vſum rationis, ſed carent iam dicta cognitione,quid debet fieri? Reſ. pater & confeſſarius debent curare vt iſta addiſcant, vt poſſint ſatisfacere præcepto Eccleſiæ,ad quod poſt vſum rationis tenentur. Ex C. Rom. p.2.c.4

Quando amentibus poſſit dari Euchariſtia. Num. 2.

AMentibus poteſt-ne dari Euchariſtia? Reſ. Cat. ſic ait:Amentibus,qui tunc à pietatis ſenſu alieni ſunt Sacramenta dare minimè oportet,quamuis,ſi antequam in inſaniam inciderint, piam, & religioſam voluntatem præ ſe tulerint,licebit eis in fine vitæ ex Conc.Carthaginenſis decreto Euchariſtiam adminiſtrare,modò vomitionis, vel alterius indignitatis,& incommodi periculum nullum timendum ſit. Num. 64.

Quod ſaltem in Paſchate quilibet teneatur Euchariſtiam ſumere. Num. 3.

QVando ex præcepto fideles tenentur Euchariſtiam ſumere?Reſ.Conc.Trid.ſic ſtatuit. Si quis negauerit omnes, & ſingulos Chriſti fideles cùm ad annos diſcretionis peruenerint,teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate ad communicandum iuxta præceptum ſanctæ Matris Eccleſiæ,Anathema ſit. Seſſ.13. c. 9.

Quod laicis ſub vtraque ſpecie communicandum non eſt & quare? Num.4.

QVi poſſunt ſumere Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie? Reſ.ſoli Sacerdotes Sacrificium Miſſæ celebrantes. Num.65 C. T. ſeſſ. 21.

Laicis, & non Sacerdotibus eſt-ne prohibitũ? Reſ. eſt. R.num. 65.

Nonne Chriſtus ſub vtraque ſpecie Apoſtolis dedit? ℞.dedit, ſed non fecit legem,vt ita alijs omnibus daretur. C. T. ibid.

Ob quas cauſas prohibitum eſt? Reſp. ob ſeptem; Prima eſt, quia Chriſtus ſæpius meminit de hoc Sacramento, & loquitur de vna tantùm ſpecie, veluti: *qui manducat ex hoc pane,viuet in æternum:* ſecũda,quia maximè cauendum erat,ne ſanguis Domini in terram effunderetur quod difficillimè poteſt vitari,vbi magnę multitudini miniſtrari oporteret:tertia cùm ſacra Euchariſtia pro ęgrotis ſemper Num.6 C. Tr. ſeſſ. 21

debeat eſſe parata, ſi oporteret illos ſub vtraque ſpecie communicare, neceſſe fuiſſet diutius ſeruare ſpecies vini, ex quo ſæpè fieret, vt aceſceret, quod ad irreuerentiã Sacramenti pertineret: quarta, permulti ſunt, qui vini ſaporem, ac ne odorem quidem perferre vllo modo poſſunt, quare ne Sacramentum ſalutis ſpiritualis eſſet nocumento ſaluti corporali, ſub vna tantum ſpecie communio ſancita eſt: quinta, in pluribus prouinciis ſumma vini penuria raboratur, & ſine maximis impenſis, laboribus, itineribus conduci non poteſt: ſexta præcipua ratio eſt communionem ſub vna tantùm ſpecie tradendam eſſe, vt veritas fidei

Seſ. 24. c. 7. C. Tri. ſeſſ. 13. c. 7. & 8. ibid.

Catholicæ magis antè oculos poneretur, oſtendendo quod totus Chriſtus eſt ſub vtraque ſpecie, & alia hære- [illegible] conuelleretur, quæ negat hoc, aſſerendo quòd ſub ſpe- [illegible] ſine ſanguine reperitur, & cie panis corpus exanim[illegible] aliæ huiuſmodi multæ rationes ſunt.

De forma & modo communicandi. Cap. IV.

FOrma, & modus vtendi Euchariſtia debet-ne tradi? Reſp. quàm maximè expedit.

Circa hoc quid debet conſiderari? Reſ. tria: primum de triplici manducatione: ſecundum de præparatione: tertium de frequentia ſumendi hoc Sacramentum.

Seſſ. 13. c. 8. Quare iſta? Reſ. quia pertinent ad formam, & modum communicandi.

De triplicatione ſumendi Euchariſtiam. Num. 2.

EVchariſtia poteſt-ne ſumi multis modis? Reſ. Conc. Trid. & Catec. aiunt triplici modo ſumi poſſe: Primò

Ibid. Sacramentaliter tantùm: ſecundò ſpiritualiter tantùm; tertiò ſpiritualiter, & Sacramentaliter, num. 54.

Quinam accipiunt Sacramentaliter tantùm? Reſ. illi qui accedunt in peccato mortali, C. R. num. 54.

Qui accipiunt ſpiritualiter tantùm? Reſ. illi qui voto, & deſiderio tantùm edunt hunc panem cœleſtem, & ſen-

C. Ro. n. 54. 1. Cor. 2. 10. tiunt fructum eius, & vtilitatem per fidem viuam, quæ per dilectionem operatur, num. 54.

Qui comedunt ſpiritualiter, & Sacramentaliter? Reſp. illi qui deuotè, & cum veſte nuptiali realiter ad hoc Sacramentum accedunt.

Manducare Sacramentaliter tantùm prodeſt-ne? Reſp.

non prodeſt, ſed multùm nocet; eſt enim ſibi iudicium manducare, vt Apoſtolus ait.

Qui percipiunt tantùm ſpiritualiter, accipiuntne æqualem fructum, ac illi qui etiam manducant Sacramentaliter? Reſ. Cat. ait maximos quidem fructus percipere, ſed minores his qui etiam Sacramentaliter accipiunt, & qui parati ſunt Sacramentaliter communicare, priuari maximis bonis, ſi ſpiritu tantùm contenti ſint ſacram accipere communionem. Ibid.

De neceſſitate Præparationis ad communionem.

Num. 3.

PRæparatio ad Euchariſtiam eſt-ne neceſſaria? Reſp. C.R. num. 55. ait eſt. Seſ. 24. c. 7. C. R. n. 55.

Quare? Reſp. Primò, quia Dominus ita docuit lauando pedes Diſcipulorum antequam illis hoc Sacramentum præberet: ſecundò, quia natura, & conditio cibi, & potus hæc eſt vt ſtomachum requirat præparatum, ſi enim ſtomacho febricitanti, vel malè affecto dentur optimi cibi, & pretioſa vina, non ſolùm non prodeſſe, ſed etiam nocumentum afferre ſolent: tertiò quia gratia quæ in hoc Sacramento confertur, requirit diſpoſitionem in eo qui illam recipere debet.

De Præparatione animæ, & corporis. Num. 4.

QValis debet eſſe animæ præparatio? Reſp. qui vult animam ſuã præparare debet facere, quæ ſequuntur. Num. 65.

Primò debet: ſicut ait Apoſtolus, diiudicare corpus Domini, quod fiet ſi venerando potius, quàm curioſius inquirendo diſcernet menſam à menſa, hanc ſacram ab aliis profanis, & fiet ſi quis conſiderabit realem præſentiam Chriſti in hoc Sacramento, & infinitos fructus qui ab illo procedunt.

Secundò debet conſiderare an habeat pacem cùm aliis & num proximum verè & ex animo diligat, & hanc præparationem Chriſtus requiſiuit, Ioann. 5. dicens. *Si offers munus tuum*, &c.

Tertiò debet examinare ſeipſum an commiſerit peccatum mortale, de quo non fuerit contritus, & confeſſus nõ ſit, Conc. enim Tr. diffiniuit nemini licere, quem peccati mortalis conſcientia ſtimulet, ſi Sacerdoti facultas data Seſſ. 13. c. 7. & c. 11.

ſit, ante Sacramentalem confeſſionem Euchariſtiam ſumere etiam videatur ſibi eſſe contritus, niſi aliqua neceſſitate vrgente Sacerdos celebrare cogatur.

Quartò debet procurare veram humilitatem conſiderando cum Centurione: *Quam indignus ſit, vt Filius Dei intret in corpus, & domum ſuam.*

Quintò debet cogitare an habeat veſtem nuptialem, *id est* charitatem, nempe An Chriſtum, verè, & ex corde diligat, ſine tali enim dilectione Chriſtus non recipitur digne in communione.

Num. 58. Quænam corporis præparatio eſt adhibenda? ℞. duplex altera vt ieiuni communicemus, altera vt matrimonio coniuncti aliquot dies à concubitu vxorum abſtineant.

Num. 6. Quis inſtituit vt fideles ieiuni communicent? Reſp. Cat. ait Apoſtolos inſtituiſſe.

Num. 58. Ibid. De quo ieiunio intelligitur? Reſp. de ieiunio non Eccleſiæ, ſed naturæ.

Quid eſt ieiunium naturæ? Reſp. vt nihil omnino quis comederit, vel biberit.

A quo tempore? Reſp. ſaltem à dimidia antecedentis diei nocte, vſque ad punctum ſacræ communionis.

Continentia ab actu matrimoniali eſt-ne de præcepto, ſicut eſt ieiunium? Reſ. non eſt præceptum, ſed Catec. ait, poſtulat tanti Sacramenti dignitas, vt abſtineant: vnde nō eſt præceptum, ſed conſilium ob reuerentiam Sacramenti.

De frequenti vſu Euchariſtiæ. Num. 5.

Num. 60. Fideles debent-ne frequenter accedere ad Euchariſtiam? Reſp. ait Catec. ita facere debent.

Ibid. Poteſt-ne determinari an ſingulis menſibus vel hebdomadis vel diebus ſit accedendum? Reſp. omnibus non poteſt dari certa regula quoad tempus, quia non omnes æqualiter ſunt præparati.

In generali poteſt-ne aliquid determinari? Reſ. Cat. ait: Certa omnibus regula præſcribi non poteſt; Veruntamen illa eſt S. Auguſtini norma certiſſima; Sic viue, vt quotidie poſſis ſumere.

Ibid. Quid vult dicere hoc? Reſ. vult dicere duo: vnum eſt quòd ſi homo eſſet præparatus ad quotidie ſumendum, deberet quotidie ſumere; alterum eſt quod fideles debent

ſtudere, vt ſe præparent etiam, ſi fieri poteſt, ad quotidie ſumendum.

Parochi debentne hortari ad frequentem vſum Euchariſtiæ? Reſ. ait Cat. ita facere debent. *Ibid.*

Quomodo probat Cat. hunc vſum debere eſſe frequẽtem? Reſ. Primò ratione, ſecundò authoritate, tertiò Eccleſiæ primitiuæ conſuetudine. *Num. 60. 51.*

Quomodo probat ratione? Reſ. ſic Primò ex parte animæ noſtræ: quæ eget hoc cibo, ideo ait. Quemadmodum corpori in ſingulos dies alimentũ ſubminiſtrare neceſſarium eſt; ita etiam quotidie hoc Sacraméto alendæ, & nutriendæ animæ cura non eſt abiicienda: neque enim minus ſpirituali cibo animam, quàm naturali corpus indigere perſpicuũ eſt, & hoc confirmatur per figuram Mannæ: Cùm ſingulis diebùs corporis vires manna reficere oporteat: ſecundò probat ex parte iſtius cibi: cùm enim ab illo, vt dictum eſt, infinita bona, & fructus proficiſcantur fideles æſtimare debent ſe plurimum damni feciſſe: ſi aliquãndiu hoc ſaluberrimo vſu caruerint. *Num. 60.* *De ſac. in gen. Num. 31.* *Num. 60.*

Quomodo probat Authoritate? Reſp. quia ait omnes Patres, qui de hoc ſcripſerunt, conuenerunt in hanc ſententiam; quotidiè peccas, quotidiè ſume.

Quomodo probat conſuetudine primitiuæ Eccleſiæ? ℞. quia ex Actis Apoſtolorum habetur, quòd fideles quotidie communicabant, cùm quotidie ad illius vſum parati eſſent. Et hæc conſuetudo aliquando fuit renouata, & conſeruata: Sed poſtea refrigeſcente charitate Fabianus Pontifex præcepit; vt ter quotannis fideles communicarent nempe Natali Domini, Reſurrectione, & Pentecoſte: Sed, adhuc magis deficiente charitate, præceptum eſt, vt ſaltem ſemel in anno quilibet Euchariſtiam ſuſcipiat. *Act. 2.* *C Ro. 2. 61.*

De hoc præcepto dicit-ne aliquid C. Trid. Reſ. dicit ſic. Siquis negauerit omnes, & ſingulos Chriſti fideles vtriuſque ſexus cùm ad annos diſcretionis peruenerint, teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate ad communicandum iuxta præceptum Sanctæ Matris Eccleſiæ, Anathema ſit. *Seſſ. 13. c. 9.*

DOCTRINA SACR. CONC. TRID. ET CATH. ROMANI.

De Sacramento Euchariſtiæ.

PARS TERTIA, *id eſt,* DE SACRIFICIO MISSÆ.

De neceſſitate, & vtilitate huius doctrinæ.

Seſſ. 22. ar. 8. Ex ſeſſ. 22. can. 2. DOCTRINA de Sacrificio Miſſæ eſt-ne vtilis & neceſſaria? Reſ. ita adiudicauit Conc. Trid.

Quare eſt vtilis? Reſ. quia ex illa infiniti fructus & vtilitates fidelibus proueniunt.

Quare eſt neceſſaria? Reſ. Sacrificium Miſſæ eſt neceſſarium: ideo eius doctrina eſt neceſſaria.

Seſſ. 22. c. 8. & C. Ro n. 68. Quibus potiſſimum eſt neceſſaria? Reſ. neceſſaria eſt omnibus fidelibus, quia omnibus beneficiũ huius Sacrificij commune eſt magis autem ſacerdotibus vel promotis vel promouendis: Parochis etiam, & Concionatoribus neceſſaria eſt, cùm ipſi debeant tractare hoc diuinum myſterium & etiam populos illud docere.

Concilium Trident. cupitne iſtam doctrinam fidelibus explicari? Reſ. non ſolùm cupit; ſed Parochis imperat vt hoc præſtent.

Diuiſio tractationis.

Seſſ. 22 c. 8. QVid debet de hoc Sacrificio tractari? Reſp. Primò de nomine & diffinitione Miſſæ.

Secundò, de nomine, & diffinitione Sacrificij.

Tertiò, de materia, forma, efficiente, & fine Miſſæ.

Quartò, de partibus Miſſæ.

Quintò, de ritibus, ac cæremoniis illius.

Sextò, de cultu, & veneratione eiuſdem.

Septimò, de defectibus circa Miſſam contingentibus.

De nomine, & diffinitione Miſſæ. Cap. I.

Qvid ſignificat hoc nomen *Miſſa*? Reſ. ait D. Th. ſignificat, vel rem Miſſam nobis à Deo, *id eſt* Chriſtum qui eſt hoſtia à Deo pro nobis Miſſa, vel ſignificat rem Miſſam à populo ad Deum: populus enim in Sacrificio Miſſæ per Sacerdotem mittit ad Deum preces, & Sacerdos idem facit per Angelum. D. Th. 3. p. q. 83. a. 4. l. 9.

Quomodo diffinitur *Miſſa*? Reſ. ex Conc. Trid. duplex diffinitio colligi poteſt, quæ tamen non duæ, ſed vna ſunt idemque ſignificant. Et prima eſt hæc. *Miſſa eſt illud idem Sacrificium, quod à Chriſto in ara crucis oblatum eſt, ſola offerendi ratione diuerſum.* Altera eſt, *Miſſa eſt Sacrificium corporis, & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini cùm repræſentatione paſſionis illius inſtitutum, & oblatum ab ipſo in honorem Dei, & ſalutem totius mundi.* Seſſ. 22. c. 2.

Vtraque diffinitio eſt-ne perfecta? Reſp. eſt, quia plenè exprimit quatuor cauſas Miſſæ. Ex ſeſſ. 22. cam. 2.

Quomodo explicatur Prima diffinitio? Reſp. ſic: Sacrificium Miſſæ habet eandem materiam, formam, finem & efficiens, quæ habuit Sacrificium paſſionis Chriſti. Hoc etiam eſt eſſe idem cum illo: Ita nomen vt Sacrificium Miſſæ duobus differt à Sacrificio oblato in ipſamet reali paſſione Chriſti: differt enim Primò, quia Chriſtus in paſſione viſibiliter eſt oblatus. In Miſſa autem ipſe omnino idem offertur, ſed inuiſibiliter, quia ſub ſpeciebus panis & vini latens eſt: ſecundo quia Sacrificium paſſionis fuit cruentum *id eſt* cùm reali ſanguinis effuſione, Miſſa autem eſt Sacrificium incruentum, *id eſt* ſine reali ſanguinis effuſione, cùm tamen repræſentatiuum ſit illius realis ſanguinis effuſionis.

Quomodo poteſt explicari ſecunda diffinitio? Reſ. ſic, dicta diffinitio continet quatuor cauſas Sacrificij Miſſæ, materialis quidē ſunt corpus, & ſanguis Chriſti velata ſub ſpeciebus panis, & vini? Formalis explicatur per illa duo verba; Sacrificiū, & repræſentatio paſſionis Chriſti; ſignificatur enim quod ſit verum Sacrificium, ſed incruentū, & repræſentatiuum paſſionis Chriſti. Illud verbū; *inſtitutū,* Ex ſeſſ. 22. c. 2. & 3.

& oblatum à Chriſto, ſignificat cauſam efficientem, *id eſt* Chriſtũ inſtituentem, & offerentem per manus Sacerdotis. Concilium enim ait Chriſtum per manus Sacerdotis hoc Sacrificium offerre. Denum illa verba in honorem Dei: & ſalutem totius mundi explicant cauſam finalem: ob dicta enim Sacrificium hoc eſt inſtitutum.

De nomine & diffinitione Sacrificij Cap. II.

2.2.q.8. 5.2.3. ad 3. QVid ſignificat hoc nomen *Sacrificium*? Reſ. ait D.T. ſignificat ſacrum facio, *id eſt*, facio rem ſacram.

Quæ differentia eſt inter *Sacrum* & *Sanctum*? Reſ. ex communi vſu loquendi talis eſt. *Sacrum* dicitur illud; quod eſt Deo dicatum ſeu ad dandum Deo cultum, vel honorem deſtinatum: & ſic vaſa, veſtes, loca, & perſonæ ad cultum Dei deſtinatæ dicũtur Sacræ, *Sanctum* vero dicitur illud, quod à Deo aliquam recepit qualitatem ſanctificantem: & ſic res quę habent aliquã qualitatem vel vnctionem ſanctificantem dicuntur ſanctæ, & ſic ſanctum recepit à Deo: *Sacrum* vero quaſi aliquid ad Deũ refert vt plurimum autem pro eodem, *Sacrum* & *Sanctum*, accipi ſolẽt.

C. Tri ibid. Quid eſt facere Sacrum? Reſ. eſt facere, vt aliquid ſit deſtinatum ad cultum, & honorem Deo exhibendum per hoc quod aliquid ſit circa ipſum.

De diffinitione Sacrificij. Num. 2.

Ex D.T. 2. 2. q. 201.2.3. & 2.2. q. 85. Ex D. Th. ibidem. QVomodò poteſt diffiniri *Sacrificium*? Reſ. ſic *Sacrificium eſt digna rei oblatio facta ab homine Deo ea ratione vt ſupremum illius dominium cum maxima ſui humiliatione recognoſcat.* Et hæc diffinitio exprimit quatuor cauſas Sacrificij.

Qua ratione quatuor cauſæ exprimuntur? Reſ. illud verbum, *digna rei* dicit materiam, res enim quæ offertur eſt materia, dignum vero eſt qualitas, quæ debet ineſſe tali rei:

C.R. n. 75. offerre enim rem indignam, vel non dignam eſſe materiam non aptam Sacrificio adhibere. Illa dictio, *ab homine* ſignificat cauſam efficientem. Forma vero exprimitur tribus vocibus: Prima eſt *oblatio*, in qua ait Catec. potiſſima ratio Sacrificij poſita eſt ſecunda eſt *humiliatio ſui maxima*, tertia eſt *intentio recognoſcendi Supremũ Dei dominium.* Finis eſt non intentio recognoſcendi, ſed ipſamet recognitio, quod in Deo ſupremum dominium ſit.

De quadruplici fine Sacrificij. Num. 3.

QVotuplex eſt finis Sacrificij? Reſ. quadruplex. Primus eſt, vt Deo ſumma laus, & honor detur Secundus; vt gratiæ agantur pro beneficiis acceptis. Tertius, vt detur ſatisfactio pro peccatis commiſſis. Quartus, vt beneficia de nouo obtineantur, ſeu impetratio alicuius Beneficij: & ideo in veteri lege quatuor erant genera Sacrificiorum. D.T.I. 2.q.102 a.3. ad 8.& 10.

Quare Sacrificium tot fines habet? R. quia finis Sacrificij eſt dare Deo dignum, & debitum cultum: cùm autem in Deo quatuor ſint ſupremitates, ſingulis proprium cultum exhibere conueniens erat. Ex D. T. 2. 2. q. 102. ar.3. Ex 1.p. D. T. Ex. C. Tri. Ibid.

Quæ ſunt iſtæ Supremitates Dei? Reſ. Deus à Theologis conſideratur Primò ad intra, *id eſt*, in ſeipſo abſque eo quòd referant illum ad creaturas, & ſic conſideratur eſſe ſummum bonum ad æterno vitam beatiſſimam habens in ſemetipſo: & hac ratione ſummus Honor & laus illis debetur, 2. conſideratur ad extra, *id eſt* in ordine ad creaturas: & ſic Deo tres Supremitates aſſignant: Prima eſt, quod ſit Primũ Principium totius mundi, *id eſt* fons primus, & perennis omnium rerum & bonorum, & beneficiorum, & hac ratione debetur illi gratiarũ actio pro beneficiis acceptis; poſtea conſiderant illum ſummum omnium gubernatorem à quo leges, & præcepta dantur vniuerſis, contra quæ præcepta quia homines peccant, ideo cultus ſatisfactionis iure optimo illi debetur pro peccatis omiſſis. Demum alia Supremitas eſt in Deo quod ſit vltimus finis omnium in illud bonum in quo omnes Beatificantur, ſeu æternum beneficium felicitatis obtinent & ſic conuenit cultus impetrationis tanti & tam maximi beneficij, rectè ergo quatuor fines dicti ſunt conſtituti.

De forma Sacrificij. Num. 4.

IN quo nam conſiſtit forma Sacrificij? Reſ. forma Sacrificij poteſt conſiderari tum in generali, tum in particulari.

Quomodo in generali? Reſ. forma generalis dicit tria vt dictum eſt in diffinitione: Primò oblationem: ſecundò maximam ſui humiliationem: tertiò, intentionem recognoſcendi, vel omnes, vel aliquas Supremitates, Dei, vt de fide dictum eſt.

C. Ro. de Sac. Ord. n. Quænam eſt forma particularis? Reſ. ex diuiſione, ſeu diſtinctione Sacrificij, formæ particulares manifeſtæ fiunt.

23. 2. 2. q. 85. ar. 1. C. R. de ſac. Or. n. 8 & 23. D. T. 1. 2. q. 102. a 3 a. 8. & 10. C Ro. de ſac. Or. n. 23. Sacrificium igitur aliud eſt internū, & priuatum *id eſt* oblatum à perſona priuata, & modo priuato, *id eſt*, in Altari cordis ſui. Aliud eſt publicum, & externum *id eſt* oblatum à perſona publica, & modo publico, hoc propriè eſt Sacrificium.

Sacrificium tum publicum, tum priuatum, tum internum tum externum, aliud eſt à lege naturæ, aliud à lege ſcripta; aliud à lege Euangelica; & differunt inter ſe.

Amplius, Sacrificium cuiuſcumque legis, aliud eſt laudis, aliud gratiarum actionis; aliud ſatisfactorium; aliud impetratorium, & ex his poteſt patere forma propria Sacrificiorum.

In lege noua dantur-ne Sacrificia priuata? Reſ. dantur, tam interna, quàm externa.

De materia Sacrificiorum. Num. 5.

2. 2. q. 85. ar. 1 Quænam eſt materia Sacrificiorum? Reſ. quòd ad Sacrificium publicum in lege noua eſt vna tantum materia nempe corpus, & ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini. In lege autem naturæ, vel ſcripta, variæ res erant materia huius Sacrificij publici, de quibus modo dicendū non eſt. In Sacrificio autem priuato legis nouæ D. T. ait,

2. 2. q. 85. ar. 3 & C. R. de Or. n. 23. 2. 2. q. 85. art. 3. ad. 2. quod materiæ poſſunt eſſe omnes actus virtutum, quia omnes poſſunt offerri Deo, & ordinari ad cognoſcendū ſummum dominium ipſius. In ſpeciali autem ait, quòd tale Sacrificium poteſt habere materiam actus virtutum, qui fiunt: Primò circa animam, veluti oratio, deuotio: & fidei, ſpei, & charitatis actiones, & ſimilia: ſecundò actus virtutum circa corpus, veluti ieiunium, continentia, mortificatio & afflictio corporis: tertiò, actus virtutū circa bona externa, formam, & facultatem, veluti pati contumelias propter honorem Dei, remittere iniurias, vt gratum fiat illi, & hoc quoad famam. quoad fortunas verò facere eleemoſynam, vel deſpicere facultates, & amplecti paupertatem propter honorem Dei. Et horum ratio eſt, quia cùm Deus ſit Primum principium, ſummus gubernator, & vltimus finis Hominis: & omnium, quæ in illo ſunt: merito tum ipſe homo, tum omnia, quæ in illo ad cultum Dei iuſtiſſimè ordinantur, ideo apta materia ſunt Sacrificij priuati.

De

De efficiente Sacrificij. Num 6.

QVod eſt efficiens Sacrificij? Reſ. quantum ad inſtitu- C. Ro.
tionem ſunt leges: Lex enim naturæ, & ſcripta, & de Ord.
Euangelica Sacrificium præceperunt. quod verò ad actum n. 8. &
offerendi efficiens eſt, vel perſona priuata; vel publica, ſicut 23. & 24
Sacrificium eſt publicum, vel priuatum. D. T h. 2. 2. q. 85. ar. 1.

De quatuor cauſis Sacrificij Miſſæ. Cap III.

DEbent-ne conſiderari quatuor cauſæ Sacrificii miſſæ? Reſ. Debent, quia ſine tali conſideratione plena cognitio illius haberi non poteſt.

De materia Sacrificij. Num. 2.

QVid appellatur materia in hoc Sacrificio? Reſ. illud quòd offertur.

Quid offertur in Miſſa? Reſ. corpus, & Sanguis Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini.

Eſt-ne apta materia? Reſ. aptiſſima: Primò quia ſupra om- Sec. 12.
nia in infinitum gratiſſima eſt Deo: ſecundò infinitum ho- c. 1.
norem Deo poteſt afferre, & ideo dignum illo: tertiò, quia eſt aptiſſima ad omnes fines Sacrificij efficiendos, nempè vt det gloriam Deo, vt gratias agat de beneficijs acceptis, vt ſatisfaciat pro peccatis, vt impetret beneficia: Chriſtus enim in Cruce meruit, ſatisfecit, placuit, impetrauit, *&c.* pro toto mundo.

De forma Miſſæ. Num. 3.

MIſſa eſtne Sacrificium? Reſ. Conc. Tr. determinat de fide, quòd in Miſſa offeratur Deo verũ, & proprium ibid.
Sacrificium.

Quænam eſt forma huius Sacrificij? ℞. forma Sacrificij C. Tri.
Miſſæ dicit hæc quatuor: Primò, Oblationem Deo. Corpus ſeſ. 2. c.
enim, & Sanguis Chriſti Deo Patri offertur: ſecundò, 1. & 2.
maximam Chriſti humiliationem, exinaniuit enim & hu- Ex D. T. 2. 2.
miliauit ſemetipſum factus obediẽs vſque ad mortem, *&c.* qu. 102. & 2. 2.
tertiò, eſt repræſentatiuum paſſionis Chriſti, *id eſt*, Sacrifi- q. 25.
cij illius cruenti, quartò, ex parte Chriſti, & Eccleſiæ, & Sacerdotis, *id eſt* intentio recognoſcendi quatuor ſupremitates Dei, nempè, quòd ſit Deus, quòd Primum principium, quòd ſummus gubernator, quòd vltimus finis omnium; & hoc perfectiſſimo modo, ſumma enim maieſtas recognoſcitur per ſummam humiliationem, & ſummum Dominium per ſummam ſubiectionem: occidi autem de-

ſtrui,& conſummari per obedientiam eſt ſumma ſubiectio & idem facere in honorem eſt ſumma humiliatio. Ideo forma Sacrificij Miſſæ perfectiſſima ratione eſt inſtituta.

De efficiente Sacrificij Miſſæ eiuſque inſtitutione.
Num. 4.

Seſſ. 22. c. 1. & 2 Seſſ. 1. c 1. Tſal. 109. 10. QVis eſt author huius Sacrificij? Reſ. Chriſtus duplici ratione: Primò, quia inſtituit illud; ſecundò, quia ipſemet offert illud per manus Sacerdotis.

Ex Seſſ. 22. c. 1. & 2. Chriſtus eſtne ſummus Sacerdos? Reſ. ait Conc. eſt ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Quis conſtituit illum? Reſ. ait Conc. factum eſſe Deo Patre miſericordiarum ita ordinante.

Quandonam Chriſtus inſtituit hoc Sacrificium; Reſ. ait Conc. inſtituit & obtulit in vltima Cœna.

Nonne Chriſtus obtulit hoc Sacrificium in Paſſione? Reſ. ex Conc. videtur ſic diſtinguendum, Chriſtus in Paſſione obtulit Sacrificium cruentum, in Cœna verò inſtituit, & obtulit Sacrificium incruentum, ſed repræſentatiuum cruenti.

Seſ. 22. c. 1. Inſtituit-ne tum Apoſtolos, & ſucceſſores Sacerdotes; Reſ. inſtituit quando dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*, & ita ait Conc. Catholica Eccleſia ſemper intellexit, & docuit.

Ad He. 5. Eccleſia offert-ne hoc Sacrificium? Reſ. offert, ſed per miniſterium Sacerdotis.

Ex C2. Miſſ. An fideles, & præcipuè aſtantes, vel inducentes Sacerdotes ad offerendum offerunt? Reſ. offerunt, eadem ratione per miniſterium Sacerdotis.

C. R. n. 77. Seſ. 22. c. 1. Sacerdos offertne hoc Sacrificium? Reſ. offert, ſed in perſona Chriſti.

Hoc Sacrificium poteſtne inquinari malitia, aut indignitate offerentium? Reſ. ait Conc. non poteſt.

De fine, effectu, efficacia, & virtute Sacrificij Miſſæ.
Num. 5.

Seſſ. 22. c. 1. 2. & C. R. Nu. 37. 78. 5. QVis eſt finis Sacrificij Miſſæ? Reſ. Primò, & principaliter finis huius Sacrificij eſt Deus & gloria illius; cui etiam ſoli, & nulli alij offerri poteſt: ſecundò honor, & memoria Sanctorum, quadam ſecundaria, & minus principali ratione ſunt finis Miſſæ: non quidem quòd poſſit

offerri Sanctis, ſed quia in honorem, & memoriam illorum liceat miſſam celebrare: tertiò vtilitas hominum viatorum. quartò, vtilitas eorum qui in purgatorio detinentur.

Quid intendit facere hoc Sacrificium in ordine ad Deum? Reſ. dare illi quadruplicem maximum honorem: Primum laudis: ſecundum gratiarum actionis: tertium ſatisfactionis: quartum impetrationis, quod eſt recognoſcere quatuor Dei Supremitates iam dictas. Ex dictis, c. 2

Quid intendit facere hoc Sacrificium in ordine ad Sanctos? Reſ. dare illis honorem, celebrando memoriam illorum in hoc Sacrificio.

Quomodo fit memoria illorum? Reſ. Primò, fit memoria de victorijs Sanctorum: ſecundò, gratiæ Deo aguntur quod illos victores in terris adiuuerit, in cœlis coronauerit: tertiò Eccleſia gaudet de lætitia, & felicitate illorum: quartò eorum patrocinia implorat, *vt ipſi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.* Seſ. 22. c. 3. Ibid.

Quem effectum facit Sacrificium Miſſæ in homines viatores? ℞. Sacrificium Miſſæ habet eandem virtutem, & vim, quam habet paſſio Chriſti: idem enim Sacrificium, eſt. Efficacia huius Sacrificij conſiſtit in hoc, quòd iuxta diſpoſitionem, & capacitatem hominum applicat illis fructum paſſionis Chriſti, *id eſt*, meritum, & ſatisfactionem illius. Et ideo effectus ſunt multi, & præcipuè ſequentes. Seſ. 13. c. 1. & 2. C. R. n. 78. 79. & 80.

Primò, repræſentat fidelibus paſſionem Chriſti, & fructus illius. Seſ. 2. c. 1. & 2.

Secundò, per ritus, ac cæremonias eleuat fidelium mentes in contemplationem diuinorum myſteriorum. Ibid. c. 4. & 5. Seſ 22. c. 2.

Tertiò, quantum eſt ex parte Sacrificij applicat virtutem, meritum, & fructum, paſſionis Chriſti. Ibid. Ibid.

Quartò confert donum pœnitentiæ, & alia infinita dona ijs, qui ſe non indignos reddunt. Seſ. 22. c. 3. C. E. n. 71.

Quintò remittit etiam ingentia crimina his, quos illorum pœnitet. Seſ. 22. Ibid. Ad Heb.

Sextò datur facultas ſatisfaciendi Deo pro peccatis, illique debitum cultum exhibendi.

Septimò datur poteſtas merendi vitam æternam.

Octauò conceditur facultas gratias agendi, & impetrandi beneficia, aliáque multa.

Nonò munit contra peccata, & tentationes.

Decimò per hoc Sacrificium inter Deum, & homines fit negotiatio, quia Deus, & homo inuicem dant, & accipiunt.

Seſ. 22. c. 2. C. R. n. 79 Quem effectum habet Miſſa erga defunctos? ℞. dat illis ſolamen, & auxilium; per hoc enim Deo offeruntur ſatisfactiones pro ipſis, vt à pœnis Purgatorij liberentur.

De dignitate Sacrificij Miſſæ. Num. 6.

QVanta eſt dignitas Sacrificij Miſſæ? Reſ. infinita: Primò ex parte materiæ, quia res oblata habet infinitã dignitatem, cùm ſit hypoſtaticè vnita diuinitati. Secundò, ex parte efficientis, quia offerens eſt Chriſtus, qui eſt verus Deus, & homo. Tertiò ex parte formæ, & Sacrificij, quia in mũdo nihil eſt digniusp aſſione, & ſanguine Chriſti: & Miſſa eſt illud idem Sacrificium, quod Chriſtus in cruce obtulit. Quartò: ex parte cauſæ finalis, quia per hoc Sacrificium Deo infinitus honor, beatis infinita lætitia, viuis infinita vtilitas, & defuncti vita æterna confertur: infinita ergo dignitas illius eſt, & hoc ſolum Sacrificium continet eminenter omnia bona per tot Sacrificia legis naturalis, & ſcriptæ ſignificata; quia vt ait Conc. eſt illorum omnium conſummatio atque perfectio.

Seſ. 22. c. Nu. 80. Aliqua Miſſa poteſt-ne dici priuata, & non communis omnibus fidelibus? ℞. ait Cat. non: ſed omnes Miſſæ communes cenſendæ ſunt vt quæ ad communem omnium fidelium vtilitatem, & ſalutem pertinent.

De partibus Miſſæ. Cap II.

IN quot partes diuiditur Miſſa? Reſ. D. T. diuidit in ſex partes. Prima, dicitur Præparatio. Secunda: Inſtructio; tertia, Oblatio: quarta, Conſecratio: quinta, Communio: ſexta Gratiarum actio.

De Præparatione. Num. 2.

3. p. qu. 83. ar. 2 D. Th. Ibid. QVæ pars dicitur Præparatio? Reſ. ab introitu, vſque ad Epiſtolam.

Confeſſio eſtne pars Miſſæ? ℞. D. Th. non ponit partem Miſſæ, ſed eſt præparatio remota ad Miſſam. Intendit enim tollere peccata à Sacerdote, & à populo, tanquam impedimenta. Ideo fit confeſſio antequam ad Altare accedatur:

remouere autem peccata non eſt præparatio niſi remota. Ideo rectè D.T. incipit Miſſam non à Confeſſione, ſed ab Introitu, quem incipit Sacerdos ſtans ad Altare. Ibid.

Quomodo fit iſta præparatio: Reſ. Primò in introitu ad laudem diuinam ſignificatur, quòd Miſſa eſt Sacrificium Ibid. laudis, & excitantur fideles ad deuotionem erga Deum: ſecundò dicitur *Kyrie eleiſon*, ad repreſentandũ humanã miſeriã vt fideles excitentur ad hoc Sacrificium, per quod à SS. Trinitate obtinetur huic miſeriæ ſubſidium. Ideo dicitur ter pro perſona Patris: *& Chriſti*, ter pro perſona filij & ter pro perſona Spiritus Sãcti. Dicitur autem ter duplici de cauſa: Primò ad ſignificandam triplicem miſeriam ignorantiæ, culpæ, & pœnæ: ſecundò ad innuendum, quòd omnes tres perſonæ ſunt in ſe inuicem, vna in alia: tertiò fit commemoratio cœleſtis gloriæ, quæ per hoc Sacrificiũ obtinetur poſt præſentem miſeriam: ideo dicitur *Gloria in excelſis*, quæ dicitur in feſtis, quia in illis commemoratur cœleſtis Gloria: omittitur autem in officiis luctuoſis quia faciunt commemorationem præſentis miſeriæ: 4. fit oratio à Sacerdote pro populo, vt digni habeantur tantis myſteriis.

Quare fit iſta præparatio? Reſ. quia ſine præparatione non licet accedere ad tam diuina myſteria. Ibid.

De Inſtructione. Num. 3.

QVænam pars dicitur inſtructio? Reſ. ab Epiſtola vſque ad Offertorium.

Quare præmittitur iſta inſtructio? Reſ. quia Miſſa eſt myſterium fidei, ideo antequam peragantur iſta myſteria C. Tri. populi in fide inſtruendi. ibid.

Quomodo fit iſta inſtructio? Reſ. per Epiſtolam, quæ legitur per Lectores, & Subdiaconos, & continet doctrinam Prophetarum, & Apoſtolorum, inchoatur inſtructio ibid. & fit depoſitio fidelium ad plenam inſtructionem. Poſt Epiſtolam cantatur Graduale à Choro, quod ſignificat profectum vitæ ſpiritualis per gradus: & cantatur Alleluya, quod ſignificat ſpiritualem exultationem: vel Tractus in officijs luctuoſis, qui ſignificet ſpiritualem gemitum, lætitia enim, & gemitus ſpiritualis conſequuntur perceptam doctrinam. Poſt hoc legitur Euangelium à ſummis Miniſtris, *id eſt* Diaconis, per quod traditur plena, Ibid.

& perfecta doctrina, & inſtructio. Poſt Euangelium cantatur Symbolum, in quo populus confitetur fidem, quia poſt inſtructionem debet ſequi confeſſio. Cantatur autem in feſtis, de quibus fit aliqua mentio in ſymbolo, ſicut in feſtis Chriſti, & B. Virginis, & Apoſtolorum, qui hanc fidem fundauerunt: & alijs huiuſmodi.

Quare iſtæ duæ partes ſcilicet *præparatio, & inſtructio*, dicuntur Miſſa Cathecumenorum? Reſ. quia Cathecumenis licebat intereſſe tantùm illis.

3. p. qu. 83. a. 4. ad 4. Quare poſt Epiſtolam fertur liber Euangeliorum ad aliud cornu Altaris? Reſ. ad ſignificandum legem transferri à Synagoga ad Eccleſiam.

De Oblatione. Num. 4.

O. T. 3. p. q. 83. art. 4. QVænam pars pertinet ad oblationem? Reſ. ab Offertorio, vſque ad Præfationem.

Cuius rei fit oblatio? Reſ. materiæ Euchariſtiæ, *id eſt*, Ibid. panis & vini,

Quid fit circa hanc Oblationem? Reſ. Primò per Offertorium cantatum à Choro oſtenditur lætitia populi offerentis: ſecundò Sacerdos orat, & inuitat ad orandum, vt Ibid. Oblatio Deo ſit grata: tertiò offert materiam Euchariſtiæ.

Quare fiunt iſta? Reſ. quia lætitia & oratio, ſeu deuotio offerentium oblationem valdè commendant, & Deo acceptabilem reddunt.

De Conſecratione. Num. 5.

Ibid. QVænam pars pertinet ad Conſecrationem? Reſ. à præfatione, vſque ad Orationem Dominicalem.

Ibid. Quid fit in hac parte? Reſ. Primò excitatur populus ad deuotionem in præfatione: poſt Præfationem populus laudat diuinitatem Chriſti dicendo: *Sanctus*, & humanitatem dicendo: *Benedictus, qui venit*, &c.

De prima parte Canonis. Num. 6.

QVid fit in Canone? Reſ. Sacerdos Primò commemorat pro quibus hoc Sacrificium offert: ſecundò commemorat Sanctos, quorum patrocinium implorat: tertiò petit, vt oblatio ſit illis, pro quibus offertur ſalutaris, deinde accedit ad conſecrationem.

Quomodo Sacerdos peragit conſecrationem? Reſ. Primò petit conſecrationis effectum, cùm dicit: *Quam*

oblationem, &c.ſecundò conſecrationem peragit per verba Saluatoris cum dixit: *Qui pridie*, tertiò excuſat præſumptionem per obedientiam ad mandatum Chriſti, cùm dicit: *Vnde & memores*, quartò petit hoc Sacrificium per actum eſſe Deo acceptum, cùm dicit: *Supra quæ propitio*: quintò petit huius Sacrificij, & Sacramenti effectum; Primò quidem quantùm ad ipſos ſumentes, cùm dicit: *Supplices te rogamus*: ſecundò quantum ad mortuos, cùm dicit: *Memento*, &c. Tertiò quantùm ad offerentes, cùm dicit: *Nobis quoque peccatoribus*, &c.

De communione, ſeu perceptione Sacramenti. Num. 7.

QVæ pars pertinet ad communionem? ℞. ab oratione Dominicali vſque ad ſumptionem Sacramenti. Ibid.

Quid fit in hac parte? Reſ. Primò præparatur populus ad Communionem oratione tum publica, quæ eſt oratio Dominicalis, in qua petitur panem quotidianum nobis dari: tum priuata, quàm ſpecialiter Sacerdos pro populo offert, cùm dicit *Libera nos*, ſecundò præparatur populus per pacẽ quæ datur dicẽdo, *Agnus Dei*, quòd fit, quia hoc Sacramentum eſt vnitatis, & pacis. In Miſſis autem defunctorũ non datur pax, quia Sacrificiũ offertur non pro pace præſenti, ſed pro requie ſempiterna: tertiò fit communio primò percipiente Sacerdote, poſtmodũ aliis dante. Ibid.

De gratiarum actione. Num. 8.

QVænam pars pertinet ad gratiarum actionem? R. poſt-communio, vſque ad finem. D. Tri. Ibid.

Quid fit in ea? ℞. Primò populus exultat pro ſumptione myſterij, & exultationem ſignificat per cantum qui dicitur *Poſt-communio*. 2. Sacerdos per orationem gratias agit ad imitationem Chriſti, qui poſt Cœnã Hymnum dixit: tertiò dat benedictionem dimittendo populum: vt imitetur Chriſtum, qui in Aſcenſione relicturus Apoſtolos benedixit illis. Demum dicit Euangelium *In principio*: vt oſtendat Chriſtum eſſe Alpha, & Omega, Primum, & nouiſſimum, principium, & finem omnium.

De ritibus ac ceremoniis Miſſa. Cap. V.

RItus ac cæremoniæ pertinentne ad Miſſam? Reſ. pertinent, & ex Apoſtolica traditione acceptæ ſunt. Seſ. 22. c. 5. & 7.

Ex C. Trid. Ibid. Seſ. 23. c. 5. & c. 6. & C. Ro. num. 8. Sunt-ne de neceſſitate Sacrificij? Reſpondeo, non: ſed de neceſſitate præcepti, & eſt peccatum mortale omittere illas.

Poteſtne dici, quod aliquis ritus ſit ſuperfluus, & inanis? Reſ. Conc. Trid. & Cat. determinant nullum eſſe ſuperfluum & omnia circa Miſſam, & Canonem eſſe recta ratione inſtituta.

De neceſſitate cognoſcendi ritus Miſſæ. Num. 2.

De Ba n. 59. Ibid. ESt-ne neceſſarium cognoſcere ritus Miſſæ, & illorum ſignificationem? Reſ. Cath. ait, quadam ratione eſt neceſſarium Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 5. & 8.

Ibid. C. Tri. vbi ſup. Quare eſt neceſſarium? Reſ. quia non admodum magna erit vtilitas, ait cæremoniarium, ſi earum ſignificatio ignoretur ex C. T. ibi ſup.

Quibusnam eſt neceſſaria hæc cognitio? Reſ. Primò Sacerdotibus, quia neſciunt facere cæremonias, quas ignorant, vel facient indeuotè, quarum ſignificationem non intelligunt: ſecundo populis, qui ignorata ſignificatione cæremoniarum minus deuotè huic Sacrificio interſunt.

Seſſ. 22. c. 8. Parochi debentne myſteria huius Sacrificij, & cæremoniarum declarare? Reſ. C. T. hoc præcipit.

De authoritate rituum, & cæremoniarum Miſſæ. Num. 3.

Seſ. 22. c. 8. & 4 A Quo traditæ ſunt cæremoniæ, & ritus Miſſæ? R. C. T. ait quòd Eccleſia illas inſtituit ſed ex Apoſtolica diſciplina, & traditione.

Seſ. 22. proœ. Poteſtne dici Spiritus Sanctus Author illarum? Reſ. poteſt, quia Eccleſia in his, & in alijs à Spiritu ſancto docetur & regitur.

De fine Cæremoniarum. Num. 4.

Seſ. 22. c. 5. QVis eſt finis rituum, & cæremoniarum? Reſ. ex C. T. Cat. & D. T. colligitur quatuor eſſe fines.

Seſ. 22. c. 1. 2. 5 Primus eſt; vt maieſtas tanti Sacrificij commendaretur, & qua decet reuerentia celebraretur.

Secundus eſt: vt paſſio Chriſti in hoc Sacrificio repræſentaretur, & quadam ratione ante oculos fidelium poneretur.

Tertius eſt: vt fructus, & effectus, qui per hoc Sacrificium à paſſione in fideles deriuantur, exprimerentur.

Quartus eſt, vt mentes fidelium per hæc ſigna viſibilia

ad rerum altiſſimarum,quæ in hoc Sacrificio latent,intelligentiam excitarentur.

Conc. & Ca[illegible]nuntne hos quatuor fines?℞.ponunt Primum & quartum,ſed in quarto continentur ſecundus, & tertius. C.Tri. ibid. ſeſ. 22. c.5.

De diuiſione rituum, & cærimoniarum.

Num. 5.

AD quot capita poſſunt reduci omnes ritus,& cærimoniæ?℞.ad tria Primò ad verba:ſecundò ad res: tertiò ad actiones.

Quæ verba adhibentur ad ritus Miſſæ?Reſ.illa,de quibus dictum eſt in ſex partibus Miſſæ.

Quæ res adhibentur?Reſ.iſtæ & ſimiles:Primò veſtes: ſecundò loca: tertiò tempus: quartò vaſa,& linteamina quintò Thus: ſextò lumina: ſeptimò miniſter,ſeu Clericus. Ibid. D.T. p. 2.q.83.

Quæ actiones adhibentur ad hos ritus?Reſ.Primò crucis ſignatio:ſecundò conſecratio:tertiò Thurificatio:quartò populi ſalutatio:quintò ablutio manuum:ſextò fractio hoſtiæ:ſeptimò extenſiò, vel vnio manuum:octauò humiliatio, vel eleuatiò corporis: nonò delatio Miſſalis ab vno loco ad alium:decimò deoſculatio Altaris, & ſimilia.

De veſtibus Sacerdotalibus.

Num. 6.

QVot ſunt veſtes Sacerdotales?℞.ſex,Cingulus,Manipulus,Alba,Amictus,Stola,Planeta. De his agit D.

.Iſtæ veſtes debent ne eſſe benedictæ? Reſ. debent,vt in rub.Miſſ.de defect.Miſſ. T. 3. p. q.40.a. 7. ſup.

A quo? Reſ.ab Epiſcopo, vel habente facultatem à Papa,Ibidem. D.Tri. ibid.

Quid ſignificant iſtæ veſtes? Reſ. Myſticè ſignificant aliquid paſſionis Chriſti, moraliter aliquam virtutem.

Quid ſignificat Cingulus?Reſ.Myſticè funes,quibus ligatus fuit Chriſtus:moraliter caſtitatem.

Quid ſignificat Alba?Reſ.Myſticè veſtem Albam, qua Chriſtus ab Herode fuit indutus: moraliter fidem & innocentiam. Ibid.

Ibid. Quid ſignificat Amictus? Reſ. Myſt. coronam ſpineam, Mor. contemplationem, vel ſpem.

Ibid. Quid Manipulus? Reſ. Myſt vincula Chriſti, Mor. fortitudinem ad labores perferendos.

Ibid. Quid Planeta? R. Myſticè veſtem rubeam, qua Chriſtus fuit indutus, Moraliter obedientiam legis, vel charitatem.

Ib id. Quid Stola? Reſ. Myſticè crucem ſuper humeros Chriſti, Moraliter perſeuerentiam, & meritum vitæ æternæ.

De Ecclesia & Altari. Num. 7.

2.p.qu. 82. a.2. ad 5. DOmus illa, quæ dicitur Eccleſia quid ſignificat? Reſ. Eccleſiam, ſeu populum fidelem, ideo etiam dicitur Eccleſia.

Ibid. Debetne eſſe conſecrata? Reſ. Debet, & aliter non debet celebrari, niſi conſenſu Epiſcopi.

Ibid. Quid ſignificat iſta conſecratio? Reſ. duo, Primum eſt ſanctificatio, quam Eccleſia conſecuta eſt per paſſionem Chriſti in hoc Sacrificio repræſentat: ſecundum ad ſignificandum ſanctitatem, quæ requiritur in illis, qui debent intereſſe huic Sacrificio, & recipere hoc Sacramentum.

Ibid. Hæc conſecratio habetne aliquem effectum? Reſ. habet, quia reddit locum aptum diuino Sacrificio, & excitat ad deuotionem adſtantes.

Ibid. Altare quid ſignificat? Reſ. Chriſtum.

Ibid. Debetne eſſe conſecratum? Reſ. debet, & aliter non poteſt in illo celebrari.

Quid ſignificat hæc conſecratio? Reſ. ſanctitatem Chriſti.

De tempore celebrandi hoc Sacrificium. Num. 8.

MIſſa poteſtne celebrari quotidie? Reſ. poteſt.

3.p.qu. 83.a. 2. Ibid. Cur non ſufficit celebrari ſingulis annis in die Veneris Sancto? R. paſſio Chriſti poteſt dupliciter conſiderari: vno modo, ſecundum hoc, quòd in Chriſto capite fuit perfecta: & hoc in die Veneris ſancto perficitur: alio modo ſecundum quòd ab ipſa paſſione fructus in Eccleſiam deriuatur, & ſic quotidie debet celebrari, quia quotidie Eccleſia tali fructu eget.

Ibi. ad 3. & 4. Ibidem ad 1. Quâ horâ debet celebrari? Reſ. ab aurora vſque ad meridiem.

Quare in die Natalis celebrantur tres Miſſæ? Reſ. ob triplicem Chriſti Natiuitatem: Prima eſt à Patre æterno: ſecunda, eſt temporalis, per gratiam in animam iuſti: tertia eſt temporalis, & corporalis ex Virgine.

De Calice & corporali. Num. 9.

QVid ſignificat Calix? Reſ. Sepulchrum Chriſti. 3. p. q. 83. ar. 3.

Quid Patena? Reſ. Lapidem ſuperpoſitũ Sepulchro. Ibid. 3.

Quid corporale? Reſp. Linteamina, quibus corpus Chriſti fuit inuolutum. 4. q. 83. ar. 3. ad 7. Ibid.

Debent-ne eſſe ſacra? Reſ. debent, ob reuerentiam Sacramenti, quod peragitur in illis. & in Miſſ. r.

De Luminibus. Num. 10.

QVid ſignificant lumina? Reſ. Diuinitatem Chriſti.

Poteſt-ne ſine cereis ignitis celebrari? Reſ. non, quia ſic habetur ex traditione Apoſtolorum. Seſ. 12. c. 5.

De Clerico. Num. 11.

CLericus eſtne neceſſarius? Reſ. Eſt, & ſine vno ſaltem præſenti non poteſt celebrari Miſſa, in ſolemni autem ſaltem duo aſtantes requiruntur. 3. p. q. 83. ar. 3 ad 12. Ibid.

Quid ſignificat Clericus? Reſ. populum fidelem.

De actionibus, quæ adhibentur ad ritum Miſſæ: Num. 12.

SIngulæ actiones, quæ adhibentur ad ritum Miſſæ habent-ne ſuam ſignificationem? Reſ. habent quia in Miſſa nihil penitus eſt otioſum, vel ſuperuacaneum. C. Ronu. 81. 3. p. qu. 83. a. 5. ad 6.

Expeditne ſingula explicare? Reſ. expedit aliqua tangere, ex quibus reliqua intelligantur.

De populi ſalutatione. Num. 13.

QVoties Sacerdos in Miſſa ſalutat populum? Reſ. ſepties ſalutat hac voce: *Dominus vobiſcum*; & quinque vicibus vertit ſe ad populum, ad ſignificandum, quòd hominibus in die Reſurrectionis, quinquies ſe manifeſtauit, duabus autem non vertit ſe, nempe ad Euangelium, & in præfatione.

Quare in his duabus non vertit ſe? Re. quia ſic vellet inuitare populum vt conuertat ſe tum ad doctrinam Euangelij, tum ad laudem Dei, quæ præfatione continetur. Ex C. T. ibid.

Quare ſepties ſalutat? Reſ. ad deſignandum ſeptiformem gratiã Spiritus ſancti, quæ per paſſione Chriſti collata eſt.

Ibid. Quid ſignificat deoſculatio altaris quę fit ante Salutationem? Reſ. Incarnationem, & deſcenſum Chiſti ad nos.

De fractione hoſtiæ. Num. 14.

Ibid. QVid ſignificat fractio Hoſtiæ? Reſ. tria. Primò quidem diuiſionem corporis Chriſti, quæ facta eſt in paſſione: ſecundò, diſtinctionem corporis Chriſti myſtici ſecundum diuerſos ſtatus: tertiò diſtributionem gratiarum procedentium ex paſſione.

De delatione Miſſalis ab vno loco ad alium. Num. 15.

QVid ſignificat delatio Miſſalis ab vno cornu Altaris ad aliud, ante Euangelium? Reſ. tranſitum legis à Synagoga ad Eccleſiam.

Quid ſignificat reſtitutio Miſſalis in priſtinum locum in fine Miſſæ? Reſ. ſignificat quòd in fine mundi lex Euangelica recipietur à populo Hebræo.

De extenſione, & vnione manuum Sacerdotis. Num. 16.

3.p. qu 83. ar. 5. ad 5. QVid ſignificat extenſio manuum Sacerdotis? Reſ. ante conſecrationem ſignificat fructus paſſionis latè diffuſos eſſe, poſt conſecrationem ſignificat extenſionem brachiorum Chriſti in cruce.

Ibid. Quid ſignificat vnio, vel eleuatio manuum? Reſ. vnio ſignificat mentem in oratione debere vniri, & eleuatio ſignificat debere ad Deum leuari.

Ibid. Quid ſignificat cùm iungit manus, & ſe inclinat? Reſ. humilitatem; & obedientiam Chriſti deſignat.

De Crucis ſignatione. Num. 17.

Ibid. QVare toties in Miſſa fit crucis ſignatio? Reſ. D. T. affert duplicem cauſam: Prima eſt, quia vbicumque in Miſſa fit mentio de conſecratione Euchariſtiæ, & de acceptatione huius Sacrificij, & de fructu illius, fit crucis ſignatio, ad ſignificandum, quod iſta proueniunt ex virtute crucis Chriſti: Alia eſt, quia tali Crucis ſignatione repræſentatur paſſio Chriſti, & quia in ipſa paſſione multa geſta ſunt, oportuit plures fieri Crucis ſignationes.

Quoties fiunt iſtę ſignationes Crucis? Reſ. Nouem vicibus fiunt.

Ibid. Primâ vice fit ſuper illa verba; *hac dona: hac munera: hac ſancta Sacrificia*; & hæc ſignificat triplicem Chriſti

traditionem, à Deo, à Iuda, & à Iudæis.

Secunda fit ſuper illa verba *Benedictam, adſcriptam, ratam* & ſignificat venditionem factã Sacerdotibus, Scribis, & Phariſæis; nec non pretium, *id eſt* triginta denarios. Ibid.

Tertiã poſt traditioné, & venditionem ſignificatur præſignatio paſſionis, quam fecit Chriſtus in Cœna bis quando conſecrauit, per duas Cruces factas in Conſecratione corporis, & ſanguinis ſuper illis verbis: *Benedixit*, &c. Ibidem

Quartã repræſentantur quinque plagæ Chriſti per totidem ſignationes Crucis ſuper illa verba: *hoſtiam puram*, &c. Ibid.

Quintã repræſentatur extenſio corporis, & effuſio Sanguinis, & fructus paſſionis per trinam Crucis ſignationem quæ fit ſuper illis verbis, *Corpus & ſanguinem*, &c.

Sextã repræſentatur triplex oratio, quam fecit in Cruce: vna pro perſecutoribus, cùm dixit: *Pater*, &c. Alia pro liberatione à morte, cùm dixit: *Deus*, &c. 3. pro adoptione gloriæ: *Pater, in manus*, &c. Per tres cruces factas ſuper illa verba: *Sanctificas, viuificas, benedicis*. &c. Ibid.

Septimã repræſentantur tres horæ, quibus pependit in cruce, à Sexta, vſque ad Nonam, per tres cruces ſuper illa verba; *Per ipſum, cum ipſo & in ipſo.* Ibid.

Octauã, repræſentatur ſeparatio animæ à corpore per duas cruces ſubſequentes intra Calicem factas.

Nonã, repræſentatur Reſurrectio tertia die facta per tres cruces, quæ fiunt ſuper illa verba; *Pax Domini*, &c. quia in Reſurrectioue Chriſtus pacem dedit Apoſtolis.

De veneratione erga hoc Sacrificium. Cap. VI.

QVæ veneratio debetur erga hoc Sacrificium? Reſ. duplex: alia publica, alia priuata.

Quænam eſt publica? Reſ. illa quam exhibent Sacerdotes, & de qua dictum eſt.

Quænam eſt priuata? Reſ. duplex, alia interior, alia exterior.

De interiori veneratione. Num. 2.

QVæ requiruntur ad interiorem venerationem? Reſ. quatuor actus, fidei, ſpei, charitatis, & religionis.

Quis eſt actus fidei? Reſ. credi, & contemplari ea, quæ

in hoc Sacrificio vel fiunt, vel repræſentantur.

Quis ſpei? Reſ. gratias agere de Beneficiis per hoc Sacrificium acceptis, & ſperare quòd in ſingulos dies maiora per ipſum poſſunt obtineri; demum quàm maximam ſpem ponere in hoc Sacrificio.

Quis charitatis? Reſ. triſtari, & dolere de offenſis Deo factis & gaudere de tanto, & tam digno cultu, qui per hoc Sacrificium Deo exhibetur in laudem illius; & in ſatisfactionem peccatorum.

Quis Religionis? Reſp. Primò, aſſiſtere huic Sacrificio cum deuotione, attentione, & reuerentia, nec non animi munditia, & puritate: ſecundò offerre Deo hoc ipſum Sacrificium, vel per ſeipſum, ſi eſt Sacerdos, vel per Sacerdotem, ſi non eſt; & hoc facere etiam pro aliis ſiue viuis, ſiue defunctis.

Quare ad has quatuor virtutes reducitur veneratio huius Sacrificij? Reſ. quia omnes Doctores aſſerunt per has virtutes Deo, & dignum & perfectum cultum exhiberi, & nullam earum debere omitti.

De exteriori veneratione. Num. 3.

Seſſ. 22. in dec. de miſ. &c. QVomodo veneratio exterior huic Sacrificio exhibetur? Reſ. tollendo defectus, & actus religionis afferendo in hoc Sacrificio.

Ibid. Qui defectus debent tolli? Reſ. Conc. Trid. enumerat tres: Primus eſt, auaritia: ſecundus, irreuerentia: tertius, ſuperſtitio.

Ibid. Qui defectus debent tolli circa Auaritiam? Reſ. ex parte Sacerdotum: conditiones cuiuſuis generis mercedum pacta, & quidquid pro Miſſis nouis celebrandis datur, nec non importunæ, & illiberales eleemoſynarum exactiones potiùs quàm poſtulationes, & ſimilia, quæ à Symoniaca labe, vel à turpi quæſtu non longè abſunt. Ex parte verò populi, indebita, & nimia parcitas in ſuppeditando ea quæ ad dignam Miſſæ, & diuini cultus celebrationem ſunt

Ibid. neceſſaria.

Quinam defectus exteriores debent tolli circa irreuerentiam? Reſ. Primò quoad perſonas, nemo qui ſit publicè, & notoriè criminoſus debet permitti, vel celebrare, vel Sacris intereſſe. Vagis, & ignotis Sacerdotibus non debet permitti vt poſſint celebrare. Secundò, quoad loca, tan-

tùm in locis ab Epiſcopo deſignatis celebrandum eſt. Tertiò, quoad cantus, debent amoueri omnes cantus, qui aliquod laſciuum, vel impurum continent. Quartò, quoad decentiam aſtantium debent aduerti: vt decenter compoſito corporis habitu adſint, ita vt declarent, ſe deuoto cordis affectu, & non ſolo corpore adeſſe. Quintò, quoad actiones: omnes ſæculares, vana, atque adeo profana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, & clamores arcere debent. Ibid.

Qui defectus quoad ſuperſtitionem tollendi ſunt? Primò C. Tri. ibid. hoc Sacrificiũ non debet celebrari aliis, quàm debitis horis. Secundò, ritus, cæremoniæ & preces, quæ in Miſſarum celebratione ab Eccleſia non ſunt probatæ, vel frequenti, & laudabili vſu receptæ, debent tolli. Tertiò, numerus ſuperſtitioſus Miſſarum, vel candelarum amouendus eſt. Superſtitioſus autem erit, ſi illi numero vis aliqua, & efficacia tribuatur contra Eccleſiæ conſuetudinem.

Qui actus virtutum pro veneratione huius Sacrificij debent adhiberi? Reſ. tres præcipuè; Primò, liberalitatis, ſubminiſtrando neceſſaria ad decentiam iſtius cultus: ſecundò reuerentiæ tam quoad munditiam, & decentiam veſtium, quam quoad habitum, & actionem, & compoſitionem corporis, ſiue reſpectu Sacerdotis, ſiue aſtantium: quod idem de loco, & alijs dici debet: tertiò ritus, & cærimoniæ, & preces, pro vt Eccleſia ſtatuit, ſunt à Sacerdotibus obſeruandæ, & à populis contemplandæ, & meditandæ: atque hæc & ſimilia ad cultum huius Sacrificij pertinere videntur.

De intentione habenda in oblationem huius Sacrificij. Num. 4.

OFferentes, vel aſtantes, vel qui faciunt, vt hoc Sacrificium offeratur, quàm intentionem poſſunt, & debent habere? Reſ. Talem.

Primò erga Deum: offerendi illi ſoli hoc Sacrificium, & Seſ. 22. c. 1. 2. & 3. per ipſum exhibendi illi ſummum, & diuinum cultum: ſatisfaciendi etiam illi pro peccatis. Primò, ſuis, deinde ſuorum, & omnium fidelium, gratias agendi pro beneficiis ſibi, ſuis, omnibuſque fidelibus collatis: impetrandi beneficia futura ſibi, ſuis, & omnibus fidelibus.

Secundò erga Sanctos, & Angelos; exhibendi illis per
ſeſſ. 22. c. 3. hoc Sacrificium magnam lætitiam: faciẽdi memoriam pugnæ, & victoriæ & triumphi, vel coronæ illorum & per hoc exhibendi illis dignum honorem, & Deo de illis gratias agendi, demum impetrandi, & obtinendi illorum patrocinium, & preces apud Deum.

C. R. n. 78. 79. & 80. Tertiò, erga ſeipſum, parentes, amicos, benefactores, omnes fideles tam viuos, quàm defunctos, obtinendi fructus, & effectus huius Sacrificii, qui antea dicti ſunt.

Hanc autem intentionem debere haberi ex his, quæ de fine huius Sacrificij dicta ſunt, manifeſtum eſſe poteſt. Cùm enim omnis intentio ad finem referatur, ex qualitate finis, conditionem quoque intentionis ſumi debere dubium non eſt.

De defectibus circa Miſſam contingentibus. Cap. VII.

Ex Ru. Miſſ. QVi defectus circa Miſſam contingere poſſunt? R. alij defectus ſunt circa ea, quæ ſunt de neceſſitate Sacramẽti, ſeu Sacrificij; & iſtis exiſtentibus non conficitur Sacramentum. Alij ſunt circa ea, quæ ſunt tantùm de neceſſitate præcepti; & cùm iſti contingunt, conficitur Sacramentum, ſed peccatum vel ſcandalum poteſt adeſſe.

Miſſ. in rubr. Ad quot capita poſſunt reduci omnes defectus? Reſ. ad quinque, vt habetur in Miſſali: in Primo ponetur defectus circa materiã. In ſecundo circa formam. In tertio circa efficiens, ſeu Miniſtrum. In quarto circa finem. In quinto circa ipſum Miniſterium, ſeu celebrationem.

Qui defectus contingunt circa materiam? Reſ. Primò ſi
ibid. panis non ſit triticeus, vel ſit corruptus, non conficitur, ſi tantùm cœperit corrumpi, vel non ſit azymus, conficitur, ſed peccatur. Si vinum non ſit ex vite, vel ſit penitus acetum, vel penitus putridum, vel ſit ex vuis acerbis, & non maturis expreſſum, vel ſit admixtum tantùm aquæ vt vinum ſit corruptũ non conficitur. Si vinum cœperit aceſcere, vel corrumpi; vel fuerit aliquantulùm acre; vel muſtum tunc de vuis expreſſum, vel non fuerit admixta aqua, vel ſit admixta aqua non naturalis: conficitur Sacramentum, ſed peccatur.

Qui defectus contingunt circa formam? R. ſi quis inte-
ibid. grè non proferret verba conſecrationis, vel ita mutaret

verba vt etiam ſenſus mutatus ſit: non conficeret: ſi autem mutaret verba tantùm, & non ſenſum, conficeret; ſed grauiſſimè peccaret.

Quinam defectus contingunt ex parte finis? Reſ. ſi miniſter non habeat intentionem ſaltem virtualem faciendi quod facit Eccleſia, non conficit, quia deeſt intentio neceſſaria reſpectu finis. Ibidem

Qui defectus contingunt ex parte Miniſtri? ℟. Primò, ſi quis non Sacerdos celebret, non cōficitur, ſecundò, ſi Sacerdos habeat defectum in animo nempè quod ſit ſuſpenſus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel ſit in peccato mortali, & ſine confeſſione habens copiam confeſſoris extra caſum neceſſitatis, vel ſine contritione in tali caſu celebret, conficit, ſed peccat. Tertiò, ſi habeat defectum in corpore, veluti ſi non ſit ieiunus, vel in nocte contigerit illi pollutio occaſionata à peccato mortali, conficit, ſed in Primo caſu mortaliter peccat, in ſecundo debet abſtinere. Ibid.

Quinam defectus contingunt circa miniſterium? Reſ. Primò, ſi celebretur in loco non Sacro, vel nōn deputato ab Epiſcopo, nec in altari conſecrato, & tribus mappis coopertoːſecundò, ſi non adſint luminaria, vel non ſit tempus debitum celebrandi ab aurora vſque ad meridiem: tertiò ſi miniſter nō dixit ſaltem Matutinum cum Laudibus: quartò, ſi deeſt aliqua veſtis Sacerdotalis, vt ſtola, vel manipulus, vel iſtæ veſtes, & mappæ non ſint benedictæ ab Epiſcopo, vel habente authoritatem; vel non adſit Clericus, etiam ſi adſit mulier: ſi non ſit Calix cum patena, ſi corporalia non ſint munda, & non ſint ab Epiſcopo, vel habente authoritatem benedicta. Si celebretur capite cooperto, ſi non adſit Miſſale, etiamſi Sacerdos memoriter ſciat Miſſam. Et iſti ſunt defectus circa Miſſam. Quos latiùs videre licet in Rubr. Miſſalis, vbi etiam dantur remedia quibus, quando contingunt, prouideatur. Et hæc de Euchariſtia dicta ſint. Ibid.

DOCTRINA SACR. CONC. TRID. ET CATH.

ROMANI.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ

De neceſſitate, huius Sacramenti, & de doctrina illius.

Ex C. Tr. ſeſ. 15. c. 1. D. Th. 2.2.q.2 art.7 Ibid. Seſſ.14

DOCTRINA Sacramenti Pœnitentiæ eſt-ne neceſſaria? Reſ. Eſt.

Quare? Reſ. quia quilibet fidelis ſtatim ac peruenit ad vſum rationis, tenetur ſub pœna peccati mortalis, habere cognitionem huius Sacraméti.

Cur hoc? Reſ. quia quilibet tenetur expreſſè ſcire illa media, ſine quibus ſalutem ſuam conſequi non poteſt.

Pœnitentia eſt-ne medium omnino neceſſarium ad ſalutem? Reſ. his, qui poſt Baptiſmum commiſerunt peccatum mortale. Pœnitentia, ait Conc. Trid. eſt medium omnino neceſſarium ad ſalutem.

Num.1. Debent-ne Parochi magnâ diligentiâ hanc doctrinam explicare? Reſ. debent maximâ.

C. Tri. ſeſ.6.c. 29. C. de Pœ. n.1. Quare hoc? Reſ. Primò, quia Sacramentum eſt maximè neceſſarium, & illius effectus, qui eſt remiſſio peccatorum, maximus eſt: ſecundò, quia vſus huius Sacramenti debet eſſe frequens, ſicut enim ſæpè animæ vulnere peccati feriuntur, ita ſæpè vti medicinâ ad reſtituendam ſanitatem neceſſe eſt.

De ſignificatione, & multiplici acceptione huius nominis Pœnitentia, eiuſque diffinitione.

Num.2. HOc nomen *Pœnitentia*, accipitur-ne multis modis? Reſ. Ita eſt.

Quot modis? Reſ. Primò accipitur pro ſatisfactione ſeu

pro corporis afflictione, vt ieiunio, & ſimilibus : ſecundò accipitur pro diſplicentia alicuius rei, quæ antea placebat.

Quomodo nunc accipitur Pœnitentia ? Reſ. ſecundo modo. Ibid.

Quid ſignificat hoc nomen, *Pœnitentia* ? Reſ. diſplicentiam eius, quod antea placebat. Ibid.

Pœnitentia hæc accipitur-ne adhuc pluribus modis? Reſ. accipitur tribus modis : Primus eſt, cùm dicta diſplicentia eſt de aliqua re, abſque eo, quòd quis cogitet an ſit peccatum, veluti ſi quem Pœniteat, quòd non vendiderit triticum in tempore præteritæ annonæ ; & hæc dicitur ſæculi triſtitia, & non eſt virtus, ſed vitium : ſecundò accipitur Pœnitentia pro triſtitia de peccato commiſſo, quòd antea placebat, ſed hęc triſtitia non Dei, ſed ſui ipſius cauſâ habetur : veluti ſi quis dolet de homicidio perpetrato, ob quod ad mortem damnatus ſit, dolorque potius pœnam, quàm peccatum reſpiciat : & hæc quoque Pœnitentia propriè virtus non eſt : tertiò accipitur pro dolore interno, vel externo peccati admiſſi, quod antea placebat, ita vt talis dolor vnius Dei cauſâ ſuſceptus ſit, & hęc Pœnitentia eſt virtus, & de hac modò dicendum eſt. Num 23. & 4.

Quid eſt Pœnitentia, & effectus illius? Reſ. Pœnitentia eſt quædam commutatio voluntatis facta in contrarium, reſpectu eiuſdem rei, ita vt quod antea placebat, incipiat diſplicere. Effectus Pœnitentiæ eſt commutatio non voluntatis, ſed rei volitę ; Pœnitentia enim efficax, & cum effectu, ita commutat rem, ſicut voluntas mutata fuit.

Quid eſt commutare rem ? Reſ. eſt facere, vt illud non ſit, quod antea erat, veluti facere vt non ſit peccatum quod antea erat.

De qua Pœnitentia modo agendum ? Reſ. de Pœnitentia tertio modo accepta, quæ virtus eſt.

De pœnitentia vt eſt virtus, & vt eſt Sacramentum.

Pœnitentia de peccato admiſſo propter Deum ſuſcepta eſt-ne ſemper Sacramentum ; Reſ. non ſemper eſt Sacramentum, ſed aliquando eſt ſolummodo virtus. Rom. 4

Quomodo diſtinguuntur Pœnitentia vt virtus, & vt Sacramentum ? Reſ. potiſſimùm hac ratione, quia Pœnitentia vt eſt virtus perficitur in corde, & dicitur Pœnitentia in Nu 58.

terior : illa verò quæ dicitur Sacramentum in exteriori poſita eſt,& dicitur Pœnitentia exterior,quia per ſigna, & actus exteriores expreſſa eſt.

Num. 4 & 5. Sufficit-ne tractare hìc de Pœnitentia vt eſt Sacramentum?Reſ.non:ſed debet etiam tractari de illa,vt virtùs eſt.

Quare hoc?Reſ.Primò,quia fideles circa omne genus virtutis ſe debent exercere:ſecundò,quia Pœnitentia vt eſt virtus tales habet actiones ; quæ quaſi materiam præbent Pœnitentiæ,quæ eſt Sacramentum,ita vt Pœnitentia, quæ eſt Sacramentum,non poſſit cognoſci,neque eſſe vera , & perfecta ſine ea,quæ virtus eſt ; externa enim Pœnitentia ſine interna parum prodeſſe valet.

Diuiſio Tractationis.

IN quot partes diuidenda eſt tractatio de Pœnitentia ? Reſ,in ſex.

Prima eſt,de Pœnitentia vt eſt virtus.
Secunda,de Pœnitentia vt eſt Sacramentum.
Tertia,de Contritione.
Quarta, de Confeſſione.
Quinta,de Miniſtro,de clauibus,& de abſolutione.
Sexta, de ſatisfactione.

De Pœnitentia vt eſt virtus. Cap. I.

QVid debet conſiderari de Pœnitentia vt virtus eſt ? Reſ. Cat.Primò diffinit illam.Secundò, explicat fines illius. Tertiò , probat talem Pœnitentiam eſſe virtutem. Quartò,declarat quomodo hæc Pœnitentia poſſit obtineri.Quintò,oſtendit fructus illius.

Ex nu. 2.& 5. *De definitione Pœnitentiæ, quæ virtus eſt.* Num. 2

QVomodo poteſt diffiniri Pœnitentia,quæ virtus eſt ? Reſ.ex Cat.triplex diffinitio colligi poteſt.

Quænam eſt prima ? Reſ. hæc. Eſt diſplicentia eorum peccatorum, quę antea placebant, & hæc potius videtur
Num.3. dicenda deſcriptio,quàm diffinitio.

Quænam eſt ſecunda ? Reſ. hæc. Eſt commutatio voluntatis à malo ad bonum,& à peccato ad virtutem:& iſta quoque perfecta diffinitio non eſt.

Quæ eſt tertia?Reſ.iſta.Eſt conuerſio animi ad Deum cum deteſtatione,& odio peccatorum commiſſorũ,& cum certa deliberatione malam vitæ cõſuetudinem emendandi,

eum ſpe veniæ à Dei miſericordia conſequendæ, & hæc eſt vera definitio. Ibid.

Quot particulæ ſunt in hac diffinitione ? Reſ. quatuor. Primò eſt conuerſio ad Deum : ſecundò odium, & deteſtatio peccati : tertiò propoſitum emendationis vitæ : quartò ſpes veniæ. Ibid.

Singulæ particulæ exprimunt-ne vnum actum ? Reſ. exprimunt ; ita vt Pœnitentia interior per quatuor actus ſit perficienda.

Explicantur-ne in hac diffinitione quatuor cauſæ Pœnitentiæ ? Reſ. ita eſt.

Quâ ratione ? Reſ. illa particula, *animi*, exprimit cauſam efficientem : ſignificat enim ab animo iam dictas Pœnitentiæ actiones prouenire. Illa verò, *venia conſequenda*, declarat finem : finis enim Pœnitentiæ eſt veniam peccatorum à Deo obtinere. Illæ verò particulæ *peccata, & mala vita conſuetudo*, exprimunt materiam ; quia ſunt illud de quo Pœnitentia habenda eſt. Illa autem verba, *conuerſio ad Deum, Odium peccati, Propoſitum emendandi, Spes venia*, dicunt cauſam formalem Pœnitentiæ : quia in his quatuor actionibus formalis ratio Pœnitentiæ poſita eſt.

De fine Pœnitentia, qua virtus eſt.

Num. 3.

QVem finem ſibi debet proponere is quem verè peccati pœnitet ? Reſ. Cath. ait triplicem finem ſibi proponere debet. Num. 1.
Primus eſt, vt peccatum aboleat, & deſtruat : omnémque animę culpam, & maculam abſtergat. Secundus eſt, vt Deo pro commiſſo peccato ſatisfaciat. Tertius eſt, vt reconcilietur cum Deo, *id eſt*, vt redeat in gratiam eius : & auertat odium quod propter peccatum incurrerat.

Quomodo poteſt deſtrui peccatum ? Reſ. ex parte Dei deſtruitur per veniam, & remiſſionem : ex parte hominis deſtruitur per odium, & deteſtationem illius Cat. num. 8. C. T.

Quomodo poteſt ſatisfieri Deo pro Peccatis ? Reſ. per ſeſ. 6.
Pœnitentiam mediante virtute paſſionis Chriſti. cap. 3. & ſeſ.

Quomodo poteſt quis obtinere gratiam Dei amiſſam ? 14. c. 3.
ſeſ. 14.
Reſ. faciendo aliquid quod magis placeat Deo quàm diſ- c. 8. &
plicebat peccatum, & hoc eſt meritum paſſionis, & mor- ſeſ. 6. c.
tis Chriſti per Pœnitentiam oblatum. 2. 3. 7.

Quomodo probatur Pœnitentiam eſſe virtutem?

Num. 4.

QVâ ratione probatur dictam Pœnitentiam eſſe virtutem? Reſ. triplici ratione à Catech. probatur. Prima eſt hæc. Omnes illi actus, qui percipiuntur à lege Dei Seſſ. 14 c. 1. Num. 7. omnino pertinent ad virtutem, ſed lex naturalis, ſcripta, & Euangelica, ait Conc. Trid. præcipit Pœnitentiam, ideo virtus eſt.

Secunda eſt hæc. Virtus eſt vera, & bona regula actuũ humanorum, ſed Pœnitentia eſt regula actus hominis reſpectu peccati: quia facit illum dolere de illo, quando, quomodo, & quatenus oporteret: ita vt neque plus, neque minus, quàm par eſt, doleat, ideo omnino virtus erit.

Ibid. Tertia eſt hæc, illud, quòd nihil mali in ſe continet, & ex naturâ ſuâ ordinatur ad finem, qui virtutis naturam ſapiat, virtus eſt. Sed Pœnitentia habet pro fine virtutem, dolere enim peccatum, & pro illo, Deo ſatisfacere, ad virtutem pertinet iuſtitiæ, quæ iubet ſatisfacere iniuſtæ offenſæ, delendo illam, & compenſationem reddendo: reconciliari etiam cum iniuſtè offenſo actus iuſtitiæ eſt, ideo Pœnitentia dicta virtus omnino eſt.

Quibus gradibus ad Pœnitentiã interiorẽ perueniatur.

Num. 5.

C. Tri. ſeſ. 7. c. 6. C. T. ibid. C. R. n. 9. C. Tri. ſeſ. 7. c. 6. C. R. n. 9. C. T. & C. Ro. ibid.

DAtur-ne modus perueniendi ad Pœnitentiam, quæ virtus eſt, & ad actus illius? Reſ. Datur.

Quis eſt? Reſ. C. Trid. & Cat. docent quinque gradibus ad illam perueniri, qui ſunt.

Primus, eſt Auxilium Dei præueniens, quo cor hominis excitatur, & adiuuatur, vt ad Deum ſe conuertat: & ideo volenti Pœnitere imprimis auxilium à Deo petendum eſt.

Secundus eſt effectus fidei, qui fit intellectu lumine Dei illuſtrato, & conſiſtit in hoc, quòd credat homo his, quæ à Deo reuelata, vel promiſſa ſunt: præcipuè circa peccata, & illorum punitionem, vel remiſſionem, hoc enim actu homo videt peccata ſua, & pœnas à Deo illis ſtatutas.

Ibid. Tertius eſt timoris, qui actus oritur ex præcedenti, nempe ex conſideratione peccatorum ſuorum & ex acerbitate ſuppliciorum, quæ iuſtitia Dei cõtra illa infligit. Et ex hoc

actu peccator incipit timere ſibi, dum ſe peccatorem eſſe cognoſcit, quo timore incipit à peccato reuocari.

Quartus eſt ſpei, qui oritur ex conſideratione diuinæ miſericordiæ, quæ parcit Pœnitenti, ſicut iuſtitia ſæuit in obſtinatum: & ex hac ſpe erigitur animus, vt ad Deum accedat: vnde fit quòd timor retrahit à peccato; ſpes autem deducit & erigit ad Deum per merita Chriſti. ibid.

Quintus eſt charitatis: quo homo incipit diligere Deũ & odio habere peccatum: & ſic Pœnitendo de peccato conuertit ſe per charitatem ad Deum, omneſque actus Pœnitentiæ facit. ibid.

De neceſſitate Pœnitentiæ quæ virtus eſt. Num. 6.

HÆc Pœnitentia eſt-ne neceſſaria? ℞. Conc. Trid. ait hanc Pœnitentiam ſemper fuiſſe neceſſariam tam in lege naturæ, quàm ſcriptæ, & Euangelij; & ait etiam ante Baptiſmum præcedere oportere; ad Sacramentum quoque Pœnitentiæ neceſſaria exiſtit. Seſſ. 14 c. 1.

De fructu huius Pœnitentiæ. Num. 7.

QVinam fructus proueniunt in homine ex dicta Pœnitentia? ℞: infiniti, ſed præcipuè ſacræ literæ aſſignant vitam gratiæ in hoc ſæculo, & gloriæ in futuro. Nu. 10.

De Pœnitentia externa, quæ eſt Sacramentum.

Cap. II.

QVænam tractantur à Catechiſmo de Pœnitentia, vt eſt Sacramentum? Reſ. ſex. Primò, de inſtitutione huius Sacramenti: ſecundò, probat eſſe verè Sacramentum, & de his quæ poſſunt iterari: tertiò, agit ad partibus eſſentialibus illius, *id eſt*, de materia, & forma: quartò, de ritibus qui à Pœnitente ſunt adhibendi: quintò, de fine, ſeu fructu, & effectu Pœnitentiæ: ſextò, de partibus integralibus illius.

Eſt ne completa hæc tractatio? Reſ. eſt, quia tangit omnes quatuor cauſas. Inſtitutio enim dicit cauſam efficientem, ad quam etiam ſpectat, ex parte Miniſtri, forma, quæ eſt abſolutio. Materia autem, & forma dicunt cauſas intrinſecas. Partes verò integrales reducũtur ad materiam. Fructus & effectus pertinent ad finem. De vſu autem, & adminiſtratione non erat opus tractare, quia vſus Pœnitentiæ in actibus, qui ſunt materia poſitus eſt. Adminiſtra-

tio verò ad Miniſtrũ eſt reducẽda, ideo plena tractatio eſt.

De inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ.
Num. 2.

Seſſ. 7. c. 1. POenitentia eſt-ne Sacramentum? Reſ. eſt de fide quòd ſit Sacramentum.

Ibid. A quo eſt inſtitutum? Reſ. A Chriſto.

ſeſ. 14. c. 1. & can. 3. Quando? Reſ. C. Tr. ait Dominus Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè inſtituit, cum à mortuis excitatus inſufflauit in Diſcipulos ſuos dicens. *Accipite ſpiritum Sanctum; quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt.*

Ibid. ſeſ. 14. Iſte locus Euangelij intelligitur-ne de inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ? ℞. ait C. Trid. vniuerſorum Patrum conſenſus ſemper ita intellexit; & Eccleſia Catholica ſemper ita ſenſit.

C. R. n. 11. Quare Chriſtus inſtituit hoc Sacramentum? Reſ. Conc. Trid. ait, vt lapſis poſt Baptiſmum daretur vitæ remediũ. quia per hoc Sacramentum Sanguis Chriſti defluit, ait Cat. in eos qui peccauerunt.

Cur Chriſtus inſtituit hoc Sacramentũ, non internam, ſed externam Pœnitentiam? ℞. ait Cat. Primò, quia Sacramentum debet eſſe res ſenſibus ſubiecta, vt de Sacramentis in genere dictum eſt. Pœnitentia autem externa talis eſt, non autem interna. Secundò, vt homo eſſet certior de Sacramento à ſe ſuſcepto, vehementer enim homo poteſt dubitare, an intimam habuerit Pœnitentiam: de externa autem ita dubium non eſt, cùm præcipuè iudex illius ſit Sacerdos qui debet iudicare, an peccatorem pœniteat delictorum. Tertiò quia Sacerdos antequam abſoluat debet iudicare, an peccator verè Pœnitens ſit; hoc autem iudicium tantùm de externa Pœnitentia facere poteſt, ideo illa inſtituta eſt Sacramentum.

Nu. 12. Poteſtne probari Pœnitentiam eſſe Sacramentum? ℞. poteſt, quia conuenit illi diffinitio Sacramenti, Pœnitentiæ enim eſt ſignum rei Sacræ, *id eſt* gratiæ, & iuſtificationis peccatoris. Actus enim Pœnitentis & abſolutio Sacerdotis ſunt ſignum ſenſibile conuerſionis peccatoris, & remiſſionis peccatorum illius.

n. 13. Hoc Sacramentum poteſtne iterari? Reſ. poteſt, & ait

Cat.

Cat. quando occurrit aliquis qui minùs ſperet de bonita- Num.
te diuina, confirmandus eſt, illi perſuadendo ſæpius per 24. &
Pœnitentiam remitti peccata. 22. Ex C. T. ſeſſ. 14 c. 3.

De partibus huius Sacramenti. Num. 3.

HOc Sacramentum habetne plures partes? Reſ. habet, ibidem C. R.
nempe tum eſſentiales, tum integrales. 13. & 28

Quæ dicuntur eſſentiales? Reſ. materia, & forma.

Quare dicuntur eſſentiales? Reſ. quia totam eſſentiam rei conſtituunt, C. R. de Sacr. in gen. num. 5.

Quæ dicuntur integrales? Reſ. illæ quæ ſunt partes materiæ, & ſunt contritio, confeſſio & ſatisfactio.

Quare dicuntur integrales? Reſ. quia ſicut corpus quod eſt materia hominis fit integrum ex pluribus, nempe manibus, pedibus, oculis, & alijs, ita materia Sacramenti Pœnitentiæ fit integra per contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, ideo dicuntur partes integrales.

Poſſuntne dici partes materiales? Reſ. poſſunt, quia vt Seſſ. 14.
ait Conc. iſti tres actus ſunt materia Pœnitentiæ. c. 3.

De materia Pœnitentiæ. Num. 4.

QVotuplex eſt materia Sacramenti Pœnitentiæ? Reſp. C. R. n.
duplex, alia proxima, alia remota: & remota; alia 14. C.
eſt neceſſaria: alia ſufficiens. T. ſeſſ. 14. c. 1.

Quænam eſt proxima? Reſp. C. Tr. ait: ſunt autem ſeſſ. 14.
quaſi materia huius Sacramenti ipſius Pœnitentis actus, can. 4.
nempè contritio, confeſſio & ſatisfactio: addit hos quoque actus dici partes Pœnitentiæ, quia requiruntur in Pœnitente, ad integritatem Sacramenti, & ad plenam, & perfectam remiſſionem peccatorum, & hoc ex Dei præcepto, & inſtitutione.

Quare Conc. ait, quaſi materia? Reſ. Catec. Neque verò Num.
hi actus quaſi materia à ſancta Synodo appellantur, quia 14.
veræ materiæ ratione non habeant, ſed quia eius generis materia non ſint, quæ extrinſecus adhibeatur, vt aqua in Baptiſmo, & Chriſma in Confirmatione.

Quænam eſt materia remota? Reſ. peccata ſiue mortalia, C. R.
ſiue venialia; ſed mortalia ſunt materia neceſſaria, venia- nu. 14.
lia verò ſunt materia ſufficiens. C. T. ſeſſ. 14. ca. 5.

Quare peccata ſunt materia Pœnitentiæ? Reſ. ait Cat. Num.
Vt enim ignis materiam ligni eſſe dicimus, quæ vt ignis 14.

conſummantur : ita peccata quæ Pœnitentia delentur, rectè huius Sacramenti materia vocari poſſunt.

Quare dicuntur materia remota? Reſ. quia ſicut terra eſt materia remota, ex qua fit domus : lateres verò, qui fiunt ex terra ſunt materia proxima, ita peccata ſunt illud, de quo habetur contritio, confeſſio, & ſatisfactio, & non poſſunt eſſe materia Pœnitentiæ, niſi quatenus Pœnitens de illis conteritur, confitetur, & ſatisfacit; ideo ſunt materia remota : contritio verò, confeſſio, & ſatisfactio materia proxima ſunt.

Ex ſeſ. 14. c. 3.

Quare mortalia ſunt materia neceſſaria? Reſ. ait Conc. quia omnino de illis neceſſarium eſt pœnitere, confiteri, & ſatisfacere.

Seſ. 14. c. 4.

Quare venialia dicuntur materia ſufficiens? Reſ. quia ait Conc. non eſt neceſſarium illa confiteri : & tamen ſi quis confiteatur tantùm venialia, ſufficit vt à Sacerdote poſſit abſolui, nempè cùm mortalia non habet.

Seſ. 14. c. 5. & 7.

Vbi non eſt peccatum, poteſtne eſſe Pœnitentia, & dari abſolutio? Reſ. non : quia Pœnitentia non poteſt eſſe niſi de malo, & contritio, confeſſio & ſatisfactio ſunt tantum de peccato.

Seſſ. 2. c. 1.

De Pœnitente, eiuſque diſpoſitione, nec non de ritibus ab illo adhibendis. Num. 5.

Et ſeſſ. 14. c. 3. Ibid.

POEnitens poteſtne dici materia Pœnitentiæ? Reſ. Pœnitens, vt pœnitens, aliqua ratione dici poteſt materia.

Quare dicitur (vt Pœnitens?) Reſ. quia in Pœnitente tria conſiderantur, quòd ſit homo, quòd ſit peccator, & quòd ſit Pœnitens, & vt Pœnitens dici poteſt materia Pœnitentiæ.

Ibid. Quare hoc? Reſ. quia infans eſt homo, ſed quia non eſt peccator, non poteſt abſolui, iuuenis, & peccator, ſed impœnitens eſt homo, & habet peccata, ſed quia non eſt Pœnitens non poteſt abſolui; ideo dicitur quòd Pœnitens vt Pœnitens materia Pœnitentiæ ſit.

Pœnitens eſt-ne diſtincta materia à contritione, confeſſione, & ſatisfactione? Reſ. non : quia ideo dicitur Pœnitens, quatenus in illo tres dicti actus requiruntur.

Ibid.

Ibid. Forma, & abſolutio cadit-ne ſuper Pœnitentem; an ſuper peccata, an ſuper actus illius? Reſ. cadit ſuper Pœnitentem,

quia dicit: Abſoluo te, ſed actus Pœnitentis ſunt proxima ratio, quare abſolutio cadat in ipſum.

Requiritur-ne diſpoſitio in Pœnitente? Reſ. ita eſt, & alia eſt de neceſſitate Sacramenti inſtituta à Chriſto, alia eſt de conuenientia Sacramenti. Ibid.

Quænam eſt de neceſſitate Sacramenti? Reſ. Contritio, Confeſſio & Satisfactio, ait Conc. Trid. Ibid. Num. 6.

Quænam de conuenientia Sacramenti? Reſ. ait Catec. ſunt quidem ritus, qui à fidelibus debent diligenter obſeruari, qui à primitiua Eccleſia, vt habetur ex Dionyſio Areopagita, ſunt deriuati. &18 C. T. ſeſſ. 24. c. 3.

Qui ſunt? Reſ. iſti quinque, ait Catec. Num. 18. Ibid.

Primùs eſt humilitas, & demiſſio animi ex indignitate peccatorum proueniens.

Secundus humilitas, & demiſſio corporis ſe ad pedes Sacerdotis proſternentis, & genuflectentis, qui actus debent à Pœnitente fieri, vt per illos cognoſcat, & ſignificet radices ſuæ ſuperbiæ euellendas eſſe, à qua omnia ſcelera quæ deflet, ortum habuerunt.

Tertius reuerentia erga Sacerdotem: ita vt illum legitimum iudicem ſui cognoſcat, & in illo Chriſti Domini perſonam, & poteſtatem veneretur. Sacerdotes enim, ait Conc. Trid. in hoc Sacramento verè iudices, & Chriſti Vicarij ſunt. Ibid. C. Tri. ſeſſ. 14. c. 6. Num. 18.

Quartus, poſtquam pœnitens conſtituit ſe reum ante hoc tribunal debet accuſare ſe tanquam reum, & dignum maxima, & acerbiſſima animaduerſione, & non ſolùm dicendo, *confiteor*, &c. ſed etiam peccata ſua cũ tali effectu.

Quintus, Supplex peccatorum veniam petere debet. Ibid. Nu. 6.

Præter hæc requiruntur-ne fides, ſpes, & charitas in pœnitente? Reſ. omnino requiruntur: quia neceſſe eſt credere virtuti Sacramenti: & in diuina miſericordia ſpem habere, & velle ſe mouere ad Deum ex charitate diligendum, alioquin pœnitens non eſſet. &9. C. T. ſeſſ. 7. cap. 9.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Num. 6.

Qvænam eſt forma Sacramẽti Pœnitentiæ? Reſ. Conc. Trid. ait eſt iſta: *Ego te abſoluo*, &c. Seſſ. 4. cap. 4.

Quare dicit; *&c.*? Reſ. vt ſignificet formam quidem perfici illis tantum verbis, *Ego te abſoluo*: ſed nihilomi- Arg. ibid.

nius alia verba: quæ ſequuntur nempè, ***A peccatis tuis in in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*** Amen: dici debere: non quia ſint de neceſſitate Sacramenti, ſed quia ſunt quaſi de neceſſitate præcepti.

Cur iſta verba dici debent cùm non ſint de forma? Reſ. ne fiat æquiuocatio in hoc verbo ***Abſoluo***; poteſt enim quis abſoluere ab excommunicatione, & non à peccatis, vt ſæpè ſit.

Omnia verba Primò dicta-ne ſunt neceſſaria de neceſſitate Sacramenti? Reſ. ſunt ſed illud verbum: ***Ego*** poteſt omitti, quia intelligitur in illo verbo ***Abſoluo.***

Ex ſeſſ. 14. can. 3. Quid ſignificant hæc tria verba? Reſ. Primum, ***id eſt, Ego***, ſignificat abſoluentem: ſecundum id eſt ***Te***, ſignificat abſolutum: tertium, id eſt ***Abſoluo***, ſignificat abſolutionem.

Ibid. c. 5. ib. c. 3. ſeſſ. 4 c. 6. Ex ſeſſ. c. 1. ſeſſ. 34. c. 1. can. 15. Quid ſignificat illa particula, ***Ego?*** Reſ. ſic, Ego qui ſum Sacerdos, & Vicarius Chriſti, & legitimus Iudex tuus ad remittenda, vel retinenda peccata.

Quid ſignificat, ***Te?*** Reſ. ſic ***Te***, quem examinaui, & cognoui Pœnitētem, & capacem abſolutionis, quia in te vidi actus cōtritionis, & cōfeſſionis, & propoſitū ſatisfactionis.

Quid ſignificat ***Abſoluo?*** Reſ. ſic Auctoritatiuè, iudicialiter, & per ſententiam diffinitiuam, Abſoluo te & remitto tibi peccata.

Vnde habetur quòd hæc ſit forma? Reſ. ex ſacra Scriptura, & traditionibus Apoſtolorum.

Quâ ratione? Reſ. ex illis verbis Mat. 5. ***Quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta, & in cœlis***, apertè colligitur remiſſionem peccatorum fieri per abſolutionem Sacerdotis. Et traditione verò habetur, quia Apoſtoli Eccleſiam hanc eſſe formam docuere.

ibid. Poteſt-ne probari ratione? Reſ. poteſt, quia forma Sacramenti ſunt verba aliquid ſacrum tuum ſignificantia, tum efficientia, remiſſio autem peccatorum, eſt res ſpiritualis, quæ à dictis verbis tum efficitur, tum ſignificatur.

De vi, efficacia, effectu, fructu, & fine Sacramenti.

Num. 7.

Ex ſeſſ. 6. c 14. ſeſſ. QVis eſt finis Sacramenti Pœnitentiæ? Reſ. vita & ſanitas ſpiritualis C. R. de Sacr. in genere num. 20.

Quis effectus? Reſ. C. Trid. ait, duplex eſt effectus, vnus eſt applicatio beneficij mortis Chriſti lapſis poſt baptiſmum. Alter eſt reconciliatio hominis cum Deo, in quâ reconciliatione intelliguntur remiſſio peccatorum, & iuſtificatio impij per gratiam gratum facientem. 14 can. 1. Seſ. 14. c. 3. ſeſſ. 6. c. 7. & 25.

Quinam fructus conſequuntur ex hoc effectu? Reſ. ait C. T. Quam, *id eſt*, reconciliationem cum Deo interdum in viris piis, & cum deuotione hoc Sacramentum percipientibus conſcientiæ pax, ac ſerenitas cum vehementi ſpiritus conſolatione conſequi ſolet; ideo pax conſcientiæ, & alia dicta ſunt fructus eius Sacramenti. ſeſſ. 14. c. 3. C. R. n. 16.

Qualis eſt vis huius Sacramenti? Reſ. eſt virtus ſignificandi, & efficiendi quæ dicta ſunt. ſeſ. 14. c. 3.

Qualis eſt efficacia illius ℞. efficacia Sacramẽti eſt maior in vno, quàm in alio, iuxta diſpoſitionem Pœnitentis ſicut enim eadem medicina, & quæ omnino habet eandem virtutem, maiorem habebit efficiẽtiam in vno infirmo, quàm in alio: & ſicut ignis maiorem habet efficaciam in ligna ſicca quàm in viridia, ita de Pœnitentia dicendum eſt. ſeſ. 6. c. 6.

De remiſſione omnium peccatorum. Num. 8.

Remiſſio peccatorum eſt-ne effectus Pœnitentiæ? Reſ. eſt, quia reconciliatio cum Deo non poteſt eſſe ſine remiſſione illorum. ſeſ. 6. c. 14. & ſeſ. 14. c. 1. c. 4.

Effectus Sacramenti Pœnitentiæ nonne debet eſſe gratia? Reſ. debet, ſed quatenus per illam peccata remittuntur. ſeſ. 14. c. 1. & 3.

Cur effectus Pœnitentiæ dicitur eſſe reconciliatio, & non dicitur eſſe peccatorum remiſſio? Reſ. quia remiſſio peccati non ſit abſque eo quòd peccator cùm Deo conciliatus ſit.

Quare effectus Pœnitentiæ non dicitur conciliatio, ſed dicitur reconciliatio cum Deo? Reſ. vt diſtinguatur effectus Pœnitentiæ ab effectu Baptiſmi: Baptiſmus enim conciliat prima vice cum Deo; Pœnitentia iterum conciliat, quod propriè eſt reconciliare. ſeſſ. 6. c. 14. & ſeſ. 14. c. 1. & 3.

Omnia peccata poſſuntne remitti per Pœnitentiam? Reſ. abſolutè omnia poſſunt remitti. Num. 19.

Nonne aliqui in ſcripturis dicuntur non obtinuiſſe miſericordiam à Domino, cum illam vehementer implora- Num. 20.

uerint? Reſ. ait Cat. ita eſt, ſed cauſa fuit, quia illos verè & ex animo delictorum non pœnitebat.

Ibid. Non-ne in ſacris literis habetur aliqua peccata eſſe irremiſſibilia, etiam aliquando Patres hoc dicunt? Reſ. ait Cat. ſacras literas, & ſanctos Patres cum hoc aſſerere videntur, ita interpretandos eſſe, vt difficilem admodum, non autem impoſſibilem veniæ impetrationem dicere intelligantur.

Ibid. Quomodo vera erit locutio ſcripturæ, ſi dicat, quod eſt difficile, eſſe impoſſibile? Reſ. ait Cat. ſicut aliquis morbus erit ex natura ſua ſanabilis, ſed tamen reſpectu infirmi inſanabilis eſſe dicetur, quod erit ſi vel infirmus recuſet accipere medicinam, vel tunc accipiat, cùm virtus naturalis adeo debilis eſt, vt virtutem medicinæ, vel ferre, vel actuare non poſſit: ita aliquod peccatum poteſt dici irremiſſibile, non quia per Pœnitentiam verè remitti non poſſit, ſed quia peccator ita affectus ſit, vt medicinam peccati, quæ eſt gratia Dei, repellat.

Ibid. 2.q.14. a.1.& 3. Quæ ſunt iſta peccata, quæ dicuntur remitti non poſſe? Reſ. peccare in Spiritum ſanctum: in his enim peccatis homo reſpuit illa media, per quæ poſſet ab illis conuerti, veluti ſpes diuinæ miſericordiæ eſt medium quo homo ad Deum ſe conuertit, ideo qui deſperat de miſericordia Dei, abijcit medium quo poſſet ad illum conuerti.

Seſſ. 6. 14. & can. 29. Peccata mortalia poſſunt-ne remitti poſt Baptiſmum abſque Pœnitentia? Reſ. omnino impoſſibile eſt, ita intelligendo quod Pœnitentia, vt eſt Sacramentum, ſaltem in voto neceſſaria ſit.

Seſſ. 14. c. C. R. num. 21 Peccata venialia poſſunt-ne remitti abſque Pœnitentiæ Sacramento? Reſp. Catech. ait, ita eſſe, tamen cum D. Auguſt. aſſerit requiri aliqua ratione Pœnitentia ad hoc vt peccata venialia remittantur, Concil. etiam Trid. ait venialia alia ratione, per confeſſionem remitti poſſe.

Seſſ. 14. c. 5. D. T. 3. p. q. 7. art. 1. Quænam eſt hæc Pœnitentia, qua peccata venialia remittuntur? Reſ. Conc. Trid. ait. peccata venialia poſſe remitti per Sacramentum Pœnitentiæ, ſed tamen multis etiam alijs remedijs expiari poſſe, D. autem Th. ait per Pœnitentiam virtualem remitti poſſe.

Quid eſt hæc Pœnitentia virtualis? Reſ. ait D. T. eſt

actus quidam amoris vel reuerentiæ in Deum, vel in res diuinas, quò virtualiter includitur diſplicentia peccatorum venialium; veluti ſi quis ita ſe humiliet Deo, vt virtualiter habeat diſplicentiam de peccatis ſuperbiæ, ita vt ſi conſideraret de illis, ſibi diſplicerent. 3.p.qu. 87.a.1.

Peccata venialia poſſunt-ne remitti per confeſſionem generalem, per tunſionem pectoris, per orationem Dominicalem, per benedictionem Epiſcopalem, per aſperſionem aquæ benedictæ, per orationem in Eccleſia conſecrata, per ſeptem Sacramenta & præcipuè Euchariſtiam, & Extremam Vnctionem, & ſimilia? Reſ. ita eſt, ait D. T. & hoc quia virtualiter continent diſplicentiam peccatorum venialium, vel reuerentiam, & metum in Deum, vel res diuinas, vel gratiæ collationem, quæ peccata dimittit. Ibid. art. 3.

De partibus integralibus Pœnitentiæ. Num. 9.

QVæ ſunt partes integrales Pœnitentiæ? Reſ. ait Conc. Trid. illæ quæ ex inſtitutione diuina requiruntur in Pœnitente ad integritatem Sacramenti, & ſunt Contritio, Confeſſio, & Satisfactio.

Eſt-ne omnino neceſſarium, quod iſta tria in Pœnitente reperiantur? Reſ. ita eſt, ait Concil. Trident. & eſt de fide. Seſſ. 14. c. 3 C. R. n. 22 & c. 4. Nu. 22.

Quare tot actus in Pœnitente requiruntur? Reſ. Catecum. D. Chryſoſtomo ita ait: *Pœnitentia cogit peccatorem omnia ſufferre: in corde eius contritio: in ore confeſſio: in opere tota humilitas, vel fructifera ſatisfactio:* Vnde patet per hos actus peccatorem eniti, vt peccatum deſtruat tum corde per contritionem: tum lingua per confeſſionem: tum opere per ſatisfactionem. Ibid.

Iſtæ partes habentne inter ſe connexionem? Reſ. Catec. ait, habent tali ratione: Contritio confitendi, & ſatisfaciendi propoſitum includit. Confeſſionem debet præcedere contritio, & ſatisfaciendi voluntas: Satisfactionem verò, & contritio, & confeſſio antecedere debent. Ibid. Ex C. T. Seſſ. 14. c. 3. & c. 4.

Si pœnitens non haberet intentionem ſatisfaciendi Deo pro peccatis, vel in hac vita, vel in alia, debetne abſolui? Reſ. nequaquam: quia propoſitum ſatisfaciendi debet præcedere abſolutionem, & qui tale propoſitum non habet, contritus non eſt. Nu. 22. & 23.

Poteſt-ne afferri aliqua ratio quare Deus voluerit, quòd à Pœnitente iſti tres actus efficerentur? Reſ. poteſt, & Cat. affert has.

Nu. 21. Prima eſt, quia ſicut homo peccat in Deum *corde, ore, & opere*, ita debet pœnitere, & ſatisfacere Deo *corde* per contritionem, *ore* per confeſſionem, *opere* per ſatisfactionem.

Nu. 25. Secunda eſt, quia iuſtum eſt, vt homo toto ſuo poſſe conetur deſtruere peccatum, & ideo debet conari, vt deſtruat *corde* per contritionem, *linguâ* per confeſſionem, *opere* per ſatisfactionem.

Ibid. Tertia eſt, quia ſic conuenit Sacramento Pœnitentiæ; Pœnitentia enim eſt quædam compenſatio offenſæ Deo factæ proueniens ab eius voluntate qui fecit offenſam: quæ compenſatio fit tali ratione, vt qui fecit offenſam conſtituat ſe voluntariè in poteſtate Dei offenſi, ad hoc vt ipſe Deus ſumat pœnam, & ſatisfactionem quam vult de eo, qui ſibi fecit offenſam. Ex quo apparet neceſſarium eſſe vt peccator habeat voluntatem compensādi Deum pro facta offenſa; & hoc pertinet ad contritionem. Secundò oportet, quod peccator conſtituat ſe tanquam reum in poteſtate Dei; & hoc facit dum per confeſſionem ſubdit ſe Sacerdoti perſonam Dei gerenti. Tertio neceſſe eſt vt ſit paratus accipere pœnam arbitrio Dei, & Sacerdotis, vel in hac, vel in alia vita luendam, & hoc pertinet ad ſatisfactionem, ideo rectè partes integrales Pœnitentiæ ſunt conſtitutæ.

De Contritione. Cap. III.

Nu. 26. & 27. CAth. quid tractat de Contritione? Reſ. præcipuè quatuor. Primò enim tradit diffinitionem contritionis, & explicat illam, vbi etiam nomen contritionis declarat: & hoc à num. 24. vſque ad 31. Secundò declarat, quæ debeant fieri à fidelibus, vt verè contriti ſint, n. 32. 33. 34. Tertiò explicat quæ ſit vis, vel vtilitas, vel effectus & finis contritionis num. 35. Quartò proponit modum, quo fideles circa contritionem ſe debeant exercere.

De nomine Contritionis & Attritionis. Num. 2.

QVibus nominibus appellatur Contritio? Reſ. appellatur contritio, attritio, compunctio cordis; ſciſſio cordis;

cordis : per cor autem voluntas intelligi debet.

Quare à Ioële dicitur ſciſſio cordis ? Reſ. quia dolor eſt ex ſolutione continui, & ideò cum contritio ſit dolor cordis, rectè dicitur ſciſſio illius. Ioël. Nu. 25.

Cur dicitur Compunctio?Reſ. ait Cat. ſicut ferro tumida vlcera ſecantur, vt incluſum virus poſſit erumpere: ita corda quaſi ſcapello contritionis adhibito inciduntur, vt peccati mortiferum virus poſſit exire. ibid.

Quare dicitur Contritio?Reſ. ad ſignificandam magnitudinem doloris, conterere enim eſt ſaxo, vel duriore aliqua materia aliquid confringere minutatim,& quaſi in puluerem reducere : vnde declaratur corda quæ ſuperbiâ obduruerunt, contritione minutatim conteri;& contundi. Nu. 26.

Dolor qui prouenit ex morte parentum, vt filiorum, poteſt-ne dici contritio?Reſ, non; quia ſoli peccato contritionis dolor conueniens eſt.

Qualis dolor eſt attritio?Reſ. eſt dolor minùs perfectus, quam contritio, ideo dicitur attritio, quia frangit quidem cor, ſed craſſiori quodam modo, & non ita minutatim, ſicut contritio. ibid.

De diffinitione communi attritionis & contritionis.
Num. 3.

POteſt-ne dari diffinitio communis attritionis,& contritionis? Reſ. poteſt. Seſ. 14. Ex C. ibid.

Quænam eſt? Reſ. iſta quam tradit C. Trid. Contritio eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, habens adiunctam fiduciam diuinæ miſericordiæ: nec non votum præſtandi reliqua, quæ ad ritè ſuſcipiendum Pœnitentiæ Sacramentum ſunt neceſſaria.

Quot ſunt particulæ in illa ? Reſ. quatuor : Prima eſt, quòd ſit animi dolor, & deteſtatio de peccato commiſſo Secunda eſt propoſitum non peccandi de cætero : Tertia fiducia diuinæ miſericordiæ : Quarta votum & deſiderium confitendi, & ſatisfaciendi,& abſolutionem obtinendi pro peccatis commiſſis; hæc enim ad Pœnitentiam ſunt neceſſaria.

Iſta diffinitio tangit-ne quatuor cauſas? Reſ.tangit, cauſa enim efficiens exprimitur per illam particulam. *Ani-*

Poteſt-ne afferri aliqua ratio quare Deus voluerit, quòd à Pœnitente iſti tres actus efficerentur? Reſ. poteſt, & Cat. affert has.

Nu. 21. Prima eſt, quia ſicut homo peccat in Deum *corde, ore, & opere*, ità debet pœnitere, & ſatisfacere Deo *corde* per contritionem, *ore* per confeſſionem, *opere* per ſatisfactionem.

Nu. 25. Secunda eſt, quia iuſtum eſt, vt homo toto ſuo poſſe conetur deſtruere peccatum, & ideo debet conari, vt deſtruat *corde* per contritionem, *linguâ* per confeſſionem, *opere* per ſatisfactionem.

Ibid. Tertia eſt, quia ſic conuenit Sacramento Pœnitentiæ; Pœnitentia enim eſt quædam compenſatio offenſæ Deo factæ proueniens ab eius voluntate qui fecit offenſam: quæ compenſatio fit tali ratione, vt qui fecit offenſam conſtituat ſe voluntariè in poteſtate Dei offenſi, ad hoc vt ipſe Deus ſumat pœnam, & ſatisfactionem quam vult de eo, qui ſibi fecit offenſam. Ex quo apparet neceſſarium eſſe vt peccator habeat voluntatem compenſãdi Deum pro facta offenſa; & hoc pertinet ad contritionem. Secundò oportet, quod peccator conſtituat ſe tanquam reum in poteſtate Dei; & hoc facit dum per confeſſionem ſubdit ſe Sacerdoti perſonam Dei gerenti. Tertio neceſſe eſt vt ſit paratus accipere pœnam arbitrio Dei, & Sacerdotis, vel in hac, vel in alia vita luendam, & hoc pertinet ad ſatisfactionem, ideo rectè partes integrales Pœnitentiæ ſunt conſtitutæ.

De Contritione. Cap. III.

Nu. 26. & 27. CAth. quid tractat de Contritione? Reſ. præcipuè quatuor. Primò enim tradit diffinitionem contritionis, & explicat illam, vbi etiam nomen contritionis declarat: & hoc à num. 24. vſque ad 31. Secundò declarat, quæ debeant fieri à fidelibus, vt verè contriti ſint, n. 32. 33. 34. Tertiò explicat quæ ſit vis, vel vtilitas, vel effectus & finis contritionis num. 35. Quartò proponit modum, quo fideles circa contritionem ſe debeant exercere.

De nomine Contritionis & Attritionis. Num 2.

QVibus nominibus appellatur Contritio? Reſ. appellatur contritio, attritio, compunctio cordis; ſciſſio cordis;

cordis: per cor autem voluntas intelligi debet.

Quare à Ioële dicitur ſciſſio cordis? Reſ. quia dolor eſt ex ſolutione continui, & ideò cum contritio ſit dolor cordis, rectè dicitur ſciſſio illius. Ioël. … Nu. 27.

Cur dicitur Compunctio? Reſ. ait Cat. ſicut ferro tumida vlcera ſecantur, vt incluſum virus poſſit erumpere: ita corda quaſi ſcapello contritionis adhibito inciduntur, vt peccati mortiferum virus poſſit exire. ibid.

Quare dicitur Contritio? Reſ. ad ſignificandam magnitudinem doloris, conterere enim eſt ſaxo, vel duriore aliqua materia aliquid confringere minutatim,& quaſi in puluerem reducere: vnde declaratur corda quæ ſuperbiâ obduruerunt, contritione minutatim conteri;& contundi. Nu. 26.

Dolor qui prouenit ex morte parentum, vt filiorum, poteſt-ne dici contritio? Reſ, non; quia ſoli peccato contritionis dolor conueniens eſt.

Qualis dolor eſt attritio? Reſ. eſt dolor minùs perfectus, quam contritio, ideo dicitur attritio, quia frangit quidem cor, ſed craſſiori quodam modo, & non ita minutatim, ſicut contritio. ibid.

De diffinitione communi attritionis & contritionis.

Num. 3.

POteſt-ne dari diffinitio communis attritionis,& contritionis? Reſ. poteſt. Seſ. 14. Ex C. ibid.

Quænam eſt? Reſ. iſta quam tradit C. Trid. Contritio eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, habens adiunctam fiduciam diuinæ miſericordiæ: nec non votum præſtandi reliqua, quæ ad ritè ſuſcipiendum Pœnitentiæ Sacramentum ſunt neceſſaria.

Quot ſunt particulæ in illa? Reſ. quatuor: Prima eſt, quòd ſit animi dolor, & deteſtatio de peccato commiſſo Secunda eſt propoſitum non peccandi de cætero: Tertia fiducia diuinæ miſericordiæ: Quarta votum & deſiderium confitendi, & ſatisfaciendi,& abſolutionem obtinendi pro peccatis commiſſis; hæc enim ad Pœnitentiam ſunt neceſſaria.

Iſta diffinitio tangit-ne quatuor cauſas? Reſ. tangit, cauſa enim efficiens exprimitur per illam particulam. *Ani-*

mi, & per illam *Dolor, & deteſtatio*: declaratur enim efficientem contritionis, & attritionis eſſe animam non corpus? & eſſe illius potentiæ animi, quæ dicitur voluntas, quia actus illius eſt dolor, & deteſtatio. Materia exprimitur per illud verbum *peccatum & peccandi*: Indicat enim peccatum abſolutè cõſideratum tam quoad præteritum; quam quoad futurum, eſſe materiam contritionis: cauſa finalis tangitur in illo verbo, *Votum faciendi reliqua*, &c. Indicat enim finem contritionis eſſe præparare ad abſolutionem, ſicut Conc. apertè aſſerit dicens de illa *ita demum præparat ad remiſſionem peccatorum*, &c. Cauſam formalem exprimit quatuor actiones: Prima, eſt dolor de peccato commiſſo: ſecunda propoſitum de futuro: tertia ſpes veniæ: quarta deſiderium Sacramenti.

De propria diffinitione contritionis perfecta. Num. 4.

Seſſ. 14. c. 4. CОntritio perfecta habet-ne propriam diffinitionem? Reſp. habet.

Quænam eſt? Reſ. Conc. Trid. ait, eſt illa, quæ modò allata eſt, hoc ſolùm addendo: quod charitate perfecta ſit, ideo ſic poterit diffiniri: Contritio perfecta eſt animi dolor, ac deteſtatio ac charitate proueniens de peccato commiſſo & cum propoſito non peccandi de cætero, cum ſpe veniæ & cum voto faciendi quod fieri debet, vt rectè ſuſcipiatur Sacramentum Pœnitentiæ.

De propria diffinitiine attritionis.

Num. 5.

Ibid. Attritio poteſt-ne dici contritio imperfecta? Reſ. Ibid. Conc. Trid. ita illam appellat.

Quare dicitur contritio imperfecta? Reſ. quia non eſt dolor ex charitate proueniens, ſed à timore ſeruili originem habens. Ibid.

Qualis eſt iſte dolor imperfectus, qui à timore ſeruili proficiſcitur? Reſ. ait Conc. Trid. eſt ille qui prouenit vel ex conſideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ, & pœnarum metu.

Ibid. Attritio ſufficit-ne ad hoc, vt quis poſſit à peccatis abſolui? Reſ ait Conc. Trid. ſufficit dummodo habeat omnia, quæ in prima diffinitione poſita ſunt.

De conuenientia, & differentia inter attritionem & contritionem. Num. 6.

CONtritio,& attritio in quo conueniunt? Reſ. Primò ibid. conueniunt in cauſa efficienti ex parte hominis;quia ex vtraque voluntate procedit. Secundò in cauſa finali, quia vtraque intendit præparare, & diſponere ad Sacramentum Pœnitentiæ,& ad remiſſionem peccatorum, licèt vna magis,alia minùs perfectè hoc faciat Tertiò in cauſa materiali,quia vtriuſque materia ſunt peccata: Quartò in cauſa formali conueniunt quoad hæc quatuor,ſcilicet dolor de peccato,propoſitum non peccandi, ſpes veniæ, votum confitendi,& ſatisfaciendi,

In quo differunt inter ſe? Reſ.in duobus.Primò in cauſa formali,quia dolor contritionis eſt charitate perfectus: ibid. Attritionis verò eſt ſine charitate,ſed cum timore ſeruili, quia Dei offenſam vt rem turpem, & à Deo caſtigatione puniendam inſpicit, & deteſtatur.Secundò differt in effectu, quia contritio charitate formata etiam ſine actuali ſuſceptione Sacramenti peccatum remittit: non quatenus eſt nuda, vel ſola contritio, ait Conc. ſed quatenus habet annexum votum Sacramenti. Pœnitentiæ Attritio verò non obtinet remiſſionem peccatorum,niſi actu ſuſcipiatur Sacramentum,& hoc quia virtute clauium, & Sacramenti pœnitens de attrito fit contritus. Quod debet maximè notari & populis declarari.

De efficiente Contritionis, & Attritionis.

QVatuor cauſæ contritionis, & attritionis ſunt-ne diſtinctè examinandæ?Reſ.ita expedit.

Quænam eſt cauſa efficiens illarum?Reſ.alia eſt ex parte Dei,alia ex parte peccatoris. Seſ.6.c 4.& 6. ſeſ.14. can.4.

Quid efficit Deus? ℞.Conc.Tr.ait.Attritio eſt donum Dei,& impulſus Spiritus Sancti,non quidem inhabitantis, ſed mouentis,quo pœnitentis adiutus vim ſibi ad iuſtitiã parat.Ex quo etiam apparet contritionem donum Dei eſſe & impulſum Spiritus ſancti inhabitãtis,quo voluntas peccatoris plenè à peccato recedit,& ad Deum ſe conuertit. Vnde contritio erit impulſus Spiritus Sancti inhabitantis; attritio impulſus eiuſdem,non habitantis.

Seſ.6. c.3.ſeſ. 6. 4. Sine auxilio Dei hom... poteſtne pœnitere, dolere de peccatis ſicut oportet? Reſ. Conc. Trident. determinauit de fide fieri non poſſe.

Ibid. Actus contritionis, & attritionis producitur-ne ab homine libere, & voluntariè? Reſ. eſt de fide ita eſſe.

Homo per liberum arbitrium poteſt-ne diſſentire ſi velit Deo excitanti, atque vocanti adſe? Reſ. eſt de fide ita eſſe.

Num. 29. Actus contritionis, & attritionis deberetne eſſe tum à voluntate, tum etiam à ſenſu? Reſ. ait Cat. deberet, ſicut ex Niniuitis, Dauide, Magdalena, S. Petro, & alijs apparet, qui dolore ſenſibili, & lachrymis contritionis actum habuere; & ratio etiam ſuadet quia ſi ſenſus contra Deum peccauit, deberet etiam de peccato pœnitere, & dolere.

Num. 25. & 29. Eſt-ne neceſſarium quòd dolor ſenſibilis ſit? Reſ. ait Cat. non eſt neceſſarium, ſed ſufficit, quòd in voluntate ſit odium & dolor peccati. Quod Dei miſericordiâ factum eſt, quia ſæpè ſenſus non poteſt dolere ſenſibiliter de eo, quod non eſt ſibi moleſtum, ſed iucundum, & ſenſus in delectatione non poteſt intueri offenſam Dei, & tamen delectationem ſuam experitur.

De materia Contritionis, & Attritionis. Num. 8.

Ex ſeſ. 14. c. 5. QVænam eſt materia contritionis, & attritionis? Reſ. peccatum: mortale quidem neceſſaria, veniale verò ſufficiens vt dictum eſt.

Eſt-ne neceſſarium dolere de omnibus peccatis mortali-

Num. 21. Ex ſeſſ. 14. c. 5. & c. 7. C. R. n. 32. bus? Reſ. omnino eſt neceſſarium, ita vt ſi quis habeat decem mortalia, & doleat de nouem, de vno autem ſolo non doleat, iſte neque erit attritus, neque contritus.

Num. 30. 31. Eſt-ne neceſſarium de ſingulis peccatis mortalibus, habere proprium, & particularem cuiuſque dolorem, an ſufficit vnico, & vniuerſali actu dolere de omnibus illis? Reſ. ait Catech. maximè hortandi, & monendi ſunt fideles, vt ad ſingula mortalia crimina proprium contritionis dolorem adhibere ſtudeant: & ex ſcriptura ita expedire oſtendit. Nihilominus ex Dei miſericordia, ait, non eſſe neceſſarium, ſed ſufficere ſi ſimul atque quis ſe collegerit vniuerſa peccata ſua deteſtetur, habeatque in animo cùm facultas erit alio tempore ſingula in memoriam reducere,

ac deteſtari,quod eſt notandum, quia paucis obſeruatur, Seſſ.14. c. 4.
& paſſim ad omnibus omitti ſolet.

De forma Contritionis,& attritionis. Num. 9.

QVænam eſt forma horum actuum? Reſ.illa quæ dicta eſt modò,nempè illi actus, dolor de peccato commiſſo,propoſitum de futuro,ſpes veniæ,votum Sacramenti, Charitas in contritione,timor Dei ſeruilis in attritione.

Contritio eſt-ne formaliter dolor?Reſ.ait Catech.cum Num. 8 & 25.
D.Aug.contritio formaliter eſt odium,& deteſtatio peccati,dolor verò ſaltem ſenſibilis,non eſt de forma contritionis,ſed eſt vel comes,vel effectus illius, dolor autem contritionis idem eſt quod deteſtatio.

Quare ergo à C.Tr.contritio diffinitur,quòd dolor ſit? Num. 2.
Reſ.ait Cat.Primò quia Sacræ Scripturæ per dolorem intelligunt odium peccati: ſecundò, quia ille dolor intelligitur non ſenſûs,ſed voluntatis.

Dolor in cõtritione debet ne eſſe maximus?Reſ.aitCatec. Num 18.
ita eſt,adeo vt nullus maior excogitari poſſit, ſaltem,quòd attinet ad rationem,ſæpè enim in ſenſu maior eſt dolor de morte, vel de amiſſione bonorum, quàm de peccato, probat autem his rationibus.

Prima eſt,quia perfecta contritio eſt charitatis actio, Ibid.
charitas autem ſuper omnia diligit Deum, & ſuper omnia odit peccatum ; ideo dolor,qui eſt contritio,maximus eſſe debet: & ſicut de charitate dicitur, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo : ita, & de contritione dicendum eſt ; ideo Dominus dicit, *Conuertimini in toto corde veſtro.* Ioël 2.

Secunda eſt, quia quantùm bonus eſt Deus, tantùm malum eſt peccatum,& offenſa illius ; ſed Deus eſt ſummum bonum,& ideo ſummè diligendus ; ita peccatum eſt ſummum malum,& ſummo odio habendum: ita vt ne vitæ quidem conſeruandæ causâ liceat peccare iuxta illud. *Qui amat patrem, aut matrem* &c. *non eſt me dignus: & qui voluerit animam ſuam ſaluum facere, perdet eam.* N. 28.

Tertia eſt,quia ſicut ait D. Bernardus, *Modus diligen-*

di Deum eſt diligere illum ſine modo; id eſt, Deus de-
Ibidem beret *diligi* infinitè : ergo peccatum deberet quis proſe-
qui odio infinito.

Deut. 4. Hier. 29. Nū 29. Ex quo Catech. colligit deteſtationem peccati debere eſſe maximam, & vehementiſſimam, & omnem ignauiam & ſocordiam excludentem? Reſ. Quia in Deuter. habetur Deum inueniri ab his, qui quærunt in toto corde:& idem in Hieremia.

Si dolor adeo vehemens non ſit, erit-ne vera, & efficax contritio? Reſ. ait Catech. poſſe eſſe veram, quia ſufficit odium eſſe in ratione, & ſæpè ſenſus non poteſt do-
Nū. 18. lere de eo, quod ſibi placet.

Quare tantum odium in peccatum requiritur? Reſ. quia ad deſtructionem illius tale opus eſt, & charitas tale requirit.

Seſ. 14. c. 4. Nū. 33. *De propoſito non peccandi de cætero.* Num. 10.

PRopoſitum non peccandi ſaltem mortaliter eſt-ne neceſſarium? Reſ. omnino, & debet haberi explicitè.

Quare hoc? Reſ. quia ſine tali propoſito, odium peccati non eſſet verum, & Deus nunquam remitteret offensā.

Ibidem. Quare non remitteret? Reſ. quia non eſt parcendum ei, qui petit veniam de præterita offenſa, ſed habeat animum eandem vel aliam iterare. Vera enim amicitia, omnino etiam quoad futurum, excludit animum offendendi.

Si quis habet firmam voluntatem non peccandi, ſed timet quòd ex infirmitate iterum peccabit, dicetur-ne habere dictum propoſitum? Reſ. dicetur.

Ibidem. Quid requiritur ad hoc, vt aliquis dicatur habere propoſitum non peccandi? Reſ. ait Catech.

Primò debet habere propoſitum obediendi præceptis Dei, & Eccleſiæ, cùm enim horum tranſgreſſio ſit peccatum, qui non vult abſtinere à tali tranſgreſſione neque vult abſtinere à peccato.

D. T. 1. 2. q. 1. 4 a 1. & 2. Secundò debet habere propoſitum vitandi, ſi fieri poſſit, occaſionem peccandi, præcipuè autem proximam: qui enim non vult relinquere occaſionem Proximam peccati quam poteſt, neque vult relinquere peccatum. Illa enim eſt occaſio proxima peccati, quæ ſemper, vel quaſi ſemper inducit aliquem ad mortale: vnde ſi quis forte ſem-

per in ludo blaſphemat, omnino tenetur habere propoſitum non ludendi.

Tertiò tenetur habere propoſitum recurrendi ad orationem cùm erit in tali tentatione. & periculo peccandi, quòd ſine oratione non poſſit vitare peccatum mortale:ſi enim quis nolit adhibere remedium, ſine quo à peccato mortali abſtinere non poteſt, implicitè conſentit ſe velle ad peccatum redire. D.T. 2. 2. qu.33

Quartò ſi pœnitens fuit offĕſus ab aliquo,tenetur, deponere odium, & habere propoſitum conciliandi ſe cum eo,qui fecit offenſam, quando ad id teneri prudens confeſſarius affirmabit:qui enim alteri offenſam non dimittit neque Deus ſuam illi dimittet. Nu. 33.

Quintò ſi pœnitens alteri per vim, aut fraudem aliquid aſtulit, vel fecit damnum', aut offenſam in anima vel in corpore, vel fama vel facultate, neceſſe eſt quòd habeat propoſitum ſatisfaciendi, vel compenſandi offenſam. Cùm enim retinere alienum, peccatum ſit, ille non habebit propoſitum non peccandi, qui alienum reſtituere paratus non eſt. ibid.

Eſt-ne neceſſarium quòd pœnitens explicitè habeat propoſitum horum omnium; quæ dicta ſunt?,Reſ. expediret quidem, ſed ſufficit aliquando habere propoſitum virtuale quoad ea quæ vltimo dicta ſunt. Ex C. T. ſeſſ. 16.c.6.

Quid eſt habere hoc propoſitum virtuale? Reſ.ſi quis habet animum faciendi omnia, quæ ad ritè ſuſcipiendum Sacramentum Pœnitentiæ fieri debent, iſte vt patet ex C. Tr. propoſitum virtuale dictorum videtur habere. Aliter etiam hoc erit,ſi ita affectus animo ſit, vt de ſingulis dictis cogitaret; aut requireretur, eſſet promptus habere propoſitum iuxta ea, quæ dicta ſunt. ibidem

De ſpe veniæ Num.11.

AD Contritionem requiritur ne ſpes veniæ?Reſ.Ita eſt Quare? Reſ. quia vt ait Conc. finis Pœnitentiæ eſt reconciliatio Pœnitentis cum Deo:hæc autem reconciliatio non poteſt eſſe ſine remiſſione peccati, ideo ſpes veniæ habenda eſt. Seſ.14. c.3. ibid.

Sufficitne habere illam virtualiter? Reſ. Ita eſt.

Quid eſt habere virtualiter? Reſ. qui petit veniam,vel facit aliquid ad obtinendam illam:iſte virtualiter ſperat illam. Ex T. ſeſ. 14.c.4.

De voto faciendi ea, quæ ad Sacramētum requiruntur.

Seſſ. 14. 4. IN Contritione requiritur-ne voluntas faciendi omnia, quæ ad ritè ſuſcipiendum Sacramentum Pœnitentiæ ſunt neceſſaria? Reſ. Ita eſt.

Ex ſeſſ. 14. c. 3. & 4. Quæ ſunt iſta? Reſ. Primò voluntas habendi contritionem vel ſufficientem attritionem, vt dictum eſt: ſecundò confitendi, & ſatisfaciendi ea ratione, qua dicitur: tertiò abſolutionem obtinendi.

Ibid. Sufficit-ne propoſitum virtuale? Reſ. ſufficit quia Conc. ait, ſufficere votum præſtandi quæ neceſſaria ſunt, in quo voto iſta implicitè non explicitè continentur.

De fine & vtilitate Contritionis. Num. 13.

Seſſ. 14. c. 3. & 4. QVis eſt finis & effectus proprius contritionis? Reſ. Effectus contritionis eſt duplex, vnus eſt præparare Pœnitentem ad rectè obtinendam abſolutionem: alter eſt cum abſolutione concurrere ad deſtructionem peccati, & reconciliationem cum Deo.

Ibid. Contritio habet-ne vim remittendi peccatum, & reconciliandi cum Deo? Reſ. ſola non habet, ait Conc. ſi autem contritio charitate perfecta ſit vnita cum Sacramento, & abſolutione vel actu, vel voto, & deſiderio, tunc, quatenus eſt materia Sacramenti: aliqua ratione concurrit ad reconciliationem cum Deo.

Seſſ. 6. c. 3. Remiſſio peccatorum nonne prouenit totaliter à forma & abſolutione? Reſ. ait Conc. In forma Pœnitentiæ, abſolutionis præcipuè vis Sacramenti poſita eſt; vbi illud verbum, præcipuè, indicat aliqua ratione minùs principali etiam materiam Pœnitentiæ concurrere ad effectum producendum.

C. R. n. 75. Contritio habet-ne alias vtilitates? Reſ. ait Cat. Hoc eſt præcipuum contritionis, quia Deus nunquam deſpicit illam. Cum enim aliquando alia pietatis ſtudia, vt eleemoſyna, ieiunia, orationes, & ſimilia opera ex ſuo genere bona à Deo repudientur: nunquam contritio ingrata illi eſt iuſta illud; *Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies*: Alterum contritionis priuilegium eſt, vt per illam ſtatim à Domino delictorum veniam impetremus. Tertium ex hac peccatorum remiſſione ſequuntur illæ

vtilitatis, quæ dictæ ſunt nempè pax, & ſerenitas conſcientiæ,cum animi, ac ſpiritus iucunditate. C. Tri. ſeſ. 14. can. 3.

De modo ſe exercendi circa actum contritionis.

Num. 14.

POpuli debent-ne edoceri quomodo ſe exerceant circa actum contritionis? Reſ. Ita expedit. Nu. 31.

Quis eſt iſte modus? Reſ. Primò quilibet fidelis ſtatim ac commiſit ex fragilitate peccatum præcipuè mortale, debet facere actum contritionis: vt ſtatim cum Deo reconcilietur; ſic enim, ait Nauarrus, eueniet, vt modico vitæ tempore homo inimicus Dei exiſtat, & quilibet debet ſe ita diſponere, vt opera bona, quæ fecit grata ſint Deo. Secundò nullus debet eſſe fidelis, qui quotidie vel mane, vel veſpere, vel domi, vel in Eccleſia actum contritionis non faciat, ſicut enim quotidie quis peccat, ita quotidie quilibet contritionis actum facere debet. Tertiò aiũt Doctores,quemlibet teneri de culpa peccati mortalis facere actum contritionis, quando imminet illi periculum mortis, vel debet ſuſcipere, vel adminiſtrare aliquod Sacramentum,vel tenetur facere orationem pro graui,& vrgenti publica neceſſitate. Quartò tempore Aduentus,vel Quadrageſimæ:Item cùm quis accipit notabile beneficium à Deo, vel patitur magnam tribulationem,deberet hunc actum efficere. Quintò Cat. ait, fideles debere frequenter examinare conſcientiam,& cùm viderint ſe in peccata præcipuè mortalia incidiſſe,conteri ſtatim de illis. Demum cùm ita ſit, quòd Deus cor contritum, & humiliatum nunquam deſpicit contritionis actus fidelibus familiaris admodum eſſe debet. Nu. 1.

De modo dirigendi fideles ad actum contritionis.

Num. 15.

FIdeles debent-ne dirigi & adiuuari ad actum contritionis? Reſ. Ita eſt.

A quibus? Reſ. potiſſimùm à Parochis,Confeſſarijs,& Prædicatoribus,

Qua ratione? Reſ. duplici auxilio:altero quidem quod pertinet ad intellectum, & reſpicit cognitionem, altero quod reſpicit voluntatem,& opportuna illi præbet motiua.

Quomodo adiuuanda eſt intellectus cognitio? Reſp.

Fideles debent edoceri,quibus viis ad contritionem liceat peruenire: & de hoc dictum eſt in capite de Pœnitentia quæ virtus eſt: Secundò debent expreſsè doceri de actibus,qui ad contritionem ſunt neceſſarij: & de his hoc capite diſtinctè tractatum eſt.

Quænam motiua proponenda ſunt voluntati? ℟.ex Conc,&Cat.iſta colliguntur: Primò auxilium Dei debet proponi,quod omnibus promptum eſt, & per illud contritionis actus haberi poteſt.Secundo turpitudo peccati:turpiſſimum eſt.Secundò turpitudo peccati: turpiſſimum eſt enim creaturam offendere creatorem, & offenſis velle beneficia Dei compenſare; ſummum benefactorem iniuria afficere,& ſummum bonum odio habere: & pro viliſſima re auertere ſe à Deo.Tertiò damna & calamitates, quæ à peccato proueniunt,ſunt proponenda, nempè odium Dei, ira,& inimicitia illius,Pœna tum huius, tum futuri ſæculi bona quæ per illud amittuntur,vt mors animæ,*&c*.Quartò paſſio Chriſti,in qua ſummum odium peccati, & rigoroſam contra illud iuſtitiam licet intueri: Quintò videtur prodeſſe ad contritionem ſi quis cogitet ſe transfigere cor ſuum clauis,& lanceâ,quibus corpus Chriſti fuit vulnerátum,ad hoc vt dictum cor conteratur,& confringatur hæc & ſimilia poterunt fidelibus exhiberi.

De Confeſſione. Cap. IV.

Catech.quænam tractat de Confeſſione?℟.Primò agit de vtilitate illius,num.37.8.Secundò de natura, & vi Confeſsionis,num. 39. Tertiò de inſtitutione eius,facta à Chriſto,num. 40. 41. 42. Quartò de inſtitutione rituum, & cærimoniarum,facta ab Eccleſia, num. 43. Quintò de neceſſitate Confeſſionis num.44.45.46.Sextò de neceſſitate integritatis illius, num. 47. 48. 49.50. Septimò de conditionibus Confeſſionis, num.51.52.Octauò de frequentia illius,num.53.Nonò de miniſtro,num.54.

Eſt-ne ſufficiens iſta tractatio? Reſ.eſt quia tractat de quatuor cauſis,nec non de vſu, & adminiſtratione, & de cærimoniis Confeſſionis.

Quâ ratione?℟.inſtitutio,& miniſter pertinent ad cauſam efficientem,& ad adminiſtrationem.Natura,& diffinitio & conditiones ad cauſam formalem. Integritas ad materialem.Neceſſitas & vtilitas ad finalem.

Concilium Trid. agit-ne de his omnibus? Reſ. aliqua ratione illorum doctrinam tradit.

De neceſſitate tradẽdi doctrinam confeſſionis. Num. 2.

POpulis debet-ne tradi doctrina de Confeſſione? Reſ. quàm maximè expedit. n. 37.

Quare hoc? Reſ. ait Cat. Quia omnibus ferè pijs perſuaſum eſt quicquid hoc tempore ſanctitatis, pietatis, & religionis in Eccleſia, ſummo Dei beneficio conſeruatum eſt, id magna ex parte Confeſſioni tribuendum eſſe. Deinde quia hoſtes humani generis populo Chriſtiano ſummè nocere cupientes, confeſſionem tanquam Chriſtianæ virtutis arcem totis viribus per hæreticos oppugnare conati ſunt: vnde ſummo ſtudio doctrina illius tradenda eſt, & ad illam populi ſunt hortandi. ibid.

De vtilitate Confeſsionis. Num. 3.

QVænam ſunt vtilitates Confeſsionis? Reſ. Cat. ait tres ſequentes, quæ maximæ ſunt. Nu. 37. & 38.

Prima eſt facilis, & certa remiſſio peccatorum, *id eſt*, Confeſſio facit, vt faciliùs, & certiùs obtineamus remiſſionem peccatorum, faciliùs quidem quia homo multò faciliùs confitetur peccata ſua, quam faciat actum veræ, & perfectæ contritionis: cùm enim ad perfectam contritionem, in qua fit remiſſio peccatorum, requiratur ſummum odiũ peccati, prouenièns ex dilectione Dei ſuper omnia: hoc autem ſæpe difficillimum ſit obtinere: meritò Confeſſione, facilior redditur remiſſio peccatorum: quia attritio, ſeu contritio imperfecta, vnita Confeſſioni obtinet remiſſionem peccatorum, quod ſola obtinere non poteſt: Certiùs etiam facit obtinere, quia nullus poteſt eſſe certus, quòd habuerit perfectam contritionem de peccatis ab ipſo commiſſis: poteſt autem eſſe certus quòd illa confeſſus ſit: & ideo certior per Confeſsionem, quàm per contritionem obtinetur remiſſio peccatorum. Num. 38.

Secunda vtilitas eſt, quia in Confeſſione datur remedium, & medicina contra peccata, etiam conſuetudine radicatâ, vt quis ab illis poſſit ſanari, & liberari: Sicut, enim ait Catech. iis, quorum eſt corrupta vitæ conſuetudo nihil tam prodeſſe ad mores emendandos experimur, quàm ſi interdum occultas animi cogitationes, facta, dictáque prudenti, fidelique animo patefaciant, qui eos operâ, &

conſilio iuuare poſſis: ita ſi Pœnitens Sacerdoti tanquam medico animæ ſuæ morbos, vulnera aperiat, ſtatim præparata ſibi inueniet medicamenta, & remedia, vt non ſolum ab ægritudine ſanitatem recipiat, ſed etiam vim quandam, & auxilium obtineat, vt deinceps in eiuſdem morbi, & vitij genus non recidere poſſit.

Ibid. Tertia eſt, quia confeſſio ad vitæ ſocietatem, & coniunctionem inter fideles conſeruandam magnopere prodeſt. Nihil enim magis populos vnit, & in Sancta pace conſeruat, quàm ſi ij, qui peccata, & ſcelera perpetrant fræno coërceantur. Quod per confeſſionem fieri certum eſt, Verecundia enim confitendi peccata, & redargutio facta authoritate diuina à Confeſſore cupiditatem delinquendi, & licentiam peccandi coërcet, ſuperbiæque peccantis frænum inijcit; efficitque, vt ſatisfiat, vel reſtituatur ſi quid injuſtè ablatum eſt. Vnde meritò dicendum eſt (ſicut Scotus ait, populos quoſdam dixiſſe Carolo V. Imperatori) omnia futura eſſe plena non ſolùm occultis, ſed etiam publicis, & nefandis ſceleribus, ſi Confeſſio de medio auferatur. Vna enim cum illa auferri quoque verecundiam peccandi certiſſimum eſt.

De natura, vi, & diffinitione confeſſionis. Num 4.

Num. 29. QVomodo diffinitur Confeſſio; Reſ. Catech. affert tres diffinitiones, vel deſcriptiones.

Prima eſt S. Gregorij. Confeſſio eſt peccatorum deteſtatio, *id eſt*, ſicut per contritionem homo deteſtatur peccatum in corde, ita per confeſſionem deteſtatur in ore.

Ibid. Secunda eſt D. Aug. Confeſſio eſt per quam morbus latens ſpe veniæ aperitur.

Ibid. Tertia eſt Theologorum à Catech. recepta. Confeſſio eſt peccatorum accuſatio; (quæ ad Sacramenti genus pertinet) eò ſuſcepta; vt virtute clauium veniam impetremus: iſtæ diffinitiones idem dicunt, vt apparet.

Hæc diffinitio eſt-ne perfecta? Reſ. eſt, quia continet plenè quatuor cauſſas Confeſſionis.

Qua ratione? Reſ. Cauſa materialis exprimitur per illud verbum, *peccatorum*, formalis per illud *accuſatio*, quæ ad Sacramenti genus pertinet. Finalis per illa, ***vt virtute clauium veniam im etremus.*** Efficiens exprimitur per illa verba *eò ſuſcepta, ita vt impetremus*; cum enim hoc verbũ

deſignet primam perſonam, oſtendit accuſationem fieri à ſeipſo,& non ab alia perſona: ideo Confeſſio oſtenditur eſſe à peccatore.

Quare ponitur illud verbum, *Accuſatio*, & non aliud velut *ſignificatio*,vel *explicatio*? Reſ.Ad ſignificandum, quod in confeſſione peccata non debent referri,quaſi quis laudet ſe,vel ſimpliciter referat ſuas actiones, vel otioſis auditoribus res ſuas dicat ſed ita enumerenda ſunt, vt accuſandi, & per pœnam vindictam ſumendi, animum adeſſe appareat:ita enim confeſſionem à reo fieri decens, & iuſtum eſt. Ibid.

Quare dicitur,*vt virtute clauiũ veniã impetremus*? Reſ.vt declaretur vis,& natura, ſeu effectus confeſſionis: Ipſa enim vnita virtuti clauium, non habet illum effectũ, quem in aliis tribunalibus habent confeſſiones reorum; in quibus confeſſionem ſequitur ſupplicium,& pœna,non culpæ liberatio:Confeſſionis enim effectus eſt venia, & culpæ liberatio:ideo rectè illa particula poſita eſt. Ibid.

De institutione confeſſionis. Num. 5.

Fideles debentne edoceri, quòd Confeſſio à Chriſto ſit inſtituta? Reſ.debent:& ait Catech. hoc maximè faciendum eſt. Nu.40.

Quomodo probatur à Chriſto inſtituta? Reſ. ex ſcriptura, ex traditione, ex Patribus, ex Concilijs. Nu 40. 41. cũ ibid

Ex quibus locis ſacræ ſcripturæ colligitur confeſſionem fuiſſe à Chriſto inſtitutam:Reſ. ait Conc.Trid.& Catech. ex illis locis,vbi Chriſtus inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ.

Quæ ſunt iſta loca? Reſ. Catech. adducit tria:Primus,& principaliſſimus,& à Conc.Tr. adductus,Io.20. vbi Chriſtus dixit, *Accipite Spiritum ſanctũ quorum remiſeritis*, &c. Secundus eſt,Ioa. 11. vbi Chriſtus mandat Apoſtolis, vt Lazarum reſuſcitatum à vinculis ſoluant: ibi enim S. Aug. interpretatur de poteſtate tradita Apoſtolis ſoluendi à peccatis,quæ per illum actum ſignificatur. Tertius locus eſt Lucæ 17.vbi Dominus præcepit Leproſis,vt Sacerdotibus ſe oſtenderent.Ex veteri etiam teſtaméto Catech. ait,varia illa Sacrificiorum genera, quæ ad expianda varii generis peccata à Sacerdotibus fiebant ſine dubio videri Nu .4.

ad Confeſsionem peccatorum pertinere.

C. Tri. ſeſſ. 18. c. 5. Quomodo ex his locis ſcripturæ probatur? Reſ. tali ratione. Si Chriſtus dedit Sacerdotibus poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, omnino illos iudices peccatorũ effecit. Ad iudicem enim duo ſunt pertinentia, vnum eſt vt examinet, & diſcutiat an reus debeat abſolui vel condemnari: aliud eſt poteſtas abſoluendi vel condemnandi, vt patet in omnibus iudiciis, cùm itaque Chriſtus hæc duo tradiderit Apoſtolis, & Sacerdotibus eorum ſucceſſoribus, iudices illos effecit. Iudex autem de neceſſitate antequam ſententiam ferat, cauſam rei cognoſcere debet; quomodo enim ſuper cauſam & delicta rei iudicabit ſi illa ignoret. Neceſſe eſt ergo, vt Confeſſori manifeſtentur delicta rei, ſeu Pœnitentis, de quo debet iudicare an ſit ligandus, vel ſoluendus. Hæc autem manifeſtatio omnino debet fieri à Pœnitente, vel enim modo naturali, vel miraculoſo iſta manifeſtatio facienda eſt, ſed Chriſtus nullum modum miraculoſum voluit inſtituere, cùm poſſet fieri per modum naturalem. Relinquitur ergo quòd ſi peccator vult abſolui, & per ſententiam liberari à culpa: & obligari ad Pœnam, omnino debet peccata ſua manifeſtare Sacerdoti tanquam iudici, conſtituendo ſe in hoc tribunali tanquam reum, & peccata per modum accuſationis recenſendo, quod eſt facere Confeſſionem vt modò dictum eſt, ideo ex dictis locis ſcripturæ probatur.

Seſſ. 14 c. 6. C. R. nu. 42. Seſ. 14. c. 6. Nu. 24. Quomodo probatur ex traditione? Reſ. quia Catholica Eccleſia, ait Conc. & Cat. ita ſemper intellexit, docuit, tradidit tanquam ab Apoſtolis acceptum.

Quomodo ex Concilijs? Reſ. quia in Conc. Trid. de fide determinatum eſt, Confeſſionem eſſe de neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ, & à Chriſto inſtitutam fuiſſe.

Quomodo vero ex Patribus? ℞. ait Catech. Si enim Sanctiſſimos Patres attentè legimus, nuſquam non apertiſſima teſtimonia occurrent, quibus confirmetur hoc Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum eſſe & Confeſſionis Sacramentalis legem, quam illi Exomologeſim, & Exagoreuſim Græco vocabulo appellant, tanquam Euangelicam accipiendam eſſe.

De inſtitutione rituum, & cærimoniarum. Num. 6.

RItus & cærimoniæ ſolemnes, quæ in Confeſſione ad hibentur ſunt-ne à Chriſto inſtitutæ? Reſ. non, ſed Eccleſiæ authoritate ſunt introductæ. Nu. 48.

Sunt-ne de neceſſitate Sacramenti? Reſ. non, ſed pertinent ad vſum, & adminiſtrationem illius. Seſ. 14. c. 3.

Ad quid ſunt inſtitutæ? Reſ. ait Catech. vt in Pœnitente multiplicem effectum producant. Nu. 43.

Primus eſt, vt dignitatem Sacramenti Pœnitentiæ ante oculos eius ponant: Cùm enim actus maximæ humilitatis efficiantur, profectò oſtenditur Sacramentis dignitatem maximam eſſe. Secundus eſt, vt inflamment pietate, & deuotione, ac reuerentiâ animos confitentium.

Tertius, eſt vt præparent illos ad facilius gratiam conſequendam nihil enim magis diſponit ad obtinendam veniam offenſæ, quàm magna eius, qui offendit humiliatio. Ibid.

Quartus eſt, vt per illas fideles intelligant in hoc Sacramento cœleſtem vim eſſe agnoſcendam.

Quintus eſt, vt declaretur in hoc Sacramento diuinam miſericordiam ſummo ſtudio requirendam, atque efflagitandam eſſe. Sextus vt indicentur ſuperbiam euellendam. Septimus, vt in Sacerdote perſonam Chriſti eſſe venerandam ſignificetur, vt dictum eſt, Cap. 2. Nu. 38.

Qui ſunt iſti ritus, ac cærimoniæ? Reſ. Primus ritus Caput apertum: ſecundus abiectio, & proſtratio ad pedes Sacerdotis: tertiùs, demiſſio in terram vultûs: quartus, ſupplex manuum tendentia: quintus, vox humilis, & accuſatoria: ſextus alia huiuſmodi humilitatis Chriſtianæ ſigna. Ibid.

Iſtæ cærimoniæ ſunt-ne à primitiua Eccleſia obſeruatæ? Reſ. ait Cat. Quæ ſanè omnia vetuſtatis ſuæ certiſſima teſtimonia à Dionyſio habent.

De neceſſitate Confeſſionis & quando ſit. Num. 7.

COnfeſſio eſt-ne de iure diuino, & ex Chriſti inſtitutione omnibus neceſſaria? Reſ. C. Tr. determinat ita eſſe de fide.

Vnde colligitur iſta neceſſitas? Reſ. ex verbis Chriſti, qui poteſtatem remittendi peccata clauem appellauit. Vt enim, ait Catech. locum aliquem munitum, & ſublimem ingredi nemo poteſt ſine eius opera, cui claues commiſ-

ſæ ſunt; ſic intelligimus neminem in cœlum admitti, niſi fores à Sacerdotibus,quorum fidei claues Dominus tradidit, aperiantur. Aliter enim nullus planè clauium vſus in Eccleſia eſſe videtur ac fruſtra is, cui clauium poteſtas data eſt, quempiam à cœli aditu prohibuit, ſi tamen alia viâ introitus patere queat.

Ibid. Iſta ratio eſt-ne euidens? Reſ. ita eſt; quia, & ſancti Aug. & Amb. talem illam exiſtimant, & rès ipſa manifeſtè apparet. *Fruſtra enim*, ait, Philoſophus, *eſt illud quod non conſequitur finem ſuum*. cùm ergo finis clauis ſit per illum reſtringere aditum alicuius loci,ſi aliâ viâ,quam per oſtium aditus patet, fruſtra erit clauis, quia impeditus ne intret per oſtium intrabit aliunde, quod non eſſet reſtringere aditum loci illius.

Seſſ.14. c. 5. Quibus incumbit de iure diuino hæc neceſſitas confitendi?Reſ. ait Conc. Tr. omnibus poſt Baptiſmum lapſis, *id eſt*, qui peccatum mortale perpetrarunt.

Seſſ.14. c. 8. D. T. 1. 2. q. 89. a. 6. Rom. 45. Pueri quando-nam tenentur confiteri?Reſ.ex Conc.Later. & Tr. cùm ad annos diſcretionis peruenerint.

Quare hoc? Reſ. quia ante hoc tempus non poſſunt committere peccatum neque veniale, neque mortale.

Quomodo cognoſcitur, an puer habeat vſum rationis? Reſ. ait Catech. inſpiciendo an ſciat diſcernere inter bonum,& malum, & an in eius mentem dolus cadere poſſit, vt dictum eſt.

Nu. 45. 46. Eſtne determinatum tempus in quod habenti vſum rationis neceſſarium ſit confiteri?Reſ. eſt: ſed aliud determinatur ab Eccleſia; aliud à lege naturali.

Nu. 45. Quod determinatur ab Eccleſia? Reſ. vt quotannis quilibet fidelis confiteatur.

Nu. 46. Quod à lege naturali? Reſ. Primò quoties mortis periculum imminet: nunc enim lex naturæ præcipit vt homo nihil omittat,quod ad ſalutem ſuam neceſſariū ſit:& ideo ſi haberet peccatum mortale, teneretur confiteri ſi poſſet ſi non poſſet facere actum contritionis cum voto confeſ-

Ibid. ſionis.Secundò cùm Sacramenta,vel ſuſcipienda,vel adminiſtranda ſunt: Lex enim naturalis docet res à Deo ſacras cum macula peccati mortalis tractandas non eſſe. Tertiò

Ibid. ſic à Catec.exprimitur:Atque idem omnino ſeruare oportet,cum veremur,nos alicuius culpæ, quam admiſerimus obliuio,

obliuio capiat. Neque enim peccata confiteri poſſumus quæ non meminimus,neque peccatorum veniam à Domino impetrare,niſi ea Pœnitentiæ Sacramentum per confeſſionem deleat.

De integritate confeſſionis eiuſque neceſſitate. Num. 8.

INtegritas confeſſionis eſtne neceſſaria de iure diuino? Reſ.Conc.Tr.ita eſſe de fide determinauit. Seſ.14 c.5.&c 7. Seſſ 14.c.7

Quænam ad integritatem confeſſionis requiruntur? R. Conc.Trident. determinat de fide tria requiri. Primum eſt,vt Pœnitens confiteatur omnia peccata mortalia non tantùm in genere, ſed etiam in ſpecie. Secundum eſt, vt confiteatur omnes circunſtantias peccatorum mutantes ſpeciem. Tertium vt confiteatur numerum peccatorum, & circunſtantiarum cuiuſlibet ſpeciei, quæ mortalia ſunt. Et iſta eſſe neceſſaria ad integritatem confeſſionis de iure diuino aſſerit Concil. Trident. à quo etiam aſſeritur examen debere præcedere confeſſionem, & de hac integritate Confeſſionis populi ſunt edocendi, quia multi circa numerum errant, exiſtimantes non teneri ad confitendum numerum peccatorum; multi etiam examen omittunt.

Eſtne neceſſe confiteri peccata cordis? Reſ. ita eſt: & Conc.Tr.determinauit de fide. Ibid. Seſſ.4. c.5.

Eſt-ne neceſſe confiteri venialia? Reſ. de illis. Conc. Tr. ita ait: Venialia,quibus à gratia Dei non excludimur,& in quæ frequentiùs labimur,quamquam rectè, & vtiliter,citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicantur: quod piorum hominum vſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam,multiſque aliis remediis expiari poſſunt.

Quare iſta omnia ad integritatem Confeſſionis requiruntur? Reſ.ratione iam dicta: nempè quia iudex plenè debet cognoſcere cauſam rei,vt de illa ſententiam iuſtam ferat,& pœnam debitam imponat:ac cauſa peccatoris non plenè cognoſcitur,niſi omnia peccata mortalia etiam cordis cum circunſtantiis, quæ propriam peccati rationem habent, & cum numero manifeſtè reddantur. Diuerſum enim iudicium faciendum eſt de eo, qui dixit verbum iniurioſum in Deum,quam qui in hominem;& de eo,qui ſemel in anno Blaſphemauit,ac de illo, qui centies in menſe hoc fecit. Ibid.

Q.R.r. 44.S. 14. c.7. Quomodo probatur iſta ad integritatem Confeſſionis requiri? Reſ. Primò ex Sacra ſcriptura, ſicuti dictum eſt. Secundò ex perpetua Eccleſiæ traditione: Tertiò ex teſtimonio Sanctorum Patrum Ambroſij, Hieronymi, Cypriani, ac omnium Eccleſiæ Doctorum: Quartò ita à Sacra Trid. Synodo eſt de fide determinatum.

Nu. 49. Si quis ſcienter aliquod peccatum, vel circunſtantiam mortiferam omittat, vel numerum illorum deditâ operâ reticeat erit-ne bona, & valida Confeſſio? Reſ. neque erit bona, neque valida, ſed Pœnitens in ipſa Confeſſione committit nouum peccatum mortale Sacrilegij, & tenebitur reiterare illam, & in ſecũda confiteri de Sacrilegio in priori commiſſo.

Seſſ. 4. c.5. Si quis per obliuionem aliquod peccatum mortale tacuerit, erit-ne bona, & valida Confeſſio? ℞. de hoc C. Tr. ita ait: conſtat enim nihil aliud in Eccleſia à Pœnitentibus exigi, quàm vt poſtquam quiſque diligentiùs ſe diſcuſſerit & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccator Confiteatur, quibus ſe Dominum & Deum ſuum mortaliter offẽdiſſe meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum in eadem Confeſſione incluſa eſſe intelliguntur, pro quibus fideliter cũ Propheta dicimus *Ab occultis meis mũda me Domine.* Ex quo apparet bonam eſſe, & validam talem Confeſſionem, ſi examen diligens illam præceſſerit.

Nu. 50. Quid ſi non præceſſit examen, vel negligenter factum ſit? Reſ. ait Catech. Si Pœnitens in examine faciendo ita negligens fuit vt quadam ratione videri poſſit, ne quidem voluiſſe peccatorum recordari, omnino Confeſſionem iterare opus erit: Si verò negligentia non fuit adeo grauis, & Pœnitens verè in animo habebat omnia peccata confiteri, non erit opus iterare Confeſſionem, ſed ſatis erit alio tempore confiteri Sacerdoti illa peccata, quæ oblitus eſt.

De circunſtantijs peccatorum, quæ debent in Confeſſione recenſeri. Num. 9

QVot ſunt circunſtantiæ peccatorum? Reſ. ſeptem. *Quis, Quid, Vbi, Quibus auxilijs, Cur, Quomodo, Quando.*

Quare dicuntur circunſtantiæ? Reſ. quia ſunt veluti

veſtes, & accidentia, quæ circunſtant actus, & operationes hominum.

Quomodo differunt inter ſe? Reſ. Prima, *Quis*, explicat perſonam, quæ peccat, vel aliquid facit. Secunda, *Quid*, dicit rem, vel qualitatem rei, quæ in operatione efficitur: veluti an res furto ſublata, fuerit ſacra. Tertia, *Vbi*, deſignat locum actionis. Quarta, *Quibus auxilijs*, indicat auxilia, & media quibus facta eſt aliqua actio: Quinta, *Cur*, manifeſtat finem actionis. Sexta, *Quomodo*, declarat modum, quo actio producta eſt. *Quando*, determinat tempus alicuius operationis.

Operationes hominum variantur-ne quoad peccatum per has circunſtantias? Reſ. ita eſt. Ex C. T. Seſſ. 14. 1. 5.

Quâ ratione? Reſ. aliquando iſtæ circumſtantiæ non faciunt actionem meliorem, vel peiorem, & tunc dicuntur indifferentes, veluti ſcribere in nocte, vel in die. Aliquando faciunt vt actio aliqua, quæ eſſet majus peccatum fiat minus peccatum; & tunc dicitur circunſtantia alleuians. Aliquando faciunt vt actio, quæ non eſſet peccatũ, vel leue, fiat peccatum, vel grauius: & tunc dicitur Aggrauans. Aliquando faciunt, vt quod erat graue peccatum vna ratione, fiat peccatum graue alia ratione: & tunc dicuntur propriæ circumſtantiæ mutantes ſpeciem.

Quæ circumſtantiæ ſunt in Confeſsione aperiendæ? Num. 48. Reſpon. ait Catech. Primò illæ, quæ valde minuunt prauitatem peccati. ita vt per ipſas quod eſſet mortale, fiat veniale: veluti ſi qui ob iuſtam ſui defenſionem percutiat inimicum, vel in extrema neceſsitate alienum accipiat: & iſta eſt circumſtantia alleuians in infinitum. Secundò illæ quæ augent in infinitum *id eſt* faciunt, vt quod non eſſet mortale, fiat mortale, veluti eleemoſyna facta ad finem fornicandi. Tertiò iſtæ quæ mutant ſpeciem, *id eſt* faciunt, vt quod eſſet peccatum vnius ſpeciei, fiat peccatum alterius ſpeciei, veluti peccare cum muliere eſt fornicatio: ſi autem fit cum coniugata, per hanc circumſtantiam efficitur adulterium. Iſtæ igitur in Confeſsione dicendæ ſunt.

quot modis actus, qui non eſſe mortale peccatum; per circumſtantiam aggrauantem in infinitum poteſt, fieri mortale? Reſ. Primò ratione finis, vt eleemoſyna ad finem

non fornicandi: Secundò ratione conſcientiæ erroneæ dictatis eſſe mortale, cùm non ſit, & illi credatur: tertiò ratione contemptûs, veluti ſi ex contemptu fiat contra præceptum ſuperioris, quod ad mortale ex ſe non obliget: tranſgreſſio enim talis præcepti, quæ ſine contemptu non eſſet mortalis per comtemptum mortalis fit.

Quartò ratione cuiuſcumque circunſtantiæ, quæ repugnet præcepto obliganti ad mortale, veluti manducare carnem non eſt peccatum, ſed in die Veneris eſt: contrahere matrimonium non eſt peccatum, ſed habenti votum caſtitatis, eſt peccatum mortale.

Quomodo actus, qui eſſet peccatum mortale, poteſt fieri non mortale? Reſ. Primò ex paruitate materiæ, vt furari quadrantem: ſecundò ex ignorantia iuſta, vt tenere alienum quod legitime creditur eſſe ſuum: tertiò ex imperfectione iudicij vt in infante, vel amente, vel ſemidormiente: quartò ex imperfectione conſenſus, vt cogitatio fornicandi reluctante ratione: quintò ex iuſta cauſa, quæ à peccato excuſet: veluti impotentia ieiunandi, extrema neceſſitas in accipiendo alienum, iuſta defenſio ſui in percutiente offenſorem.

Nu. 5. Circunſtantia aggrauans notabiliter debet-ne exprimi? Reſ. ait Catech. debet, vt in furto ſi de re magna ſit; hoc enim variat iudicium Confeſſoris, ſi non magnopere auget, poteſt omitti.

Seſſ. 14 c. 4. Conc. Tr. quid propriè intelligit per circunſtantias mutantes ſpeciem? Reſ. intelligit, vt ex eius verbis patet, omne illud, quod mutat naturam peccati, ita vt ex illius cognitione iudicium Confeſſoris poſſit variari, vel quoad abſolutionem dandam, vel quoad ſatisfactionem imponendam, & ideo excommunicatio, Caſuum reſeruatio, Occaſio proxima peccati, Obligatio reſtituendi, Circunſtantiæ aggrauantes, vel alleuiantes in infinitum dicuntur circunſtantiæ mutantes ſpeciem peccati, quia ita variant naturam operationis, vt ex ipſarum cognitione iudicium Confeſſoris diuerſa ratione faciendum ſit.

De conditionibus confeſſionis, & de illius frequentia.

Num. 10.

Seſſ. 14 c. 6. C. [illegible] Qvænã ſunt conditiones principales confeſſionis? Reſ. præter illam, quæ dicta eſt, quod debet eſſe integra

Concil. Trid. addit tres conditiones, nempè quod debeat eſſe, aperta ſecreta, & verecunda. Et Catech. ait, quòd debet eſſe ſimplex, & prudens.

Quare verecunda? Reſpondeo quia debet eſſe accuſatoria, peccata etiam incontinentiæ cum verecunda dici debent. Nu. 52.

Quomodo aperta? Reſ. ait Catech. vt vera pro certis dubia pro dubiis explicentur. Nu. 1.

Quomodo ſimplex? Reſ. ait Catech. non artificiosè compoſita quod à nonnullis fit, qui potius vitæ ſuæ rationem exponere quàm peccata confiteri videntur. Ib. d.

Quâ ratione prudens? Reſ. Primò vt, vbi opus eſt, verecundia, & modeſtia adſit: ſecundò vt non nimis multis verbis, ſed breui oratione, quæ ad cuiuſque peccati naturam & rationem pertinent aperiantur. Nu. 52.

Quomodo ſecreta? ℞. Catech. ait, tum confitenti, tum Sacerdoti maximè laborandum eſt, vt eorum ſermo in Confeſſione ſecretò habeatur. Quare fit, vt nemini omnino neque per nuntium, neque per literas, quoniam ea ratione, nihil iam occultè agi poteſt, peccata confiteri licet. Nu 53.

Doctores tractant ne de his conditionibus? Reſ. ita eſt, & gratia memoriæ ad quinque literas hac voce, I V D A S expreſſas illas reducunt: ita vt I, ſignificet integra: V, Verecunda: D. Diſcreta, ſeu prudens: A, Accuſans: S, Secreta, nec non ſimplex.

De frequentia confeſſionis quid dicit Catech. Reſ. ita ait: ſed nulla res fidelibus adeo curæ eſſet debet, quàm vt frequenti peccatorum confeſſione animam ſtudeant expiare. Etenim cū aliquis mortifero ſcelere vrgetur, nihil ei magis ſalutare eſſe poteſt ob multa, quæ impedent vitæ pericula, quàm ſtatim peccata ſua confiteri. Nam vt ſibi quiſque diuturnum vitæ ſpatium polliceri non queat, turpe profectò eſt, cùm in eluendis corporis, aut veſtium ſordibus tam diligentes ſimus, non eâdem ſaltem diligentiâ curare, ne animæ ſplendor turpiſſimis peccati maculis obſoleſcat. Nu. 43.

De miniſtro, clauibus, iuriſdictione, abſolutione.
Cap. V.

QVid debet conſiderari de miniſtro Pœnitentiæ? Reſponderamus, potiſſimum tria. Primum eſt de officio

Confeſſarij : Secundum de operationibus ad eius officium pertinentibus : tertium de qualitatibus quæ in illo requiruntur.

Seſſ.14 c.10.n. 54. Quis eſt miniſter Sacramenti Pœnitentiæ ? Reſ. eſt de fide eſſe ſolummodò Sacerdotem.

Ibid. Quotuplex eſt officium Confeſſarij ? Reſ. duplex nempè iudicis, & medici, C. T. ſeſſ. 14. can. 9.

Quare iudicis ? Reſ. quia ipſe eſt iudex peccatorum cum poteſtate per ſententiam ligandi, vel ſoluendi.

Quare medici ? Reſ. quia ad illum ſpectat dare remedia peccatori, per quæ à peccato ſanetur, ſanatus ab illo præſeruetur.

De actibus à Confeſſario faciendis. Num 2.

a QVi ſunt actus qui à Confeſſario faciendi ſunt ? Reſ. principales ſunt quinque. Primus eſt examinare, & iudicare. Secundus præparare, vel diſponere ad abſolutionem. Tertius abſoluere. Quartus ligare, vel obligare. Quintus dare remedia vt peccatum vitetur.

Cur debet examinare: Reſ. quia ſicut Iudex non poteſt cognoſcere cauſam, & crimina rei, & medicus non poteſt intelligere infirmitatem ægroti, niſi illos examinando, ita de Confeſſario omnino dicendum eſt: debet enim examinare peccata, & in examine de illis iudicare.

Ex C. T. Seſſ. 14. c. 5. Et ex C. R. Nu. 57. Quid debet examinare ? Reſpon. tria : Primum eſt, an Pœnitens ſit contritus vel ſufficienter attritus: Secundum an fecerit integram Confeſſionem: & ſi dubitat non feciſſe, interrogare illum, vt faciat: Tertium ad quam Pœnam, vel remedia, vel alia ad ſatisfactionem pertinentia debeat obligari.

Ex ſeſ. 14. c. 3. Quare iſta debet examinare? Reſpon. quia iſta tria ſunt neceſſaria ad hoc, vt Pœnitens ſit capax materiæ abſolutionis & quia ſine his ſtatus, & cauſa Pœnitentis cognoſci non poteſt.

Quare debet diſponere Pœnitentem ? Reſ. quia virtute clauium Pœnitens de attrito ſit contritus : & ad medium ſpectat diſponere infirmum, vt fructuosè medicinam ſuſcipiat.

Seſſ. 14 c. 9. Quis actus eſt abſolutio ? Reſ. ait Conc. Trid. eſt ad inſtar actus iudicialis, quo à Sacerdote, velut à Iudice ſententia pronunciatur, & can. 9. determinat de fide abſolu-

tionem Sacerdotis eſſe actum iudicialem.

Remiſſio peccatorum eſt-ne effectus abſolutionis? Reſ. ait Conc. Trid. remiſſio peccatorum præcipuè eſt à forma, & ab abſolutione Sacerdotis, ideo effectus illius eſt. Seſ. 14. c. 3.

Quando Pœnitens ante Confeſſionem fecit actum contritionis, & per illum remiſſa fuerunt illi peccata, tunc remiſſio illorum peccatorum debet-ne dici effectus abſolutionis? Reſ. debet dici, & verè ita eſt. Ex ſeſ. 14. c. 5.

Quomodo poteſt eſſe, cum iam fuere remiſſa ſine abſolutione? Reſ. Primò ait Conc. Trident. contritio vt contritio, non remittit peccata, ſed hoc facit, quia habet votum abſolutionis: vnde fit quòd illi remiſſio ſit effectus abſolutionis in voto habitæ: Secundò quando per contritionem remiſſa ſunt peccata quoad culpam, adueniente Sacramentali abſolutione, remittitur etiam pars Pœnæ temporalis, vnde verè, & realiter fit remiſſio quoad partem Pœnæ. Tertiò quantum eſt ex parte Sacramenti verè, & realiter fit remiſſio, qua ſententia abſolutio verè, & realiter datur; poteſt autem hoc multis exemplis declarari: ſicut enim ſi duo re tenus inter ſe faciunt contractũ, & poſt decem dies publico inſtrumento illum efficiant, verè in actu inſtrumenti dicitur contractus factus, licet antea concluſus fuerit, quia tunc priuatim, nunc publicè factus eſt. Sicut enim ſi debitor mercatori debitam pecuniam ſoluat, & poſt decem dies de libro deleatur obligatio, & fiat Confeſſio per ſcripturam, verè nunc liberatur à debito, licet antea ſoluerit illud. Ita de abſolutione dicendum eſt: cùm enim per contritionem peccatum remiſſum eſt, illa remiſsio (vt ſic dicam) quaſi priuata eſt, & fuit facta ſub tali cõditione, vt publica abſolutione Confirmaretur, vnde verè & realiter in abſolutione remiſſio fit etiam peccati quod ante contritionem fuit deletum. Ideo Conc. ait, hanc remiſſionem abſcribi contritioni per votum Confeſsionis incluſum in illa. C. R. n. 16. & 17 ſeſſ. 14. c. 4. C. R. num. 15. Seſ. 4. c. 4.

Sacerdos quid debet facere circa obligationem? Reſ. Primò debet obligare Pœnitentem ad aliquam Pœnam pro peccatis luendam: ſecundò debet obligare illum ad ſatisfactionem, vel reſtitutionem ſi teneatur: tertiò vt reconcilietur cum inimico ſi habeat: ea tamen ratione, qua teneat-

tur quartò ad vitandas occaſiones proximas peccatorum : quintò debet proponere remedia, quibus poſſit preſeruari ne redeat ad peccata.

De conditionibus in Confeſſario requiſitis, & de clauibus. Num. 3.

QVot conditiones, vel qualitates requiruntur Con-
Seſ.14. feſſario ? Reſ. quinque præcipuè, Prima eſt poteſtas,
c.5 ſecunda ſcientia, tertia bonitas, quarta prudentia, quinta
R. num 15. 3.p. ſigillum, & Catech. de ſingulis agit.
q.17.a. Quæ poteſtas requiritur in Confeſſario ? Reſ. duplex
1.&c. Ibidem nempè ordinis, & iuriſdictionis.
D.T.3. p.q.17. Quid eſt poteſtas ordinis ? Reſ. eſt illa, quæ clauis ap-
art. 3. pellatur, claues enim in ordine dantur.
ſup. q. Ibidem Quot ſunt claues ? Reſ. duæ, ſcientiæ, & poteſtatis.
3.p.qu. Quid eſt clauis ſcientiæ ? Reſ. eſt facultas vtendi ſcien-
17.ar.3. ſup. tiâ ad examinandum Pœnitentem.

Differunt-ne ſcientia, & clauis ſcientiæ ? Reſ. differunt ita vt, vna poſſit eſſe ſine alia.

Qua ratione ? Reſ. Laicus doctus habebit ſcientiam, ſed non clauem ſcientiæ, quia non poteſt examinare aliquem vt Confeſſarius. Sacerdos indoctus habet poteſtatem examinandi, ſed non habet ſcientiam illud faciendi. Ita iudex indoctus habet facultatem, non ſcientiam iudicandi : perſona priuata docta habebit ſcientiam, non poteſtatem.

D.T. Ad quem finem data eſt clauis ſcientiæ ? Reſ. ad exa-
Ibidem minandum Pœnitentem vt videatur an dignus abſolutione ſit.

Ibidem Quid eſt clauis poteſtatis ? Reſ. eſt facultas ligandi, & abſoluendi.

Omnes, & ſoli Sacerdotes habent-ne vtramque clauem?
Seſ.14. Reſ. habent, quia iſtæ claues poteſtas ordinis ſunt.
c.10. Seſ.14. Omnes Sacerdotes habent-ne poteſtatem iuriſdictionis ?
c.7. Reſ. nequaquam.
Ex C. Ibidem quinam dicuntur habere hanc iuriſdictionem ? Re. illi,
D.T. Ibidem qui habent ſubditos ſibi in foro conſcientiæ, ita vt poſſint
Aug. in illos exercere poteſtatem ordinis, ſeu clauium.
Ibidem Quotuplex eſt iuriſdictio ? Reſ. Conc. Trid. alia ordinaria, alia ſubdelegata.

quinam habent ordinariam? Reſ. Papa in toto orbe? Epiſ-

ſcopus in ſua Diœceſi, Parochus in ſua Parochia.

Qui habent ſubdelegatum? Reſ. Regulares, & alij approbati, vel amiſſi ab ordinario ſine aliquo titulo.

Iuriſdictio eſt-ne neceſſaria ad hoc vt Confeſſor poſſit abſoluere? Reſ. eſt neceſſaria ſiue ſit ordinaria, ſiue ſubdelegata ita vt ſine hac iuriſdictione, ait Conc. data abſolutio nulla & inualida ſit. Seſ. 14. c. 7.

Quilibet Sacerdos in articulo mortis abſoluerene poteſt? Reſ. Conc. Tr. & Cat. dicunt ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine poſſe ab omnibus peccatis, & cenſuris etiam reſeruatis, quando, ait Cat. non adeſt proprius Sacerdos, & hoc ne defectu miniſtri aliquis pereat. Ibid. C. R. Nu. 56.

De ſcientia Confeſſarij. Num. 4.

QVæ ſcientia requiritur in Confeſſario? Reſ. talis, vt ſciat examinare, & iudicare, an Pœnitens ſit dignus vel indignus abſolutione: an ſit contritus, vel ſufficienter attritus: an fecerit integram peccatorum Confeſſionem, an ſit paratus ſatisfacere Deo, & proximo: & quando ad hoc teneatur: hoc enim directè ſpectat ad examen ipſius. Nu. 57. Ex D. T. 3. p. q. 17. ar. 3. ſup. Sup. c. 3.

Quâ ratione ſciet, an aliquis ſit attritus, vel contritus? Reſ. per cognitionem datam de attritione, & contritione.

Quid debet ſcire, vt cognoſcat quando Confeſſio integra ſit? Reſ. Primò debere ſcire ſaltem omnes modos peccandi mortaliter contra ſingula præcepta, qui ordinarij ſint, ſeu in quos magna pars hominum incidit; deberet etiam cognoſcere omnes circunſtantias, quæ mutant ſpeciem talium peccatorum, & deberet diſcernere, qua ratione peccata cordis, oris, & operis in numero multiplicentur. Hæc tria omnino deberet ſcire ea ratione, qua de integritate Confeſſionis dictum eſt. Ex. C. T. ſeſ. 14. c. 3. & c. 7. C. R. Nu. 59.

Cur debet iſta ſcrire? Reſ. quia aliter neſciet iudicare an Confeſſio integra ſit. Ex C. T.

Quare tenetur ſcire omnes modos peccandi ordinarios contra ſingula præcepta? Reſ. quia ſine hac cognitione non poterit, neque examinare conſcientiam ad integram Confeſſionem, neque iudicare an Pœnitens omnia peccata confeſſus ſit, quæ ad ſtatum ſuum valeant pertinere. Ex C. R. Nu. 17.

Confeſſor debet-ne ſcire quæ peccata ſint magis, & minùs grauia? Reſ. ait Catech. ita eſt, quia aliàs neſciret Ibid.

iudicare cùm maior Pœna,& ſatisfactio imponenda ſit.

Tenetutne ſcire in quænã genera peccatorum homines cuiuſcũque ſtatus,qui ſibi ſubditi ſunt,incidere ſolent?Reſ. ait Cat.ita eſt:aliter enim neſciret examinare, vel iudicare
Ibid. de conſcientia cuiuſque,quod attinet ad integritatem confeſſionis.

Ex C. T.ſeſſ. 14.c.5. Debetne ſcire,qui caſus ſint reſaruati,vel habeant annexam obligationem reſtituendi, vel excommunicationem? ℞.debet,quia iſtæ ſunt circunſtantiæ,quæ ſpeciem mutãt.

De bonitate,& prudentia Confeſſarij, & de ſigillo. Num. 5.

Seſſ.14 c.19.ex C.Ro. Nu.46 Bonitas in Confeſſario eſt-ne de neceſſitate Sacramẽti? ℞.non,quia Conc.Tr.determinauit de fide, Sacerdotes,qui in peccato mortali ſunt,poteſtatem ligandi, & ſoluendi habere:eſt tamen de neceſſitate præcepti,quia Sacerdos poſitus in peccato mortali abſoluens,nouum committit peccatum mortale.
Nu.58

Confeſſor aliquo caſu poteſt-ne reuelare aliquod peccatum in confeſſione auditum?Reſ.nunquam, ſed grauiſſima Pœna reuelanti poſita eſt.

Nu.59. Quæ prudentia requiritur in Confeſſario? Reſ.ait Catech.triplex prudentia præcipuè requiritur.

Nu.60. Primò quoad contritionem,vt obſeruet,an Pœnitens ſit contritus,& ſi ſit,hortari,vt Deo pro tanto Beneficio maximas gratias agat, & ab illo inſtanter munus perſeuerantiæ petat.Si verò inſpiciat contritũ nõ eſſe,conabitur inducere illum ad magnum deſiderium contritionis,& ad petendum illam à Deo:demum debet facere,quod poteſt vt illum ad contritionem perducat.Si etiam inſpexerit Pœnitentem ſe excuſare,vel defendere:vel minora facere ſua peccata; veluti ſi dicat iratus fui,vel odio habui,aliquẽ,ſed cauſa fuit, quia ille mihi fecit talem offenſam:ait Cath.monere illum oportet quod talis excuſatio eſt ſignum ſuperbiæ,& quod prouenit ex ignorantia magnitudinis peccati,& ex defectu contritionis,& quod tali excuſatione potiùs auget peccatum; videtur enim quaſi dicere quòd aliqua cauſa poteſt dari, vt liceat peccare contra Deum, quod impium eſt,debentque doceri talia propter Deum patienter ferenda eſſe.

Secundò requiritur prudentia quoad integritatem con-

feſſionis: ſi quem enim viderit ſtultâ verecundiâ impediri Nu.16.
ne peccata ſua Cõfiteatur,debet adiuuare,vt dicat,illud addens communem eſſe hominum morbum,vt ex fragilitate ſua peccata committant. Quòd ſi aliquos repererit qui neſciant peccata confiteri,vel initium facere Confeſſionis,& hoc quia ante Confeſſionem examen conſcientiæ non fecerint,confeſſor debet illis declarare obligationem quam Pœnitens habet faciendi ante Confeſſionem examen conſcientiæ,ad hoc vt tali examine obtineat contritionem, & poſſit integrè confiteri. Quòd ſi viderit illos omnino imparatos,ait Cath.humaniſſimis verbis à ſe dimittet,hortabiturque vt ad cogitanda peccata aliquod ſpatium ſumant,ac deinde reuertantur. Quod ſi fortè affirmauerint,ſe in eam rem omne ſtudium cõtuliſſe & timendum ſit ne ſemel dimiſſi ampliùs non redeant, audiendi erunt: præſertim ſi emendandæ vitæ ſtudium aliquod præ ſe ferant: adducique poſſint,vt negligentiam ſuam accuſent, quam ſe alio tempore diligenti,& accuratâ meditatione compenſaturos promittant. In quo tamen,ait,magna cautio adhibenda eſt: Si enim auditâ Confeſſione iudicauerit neque in enumerandis peccatis, diligentiam, nec in deteſtandis, dolorem Pœnitendi omnino defuiſſe, abſolui poterit, ſin autem vtrumque in eo deſiderari animaduerterit, author illi, & ſuaſor erit,vt maiorem curam, quod antea dictum eſt, in excutienda conſcientia adhibeat,hominemque,vt blandiſſimè poterit,tractatum,dimittet.

Ait etiam Cath.debere publicè,& priuatim doceri,poſſe Nu.62.
vnumquemque iterum ad Sacerdotẽ redire ſi aliquod peccatum in priori confeſſione omiſſum ſit:nemo enim tantâ memoriâ qui poſſit omnium ſuorum factorum, dictorum, & cogitationum meminiſſe.

Tertiò requiritur prudẽtia quoad ſatisfactionem,& re- Nu.57.
media peccatorum,vt ſcilicet confeſſor prudenter imponat Pœnitentias,quæ ſint ſalutares,& gradui perſonæ accommodatæ: Adhibeat etiam illa remedia ægroto,quæ ad illius animam ſeruandam,& in poſterum contra morbi vim muniendam,aptiora eſſe videantur.

Inter hæc autem remedia,ait Catech,Confeſſor debet Nu 59.
docere Pœnitentes: vt nullum patiantur eſſe diem in quo aliquid de paſſionis Domini noſtri myſteriis non medi-

tentur : hocque tali ratione faciant, vt ad duo excitentur vnum eſt ad imitandum, alterum ad ſummè amandum Chriſtum Dominum. Hac enim meditatione, ait, aſſequentur, vt ab omnibus dæmonis tentationibus in dies ſe tutiores eſſe ſentiant. Neque enim ait, vlla eſt alia cauſa, cur tam citò, vel leuiter ab hoſte impugnati, animo, & viribus ſuccumbamus, quàm quòd ex cœleſtium rerum meditatione diuini amoris ignem concipere non ſtudemus, quo meus recreari, atque erigi poſſit. Et hoc maximè notandum eſt, quia fideles valde egent de hoc admoneri.

De ſatisfactione. Caput. VI.

CONcil. Trid. & Catech. tractant-ne de hac parte Pœnitentiæ ? Reſpond. tractant, & Catech. eſt quaſi commentarium doctrinæ Sacri Concilij : illam enim ampliat & declarat.

Quid tractatur à Catech. Reſ. Primò de nomine, & definitione, & differentia ſatiſfactionis, num. *63. 64. 65.* Secundò tractatur de fine ſatiſfactionis, *id eſt* de neceſſitate, vtilitate, fructu, & vi ſatiſfactionis, num. *66. 67. 68. 69.* 70. 71. Tertiò de forma illius, num. 72. 73. 74. quartò de materia ſatiſfactionis, num. 75. 76. Quintò de efficiente, ſeu ſatiſfaciente, & Pœnitentiam imponente, num. 77. 78. 76. 80.

Eſt-ne ſeruandus hic ordo ? Reſ. eſt. ſed aliqua priùs de pœna & culpa ſunt declaranda.

De Pœna, & culpa, & illarum remiſſione. Num. 2.

EST-ne differentia inter Pœnam, & culpam, illarumque remiſſionem ? Reſ. eſt.

Quomodo differunt Pœna, & culpa ? Reſ. earum differentia ſic eſt declaranda : in peccato fit bellum capitale inter Deum & peccatorem : Deuſque & peccator ſe mutuò feriunt, vel offendunt, jaciuntque quadam ratione contra ſe ſagittas. Primò incipit peccator: eius voluntas eſt veluti, arcus? culpa eſt veluti tenſio illius contra Deum : offenſa Dei eſt veluti ſagitta, quæ jacitur per culpam. Deus è contra reſpondet: Et arcus Dei eſt eius, vt ſic dicam, voluntas : illud quo tenditur iſte arcus contra peccatorem eſt diuina iuſtitia & ira : offenſa verò peccatoris ſeu vindicta eſt ve-

luti ſagitta, nempè eſt aliquod nocíuum peccatori, quod dicitur Pœna. Voluntas ergo Dei offenſi pugnat cum voluntate peccatoris offendéris. Iuſtitia Dei pugnat contra culpam illius, & Pœna, ſeu offenſa Deí pugnat cum peccato, ſeu offenſa peccatoris. Voluntas hominis in ſe conſiderata non eſt mala, ſed bona: Conſiderata verò quatenus tendit ſe ad offenſam Dei omnino eſt mala, & non bona; eſt enim iniuſta, iniqua, atque peruerſa. Offenſa enim Dei ſummi Benefactoris, & Creatoris, ſummè, & ſemper iniuſta eſt. Culpa verò non eſt aliud quàm iniuſtitia ſeu obliquitas, ſeu monſtruoſitas voluntatis tendentis in offenſam Dei. Ipſa etiam culpa præciſè conſiderata, non eſt offenſa, ſed illud quo Deus offenditur: ſicut arcus tenſus non eſt offenſa, ſed illud quo ſit offenſa, neque tenſio arcûs eſt vulnus, ſed illud quo quis vulneratur. Hinc fit quòd peccatum, quatenus eſt offenſa non dicitur offenſa voluntatis, ſed Dei: quatenus verò eſt culpa, non dicitur, culpa Dei, ſed voluntatis. Culpa ergo eſt iniuſtitia, & obliquitas voluntatis iniuſtam Dei offenſam volentis. Pœna verò propriè conſiderata neque eſt volentis vindictam Dei, & offenſam peccatoris; ſed propriè, & præciſè eſt illa offenſa peccatoris, quàm deſtinat voluntas Dei eſt iuſtitia in illum, ad hoc vt ſit vindicta, & compenſatio offenſæ illius, quæ in Deum effecta eſt. Atque ita culpa eſt à voluntate, & in voluntate peccatoris: Pœna autem eſt à Deo, ſed non in Deo. Eſt enim in voluntate peccatoris, & ſæpè non ſolùm eſt in voluntate, ſed etiam contra voluntatem, vt in damnatis, & impœnitentibus: aliquando verò cum voluntate, vt in Pœnitentibus: hi enim voluntariè Pœnam tenent, & accipiunt, ex his autem doctrina de ſatisfactione maximè dilucidatur.

Quid ex hac doctrina colligi poteſt? Reſ. differentia inter remiſſionem Pœnæ, & remiſſionem culpæ. Ex C. T. ſeſſ. 6. c. 7.

Quomodo fit remiſſio culpæ? Reſpond. ad remiſſionem culpæ neceſſarium eſt, vt voluntatis obliquitas, & iniuſtitia reducatur ad ſuam rectitudinem, & iuſtitiam, & hoc fit per contritionem ex parte hominis, & per communicationem diuinæ iuſtitiæ ex parte Dei, vt ait Concilium Trid. ſeſſ. 6. cap. 7. Hæc autem peccati remiſſio, & voluntatis renouatio obtinetur per meritum iuſtitiæ Chriſti: qui

pro noſtra iniuſtitia ſatisfecit, cui debet vniri actus voluntatis peccatoris, quo dolet de totali iniuſtitia, & quatenus poteſt deſtrui, & reuocat illam, & ideo contritio,& meritum Chriſti tum in Baptiſmo, tum in pœnitentia requiruntur ad remiſſionem culpæ.

quomodo fit remiſſio pœnæ? Reſ. aliud eſt conſiderare inflictionem, aliud remiſſionem pœnæ?

Quid eſt inflictio pœnę? Reſ. eſt actualis illatio offenſæ in peccatorem ab ira, & iuſtitia Dei proueniens.

Quid eſt remiſſio pœnæ? Reſ. eſt retractatio diuinæ iuſtitię, & voluntatis, vt nolit debitam pœnam infligere peccatori.

In damnatis, & impœnitentibus fit-ne remiſſio pœnæ? Reſ. nequaquam, illis enim infligitur, non remittitur.

In pœnitentibus legitimè fit-ne remiſſio culpæ,& pœnæ? Reſ. ita eſt.

Qua ratione fit remiſſio culpæ? Reſ. per contritionem ex parte pœnitentis, & abſolutionem ex parte Dei.

Quomodo per contritionem? Reſ. quia in contritione voluntas facit actum contrarium, & deſtructiuum peccati, peccatum enim eſt voluntas diuinæ offenſæ, ſeu auerſio à Deo & conuerſio ad creaturas in contritione autem, voluntas conuertit ſe ad Deum, & auertit ſe à creatura, edit etiam offenſam Dei, & diligit Deum, ideo quantùm eſt ex parte peccatoris deſtruitur culpa: & obliquitas voluntatis.

Quomodo remittitur culpa per abſolutionem? Reſp. Primò, quia Deus ſuâ iuſtitiâ rectificat voluntatem. Secundò,quia non imputat peccatori præteritam impietatem
S. ſ. 6. voluntatis.

C. 7. Seſ.14. c. 8. C. R.n.6.3

Quomodo in pœnitentibus fit remiſſio pœnæ? Reſ.per ſatisfactionem.

Quid eſt ſatisfactio? Reſ. provt accipitur modò,eſt voluntaria ſolutio pœnæ debitæ, vel eius, quod tali pœnæ æquiualens eſt, iuxta voluntatem illius, qui fuit offenſus.

Nu. 63. Remiſſio pœnæ fit-ne in pœnitentibus alia ratione quàm per ſatisfactionem? Reſ. non fit.

Ex. C. R. Nu. 63.

Per miſericordiam Dei,nonne fit remiſſio pœnæ abſque ſatisfactione? Reſ. ſatisfactio alia eſt Chriſti, alia peccatoris, nunquam fit remiſſio pœnæ, niſi per ſatisfactionem,

vel Chriſti, vel peccatoris. quod, ſi dicitur per miſericordiam remitti pœnam, miſericordia debet intelligi ſic, fieri Ex. C. T. ſeſſ. 14. c. 8. miſericordiam cum peccatore, quia ſatisfactio Chriſti applicatur illi. Sicut enim ſi iudex pro reo debenti centum aureos ſolueret pecuniam, & liberaret à debito, faceret iuſtam miſericordiam, ita eſt de remiſſione pœne quę fit pœnitenti in Baptiſmo, & Pœnitentia.

Quęnam eſt pœna debita peccato mortali? Reſ. pœna Seſſ. 6. c. 12. & 15. æterna.

Quomodo poſſet ſatisfieri huic pœnæ? Reſ. Primò vo- C. R. Nu. 63. & 65. luntariè ſufferendo pœnam æternam. Secundò, aliquid aliud patiendo, vel faciendo quod arbitrio Dei æquipolleat pœnæ.

Quid eſt hoc æquiualens arbitrio Dei? Reſ. paſſio Chriſti, Nu. 64. C. T. ſeſſ. 14. can. 18. per hanc enim Deo iudicat ſibi magis ſatisfieri pro offenſa illata, quàm ſi totus mundus patiatur pœnas inferni.

Solus Chriſtus ſatisfacit-ne pro pœna peccatoribus debita? Reſ. aliquando hoc facit ſolus, aliquando cum peccatore. C. T. ſeſſ. 6. c. 14. & ſeſſ. 14. c. 2. Ibidem

Quandonam facit hoc ſolus? Reſ. in Baptiſmo, in quo abſque vlla ſatisfactione peccatoris tota prorſus remittitur pœna & culpa.

Quandonam ſatisfacit Chriſtus cum peccatore? Reſ. in Sacramento Pœnitentiæ, in quo Conc. Trid. determinat de fide remitti quidem culpam, & pœnam æternam, non tamen ſemper remitti omnem pœnam temporalem, ſed pœnitentes teneri ad aliquam pœnam, vel in hoc ſæculo, vel in Purgatorio exoluendam. Quod eſt Chriſtum ex maxima parte ſatisfacere: ex minori autem reliqui pœnitenti ſatisfactionem.

Cur Deus non remittat omnem pœnam in pœnitentia ſicut in Baptiſmo? Num. 3.

Seſſ. 14. c. 8. C. R. n. 97

Poteſt-ne aſſignari aliqua cauſa, cur Deus non remittat totam pœnam in pœnitentia, ſicut facit in Baptiſmo? Reſ. poteſt, & Conc. Tr. & Cat. plures aſſignant

Prima eſt, quia peccata poſt Baptiſmum commiſſa grauiora ſunt, ideo ait Conc. Diuinæ iuſtitiæ ratio exigere videtur, vt aliter ab eo in gratiam recipiantur; qui ante Baptiſmum per ignorantiam deliquerint: aliter verò, qui ſemel à peccatis, & dœmonis ſeruitute liberati, & accepto

Spiritus S.dono,ſcientes templum Dei violare,& Spiritum S.contriſtare non formidauerit.

C. Tri. & Cat. Ibid. Secunda eſt,quia bono regimini mundi expedit,vt iteratæ præuaricationes difficiliùs remittantur, quàm primæ. Ideo Conc.ait:Et diuinam clementiam decet:ne ita nobis abſque vlla ſatisfactione peccata dimittantur, vt occaſione accepta peccata leuiora putantes,veluti iniurij, & contumelioſi Spiritui ſancto in grauiora labamur theſaurizantes nobis iram in die iræ:proculdubio enim magnopere à peccato reuocant, & quaſi fræno quodam coërcent hæ ſatisfactoriæ Pœnæ, cautioreſque & vigilantiores in poſterum Pœnitentes efficiunt.

Num. 67. & 68. Tertia ratio eſt Cat. qui ait per has ſatisfactiones Eccleſiam ædificari quoad mores:dum enim fideles vident peccata puniri, timent peccare:cum etiam vident aliquem Pœnitentia ductum pro peccatis Pœnas ſubſtinere,intelligunt malos mores eſſe corrigendos.

Seſ.14. c.8. Ideo ad delendum ſcandalum peccati publici, ait, dari Pœnitentiam publicam, quæ etiam in occultis, quæ grauiora eſſent, ſolita erat dari.

Ibid. Quarta eſt vtilitas Pœnitentis ex eo, quòd iſtæ ſatisfactiones tollant reliquias peccatorum,& illis medeantur, ſunt autem iſtæ reliquiæ, inclinatio ad malum,& difficultas ad bonum:dicit ergo Conc.Tr.Medentur quoque peccatorum reliquiæ,& vitioſos habitus malè viuendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt.

Quinta cauſa eſt eadem Pœnitentis vtilitas,vt ſcilicet ab illo amoueantur Pœnæ,quas ira Dei contra illum infligere poſſet:Ideo Conc.ait. Neque verò ſecurior vlla via in Eccleſia Dei vnquam exiſtimata fuit ad admouendam imminentem à Domino Pœnam : quàm vt hæ Pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent.

Ibid. C.Tri. n.59.

Sexta cauſa eſt,vt membra Chriſti per Baptiſmum illi iam vnita conformentur cum capite ſuo:ideo Conc.ait:Accedit ad hæc,quòd dum ſatisfaciẽdo patimur pro peccatis, Chriſto Ieſu, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt,conformes efficimur, certiſſimam quoque inde arrham habentes, quòd ſi compatimur, & glorificabimur : vt enim ait D. Bernard. *deforme eſt ſub ſpinoſo capite membrum eſſe delicatum.*

De nomine, diffinitione ſatisfactionis. Num. 9.

QVid eſt ſatisfacere? Reſ. eſt facere ſatis, *id eſt* facere quantùm opus eſt, vt fiat, & ideo ſatisfacere eſt facere illud omne, quod obligatio requirit. Num. 63.

Quænam eſt diffinitio ſatisfactionis? Reſp. Catech. affert plures, Prima eſt hæc: *ſatisfactio eſt, rei debita, integra ſolutio*, nam quod ſatis eſt ei, videtur nihil deeſſe. Et hæc diffinitio generalis eſt, & cõuenit omni aliquid facere vel ſoluere debenti. Secunda diffinitio reſpicit in particulari illam ſatisfactionem, quæ datur illi qui aliquam iniuriam, vel offenſam paſſus fuit, & talis eſt; *ſatisfactio nihil aliud eſt, quàm iniuria alteri illata compenſatio.* Cùm enim de gratiæ reconciliatione loquitur, ait Cat. idem ſatisfacere ſignificat, quòd alteri tantum præſtare, quantùm irato animo ad vleiſcendam iniuriam ſatis eſſe poſſit. Et ſatisfactio hoc modo accepta à Doctoribus accipitur ad declarandam eam compenſationem, qua homo pro peccatis commiſſis Deo aliquid ſoluit: Et hæc diffinitio videtur eſſe perfecta quia exprimit quatuor cauſas. Formalis eſt iniuriæ, ſeu offenſæ deſtructio, ſeu reconciliatio animi irati. Finalis eſt compenſatio iniuriæ, *id eſt.* facere offenſo rẽ tantumdem gratam, ſicut offenſa fuit illi moleſta. Materialis eſt res illa, qua fit compẽſatio. Efficiens eſt ille, qui fecit offenſã, vel alius eius nomine, ſi ita offenſo placet. Ibid.

Tertia diffinitio eſt hæc *ſatisfacere eſt Deo debitum honorem pro offenſa impendere:* & iſtam ducit cum priori. Compenſatio enim diuinæ iniuriæ fit tribuendo illi tantumdem honoris, quantùm iniuriæ in illum collatum eſt: rectè enim iniuria compenſatur honore. Et accipere Pœnam ab aliquo offenſo eſt quidam honor ab offenſo qui habetur exhibenti Pœnam. Num. 65.

Quarta diffinitio eſt hæc. *Satisfacere eſt peccatorum cauſas excidere, & eorum ſuggeſtioni aditum non indulgere* Et hæc non eſt diffinitio, ſed deſcriptio, quia non plenè tangit naturam ſatisfactionis, ſed duos præcipuos illius effectus proponit. Ibid.

Quinta eſt. *Satisfactio eſt purgatio, quâ eluitur quidquid ſordidũ propter peccati maculã in anima reſedit: atque à pœnis tẽpore definitis, quibus tenebamur abſol-* Ibid.

uimur. Et hæc diffinitio eſt perfecta,& à cauſa finali deſumpta eſt.

De fine, fructu, neceſſitate, vtilitate, & effectu ſatisfactionis. Num. 5.

Seſſ.14 c.8. C. R.n.65 QVis eſt effectus ſatisfactionis? Reſ. ex quinta diffinitione colligitur, quod effectus ſatisfactionis ſit duplex... nus eſt compenſare iniuriam Deo, vel proximo illatam, alter eſt tollere maculas vel reliquias peccati, ſeu malos habitus ab illo in anima relictos: & Conc. Trid. proponit vtrumque effectum, ſicut etiam Catech.

Seſſ 14. c. 2 & 8. c. 63 Quis eſt finis ſatisfactionis? Reſ. finis eſt duplex, ſicut effectus, vnus eſt obtinere plenam pœnæ remiſſionem, ſeu omnino Deum habere placatum, alter eſt animam mundatam, & immaculatam habere *id eſt*, ſine reliquiis, vel cicatricibus peccatorum.

Satisfactio habetne vim obtinendi dictos fines & producendi dictos effectus? Reſ. ita ait Conc. & Cat.

Quinam ſunt fructus, & vtilitates ſatisfactionis? Reſ. innumerabiles, nempe illi qui proueniũt ex hoc quod quis hìc habeat Deum omnino placatum, & propitium, & animam ſuam penitus immaculatam.

Seſſ.14 c.3.c.4 Satisfactio eſtne neceſſaria? Reſ. ad conſequendos fines dicta eſt neceſſaria, & eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ, quæ neceſſariò ad illud requiritur.

De forma ſatisfactionis. Num. 6.

Ex C. T. ſeſſ. 14. QVænam eſt forma ſatisfactionis? Reſ. iuxta finem, & effectum in forma ſatisfactionis duplex ratio conſtituenda eſt; Vna quidem, quòd ſit Deo ſatisfactiua, alia quòd ſit animæ purgatiua.

Quare hoc Reſ. quia forma debet eſſe talis rationis, vt finem obtinere, & effectum ſuum producere poſſit.

C.R.n. 64.N i. 61. N i 63. 65. Qua ratione erit Deo ſatisfactiua? Reſ. ſi plenè offenſam, & iniuriam Dei compenſet.

quid requiritur ad hanc plenam compenſationem? Reſp. iuſtitia: *id eſt*, vt ſit æqualitas inter iniuriam, ſeu offenſam, & rem illam, quæ Deo in compenſationem exhibetur.

Quomodo erit hæc æqualitas? Reſ. ſi res compenſatiua

Seſſ.12. c.8. ita ſit grata Deo, ſicut moleſta fuit offenſa.

Quanam ratione ſatisfactio erit animæ purgatiua? Reſ.

ait C. T. primò ex hoc,quòd ſit hominis afflictiua; ex eo enim quòd homo propter peccata commiſſa affligitur,purgatur, & à peccando coërcetur? Secundò ex hoc quod actus ſatisfactorij ſint contrarij peccatis & habitibus illorum; malos enim habitus per actus contrarios tolli manifeſtum eſt.

Quænam conditiones requiruntur ad formam ſatisfactionis? Reſ. quatuor? Prima eſt,quòd fiat animo ſatisfaciendi Deo;Secunda quòd talis ſatisfactio ſit grata, & accepta Deo; Si enim illam reiiciat nihil valet, & ideo in gratia fieri debet; Tertia eſt, ait Conc. vt ſit vnita ſatisfactioni Chriſti,ſine tali enim vnione, Deo grata eſſe non poteſt. Quarta eſt: vt ſit iuſta, & æquiualens iniuriæ, *id eſt*,adeo grata ſit Deo,ſicut iniuria moleſta fuit. Hæ quatuor ſi adſint, ſatisfactio plena atque perfecta eſt. Ex C. T. ſeſſ. 14. c. 8. C. R. nu. 63.

De materia ſatisfactionis, & de triplici ſatisfactione. Num. 7.

QVotuplex eſt ſatisfactio?Reſ.triplex: Prima eſt Chriſti, & hęc eſt perfectiſſima; ſecunda eſt Sacramentalis, ſeu pars Sacramenti Pœnitentiæ: & eſt illa, quæ à Sacerdote imponitur Pœnitenti: & hæc virtute Sacramenti plurimùm valet; tertia eſt virtuoſa, ſed non Sacramentalis: & eſt illa, quam Pœnitentes ſponte ſuſcipiunt, & hæc valet, ſed minùs quàm Sacramentalis. Seſſ. 4. c. 9. & can. 13. C. R. n. 64.

Quodnam opus Chriſti fuit ſatisfactorium? Reſ. omnia opera fuere ſatisfactoria, ſed Paſſio quàm maximè. N m. 64.

Paſſio Chriſti-ne habuit omnes conditiones ad formam ſatisfactionis pertinentes? Reſ. habet,quia fuit gratiſſima Deo, & in ſummo rigore iuſtitiæ plenè compenſat iniuriam Dei: plus enim paſſio Chriſti grata fuit Deo, quàm omnia hominum peccata moleſta fuerint illi. Ibidem

Opera hominum poſſunt-ne ſatisfacere Deo? Reſ. hoc ait Conc. Neque verò ita noſtra eſt ſatisfactio cùm pro peccatis noſtris exoluimus,vt non ſit per Chriſtum Ieſum: Nam qui ex nobis tanquam ex nobis nihil poſſumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia poſſumus: ita non habet homo vnde glorietur, ſed omnis gloriatio noſtra in Chriſto eſt,in quo viuimus,in quo meremur,in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos Pœnitentiæ, qui ex illo Seſ. 14. c. 8.

vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.

Num. 77. 74. ſeſſ. 14. c. 8. 9. Quid requiritur ad hoc, vt aliquod opus poſſit eſſe apta materia ſatisfactionis? Reſ. Primò omnis actio virtuoſa; ait Concil. & Catechiſ. virtute paſſionis Chriſti habere poteſt vim tum merendi, tum ſatisfaciendi. Secundò omne opus hominis afflictiuum, quod alia ratione non ſit malum, poteſt eſſe materia ſatisfactionis, ſi Pœnitens afflictionem illam in Pœnam, & vindictam, & purgationem peccati patiatur.

Paſſio Chiſti habuit-ne has conditiones? Reſ. quàm maximè; quia fuit opus ſummè virtuoſum, & ſummè afflictiuum, vt patet intuenti obedientiam, charitatem, humilitatem, *&c.* nec non Pœnas in corpore Chriſti.

Quænam opera hominis dicuntur ſatisfactoria? Reſ. ait Cat. tria præcipuè, oratio, ieiunium, eleemoſyna: & ad hæc omnes ſatisfactiones reducuntur.

Quare hæc tria continent omne opus ſatisfactorium, Reſ. ait Cat. triplici de cauſa.

Prima eſt, quia hæc tria continent omnes actus virtutum, Nu. 71. qui poſſunt fieri ab homine: omnes enim actus virtutum, vel pertinent ad animam, & iſti per orationem ſignificantur: vel ad Corpus, & ieiunium illos comprehendit: vel ſunt circa bona externa, famam, & fortunas, & iſti in eleemoſyna continentur. Hinc fit quòd oratio eſt animæ afflictiua propter laborem quem ſubſtinet leuando ſe in Deũ, & abdicando ſe à terrenis. Ieiuniũ eſt corporis afflictiuum. Eleemoſyna verò famæ, & fortunæ, per illam enim iſta diminuuntur: ideo oratio purgat reliquias peccatorũ in anima: ieiunium in corpore. Eleemoſyna idem facit in bonis famæ & fortunæ.

Secunda ratio eſt, quia tria ſunt genera peccatorum, con- Nu. 75. cupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ: Primum reſpicit Luxuriam. Secundum Auaritiam. Tertium Superbiam. Primum Carnem: Secundum Mundum: Tertium Diabolum: oratio dat medicinam ſuperbiæ contra dœmonem: ieiunium medetur luxuriæ contra Carnem: Eleemoſyna auaritiæ contra mundum.

Nu. 65. Tertia eſt, quia peccata tres perſonas offendunt. Primò Deum: Secundò proximum: Tertiò noſipſos, &

oratione Deum placamus; proximo eleemoſyna ſatisfaci- Seſſ.14
mus noſipſos verò ieiunio caſtigamus. c. 9. & c.18. C. R n.76

Flagella, ærumnæ, calamitates, penuriæ, paupertates, peſtilentiæ, infirmitates, tempeſtates, injuriæ ab alijs acceptæ, & alia multa aduerſa poſſuntne eſſe opera ſatisfactoria, cùm hominis afflictiua ſint? Reſ. poſſunt eſſe ſi patienter, & tanquam Pœna peccati ferantur: ſed ſi inuitus quis illa patiatur non ſatisfaciunt: & ita docent Conc. Trid. & Catec.

De cauſa efficienti ſatisfactionis. Num. 8.

CAuſa efficiens ſatisfactionis quænam eſt? Reſ. Cauſa hæc principalis eſt Chriſtus: Secundaria eſt ipſe homo.

Quomodo Chriſtus eſt cauſa efficiens? Reſ. quia ipſe in ſua paſſione ſatisfecit pro peccatis omnium: & ipſe adiuuat noſtras ſatisfactiones, vt ait Conc. dando illis vim ſatisfactiuam, & offerendo illas Patri: ita vt per ipſum acceptentur à Patre. Ex ſeſſ. 14. c. 8. Seſſ. 14 c. 6. Ibidem C. R. c. 65.

Qua ratione homo eſt efficiẽs ſatisfactionis? Reſ. quia facit opera ſatisfactoria, & illa vnit Paſſioni Chriſti, vt Patri accepta ſint. Seſ. 14. c. 15. ſeſ. 14. c. 3. C. R. n. 77

Confeſſor poteſtne imponere ſatisfactionem Pœnitenti? Reſ. poteſt, & hæc eſt Sacramentalis, & valde vtilis.

Pœnitens poteſt ne etiam ſponte accipere, & imponere ſibi ſatisfactionem? Reſ. Conc. & Cat. dicunt poſſe.

Vnus poteſtne ſatisfacere pro peccatis alterius? Reſ. poteſt dummodo ſit in gratia. Nu. 7

Quare hoc? Reſ. ait Cat. quia fideles ſunt inuicem membra, vnum membrum poteſt operari pro alio. Num. 78.

Satisfactio, quæ fit pro alio purgat-ne animam à reliquijs peccati illius, pro quo ſatisfit? Reſ. ait Catech. obtinet remiſſionem Pœnæ alteri, non tamen animæ purgationem.

Confeſſor debetne imponere Pœnitenti, vt ſatisfaciat etiam proximo, ſi quid illum offendit, vel in anima, vel in corpore, vel in fortunis? Reſ. ita eſt & ſi nolit, ait Catech. non eſt abſoluendus. Num. 76.

Quòd ſi ſæpiùs Confeſſoribus promiſerunt ſatisfacere, & non fecerunt, quid faciendum? Reſ. ait Cat. omnino cogendi ſunt, vt ſatisfaciant, ſi poſſunt. ibid.

Digitized by Google

Qua ratione Confeſſarij Pœnitentias imponant?
Num. 9.

Seſ.14 c.8.C. nu.60. Seſ.14 c.8. SAcerdos in imponenda ſactisfactione,& Pœnitentia poteſt-ne facere quod ſibi placet? Reſ. nequaquam, ſed Con.Tr.& Cat.dicunt debere iniungi ſecundùm iuſtitiam. pietatem atque prudentiam.

Confeſſor,vt rectè iniungat Pœnitentias quid debet conſiderare?Reſ.Conc.Tr.dicit tria debere conſiderare:Primũ: quòd ſint conuenientes: Secundum, ſalutares: Tertium, iuſtæ; & ait iuſtas qualitates debere attendi,tam ex qualitate criminum:tum ex Pœnitentium facultate. Ibid.

Quæ Pœnitentia dicitur conueniens? Reſ.Primò illa, quæ eſt confotmis delicto, & eius grauitati:Secundò, quæ eſt accommodata ſtatui, qualitati & poſſibilitati Pœnitentis, qualis non eſt eleemoſyna pauperi, vel ieiunium infirmo: Tertiò,quod reſpiciat conſuetudinem, & habitum peccandi, ita vt non ſolum puniat culpam præteritam,& illius reliquias tollat, ſed etiam ſit remedium & præſeruatiuum in futurum.

Ibid. Ex.ſeſ. 14.c.8. Quæ dicetur iuſta? Reſ. illa quæ datur iuxta qualitatem & grauitatem criminis.

Quænam erit ſalutaris?Reſ.Primò oportet credere quod Pœnitens illam ſit facturus: Pœnitentia enim impoſita,& non facta,non ſalus ſed mors animæ eſt: Secundò erit ſalutaris ſi hominem coërceat à peccato, & illum in odium peccati inducat.

Ibid. Quid dicit Conc. Tr. circa has Pœnitentias iuiungendas? Reſ. ita ait. Debent ergo Sacerdotes Domini quantùm Spiritus, & prudentia ſuggeſſerit pro qualibet criminum, & Pœnitentium facultate ſalutares & conuenientes ſatisfactiones iniungere:ne ſi fortè peccatis conniueãt, & indulgentiùs cum Pœnitentibus agant, leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo,alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis,vt ſatisfactio, quam imponunt,non ſit tantùm ad nouæ vitæ cuſtodiam,& infirmitatis medicamentum,ſed etiã ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationẽ: Nam laudes Sacerdotum non ad ſoluendum duntaxat, ſed & ad ligandum conceſſas etiam antiqui Patres & credunt,& docent.

Delictis publicis debere dari publicam Pœnitentiam, Conc.Tr.& Cat.affirmant. Seſſ.12. c.8. D. C.R. n 8.

Addit autem Cat. Quòd ſi Pœnitens hanc publicam, Pœnitentiam valde refugiat, ac deprecetur non erit facilè audiendus.

Quid docet Catech,de Pœnitentiis imponendis? Reſ. Primò ait operæ pretium erit Pœnitentibus interdum ſignificare, quæ pro quibuſdam delictis, ex veterum canonum præcepto qui Pœnitentiales vocantur, conſtitutæ ſint: vt ſic per Pœnam grauitas peccati intelligatur. Nu.80.

Secundò, ait,Ex omni ſatisfactionum genere,maximè conuenit Pœnitentibus præcipere vt certis aliquot, & definitis diebus orationi vacent: ac pro omnibus, & præſertim pro iis qui ex hac vita in Domino deceſſerunt,preces Deo faciant. Ibid.

Tertiò,ait,Hortari etiam eos oportet,vt ſæpè eadem ſatisfactionis opera,à Sacerdote indicta,vltrò ſuſcipiant, ac repetant atque ita mores ſuos componant,vt etiam peracta Pœnitentia à Sacerdote iniuncta,. Pœnitentiam tamen & ſatisfactionem pro peccatis ſuis non omittant. Ibid.

Quartò,ait,Confeſſarium debere Pœnitentem hortari, vt quotidie meditetur Paſſionem Chriſti:Et hanc meditationem ait debere dirigi ad quadruplicem finem: Primus eſt,vt anima tali meditatione recreetur:Secũdus vt accendatur ad imitationem Chriſti:Tertiùs,vt cor accendatur ad amorem Dei,& Chriſti, & virtutis: Quartus vt homo ad odium peccati inducatur;& ad reſiſtendum diabolo, & tentationibus fortior euadat. Nu.59.

Quæ opera Deo maximè ſatisfaciunt? Reſ.indulgentiæ & Sacrificium Miſſæ:& ideo Confeſſor optimè faciet imponendo,vt fiant opera,per quæ indulgentiæ acquirantur: ſiue ſint orationes,vt precationes,Coronæ Roſarij,ſiue Eccleſiarum viſitationes.Similiter imponere vt toties audiant Miſſam hac intentione,vt Deo pro peccatis ſuis ſatisfaciant per merita Paſſionis Chriſti. C. Tri. ſeſſ.22. c.2.& ſeſſ.25. circa fi.

Quænam excidunt cauſas & tollunt reliquias peccatorum:& ſunt medicina, & præſeruatiuum illorum? Reſ. ait Cat. Oratio hæc præſtat contra ſuperbiam, & præcipuè ſi fiat circa Paſſionem Chriſti: Ieiunium contra Lu-

xuriam; Eleemoſynam contra Auaritiam; Memoria paſſionis Chriſti contra omnia.

Num. 75. Canones quantam Pœnitentiam dicunt conuenire cuicumque mortali? Reſ. ex can. Hoc ipſum 33. qu. 1. videtur haberi, quod pro ſingulis mortalibus imponenda ſit Pœnitentia ſeptem annorum: veluti quòd ſingulis hebdomadis per ſeptem annos ieiunet die Veneris, & ratio videtur adduci, quia, qui tale peccatum commiſit in ſeptem dona Spiritus S. peccauit, & ideo per ſeptem annos Pœnitens eſſe debet: Et hinc Confeſſores poſſunt habere, quid dicant Pœnitenti, vt oſtendant ſe non iuſtam, ſed leuem imponere Pœnitentiam; Debent enim dicere illi, Vide, pro quocumque mortali peccato Pœnitentia ſeptem annorum tibi deberet imponi, ego autem pro tot mortalibus impono tibi hanc leuem, ne onerem te, & dem tibi occaſionem peccandi, illam non adimplendo. Verumtamen ne exiſtimes hanc eſſe iuſtam Pœnitentiam: & ne credas peccata tua eſſe leuia, quia leuem tibi impono Pœnitentiam. Niſi enim aliter ſatis feceris in hac vita, in purgatorio pro iſtis peccatis debitas Pœnar ſuſtinebis.

DOCTRINA SACR. CONC. TRID. ET CATH. ROMANI.

De Sacramento Extremæ-Vnctionis.

De vtilitate huius Doctrinæ.

Num. 1. PArochi debent-ne tradere populis doctrinam huius Sacramenti? Reſpond. debent.

Num. 1. Ibid. Expedit-ne vt ſæpè hoc præſtent? Reſp. ita eſt.

Cur ita ſæpè? Reſpondeo quia Parochi debent omni curâ ſtudere, vt populos à peccatis, & à prauis cogitationibus

rationibus coërcent: & quia ad hoc præſtandum maximè eſt accommodatum medium memoria mortis, vt ait Eccle. 7.
ſapiens, ideo ſæpiùs, & de morte, & de Extrema-Vnctione, quæ ſimul coniuncta ſunt, à Parochis tractatio habenda eſt.

In hac doctrina tradenda quid Parochi debent potiſſimùm ſpectare? Reſ. N im. 1.

Primò, vt per hoc fidelem populum hortentur ad aſſiduam mortis meditationem. Ibid. Ibid.

Secundò, vt per hanc mortis memoriam fideles à peccatis, & à prauis cupiditatibus coërceantur. Et C. Trid. Seſſ. 4.

Tertiò, vt fideles cognoſcant diuina myſteria, quæ ſunt in hoc Sacramento. de Ext. vnct. pro. n. 1.

Quartò, vt cognoſcant quanta Beneficia Deus contulit nobis naſcentibus, & morientibus, dum præbet per Baptiſmum aditum ad veram vitam, & per Extremam Vnctionem fert nobis auxilium morituris, vt expeditiorem ad cœlum viam habeamus. C. Tri. ſeſſ. 14. Ibid. C. Ro. n. 14. & 15.

Quintò vt gratias agant fideles Deo de tanto beneficio per hoc Sacramentum collato.

Sextò, vt confiſi diuino hoc Sacramento fideles minùs in expectatione mortis perturbentur.

Diuiſio tractationis.

IN quot capita debet diuidi iſta tractatio? Reſ. Cat. diuidit in tria.

In Primo agit de ſubſtantialibus huius Sacramenti.

In Secundo de adminiſtratione, & vſu, & ritibus illius.

In Tertio de fructu, ſeu effectu; & fine eiuſdem.

De ſubſtantialibus Extremæ-Vnctionis. Caput I.

QVid debet conſiderari circa ſubſtantialia huius Sacramenti? Reſ. Primò, de nomine Extremæ-Vnctionis. Secundò, de diffinitione. Tertiò, de materia. Quartò, de forma. Quintò, de au&ore.

De nomine Extremæ-Vnctionis. Num. 1.

QVibus nominibus appellatur hoc Sacramentum? Reſ. tribus. Primum eſt, Extremæ-Vnctionis. Secundum, Sacramentum-Vnctionis infirmorum. Tertium Sacramentum exeuntium.

Num. 1. C.T. ſeſ. 14. c. 3. Ex. Vnctio — Quare ſic appellatur ? Reſ. dicitur Extrema-Vnctio, quia inter ſacras vnctiones, quas Chriſtus Eccleſiæ ſuæ commendauit, hæc vltima ſit adminiſtranda : dicitur Sacramentum Vnctionis infirmorum, quia in ipſo vnguntur infirmi : Dicitur Sacramentum, exeuntium, quia datur conſtitutis in periculo mortis.

De Diffinitione. Num. 2.

Iacob. 5. C.T. ſeſſ. 14. ca. de Ext. Vnct. C.R.n. 3. C.T. ſeſſ. 14. c. 1. Ex. Vnctio C.R.n. 9. &c. — QVomodo poteſt diffiniri Extrema-Vnctio ? Reſ. ex D. Iacobo Conc. Trid. & Cat. colligitur poſſe ſic diffiniri : Eſt Sacramentum à Chriſto inſtitutum, vt Sacra Vnctione & oratione Sacerdotis, ſalus efficiatur tum animæ tum corporis eorum, qui cum periculo vitæ ægrotant.

Hæc diffinitio eſt-ne perfecta ? Reſ. videtur ita eſſe.

Qua ratione ? Reſ. quia explicat quatuor cauſas huius Sacramenti : tangitur enim cauſa efficiens dum dicitur inſtitutum à Chriſto, & declaratur illius miniſter eſſe Sacerdos. Explicatur materia per illud verbum ſacra vnctione : Exprimitur forma illo verbo, oratione Sacerdotis ; Declaratur finis ſeu effectus, illis verbis, ſalus animæ, & corporis infirmorum.

Iacob. 5. ſeſ. 14. c. 1. Ex. Vnct. — Quomodo accipitur hæc diffinitio à D. Iacobo ? Reſ. quia de hoc Sacramento D. Iacobus ita ait. *Infirmatur quis in vobis ; Inducat Preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini : & oratio fidei ſaluabit infirmum & alleuiabit eum Dominus : & ſi in peccatis ſit, remittentur ei* : In quibus verbis omnia quæ dicta ſunt continentur, vt ait Concilium.

Quomodo probetur quod Extrema-Vnctio ſit Sacramentum. Num. 3

Ibid. Ibidem C.R. Num. 3. C.T. & C.R. Ibidem C.T. & C. Ibid. — DEbent-ne pro certo teneri quòd Extrema-Vnctio ſit Sacramentum ? Reſ. de fide ita tenendum eſt.

Quomodo poteſt probari quod ſit Sacramentum ? Reſ. Scripturâ, & traditione Apoſtolorum.

Qua ratione ſcripturâ ? Reſ. quia D. Iacobus iuxta ſenſum & interpretationem Catholicæ Eccleſiæ in loco citato de hoc Sacramento ſcriptum reliquit.

Quomodo traditione ? Reſ. quia Eccleſia Catholica ſemper docuit, & tenuit Apoſtolos Extremam-Vnctionem, tanquam Sacramentum fidelibus tradidiſſe.

Poteſt-ne probari ratione? Reſ. poteſt, fundatâ tamen ſuper authoritate.

Quo pacto? Reſ. ſic, Extremæ-Vnctioni conuenit diffinitio Sacramenti, quia eſt res ſenſibilis, à Chriſto inſtituta, vt ſignificet, & efficiat rem Sacram, ideò eſt Sacramentum.

De vnitate huius Sacramenti. Num. 7.

HOc Sacramentum eſtne vnum? Reſ. de fide tenendum eſt, eſſe vnum.

Quomodo eſt vnum cùm adminiſtretur per plures vnctiones, quarum ſingulis propriæ preces ac peculiaris forma adhibetur? Reſ. Vnum eſt non partium continuatione, quæ diuidi non poſſunt, ſed perfectione. Sicut enim domus, populus, & exercitus ex pluribus conſtant, quæ diuiſa exiſtunt, & tamen vna res ſunt: ita hoc Sacramentum ex pluribus vnctionibus vnum eſt. Seſ.7. c.C.R. num.

In quo conſiſtit vnitas huius Sacramenti? Reſ. In tribus. Primò in hoc, quòd eſt vnum ſignum. Secundò ex eo, quòd ſignificat vnam rem *id eſt* gratiam, & ſanitatem. Tertiò ex eo quòd habet vnam efficientiam, *id eſt* vim ſignificandi & efficiendi quod dictum eſt. Ex C. R. Nu. 4.

De materia Extrema-Vnctionis. Num. 5.

QVænam eſt materia huius Sacramenti? Reſ. ait Concil. eſt oleum ab Epiſcopo benedictum, vel conſecratum. Seſ.14. c.1.

Quomodo probatur ita eſſe? Reſ. ex D. Iacobo, & Conc. præcipuè Trident. Ibid. N.15.

Quale oleum eſt materia? Reſ. tantummodo oliuarum. Ibid.

Quare Chriſtus talem inſtituit materiam? Reſ. quia aptiſſimè ſignificat effectum Sacramenti.

Qua ratione? Reſ. Primò ſicut oleum ad mitigandos corporis dolores magnoperè proficit: ita huius Sacramenti virtus, animæ triſtitiã ac dolorem minuit. Secundò, oleum ſanitatem reſtituit, hilaritatem affert, & lumini tanquam pabulum præbet: tum verò ad recreandas defatigati corporis vires maximè accommodatum eſt, id rectè, quid in ægroto Extrema-Vnctio efficiat, declarat.

De forma huius Sacramenti. Num 6.

QVænam eſt forma huius Sacramenti? Reſpond. ait Catech. eſt verbum, & ſolemnis illa precatio, quam Ibi. ſeſſ.14. cap.1.

Sacerdos ad ſingulas vnctiones adhibet; cum ait. ***Per iſtam ſanctam vnctionem indulgeat tibi Deus quicquid oculorum, ſiue narium, ſiue tactus vitio deliquiſti.***

Extr. Vnct. Vnde habetur quòd hæc ſit vera, & propria forma? Reſ. ex D. Iacobo, qui ait orent ſuper eum, & oratio fidei ſaluabit infirmum, oſtendit enim quòd dicta oratio habeat

Num. 6 virtutem efficiendi ſanitatem, ideo forma huius Sacramenti dicetur quia ſignificat, & efficit effectum illius.

N. 6. C. T. ſeſſ. 14. c 3. Extrem. Vnct. n. 6. Eccleſia ſemperne vſa eſt hac formâ? Reſ. ait Cat. Fideli Patrum traditione ad nos peruenit, ita vt omnes Eccleſiæ eam formæ rationem retineant qua omnium mater, & magiſtra Sancta Eccleſia Romana vtitur.

Licet-ne iuxta conſuetudinem aliquod verbum immutare veluti, pro *Indulgeat* dicere *Remittat*, *Parcat*, *Sanet*? Reſ. ita verba idem ſignificant; ideo cùm non ſit ſententiæ mutatio, eadem forma eſt, ait Cat.

Cur forma huius Sacramenti profertur modo deprecatiuo; cum in alijs Sacramentis proferatur abſolutè, veluti

Num. 7. cùm dicitur, *Ego te abſoluo*, *Ego te Baptizo*, *Ego te ſigno*, &c. vel ſaltem imperatiuè, vt in Sacramento Ordinis, vbi dicitur *Accipe poteſtatem*; &c. Reſ. duplex eſt effectus Sacramenti, alter eſt gratia & ſanitas mentis, & hæc quantum eſt ex parte Sacramenti ſemper confertur: alter eſt ſanitas corporis, & hunc effectum Deus non obligauit ſe ſua promiſſione ſemper efficere per hoc Sacramentum, ſed ſua Benignitate ſæpè illum efficit: Et reſpectu huius, formæ non debuit proferri abſolutè, quia non abſolutè producitur effectus: ſed debuit proferri per modum deprecationis, vt oſtendatur quòd ſanitas corporalis à Dei Benignitate ſit impetranda: ideo Chriſtus tali ratione conſtituit formam huius Sacramenti.

De inſtitutione huius Sacramenti. Num. 7.

HOc Sacramentum eſtne inſtitutum à D. Iacobo? Reſ.

Seſſ. 7. can. 1. ſeſſ. 14. c. 1. nequaquam, ſed eſt de fide quòd à Chriſto ſit inſtitutum.

Quomodo ergo D. Iacobus tradidit hoc Sacramentum? Reſ. Aliud eſt inſtituere Sacramentum, aliud docere, & promulgare illud iam inſtitutum, D. Iacobus tantùm docuit, &

Num. 8. promulgauit.

In Euangelio fit-ne alicubi mentio de hoc Sacramento?

Reſ. ſit apud S. Marcum, qui in capite 6. narrat Chriſtum miſiſſe Diſcipulos binos ante faciẽ ſuam, de quibus dicit, *Exeuntes prædicabant, vt Pœnitentiam agerent, & dæmonia multa eyciebant, & vngebant oleo multos infirmos, & ſanabant*: Quæ vnctio ait Cat. non ab Apoſtolis inuenta, ſed à Chriſto præcepta credenda eſt, ſicut eſt credendum quòd non habuerit naturalem, ſed myſticam virtutem: & potiùs ad ſanandos animos, quàm ad corpora cūranda inſtitutam fuiſſe, ex quo fit quòd hæc vnctio ſpecies quædam ſit Extremæ-Vnctionis. Seſſ. 14. c. 1. de Extr. Vnct.

Sancti Patres docent-ne hoc Sacramentum à Chriſto inſtitutum? ℞. docent Dion. Amb. Chryſ. & Gregor. Magnus, & demum tota Eccleſia Catholica. Nu. 2.

De ſuſceptione, & adminiſtratione huius Sacramenti. Et primò, Quibus, & quando hoc Sacramentum ſit conferendum. Caput. II.

HOc Sacramentum poteſt-ne omnibus adminiſtrari? Reſ. non omnibus adminiſtrandum. Nu. 6. Seſſ. 14 c. 3. de Extr. Vnct.

Quibus non debet adminiſtrari? Reſ. Primò: non debet dari his, qui ſano, & firmo ſunt corpore, tum quia ſanctus Iacobus ait, *Infirmatur quis in vobis*: tum etiam quia, cum hoc Sacramentum ſit inſtitutum, vt non modò animæ, ſed etiam corpori medicinam afferat, tantùm infirmis debere tradi conueniens eſt: ſecundò, non debet dari illis infirmis, qui leui, & non grauiori morbo detinentur: tertiò, non debet dari iis, qui adeunt periculum vitæ: etiamſi mors certa impēdeat cùm ipſi ſani ſunt: veluti ſi quis periculoſam nauigationem paret, vel prælium initurus ſit, vel ad ſupplicium dàmnatus ſit mortis: quartò, non debet dari his, qui vſu rationis carent, neque pueris, qui non habent peccata, quorum reliquiæ per hoc Sacramentum deleantur: quintò, Amentibus, qui nunquam hàbuerunt vſum rationis non debet dari: iis verò, qui hunc vſum habuerunt, ſed per morbum in amentiam vel phreneſim verſi ſunt, tunc debet tantùm dari, cùm adhuc mente integra deſiderium, & pietatem erga hoc Sacramentum ſignificarunt. C. T. & C. R. ibid. n. 11.

Quibus debet dari? Reſ. Infirmis in periculo mortis, & diſcrimine vitæ conſtitutis.

Hoc Sacramentum poteſtne iterari? Reſ. Poteſt, ſeſſ. 14.

n. 11. ſeſ. 4. cap. 3. Extr. Vnct.

3. Ext. Vnc. Nu. 9. Quomodo debet iterari: Reſ. in eodem vitæ diſcrimine debet tantùm ſemel exhiberi; ſed ſi infirmus conualuerit *id eſt*, tale periculum euaſerit, & poſt aliquod tempus in idem periculum inciderit, toties poterit dari, quoties in dicto periculo denuò conſtitutus erit.

Quandonam in ægrotatione debet dari? Reſ. primò quando eſt in diſcrimine vitæ: Secundò, quando infirmus adhuc ſenſibus viget.

Ibid. Expectandum-ne eſt tempus, in quo omnis ſpes vitæ infirmi amiſſa ſit? Reſ. Cat. ait non eſſe expectandum.

Ibid. Quare hoc? Reſp. quia cùm hoc ſacramentum ſit inſtitutum ad reſtituendam, ſi expedit, corporis ſanitatem, non debet expectari, vt omnis ſpes ſalutis amiſſa ſit, cùm agitur de periculo vitæ, tunc debet conferri.

Ibib. Poteſt-ne expectari tempus in quo infirmus ſenſibus
Ibib. ſit priuatus? Reſ. Catec. ait grauiſſimè peccare, qui tale tempus obſeruat.

Quare hoc? Reſ. quia etſi hoc ſacramentum vi ſua, & ex parte Dei ſemper ſit medicina admodum ſalutaris: tamen certum eſt maiorem fructum, & effectum ſortiri, ſi infirmus cum fide & religioſa animi voluntate illud ſuſcipiat; quod non poteſt cùm ſenſibus eſt priuatus.

Quæ partes ſint vngendæ, & quare? Num. 5.

Nu. 10. QVæ partes corporis debent vngi? Reſp. illæ quibus ſenſus vtuntur tanquam inſtrumentis ad ſuas operationes.

Ibid. Quare hoc? Reſp. quia iſtæ partes ſunt tanquam fons & origo, à quibus operationes & peccata ſenſuum emana-
Ibib. runt, & ideo illis rectè medicina eſt adhibenda.

Ibid. Quæ ſunt dictæ partes Reſ. iſtæ, Oculi, Aures, Nares, Os, Manus, Renes, & Pedes.

Ibid. Vnde habetur quod iſtæ partes vngendæ ſunt? Reſp. Quia optimè conuenit naturæ huius Sacramenti: & Eccleſia ita ſeruat.

Quomodo conuenit naturæ ſacramenti? Reſpon. Quia hoc Sacramentum eſt veluti medicamentum, medicina autem debet potiſſimùm adhibere remedium fonti ſeu originis & cauſæ morbi; & quia partes iam dictæ ſunt tanquam fons, & origo omnium peccatorum, quæ à corpore

perpetrantur; ideo rectè vngendæ erunt.

Quomodo ſunt cauſæ, vel inſtrumenta peccatorum? Reſ. multa peccata committuntur Viſu, qui fit per oculos. Auditu, qui eſt per aures: Odoratu, qui eſt per nares; Guſtu & ſermone, quæ ſunt ab ore: Tactu, qui etſi toto corpore fuſus ſit, tamen in manibus potiſſimum viget: Libidine, & voluptate, quarum ſedes in renibus eſt: Ingreſſu, & motu locali, qui à ped.bus ortum habet. Nu. 10.

De præparatione ad hoc Sacramentum.

Num. 3.

Requiritur-ne præparatio ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum? Reſ. requiritur. Nu. 11.

Quare hoc? Reſ. quia confert gratiam, quæ in ſuſcipiente requirit præparationem. Num. 12.

Quænam eſt hæc præparatio? ℞. Primò oportet remouere illa, quæ impediunt ſuſceptionem gratiæ. Secundò obtinere ea, quæ ad illam ſuſcipiendam diſponunt. Ibid.

Quale eſt gratiæ impedimentum? Reſ. peccatum mortale quod pœnitentiâ debet tolli. Ibid.

In infirmo Pœnitentiæ Sacramentũ debetne præcedere Extremam Vnctionem? Reſ. ait Cat. ſeruanda eſt Catholicæ Eccleſiæ perpetua conſuetudo, vt ante Extremam-Vnctionem Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtretur. Ibidem

Quænam diſpoſitio requiritur in ſuſcipiẽte hoc Sacramentum? Reſ. quadruplex. Prima, Fidei. Secunda, Spei. Tertia, deſiderij huius Sacramenti, & effectûs illius, quod pertinet ad charitatem. Quarta, deuotionis & reuerentiæ. Ibid.

Quam fidem ægroti habere debent? Reſ. ait Cat. infirmus debet ſe præbere Sacerdoti vngendum ea fide, qua olim, qui ab Apoſtolis ſanandi erant, ſeipſos offerre conſueuerant. Ibid.

Quam ſpem? Reſ. ait Cat. infirmus debet in primis ſperare, & expetere ſalutem animæ, deinde corporis valetudinem: ſed hanc cum illa adiunctione. Si ea ad æternam gloriam profutura ſit. Ibid.

Quanta debet eſſe hæc ſpes? Reſp. ait Catech. Nec verò fideles dubitare debent: quin ſanctæ illæ, & ſolemnes preces à Deo audiantur, quibus Sacerdos non ſuam, ſed

Eccleſiæ,& Domini noſtri Ieſu Chriſti perſonam gerens vtitur.

Nu. 12. ibidem Quid debet deſiderari in hoc Sacramento?Reſ.effectus *id eſt*,ſalus animæ,& corporis,vt dictum eſt.

Seſ.14. c. 2. & proœm. de Ext. Vnct. Quomodo Parochi poterunt inducere fideles ad hoc deſiderium?℞.oſtendendo illis,quod in diſcrimine vitæ conſtitutis acrior pugna inſtat,& vires tum animæ, tum corporis minores ſunt,& deficiunt.

ſeſſ.14. c.7. Quâ religione eſt ſuſcipiendum? Reſ.Conc.Tr.& Cat. dicunt cum deuotione,& reuerentia.

De miniſtro huius Sacramenti. Num. 4.

Seſ.14. c.4.Ex. Vnct. QVis eſt miniſter huius Sacramenti? Reſ.ſoli Sacerdotes,& eſt de fide.

C.Tri. ſeſſ.14. c.3.c.4 Extr. Vnct. Vnde hoc habetur?Reſ.Primò ex Scriptura:D.enim Iacob.ait, *Inducant Presbyteros*, &c.per Presbyteros autem Eccleſia intelligit tantummodo Sacerdotes. Secundò, ex conſuetudine,& determinatione Catholicæ Eccleſiæ.

C.num 13.ibid. Quilibet Sacerdos poteſt-ne hoc Sacramentum adminiſtrare?℞.non,ſed ex decreto ſanctæ Eccleſiæ proprio tantum Paſtori,qui habet iuriſdictionem, vel alteri de illius licentia,conceſſum eſt.

Quam perſonam gerit miniſter huius Sacramenti? Reſ. Chriſti & Eccleſiæ.

De ritibus circa hoc Sacramentum. Num. 5.

Ibid. QVi ritus adhibentur in adminiſtratione huius Sacramenti?℞.ait Cat.Maxima pars rituũ, qui in hoc Sacramento adhibentur,ſunt ſolemnes precationes, quibus Sacerdos ad ægroti ſalutem impetrandam vtitur.

Hoc Sacramentum conficitur-ne multis precibus? Reſ. Cat.nullum eſt aliud Sacramentum,quod pluribus precibus conficiatur.

Num.7 Quare hoc?Reſ.quia cum agatur de vita, & ſalute tum animæ,tum corporis ægrotantis: Primò Parochi, deinde omnes qui adſunt debent ex animo orare vt omni ſtudio,

Ibid. & deuotione, Dei miſericordiæ, ægrotantis ſalutem commendent.

De fructu,ſeu effectu,& fine huius Sacramẽti. Cap III.

Num. 14. PArochi debent-ne diligenter explicare vtilitates huius Sacramenti? Reſ.ait Cat.debent, quia per has potiſſimum

mùm fideles ad huius Sacramenti vſum allicientur.
Quæ ſunt iſtæ vtilitates? Reſ. Primò confert gratiam, Seſ.14 c.1.
qua peccata, & in primis leuiora, ſeu venialia remittuntur: Extr.
ad remiſſionem enim mortalium Baptiſmus, & Pœnitentia Vnc. C.R.n.
ſunt inſtituta: hoc autem Sacramento mortalia primariò 14.C. Trid.&
non remittuntur. C.R.
Secunda vtilitas eſt, quod animam à languore, & infir- Ibid.
mitate, quam ex peccatis contraxit, liberat: Peccata enim
commiſſa reddunt cor hominis magis pronum ad malum
& minus inclinatum ad bonum: & hæc debilitas animæ
iam Pœnitentia ſanatæ dicitur reliquiæ peccatorum, quæ
reliquiæ in hoc Sacramento remittuntur.
Tertia eſt, quia cor hominis confirmat, nè nimis timore C.Trid
mortis terreatur. Cum enim homini à naturâ inſitũ ſit, vt &C.R. ibid.
nihil in rebus humanis æquè, ac mortem pertimeſcat; con-
ſtituti in periculo mortis ob triplicem cauſam maximè ti-
mere ſolent: & Primò quidem ex naturali, vt dictum eſt,
conditione. Secundò ex memoria præteritorum ſcelerum
ſeu ex grauiſſima conſcientiæ noſtræ accuſatione, vt ait ſa-
piens, *Venient in peccatorum ſuorũ cogitationẽ timidi,*
&c. Tertiò vehementer angere ſolet cogitatio, quod paulò
poſt ſtare oporteat ante tribunal Chriſti, & reddere ratio-
nem etiam de omni verbo otioſo; vt iudicemur à Chriſto:
& ex his ſæpè infirmi maximo timore percutiũtur, & exa-
gitantur à quo virtute huius Sacramenti liberantur. Nu.14.
Quarta eſt, quia hoc Sacramentum non ſolùm liberat à
dicto timore, triſtitia, & perturbatione: ſed etiam gaudium,
& lætitiam ægroto confert, ita vt reddat illum paratum
ad libenter reddendum depoſitum noſtrum, & vitam no-
ſtram, ſi Dominus illam voluerit repetere. C.T.
Quinta eſt, quia ſubminiſtrat fidelibus arma, & vires, qui- eſſ.14. p.Ext.
bus infirmus diaboli vim & impetum frangere, & illi forti- Vnct.
ter repugnare poſſit: Et hæc vtilitas omnium maxima po- &c.2. C.R.
teſt videri. Cùm enim diabolus tempore mortis multò a- N.15.
criùs contra hominem pugnet, inducendo, ſi fieri poſſit, vt
de Dei miſericordia deſperet, omnino maxima eſt vtilitas
huius Sacramenti, quod in tanto periculo ſpecie conferat
auxilium erigendo mentem infirmi ad ſpem bonitatis di-
uinæ.
Sexta eſt, quia virtute huius Sacramenti infirmus leuiùs,

T

& faciliùs fert incommoda, & dolores, quos ſecum infirmitas ferre ſolet.

Septima eſt, quia ſæpè ſanitas per hoc ſacramentum confertur: quod ſi aliquando non confertur, hoc ex triplici

ſeſſ.14. cauſa prouenire poteſt: Prima eſt quia ad ſalutem animæ,
pro & vel ad futuram gloriam aliter expediat: in hoc enim Sacra-
c.2.Ex. Vnct. mento certò efficitur ſanitas animæ: corporis verò non
C.R. niſi in ordine ad animam: Secunda eſt, quia vel admini-
nu. 15. C.R.n. ſtrans, vel ſuſcipiens hoc Sacramentum infirmi in fide ſunt
16.C. T. vbi ad obtinēdā enim ſanitatem corporalem requiritur fides,
ſupra. quia vt habetur Matt. 13. & Mar. 6. *Dominus apud ſuos multas virtutes non fecit propter incredulitatē illorū.*

Tercia cauſa eſt, quia modò non ſunt neceſſaria miracula, ſicut fuerunt initio naſcentis Eccleſiæ, & ideo nunc non ſemper, vel frequenter reſtituitur ſanitas corporis in ſacramento.

De modo tradendi doctrinam huius Sacramenti.

PArochi debent-ne docere populos ea quæ pertinent ad hoc Sacramentum? Reſ. debent ea ratione, qua dictum fuit initio.

Quomodo poſſunt diuidere ſermonem de pertinentibus ad hoc Sacramentum? Reſ. ſic poſſunt facere tres ſermones. In primo explicabūt doctrinam primi capitis, in ſe-
Nu.16. cundo ſecundi, in tertio tertij: Illa enim diuiſio realis eſt.
& Nu.1 Seſſ.14. Quo tempore poſſunt de hoc Sacramento loqui? Reſ.
c.7. R. Cùm multi reperiuntur infirmi, vel cum contingit tractare de mortuis, ſemper autem de Sacramentis agere licet, ſed præcipuè dum debet adminiſtrari.

DOCTRINA SACR. CONC. Trid. & Catech. Rom.

DE SACRAMENTO ORDINIS

Nu. 1. Ibid. *De neceſſitate, & vtilitate doctrinæ huius Sacramenti*

DOctrina de Ordinis ſacramēto eſtne neceſſaria? R. eſt: Quare hoc? Reſp. Quia Sacramenta ad ſalutem ſunt neceſſaria; abſque autem Ordinis Sacramento, nec

conſici,nec adminiſtrari poſſunt:vel certè ſolemnem cærimoniam, ac religioſum quendam ritum., ac cultum ! illis debitum non habebunt.

Debetne à Parochis tradi hæc doctrina magnâ diligentiâ, Reſ. ait Catech. debet maximâ. Ibid.

Quibus vtilis eſt hæc doctrina? Reſ.Primò Parochis & his qui ad Ordines ſunt promoti, vt intelligant in quo gradu ſint conſtituti, & quæ virtus,atque functiones illis conueniant. Secundò his qui debent promoueri ad Ordines, vt intelligant quales eſſe debeant, qui in ſortem Domini ſunt vocandi; & ideo cognitionem percipiant earum rerum, quibus ad vlteriores gradus viam ſibi munire poſſint. Tertiò omnibus fidelibus, vt ſciant,quo honore digni ſint Eccleſiæ miniſtri: & ſi contingat parentes habere liberos, quos velint deſtinare ad Eccleſiæ miniſterium, vel ipſi liberi ſe ſponte offerunt;vt ſciant quæ præcipuè huius rei gratia facienda ſint. Ibid.

Quando hæc doctrina tradenda eſt? Reſ. potiſſimùm cùm ſacræ ordinationes habendæ ſunt.

Diuiſio tractationis

QVomodo poteſt diuidi tractatio? Reſ. difficillimum eſt facere realem diuiſionem:& Catech.non tractat de hoc Sacramento per modum doctrinæ, vt facit in alijs, ſed moralem quaſi de illo tractationem inſtituit:& primò agit in generali de hoc Sacramento,Ordinis poſtea de ſingulis ordinibus tractat: demum aliqua étiam in generali de illo proponit.

In gratiam facilioris doctrinæ, quæ nam diuiſio fieri poteſt? Reſ. tali videtur eſſe opportuna.

Primò,de Ordinis Sacramento in generali.

Secundò: de ſingulis ordinibus in particulari,& eorum cærimoniis.

Tertiò,de ſuſceptione, & adminiſtratione ordinum dictorum, & poſt conformis Catechiſmo.

Quid debet tractari de Sacramento Ordinis in generali? Reſp.

Primò,de nomine & diffinitione.

Secundò,de materia,forma, efficiente.

Tertiò de fine Sacramenti,*id eſt* de ſacris functionibus, de miniſtris, & eorum numero, & ſufficientia: de duplici

effectu, gratia, & charactere, de numero, & differentia Ordinum.

De nomine Ordinis. Cap. I.

Nu. 9 QVid ſignificat hoc nomen *Ordo*? Reſ. ait Catech. eſt enim *Ordo*, ſi propriam eius vim, & notionem acci-
Ibid. piamus: Diſpoſitio ſuperiorum, & inferiorum rerum, quæ inter ſe ita aptæ ſunt, vt vna ad alteram referatur, *id eſt*, Ordo eſt congrua, & apta diſpoſitio rerum, ita vt inter ſe vna ſit ſuperior, alia inferior.

Quare tali nomine Eccleſia vtitur ad ſignificandum hoc Sacramentum? Reſ. Primò ad ſignificandum dignitatem eorum, qui ad Ordines ſunt promoti: nempè quòd ſupra populum ſunt: Secundò ad oſtendendum varios eſſe gradus miniſtrorum, & varia eſſe genera functionum in Eccleſia quæ tamen omnia certâ ratione, & Ordine diſtributa, & collocata ſunt.

De diffinitione Sacramenti Ordinis. Num. 2.

QVomodo diffinitur Sacramentum Ordinis? Reſ. ſic *Ordo eſt ſignaculum quoddam Eccleſiæ, per quod*
2. p. q. 3 art. 2. *ſpiritualis poteſtas traditur Ordinato.*
ſup. Ex D. T. 3. Hæc diffinitio eſt-ne perfecta? Reſ. poteſt dici perfecta
p. q. 34. quia exprimit quatuor cauſas Ordinis. Cauſa efficiens ſignificatur per illud verbum, *Eccleſia*; Epiſcopus enim qui confert Ordinem, eſt miniſter Eccleſiæ, & ordinato tribuit Eccleſiæ poteſtatem, quam ipſe habet. Cauſa materialis, & formalis denotantur per illud verbum *ſignaculũ*: eſt enim idem quod ſignum: illud autem quod in Ordine ſignum eſt, ſunt materia, forma, quæ res ſenſibiles ſunt, & denotant poteſtatem Ordinato collatam. Illud verò Verbum, *per quod traditur* ſignificat virtutem, & efficiẽtiam Sacramenti Ordinis, *id eſt* materiæ, & formæ; quæ non ſolùm ſignificãt, ſed efficiũt. Illud, *ſpiritualis poteſtas traditur Ordinato*, declarat cauſam finalem: Finis enim Sacramenti ordinis eſt duplex, vnus eſt conſtituere miniſtros in Eccleſia, & hoc notatur per illud verbum: *Ordinato*: ordinatus enim eſt, qui ad aliquod miniſterium eſt deſtinatus, præcipuè ſi tale miniſterium dicat gradum, & excellentiam: Alter finis eſt ordinatis miniſtris conferre ſpiritualem, & opportunam miniſtro poteſtatem, & hoc ſignificatur per illud verbũ: *Spiritualis poteſtas traditur*

rectè ergo tradita diffinitio eſt.

De materia Sacramenti Ordinis. Num. 3.

QVænam eſt materia Sacramenti Ordinis ? Reſ. illud 3. p. e.
quod ab Epiſcopopo porrigitur tangendum ad Ordi- 34. art.
nato. 5. ſup.

Eſt-ne de neceſſitate Sacramenti,quod iſta materia tan- Ibidem art. 5.
gatur ? Reſ. D. T. Primò dicit non eſſe de neceſſitate ; ad. 3.
poſtea perpēdens illud verbum Epiſcopi, *Accipe*,per quod
videtur requiri tactus relinquit ferè dubium,quòd neceſſe
ſit tangi, & ideo tutiùs eſt vt tangatur.

De forma Sacramenti Ordinis. Num. 4.

QVænam eſt forma huius Sacramenti ? Reſ. verba ab 3. p. q.
Epiſcopo prolata. 34. art. 4.

Quare Epiſcopus profert verba formæ per modum im- Ibid.
peratiui ? Reſ. quia ſicut à Chriſto deriuatur poteſtas in ar. 4. &. 5.
Epiſcopum , ita ab Epiſcopo deriuatur in Ordinatum per ſup.
Sacramentum Ordinis : & ideo profert formam per mo-
dum imperatiui.

De fine Sacramenti Ordinis. CAP. III.

QVid debet conſiderari circa finem huius Sacramenti ? Num.
Reſ. duo. Primum quis ſit finis Sacramenti Ordinis. 8. & 12
Secundum an ipſum Sacramentum ſit medium accommo-
datum ad dictum finem.

Quis eſt finis Sacramenti Ordinis ? Reſ. Inſtituere, &
conſecrare dignos , & idoneos miniſtros ad Sacrificium
Miſſæ celebrandum.

Circa hunc finem quid debet conſiderari ? Reſ. quatuor
Primum quæ ſint functiones, & miniſteria, ob quæ mini-
ſtri in hoc Sacramento inſtituuntur.

Secundum qui, quot, & quales ſint,& eſſe debeant dicti
miniſtri.

Tertium de gratia , & charactere.

Quartum , de ipſomet Ordinis Sacramento , & illius
virtute.

De functionibus Sacris. Num. 2.

QVæ ſunt Sacræ ,& Eccleſiaſticæ functiones, ob quas Num. 18. &
Sacramentum Ordinis eſt inſtitutum? Reſpond .qua- C. T.
tuor. Prima eſt dignè offerre Sacrificium Deo ſeu dignum ſeſ. 23. c. 3. R.
& publicum cultum præbere illi ; & ad hanc ſinguli Ordi- nu. 25.
nes diriguntur iuxta grudum ſuum : ſecunda eſt fungi

officio internuncij, ſeu mediatoris inter Deum, & populum: & hæc propria Sacerdotis, cui inferiores miniſtri iuxta gradum ſuum deſeruiunt. Tertia eſt conficere, & adminiſtrare ſacram Euchariſtiam: & propria Sacerdotis, ſed adiuuant illum iu hoc alij miniſtri. Quarta eſt docere, & gubernare populum Dei: illumque ad æternam beatitudi-
Nu.34. Nu.67. nem dirigere; & eſt propria Sacerdotis, ſed aliqua ratione
65. cæteris miniſtris, qui legunt, vel cantant publicè, communicatur.

Sacramentum Ordinis eſt-ne inſtitutum ob has functiones? Reſ. ita eſt, quia propter has functiones exercendas miniſtri ordinantur, & conſecrantur.

De Sacris Miniſtris. Num. 3.

MIniſtri ſunt-ne neceſſarij, vt iſtæ functiones exerceantur? Reſ. ſunt, quia vbi non eſt agens, ibi actio
Seſ.23. initio, non eſt, & Conc. Trid. ex eo, quòd datur Sacrificium
C. R.7 probat dari Sacerdotium.
Nu.8. C. R. Quas conditiones debent habere iſti miniſtri? Reſ. qua-
Num.8. tuor: Prima, quòd ſint publicæ perſonæ: Secunda, quòd
24. & alib. ſint gratæ Deo: Tertia quòd ſint dignæ ad tantum munus obeundum: Quarta quòd ſint idoneæ, *id eſt*, habeant facultatem faciendi quod opus eſt.

Ex.nu. 8. & ex Quare debent eſſe perſonæ publicæ? Reſ. quia dictæ
ſeſſ.23 functiones, publicæ ſunt: fiunt enim pro toto populo, &
c.3.nu. cultus publicus Deo debetur: qui ſine miniſtro publico
31. ex- nu.34. eſſe non poteſt.

Ibidem. Cur debent eſſe gratæ Deo? Reſ. quia cultus non eſſet gratus Deo, ſaltem reſpectu illius perſonæ.

Cur dignæ? Reſ. quia inhonoratur miniſterium, quod peragitur ab indigno.

Cur idoneæ? Reſ. quia nemo rectè facit illud, quod virtutem, & facultatem ſuam excedit.

Ex nu. Quid intendit facere Sacramentum Ordinis quoad hos
8. & miniſtros? Reſ. duo: Primò conſtituere, & conſecrare
28. iſtos miniſtros. Secundò tradere illis quatuor conditiones requiſitas, quæ dictæ ſunt.

De numero miniſtrorum Ordinum. Num 4.

Seſſ.23. QVot ſunt miniſtri? Reſ. ſeptem, Oſtiarius, Lector,
c. 2. Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Sacerdos.

Quomodo ſcitur tot eſſe Ordines, & miniſtros? Reſpon. Ibid. n. 11. 12.
C. T. ait, de preſbytero, & Diacono ſciri, quia ſacræ literæ de illis teſtantur, & apertam mentionem faciunt: de alijs ſcitur, quia ab ipſo Eccleſiæ initio dictorum Ordinum nomina, atque vniuſcuiuſque propria miniſteria in vſu fuiſſe cognitum eſt.

Cur ſeptem ſunt Ordines? Reſ. ait Conc. quia tot miniſtri ſunt neceſſarij. Seſſ. 23. c. 2.

Quomodo tot miniſtri ſunt neceſſarij? Reſ. quia tot functiones, & tot miniſteria in Sacrificio Miſſæ adhibere conueniens eſt. Seſſ. 23. c. 1.

Quare conuenit tot miniſteria adhibere? Reſ. Conc. ait ob duas rationes. Quarum primam ita explicat. Cùm diuina res ſit tam ſancti Sacerdotij miniſterium, conſentaneum fuit quò digniùs, & maiori cum veneratione exerceri poſſet, vt in Eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures, & diuerſi eſſent miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſeruirent: Aliam verò rationem tangit his verbis, quæ immediatè ſequuntur. Ita diſtributi, vt qui iam clericali tonſurâ inſigniti eſſent, per minores ad maiores aſcenderent. Vbi apertè dicit tot Ordines, & miniſtros dari, quia magno Domino nempè Deo, & magno miniſterio exhibito illi, nempè Sacrificio filij ſui, multitudo miniſtrorum conueniens eſt, ſicut in aulis Regum videmus, ſimiliter quia homo cùm ſit vilis creatura, non debet ad tantum miniſterium niſi per gradus promoueri. Ibid.

De ſufficientia horum Ordinum, ſeu miniſtrorum.

Num. 5.

Iſti ſeptem Ordines, vel miniſtri ſufficiunt-ne ad ſancti Sacerdotij miniſterium? Reſ. Sufficiunt. Nu. 12. ibid.

quomodo probatur ſufficientia? Reſ. ait. Cat. per ea miniſteria, quæ ad ſacroſanctum Sacrificium Miſſæ, & ad Euchariſtiam vel conficiendam, vel adminiſtrandam, cuius cauſà præcipuè ſunt inſtituta, neceſſaria videntur.

Quot miniſteria ſunt neceſſaria ad ea, quæ dicta ſunt? Reſ. ait D. Th. quatuor: Primum eſt conficere, & adminiſtrare Euchariſtiam, vt dictum eſt: Secundum parare materiam, & ea quæ ſunt neceſſaria ad conficiendum, & adminiſtrandum, quæ dicta ſunt: Tertium diſponere præſentem populum in interiori: vt dignè, & deuotè huic Sa- 3. p. q. 37. art. 2. ſup.

crificio interſit. Quartum gerere curam exteriorem tum Eccleſiæ, tum perſonarum, & rerum, quæ ſunt in Eccleſia, vel pertinent ad Eccleſiam.

Ibidem Quinam ad hæc miniſteria deſtinantur? Reſ. ait D. Th. ad primum miniſterium deſtinantur miniſtri duo Sacerdos, vt principalis: diaconus, vt miniſter, & adiutor Sacerdotis: & ſub illo conſtitutus. Ad ſecundum deſtinantur duo alij miniſtri, Primus eſt ſubdiaconus, qui debet parare materiam Euchariſtiæ in vaſis Sacris, & etiam ipſa vaſa, & linteamina Sacra, demum omnia, quæ requirit Diaconus. Alter eſt Acolythus, qui debet parare materiam in vaſis non Sacris, & ſeruire ſubdiacono, ſicut ipſe ſeruit Diacono. Ad tertium duo miniſtri deſtinantur, Exorciſta qui remouet impedimentum dœmonis per inuocationem diuini nominis & Lector qui lectione præparat mentes fidelium. Ad quartum Oſtiarius deſtinatur ad quem ſpectat Cura, vt omnia quæ pertinent ad Eccleſiam, decẽter fiant.

De diſtinctione, & differentia horum Ordinum. Num. 6.

Seſ. 25. c. 3. C. R. n. 12. 3. ſup. Num. 34. & 39. ISti Ordines conueniunt-ne, & an differant inter ſe? Reſ. ita eſt.

quomodo conueniunt? Reſ. Primò omnes ſunt Ordines. Secundò omnes, quatenus Ordines ſunt, Sacri etiam exiſtunt; & Sacramentum dici poſſunt. Tertiò omnes imprimunt gratiam, & characterem. Quartò conſtituunt ſinguli vnum miniſtrum.

Num. 12. Quomodo differunt? Reſ. Primò ſinguli Ordines conferunt gratiam, & characterem ſub ratione ſpeciali, & ſibi propria. Secundò alij ſunt maiores, & Sacri: alij ſunt minores, & non Sacri.

Num. 19. qui ſunt Ordines maiores, & Sacri? Reſ. Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus.

3. p. qu. 37. art. 2. ſup. quare dicuntur maiores? Reſ. quia maiora illis incumbunt miniſteria,

Quare dicuntur Sacri? Reſ. Primò reſpectu materiæ, qui poſſunt tangere res Sacras. Secundò reſpectu materiæ, caſtitatis, & obligationis officij diuini, vnde ſunt Deo ſpecialiter mancipati.

Cur reliqui dicuntur minores.? Reſ. quia minora miniſteria illis incumbunt.

Cur dicuntur non ſacri ? Reſ. quia non poſſunt tangere res ſacras. Nu.12. D. T.

De vnitate Sacramenti Ordinis. Num. 7.

ISti ſemper ordines ſunt-ne vnum, an plura Sacramenta? Reſp. Conc. Trid. ait ſunt vnum. vbi ſuprà. Ex Seſſ. 7. c. 1. & 23. Seſſ.

Quomodo ſunt vnum, ſi ſeptem ſunt ? Reſp. Sunt vnum: primò ratione finis: omnes enim habent eundem finem: nempe Sacrificium Miſſæ, & Euchariſtiam conficere, & adminiſtrare; ſecundò ratione perfectionis, quia Sacramentum Ordinis in Sacerdotio tantùm ſuam recipit perfectionem. 23. c. 2. C. R. n. 12. & nu. 34.

Singuli Ordines conferunt-ne gratiam, & imprimunt characterem ? Reſ. ita eſt. Ex. C R. Nu. 24. C.

Sunt-ne Septem characteres diſtincti ? Reſ. quædam ratione ſunt diſtincti: quia ſinguli Ordines ſpecialem conferunt poteſtatem: quadam ratione ſunt vnum, quia ad vnum omnes ſunt ordinati. R. ibid.

De Sacramento tantùm, re tantùm, & vtroque Num. 8.

QVid eſt Sacramentum tantùm in Ordine ? Reſ. materia, & forma.

Quare ſunt Sacramentum ? Reſ. quia illis conuenit diffinitio Sacramenti.

Quid eſt res tantùm ? Reſ. Gratia.

Quid res, & Sacramentum ? Reſ. Character.

De effectu Sacramenti Ordinis, id eſt *gratiâ, & Charactere.* Num 9.

QVis eſt effectus huius Sacramenti ? Reſ. Gratia, & Character. Num. 34.

Quare talis eſt effectus ? Reſ. quia ſic conuenit fini huius Sacramenti. Ibid.

Quomodo conuenit fini ? Reſpond. Finis huius Sacramenti eſt conſtituere dignos, idoneos, publicos, & Deo gratos miniſtros, vt dictum eſt: & gratia, & Character hoc faciunt. Ibib.

Quomodo faciunt ? Reſpond. Character facit idoneos, quia dat poteſtatem, facit etiam publicos miniſtros, quia character eſt quædam participatio Sacerdotij Chriſti, vt ait. D. T. quod Sacerdotium publicum miniſterium eſt; 3. p. q. 63. a. 3.

C. R. n. 34. Gratia verò facit illos dignos, & gratos Deo; vnde effe-ctus bene fini reſpondet.

Iſti duo effectus ſufficiunt-ne ad miniſtros cuſtodiendos? Reſ. Sufficiunt, quia per ipſos miniſtri legitimi, & cum debitis qualitatibus inſtituuntur, & conſecrantur.

Sacramentum Ordinis habent-ne vim efficiendi gratiam & characterem? Reſ. habet.

N. 43. Circa effectum Sacramenti Ordinis ſunt-ne multa conſideranda? Reſp. quantùm pertinet ad characterem expedit nonnulla conſiderare.

quæ ſunt: Reſpon. Primò de duplici Corpore Chriſti vero, & myſtico. Secundò de duplici poteſtate ordinis,& iuriſdictionis: Tertiò de duplici claui ſcientiæ, & poteſtatis. Quartò de iuriſdictione,eiuſque differentia à claui. quintò de duplici iuriſdictione ordinaria, & delegata, & de illius neceſſitate. Hæc enim ad effectum Sacramenti Ordinis pertinentia ſunt.

Nu. 6. *De Corpore Chriſti vero, & myſtico.* Num. 10.

QVotuplex eſt Corpus Chriſti? Reſp. duplex, aliud verum, aliud myſticum.

ibid. quod eſt corpus Chriſti verum? Reſp. Eſt illud quod

Ibidem Num. 3. & 6. in Euchariſtia continetur.

quod eſt corpus Chriſti myſticum? Reſp. Eſt Eccleſia.

In Sacramento Ordinis datur-ne poteſtas in Corpus Chriſti verum, & myſticum? Reſp. datur, vt in ſingulis ordinibus dicetur.

De duplici poteſtate ordinis, & iuriſdictionis. Num. 11.

Num. 6. num. 6. 7. 11. QVotuplex eſt poteſtas, quæ Eccleſiæ, & eius miniſtris data eſt? Reſp. ait Catec: duplex,alia ordinis, & alia iuriſdictionis.

quid eſt poteſtas ordinis? Reſp. ait Catech. eſt poteſtas,quæ ad verum Chriſti Domini corpus in ſacro-ſancta Euchariſtia refertur, *id eſt* per hanc poteſtatem Sacerdotes, & miniſtri poſſunt facere, iuxta gradum ſuum, omnia quæ facienda ſunt ad hoc,vt ſacra Euchariſtia conficiatur;

Num. 6. Deo offeratur & fidelibus adminiſtretur.

quid eſt poteſtas iuriſdictionis? Reſp. ait Catech. eſt poteſtas data Sacerdoti ſuper Corpus Chriſti myſticum, & ad illam ſpectat Chriſtianum populum gubernare, &

moderari, & ad æternam, cœleſtemque beatitudinem dirigere.

Poteſtas, quæ datur vnicuique Sacerdoti, ligandi, & abſoluendi eſt-ne ordinis an Iuriſdictionis; Reſpon. Poteſtas ligandi, & ſoluendi dupliciter poteſt conſiderari; vno modo, quatenus hæc poteſtas datur ſine materia, *id eſt* ſine populo aut ſubditis in quos exerceatur; & ſic eſt poteſtas ordinis, & datur cuique Sacerdoti in ſua ordinatione: Alio modo conſideratur quatenus dictæ poteſtati ordinis ſubijcitur materia, & populus, in quem talis poteſtas exerceatur: & hæc dicitur poteſtas iuriſdictionis, & non datur cuique Sacerdoti, ſed tantùm, illi cui ſubijciuntur fideles, vt poſſunt ab illo abſolui, atque ita Parochus non Sacerdos habet poteſtatem iuriſdictionis, non ordinis: Sacerdos non Parochus, nec admiſſus ad confeſſiones habet poteſtatem ordinis, & non iuriſdictionis: Parochus qui ſit Sacerdos habet vtramque. (ſeſſ. 14. can. 7. & C. R. de p. nu. 56.)

Poteſtas ligandi, & ſoluendi quomodo eſt poteſtas ordinis, cum pertineat ad Corpus Chriſti myſticum? Reſp. pertinet ad corpus Chriſti myſticum in ordine ad Euchariſtiam, quia iſti poteſtas data eſt ad præparandum populum fidelem, vt dignè Euchariſtiam percipiat. (C. R. de p. 1. nu. 56. & de ſacr. or. n. 7.)

De duplici claui ſcientiæ & poteſtatis. Num. 12.

Poteſtas quam habent miniſtri Eccleſiæ, præcipuè Sacerdotes habent-ne plura nomina? Reſ. habet, & præcipuè quatuor; Primum eſt character. Secundum poteſtas ordinis. Tertium poteſtas iuriſdictionis. Quartum clauis ſcientiæ, & poteſtatis. (Ex C. R. de p. nu. 56. or. nu. 34. Ex C. T. ſeſ. 14. c. 7. & c. 25. ex locis. citat.)

Differunt-ne inter ſe? Reſp. Differunt, omnes enim ordines habent Characterem, & poteſtatem ſui Ordinis, Omnes Sacerdotes habent Characterem, & poteſtatem Ordinis Sacerdotalis, & claues ſcientiæ, & poteſtatis, ſed non omnes habent, iuriſdictionis.

Poteſtas Ordinis Sacerdotalis differt-ne à clauibus ſcientiæ & poteſtatis? Reſp. differt, quia claues dicunt poteſtatem ligandi, & ſoluendi: & ideo in Ordine ad fideles conſiderantur: poteſtas autem Ordinis dicit tum poteſtatem clauium, tum etiam illam poteſtatem, quæ directè ad corpus Chriſti verum eſt ordinata. (C. R. n. 6. 7.)

Clauis, & poteſtas diſtinguuntur-ne? Reſpon. Non, ſed

C. R. de p. n. 44. idem ſunt, ſi de poteſtate ligandi, & ſoluendi intelligatur. Clauis enim non eſt aliud, quàm poteſtas cœlum aperiendi, quod fit per remiſſionem peccatorum.

Quot ſunt claues? Reſ. Duæ, vna ſcientiæ, alia poteſtatis.

2. p. q. 17. 2. 3. ſub. ib. Sunt-ne duæ, an vna poteſtas? Reſp. vna tantum, quia ad vnum effectum, & finem ordinantur.

C. R. de p. 44. 3. Quis eſt iſte finis, vel effectus? Reſ. Aperire cœlum, & à peccatis homines liberare.

p. q. 17. ar. 3. ſuprà. quare duæ ſunt claues, ſi finis, & effectus vnus ſit? Reſ. ad hunc finem obtinendum duo actus in Sacerdote ſunt neceſſarij: vnus eſt, vt examinet an iſte, vel ille dignus ſit, vt abſoluatur; alter eſt, vt verè & efficaciter illum abſoluat.

ibid. quare eſt neceſſarium facere iſta duo? Reſp. quia poteſtas ligandi, & ſoluendi requirit, vt videatur, an quis debeat ligari, vel abſolui: hoc autem requirit diſcuſſionem cauſæ, & examen rei, ſicut faciunt Iudices omnes: ideo priùs oportet per clauem ſcientiæ examinare: poſtea per clauem poteſtatis iudicare, quia ſic iudicium, iuſtum, & rectum erit.

c. 3. p. q. 17. ar. 3. ſup. Omnes Sacerdotes habent-ne vtramque clauem? Reſ. omnes omnino.

3. q. 17. ar. 3. ſuprà. quomodo indocti habent clauem ſcientiæ? Reſ. aliud eſt habere clauem ſcientiæ, aliud eſt habere ſcientiam: omnes Sacerdotes habent clauem ſcientiæ, ſed non omnes ſcientiam.

quomodo quis poteſt habere clauem ſcientię, & non ſcientiam? Reſ. Clauis ſcientiæ non eſt aliud quàm poteſtas examinandi reum, & cauſam illius, poteſt autem eſſe, quòd aliquis habeat poteſtatem examinandi reum, & non habeat ſcientiam, veluti Iudex indoctus: & aliquis habeat ſcientiam & non poteſtatem, veluti perſona priuata quæ huius rei perita ſit, & idem de Sacerdote dici poteſt.

De vſu clauium. Num 13.

Seſ. 14 c. 7. QVilibet Sacerdos habet-ne vſum clauium? Reſ. Quilibet Sacerdos habet claues, ſed non quilibet habet vſum illarum. 3. p. q. 20. art. 1. ſub.

ibid. Quid eſt vti clauibus? Reſpon. Eſt actu abſoluere, vel ligare.

quid requiritur ad hoc vt Sacerdos poſſit vti clauibus? Reſ. ait Conc. vt habeat ſubditos ſibi, ſaltem in foro conſcientiæ.

quomodo fideles efficiuntur ſubditi Sacerdoti? Reſ. ait. Conc. per iuriſdict. Ordinariam, vel ſubdelegatam. Seſ. 1 c. 7.

De iuriſdictione, eiuſque diuiſione, ac neceſſitate.

Num. 4.

IVriſdictio eſt-ne neceſſaria ad hoc, vt Sacerdos clauibus vti poſſit? Reſ. Omnino. Ibid.

quid eſt iuriſdictio? Reſ. Eſt facultas dicendi ius alicui *id eſt* diffinitiuè, & iudicialiter determinandi an fecerit rem iuſtam.

In quoſnam habetur hæc iuriſdictio? Reſ. Tantùm in ſubditos, vt ait Concilium. Seſ. 14. c. 7

Quotuplex eſt iuriſdictio? Reſ. Duplex, Ordinaria, & ſubdelegata.

Quid eſt Ordinaria? Reſ. Eſt poteſtas iam dicta, cum facultate illam alteri communicandi.

Quinam habent hanc Ordinariam? Reſ. Papa in omnes fideles & in toto orbe: Epiſcopus in ſua diœceſi, & in ſuos diœceſanos: Parochus in Eccleſia, & in Parochianos.

Quid eſt iuriſdictio delegata? Reſ. eſt illa, quæ data eſt de Ordinario habente facultatem illam ſubdelegandi.

Quid poſſunt ſubdelegare? Reſ. Papa indiſtinctè, Epiſcopus iuxta ſuam iuriſdictionem: Parochus in illos tantùm qui ab Ordinario ſunt approbati, & circa ſubditos ſibi.

Quinam habent hanc delegatam iuriſdictionem? Reſ. religioſi ab Ordinario approbati ad Confeſſiones, & alij, qui ab Ordinariis legitimè illam acceperunt.

Omnes Ordines ordinanturne ad has claues, & ad hanc poteſtatem? Reſ. ita eſt, quia omnes miniſtri ordinantur ad hoc, vt fiant Sacerdotes, vel vt ſeruiant Sacerdoti in miniſterio, ſed quod ipſe principaliter agit; & ideo in ſingulis Ordinibus imprimitur character., qui eſt ſpiritualis poteſtas ordinata ad ſummum miniſterium, & ad ſummam poteſtatem quæ in Sacerdote reperitur. Seſ. 14. c. 7.

De ſingulis Ordinibus in particulari.

Capvt. II.

TRactandum eſtne de ſingulis Ordinibus in particulari? Reſ. Neceſſe eſt, & Catechiſmus hoc facit.

Quid debet de ſingulis conſiderari? Reſ. Primò de nomine: ſecundò de materia: tertiò de forma: quartò de effectu: quintò de officio, ſeu fine: Sextò de obligationibus ſi quæ ſunt: Septimò de ritibus, qui in conferendo, & ſuſcipiendo Ordine adhiberi ſolent.

De Prima Tonſura.

Ex. C. R. Nu. 13. QVid ſignificat prima Tonſura? Reſ. Tonſura dicitur quaſi Tonſio, capilli enim tondentur in illa, dicitur verò prima, quia ante omnes Ordines prima conferri ſolet.

Nu. 13. Prima Tonſura eſt-ne ordo? Reſ. non, ſed præparatio ad Ordines.

Nu. 13. Quomodo appellatur qui ſuſcipit illam? Reſ. Clericus, quia accipit in ſortem, & hæreditatem ſuam Dominum, vt eſt à tali nomine ſignificatum.

Quis eſt finis primæ tonſuræ? Reſ. Primò deputare Ibidem Clericum ad cultum diuinum, & numerare illum in ſortem Domini. Secundò diſponere, & præparare illum ad Nu. 14. Ordines.

Quis Primò inſtituit Tonſuram? Reſpond. ait Catech. Apoſtoli, vt habetur ex Dionyſio Areopagita, D. Aug. & D. Hieron. Et primus omnium S. Petrus dicitur illam inſtituiſſe in memoriam coronæ ſpineæ impoſitæ capiti Chriſti.

Nu. 13. Quænam eſt materia? Reſ. Propriè non habet materiam, ſed loco materiæ ſunt capilli, qui tondentur.

Nu. 14. Quare tondentur capilli? Reſ. Ad ſignificandum, quod ſicut capilli, qui ſunt pars corporis ſuperuacanea, tondentur, ita anima Clerici debet contemnere res externas, & eſſe vacua curis humanis.

Nu. 14. Quænam eſt forma? Reſ. Loco formæ eſt figura circularis ad modum coronæ.

Ibid. quid ſignificat ſpecies Coronæ? Reſ. Primò ſpineam coronam capiti Chriſti impoſitam, vt Clericis ſignificetur, ipſos ſemper debere ſpeciem, & figuram Chriſti gerere ante ſe. Secundò dicitur ab illa ſignificari regiam di-

gnitatem, quæ Clerico conuenire videtur; tertiò dicitur etiam ſignificare perfectionem vitæ, quæ Clerico conuenit, figura enim circularis perfectiſſima eſt.

Hæc corona debet-ne eſſe in omnibus ordinibus æquè lata? Reſ. Non, ſed altior ordo maiorem illam debet habere. Nu. 19.

Superpelliceum, quod Clerici gerunt, quid ſignificat? Reſ. Virtutem, & perfectionem quæ in Clerico eſſe debet. Albedo enim ſignificat puritatem. Extenſio, & amplitudo illius dilationem charitatis, & boni odoris: quòd verò alijs veſtibus ſuperponatur, ſignificat clericum debere ſuperueſtiri maiori perfectione.

Quid ſignificat longa veſtis vſque ad pedes? Reſ. perfectionem maiorem vitæ.

Quid ſignificat biretum in modum crucis? Reſ. Crucem Chriſti, & mortificationem carnis in illud deferendum:

De Ordine Oſtiariatûs.

A Quo deſumitur nomen Oſtiarij? Reſ. Ab Oſtio, quod debet cuſtodiri ab Oſtiario. Nu. 15. Ibid.

Quænam eſt materia Oſtiariatûs? Reſ. Claues, quæ ex altari ab Epiſcopo accipiuntur, vt ſignificetur ſub illis clauibus cuſtodiri ea, quæ pertinent ad altare.

Quænam forma? Reſ. Iſta verba; SIC AGE QVASI DEO REDDITVRVS RATIONEM PRO HIS REBVS, QVÆ HIS CLAVIBVS RECLVDVNTVR. Ibid.

Quis inſtituit hunc ordinem? Reſ. Chriſtus, vt aliqui dicunt, quando eiecit de templo ementes, & vendentes. Et alij dicunt in vltima Cœna.

Quod eſt munus illius? Reſ. ait Cat.

Primò templi Claues, & ianuam cuſtodire, *id eſt* aperire, nec non cuſtodire illam, poſtquam aperta eſt, demùm claudere illam; & ad hoc pertinet pulſare campanas, vt fideles intelligant, quando in Eccleſiam accedant. Ibid.

Secundò aditu templi arcere eos, quibus ingredi interdictum eſt: tales autem ſunt infideles, hæretici, excommunicati, & interdicti. Ibid.

Tertiò, ad ſanctum etiam Miſſæ Sacrificium, ait Catech. aſſiſtebat curaturus, ne quis propiùs, quàm par eſſet, ad Sacram aram accederet & Sacerdotẽ rem diuinam facientem interpellaret, & iuxta hoc debet eijcere canes de Ibid.

Eccleſia, cohibere ſtrepitus, & clamores, & omnia, quæ
Ibid. celebranti impedimento ſunt.

Quartò ait Catech. Officium Theſaurarij ad Oſtiariatum pertinebat, quod eſt eſſe cuſtos Sacrarij.

Quatuor igitur ad hoc officium pertinent. Primò cuſtodia Sacrarij. Secundò pulſatione companarum. Tertiò cuſtodia oſtij Eccleſiæ; quartò cura vt in Eccleſia omnia decenter ſe habeant.

Nu.34. Quis eſt effectus huius Ordinis? Reſ. Primus eſt character, ſeu poteſtas tale miniſterium exercendi. Secundus gratia, *id eſt* qualitas diuina, quâ dignè poſſit alia miniſteria exercere.

Ex. C. n.15. & ex p. Qui ritus ſeruantur in collatione Oſtiariatûs? Reſ. Primò claues accipiuntur ab altari ratione iam dicta de materia. Secundò Epiſcopus admonet Ordinandum quod ſi eius officium, vt tanta admonitione excitatus diligenter agat munus ſuũ. Tertiò Epiſcopus dat claues & dicit verba, quibus confert poteſtatem. Quartò Ordinandus accipit, & tangit claues, debet autem tangere manu dextra vt oſtendat ſe accipere munus promptè, & fortiter exequendum. Quintò per Archidiaconum ducitur ad aperiendas fores, & campanas pulſandas, vt incipiat exequi officium ſuum.

De Ordine Lectoratûs.

Ex nu. 16. A Quo deſumitur nomen Lectoris? Reſ. ab officio *id eſt* à Lectione.

Ex D. T. 3. p. q. 37. art. 2. ſup. Quomodo Lectoratus eſt gradus maior Oſtiariatu? Reſ. Oſtiariatus procurat reuerentiam corporalem, & exteriorem Sacrificio Miſſæ; Lectoratus verò ſpiritualem; quod maius eſt.

Quænam eſt materia? Reſ. Liber: in quo ſunt ea, quæ ad hand functionem pertinent.

N. 1. 16. Ibid. quæ verò forma? Reſ. Iſta verba. ACCIPE, ET ESTO VERBI DEI RELATOR, HABITVRVS, SI FIDELITER, ET VTILITER IMPLEVERIS OFFICIVM, PARTEM CVM HIS QVI VERBVM DEI MINISTRARVNT AB INITIO.

quando nam Chriſtus inſtituit? Reſ. Aliqui dicunt in vltima Cœna, alij verò cum accepit librum Iſaiæ, & legit, & clauſit, & dedit miniſtro.

N. 4. quod eſt officium? Reſ. ex Catech. Primò libros noui

& veteris teſtamenti clara voce,& diſtincta,recitare,præcipuè quæ inter nocturam pſalmodiam legi ſolent.Secundò Prima Rudimenta Chriſtianæ Religionis fidelibus tradere.Tertiò ex pontificali,benedicere panem,& fructus nouos,ſed non in vſu.Quartò ex eodem,exemplo,& moribus ædificare.

Quomodo iſte ordo ad Sacrificium Miſſæ deſeruit? Reſ.quia Lectione excitat ad deuotionem. Ex D T. vbi ſup.

De Exorciſatu.

A Quonam deſumitur nomen Exorciſtæ? Reſ. Ab officio,*id eſt* exorciſmo,& adiuratione dœmonis.

Quare exorciſta eſt gradus altior Lectore? Reſ.Primò, Lector exercet munus ſuum præcipuè in Cathecumenos, *id eſt* non inſtructos in fide,exorciſta verò in fideles: Secundò ,ille tantùm legit verbum Dei,iſte authoritatiuè,& cum poteſtate inuocat,quod maius eſt.Tertiò ille tantùm docet,iſte poteſtatem exercet.quartò quia exorcizando,& dœmones eiiciendo quaſi Confirmat doctrinam à Lectore recitatam,ideo altior gradus eſt. Ex n.17 T. vbi ſup.

Quãdo nam Chriſtus inſtituit?Reſ.Quando eiecit dœmones & Apoſtolis dedit hanc poteſtatem. N. 17. ibid.

Quæ materia?Reſ.Liber exorciſmorum.

Quæ vero forma;℞.hæc. *Accipe,& commẽda memoria, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper Energumenos,ſiue Baptizatos,ſiue Cathecumenos.*

quod officium-Reſ.ait Cat.Inuocare nomen Domini in eos,qui ab immundis ſpiritibus obſidentur,qui energumeni appellantur. Secundò,ait Pontificale eſſe,dicere his qui non communicant,vt recedant,ſed modò non eſt in vſu. Tertiò,idem ait,eſſe,aquam in miniſterio fundere, ſed neque eſt in vſu. Ibid.& pontif.

quæ vita exorciſtæ?Reſ.ex Pontificali. Primò expellere ab anima,& corpore ſuo omnem immunditiã,ſicut dœmones expellit ab aliis.Secũdò imperare vitiis ne inimicus aliquid ſui iuris in moribus valeat vindicare , & vt meliùs imperet diabolo,cùm eius multimodã nequitiã ſuperauit.

De Acolythatu.

QVod nomen habet hic ordo ? Reſ. Duo dicitur Acolythus:& Ceroferarius,& videntur idem ſignificare.

Eccleſia, cohibere ſtrepitus, & clamores, & omnia, quæ
Ibid. celebranti impedimento ſunt.

Quartò ait Catech. Officium Theſaurarij ad Oſtiariatum pertinebat, quod eſt eſſe cuſtos Sacrarij.

Quatuor igitur ad hoc officium pertinent. Primò cuſtodia Sacrarij. Secundò pulſatione companarum. Tertiò cuſtodia oſtij Eccleſiæ; quartò cura vt in Eccleſia omnia decenter ſe habeant.

Nu. 34. Quis eſt effectus huius Ordinis? Reſ. Primus eſt character, ſeu poteſtas tale miniſterium exercendi. Secundus gratia, *id eſt* qualitas diuina, quâ dignè poſſit alia miniſteria exercere.

Ex. C. n. 15. & ex p. Qui ritus ſeruantur in collatione Oſtiariatûs? Reſ. Primò claues accipiuntur ab altari ratione iam dicta de materia. Secundò Epiſcopus admonet Ordinandum quod ſit eius officium, vt tanta admonitione excitatus diligentèr agat munus ſuū. Tertiò Epiſcopus dat claues & dicit verba, quibus confert poteſtatem. Quartò Ordinandus accipit, & tangit claues, debet autem tangere manu dextra vt oſtendat ſe accipere munus promptè, & fortiter exequendum. Quintò per Archidiaconum ducitur ad aperiendas fores, & campanas pulſandas, vt incipiat exequi officium ſuum.

De Ordine Lectoratûs.

Ex nu. 16. A Quo deſumitur nomen Lectoris? Reſ. ab officio *id eſt* à Lectione.

Ex D. T. 3. p. q. 37. art. 2. ſup. Quomodo Lectoratus eſt gradus maior Oſtiariatu? Reſ. Oſtiariatus procurat reuerentiam corporalem, & exteriorem Sacrificio Miſſæ; Lectoratus verò ſpiritualem; quod maius eſt.

Quænam eſt materia? Reſ. Liber: in quo ſunt ea, quæ ad hand functionem pertinent.

quæ verò forma? Reſ. Iſta verba. ACCIPE, ET ESTO VER-
Nu. 16. Ibid. BI DEI RELATOR, HABITVRVS, SI FIDELITER, ET VTILITER IMPLEVERIS OFFICIVM, PARTEM CVM HIS QVI VERBVM DEI MINISTRARVNT AB INITIO.

quando nam Chriſtus inſtituit? Reſ. Aliqui dicunt in vltima Cœna, alij verò cum accepit librum Iſaiæ, & legit, & clauſit, & dedit miniſtro.

Nu. 4. quod eſt officium? Reſ. ex Catech. Primò libros noui

&

& veteris teſtamenti clara voce,& diſtincta,recitare,præcipuè quæ inter nocturam pſalmodiam legi ſolent.Secundò Prima Rudimenta Chriſtianæ Religionis fidelibus tradere.Tertiò ex pontificali,benedicere panem,& fructus nouos,ſed non in vſu.Quartò ex eodem,exemplo,& moribus ædificare.

Quomodo iſte ordo ad Sacrificium Miſſæ deſeruit? Reſ.quia Lectione excitat ad deuotionem. Ex D T. vbi ſup.

De Exorciſatu.

A Quonam deſumitur nomen Exorciſtæ? Reſ. Ab officio,*id eſt* exorciſmo,& adiuratione dæmonis.

Quare exorciſta eſt gradus altior Lectore? Reſ.Primò, Lector exercet munus ſuum præcipuè in Cathecumenos, *id eſt* non inſtructos in fide,exorciſta verò in fideles: Secundò ,ille tantùm legit verbum Dei,iſte authoritatiuè,& cum poteſtate inuocat,quod maius eſt.Tertiò ille tantùm docet,iſte poteſtatem exercet.quartò quia exorcizando,& dæmones eiiciendo quaſi Confirmat doctrinam à Lectore recitatam,ideo altior gradus eſt. Ex n.17 ... T. vbi ſup.

Quãdo nam Chriſtus inſtituit?Reſ.Quando eiecit dæmones & Apoſtolis dedit hanc poteſtatem. N. 17. Ibid.

Quæ materia?Reſ.Liber exorciſmorum.

Quæ vero forma;℟.hæc. *Accipe,& commẽda memoria, & habe poteſtatem manus imponendi ſuper Energumenos,ſiue Baptizatos,ſiue Cathecumenos.*

quod officium-Reſ.ait Cat.Inuocare nomen Domini in eos,qui ab immundis ſpiritibus obſidentur,qui energumeni appellantur. Secundò,ait Pontificale eſſe,dicere his qui non communicant,vt recedant,ſed modò non eſt in vſu. Tertiò,idem ait,eſſe,aquam in miniſterio fundere, ſed neque eſt in vſu. Ibid.& Pontif.

quæ vita exorciſtæ?Reſ.ex Pontificali. Primò expellere ab anima,& corpore ſuo omnem immunditiã,ſicut dæmones expellit ab aliis.Secũdò imperare vitiis ne inimicus aliquid ſui iuris in moribus valeat vindicare , & vt meliùs imperet diabolo,cùm eius multimodã nequitiã ſuperauit.

De Acolythatu.

Q Vod nomen habet hic ordo ? Reſ. Duo dicitur Acolythus:& Ceroferarius,& videntur idem ſignificare.

Nu.18. Quandonam Chriſtus inſtituit hunc ordinem? Reſp. Aliqui dicunt vel in vltima Cœna, vel quando dixit, *Ego ſum lux mundi.*

Quotuplex eſt materia? Reſ. Duplex, nempè Candelabrum cum cereo extincto, & vrceolus vacuus.

Ex D. T. vbi ſup. à. Quare traditur duplex materia? Reſ. Ad ſignificandam duplicem poteſtatem: vna eſt in corpus Chriſti myſticum, & ſignificatur per Candelabrum: alia in corpus Chriſti verum, & denotatur per vrceolos.

8. Quare traduntur vrceoli vacui: & cereus extinctus? R. Ad ſignificandum eius officium eſſe, accendere cereum, & implere vrceolos.

Ibid. Quid Primò traditur, Candelabrum, an vrceoli? R. Candelabrum.

Quænam eſt forma? R. in traditione Cādelabri, Epiſcopus ita dicit; *Accipe ceroferarium cum cereo, & ſcias te ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari in nomine Domini.* Cum verò tradit vrceolos dicit. *Accipe vrceolos ad ſuggerendum vinum, & aquam in Euchariſtiam ſanguinis nomine Domini.*

Ibid. Quando imprimitur character? Reſ. Potiſſimùm in traditione vrceolorum, quia tunc traditur poteſtas in Ordine ad corpus Chriſti verum quod maius eſt.

Quodnam eſt eius officiū? Reſ. Primò parare materiam neceſſariam ad Euchariſtiam in vaſis non Sacris. Secundò. Subdiaconos, & Diaconos in altaris miniſterio aſſectari, eiſque operam dare: Tertiò deferre lumina & aſſeruare,

Ibid. cùm Miſſæ Sacrificium celebratur, præcipuè verò cùm Euangelium legitur, quod fit vt excitentur fideles ad reuerentiam doctrinæ Chriſti.

Quinam ritus ſeruantur? Reſ. ait Cat. Primò Epiſcopus diligenter admonet ordinandos officij ſui. Secundò tradit candelabrum. Tertiò vrceolos modo iam dicto.

Nu.19. Hic ordo eſtne maior iam dictis? Reſ. eſt, quia datur poteſtas in materiam pro Euchariſtia conficienda.

De Subdiaconatu.

Ibid. QVid ſignificat Subdiaconus? Reſ. ſignificat, quòd officium huius ordinis eſt ſub Diacono.

Quodnam eſt officium Subdiaconi? Reſ. ait Cat. Primò

Diacono ad Altare inſeruire: Secundò Sacra lintea, vaſa, Panem, & vinum ad Sacrificij vſum neceſſaria parare; Tertiò Epiſcopo, & Sacerdoti aquam præbere cùm manus in Miſſæ Sacrificio abluunt: quartò Epiſtolā in Miſſa legere: quintò tanquam teſtem ad Sacrum aſſiſtere, prohiberéque nè Sacerdos Sacra faciens à quopiā perturbari poſſit. Sextò ad eum etiam ſpectat in proceſſionibus crucem deferre.

Quandonam Chriſtus inſtituit? Reſp. In vltima Cœna, vt aliqui dicunt, quando ibi præparauit materiam Euchariſtiæ. Ibid.

Quæ eſt materia? Reſ. altera liber Epiſtolarum, altera Calix cum patena.

Quando verò imprimitur character? Reſ. in traditione Calicis.

Quæ eſt forma? Reſ. verba prolata ab Epiſcopo, vt dicetur.

Subdiaconi quænam onera, vel obligationes ſubeunt? Reſ. duo onus dicendi officium, & votum caſtitatis.

De ritibus in collatione huius Ordinis.

QVinam ritus ſeruantur in collatione huius Ordinis? Reſ. Multi, & maximè notandi. Ex Catech. Nu. 19. & ex Ponc.

Primò examinantur quoad ſcientiam, & requiſita, cum magna diligentia.

Secundò datur illis titulus, vel Patrimonij, vel beneficij, vel paupertatis vt religioſis, quod ſufficiat ad illorum ſuſtentationem: quod ideo fit, vt habentes vnde viuant, poſſint ſine cura, & ſollicitudine circa victum, ſemper Deo vacare, cui in hoc mancipantur.

Tertiò parantur cum alba, quæ ſignificat puritatem vitæ: & cum cingulo, qui ſignificat repreſſionem carnis; & cum amictu, qui ſignificat fortitudinem ad diuina officia exequenda, quibus mancipantur. Hunc amictum non ponunt ſuper caput. 3. p. q. 4. ſup.

Quartò Epiſcopus admonet ordinandos, vt attentè cogitent onus, quod per hunc Ordinem appetunt, nempè quòd ſe ponunt in ſtatu, in quo tenentur ſeruare caſtitatem. quòd ſe reddunt inhabiles ad Matrimonium contrahendum. Secundò quòd obligant ſe ad perpetuò Deo ſeruiendum, & præcipuè ad Canonicas horas recitandas: Tertiò quòd ſe exponunt, vt in Eccleſiæ miniſterio ſem-

per ſint mancipati. Et ideo Epiſcopus dat tempus cogitandi, ſi cum talibus oneribus Ordinem ſuſcipere volunt.

Quartò poſt hoc, proſternunt ſe ordinandi maioribus ordinibus, & tanquam mortui decumbunt, vt oſtendatur, quòd moriuntur mundo, vt Deo reſurgant, & viuant.

Quintò dum decumbũt fiunt preces à Clero, & Epiſcopo ſuper illos, & dicuntur Litaniæ, vt eligantur iſti miniſtri à Deo per ſanctorum interceſſionem.

Sextò ſurgunt, & tunc Epiſcopus longâ oratione admonet illos de officio ipſorum rectè peragendo.

Septimò Epiſcopus dat Calicem cũ patena, & Archidiaconus dat (vt intelligatur Subdiaconum Diaconi officio ſubſeruire) vrceolos aquâ, & vino plenos, vnâ cum lebete, & linteolo, quò manus abſterguntur; Et Epiſcopus dicit, ***Videte cuiuſmodi miniſterium vobis tradetur, ideo vos admoneo vt ita vos exhibeatis vt Deo placere poſſitis.***)

Octauò non adduntur aliæ preces; & Epiſcopus petit illis dona Spiritus Sancti.

Nonò Epiſcopus amictum imponit ſuper caput, dicens, ſignificare caſtigationem vocis.

Decimò dat Manipulum; dicens, ſignificare fructum bonorum operum.

Vndecimò imponit Tunicellam, dicens, ſignificare tunicam iuſtitiæ.

Demùm tradit librum Epiſtolarum dicens: ***Accipe librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei tam pro viuis, quàm pro defunctis.***

De Ordine Diaconatûs.

QVid ſignificat hoc nomen Diaconus? Reſ. Idem, quod miniſter; eſt enim miniſter Sacerdotis.

Diaconus eſtne dignior Subdiacono? Reſ. Cat. ait quòd
Num. 3. & ex pont. eius miniſteriũ latiùs patet, ſanctiúſque ſemper habitũ eſt quàm ſit ſubdiaconi: Subdiaconus enim Diacono ſeruit.

quodnam eſt officium Diaconi? Reſ. multiplex: Primò in Epiſcopum: Secundò in Sacerdotem: Tertiò in Sacrificium Miſſæ. quartò in bona Eccleſiaſtica. quintò in populum, in Cathecumenos, & Ordinandos.

quâ vero ratione ſe habet hoc illius munus? Reſ. Ex Catechiſmo, vt infrà.

Primò ad eum pertinet Epiſcopum perpetuò ſequi concionantem cuſtodite, eique & Sacerdoti ſacra facienti, vel alia Sacramenta adminiſtranti, præſto eſſe, & in Miſſæ Sacrificio Euangelium legere.

Secundò olim fidelium animos ſæpius excitabat, vt ſacra attenderent.

Tertiò ſanguinem miniſtrabat, vbi erat conſuetudo communicandi ſub vtraque ſpecie.

quartò Diacono Eccleſiaſticorum bonorum diſpenſatio commiſſa erat, vt vnicuique ad victum neceſſaria ſubminiſtraret.

quintò ad Diaconum pertinet, tanquam Epiſcopi oculum perueſtigare quinam in vrbe piè & religiosè, quique ſecus vitam traducant, qui ad Sacrificium, & concionem ſtatis temporibus conueniant, qui rurſus, non conueniant: & de his certiorem facere Epiſcopum, vt ſtatuat quid ſit faciendum.

Sextò Catechumenorum nomina recitare debet, & eos qui Ordinis Sacraméto initiandi ſunt ante Epiſcopum ſtatuere.

Septimò licet ei, ſi abſit Epiſcopus, & Sacerdos, Euangelium explanare, non tamen è ſuperiori loco, vt intelligatur hoc eius ptoprium munus non eſſe.

Hæc omnia, ait Catech. ad Diaconi officium pertinent, præcipuè autem, quæ primo & vltimo loco notata ſunt, ad illum pertinere dicuntur.

quænam eſt materia huius ordinis? Reſp. Liber Euangeliorum.

Quæ forma? Reſp. iſta verba; *Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei, tam pro viuis, quám pro defunctis in nomine Domini.*

quæ ſunt onera Diaconi-Reſ. eadem, quo ſubdiaconi: ſemper ſeruandi caſtitatem, & recitandi officium.

De ritibus in collatione huius Ordinis.

QVinam ritus ſeruantur in collatione huius Ordinis? Reſ. Sequentes. Nu. 11.

Primò ſacræ literæ docent in Diacono requiri præcíduas virtutes, vt ſcribit D. Paulus ad Timotheum. Ex pōt

Secundò Diaconus ſe induit: proſternit &c. vt de Sub- Nu. 21.

diacono dictum eſt.

Tertiò Epiſcopus pluribus, & ſanctioribus precibus ad Diaconi quàm ad ſubdiaconi ordinationem vtitur, & peculiares ad illum facit monitiones.

Ex po. Quartò veſtes illi particulares dantur Stola, & Dalmatica.

Nu. 21. Quintò Epiſcopus ſuper eum manus imponit, quod factum eſt ab Apoſtolis, cum primos Diaconos inſtituerunt.

De Sacerdotio.

Qvid tractandum eſt de Sacerdotio? Reſ. Primò de nominè: Secundò de duplici Sacerdotio interno; & externo: Tertiò de neceſſitate Sacerdotij externi. Quartò de officio ſeu functionibus ipſius: Quintò de conſecratione eiuſdem; Sextò de dignitate Sacerdotis: Septimò de gradibus quos habet ordo Sacerdotalis, & iſta omnia à Catechiſmo pertractantur.

Nu. 22. Quæ ſunt nomina Sacerdotis? Reſ. Primò dicitur Presbyter: quòd Græcè eſt ſenior: non tantùm ratione ætatis, ſed ob morum grauitatem, prudentiam, & doctrinam; Secundò dicitur Sacerdos ob triplicem cauſam, nempe quia Deo ſacratus eſt, & quia ſacra dat, id eſt Sacramenta adminiſtrat, & quia tractat res ſacras, & diuinas.

Nu. 23. & 24. Quotuplex eſt ſacerdotium? ℞. duplex, vnum internum quod poteſt dici priuatum, & tale ſacerdotium ait Catech. habent omnes fideles, qui baptizati ſunt præcipuè iuſti, qui viua membra ſunt Chriſti ſummi Sacerdotis: fideles enim & iuſti dicuntur Sacerdotes, quia in altari mentis ſuæ ſpirituales Deo hoſtias immolant: quales hoſtiæ ſunt omnes bonæ, & honeſtæ actiones, quæ ad Dei gloriam referuntur, & de hoc ſacerdotio ſæpius ſcripturæ loquuntur, vt eſt apud Catechiſ. & alios.

Ibid. Aliud eſt externum, & publicum & hoc ſolum eſt Sacramentum; internum enim Sacramentum non eſt.

Seſſ. 23 c. 1. Eſt ne neceſſarium dari ſacerdotium externum? Reſ. Concilium Triden. ait, ita eſſe, quia cùm in lege noua datur ſacrificium externum & viſibile, neceſſe etiam eſt dari tale ſacerdotium.

Nu. 25. Quæ ſunt functiones, & quod officium Sacerdotis? Reſp. Primò conficere, offerre, & adminiſtrare ſacram

Euchariſtiam, Secundò eſſe mediatorem, & internuncium inter Deum, & homines; Tertiò docere populum legem Dei: Quartò miniſtrare illi Sacramenta.

Quomodo fit conſecratio Sacerdotis? Reſp. Tali modo. Nu. 30. & 1.

Primò per examen requiritur ſcientia, & probitas morum iuxta dignitatem gradûs.

Secundò ordinandus veſtitus alba, amictu, & cingulo, ſe proſternit, &c. vt de Subdiacono dictum eſt.

Tertiò Epiſcopus, cùm Sacerdotem vult conſecrare, ipſe cum omnibus Sacerdotibus qui adſunt manus imponit. Ex po.

quartò ſtolam humeris aptans eum ante pectus in crucis formam componit, ad ſignificandum indui virtute ex alto: quo poſſit crucem Chriſti Domini, & iugum ſuaue diuinæ legis perferre eamque, non verbis ſolùm, ſed vitæ ſanctiſſimè & honeſtiſſimè actæ exempla tradere. Nu. 31.

Quintò manus ſacro oleo vngit.

Sextò tradit materiam Ordinis, *id eſt* calicem cum vino, & Patenam cum Hoſtia. Ibid.

Septimò eodem tempore profert verba formæ quæ ſunt *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium Deo Miſſaſque celebrandi tam pro viuis, quàm pro defunctis*, Quibus verbis ait Catech. Interpres ac mediator Dei, & hominum inſtituitur, quæ præcipua Sacerdotis functio eſt exiſtimanda. Ibid. Ibid. Ibid.

Octauò iterũ manibus eius capiti impoſitis Epiſcopus ait. *Accipe Spiritum Sanctum. Quorum remiſeris peccata remittuntur eis, & quorum retinueris retenta ſunt.* Ibid.

Quibus verbis cœleſtem illam, quam Dominus Diſcipulis ſuis dedit peccata retinendi, ac remittendi poteſtatem tribuit.

De dignitate, poteſtate, & gradibus Sacerdotum.

QVænam poteſtas datur Sacerdoti in eius conſecratione? Reſ. Datur plena, & perfecta poteſtas, ait Catech. in ordine ad ſacram Euchariſtiam, ita vt ſimplex Sacerdos habeat omnem poteſtatem conficiendi corpus Chriſti: & illud Deo patri offerendi. Datur etiam illi gratia, qua dignè poſſit talem ſibi traditam exercere poteſtatem. Nu. 34.

Quanta verò eſt dignitas Sacerdotis? Reſp. ait Catech. Num. .

maxima eſt illius nobilitas & excellentia, ita vt non ſolùm angeli, ſed etiam dij appellentur, quia Dei immortalis vim, & numen apud ſeipſos tenent. Potiſſimùm autem ſacerdotes nouæ legis cæteris omnibus honore antecellunt, quia functio & poteſtas illorum talis ac tanta eſt, vt humanam quoque rationem, atque intelligentiam ſuperent, nedum ei aliquid par, & ſimile in terris inueniri queat.

Nu. 26. Quot ſunt gradus in ordine Sacerdotali? Reſp. Cat. ait Qui tamen vnus eſt ordo ſacerdotalis, varios tamen dignitatis, & poteſtatis gradus habet.

Ibid. Primus eſt eorum, qui ſacerdotes ſimpliciter vocantur quorum functiones iam declaratæ ſunt.

Ibid. Secundus eſt Epiſcoporum, qui ſingulis Epiſcopatibus, præpoſiti ſunt, vt non ſolùm cæteros Eccleſiæ miniſtros, ſed fidelem populum regant, & eorum ſaluti ſumma cum vigilantia, & cura proſpiciant. De his Epiſcopis ait C.T. eos eſſe Presbyteris ſuperiores, & habere poteſtatẽ faciendi, quæ illi facere non poſſunt, nempe conferendi Sacramentum Confirmationis, & Ordinis. D. etiam Tho. ait ad illos tantùm pertinere; Virgines benedicere; Baſilicas dedicare: Clericos deponere. Synodos celebrare: Chriſma conficere; Veſtes benedicere ſacerdotales: Vaſa conſecrate, ideo ſunt presbyteris ſuperiores.

Ibid. Tertius gradus eſt Archiepiſcoporũ, qui pluribus Epiſcopis præſunt, qui Metropolitani etiam vocantur, quòd illarum vrbium Antiſtites ſunt, quæ tanquam matres habeantur illius prouinciæ? quare ſuperiorem quàm Epiſcopi, locum, & ampliorem poteſtatem habent; tametſi ab Epiſcopis, ordinatione nil differant.

Nu. 27. Quartus gradus eſt Patriarcharum, ſic dicti quia ſunt primi ſupremique Patres qui olim in tota Eccleſia præter ſummum Romanum Pontificem; quàtuor tantùm erant, non tamen dignitate pares: Primum locum obtinebat Conſtantinopolitanus: Secundum Alexandrinus. Tertium Antiochenus: Quartum Hieroſolymitanus.

Nu. 28. Præter hos omnes (ait Catechiſmus) Catholica Eccleſia Romanum Pontificem Maximum, quem in Epheſina Synodo Cyrillus Alexandrinus Archiepiſcoporum totius Orbis terrarum patrem, & Patriarcham appellat, ſemper

venerata

venerata eſt; & reddens rationem ait: Cùm enim in Petri Apoſtolorum principis Catholica ſedeat, in qua vſque ad finem ſediſſe conſtat, ſummum in eo dignitatis gradum, & iuriſdictionis amplitudinem, non quidem vllis Synodicis aut aliis humanis conſtitutionibus, ſed diuinitus datam cognoſcit, & concludendo ait: quamobrem fidelium & Epiſcoporum, cæterorúmque Antiſtitum, quocumque illi munere, & poteſtate crediti ſint, pater, ac moderator vniuerſalis Eccleſiæ, vt Petri ſucceſſor, Chriſtique Domini verus & legitimus Vicarius in terris præſidet. Et ideo ſummus, & maximus omnium Sacerdotum hic gradus eſt.

De vſu, & ſuſceptione Sacramenti Ordinis.
Cap. III.

EXpedit-ne tractari de vſu Sacramenti Ordinis? Reſ. Conc. Trid. præcipit, vt fiat. Seſſ. 24. c. 7. R. de ſac. in gen.

Quid circa hunc vſum, vel ſuſceptionem debemus conſiderare? Reſ. quatuor cauſas, materiam, formam, efficientem & finem huius ſuſceptionis.

Quænam ſunt iſtæ cauſæ? Reſ. materia ſunt ſuſcipientes, forma præparatio, & modus ſuſcipiēdi, efficiens eſt electio, vel promotio, quæ fit à ſuperiori; finis eſt recta intentio percipientis.

De ſuſcipientibus Sacramentum Ordinis. Num. 2.

ALiqui debent-ne excludi à ſuſceptione huius Sacramenti? Reſ. debent. Nu. 33.

Quinam ſunt? Reſ. iſti qui ſequuntur, quibus Ordines conferri non debent; ſed ſi conferuntur, poteſtatem, & characterem accipiunt. Ibid.

Primò pueris, furioſis, & amentibus, quòd vſu rationis careant, hoc Sacramentum dandum non eſt. Ibid.

Secundò non debet dari illis, qui non habent legitimam ætatem, à Conc. Tr. diffinitam. Ibid.

Tertiò ſerui non ſunt promouendi, quia dedecet ſupra populum conſtituere, & diuino cultui dedicare, qui ſeruus aliorum eſt. Ibid.

Quartò viri ſanguinum, & homicidæ, quia irregulares, ſunt, nec debent admitti.

quintò ſpurij, & qui ex legitimis nuptiis non ſunt procreati, repelluntur, vt tales enim contemptui eſſe poſſunt. Ibid. Ibid.

Sextò qui inſigni corporis vitio deformes, aut manci

ſunt excluduntur, quia illa fœditas tum dedecet, tum Sacrarum functionum adminiſtrationem impediet.

Qualis promotio ad Ordines requiratur. Num. 3.

Num. 3 QVinam rectè promouentur ad Ordines? Reſ. illi tantùm, qui à Deo vocati ſunt.

Quare hoc? Reſ. quia Deus ita dicit *nemo ſibi aſſumat honorem ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.*

Ibid. Quomodo poteſt ſciri, quod aliquis à Deo vocatus ſit? Reſ. ait Cat. ſcitur quia ille dicitur vocatus à Deo, qui à legitimis Eccleſiæ miniſtris vocatus eſt: Secundò qui ad ordinem recto fine, & intentione accedit.

De triplici fine malo in promouendo. Num. 4.

Num. 4 QVis finis in promouendo poteſt eſſe malus? Reſ. Catec. ait triplicem finem eſſe malum.

ibid. ibidem Primus eſt cùm quis accedit ad Ordinem eo conſilio, vt quæ ad victum, veſtitumque neceſſaria ſunt paret, ita vt præter quæſtum nihil aliud in Sacerdotio quæri videatur.

Nonne licet, vt qui ſeruit altari de altari pariter viuat? Reſ. ait Cat. licet, ſed quæſtûs, & lucri causá ad altare accedere, maximum Sacrilegium eſt.

Quis eſt ſecundus malus finis? Reſ. Honorum cupiditas, & ambitio, *id eſt* cùm per Sacerdotium quæritur honor.

ibid. Quis tertius malus finis? Reſ. ait eſſe, ſi quis vt diuitijs affluat, initiari ad Ordines velit, & ſignum affert eſſe, ſi quis nihil de Ordine cogitet, niſi opulentum ei aliquod Beneficium offeratur.

Ibidem Ibidem Iſti errores ſunt ne diligenter explicandi, & redarguendi? Reſ. Sunt, quia vt ait Catec. hoc tempore grauiùs in hac re fideles peccare ſolent.

Nu. 33. Num. 3 & 4. Siquis cum tali fine accedat ad Ordines, recipietne poteſtatem? Reſ. recipiet, ſed illam tanqaum fur & latro ſurripuiſſe dicendus eſt.

Quid debet dici de miniſtris ſic Ordinatis, & à praua intentione non recedentibus? Reſ. Catec. ait: Hoc genere hominum nihil infelicius, ac miſerius: nihil Eccleſiæ Dei calamitoſius eſſe poteſt.

Num. 4 Quare ſunt miſeri, & infœlices? Reſp. ait Catechiſmus quia ipſi nihil ampliùs ex Sacerdotio conſequuntus, quàm Iudas ex apoſtolatûs munere, quod illi ſempiternum exitium attulit.

Digitized by Google

quomodo nihil eſt Eccleſiæ Dei calamitoſius? Reſp. ait Catech. quia horum turpitudo & improbitas Sacerdotis ordinis magnas tenebras offundit; ita vt iam nihil ferè à fideli populo haberi poſſit contemptius, & abiectius: ex quo poſtea infinita mala ſequuntur.

De recto fine, qui debet haberi à promouendo.

Num. 5.

QVis eſt rectus finis, quem debet habere promouendus? Reſp. ait Catechiſmus: Illi per oſtium in Eccleſiam introire meritò dicuntur, qui à Deo legitimè vocati Eccleſiaſtica munera eius vnius rei causâ ſuſcipiũt, vt Dei honori inſeruiant, & ſubdit hoc non intelligi communi quadam, ſed ſpeciali ratione, nempè vt alicui certo Eccleſiæ miniſterio addicti in ſanctitate, & iuſtitia illi ſeruiant. Ibid. Ibid.

De requiſitis in promouendo, ſeu de præparatione.

Num. 6.

QVænam præparatio requiritur in promouendo ad hoc vt rectè Ordinem ſuſcipiat? Reſp. Primò debet eſſe vocatus à Deo, *id eſt* electus à legitimo Eccleſiæ miniſtro, hoc in Domino expedire iudicante. Nu[illegible] & 4.

Secundò debet carere vitiis, & impedimentis, quæ Ordinum ſuſceptionem impediunt. Nu. 33. C. Tri.

Tertiò debet habere ætatem, & alia requiſita à Conciliis, & Sacris canonibus. ſeſ. 25. R. num. 4. num.

Quartò debet habere intentionem rectam, vt dignum eſt; Catech. hoc eſſe præcipuum iudicat. 21 ibid. Num. 32.

Quintò debet Ordinandus diligenter ſtudere, vt ante ſuſceptionem Sacri Ordinis; iuxta conſuetudinem Eccleſiæ diligenter conſcientiam ſuam purget. Seſſ. 2[illegible] c. 4. R.

Sextò integritas vitæ, & morum Ordinandi debet magnopere commendari.

Septimò debet habere requiſitam ſcientiam.

De ſcientia quæ requiritur in Ordinandis.

Num. 7.

QVænam ſcientia requiritur in ordinandis? Reſ. requiritur ex Conc. Trid. ea quæ dicetur.

Initiandi ad primam tonſuram debent eſſe edocti Rudimenta fidei, *id eſt* doctrinam Chriſtianam ſcire legere, ſcribere, ita ſtatuit Conc. Trid.

Seſſ.23. c.1.R. Promouendi ad minores Ordines ſaltem Latinam linguam,ait Conc.intelligere debent.

Ibid.c.23. Recepturi ordinem Subdiaconatûs,vel Diaconatûs, ait Conc.debent eſſe inſtructi literis, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent.

Nu.31. Quoad ſcientiam in Sacerdote requiſitam, Catech.ait: In Sacerdote non ſolum ea cognitio requirenda eſt, quæ ad Sacramentum,vſum,& tractationem pertinet,ſed etiam Sacrarum literarum ſcientiâ ita inſtructum eſſe oportet,vt populo,Chriſtianæ fidei myſteria,& diuinæ legis præcepta tradere,ad virtutem, & pietatem excitare,à vitiis reuocare fideles poſſit;& poſt pauca ait:quamuis æquè ab omnibus Sacerdotibus,ſumma reconditarum rerum ſcientia, non exigatur,ſed quæ ad ſuſcepti officij , & miniſterij functionem vnicuique ſatis eſſe poſſit.

Cur Ordinationes habeantur tempore ieiunij. Num. 8.

Nu.35. QVare tãtummodo in quatuor temporibus Ordinationes ex vetuſtiſſimo Eccleſiæ more haberi ſolent?Reſ. ait Cat.factum eſſe vt populus fidelis ieiuniis,nec non piis & ſanctis precationibus à Deo impetret miniſtros ; qui ad tanti miniſterij poteſtatem rectè,& cum Eccleſiæ vtilitate gerendam aptiores eſſe videantur.

De ſufficientia eorum quæ dicta ſunt. Num. 8.

POſſent-ne alia tractari de Sacramento Ordinis,præter ea quæ dicta ſunt? Reſ. poſſent ; ſed iſta eſſe potiora capita,& ſufficere ad hoc, vt paſtores habeant argumenta docendi populum fidelem,& in Chriſtiana pietate erudiendi,quatenus pertinet ad hoc Sacramentum.

DOCTRINA SAC. CONC. TRID. ET CATH. ROMANI.

De Sacramento Matrimonij.

De neceſſitate, & vtilitate huius doctrinæ.

PAROCHI debét-ne hortari fideles ad Matrimonia contrahenda ? Reſ. ait Catech. deberent optare : vt fideles perfectam vitam ſequerentur, quæ eſt in cœlibatu ; ſed quia non omnes hanc perfectionem obtinere poſſunt, debent tradere doctrinam de Sacramento Matrimonij. Nu. 2.

Hæc doctrina eſt-ne vtilis, & neceſſaria ? Reſ. eſt.

Quibus ? Reſ. primò, Parochis, & Confeſſarijs, qui debent, vel miniſtrare hoc Sacramentum, vel iudicare de his, quæ difficillima contingunt circa ipſum : Secundò fidelibus, qui ad hoc Sacramentum accedere debent, præcipuè cùm vſus illius ſit quotidianus, & frequens. ibid.

Hæc doctrina, quam vtilitatem poteſt afferre fidelibus? Reſ. ait Catach. magna, & multa commoda ad Chriſtianam ſocietatem peruenient, ſi fideles matrimonij ſanctitatem cognitam haberent, & inuiolatam ſeruarent: contra verò eâ ignoratâ, vel neglectâ, plurimas, maximáſque calamitates, & detrimenta in Eccleſiam importari.

Quando debet tradi ? Reſp. ait Conc. quando hoc Sacramentum debet adminiſtrari.

Diuiſio tractationis : Seſ. 24

IN quot capita poteſt diuidi iſta tractatio ? Reſ. Catech. diuidit in capita ſequentia. 7. R.

Primum, de natura Matrimonij.

Tertium, de illo, vt Sacramentum & de cauſis illius.

quartum de triplici bono matrimonij.
Quartum, de amore, & mutuis officiis inter maritum & vxorem.
Sextum de ritibus matrimonij.
Septimum, de vſu, & de ſuſceptione eiuſdem.
Octauum, de peccatis, quæ poſſunt committi circa illud.
Nonum, de impedimentis Matrimonij.

De natura Matrimonij, ſeu de nomine, & de diffinitione. Cap. I.

Num. 1. QVot nomina habet Matrimonium? Reſ. tria: Matrimonium, Coniugium, Nuptiæ.

Vnde dicitur *Matrimonium*? Reſ. à matre: finis enim Matrimonij eſt, vt fœmina fiat mater, ſuſcipiendo liberos, & fungatur officio matris rectè educando. Ibid.

Ibid. Vnde dicitur *Coniugium*; à coniungendo, quòd legitima mulier cum viro quaſi vno iugo adſtringatur, vt ſimul liberorum, & domûs curam gerant.

Ibid. Quare dicitur *Nuptiæ*? Reſ. quia puellæ pudoris gratiam ſe velabant, ſeu obnubebant, quo etiam ſignificabatur, quòd viris obedientes, & ſubiectas eſſe oportet.

De diffinitione Matrimonij. Num. 2.

Num. 4 QVomodo diffinitur matrimonium? Reſ. Catech. quidam clariſſimi viri videntur diffinire Matrimonium, quòd ſit quidam conſenſus viri, & mulieris, ſed hoc debet intelligi vt dicant conſenſum non eſſe formam, ſed cauſam effectricem Matrimonij; Vera igitur diffinitio erit hæc. ***Matrimonium eſt viri, & mulieris, maritalis coniunctio inter legitimas perſonas, indiuiduam vitæ conſuedinem retinens.***

Hæc diffinitio eſtne perfecta? Reſ. eſt, quia cõtinet qua-
Num. 5. Ex nu. 3. &c. tuor cauſas, materialis, & efficiens ſignificantur per illa verba, *Viri, & mulieris, & inter legitimas perſonas*: Vir enim, & mulier ſunt res quæ coniunguntur in Matrimonio, & amplius ipſimet ſunt, qui per mutuum conſenſum ſe coniungunt. Si enim, vt ait Catech. conſenſus eſt cauſa efficiens Matrimonij, & vir, & mulier auctores ſunt iſtius conſenſûs, certum eſt, quòd ipſi ſunt cauſa efficiens Matrimonij? Cauſam formalem & finalem exprimunt illa verba, ***maritalis coniunctio, indiuiduam vitæ conſue-***

tudinem retinens. Maritalis enim ſignificat formam coniunctionis, & finem, qui eſt vt fœmina fiat mater: Ita indiuidua vitæ conſuetudo ſignificat indiſſolubilitatem coniunctionis,& finem:qui eſt ad commoda mutuę ſocietatis.

Quare ponitur illa particula *inter legitimas perſonas?* Reſ. quia materia debet eſſe legitima.

Quæ perſonæ ſunt legitimæ? Reſpon. illæ, quæ non prohibentur contrahere Matrimonium à legibus, ita vt ſi contrahant, Matrimonium ſit nullum, & de hoc in cap. vltimo dicetur. Num.5

Quare dicitur coniunctio? Reſp. quia in hoc potiſſimùm natura, & vis Matrimonij poſita eſt. ibidem

Qua ratione? Ref. ait Catech. quatuor in Matrimonio conſiderantur, primum eſt conſenſus interior, & non per verba ſignificatus Secundum ſunt verba exprimentia interiorem conſenſum, *id eſt* pactio externa. Tertium eſt obligatio, ſeu vinculum, ſeu nexus, ſeu coniunctio (his enim verbis Catechiſmus pro eodem accipere videtur) Quartum eſt conſummatio Matrimonij, ſeu copula carnalis. Primum,*id eſt* conſenſus interior ſolus,neque eſt cauſa formalis, nec materialis Matrimonij: Conſenſus autem verbis de præſenti expreſſus non ab vno tantùm contrahentium, ſed ab vtroque, ait Catechiſmus, cauſa efficiens eſt Matrimonij: Concubitus, & copula carnalis non eſt de eſſentia Matrimonij: ſola autem obligatio, & coniunctio, forma & perfectio Matrimonij eſt. Ibidem Nu. 3. & 4.

Quare additur *Maritalis*? Reſpon. ad diſtinguendum quænam coniunctio Matrimonium efficiat; cùm enim multæ ſint coniunctiones, & obligationes, veluti ad bellandum, ambulandum, nauigandum, opus fuit declarare, quæ preciſa, coniunctio matrimonium, ſit ideo dicitur maritalis, *id eſt* talis, qua vir poſſit fieri pater, mulier mater. Nu. 2. & 3.

Quare ponitur *indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens?* Reſ. vt oſtendatur,quòd hæc coniunctio maritalis non eſt ſicut fornicaria, quæ citò poteſt diſſolui, ſed eſt coniunctio perpetua,, & indiſſolubilis,

De qualitate conſenſus, verborum, & obligationis.

Num. 3.

Nu.3.4 & 6. QValis debet eſſe conſenſus ille, qui eſt cauſa efficiens Matrimonij? Reſ. Primò debet eſſe in obligationem maritalem: Secundò debet eſſe de præſenti: Tertiò debet eſſe expreſſus per verba de preſenti: quartò debet eſſe mutuus, *id eſt* ab vtroque contrahentium.

Nu.5.6. Quæ verba exprimunt dictum conſenſum? Reſ. primò talia verba quæ ſignificent virum mulieri, & mulierem viro poteſtatem ſui corporis tradere cum perpetua obligatione: quod ſignificatur per hoc verbum *accipere in vxorem*, vel *in maritum*. Secundò debet hoc exprimi de preſenti; Exprimere enim de futuro, eſt facere ſponſalia, non Matrimonium.

Nu. 6. Nutus, vel ſigna, aut ob verecundiam taciturnitas ſufficiuntne exprimendum conſenſum? Reſ. ait Cat. ſufficere, ſi apertè conſenſum indicent, & ſi parentes pro puella taciturna loquantur, dummodo appareat verè ex verecundia ſilentium oriri.

Qualis obligatio eſt forma Matrimonij? Reſ. ait Cat. non eſt nuda promiſſio, ſed talis obligatio qua re ipſa vir mulieri, & viciſſim mulier viro, corporis ſui poteſtatem tradit; ideo debet habere has conditiones. Prima quòd ſit realis obligatio, & traditio corporum quantùm ad poteſtatem. Secunda quòd fiat reipſa; *id eſt* de præſenti. Tertia quòd ſit mutua: quarta quòd ſit ſenſibilis per verba, vel ſigna exprimentia conſenſum.

De Matrimonio, vt eſt officium naturæ.

CAPVT. II.

Nu. 9. QVid eſt conſiderare Matrimonium vt eſt officium naturæ? ℞. coniunctio maris, & fœminæ maritalis eſt ſecundùm naturam, ideo Matrimonium dicitur eſſe ſecundùm naturam, quia vero ad officium naturæ ſpectat, conſeruare per propagationem genus humanum, quòd fit per Matrimonium, ideo Matrimonium dicitur inſtitutum, vt ſit in officium naturæ *id eſt* ad propagationem, quod pertinet ad naturam.

Ibid. Quomodo diffinitur tale Matrimonium? Reſ. ſic, *Matrimonium* vt eſt officium naturæ, *eſt naturalis, & maritalis coniunctio viri, & mulieris*, &c vt ſuprà.

Quid amplius habet hæc diffinitio, quæ fuit tradita in ſuperiori capite?Reſ.illam particulam, naturalis coniunctio.Cath.enim talem coniunctionem appellat naturalem. Ex nu. 13.

Quænam eſt materia,forma,& finis huius Matrimonij? Reſ.materia eſt vir,& mulier; forma eſt naturalis coniunctio, vt naturalis eſt:finis eſt prolis ſuſceptio, & educatio.

Quodnam eſt efficiens Matrimonij huius?Reſ.Deus fuit Nu. 10. inſtitutor Matrimonij,vt eſt à natura,ſicut patet in Geneſi cap.2.Natura etiam quâdam ratione eſt auctrix,quia inclinat,& obligat ad talem coniunctionem; ipſi demum contrahentes, per conſenſum expreſſum per verba ipſius Matrimonij,efficiens cauſa ſunt.

An homines adſtricti ſunt lege naturæ ad contrahendum Matrimonium?Reſ.non,ſed liberum eſt. Nu. 11.

Matrimonium vt eſt à natura poteſt-ne diſſolui? Reſp. Nu. 12. non,quia eſt contra finem Matrimonij,*id eſt* bonam prolis educationem. Talis enim diſſolutio ſine magno damno filiorum eſſe non poteſt.

Quibus de cauſis Matrimonium ſit contrahendum, ſeu de fine Matrimonij. Num. 2.

Expedit-ne explicare,quibus de cauſis Matrimonium à viro,& muliere contrahi debet?Reſ.expedit. Nu. 23. Ibid.

Quæ ſunt iſtæ cauſæ?Reſ.Cat.affert has.

Prima,inquit,ratio eſt hæc,ipſa diuerſi ſexûs,naturæ inſtinctu,expetita ſocietas,mutui auxilij ſpe conciliata, vt alter alterius ope adiutus vitæ incommoda faciliùs ferat, & ſenectutis imbecillitatem ſuſtentare queat.

Secunda eſt procreationis appetitus, *id eſt* deſiderium Ibid. liberos ſuſcipiendi:& hoc ait,non tam quidem fieri debere, vt bonorum, & diuitiarum hæredes relinquantur,quàm vt veræ fidei,& religionis cultores educentur, vt Angelus etiam Tobiæ dixit, qui Matrimonium contrahunt, debere potius duci amore filiorum, quam libidinis, & concupiſcentiæ.

Tertia eſt ad vitandam fornicationem, ad quam, poſt Nu. 13. peccatum Adæ,homo procliuis eſt.

Quarta ait Catechiſmus, Quod ſi ad eas cauſas aliæ Ibidem

etiam accedant quibus homines inducti Matrimonium ineant; atque in habendo vxores delectu vnam alteri præponant, vt heredis reliquendi deſiderium, diuitiæ, forma, generis ſplendor, morum ſimilitudo, huiuſmodi inquit ſanè rationes demendæ non ſunt, cùm Matrimonij ſanctitati non repugnent.

Ex quibus colligitur aliquem poſſe moueri ad contrahendum Matrimonium cum bona intentione. Primò ſi ex inſtinctu naturæ hoc faciat, *id eſt* vt in tota vita ſua habeat commoda mutuæ ſocietatis? Secundò, vt prolem ſuſcipiat; Tertiò vt vitet, fornicationem.

Quarta, & hæc eſt minus bona, vt diuitias, vel amicitias, vel alia bona obtineat.

Ex his etiam deducitur, finem Matrimonij talem eſſe? Primò prolis propagnationem: Secundò prolis ſuſceptæ bonam,& religioſam educationem: Tertiò vitationem fornicationis: Quartò conſecutionem commodorum, & bo-
Nu. 15. norum,quæ ex mutua ſocietate, & cõmunione procedunt.

De matrimonio, vt eſt Sacramentum.

CAPVT III.

Nu. 10. MAtrimonium vt eſt Sacramentum quando-nam incepit? Reſp. in lege noua.

An Matrimonium ante hanc legem erat? Reſ. erat vt eſt officium naturæ tantùm.

Seſ. 14. c. 2. Nu. 1. Poſt legem nouam fuit-ne ſublatum Matrimonium, quòd eſt à natura? Reſp. non, ſed adhuc manet.

Apud quos eſt? Reſp. apud infideles reperitur Matrimonium ſolummodo vt eſt à natura: apud fideles verò reperitur cùm vt eſt à natura; tum vt Sacramentum, gratia enim non deſtruit, ſed perficit ipſam naturam.

Nu. 15. & c. Quænam debent conſiderari de Matrimonio vt eſt Sacramentum? Reſp. primò quomodo ſit Sacramentum: ſecundò quæ ſit propria ratio illius, *id eſt* quæ ſint eiuſdem cauſæ: tertiò conſiderare maiorem dignitatem, quam habet ſuper alia Matrimonia: quartò de indiſſolubilitate & de duorum tantùm coniunctione dicendum eſt.

Quòd matrimonium ſit Sacramentum.

Num. 2.

Seſ. 14. c. 1. VNde habet quòd Matrimonium ſit Sacramentum? Reſp. Concilium, & Catechiſmus dicunt haberi ex

ſcriptura, ex traditione, ex ſanctis Patribus, ex Conciliis: demùm, ex hoc quòd Catholica Eccleſia ſemper ita docuit, & tenuit.

Ex quonam loco ſcripturæ hoc habetur? Reſ. ex S. Paulo ad Epheſ. 5. vbi loquens de dilectione coniungum ait: ***Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia*** Et hunc locum ſcripturæ ita Patres interpretantur, & Tridentina Synodus ita ait intelligendum eſſe. Ibid. & C.R. Nu.16.

Matrimonium confert-ne gratiam? Reſ. confert, & C. T. de fide determinauit. ſeſſ.14. can. 1

In matrimonio quid eſt, Sacramentum tantùm, res tantùm, res, & Sacramentum? Reſ. Sacramentum tantùm eſt illa ſenſibilis obligatio: res tantùm eſt gratia: res, & Sacramentum poſſunt dici tria bona Matrimonij, fides, proles, Sacramentum.

Quæ enim ſignificantur à Matrimonio? Reſ. Matrimonium eſt ſignum rememoratium vnionis Chriſti cum Eccleſia, nec non illius paſſionis; demonſtratiuum gratiæ, prognoſticum vnionis beatæ cum Deo. Ex Seſſ. 24. c. 1.

De cauſis, & diffinitione Matrimonij vt eſt Sacramentum. Num. 3.

QVomodo diffinitur Matrimonium vt eſt Sacramentum? Reſpondemus ſic, eſt ***viri, & mulieris maritalis Sacramentalis coniunctio inter legitimas perſonas indiuiduam vitæ***, &c. Ibid.

Habet-ne eandem materiam cum Matrimonio à natura inſtituto? Reſ. habet, nempè virum, & mulierem, licèt ab Eccleſia, aliqua impedimenta circa hanc materiam fuerint introducta, quæ illam inhabilitant vt ſuo loco dicetur, ideo dicetur *inter legitimas perſonas.* C. T. Ibid.

Habet-ne eandem cauſam efficientem? Reſp. Deus fuit auctor matrimonij, vt eſt officium naturæ, Chriſtus autem eſt auctor illius, vt eſt Sacramentum. Quòd attinet verò ad miniſtrum, ipſi contrahentes ſunt miniſtri, licet modò neceſſaria præſentia parochi, vt infrà dicetur. Ex C. T. ſeſſ. 24. c. 1.

Quare contrahentes ſunt miniſtri? Reſpond. Ille dicitur miniſter Sacramenti, qui producit formam illius, & applicat eam materiæ: ſed contrahentes hoc faciunt, forma enim matrimonij eſt ſenſibus obligatio, Parochus Ex num. 3. 2.

autem non poteſt obligare alios: ipſi verò contrahentes poſſunt facere obligationem ſuorum corporum, per expreſſionem conſenſus, ideo ipſi miniſtri ſunt formæ, & Sacramenti.

Nu. 13. In vtroque Matrimonio eſt-ne idem finis, effectus, ſeu medium, forma? Reſp. in matrimonio, quod eſt Sacramentum, iſta ſunt multo digniora, & ampliora; ait enim Ibidem Catech. habere naturam multo præſtantiorem, & ad altiorem finem referri.

Quinam eſt proprius finis Matrimonij, vt eſt Sacramentum? Reſ. ait Catech. Matrimonium vt eſt naturalis coniunctio ad propagandum humanum genus, ab initio inſtitutum eſt: vt verò eſt Sacramentum, ſupradicto fini ſuperaddi rationem finalem hanc, vt populus ad veri Dei, & Saluatoris noſtri cultum, & religionem procrearetur, atque educaretur, nec non vt ſignificaret maximam vnionem in Eccleſia.

Seſ. 14. c. 1. Quis eſt proprius effectus Matrimonij, vt eſt Sacramentum; Reſpon. effectus, quem facit Matrimonium, vt eſt à natura, eſt amor naturalis, ait Concilium, vt verò eſt Sacramentum, habet effectum, & gratiam, Quæ, ait Conc. naturalem illum amorem perficit, & indiſſolubilem vnitatem confirmat, coniugéſque ſanctificet, & hoc Chriſtus promeruit ſuâ paſſione: Vnde patet, quòd effectus Matrimonij eſt gratia, quatenus tria facit. Primò amorem coniugum perficit. Secundò vnionem, & coniunctionem, ſeu obligationem confirmat. Tertiò coniuges ſanctificat. Vnde ſequitur ipſos habiles reddi ad virtuosè procreandos, & ad religiosè educandos liberos ex Matrimonio ſuſceptos.

Seſ. 14. c. 1. Quænam eſt natura, & vis Matrimonij, vt eſt Sacramentum? Reſpon. Eſt vis producendi gratiam, ratione iam dicta & per illam digniſſimum finem Matrimonij conſequendi.

Ibidem R. n. 15. & c. Quare Chriſtus voluit inſtituere hoc Sacramentum cum tali virtute? Reſp. duplici potiſſimùm de cauſa. Prima eſt ait Catech. vt ſic rectè declararet arctiſſimam vnionem, & amorem ſui cum Eccleſia; nec non ſuæ immenſæ erga nos charitatis. Altera eſt, quia cùm vellet ſanctificare populum Chriſtianum, & Deo illum reddere gratum;

rectiſſimè factum eſt,vt non ſolùm homines iam nati ſanctificarentur,ſed etiam,vt genitores,& illorum vnio, procreatio,& filiorum educatio ſanctificaretur, ſic enim ex radice,ex arbore ſanctificata,nec non ex ſancta productione,filij tanquam fructus prouenient,vnde erunt magìs ſancti,& Deo plus grati.

Comparatio Sacramenti Matrimonij cum Matrimonio naturali. Num. 4.

MAtrimonium, vt eſt Sacramentum, eſt-ne dignius, quàm ſunt alia Matrimonia?Reſ. ita eſt. N.1. 15. Nu. 18. & 19.

quâ ratione?Reſ.Cat.ponit quatuor gradus inter Matrimonia.Primus & infimus gradus eſt in lege naturæ poſt peccatum: inter gentes enim erat Matrimonium, vnde ſtupra & adulteria vindicabant: & in matrimonio gentes aliquid diuinum ineſſe arbitrabantur, ſed tamen minimum ſanctitatis habebant:Secundus gradus erat Iudæorum; qui ſanctiori quâdam ratione matrimonia, contrahebant,nempè ea intentione, vt filios procreando,electam populi ſobolem,ex qua Christus naſciturus erat,propagarent: ſed duæ imperfectiones in Matrimonio Iudæorum erant vna,quia ſecundùm legem Moyſis, licebat,aliqua dè cauſa,dato libelli repudio, cum vxore diuortium facere: altera quòd,ex Dei indulgentia,licebat plures vxores habere. Tertius gradus eſt, legis naturalis ante peccatum, tunc enim,& vnam tantùm ducere licebat vxorem,& illam nũquã dimittere permiſſum erat.Quartus gradus eſt legis Euangelicæ,& hic eſt perfectiſſimus, Primò quia habet omnes perfectiones coniugij naturalis;ſecundò quia ſuperaddit perfectiones ſupernaturales,ſicuti modo dictum eſt. Seſſ.10. c.1. Seſſ.24 c.2.

Quòd inter duos tantùm Matrimonium eſſe poteſt. Num. 5.

VNus vir poteſt-ne ducere plures vxores, vel vna mulier plures maritos?Reſ.Concil.Trid.determinat de fide non licere niſi inter duos,& nullum Christianum poſſe habere vxores plures,& hoc ait,diuina lege prohibitũ eſt. Seſſ.24 c. 1. C. R.n.19 & 20.

Vnde habetur hoc eſſe prohibitum? Reſ.Conc. ait haberi ex Gen. cap. 2. vbi dicitur *& erunt duo in carne vna*;duoenim tantùm dicit:dicit etiam in ſingulari *ad-*

hærebit vxori ſuæ: ſimiliter ex Euangelio vbi Chriſtus ait: *itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro*, dicit enim duo & vnionem inter duos ſignificat: & alibi etiam docetur, vt, à Catechiſmo eſt explicatum.

Num. 19. Quid ſi infidelis iuxta morem gentis ſuæ haberet plures vxores, & ad fidem Chriſtianam conuerteretur, quid eſſet faciendum? Reſ. ait Catechiſmus, iubet eum Eccleſia cæteras omnes relinquere, ac priorem tantùm iuſtæ, & legitimæ vxoris loco habere.

De indiſſolubilitate Matrimonij, eiuſque vtilitate.

Num. 6.

Seſſ. 24 c. 5. 6. 7 8. POteſt-ne fieri ſeparatio inter virum, & vxorem? Reſp. triplex eſt ſeparatio, vna quoad thorum, *id eſt* lectum alia quoad habitationem. *id eſt* domum tertia quoad diuortium ſeu realem diſſolutionem vinculi Matrimonij; prima, & ſecunda poteſt eſſe, tertia verò in lege Euangelica nulla ratione, niſi in Matrimonio rato, & non conſummato: quod per profeſſionem in Religione approbata diſſolui poteſt.

Coniuges propria authoritate poſſunt-ne facere ſeparationem quoad thorum? Reſ. poſſunt ſi fiat vnanimi conſenſu, & præcipuè ad tempus, vt vacent orationi, modò non adſit periculum incontinentiæ?

Poſſuntne ſeparare ſeipſos quoad domum, & habitationem? Reſ. non poſſunt propria authoritate.

Confeſſor poteſt-ne præcipere ſeparationem quoad thorum, & habitationem? Reſ. poteſt ſi adſit aliquod impedimentum dirimens, per quod cohabitare ſine peccato non poſſint.

Eccleſia poteſt-ne ſeparare quoad thorum, & habitationem? Reſ. Conc. Trid. ait poſſe ob multas cauſas, & determinat hæreticum dicere quod erat hoc faciendo.

Seſſ. 24 c. 8. ibid. c. 5. & 7. C. R. n. 19. Seſſ. 24 c. 7. Eccleſia poteſt-ne ob aliquam cauſam, veluti propter hæreſim, aut adulterium, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam à coniuge, diſſoluere vinculum Matrimonij? Reſ. non poteſt, & eſt de fide.

Seſſ. 24 c. 1. 20. &c. Eſtne certum quòd Matrimonium ratum, & non conſummatum poteſt diſſolui per ſolemnem Religionis Profeſſionem? Reſ. eſt de fide.

Vnde habetur, quod vinculum Matrimonij omnino in-

diſſolubile ſit? Reſ. Ex Euangelio; Chriſtus enim dixit. *Quod Deus coniunxit homo non ſeparet*: Ex Mat. 19 *Omnis, qui dimittit vxorem ſuam, & alteram ducit Machatur*:& S.Paul 1.Cor.7. *Mulier alligata eſt legi quanto tempore vir eius viuit*:& rurſus. *His qui Matrimonio iuncti ſunt pracepto non ego, ſed Dominus vxorem à viro non diſcedere, quòd ſi diſceſſerit manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.*

Expedit-ne ob bonum publicum quod Matrimonium Nu. 21. omnino indiſſolubile ſit? Reſ. ait Catech. expedit primò; quia ſic homines in coniungendis Matrimoniis virtutem potius,& morum ſimilitudinem,quàm diuitias & pulchritudinem ſpectandam intelligunt;qua quidem re, communi ſocietati maximè conſulitur,vt perpetua eſſe poſſit: ſecundò ſi Matrimonium poſſit diſſolui, diabolus infinitas occaſiones offerret,per quas diuortium expeteretur; & ſic maximè amor coniugum minueretur,cùm cogitarent vnionem diſſolubilem eſſe,cùm verò ſciunt eſſe indiſſolubilem, fiunt tardiores ad iracundiam, & ad diſſidia,& quandoque quoad habitationem ſeparantur,per amicos reconciliari ad conuictum eius redeunt,tertiò filiis,qui nati eſſent ex Matrimonio maximum damnum ſequeretur ex ſeparatione parentum: quartò tale diuortium ſine offenſione famæ vtriuſque coniugum fieri non poteſt, iuſtum ergo & vtile eſt ita eſſe.

Licet-ne viro cohabitare, vel reconciliari cum vxore Nu. 22. adultera? Reſ. vel adultera eſt pœnitens, vel impœnitens:ſi impœnitens,non licet viro cohabitare, vel reconciliari cum illa, quia ſic videretur conſentire peccato illius:ſi verò ſit pœnitens,ſicut Chriſtus, & Eccleſia recipiunt illam,ita ait D.Aug.vir poteſt, & debet cohabitare cum illa.

De triplici bono Matrimonij. Cap. IV.

Quot nam ſunt bona Matrimonij?Reſ.tria,proles,fides, Nu. 24. Sacramentum.

Quod bonum eſt proles? Reſ. ipſi filij, qui,ex iuſta & Ibid. legitima vxore, ſuſcipiuntur, ad quod bonum duo reducuntur,vnum eſt legitima procreatio, aliud religioſa, & virtuoſa educatio, de qua educatione in ſcriptura multa exempla reperiuntur.

Nu. 24. Quod bonum dicit fides? Reſ. illam fidelitatem, quâ coniuges maritalem ſeruare, & ſanctum coniugij fœdus nunquam violare tenentur: Dicit quoque hoc fides, ſingularem quemdam, purum, & ſanctum amorem, quo vir, & vxor ſe diligere debent: ſicut enim Chriſtus dilexit Eccleſiam ob illius vtilitatem, non ſuam, ita coniuges ſe inuicem debent diligere, non tanquam adulteri, ſed tanquam coniuges, & quia non duo, ſed vna ſunt caro.

Nu. 25. Quodnã bonum eſt Sacramentum? ℞. eſt illud vinculum Matrimonij, quod nunquam diſſolui poteſt. Hoc enim vinculum: & donum eſt, & multa bona ſecum affert.

De mutuo amore, & officiis inter virum & vxorem. Caput. V.

Nu. 14. Coniuges debent-ne ſe inuicem diligere? Reſ. debent, & maximo amore.

Quis debet magis diligi, vxor an vir? Reſp. magis reuerenter vir, magis intenſè vxor diligi debet.

2.2.q.26.a.11. Nu. 24. Quotuplex amor datur inter coniuges: Reſ. triplex: Primus eſt naturalis, & hic oritur ex inſtinctu naturæ inclinante virum, & mulierem ad mutuam, & maritalem ſocietatem. Secundus eſt humanus, & hic prouenit vel ex diuitijs aut pulchritudine, aut nobilitate, & ſimilibus. Tertius eſt Chriſtianus, & hic amor non prouenit ex alia re, quàm ex hoc, quòd coniuges ſunt, & quòd Chriſtus præcipit illis, vt ſummè diligant ſe.

Quomodo coniuges debent ſe diligere? Reſ. Primò quia coniunges ſunt: ſecundò quia Chriſtus ita præcepit; amor verò humanus non eſt magnifaciendus, quia ſi quis diligat coniugem ob iuuentutem, ſanitatem, pulchritudinem, diuitias, honores, cum hæc deficient, ceſſabit amor: inter coniuges autem perpetuus amor eſſe debet, quia perpetuò coniuges ſunt.

De officio mariti erga vxorem. Num. 2.

Nu. 26. Qvomodo ſe debet gerere maritus erga vxorem? Reſ. ait Catechiſ. debet illam honorificè, & liberaliter tractare: & ſicut Adam, illam exiſtimare non ſeruam, ſed ſociam, ſicut enim non eſt facta ex capite, ne eſſet domina

viri

viri,neque ex pedibus,ne eſſet ſerua,ſed ex coſta,vt ſignificaretur ſocietas,ita vt ſocietas, & haberi,& diligi debet, Debet quoque vir in aliqua re honeſta ſe occupare,tum vt familiæ ſuppeditet neceſſaria, tum ne inerti, & peſſimo otio langueſcat:Debet familiam rectè conſtituere, omnium mores corrigere,ſingulos in officio continere.

De Officio vxoris erga maritum. Num. 3.

QVænam ſunt partes vxoris erga maritum?Reſ.primò debet eſſe ſubdita viro in omnibus,quę legi Dei non contrariantur,illíque ſumma cum animi alacritate obtemperare. Secundò debet ſe abſtinere à pompis, & impenſis ſuperfluis,ita vanos ornatus,& cultus vitare debet. Nu.27.

Tertiò eius precipuum ſtudium eſſe debet, liberos in religionis cultu educare, & domeſticas res diligenter curare; quartò domi libenter ſe continere debet, niſi neceſſitas exire cogat idque ſine viri permiſſu facere numquam audere debet. Quintò quàm maximè debet cauere, ne aliquem, aut magis diligat, aut pluris faciat quàm maritum.

De ritibus ante, & poſt Matrimonium adhibendis.

CAPVT VI.

QVinam ritus ſunt obſeruandi in celebratione Matrimonij? Reſp.quidam ſunt adhibendi ante, quidam in Matrimonio, quidam poſt illud.

De publicationibus. Num. 1.

QVid debet fieri ante Matrimonium? Reſp. denunciationes. Seſ.24. c.1.R. Ibidem.

Quot? Reſp. tres. Ibid.

A quo?Reſp. à proprio contrahentium parocho,*id eſt* à parocho,vel parochis viri, & mulieris.

Quandonam?Reſpondemus,tribus continuis diebus feſtiuis.

Vbi? Reſp. in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia, & publicè. Ibid. Ibid.

Quod debet denunciari?Reſp. inter quas perſonas Matrimonium ſit contrahendum. Ibidem

Ad quid fiunt denunciationes?Reſp.vt videatur ſi legitimum opponatur impedimentum. Ibid.

Poſſuntne omitti, vel poſtponi? Respond. poſſunt, ſi Ibid.

modò iuſta adſit cauſa,& Epiſcopi licentia.

Quœnam cauſa dicitur iuſta? Reſp.ait Conc.Cùm probabiliter fuerit ſuſcipio Matrimonium impediri poſſe ſi not præceſſerint denuntiationes.

De ritibus in celebratione Matrimonij adhibendi. Num. 3.

Seſ. 24 c. 1. R. QVid debet fieri in celebratione Matrimonij? Reſp. Concilium ita ſtatuit.

Primò Matrimonium ſi nullum adſit impedimentum, debet fieri in facie Eccleſiæ.

Ibid. Secundò debet adeſſe proprius Parochus, vel alius ſacerdos de illius,ſeu ordinarij licentia.

Tertiò debent adeſſe ſaltem duo teſtes, & ſine præſentia parochi, & duorum teſtium matrimonium nullum

Ibid. eſſe Conc. declarat.

Quartò parochus debet interrogare virum,& mulierem

Ibid. an velint contrahere Matrimonium de præſenti,& certifi-

Ibid. cari de illorum mutuo conſenſu.

Quintò, Parochus debet dicere hæc verba; *Ego vos in Matrimoniū cōiungo, In nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti*: vel aliis vtetur verbis iuxta receptum vniuſcuiuſque prouinciæ ritum. Iſta autem verba non ſunt forma Matrimanio, quia forma eſt illa, quæ antea dicta eſt.

Seſ.c.1. R. Sacerdos, qui alterius parochiæ ſponſos Matrimonio Coniungit, incurrit ſuſpenſionem.

De benedictione, & ritibus poteſt Matrimonium adhibendis. Num. 4.

Ibi QVid eſt Faciendum poſt celebrationem Matrimonij

Ibid. Reſp. Concilium ita ſtatuit.

Primò parochus in libro ad hoc deſtinato nomina coniugum,& teſtium, diemque,& locum contracti Matrimonij deſcribet, & librum apud ſe diligenter cuſtodiet.

Secundò Conſilium hortatur, vt coniuges ante benedi-

Ibidem ctionem Sacerdotalem in eadem domo non cohabitent.

Tertiò ſtatuit benedictionem à proptio parocho debere fieri in Eccleſia, & ſi alius illam fecerit ſine licentia parochi, vel ordinarij ipſo facto ſuſpenſionem incurrit.

Quartò Concilium ait ſeruandas eſſe laudabiles,& re-

ceptas conſuetudines locorum, ſiquæ ſint.

Parochus ſciet in primis nuptiis benedictionem hanc eſſe faciendam, ſi reſpectu mulieris ſint primæ nuptiæ, etiam ſi fuerint ſecundæ, reſpectu viri, benedictio fieri debet. ſi verò ſint primæ reſpectu viri, ſecundæ, reſpectu mulieris; non debent benedici. D.T.

De nuptijs Concilium prohibet ſolennitates ab Aduentu vſque in diem Epiphaniæ: & à feria quarta Cinerum, vſque ad Octauam Paſcharis incluſiuè, In alijs temporibus nuptias ſolemniter celebrari premittit, modò ea, quæ decet modeſtiâ, & honneſtate fiant. Seſ.24. c.

De adminiſtratione & vſu huius Sacramenti, CAPVT VII.

PArochus eſtne miniſter huius Sacramenti? Reſ. ipſe non eſt miniſter, quia non poteſt producere materiam & formam Sacramenti, debet autem intereſſe, vt Matrimonium fiat in facie Eccleſiæ, & vt validum ſit, & non clandeſtinum: & debet fieri ea ratione; quæ â ſacro Concilio tradita eſt.

De ſuſceptione huius Sacramenti, & præparatione ad illud Num. 2.

QVuid debent facere coniuges, vt rectè ſuſcipiant hoc Sacramentum? Reſ. quæ ſequuntur. Nu. 3.

Primò ſuſcipientes debent carere omni impedimento præcipuè dirimenti.

Secundò debent carere peccato mortali, quia aliter contrahendo peccarent mortaliter. Seſ.24. C.1.R.1

Tertiò Concilium hortatur coniuges, vt antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante Matrimonij conſummationem ſua peccata diligenter confiteantur, & ad ſacram Euchariſtiam accedant. Nu. 3.

Quartò in hoc Sacramento requiritur deuotio, & reuerentia cùm ſit res ſancta, atque diuina. ibid.

Quintò maximè expedit habere rectam intentionem, & non contrahere, vt libidini, ac voluptati vacent, ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus; ſed intentio debet ferri ad fines qui iam dicti ſunt, nempe vel liberos ſuſcipiendi, & rectè educandi: vel cauſâ vitandæ fornicationis vel ob commoda mutuæ ſocietatis, vel ob inſtinctum naturæ ad hoc inclinantem.

Nu. 31. Sextò quàm maximè conuenit, vt filiifamilias parentibus & his in quorum fide,& poteſtate ſunt,eum honorem tribuant,vt ipſis neſcientibus, nedum inuitis, & repugnantibus matrimonia ineant:quia ita Apoſtòlus monet faciendum,& in veteri teſtamento legitur ſeruatum fuiſſe.

De debito reddendo Num. 3.

Coniuges tenentur-ne reddere debitum alteri petenti? Reſ. tenentur ſub reatu peccati mortalis,ſi non adſit legitima cauſa negandi:ratio eſt,quia vnus coniux eſt dominus corporis alterius, ideo cum vnus petit debitum,ius ſuum quærit, & ob periculum incontinentiæ negari non

Nu. 33. debet.

Quænam intentio debet haberi in debito petendo, atque reddendo? Reſp. ait Catech. curandum, vt non voluptatis, aut libidinis cauſâ,matrimonio opera detur,ſed iuxta illos fines,qui Matrimonio præſcripti ſunt;ideo ſanctus Hieronymus ait, *Nihil eſt fœdius quàm vxorem amari*

Nu. 30. *quaſi adulteram.*

Coniuges aliquando debentne abſtinere ab actu Matrimonij? Reſ. ait. Catech. aliquando ab officio Matrimonij debent abſtinere, cauſâ Deum orandi, & obſeruandi, & præcipuè tempore Quadrageſimæ: Ait etiam imprimis id obſeruandum eſſe, tribus ſaltem diebus, antequam ſacram Euchariſtiam percipiant,& hoc debet intelligi de his, qui ad illam raro accedunt.

De peccatis quæ poſſunt committi contra Matrimonium CAPVT VIII.

Caiet. ver. Matr. Qualia peccata committuntur contra Matrimonium? Reſp. quædam ante, nonnulla poſt, & aliqua in Matrimonio perpetrantur.

Quænam ante Matrimonium? Reſpon. primò non ſeruando fidem per ſponſalia datam alicui : ſecundò omittendo publicationes, ſine facultate:tertiò per deſideria,tactus, & opera inhoneſta, cum ſponſa promiſſa ; non enim delectari in cogitatione talis copulæ licet : quia non licet cum futura ſponſa copulam habere:tactus quoque obſcœni, vel affectu vitioſo cum illa, peccata mortalia ſunt : & hoc peccatum eſt frequens, & de illo debet populis iniici

ſcrupulus, & multi Epiſcopi talem copulam ſibi reſeruant ob infinita damna; quæ quandoque ex illa contingunt.

Quæ peccata in contrahendo Matrimonio committi poſſint? Reſ. primò ſi quis in peccato mortali poſitu de quo non ſit confeſſus, aut contritus, contrahat, mortaliter peccat & de hoc populi debent admoneri quia pauci hoc aduertunt aut curant: ſecundò ſi Matrimonium fiat clandeſtinum: tertiò ſi contrahens habeat finem malũ, eſt mortale, velut adulterandi, furandi: lenociñãdi: quartò quando aliquis contrahit contra ſponſalia valida, vel contra votũ caſtitatis, vel Religionis, vel non nubendi, vel contra interdictum ſuperiorum, & eſt mortale: quintò ſi contrahatur contra aliquod impedimentum dirimens, & ſi ſcienter, eſt mortale.

Quæ, poſt contractum committi ſolent? Reſpond. Primò qui habens votum Religionis contraxit Matrimonium, non ſolùm peccauit mortaliter contrahendo, ſed etiam peccat mortaliter prima vice tantùm conſummãdos. Poſt enim conſummatum Matrimonium, poteſt debitum petere, & reddere ſine peccato: & qui contraxit cum voto caſtitatis, non ſolùm peccat prima vice conſummando, ſed quoties petit debitum; poteſt tamen petenti reddere: ſecundò; quando ob aliquod impedimentum, Matrimonium eſt nullum, eſt mortale, non ſolùm petere aut reddere debitum, ſed etiam tactus, & oſcula obſcœna, talia ſunt nec non deſideria, & voluntariæ delectationes in corde: tertiò eſt mortale quoties coniuges exponunt ſe periculo pollutionis extra vas debitum: vel adhibent modum, procreationi filiorum non accommodatum, vel adhibent aliquid ad efficiendam ſterillitatem, vel procurandum abortum: quartò eſt mortale accedere ad coniugem cum affectu voluntario ad aliam perſonam; ſimiliter deſiderio, vel opere conſentire in adulterium cum alia perſona: quintò eſt mortale, negare debitum ſine iuſta cauſa, qualis eſt ſi adſit periculum infirmitatis, vel alter coniugum adulterium commiſit.

Quãdo enim matrimoniũ eſt nullum, ob aliquod impedimentũ quid debet facere Confeſſarius? Reſp. ſi impedimentum vtrique coniugum notum eſt, debet Confeſſarius obligare, vt ſeparentur à toro, & vt petant diſpenſatio-

nem ſi ſperetur: vel alia ratione prouideatur; & quòd non petant, nec reddant debitum, nec actus illicitos faciant. Si verò alter tantùm faciat, & impedimentum non poſſit detegi imponendum eſt ſcienti, vt non petat debitum, nec reddat eo meliori modo qui poteſt.

De impedimentis Matrimonij CAP. IX.

N°. 30. Sc'.2. can. 4. n. Sc. 24. c. 1. R. PArochis & Confeſſarijs eſtne neceſſaria cognitio impedimentorum Matrimonij? Reſp. eſt.

Quis eſt author horum impedimentorum? Reſp. Eccleſia.

Eccleſia poteſtne annullare Sacramentum Matrimonij? Reſ. non, ſed poteſt reddere aliquos inhabiles ad contrahendum.

Ac Ex ſeſſ. 24. ibid. c. 1. R. Quomódo eſt hoc? Reſp. Matrimonium nunquam erit, niſi ſit materia, & forma illius: materia autem Matrimonij ſunt fideles, in quos Eccleſia magnam poteſtatem habet: forma eſt mutua obligatio: cùm itaque Eccleſia poſſit reddere aliqua de cauſa fideles inhabiles ad ſe obligandum: ex hoc fiet quòd Eccleſia impedit obligationem, & ex conſequenti Matrimonium, quod ſine dicta obligatione eſſe non poteſt.

Quomodo poteſt impediri aliquis ne obliget ſe? Reſp. paſſim leges hoc faciunt, veluti, quòd infans, vel furioſus, vel ebrius, quod filius familias, vel vxor non poſſint ſe obligare cum prejudicio patris, vel matris. Ita leges ſtatuunt teſtamentum, vel ſententiam non valere, aut obligare ſi tales cõditiones nõ habet: hoc igitur Eccleſia facere poteſt.

N. c. 22. N. 1. 30. ibidem Quotuplex eſt impedimentum? Reſ. duplex, aliud dirimens aliud non dirimens.

Quænam eſt differentia? Reſ. dirimens aufert facultatem ſe obligandi, & inhabilitat ad contrahendum: non dirimens prohibet quidem contrahere, ſed non aufert facultatem, vel habilitatem ſe obligandi, ideo in hoc valet, in alio non valet Matrimonium.

Eccleſia ſine cauſa ponitne hæc impedimenta? Reſp. nequaquam, ſed iuſtis de cauſis facit.

Quæ ſunt cauſæ iuſtæ? Reſp. quatuor præcipuè? prima eſt peccatum, vel indignitas contrahentis: ſecunda præiudicium alterius, ſiue cõtrahentis, ſiue nõ contrahentis: tertia,

circunſtantia,quæ Matrimonio repugnet. Quarta, circunſtantia,quæ bono publico contrarietur,

De impedimentis dirimentibus. Num. 2.

QVot, & quæ ſunt impedimenta non dirimentia?Reſp. Nau.ponit duodecim. Nu.21. Nu.68.

Primum eſt interdictum: *id eſt* prohibitio facta à ſuperiore ne contrahatur ; vel non, ſine tali re, veluti publicationibus.

Secundum , feriæ , *id eſt* prohibitio,ne in Quadrageſima.& Aduentu contrahatur.

Tertium,ſponſalis, *id eſt* promiſſio facta alteri , quòd ducet illum in maritum , vel vxorem : qui enim promiſit ducere vnam non poteſt ducere aliam : ſed ſi ducat, tenet matrimonium.

Quartùm , Catechiſmus *id eſt* ſi aliquis domi ob periculum Baptizatus à ſacerdote Catechizetur publicè , vt ſuppleantur omiſſæ ſolemnitates , tenentes ob Catechiſmum contrahunt impedimentum non dirimens cum Catechizato,ac patre & matre illius.

Quintum , votum ſimplex, ſiue caſtitatis,ſiue Religionis , ſiue non nubenti.

Sextum, inceſtus, *id eſt* qui peccauit cum conſanguinea ſuæ vxoris , vel mariti impeditur ducere , quamcunque vxorem,vel maritum.

Septimum,vxoricidium,*id eſt* qui occidit vxorem;prohibetur in Pœnam peccati ducere aliam.

Octauum raptus ſponſæ alterius,*id eſt* qui rapuit ſponſam alterius , prohibetur ipſe quamcunque ducere ſponſam:

Nonum ; proprii filij de fonte doloſa ſuſceptio,*id eſt* ſi quis doloſè tenuit filium in Baptiſmo ad hoc vt inter ipſum & coniugem oriretur affinitas ſpiritualis, per quam coniuges non poſſent nec petere, nec reddere debitum:iſte prohibetur ne ampliùs poſſit contrahere Matrimonium.

Decimum preſbytericidium, *id eſt* qui occidit preſbyterum,impeditur ducere quamcumque vxorem.

Vndecimum, Pœnitentia ſolemnis injuncta,& facta, qui enim hanc habuit,prohibetur ducere vxorem.

Vndecimum, Matrimonium ſcienter cum moniali contractum,*id eſt* qui contraxit cum moniali,etiam illa mor-

tuâ vel relictâ, non poteſt quamcumque ducere vxorem.

§ ſ. 24. c. Matt. 2. R. v. Matr. Propter quid iſta impedimenta ſunt introducta? Reſp. nonnulla propter bonum publicum vt, 1. 2. 3. 4. 5. aliqua ob Pœnam peccati, vel ob indignitatem contrahentis, veluti ſex vltima, quæ etiam data ſunt in Pœnam iniuriæ factæ Mattrimonio; Nonnulla ſunt ob præiudicium tertij vt ſpõſal ia, & alia ſex, quæ vltima ſunt.

Quare iſta impedimenta non dirimunt? Reſpond. quia leges hoc non ſtatuunt, & ait Concilium eſſe, quia multæ prohibitiones, ſcandali, & ruinę occaſiones eſſent infirmis.

Committiturne peccatum mortale in omnibus contrahendo contra illa? Reſ. Catech. ait committi ſolùm in interdicto, in ferijs, in ſponſalibus & in voto ſimplici caſtitatis, religionis, non nubendi, in alijs, ait, non eſt mortale.

Epiſcopus poteſt-ne diſpenſare in his impedimentis? Reſp. poteſt in omnibus, exceptis ſponſalibus, & voto ſimplici caſtitatis, & Religionis; ſi autem votum eſſet non nubendi, poſſet diſpenſare.

De impedimentis dirimentibus Num. 3.

QVot ſunt impedimenta dirimentia? Reſp. communiter ponuntur duodecim, ſed alia tria addita ſunt, & ideo quindecim erunt.

Quæ ſunt duodecim prima? Reſp. contenta in his verſibus, *Error, conditio, votum, cognatio, crimẽ, Cultus, diſparitas Vis, Ordo, ligamen, Honeſtas: ſi ſis affinis, ſi fortè coire nequibis, Hæc ſocianda vetant connubia, facta retractant.*

Quænam ſunt talia tria? Reſ. primum defectu legitimæ ætatis; ſecundùm, matrimonium clandeſtinum: tertium inter raptorem, & raptam, dum in illius manet poteſtate.

De Errore. Num. 4.

Nu. c. 22. Nu. 30. Ibid. Nu. 32. QVis error dirimit matrimonium? Reſ. error perſonæ tantùm: veluti ſi quis contrahit cum vna, credens cõtrahere cum alia; ſi verò error ſit tantùm in qualitate, veluti an ſit nobilis, vel diues, vel ſana, non dirimit.

Quare talis error dirimens, factum eſt impedimentũ? Reſpond. quia conſenſus potiùs eſſe videtur in aliam per-

ſonam, quàm in hanc, ideo rectè Eccleſia ſtatuit, vt dirimeret.

Conditio. Num. 5.

Qvænam conditio dirimit?Reſ.ſeruilis tantùm, velut ſi quis contrahat cum captiua,credens contrahere cum libera perſona enim captiua non poteſt tradere tetalem poteſtatem ſui corporis,alteri coniugi; vnde obligatio non eſt abſoluta, ſed nimis præiudicialis. Ibidem N.4.

Si quis contrahat cum captiua,ſciens eſſe captiuam,tenet-ne?Reſp.tenet,quia poteſt præiudicare ſibi.

Si contrahat cum libera,credens eſſe captiuam:tenet-ne? Reſ.tenet,quia nullum illi fit præiudicium.

Votum. Num. 6.

Qvale votum dirimit?Reſp.ſolemne.

Quot modis fit votum ſolemne?R.duobus tantùm. Primò per ſuſceptionem Ordinis Sacri: ſecundò per ſolemnem profeſſionem in Religione approbata. Ibidem Nu. 35.

Quare hoc votum dirimit? Reſp. quia mancipatus diuino cultui maiorem debet habere munditiam, & non debet ſuſcipere curam domûs, vel familiæ regendæ, & ob alias multas cauſas.

*Cognatio.*Num.7.

Qvotuplex eſt cognatio?Reſ.triplex,legalis, ſpiritualis, naturalis. Num. 36. &c.

De legali cognatione. Num. 8.

Qvid eſt legalis cognatio? Reſ. eſt legalis propinquitas ex adoptione alicuius in filium proueniens. Ibidem

Quotuplex eſt iſta propinquitas? Reſ. triplex,prima eſt inter adoptantem, & adoptatum ac eius deſcendentes, & hæc ſemper manet:ſecunda eſt inter adoptatum, & filios adoptantis, & hæc tollitur, ſi adoptatus deſinat eſſe talis, vel ſi filius naturalis adoptantis deſinat eſſe ſub poteſtate patris:tertia eſt inter vxorem adoptati, & adoptantem, & inter vxorem adoptantis, & adoptatum, & hæc perpetuò durat. Ibidem

Quælibet harum dirimit? Reſpondemus ita eſt; quia hæc propinquitas valdè accedit ad propinquitatem naturalem, quæ dirimit; ſecunda tamen cùm aufertur, non dirimit.

Z

De cognatione ſpirituali. Num. 9.

Ibidem Nu. 36. QVid eſt cognatio ſpiritualis? Reſ. eſt attinentia duarum perſonarum, quæ ex ſtatuto Eccleſię oritur per Baptiſmi, & Confirmationis adminiſtrationem, vel per ſuſceptionem Baptizati, vel Confirmati.

D.Th.3 q.56.a.1. Quare hoc impedimentum eſt introductum? Reſpondemus quia accedit ad cognationem naturalem, Baptizans enim & tenens fiunt patres ſpirituales, ideo oritur propinquitas.

Baptizans, vel Confirmans cum quo contrahit? Reſ. cum Baptizato ac patre, & matre illius.

Tenentes cum quo contrahunt? Reſ. cum eo, quem tenent & patre, ac matre illius.

Tenentes contrahuntne inter ſe? Reſ. non.

Contrahunt ne affinitatem cum Baptizante? Reſ. non.

De cognatione carnali, vel naturali. Num. 10.

QVid debet conſiderari circa impedimentum cognationis carnalis? Reſ. iſta. Primò quid ſit hæc cognatio, & quid ſignificet. Secundò debet conſiderari quid & quotuplex ſit linea. Tertiò quid ſit gradus. Quartò quibus regulis cognoſcatur numerus graduum. Quintò de impedimento, quod oritur ex hac cognatione. Sextò de cauſa talis impedimenti.

N.C.22. Num. 4.1. Quomodo appellatur cognatio naturalis? Reſ. Conſanguinitas.

Quid ſignificat hoc nomen *Conſanguinitas*? Reſ. communionem ſanguinis.

quot modis fit hæc communio ſanguinis? Reſ. duobus: primus eſt ſi vnus deſcēdat ab alio; filius enim qui deſcendit à patre communicat ſanguini patris; ex ſanguine enim ipſius genitus eſt: ſecundus eſt; ſi duo ab aliquo tertio proueniant, fratres enim qui ab eodem patre proueniunt, communicant in eodem ſanguine patris, quia ab eodem ſanguine geniti ſunt.

ibidem Quomodo diffinitur *Conſanguinitas*? Reſ. ſic. *Eſt propinquitas duarum perſonarum ex eo quòd vna ex altera, vel ambæ ex eadem deſcendunt* id eſt propinquitas hæc oritur ex duplici communione ſanguinis modò dicta. Diffinitur etiam ſic. *Conſanguinitas eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium.*

In hac conſanguinitate quid debet conſiderari? ℞. Primò ſtipes. Secundò lineæ. Tertiò gradus. Quartò perſonæ. Et debet conſiderari quòd in vno ſtipite poſſunt eſſe plures lineæ. In vna linea poſſunt eſſe plures gradus. In vno gradu dantur plures perſonæ. Sil. ver. Matr. 8 num. 5.

Quid eſt *ſtipes?* Reſ. eſt veluti truncus arboris, à quo plures rami procedunt, ideo perſona illa, à qua aliæ perſonæ per propagationem deriuantur, veluti pater, à quo filij deſcendunt; *ſtipes* appellatur.

Quid eſt *linea?* Reſ. eſt ordinata collectio perſonarum conſanguinitate coniunctarum, in vna enim *linea* plures perſonæ conſanguineæ cum ordine colliguntur. Ibidem

Quot ſunt *lineæ?* ℞. tres, prima eſt aſcendentium, *id eſt* in qua ordinantur perſonæ aſcẽdentes, ſecunda eſt deſcendentium, *id eſt* in qua ordinantur, & colliguntur perſonæ deſcendentes, tertia dicitur collateralis, *id eſt* quæ ordinat perſonas à latere exiſtentes. Ibidem

Quæ perſonæ dicuntur aſcendentes, deſcendentes & collaterales? ℞. perſonæ aſcendentes ſunt illæ quæ ſunt ſupra aliquem, veluti pater, auus, proauus. Deſcendentes, ſunt illæ, quæ ſunt infra, vt filius, & nepos. Laterales ſunt illæ, quæ à latere proueniunt vt fratres, & filij fratrum. Ideo duæ ſunt lineæ tantùm, vna dicitur recta, quæ colligit tum aſcendentes, tum deſcendẽtes, alia dicitur lateralis, quæ colligit perſonas non inuicem, ſed ab alio tertio deſcendentes. Linea enim recta, oritur ex eo, quòd vna perſona prouenit ab alia: Linea lateralis oritur ex eo quòd duæ vel plures perſonæ ab eadem aliqua perſona proueniant. Ibidem

De gradibus, & illorum regulis. Num. 11.

QVænam differẽtia eſt inter *lineam*, & *gradũ?* ℞. *linea* eſt veluti ſcala, ſicut autẽ in ſcala plures ſunt gradus, & quò plures ſunt gradus, eò ſcala exiſtit longior, ita in linea eſt, dantur enim in illa, gradus, quibus longitudo vel diſtantia lineæ innoteſcit. Ibidem

Ad quem finem datæ ſunt *lineæ?* Reſ. ad colligendas perſonas conſanguinitate coniunctas.

Ad quem finem dantur *gradus?* Reſp. ad denotandam diſtantiam, quæ inter dictas perſonas reperitur, vbi enim ſunt plures gradus, ibi maior diſtantia eſt; & ideo per gra-

dus innoteſcit, quanta ſit inter duas perſonas generationis diſtantia.

Quid. Quomodo poſſunt cognoſci gradus in linea recta aſcendentium & deſcendentium? Reſ. tali ratione. Primò ſciendum eſt, quòd fundamentum gradus ſunt perſonæ, inter perſonas enim gradus iſti conſtituuntur. Secundò ſcire oportet, quòd vna ſola perſona non facit gradum; gradus enim dicit diſtantiam, vna autem perſona non diſtat à ſeipſa, ideo vt detur gradus ad minus neceſſe eſt, quòd duæ dentur perſonæ: tertiò ad cognoſcendos gradus aſcendentium, & deſcendentium ita faciendum eſt: debent numerari perſonæ, quæ ſunt in linea recta. Et dempta vna, quot ſunt perſonæ, tot ſunt gradus: velut ſi Caius generet filium Seium: & Seius Titium: & quæratur quo gradu diſtent inter ſe, dicitur quod Caius nullo gradu diſtat à ſeipſo, in primo diſtat à Seio filio, & in ſecundo à Titio nepote: vnde inter dictas tres perſonas duo ſunt gradus, quia in computatione graduum ſemper dimittitur vna perſona, qua dempta, quot ſunt perſonæ, tot ſunt gradus & hæc eſt regula, & certa, & facilis.

Quomodo vero poſſunt cognoſci gradus in linea laterali? Reſpond. ſic, Primò oportet inuenire ſtipitem, *id eſt*, perſonam illam, à quo primo illi, de quibus quæritur, deſcendunt: veluti ſi quæratur, quo gradu frater diſtet à fratre, oportet inuenire ſtipitem, nempè patrem, qui eſt prima perſona; à quo deſcendunt, auus verò non eſt prima perſona, vt pater, ſuprà hanc perſonam exiſtit. Inuento ſtipite, oportet videre ex vna parte, quoto gradu vna perſona lateralis nempè vnus frater vel alius diſtet à communi ſtipite, & idem facere etiam de alia parte: & ſi ambæ perſonæ diſtant æquali gradu à ſtipite, tunc quoto gradu diſtant à ſtipite toto diſtant inter ſe: ſi autem vna perſona diſtet pluribus gradibus à ſtipite, quàm alia: tunc quoto gradu remotior diſtat à ſtipite, toto diſtant inter ſe.

Si autem exemplum, quæritur, an Titius, & Berta ſint conſanguinei, & in quo gradu. Ad videndum ergo an ſint conſanguinei, oportet videre an vnus deſcendat ab alio, veluti, quòd Titius ſit filius Bertæ: vel an ambo ab aliquo tertio deſcendant, veluti quòd ſint frater: & ſoror: ſi ergo

nec deſcendunt ab inuicem, nec ab alio, non ſunt conſanguinei: ſi verò alterum dictorum detur, ſunt conſanguinei: verùm ſi vnus illorum deſcendit ab alio, ſunt conſanguinei in linea recta, & gradus diſtantiæ eſt quærendus iuxta regulam datam; ſi autem ambo deſcendunt ab aliquo tertio, erunt conſanguinei in linea laterali, & gradus cognoſcetur inſpiciendo quoto gradu vterque eorum, *id eſt* Titius, & Berta diſtent ab illo communi ſtipite, à quo deſcendunt; & ſi vterque diſtet æquali gradu, quoto gradu diſtant à ſtipite, toto diſtant inter ſe: ſi verò vnus diſtet à ſtipite, veluti duobus gradibus, alter verò tribus, tunc diſtant inter ſe tribus gradibus, quia ſemper à remotiori perſona, diſtantia graduum eſt ſumenda. Sit autem adhuc clarius exemplum. Caius ex vno latere genuit Franciſcum, Franciſcus genuit Antonium: Antonius Titium. Ex alio verò latere, idem Caius genuit Luciam, & Lucia genuit Bertam. Quæritur an Titius ſit conſanguineus Bertæ, & dicitur quod ſit, quia communicat in eodem ſanguine propter Caium ſtipitem communem. Quæritur an ſint cõſanguinei in linea recta, dicitur, non, quia nec Berta deſcendit à Titio, nec iſte ab illa; quæritur an ſint conſanguinei in linea laterali, dicetur ſic, quia vterque ab eodem ſtipite, Caio, deſcendunt: Quæritur quoto gradu Titius diſtet à Caio, dicitur tribus: quatuor enim ſunt perſonæ in linea recta. Caius, Franciſcus, Antonius, Titius, ideo per regulam datam; dempta vna perſona nempe ſtipite, tres gradus, & tres perſonæ erunt. Quæritur quot gradibus Berta diſtet à ſtipite: dicitur duobus per regulam dictam. Quæritur quot gradibus Berta diſtet à Titio in linea laterali: & dicitur tribus, quia licèt Berta diſtet à ſtipite tantùm duobus gradibus; tamen quia Titius diſtat tribus, tot gradibus inter ſe diſtabunt: quia in linea laterali ſemper diſtantia graduum à remotiori perſona computatur. Et hæc ſi quis rectè percipiat facilè cognoſcet, an aliqui conſanguinei & in quo gradu ſint. Sil. ibidē

Vſque ad quem gradum impedit conſanguinitas ne contrahatur Matrimonium? Reſp. in linea recta impedit vſque in infinitum, vnde ſi Adam modò viueret nullam mulierem poſſet ducere in vxorem. In linea verò laterali impedit tantùm vſque ad quartum gradum incluſiuè.

3.p.qu. 34.2.3. ſup A quonam fuit introductum hoc impedimentum? Reſ. ait D.Th. partim à lege diuina, partim à naturali, partim ab humana.

Ibid. Ob quam cauſam fuit introductum? Reſ. in linea recta eſt introductum, quia ſuperioritas, & inferioritas aſcendentium, & deſcendentium repugnat ſocietati quæ in Matrimonio reperitur, coniugium enim ſocietatem dicit.

Secundò conſanguinei debent eſſe cuſtodes, & defenſores non violatores pudicitiæ aliorum. Tertiò daretur maxima occaſio incontinentiæ, & concupiſcentiæ, ſi natura inter conſanguineos permitteret commixtionem. Quartò quia genus humanum magis colligitur, ſi coniunctio maritalis fiat inter diuerſas familias. Hæc D.Thom.

De impedimento Criminis. Num. 12.

Num. cap.22. Num. 26. Caiet. ver. Matr. QVid eſt hoc impedimentum? Reſ. ſunt quædam crimina, legitimum Matrimonium violantia, per quæ committentes illa, redduntur inhabiles ad Matrimonium inter ſe contrahendum.

Quot ſunt iſta crimina? Reſ. multi dicunt duo, ſed magis diſtinctè cum Caietano quatuor eſſe dicuntur.

Primum eſt homicidium prioris coniugis, de conſenſu vtriuſque contrahentium? veluti Berta eſt vxor Petri, Titius & Berta de communi conſenſu faciunt occidere Petrum, poſt mortem illius contrahunt Matrimonium, dicitur quòd hoc Matrimonium eſt nullum, propter tale homicidium commiſſum, quod eſt impedimentum dirimens Matrimoninm.

Secundum crimen eſt homicidium de conſenſu vnius tantùm, ſed adulterium quoque inter vtrumque commiſſum eſt, Veluti Titius commiſit adulterium cum Berta vxore Petri, & inſcia Berta occidit Petrum, poſtea contraxit Matrimonium cum illa, dicitur eſſe nullum, quia hoc crimen dirimit Matrimonium.

Hæc eſt autem differentia in primum, & ſecundum crimen: Primum dicit tantùm vnum crimen homicidij, ſed de conſenſu vtriuſque: Secundum dicit duo crimina, homicidium de conſenſu vnius tantùm, & adulterium inter vtrumque.

Tertium crimen; eſt adulterium cum ſponſalibus per verba de futuro, veluti Berta committit adulterium cum

Titio: & per verba de futuro promittunt inuicem, quòd poſt mortem Petri contrahent Matrimonium inter ſe. Tale crimen dirimit Matrimonium, ſi illud contraxerint poſt mortem Petri.

Quartum eſt adulterium cum Matrimonio, per verba de præſenti. Veluti Titius committit adulterium cum Berta, & per verba de præſenti, viuente Petro, contrahit Matrimonium cum illa: in hoc caſu non ſolùm non valet hoc matrimonium, ſed dirimetur etiam, ſi poſt mortem Petri de nouo contraherent illud. D. Th. 3. p. qu. 60. art. 2. ſup.

Quare hæc impedimenta ſunt introducta? Reſp. propter bonum publicum & bonum Matrimonij, & præiudicium tertij, nempe vt auferatur occaſio adulterandi, & occidendi legitimum coniugem, quia hæc ſunt contra bonum matrimonii.

Cultûs diſparitas. Num. 13.

Quid eſt diſparitas cultûs? Reſp. differentia religionis, & cultûs qui Deo debetur: N. cap. 22. Num. 44.

Qualis diſparitas cultûs dirimit matrimonium? Reſp. illa, quæ eſt inter fidelem, & infidelem.

Quare hoc? Reſp. quia infidelis, cùm non ſit baptizatus, non eſt capax alicuius Sacramenti, ideo Matrimonium inter ipſum, & fidelem, vt eſt Sacramentum, eſt nullum: vt verò eſt officium naturæ, rectè prohibetur dari, quia tanta defectio religionis, maritali coniunctioni, & ſocietati repugnat. D. Th. 3. p. qu. 59. ſup.

Si vxor infidelis conuertatur ad fidem manente viro infideli, quid fiet? Reſ. ſi maritus conſentit habitare cum illa abſque iniuria creatoris, *id eſt* non blaſphemat illum, nec tentat reducere illam ad infidelitatem, poterunt ſimul habitare tanquam maritus, & vxor: ſi autem periculum aliquod adſit, non erit permittendum: & tali de cauſa matrimonium poteſt diſſolui.

An ſi hæreticus contrahat cum catholicà, teneat? Reſp. tenet; quia hæreticus eſt baptizatus, & propter hæreſim, vinculum Matrimonii diſſolui non poteſt: propter periculum autem infectionis, Matrimonium poterit ſeparari quoad thorum, & habitationem.

De vi dirimente. Num. 14.

Num. can. 22 Nu. 50. T.D. 3. p. q. 47. ſup. QVæ vis dirimit Matrimonium? Reſ. illa, quæ cadit in conſtantem virum: veluti mortis, vulnerum, amiſſionis omnium bonorum, & ſimilium, iudicio prudentis viri, habita perſonæ conſideratione, cui vis facta eſt.

Quare hoc Reſpond. quia in Matrimonio requiritur conſenſus voluntarius, coactio autem, voluntario repugnat.

De Ordinis impedimento. Num. 15.

Nu. can 22. nu. 14. 15. T.D. 3. par q. 53. ſup. QVis vero ordo dirimit Matrimonium? Reſ. Sacer, ſi ante Matrimonium ſuſceptus ſit.

Quare hoc? Reſ. quia mancipatus diuino cultui, non debet ſe implicare occupationibus familiæ, & prolis regendæ: Secundò, quia dedecet, vt qui ſupra populum eſt, mulierem habeat ſociam, & dominam ſui corporis: Tertiò, quia reuerentia diuini cultus, maiorem, & ſpecialem in perſona, & miniſtro Sacro munditiam requirit, ob alias cauſas.

Ligamen. Num. 16.

Num. can. 22. nu. 53. QVid ſignificat ligamen? Reſ. idem quod vinculum.

Quod ligamen dirimit? Reſ. alterius coniungij, *id eſt* ſi aliquis ligatus in Matrimonio cum vna, contrahat cum alia, primum tenet, ſecundum nihil valet, quia matrimonium tantùmmodò inter duos eſt.

Si mulier eſt quæ audiuit de viro poſt multos annos abſente, quòd mortuus ſit, & contrahit cum alio, tenet-ne Matrimonium? Reſp. ſi maritus verè erat mortuus, & mulier ita credebat; valeat Matrimonium: ſed ſi viuebat, cùm contraxit, Matrimonium nullum eſt, & moriente etiam primo viro non valebat, ſed debet de nouo contrahi ſi nullum adſit impedimentum: ſi enim ſciebant viuere, & contraxerunt & conſummarunt, oritur criminis impedimentum, de quo dictum eſt.

Si mulier credens quòd vir ſuus abſens viueret; cum reuera mortuus eſſet, & contraxit cum alio, tenet-ne Matrimonium? Reſp. Syluest. & Nauar. dicunt, ſi credebat tenere Matrimonium, tenebit; ſed ſi credebat non tenere, non tenebit: quia conſenſus illius erat in Matrimonium quod credebat non eſſe Matrimonium.

Honeſtas Num. 17.

QVid eſt honeſtas? Reſp. eſt quoddam impedimentum, quod oritur ex ſponſalibus: vel ex matrimonio rato, & non conſummato. nau. ar. 2. v.

Quare dicitur Honeſtas? Reſp. quia honeſtum videtur vt dari debeat dictum impedimentum. nu. 97.

In Matrimonio rato, & conſummato contrahiturne affinitas? Reſ. non quia affinitas oritur ex copula carnali, loco autem affinitatis contrahitur impedimentum honeſtatis.

Honeſtas vſque ad quem gradum impedit in matrimonio rato, & non conſummato? Reſp. vſque ad quartum incluſiuè.

Quâ ratione? Reſpondeo ſic, ſi Titius abſens, per procuratorum contrahat, per verba de præſenti, Matrimonium cum Berta, & moriatur antequam accedat ad illam, propter publicam honeſtatem nullus conſanguineus Titij vſque ad quartum gradum poterit ducere Bertam in vxorem.

Honeſtas quæ prouenit ex ſponſalibus vſque ad quem gradum impedit? Reſ. ait Concil. ſi ſponſalia valida non ſint, nihil impediunt, ſi valida fuerint, primum gradum prohibitio non excedit. Seſ. 24. c. 5. de matr. 8.

quomodo eſt hoc? Reſp. ſi Titius per verba de futuro contrahat cum Berta ſponſalia, quæ valida ſunt, ſed poſtea nollet eam ducere, ſed vellet contrahere cum matre, vel ſorore, vel filia illius, non poteſt, quia ſunt conſanguineæ in primo gradu, & ſi contrahat Matrimonium, nullum erit.

quomodo in hac honeſtate cognoſcentur gradus? Reſp. ea ratione, qua de affinitate dicitur.

quomodo diſtinguuntur inter ſe hæc duo impedimenta, ſponſalia, quæ ſunt impedimentum non dirimens; & honeſtas, quæ dirimit, & eſt ex ſponſalibus? Reſpond. ſic Titius contrahendo ſponſalia cum Berta incurrit duo impedimenta, vnum eſt, quòd non poſſit ducere in vxorem aliquam conſanguineam Bertæ, in primo gradu, & hoc dicitur honeſtas, & dirimit. Aliud, quòd non poſſit ducere quamcumque mulierem, quæ ſit in mundo, etiamſi Bertæ conſanguinea non ſit, & hoc dicitur ſponſalia, &

impedit, ſed non dirimit.

Propter quid eſt introductum impedimentum publicæ honeſtatis? Reſ. quia iuſtum, & honeſtum videtur, vt ſi Titius per ſponſalia Bertæ obligauit ſe, & ex tali promiſſione inchoata eſt aliqua propinquitas cum ipſa, & per ipſam cum conſanguineis ſuis, non debeat ducere ſororem, vel conſanguineam Bertæ in primo gradu, quia cùm Berta quotidie cum illa viuere deberet, neceſſe foret illi continuò injuriam,& ignominiam ſuam videre, & riualem habere ante oculos quod eſſet cauſa vel illiciti amoris cum ſponſo ſuo, cum ſua iniuria copulata; hoc autem contra bonum eſt Matrimonij.

Si ſis affinis, de affinitate, & de gradibus illius. Num. 18.

Sil.ma. tr. 8. Nu. 15. QVid debet conſiderari circa impedimentum affinitatis? Reſ. iſta: Primò, quid ſit copula carnalis licita,& illicita: Secundò,quid ſit affinitas: Tertiò,inter quos contrahatur affinitas: Quartò,quomodo inueniantur gradus affinitatis. Quintò, de primo, & ſecundo genere affinitatis: Sextò,quale ſit hoc impedimentum: Septimò,cur hoc impedimentum ſit introductum.

ibidem

ibid.

Quid eſt copula carnalis, de qua modò hîc ſermo habetur? Reſ. eſt quædam viri, & mulieris commixtio, ex qua prolis generatio ſequi poteſt.

Cap.ſuper hic de conſen. & aſ-

Quotuplex eſt hæc copula? Reſp. duplex, vna licita *id eſt* matrimonialis, alia illicita, *id eſt* fornicaria.

Quid eſt affinitas? Reſ. eſt proximitas perſonarum ex carnali copula prouenicns.

Inter quas perſonas contrahitur affinitas per copulam carnalem? Reſ. Canones ita ſtatuunt, copula hæc ſemper eſt inter virum: & mulierem. Omnes igitur, conſanguinei viri, fiunt affnes mulieris,& omnes conſanguinei mulieris fiunt affines viri: inter conſanguineos autem viri,& mulieris nulla eſt affinitas. Sit exemplum. Titius habet copulam carnalem cum Berta,ſoror Titij fit affinis Bertæ, frater Bertæ fit affinis Titij, ſed inter ſororem Titij, & fratrem Bertæ nulla eſt affinitas: & ideo frater Bertæ poterit ducere in vxorem ſororem Titij.

Quomodo inueniuntur gradus affinitatis? Reſ. per gradus Conſanguinitatis, ſic, quando conſanguinei vnius, fiunt affines alterius: in eodem gradu, qui ſunt conſanguinei vnius, fiunt affines alterius: veluti frater Titij eſt conſanguineus Titij in primo gradu, fiet igitur affinis Bertæ iam dictæ in primo gradu: ita erit de ſorore Bertæ reſpectu Titii: per diſtinctionem ergo graduum conſanguinitatis oritur etiam diſtinctio graduum affinitatis. Ibid.

De duplici genere affinitatis.

Num. 19.

Differunt-ne in affinitate gradus & genus? Reſp. differunt. Sil. Ibidem

quâ ratione? Reſ. genus eſt quaſi ſcala, gradus ſunt quaſi partes ſcalæ; ſicut ergo ſi duæ eſſent ſcalæ inter ſe diſtinctæ, vnaquæque ſuos gradus, & partes haberet, ita in vnoquoque genere affinitatis, proprii, & diſtincti gradus reperiuntur. Ibid.

Quot ſunt genera affinitatis? Reſp. duo, primum, & ſecundum. Ibid.

quomodo conueniunt, & differunt inter ſe? Reſp. conueniunt in hoc, quòd vtrumque genus oritur ex copula carnali, differunt in hoc, quòd primum genus ſemper oritur ex copula habita cum conſanguineo, ſecundum verò ſemper oritur ex copula habita cum affine; veluti tu habes conſanguineos, vt fratres, & ſorores, *&c.* habes etiam affines, veluti vxorem fratris tui, vel maritum ſororis tuæ: Si quis ergo habet copulam, vel licitam, vel illicitam, cum conſanguinea tua, ille tibi omnino fit affinis in primo genere: ſi quis verò habet copulam; cum affine tua, veluti cum vxore fratris tui, ille tibi fiet affinis in ſecũdo genere: idem eſſet ſi tu haberes copulam cum aliqua muliere: iſta enim eſſet affinis in primo genere conſanguineis tuis, eſſet verò affinis in ſecundo, affinibus tuis, & hæc eſt propria differentia inter primum, & ſecundum genus affinitatis. Ibid.

De regulis ad cognoſcendum primum, & ſecundum genus affinitatis. Num. 20.

Poſſunt-ne dari regulæ ad cognoſcenda genera affinitatis? Reſ. poſſunt.

Quæ ſunt? Reſpondemus ad has regulas diſtinguendas

oportet antea ſcire, quòd triplex eſt propinquitas: Prima dicitur conſanguinitas,& hæc maior omnibus eſt: Secunda dicitur affinitas primi generis: Tertia dicitur affinitas ſecundi generis: Secundò ſcire oportet quòd conſanguinitas, eſt propinquitas, quæ oritur ex natura *id eſt* ex naturali ſanguinis communione: vt dictum eſt. Affinitas vero eſt propinquitas, quæ oritur ex copula carnali, ea ratione, qua, vir ſeu maritus ex tali vnione copulæ communicat mulieri, ſeu vxori ſuam propinquitatem, & vxor idem facit marito; Tertiò ſcire oportet quòd maritus communicat quidem ſuam propinquitatem vxori, & vxor marito: ſed hoc faciunt diminutè, tali ratione, quòd propinquitas primi modi communicatur tantùm in ſecundo; & propinquitas ſecundi modi communicatur tantùm in tertio, & ex hoc duæ regulæ facillimæ ad diſtinguendum primum,& ſecundum genus affinitatis colliguntur. Prima autem Regula eſt hæc, quæ à canone eſt accepta; Omnes conſanguinei mariti fiunt affines vxoris in primo genere, & omnes conſanguinei vxoris, fiunt affines mariti in primo genere. Inter conſanguineos autem mariti, & conſanguineos vxoris nulla eſt affinitas. Vbi apparet, quòd maritus propinquitatem ſuam primi modi, *id eſt* conſanguinitatis, communicat ſoli vxori, & in ſecundo modo, *id eſt* in affinitate, & idem facit vxor marito. Secunda regula eſt hæc? Affines mariti in primo genere fiunt affines vxoris in ſecundo genere, & affines vxoris in primo genere fiunt affines mariti in ſecundo genere, inter affines autem mariti, & vxoris nulla eſt propinquitas: Vbi licet videre maritum communicare vxori & vxorem marito propinquitatem affinitatis ita diminutè, vt affinitas, quæ in communicante eſt in primo genere; in eo, cui communicatur, ſit in ſecundò. Per has autem regulas diſtinctio primi, & ſecundi generis affinitatis innoteſcit, & iſtæ regulæ à canone ſunt deſumptæ.

Ca. ſuper his de conſan. & af.

Ex eodem Can.

Poſſunt-ne proponi exempla ad has regulas explicandas? Reſ. poſſunt proponi tres caſus, per quos omnis applicatio dictarum regularum apparebit.

Primus caſus eſt, Titius & Berta ſunt frater, & ſoror. Titius ducit vxorem Luciam, & moritur: Berta

accipit maritum Petrum, & moritur: quæritur an Petrus & Lucia ſint affines in primo, vel in ſecundò genere, & an poſſint contrahere matrimonium? & Reſpondetur poſſe contrahere matrimonium, quia ſunt affines tantùm in ſecundo genere, & per regulam oſtenditur ſic: Titius eſt frater & conſanguineus Bertæ, fit autem affinis Petri mariti ipſius Bertæ in primo genere: Cum ergo Titius non communicet Luciæ ſuæ vxori propinquitatem affinitatis, quam habet cum Petro marito ſororis in primo genere, ſed communicet in inferiori genere affinitatis, eueniet quòd Lucia fiet affinis Petro in ſecundo genere, qui fit affinis per Titium affinem illius in primo genere. Petrus ergo, & Lucia erunt affines in ſecundo genere, ideo poterunt contrahere Matrimonium.

Secundus caſus eſt. Titius, & Berta ſunt frater, & ſoror: Titius ducit Luciam vxorem, & moritur, Lucia accipit Petrum maritum, & moritur. Quæritur an Petrus, & Berta ſint affines, & in quo genere? Et reſpondetur eſſe affines in ſecundo genere tantùm. Et oſtenditur per regulam dictam. Titius enim frater Bertæ communicat propinquitatem conſanguinitatis, quam habet cum Berta ſorore, Luciæ vxori ſuæ, ita vt Berta fiat affinis Luciæ in primo genere affinitatis, cùm ergo Lucia communicet Petro ſecundo marito hanc propinquitatem ſuæ affinitatis cum Berta, ſed non in primo genere, & tantùm in ſecundo, ſequetur quod Petrus, & Berta erunt affines in ſecundo genere affinitatis, & poterunt contrahere Matrimonium inter ſe.

Tertius caſus eſt. Titius habet vxorem Luciam. Petrus committit fornicationem cum Lucia, & poſtea Lucia moritur: Titius vellet ducere in vxorem Bertam ſororem Petri: quæritur an poſſit? Reſpondetur poſſe, quia Titius & Berta ſunt affines tantùm in ſecundò genere, & oſtenditur: Berta ſoror Petri, eſt affinis Luciæ, cum qua Petrus habuit copulam fornicariam. Cùm ergo Lucia vxor Titij communicet Titio marito ſuo hanc propinquitatem tantùm in ſecundo genere affinitatis, ſequitur quod inter Titium, & ſororem Petri ſit tantùm in ſecundo genere. Titius enim fit affinis Bertæ, quia illa eſt affinis Luciæ.

Sil. matr. n. 15. C. Tri. ſeſſ. 24. c. 4. R. matr. D. T. 3. p. q. 52. art. 6. ſup.

Quomodo in affinitate reperitur impedimentum? Reſp. ſecundum genus affinitatis nullum affert impedimentum, Primum genus affinitatis, quod oritur ex copula fornicaria, impedit vſque ad ſecundum gradum incluſiuè; ſi verò oritur ex copula Matrimoniali, impedit vſque ad quartum incluſiuè.

Quare impedimentum affinitatis introductum eſt? Reſ. primò, quia affinitas valde accedit ad propinquitatem naturalem: dicit enim commixtionem, ſi, non ſanguinis, ſaltem ſeminis. Secundò quia maximè expedit, vt per hanc propinquitatem familia mariti maximè vniatur vxori, & ita familia vxoris, marito. Tertiò, quia iuſtiſſimum eſt, vt copula carnalis prohibeatur, ſpeciali ratione, conſanguineis mariti, cum vxore illius, & è contrà: tum quia continuò habitant inter ſe, & ſine hac prohibitione maximum eſſet periculum, ne fides coniugalis offenderetur, tum quia conſanguinei mariti debent eſſe cuſtodes pudicitiæ vxoris illius: Demum ob multas alias rationes iuſtiſſimum eſt, vt tale detur impedimentum.

N. c. 22. Nu. 59

Si fortè coire nequibis. Num. 21.

QVid eſt hoc impedimentum? Reſ. impotentiæ, quæ perpetua ſit: talis enim impotentia eſt contra bonum prolis, & nimis præiudicialis alteri coniugum.

3 p q. 5. ar. 5. D. T. C. R. num. 3.

De impedimento ætatis. Num. 22.

DEfectus ætatis legitimæ dirimitne Matrimonium? ℞. ita eſt, ætas autem dicitur legitima in maſculo, poſt decimum quartum annum, in fœmina poſt duodecimum.

Quare introductum eſt hoc impedimentum? Reſ. quia ante illam ætatem non ſunt potentes ad prolem habendam Secundò, obligatio Matrimonij eſt maxima, & ideò requirit maturum, & ſanum conſenſum, ætas autem ante dictos annos ordinariè illum non habet.

De impedimento Matrimonij clandeſtini. Num. 23.

C. Tr. ſeſſ. 4. c. 1. R.

HÆc circunſtantia quòd Matrimonium ſit clandeſtinum, dirimit-ne? Reſ. poſt Conc. Trident. dirimit.

Quare introductum eſt hoc impedimentum? Reſp. ait Conc. propter grauia peccata, quæ ex iiſdem coniugiis ortum habent, & præſertim eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum priore vxore, cum qua clam contraxerant

relictâ, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuò adulterio viuunt.

Quid eſt Matrimonium clandeſtinum? Reſ. illud, quod contrahitur ſine præſentia proprii Parochi, vel alterius Sacerdotis de illius, aut ordinarij licentia, & non adſunt ſaltem duo teſtes.

De impedimento inter raptorem, & raptam. Num. 24.

QVid ſtatuit Conc. Trid. de impedimento inter raptorem, & raptam: Reſ. ſic ſtatuit, Decernit ſancta Synodus inter raptorem, & raptam quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere Matrimonium. Quòd ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto, atque libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in vxorem habeat, & nihilominus raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, & fauorem præbentes, ſint ipſo iure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces, & ſi clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, ſiue eam vxorem duxerit, ſiue non duxerit, decenter, arbitrio iudicis, dotare. Seſſ. 24 6. 6. R.

Quare introductum eſt hoc impedimentum? Reſ. quia conſenſus in Matrimonium debet eſſe liber: hic autem adeſt vis, & coactio. Et hæc de Sacramentis dicta ſint.

COMPENDIVM DOCTRINÆ CONCILII ET CATECHISMI.

De Sacramentis.

DOCTRINA Sacramentorum eſt-ne neceſſaria? Rꝛ. eſt, quia ſine bono vſu Sacramentorum non eſt ſalus, nemo autem bene vtitur eo, quod ignorat. Seſſ. 7. c. 4.

Quibus eſt neceſſaria? Reſpon. omnibus fidelibus magis

ſubdiaconis, plus diaconis:amplius Sacerdotibus,Confeſſariis eſt neceſſaria exacta cognitio de Sacramento Pœnitentiæ,& Matrimonij, Parochis, de omnibus, concionatoribus idem aliqua ratione.

Quid in ſingulis Sacramentis debet conſiderari? Reſ. Primò,nomen,ſecundò diffinitio, tertiò, materia, quartò forma,quintò efficiens, ſeu miniſter, ſextò finis,ſeu effectus, ſeptimò adminiſtratio,& bonus vſus.

De Sacramentis in genere.

Cat.R. de ſac. in he. Num.2 Ibidem &c. QVid ſignificat hoc nomen *Sacramentum*? Reſp.apud antiquos ſignificabat iuramentum militare: modò accipitur pro eo quod ſignificat rem ſacram occultam.

Quænam differentia eſt inter myſterium, & Sacramentum?Reſ.myſterium ſignificat rem Sacram occultam:Sacramentum verò eſt ſignum rei Sacræ occultæ:veluti ſi Sacræ reliquiæ reconditæ ſunt in arca,in qua ſit ſcriptum: *Sacra reliquia*:ad ſignificandum quòd ibi adſint; tunc ipſa arca erit veluti Sacramentum?Reliquiæ verò myſterium poterunt vocari,quatenus ſunt res Sacra ſecreta.

Num.4 Quomodo diffinitur Sacramentum? Reſpond.primò ſic, *Sacramentum eſt ſignum rei ſacra*:ſecundò,& clariùs ſic: *Eſt inuiſibilis gratia viſibile ſignum ad noſtram iuſtificationem inſtitutum.*

Nu. 11. Omnia ſigna rei ſacræ, ſunt-ne Sacramenta? Reſp.non, cruces enim, imagines,cæriinoniæ, figuræ veteris Teſtamenti, ſunt ſigna rei ſacræ,ſed non ſunt Sacramenta.

1. 4.& 11. Quare non?Reſ.quia non ſunt inſtituta ad iuſtificationem hominis, Sacramenta autem ad talem iuſtificationem ſunt inſtituta.

De differentia inter Sacramenta veteris, & noua legis.

C.R.n. 15.& 29 C. Tri. ſeſſ. 7. can. 8. QVomodo differunt Sacramenta veteris,& nouæ legis? Reſp.primò;illa ſignificabant tantùm gratiam,iſta illam efficiunt:Illa ſignificabant Chriſtum venturum, iſta iam veniſſe:illa fuere inſtituta à Deo;iſta à Chriſto;in illis conferebatur gratia ex opere operantis: *id eſt* ob actum fidei quem faciebant ſuſcipientes,proteſtando ſe credere in Chriſtum venturum:Iſta conferunt ex opere operato,*id eſt* ex propria virtute tradita ipſi Sacramento operato à Chriſti paſſione.

De Signo.

QVid eſt ſignum? Reſ. eſt illud, quod ſignificat aliquid N. 5
aliud à ſe, vt fumus ſignificat ignem.

Quotuplex eſt ſignum? Reſ. aliud eſt à natura, vt fumus Num. 8
eſt ſignum ignis; aliud ab hominibus, vt voces, picturæ, ve-
xilla; aliud à Deo vt Sacramenta, & figuræ Veteris Teſta-
menti.

Quotuplex eſt ſignum à Deo inſtitutum? ℞. aliud eſt in-
ſtitutum ad ſignificandum tantùm vt figuræ Veteris Teſta- Num. 9
menti; aliud ad ſignificandũ, & efficiendum vt Sacramenta.

Sacramentum, quale ſignum eſt? ℞. eſt commemoratiuum
paſſionis Chriſti præteritæ, à qua virtutem accipit; & de- Nu. 10.
monſtratiuum gratiæ præſentis, quæ ab ipſo confertur, &
eſt prognoſticum, *id eſt* prænuntiatiuum futuræ gloriæ,
quæ per ipſum obtinetur, Atque ideo triplex ſignum eſt.

De cauſis Sacramenti.

QVænam eſt materia Sacramenti? Reſp. eſt res tactu, vel Nu. 15.
viſu perceptibilis? & appellatur ***elementum***, vt in
Baptiſmo ***aqua***.

Quæ eſt forma? Reſp. illa verba, quibus Sacramentum Ibidem
conficitur, veluti. ***Ego te Baptiſo***, &c. & ideo appellatur
Verbum.

Quomodo fit Sacramentum? Reſ. per debitam applica- Ibidem
tionem formæ ad materiam: vnde dicitur, ***Accedit ver-
bum ad Elementum, & fit Sacramentum.***

Quot ſunt partes cuiuſlibet Sacramenti? Reſ. materia, & Ibidem
forma; ex quibus fit vnum Sacramentum.

Quænam eſt cauſa efficiens Sacramentorum? ℞. Chri- Nu. 18.
ſtus, qui inſtituit illa, dedit etiam illis ſua paſſione virtu-
tem iuſtificandi, & gratiam efficiendi: fuit etiam cauſa me-
ritoria in ſua paſſione, vt Deus per Sacramenta, tanquam
per inſtrumenta gratiam efficeret in hominibus.

Miniſtri ſunt-ne cauſa Sacramentorum? Reſpon. ſunt Nu. 24.
cauſa inſtrumentalis: quia in perſona Chriſti Sacramenta
adminiſtrantur: & ideò Chriſtus vtitur illis tanquam ani-
matis inſtrumentis ad producendum effectum Sacramenti.

Quis eſt finis, & effectus Sacramentorum? Reſp. eſt Nu. [illegible]

vita ſpiritualis hominis quæ confertur illi per gratiam iuſtificantem, & per characterem, qui ſunt effectus Sacramentorum.

De gratia, & charactere.

Nu. 27. & 2. ... Rom. 2 QVis eſt effectus Sacramentorum? Reſ. gratia gratum faciens, & in aliquibus, character.

Quid eſt gratia? Reſ. eſt donum Dei, ideo dicitur gratia, quia eſt gratis data.

quotuplex eſt gratia? Reſ. duplex, gratis data, & gratum faciens.

1. q. 11 a. 1. Quid eſt gratia gratis data? Reſ. illa, quæ datur ad vtilitatem aliorum, veluti prophetia, donum linguarum, gratia ſanitatum, & hanc poſſunt habere etiam illi, qui ſunt in peccato mortali, vt Iudas, qui miracula fecit.

Ibidem Quid eſt gratia gratum faciens? Reſ. illa, quæ facit hominem gratum Deo, & datur illi ad vtilitatem ſui ipſius, & cum peccato mortali nunquam haberi poteſt.

Nu. 30. Quid eſt character? Reſp. eſt ſignum quoddam animæ impreſſum, quod deleri nunquam poteſt, eique perpetuò inhæret.

Nu. 13. quotuplex eſt effectus characteris? Reſ. duplex; primus eſt præbere poteſtatem ſuſcipiendi, vel peragendi aliquid Sacrum: ſecundus eſt, vt aliquâ notâ alter ab altero internoſcatur, veluti character Baptiſmi duo facit, primò dat facultatem Baptizato ſuſcipiendi alia Sacramenta: ſecundò diſtinguit ab infidelibus, Baptizatum.

De Sacramento, & re, & vtroque.

Num. 15. QVid eſt Sacramentum tantùm? Reſ. materia, & forma Sacramenti; quia iſta tantùm ſignificat.

Num. 10. Quid eſt res Sacramenti tantùm? Reſp. gratia, quia ipſa in Sacramento ſignificatur tantùm, & non ſignificat.

Num. 30. & 31 Quid eſt res, & Sacramentum? Reſ. eſt veluti character, qui ſignificatur vt effectus, & cùm ſit ſignum, in anima ſignificat: ideo eſt, ſignum, & res ſignificata.

De numero Sacramentorum.

Seſſ. 7. c. 1. QVot ſunt Sacramenta? Reſ. ſeptem Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema-Vnctio: ... & Matrimonium.

Quæ inprimunt characterem: & ſunt irreiterabilia? Reſ. tria: Baptiſmus, Confirmatio, Ordo. Seſſ. 7. c. 9. Ibid.

quæ non inprimunt, & ſunt reiterabilia? Reſ. quatuor, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema-Vnctio & Matrimonium. Nu. 20. & 21.

Quare ſunt ſeptem? Reſ. quia tot ſunt neceſſaria ad vitam ſpiritualem.

quâ ratione? Reſ. ſicut in vitâ corporali ſeptem ſunt neceſſaria. Primò, Natiuitas. Secundò, augmentum. Tertiò, cibus, ſeu alimentum. quartò medicina pro infirmitate. Quintò, reſtauratiuum vitium amiſſarum, vel infirmitate. Vel ſenectute. Sextò, Iudices, & magiſtratus publici. Septimò, prolis propagatio. Ita eſt in vita ſpirituali. Ibid.

quomodo Sacramenta in vita ſpirituali hoc præſtant? Reſ. Baptiſmo habetur natiuitas ſpiritualis; per Confirmationem augmentum. Ab Euchariſtia cibus, & alimentum. A Pœnitentiæ medicina contra peccatum, quod eſt animæ infirmitas. In Extrema-Vnctione reſtaurantur vires amiſſæ in infirmitate, & tolluntur reliquiæ peccati. In Ordine conſtituuntur Miniſtri & Magiſtratus ſpiritales. Per Matrimonium fidelis populus conſeruatur, & multiplicatur. Ibid.

De neceſſariis in quolibet Sacramento: de neceſſitate. Sacramenti, & præcepti.

Qvænam ſunt neceſſaria in vnoquoque Sacramento? Reſ. Quædam ſunt neceſſaria de neceſſitate Sacramenti, & talia ſunt ea, quæ ſi abſint, Sacramentum nihil valet: quædam ſunt tantùm de neceſſitate præcepti, & talia ſunt, quæ ſi abſint valet quidem Sacramentum, ſed omittens illa ſcienter,& ſine cauſa facit peccatum mortale. Nu. 15. & 18.

quæ ſunt de neceſſitate Sacramenti? Reſ. tria, materia, forma, & intentio Miniſtri, *id eſt*, quatuor cauſæ Sacramenti, nempe materia, forma, miniſter & finis. Illud enim tertium (intentio Miniſtri) ſignificat tum cauſam efficientem, *id eſt*, miniſtrum, tum finalem, ad quam intentio miniſtri refertur: intentio enim reſpicit finem. Nu. 15. Seſſ. 7. c. 11.

quænam intentio requiritur in Miniſtro? Reſp. ſaltem faciendi. quod facit Eccleſia. Seſſ. 7. c. 15.

quod fuit in vtero Virginis, & modo eſt-ne in cœlis? Reſ. verè,& realiter,& omnino eidem eſt:

Seſſ. 1. c. 33. Eſt ne in Euchariſtia eodem modo,quo in cœlo:Reſ.quoad modum eſt aliqua diuerſitas: Corpus enim Chriſti triplicem modum habet exiſtendi; vnus eſt naturalis: & ſic fuit viſibile,palpabile,mortale; paſſibile. Alter eſt glorioſus & ſic eſt agile,ſubtile,impaſſibile, lucidum, & regnat vbique. Tertius eſt Sacramentalis;& hic eſt, vt ſit inuiſibile, velatum, & coopertum ſpeciebus Sacramentalibus: vnde idem omnino eſt Corpus Chriſti:ſed modus exiſtendi diuerſus eſt.

Poteſt-ne declarari exemplo:Reſ.poteſt,perſona alicuius regis,eadem omnino manens poteſt triplicem modum exiſtendi ſubire;vnum perſonæ propriæ priuatæ:alium perſonæ regiæ,& in habitu,& decore regio: tertium velati alterius perſonæ ſeruilis:ſic Chriſtus in hoc mundo ſe habuit iuxta modum exiſtendi naturalem: in cœlo, modò exiſtit iuxta modum exiſtendi glorioſum:in Euchariſtia ſub ſpeciebus panis, & vini latet. Et tamen vbique omnino, verè idem eſt Chriſtus.

De Miſſa Sacrificio.

Seſ. 22. c. 1. & 2. NOmen Miſſæ vnde deſumitur?Reſ.à verbo *Mitto*,tum quia Hoſtia,quæ in illa offertur,*id eſt* Chriſtus, à Patre fuit ad nos Miſſus:tum quia Sacerdos Sacrificium Altaris per Angelum mittit ad Deum.

Ibidem Quæ eſt illius diffinitio?Reſ.hæc:*Miſſa eſt Sacrificium incruentum Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini cũ repræſentatione Sacrificij cruenti in paſſione Chriſti oblati*:Vel hæc:*Miſſa eſt illud idẽ Sacrificiũ quod Chriſtus obtulit in Cruce,ſola offerẽdi ratione diuerſũ*,& vtraq; diffinitio idẽ dicit,& à Côc.T.deſcripta eſt,

Ibidem Quomodo differunt Sacrificium Miſſæ,& Paſſionis Chr. Reſp.in hoc quòd Sacrificium Miſſæ eſt incruentum,*id eſt* ſine ſanguinis effuſione; illud verò fuit cruentum,& cum ſanguinis effuſione.

Ibidem Quæ eſt materia Sacrificij Miſſæ? Reſp. idem omnino Chriſtus, qui in Cruce fuit oblatus.

Quæ forma? Reſp.hæc forma tria dicit primò quòd in ipſo verè, & realiter Chriſtus offertur Deo Patri per modum Sacrificij, ſicut in Cruce fuit oblatus; ſecundò, quòd

tio,& Natiuitas ſpiritualis.

Quis vſus? Reſ. accedere cum fide, & ſine fictione *id eſt* Nu. 38.
cum intentione ſuſcipiendi Baptiſmum, & cum Pœnitentia præteritorum peccatorum, non tamen quæ Sacramentalis ſit.

Qui ritus in adminiſtratione ſeruandi? Reſ. illi, qui ab Ec- Nu. 60.
cleſia præſcripti ſunt.

De Confirmatione.

QVid ſignificat hoc nomen *Confirmatio*? Reſ. ſignificat
Deum confirmare, augere gratiam, & vitam ſpiritua- Num. 1.
lem, quam in Baptiſmo dedit.

Quomodo diffinitur? Reſ. ſic: *Confirmatio, eſt Sacramen-* Num. 7.
tum, quo homo Confirmatus, & augetur in vita ſpirituali iam in Baptiſmo ſuſcepta.

Quæ nam eſt Materia? Reſp. Chriſma ex oleo, & balſamo confectum & ab Epiſcopo conſecratum.

Quæ forma? Reſ. Iſta, *Signo te ſigno Crucis, & confirmo* num. [illegible]
te Chriſmate ſalutis, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Quis Miniſter? Reſ. ſolus Epiſcopus.

Quis effectus? Reſ. perficere gratiam Baptiſmi, & robu- num. [illegible]
ſtos facere ad pugnandum contra diabolum. & 19.

Quis ſuſcipiens? Reſ. Baptizatus, & in ætate ſaltem ſeptem nu. 17.
annorum conſtitutus: & ſine peccato mortali. & 13.

De Euchariſtia, vt eſt Sacramentum.

QVid ſignificat *Euchariſtia*? Reſ. idem quod bona gra- num. 3.
tiarum actio.

Quot modis conſideratur *Euchariſtia*? Reſp. primò, vt
Sacramentum: Secundò, vt Sacrificium: tertiò, vt eſt num. 4.
communio.

Quibus in Euchariſtia conuenit hoc nomen *Sacramen-* num. 8
tum? Reſ. tribus, nempè rei contentæ in Euchariſtia, *id eſt* Corpori Chriſti: ſecundò, communioni: tertiò, ſpeciebus panis, & vini.

Quid propriè dicatur Sacramentum Euchariſtiæ? Reſp. Ibid.
ſpecies ſeu accidentia illa viſibilia panis, & vini poſt conſecrationem; quia ſunt ſignum rei Sacræ, *id eſt* Corporis & Sanguinis Chriſti.

Euchariſtia eſt ne vnum Sacramentum? Reſ. eſt vnum; ſed nu. [illegible]
habet duplicem materiam & formam.

ibidem Quomodo eſt hoc? Reſ. ratione finis; ſicut enim panis, & vinum duæ res ſunt, & tamen vnicam faciunt refectionem, & alimentum: ita corpore, & ſanguine Chriſti dici debet quòd faciunt vnam refectionem ſpiritualem.

Num. 1. 13 14 15. Quæ nam eſt materia? Reſp. panis triticeus, & vinum de vuis eſt de neceſſitate Sacramenti, quod verò fit abſque fermento, & quòd vino aqua appoſita ſit eſt de neceſſitate præcepti.

Num. 12. &c. Quæ eſt forma? Reſ. forma conſecrationis panis, eſt hæc (*Hoc eſt enim corpus meum.*) Tota de neceſſitate Sacramenti, exceptâ particulâ *enim*, quæ eſt de neceſſitate præcepti. Forma conſecrationis vini eſt hæc. (*hic eſt enim Calix ſanguinis mei noui, & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.*) Omnia de neceſſitate Sacramenti exceptâ particulâ *enim*, quæ eſt de neceſſitate præcepti.

Num. 6. Quis eſt Miniſter? Sacerdos legitimè ordinatus.

Num. 10. Quis finis, & effectus? Rer. gratia abundans, & refectio ſpiritualis.

De conſecratione, & Tranſſubſtantiatione.

EVchariſtia quomodo efficitur? Reſ. conſecratione, quæ efficitur à forma.

Num. 19. Num. 40. Quid eſt conſecratio? Reſ. generaliter ſumpta *eſt actio, qua non ſacrum efficitur ſacrum*

Seſſ. 13. c. 4. nu. 41. ſeſſ. 13. c. 4. n. 37. & c Conſecratio propriè in Euchariſtia accepta quid eſt? Reſ. eſt conuerſio vera & realis totius ſubſtantiæ panis & vini in totam ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti.

Quomodo appellatur iſta conuerſio? Reſ. tranſubſtantiatio; quia eſt mutatio, & conuerſio totius ſubſtantiæ in totam ſubſtantiam.

ibidem Quare tota ſubſtantia panis, conuertitur? Reſp. quia nihil omnino manet de ſuſtantia panis, quod non conuertatur.

Quare fit conuerſio in totam ſubſtantiam corporis Chriſti? Reſ. quia quidquid eſt de ſubſtantia corporis Chriſti poſt conſecrationem, verè & realiter reperitur.

Quomodo iſta conuerſio eſt conſecratio? Reſ. quia panis qui non erat res Sacra, fit corpus Chriſti quod eſt ſummè Sacrum; ideo ex non Sacro efficitur Sacrum.

De ſpeciebus Sacramentalibus, & contento ſub ipſis.

IN pane, & vino quænam conſiderantur?Reſ.duo, primò Nu.26.
ſubſtantia panis,& vini.ſecundò,accidentia panis,& vini
vt quantitas, color, &c. quæ etiam dicuntur ſpecies &
Symbola.

In conſecratione conuertuntur ne accidentia panis, & Ibidem
vini? Reſp.non,ſed eadem manent vt ſenſui patet;ſubſtantia
verò illorum verè conuerſa eſt.

Quid continetur ſub ſpeciebus, ſeu accidentibus panis Seſſ.13.
& vini ante conſecrationem;Reſ.ſola,& tota ſubſtantia pa- c.1.
nis,& vini,nihil penitus de ſubſtantia corporis,& ſanguinis
Chriſti.

Quid continetur ſub ſpeciebus panis,& vini poſt conſe- Ibidem
crationem?Reſp.tota,& ſola ſubſtantia corporis, & ſangui-
nis Chriſti, & nihil penitus de ſubſtantia panis, & vini.

Accidentia panis, & vini ſunt-ne tanquam in ſubiecto Nu.24.
in corpore,& ſanguine Chriſti? Reſ.nullâ omnino ratione: & 44.
quia corpus & ſanguis Chriſti non poſſunt habere acciden-
tia alterius ſubſtantiæ:ideo talia accidentia omnino abſque
ſubiecto ſunt.

Sub ſpeciebus panis poſt conſecrationem continetur-ne Seſſ.13.
totus Chriſtus,nempè corpus,ſanguis,anima,diuinitas?Reſ. c.3.
continetur:ſed ex vi Sacramenti ſeu verborum continetur
tantum corpus:per realem verò concomitantiam contine-
tur etiam ſanguis,anima,& diuinitas.

Sub ſpeciebus vini poſt conſecrationem continetur-ne Ibidem
corpus,ſanguis,anima,& diuinitas?Reſ. continetur:ſed ſan-
guis ex vi verborum,reliqua per concomitantiam.

Quid,ex vi verborum?Reſ.eſt contineri ex eo quòd ver- Nu.34.
ba ſignicant, & efficiunt: cùm enim forma conſecrationis
panis dicat (: *Hoc eſt corpus meum.*)hic ſignificauit tan-
tùm adeſſe Corpus,quia de ſanguine,& anima nihil dicitur
vndè ex vi verborum efficitur tantùm Corpus:& idem de
conſecratione vini dicendum eſt.

Quid eſt per realem concomitantiam?Reſp.quia corpus Seſſ.13.
Chriſti viuum omninò debet eſſe cum ſanguine, & anima, c.3.
& ampliùs cum diuinitate, quæ corpori Chriſti vnita eſt,
ideo per realem concomitantiam,vbi eſt corpus,ibi ſanguis
anima,& diuinitas eſt.

Corpus Chriſti in Euchariſtia eſt-ne omnino illud item Nu.26.

num 8. Quæ ſunt de neceſſitate præcepti? Reſp. ritus qui ex præcepto Eccleſiæ ſunt adhibendi.

De vſu Sacramentorum.

SAcramenta proſuntne ei, qui non vtitur illis? Reſ. Nihil.

Vſus poteſt-ne eſſe bonus & malus? Reſ. Ita eſt.

Quis eſt malus? Reſp. accedere in peccato mortali, vel cum mala intentione, aut irreuerentia, vel non ſeruando ea quæ ab Eccleſia præcipiuntur.

Quis bonus vſus? Reſp. accedere ſine peccato mortali, cum deuotione, & reuerentia, & iuxta præſcriptum Eccleſiæ.

Qui malè accedit recipit ne Sacramentum? Reſp. eo eſt

num. 3. eſſe quòd recipiat Sacramentum, & illum effectum, qui eſt character; attamen gratiam non obtinebit, & peccatum mortale ſacrilegij committet.

De Sacramento Baptiſmi.

Num. 5. QVid ſignificat Baptiſmus? Reſ. Græce ſignificat oblutionem.

Quomodo diffinitur Baptiſmus? Reſ. ſic: *Baptiſmus eſt Sacramentum regenerationis per aquam in verbo: id eſt* per Baptiſmum homo regeneratur in vitam ſpiritualem mediante aquâ, & verbo, *id eſt*, materiâ & formâ Baptiſmi, in quibus Sacramentum poſitum eſt.

Quotuplex eſt Baptiſmus? Reſ. triplex; primus fluminis, *id eſt*, qui fit per aquam; & hic eſt verus, & proprius; alter flaminis, *id eſt*, per Spiritum Sanctum, quo aliquando baptizantur, qui cupiunt Baptiſmum aquæ, & non poſſunt habere, tertius eſt ſanguinis; *id eſt* Martyrij, veluti ſi quis conuerſus ad Chriſtum ſtatim ob hoc ducatur ad Martyrium ante Baptiſmum, iſte dicitur ſanguine baptizari: & iſti duo ad primum reducuntur.

num. 7. & 61. Quæ eſt materia Baptiſmi? Reſ. aqua naturalis: & non artificialis, & hoc de neceſſitate Sacramenti; extra verò caſum neceſſitatis debet eſſe conſecrata de neceſſitate præcepti.

num. 13 quæ forma? Reſ. Iſta verba: *Ego te baptizo, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.*

ibid. Quis miniſter? Reſ. in caſu neceſſitatis quilibet, vel dignior ſi plures adſint, extra illum proprius parochus.

nu. 12. &c. Quis effectus? Reſ. gratia, & character, *id eſt* regenera-

nunc ſine ſanguinis effuſione offertur: tertiò quòd repræſentat illam ſanguinis effuſionem, quæ in cruce peracta fuit.

Quodnam eſt offerens? Reſ.ait Conc. Tr. Chriſtus per manus Sacerdotis.

Cui offertur?Reſ.ſoli Deo.

Poteſt-ne offerri Sanctis? Reſ. Non, Sed poteſt offerri Deo in honorem, & memoriam Sanctorum. Ibid.

Pro quibus offertur? Reſ.pro viuis & defunctis.

Quotuplex eſt finis huius Sacrificij? Reſ.triplex: primò cultus,ſeu gloria Dei,& Chriſti:Secundò honor, & lætitia Sanctorum: tertiò, vtilitas, & gaudium viuorum, atque mortuorum. Ibid. cap.3.

Quot modis in Miſſa tribuitur cultus, & gloria Deo? Reſ.quatuor modis:primò, exhibendo illi laudem,& ſic dicitur Sacrificium laudis: ſecundò ſatisfaciendo pro peccatis; & ſic dicitur ſatisfactionis: tertiò, gratias agendo pro beneficiis acceptis, & ſic dicitur gratiarum actionis: quartò impetrando noua beneficia, & ſic dicitur impetratorium. Seſſ.22. c.1. Ibid.

Quomodo dat honorem Sanctis? Reſ.offerendo illud in memoriam,& honorem illorum. Seſſ.12. c.3. Ibid.

Quomodo affert vtilitatem viuis, & defunctis?Reſ.dum offertur pro illis tanquam Sacrificium laudis, ſatisfactionis,gratiarum actionis,& impetrationis. c.12.

Hoc Sacrificium eſt-ne publicum,an priuatum? Reſ.publicum,& ſemper publicam affert vtilitatem. C.Rom.n.80.

De Communione.

Evchariſtia eſt-ne Sacramentum etiamſi nullus illam ſuſcipiat?Reſ.eſt veluti cum ſeruatur in pixide. Num.9

Quid eſt communio? Reſ.eſt ſumptio Euchariſtiæ, & vſus illius. Num.4

Quare dicitur communio?Reſ.quia per talem ſumptionem quis communicat de gratia, & vita Chriſti. Ibid.

quis eſt bonus vſus? Reſ. accedere ſine culpa mortali & cum debita deuotione,& reuerentia, & præmiſſa confeſſione, & hoc facere frequenter. N.55.

De Sacramento Pœnitentiæ.

QVid ſignificat hoc nomen *Pœnitens*? Reſ.id eſt pœnam tenens, quem enim pœnitet,ille voluntariè pœnam ſui peccati tenet, & non coactè,vt fit in damnatis.

Num.5. & 15.ei quotuplex eſt pœnitentia?Reſ.duplex,vna interior, quæ dicitur Pœnitentia,vt eſt virtus;alia exterior, & hæc dicitur Sacramentum.

Quomodò diffinitur Pœnitentia interior? Reſ.ſic à Ca-
Num.5. techiſmo,eſt cùm ad Deum nos ex animo conuertimus; & commiſſa à nobis ſcelera deteſtamur,& odio habemus; ſimulque illud nobis certum;& deliberatum eſt,malam,vitæ conſuetudinem, corruptoſque mores emendare: non ſine ſpe veniæ à Dei miſericordia conſequundæ,*id eſt; Pœnitentia,interior eſt conuerſio in Deum, cum deteſtatione peccati commiſſi, & propoſito non committendi, & cum*
Seſſ.14 *ſpe veniæ à Deo.*

c.1. Quomodo diffinitur Pœnitentia,vt eſt Sacramentum?℞. ſic, *Pœnitentia eſt Sacramentum, ſine quo peccatum mortale poſt Baptiſmũ cõmiſſum impoſſibile eſt remitti.*

Quæ eſt materia illius?Reſ.proxima materia ſunt actus
Seſſ.14 pœnitentis,contritio,confeſſio, & ſatisfactio: Remota ſunt
c.3.& 5 peccata:& hæc eſt duplex,vnà neceſſaria, nempe peccatum mortale,quod neceſſarium eſt confiteri: alia ſufficiens, & ſunt venialia, quæ ſi quis confiteatur, ſufficit vt quis poſſit abſolui.

Seſſ.14 can. Quæ eſt forma?Reſ.Iſta *Abſoluo te.*

ibidem Quis finis,& effectus?Reſ remiſſio peccatorum,& recon-
ibidem cap.10. ciliatio cum Deo.

Quis miniſter?Reſ.Sacerdos habens poteſtatem ordinis, quam habent omnes Sacerdotes legitimè ordinati, qui bus dantur claues ſcientiæ & poteſtatis:ſed amplius eſt neceſſe, quod habeat poteſtatem iuriſdictionis ſiue ordinariam, *id eſt* per titulum,cui animarum cura annexa ſit, ſiue delegatam,vel à ſummo Pontifice,vel ab Epiſcopo,vel ab alio hoc præſtare valente.

De partibus Pœnitentiæ.

QVæ ſunt partes integrales ſeu materiales, Pœnitentiæ? tres; Contritio, Confeſſio, Satisfactio. quare dicuntur integrales? Reſ. quia omnes requiruntur, vt pœnitentia integra ſit. Seſſ.14. c.3. ibidem

Quid eſt contritio? Reſ. *eſt dolor, ac deteſtatio à charitate proueniens de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero, & cum ſpe veniæ, ac voto præſtandi reliqua, quæ ad ritè ſuſcipiendum Pœnitentiæ Sacramentum requiruntur.* Ibid.

Quid eſt attritio? Reſ. *eſt dolor, & deteſtatio, proueniens ex conſideratione turpitudinis peccati, vel gehennæ, & pœnarum metu,* qui dolor habetur de peccato commiſſo, cum propoſito non committendi, & cum ſpe veniæ à Deo obtinendæ, & cum voluntate ritè ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ. Ibid.

Quæ eſt differentia inter attritionem, & contritionem? Reſp. per contritionem remittitur peccatum abſque actuali ſuſceptione Pœnitentiæ Sacramenti. Attritio non obtinet remiſſionem niſi realiter Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipiatur: Contritiò etiam eſt dolor perfectus, attritio imperfectus. Ibid.

Quid eſt confeſſio? Reſ. *eſt peccatorum accuſatio,* (quæ ad Sacramenti genus pertinet) *eò ſuſcepta, vt virtute clauium veniam impetremus.* C. R. n.39.

Quid eſt ſatisfactio? Reſ. *eſt compenſatio facta Deo pro offenſis in illum perpetratis.* Nu. 63. & 64.

Cur iſta tria ad pœnitentiam requiruntur? Reſ. quia iuſtum eſt, vt totus homo pro peccatis Deo ſatisfaciat, qui totus etiam in eius offenſam prorupit, ideo contritione ſatisfaciat corde. Confeſſione, linguâ. Satisfactione verò opere exteriori. Nu. 22. 23.

De Extrema-Vnctione.

QVid ſignificat Extrema-Vnctio? Reſp. ſignificat vltimam vnctionem, quæ homini in periculo vitæ conſtituto datur ex Chriſti ordinatione. Num.2.

Seſſ. 4. c. 3. extr. vnct. Quomodo definitur? Reſ. ſic: eſt Sacramentum exeuntium, *id eſt* quod datur morituris, vt ex hac vita ad aliam mundi, ſine vllo inquinamento accedant.

Num. 5 Quæ eſt materia? Reſpon. oleum ab Epiſcopo conſecratum.

Ibid. Quæ forma? Reſ. Hæc *per illam ſanctam Vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid oculorum, ſiue narium, ſiue tactus vitio deliquiſti.*

Num. 9 Quibus datur; Reſ. In periculo vitæ conſtitutis.

Num. 10. Quæ partes vnguntur; Reſp. Illæ inquibus ſenſus magis viget à quo peccata procedunt, vt ſunt oculi, aures, nares, os, manus, renes, & pedes.

Nu. 13. Quis Miniſter? Reſp. Proprius Parochus.

Nu. 14. 15 & 16 Quis finis ?Reſp. Conferre ægroto ſanitatem animæ, & etiam corporis, ſi ita animæ expediat: conferre etiam homini omnia auxilia, quæ morituro ſunt opportuna.

Nu. 12. Quis bonus vſus?Reſ. Suſcipere ſine culpa mortali, cum fide, ac pietate.

De Sacramento Ordinis.

Ibid. QVid ſignificat hoc nomen Ordo? Reſp. diſpoſitionem ſuperiorum, & inferiorum rerum, quæ inter ſe ita aptæ ſunt, vt vna ad alteram referatur, *id eſt* Ordo ſignificat, & diſponit, quæ perſonæ in Eccleſia Dei ſint ſuperiores, & quæ inferiores.

ſ. q. 34. art. 2. ſup. Quomodo definitur? Reſp. ſic: *Eſt ſignaculum Eccleſiæ per quod ſpiritualis poteſtas traditur Ordinato.*

ibid. art. 3. Quæ materia; Reſp. Illud quod ab Epiſcopo porrigitur Ordinato, vt tangatur ab illo.

ibid. art. 4. Quæ forma? Reſ. Verba ab Epiſcopo prolata, cum materiam tangendam tradit.

Nu. 29. Quis Miniſter? Reſp. Epiſcopus.

Num. 8 Quis finis? Reſp. conſtituere Miniſtros in Eccleſia, qui ſacras functiones rectè adimpleant.

Nu. 34. Quis vero effectus? ℞. duplex vnus eſt character, quo traditur poteſtas ſacras functiones peragendi: alter gratia, qua Miniſter fit dignus, & idoneus ad vtendum illa poteſtate, & ad ſacras functiones paragendas. Reliqua de Ordine, veluti de numero, diſtinctione, vſu, functionibus, &

alijs, expedit videre vbi agitur de Sacramento Ordinis: de gratia verò, & charactere dictum eſt initio huius compendij.

De matrimonio.

NOmen Matrimonij à quo deſumptum eſt; Reſ. A matre, quia fœmina nubit, vt fiat mater. Nu 2. Num.3

Quomodo diffinitur? Reſp. ſic, ***Matrimonium eſt viri, & mulieris materialis coniunctio inter legitimas perſonas,indiuiduam vitæ conſuetudinē retinens.*** Nu. 9.

Quot modis conſideratur *Matrimonium*? Reſ. dupliciter, nempè vt eſt officium naturæ, & ſic fuit ante Chriſtum & modò eſt apud infideles: alio modo vt eſt Sacramentum: & ſic modò datur inter fideles. Nu. 15.

Quomodo diffinitur hoc Sacramentum? Reſ. ſic ***Eſt maritalis, & Sacramentalis coniunctio inter legitimas perſonas indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens.***

Quæ eſt materia? Reſp. legitimæ perſonæ, *id eſt*, vir,& mulier quos Eccleſia non inhabilitat ad illud cōtrahendū. Nu. 9.

Quæ forma? Reſ. Sacramentalis, & maritalis coniunctio, vel obligatio, ſeu vinculum, & nexus. Ibid.

Quis finis? Reſp. primò, ſanctificatio mariti,& vxoris: ſecundò, maritalis, & Charitatiua, & Chriſtiana vnio inter illos, 3. legitima filiorum procreatio, 4. eiuſdem prolis virtuoſa, & pia educatio, 5. mutuus amor, & mutua officia inter coniuges, 6. vitatio fornicationis. Catech. per totum.

Quis effectus? Reſ. gratia,cuius virtute omnia dicta obtinentur.

Quid efficitur? Reſp. conſenſus coniugum expreſſus per verba de præſenti, & conſequenter ipſi coniuges ſuô conſenſu coniungunt, & obligant ſe. ſeſ.24. Nu. 4.

Præſentia Parochi eſt-ne neceſſaria? Reſp. poſt Conc. Tr. neceſſe eſt quòd Parochus ſit præſens;& duo teſtes, & alioquin Matrimonium erit Clandeſtinum,& nullum. ſeſſ.24. c.

quis bonus vſus Matrimonij? Reſ. de hoc, & de alijs dicitur in tractatu de ipſo, vbi poterunt iſta videri.

Si quid lectori in his obſcurum,vel nimis breue videtur, videat in lectionibus vbi tractatur de illa materia, & ibi magis diſtinctum reperiet.

DOCTRINA CAT. ROMANI IN SYNBOLVM Apoſtolorum.

DE EDITIONE, ET inſcriptione Catechiſmi.

QVID ſignificat hoc nomen *Catechiſmus?* Reſp. Inſtructionem.

Cur dicitur *Romanus?* Reſp. Quia Romæ Editus eſt.

A quibus fuit compoſitus? Reſ. A Patribus, quibus à Sacro Concilio Tridentino mandatum erat.

Cur dicitur Editus ex Decreto Sacro-ſancti C. Trid? Reſ. quia dictum Conc. non ſolùm decreuit, vt fieret, ſed Patres etiam delegit, qui facerent.

Quare dicitur Editus Iuſſu Pij V. Pontificis Maximi Reſ. quia iuſſit, vt ederetur.

Confert-ne hoc illi magnam authoritatem? Reſp. Maximam; Authoritas enim Conc. Generalis, & Sum. Pontificis in Eccleſia, maxima eſt.

Quid continetur in Catechiſmo? Reſ. Summa Euangelicæ doctrinæ.

Cur dirigitur ad Parochos? Reſ. quia ipſi potiſſimùm

Digitized by Google

hanc doctrinam docere debent.

Quare inſcribitur inſtructio? Reſ. quia inſtruit Parochos quomodo hanc doctrinam docere debeant.

Omnes Confeſſores, Concionatores, Lectores, Sacerdotes & Clerici huic ne doctrinæ ſtudere debent? Reſ. omnino id facere conueniens eſt.

Expeditne, vt faciliori ratione doctrina Cat. proponatur? Reſ. Expedit, ne difficultate quis poſſit excuſari, quo minus illi ſtudendum non ſit.

De Præfatione in Catechiſmum.

IN quot partes diuiditur Catech. Reſp. In duas, nempè in præfationem, & Tractationem. Præfatio eſt breuis. Tractatio autem totum comprehendit opus.

Cur facta eſt Præfatio? Reſp. vt lector reddatur docilis, & cupidus doctrinæ hîc explicatæ.

De quanam agitur in Præfatione? Reſp. primò, de doctrina reuelata; ſecundò, de doctore illius.

De doctrina diuinitus reuelata.

Num. 1.

QVid docet Cat. de doctrina reuelata? Reſpond. Quatuor.

Primò, quid ſit.

Secundò, eius neceſſitatem.

Tertiò, in quo contineatur.

Quartò, illius diuiſionem.

Quid ſit reuelatio, & doctrina reuelata.

Num. 2.

QVid eſt doctrina? Reſ. eſt ſapientia à doctore, vel docente proueniens. Ex præfat. Num. 1.

Quid eſt doctrina reuelat? Reſ. eſt doctrina per reuelationem data. Ibid.

Quid eſt reuelatio? Reſ. *Eſt occulta, & ſupernaturalis veritatis manifeſtatio.* Velare enim eſt quaſi velo occultare: Reuelare eſt quaſi velum, quo res occultabatur, leuare; propterea, cùm veritates ſupernaturales nobis occultæ, atque velatæ ſint, illarum manifeſtatio dicitur reuelatio.

A quonam fit reuelatio? Reſ. A Deo veritates ſupernaturales docente atque manifeſtante. præfat.

Propter quid Deus reuelat? Reſp. vt homini manifeſtet- Ibid.

quæ pro illius ſalute neceſſaria ſunt.

Præf. n. 1. Quid continet doctrina reuelata? Reſ. Myſteria, quibus homo æternam ſalutem conſequi poteſt.

Quænam ſunt iſta Myſteria? Reſ. Myſterium Incarnationis Chriſti, & Paſſionis illius. In his enim fundamentum & medium noſtræ ſalutis poſitum eſt.

De neceſſitate doctrinæ reuelatæ. Num. 22.

Num. 1. MEns, ſeu intellectus hominis poteſt-ne inueſtigare ſeipſum, & naturali virtute, multa, quæ ad rerum diuinarum pertinent cognitionem? Reſ. poteſt, ſed magno labore, & diligentiâ.

Ibid. Poteſt-ne intellectus hominis naturali lumine Illuſtratus obtinere cognitionem illorum, quibus æterna ſalus comparatur? Reſ. ait Cat. maximam dictorum partem naturæ lumine cognoſcere, aut cernere nunquam potuit, & illud verbum, *Maximam*, eſt notandum.

Ibidem Nomine per Creaturas inuiſibilia Dei, vt ait Apoſtolus, cognoſci poſſunt? Reſ. aliqua ait Cat. per creaturas de Deo cognoſcuntur, ſed per illas cognoſcere Myſterium noſtræ Redemptionis impoſſibile eſt.

Ibidem Myſterium noſtræ Redemptionis, ſemper-ne fuit abſconditum? Reſp. quòd attinet ad lumen naturale, vt ait Apoſtolus, ſemper à ſæculis, & generationibus abſconditum fuit.

Conc. ſeſ. 1. can. 16. Cur ita abſconditum eſt? Reſ. quia adeo humanam intelligentiam ſuperat, vt nullo ſtudio homo per ſeipſum ad illius cognitionem venire poſſit.

Num. 2. Homo ſine dicti Myſterij cognitione ſaluari poteſt? Reſ. Non, quia fides in Chriſtum omnino ad ſalutem neceſſaria eſt.

Num. 3. Cum fide, & cognitione, dicti Myſterij homo poteſt-ne ſaluari? Reſ. poteſt. quia propter æternam ſalutem homo inprimis conditus, atque ad imaginem, & ſimilitudinem Dei creatus, mediante dicto Myſterio ſaluari poteſt.

Ibid. Solus Deus poterat-ne hoc Myſterium manifeſtare? Reſ. ſolus, quia ſibi ſoli cognitum erat.

Ibid. Quibus manifeſtauit? Reſ. Sanctis, quibus voluit diuitias gloriæ ſuæ reuelare.

De modo, quo à Deo doctrina reuelata eſt.

Num. 4.

QVomodo Deus reuelauit ea, quæ ab æterno, in illo abſcondita ſunt? Reſ. verbo, & lumine. Nu. 1. ibidem

quomodo eſt hoc? Reſp. duo in reuelatione conſiderantur, vnum eſt verbum Dei, aliud eſt lumen ſupernaturale, quod dicitur lumen fidei, per quod intellectus hominis illuſtratur, & eleuatur, vt ſupernaturales veritates cognoſcere poſſit.

Quâ ratione diuina ſapientia per verbum Dei manifeſtatur? Reſ. Sicut homines ſapientiam ſuam in mente occultatam verbis, & locutione aperiunt, & manifeſtant; Ita Deus verbis à ſe prolatis ſapientiam ſuam reuelat. Num. 1. & 2.

Quomodo cum hominibus loquitur Deus? Reſ. Olim per Prophetas ante Chriſtum, nunc poſt Chriſti aduentum in ipſo, & in Apoſtolis eſt locutus. num. 2.

De verbo Dei. Num. 5.

VBi continetur doctrina à Deo reuelata? Reſp. in verbo Dei, ait Conc. & Cat. Nu. 12. Seſ. 4. n. 3. & 12.

Cur hoc? Reſ. quia ſapientia in Deo abſcondita per ſolum illius verbum manifeſtatur.

quæ ſunt verba Dei? Reſp Illa quæ Deus locutus eſt ſiue in Filio, ſiue in Prophetis, ſiue in Apoſtolis.

De Veteri, & Nouo Teſtamento.

Num. 6.

VBi continentur verba, quæ Deus locutus eſt? Reſp. in Veteri, & Nouo Teſtamento. Seſſ. 4. c. 1.

quid eſt Vetus Teſtamentum? Reſp. Sunt illa verba quæ Deus ante Chriſti aduentum locutus eſt. ibid.

qui libri continentur in Veteri Teſtamento? Reſp. Illi, quos enumerat Concil. Trid. ſeſſ. 4. nempè Geneſis, Exodus, *&c.* ibid.

quinam pertinent ad Nouum Teſtamentum? Reſp. libri ab eodem Concilio numerati, nempè quatuor Euangelia Actus Apoſtolorum, Epiſtolæ Canonicæ, & Apocalypſis.

Sunt-ne æqualis authoritatis Vetus, & Nouum Teſtamentum? Reſp. ait Conc. ſunt. Quia in vtroque idem Deus locutus eſt. ibidem

De Euangelio. Num. 7.

Ibid. QVomodo appellatur verbum Dei prolatum in Nouo Teſtamento? Reſ. Euangelium.

Quid ſignificat Euangelium? Reſ. Bonum nuncium.

ibid. Quomodo diffinitur Euangelium? Reſp. ex Concilio ſic: *Ex tanquam fons omnis, & ſalutaris veritatis, & morum diſciplina, quod Chriſtus proprio ore primùm promulgauit, & deinde per ſuos Apoſtolos omni creatura prædicari iuſſit.*

ibid. In hac diffinitione continentur-ne quatuor cauſæ Euangelij? Reſ. continentur.

ibidem Quænam eſt materia Euangelij? Reſ. Primò, veritates fidei, *id eſt* illa doctrina, quæ illuminat, & dirigit intellectum circa ea, quæ credere, ſcire, & cognoſcere debet, 2. diſciplina morum, *id eſt*, illa doctrina, quæ præceptis; conſilijs, promiſſionibus, minis, & alijs inſtruit; & dirigit, & adiuuat voluntatem ad bonas operationes, & bonos mores.

Quænam eſt forma? Reſp. Eſſe fontem omnis veritatis fidei, & diſciplinæ morum. Item illa promulgatio, & prædicatio, quæ dicta eſt.

ibidem Quæ eſt-nam cauſa efficiens illius? Reſp. Primò Chriſtus, qui ore proprio illud promulgauit: deinde Apoſtoli

Ibid. tanquam miniſtri Chriſti. Iſti enim à Chriſto miſſi, & à Spiritu ſancto afflati Euangelium prædicarunt.

ibidem Quis vero finis? Reſ. Salus hominum? Ideo dicitur fons ſalutaris veritatis, *&c.* Salutare enim eſt illud, quod ſalutem efficere poteſt.

ibid. Omnes veritates ad ſalutem hominum pertinentes continentur ne in Euangelio? Reſpond. Omnes. Conc. enim ait: *Omnis, & ſalutaris veritatis*, &c.

De verbo Dei ſcripto, & non ſcripto, ſeu de Scriptura & traditionibus. Num. 8.

ibidem IN Euangelio reperitur-ne verbum Dei ſcriptum, & non ſcriptum? Reſ. reperitur.

Quid eſt verbum Dei non ſcriptum? Reſ. Eſt illud, quod à Deo ſola voce ſine ſcriptura prolatum eſt.

quid eſt verbum Dei ſcriptum? Reſp. eſt illud quod à Deo per ſcripturam prolatum eſt.

Quomodo appellatur verbum Dei ſcriptum? Reſpond. ſacra Scriptura.

quomodo appellatur verbum Dei non ſcriptum: Reſ. diuina traditio. ibi

Chriſtus promulgauit-ne Euangelium verbo ſcripto, an non ſcripto? Reſ. Non ſcripto. Ibidem

Apoſtoli quonam verbo Euangelium prædicarunt? Reſ. partim ſcripto, partim non ſcripto. Aliqui enim Apoſtoli nihil ſcriptum reliquerunt. Aliqui partim ſcripturâ, partim ſimplici verbo Euangelium docuerunt. ibidem ibidem

Quodnam verbum eſt maioris authoritatis, ſcriptum an non ſcriptum? Reſ. ait Con. ſunt æqualis, quia vtrumque verè eſt verbum Dei. Ibidem

De ſacra Scriptura. Num. 9.

QVid eſt ſacra Scriptura? Reſ. Eſt verbum Dei, quod ſcriptum eſt. Ibid.

Vbi in Euangelio continetur hoc verbum? Reſ. In quatuor Euangeliis, in Actibus Apoſtolorum, in Epiſtolis canonicis, & in Apocalypſi, vt dictum eſt. Ibidem

Decreta Summ. Pontificum, & Conciliorum, nec non libri Doctorum Eccleſiaſt. ſunt-ne ſacra Scripturæ? Reſ. Non, ſed ex illa, & traditionibus ſunt deriuata.

De Traditione diuina. Num. 10.

QVid eſt Traditio diuina? Reſ. eſt verbum Dei non ſcriptum. ibid.

quid docet hæc Traditio? Reſp. ait Conc. idem quod ſacra Scriptura, nempe Veritates Fidei, & Morum diſciplinam. ibid.

Traditiones à quonam ſunt deriuatæ? Reſp. ait Conc. Traditiones ab ipſius Chriſti ore acceptæ ſunt ab Apoſtolis, vel eiſdem à Spiritu ſancto dictatæ fuerunt. ibid.

quomodo in Eccleſia conſeruantur? Reſ. ait Concil. conſeruantur continuâ ſucceſſione, quaſi per manûs traditionem; ſicut enim aqua fluminis à primo fonte fluens continuâ ſucceſſione per alueum currit; ita doctrina à Chriſto, & ab Apoſtolis deriuata omnia tempora quaſi continuo curſu pertranſit. ibid.

In quibus potiſſimùm reperiuntur Traditiones? Reſp.

In multis, ſed præcipuè in his, quæ opere ipſo exercentur veluti in Sacramentis; & ſimilibus. Talia enim meliùs, & faciliùs voce, & opere præſentibus, quam libris, & ſcripturis abſentibus proponuntur.

Quonam modo eſt hoc? Reſp. Apoſtoli, ſeptem miniſtrabant Sacramenta iuxta formam,& modum à Chriſto illis præſcriptum; & dum miniſtrabant alijs, dicebant ſic, & non aliter Chriſtus præcepit illa miniſtrare; ideo curabant, vt vbique ita adminiſtrarentur, ex quo introducta eſt conſuetudo illa ſic, & non aliter adminiſtrandi. Ideo in traditione, talis conſuetudo formata eſt.

In præfat. nu. 12. Ibid. Conc. ſeſſ. 4. cap. 1.

De diuiſione doctrinæ reuelatæ. Num. 11.

DOctrina, quæ in Scripturâ, & Traditionibus continetur, poteſt-ne diuidi, & ad capita quædam reduci? Reſ. Poteſt.

quomodo fit hæc diuiſio? Reſ. Conc. Tr. diuidit illam in duas partes? prima, continet veritates fidei, quæ intellectum dirigunt ad credendum: ſecunda, diſciplinam morum, quæ inſtruit voluntatem ad operandum. Hanc ſecundam Catec. ſubdiuidit in tria capita: primum, continet ea, quæ debent fieri, vt gratia, ſine qua homo non poteſt ſaluari, obtineatur; & in hoc agitur de Sacramentis quæ media ſunt ad hanc gratiam obtinendam: ſecundum, explicat ea, quæ pertinent ad bonum vſum gratiæ obtentæ, ſeu ad conſeruandam, & augendam illam per bona opera, & in hoc agitur de præceptis, & lege Dei: tertium declarat, quænam debeant deſiderari, ſperari, & peti; & de hoc in Oratione Dominicali tractatio eſt: Atque ita ad quatuor tantũ capita omnis doctrina in Euangelio reuelata reduci poteſt. Primum eſt Symbolum Apoſtolorum: ſecundum, Sacramenta: tertium, Lex Dei: quartum, Oratio Dominicalis. Et hæc diuiſio ait Cat. à maioribus accepta eſt.

Poteſt-ne reddi ratio huius diuiſionis? Reſ. Poteſt. Cùm enim iſtæ tres virtutes, Fides, Spes, & Charitas ſufficiant ad ſalutem, & Euangelium doceat ea, quæ ad hanc ſalutem opportuna ſunt, ſequitur, quòd tota illius doctrina ad dictas virtutes reduci poſſit. Cum ergo Symbolũ Apoſtolorum doceat ea, quæ pertinent ad fidem: Oratio Dominicalis, quæ ad ſpem: Reliquum erat, vt de charitate

nu. 12.

doctrina traderetur: Duo autem ad charitatem, quæ idem eſt quod gratia, pertinebant. Primò, quomodo gratia, & charitas obtineatur. Secundò, quomodo obtenta conſeruetur, & augeatur, ſeu de bono vſu illius. Primum reſpicit Sacramenta. Secundum, præcepta, & legem Dei. Ideo allata diuiſio admodum rationabilis eſt.

De Doctore & doctrina reuelata. Num. 12.

IN præfatione Catech. tractat-ne de eo, qui doctrinam reuelatam docere debet? Reſpond. de hoc principaliter tractat. Num. 2. &c.

Cur hoc? Reſ. Quia potiſſimùm ad Parochos, qui hanc doctrinam debent docere, hoc opus Catechiſmi directũ eſt.

Quid tractat de tali Doctore? Reſp. Primò, neceſſitatem: ſecundò, qualitatem: tertiò, Libros: quartò, modum. Ibid.

De neceſſitate Doctoris. Num. 13.

ESt-ne neceſſarium vt ſemper in Eccleſia ſit, qui hanc doceat doctrinam? Reſp. Catech. ait, Semper neceſſaria fuit ad æternam vitam conſequendam doctoris legitimi fidelis opera, ac miniſterium. Num. 2.

Omnis Doctor indifferenter poteſtne munus docendi exercere? Reſp. Catech. ait, non, ſed legitimus eſſe debet. Num. 1.

An cuiuſcunque opera in docendo ſufficit? Reſp. Catech. ait, non, ſed debet eſſe fidelis. Ibid.

Cur talis Doctor eſt neceſſarius? Reſ. quia Apoſtolus ait: *Quomodo audient ſine prædicante.* Ibid.

Deus in aduentum Chriſti ſemper-ne tales Doctores hominibus dedit? Reſp. ait Catech. Ab origine mundi dedit: *Multifariam* enim, *multiſque modis locutus eſt Patribus in Prophetis.*

Chriſtus fuit-ne Doctor huius reuelatæ doctrinæ? Reſ. fuit, & à Deo hominibus datus. Num. 3.

Omnes-ne tenentur illum audire? Reſp. Pater in monte Tabor iuſſit, vt ab omnibus audiretur.

Chriſtus alios inſtituit Doctores? Reſpondeo Inſtituit: Alios enim dedit Apoſtolos, Prophetas, Paſtores, & Doctores. Ibid.

Poſt mortem Apoſtolorum manent-ne in Eccleſia Do- Num. 3.

ctores huius doctrinæ? Reſpondeo, Manent, quia Apoſtolis, & Paſtoribus à Chriſto inſtitutis ſucceſſerunt legitima ſucceſſione alij, qui eorum docendi, & alia præſtandi munus obirent.

De qualitate Doctoris. Num. 14.

Num. 4 & 5. DOctor, qui non eſt legitimus, habet-ne authoritatem docendi verbum Dei? Reſ. Nequaquam.

Num. 4 Quinam eſt legitimus? Reſp. Ille qui legitima ſucceſſione ſuccedit Apoſtolis, & Paſtoribus à Chriſto inſtitutis.

Legitimi Doctores quam habent authoritatem? Reſ. Explicandi fidelibus verbum Dei.

Ibid. In hoc munere gerunt-ne perſonam Chriſti? Reſ. gerunt. Ideo Chriſtus ait: *Qui vos audit, me audit; Qui vos ſpernit, me ſpernit.*

Ibid. Chriſtus modò legitimis Doctoribus aſſiſtit? Reſp. de his potiſſimùm intelligitur illud dictum à Chriſto: *Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſaculi.*

Ibid. Verbum legitimi Doctoris debet-ne accipi, vt verbum

Ibid. Chriſti? Reſ. cum decet, vel explicat doctrinam in verbo Dei contentam, tanquam verè verbum Chriſti accipi debet.

De regula cognoſcendi legitimum, & non legitimum Doctorem. Num. 15.

Num. 4 POteſt-ne dari regula ad diſcernendum, quiſnam ſit, vel non ſit legitimus Doctor? Reſ. Poteſt.

Ibidem Quænam eſt? Reſ. ex duobus cognoſcitur, nempe autho-

Ibidem ritate, & operâ.

Quomodo authoritate? Reſ. Ille, qui non habet authoritatem non eſt legitimus, qui habet authoritatem docendi, legitimus quoad hoc erit.

Ibidem Quinam habent authoritatem? Reſ. Illi, qui legitima ſucceſſione docendi munus obtinuere: tales autem ſunt, qui à Rom. Pontifice, qui eſt legitimus Petri ſucceſſor vel immediatè facultatem obtinuere.

Quomodo ex opera & miniſterio cognoſcitur? Reſ. Ille,

Num. 4. & 5. qui habet authoritatem docendi: ſi fidelem operam præſtet, ſanam & incorruptam doctrinam tradendo, legitimus doctor dicetur; ſi ſecus, non erit talis.

Hæretici concionatores ſuntne illegitimi Miniſtri? Reſ.

Omnino, tum quia authoritatem non habent: tum quia fi- N 1. 23.
delem operam non præſtant,de illis enim intelligitur: *Non* N 1. 21.
mittebam Prophetas,& ipſi currebant.

De fideli opera Doctoris legitimi.
Num. 16.

PRædicatio diuini verbi in Eccleſia debet-ne ſemper ha- Num.5.
beri : ait Cat.nonnunquam debet intermitti.

Qualis eſſe debet ?Reſ.Primò debet continere doctri- Ibidem
nam ſanam, & incorruptibilem.

Secundò,debet eſſe talis,vt fructuoſa in populis ſit.

Tunc hæc prædicatio debetne fieri maiori diligentia, Seſ.5.c.
cum populi ab Hæreticis per falſam doctrinam deprauan- 2. R.
tur?Reſ.Sicut cùm lupus oues rapere conatur, paſtor magis Num.2.
debet curare gregem: ita cùm in populis corrupti mores,
vel corrupta doctrina introducuntur, operâ legitimi Do-
ctoris in vera doctrinâ, & ſana morum diſciplina magis
opus eſt illos conſeruari & contineri.

De libris ſanam doctrinam continentibus.
Num. 17.

AD hanc doctrinam explicandam libri abſque delectu Num.6
ſunt-ne accipiendi?Reſ.nullo modo.

Debet-ne maxima cautio adhiberi in his libris diligen- Ibidem
dis?Reſ.debet,cum præcipuè hæretici quibuſdam libellulis
multis hæreſes diſſeminarint.

Qui libri ſunt maximè adhibendi? Reſp. Conc. Trid. & Num.7. & 8.
Cat.Romanus.

Cur iſti? Reſ.quia fideliter docent & legitimam docendi Ibid.
authoritatem habent.Penes enim Concil. gen.legitima do-
cendi authoritas eſt. Cat.autem tum decreto Conc. Trid.
tum iuſſu ſummi Pontif.editus eſt.

Concil.completè tractatne de doctrina reuelata ? Reſp. Num.7.
Cat.âit. Grauiora tantùm quædam Catholicæ doctrinæ ca-
pita determinare intendit.

Intentio Concilij fuitne vt omnes legitimi Paſtores, & Ibid.
doctores doctrinam ex Cat.haurirent,& iuxta illam popu-
los erudiret?Reſ.ita ait Cat. Nu. 12.

Cat.traditne doctrinam ſufficientem ad vſum legitimi
Doctoris?Reſ.tradit.

Quare C.Trid:decreuit, vt fieret Catech. Reſp. ad hoc Num.8.

vt omnes idem dicerent, ac docerent, *id eſt*, vt in toto fideli populo eadem doctrina haberetur.

Num. 9. Cat. ſubtiliter explicatne omnia Chriſtianæ fidei dogmata, ſeu omnes Scholaſticæ Theologiæ materias, & tractationes? Reſp. Non.

Ibid. Quænam ergo explicanda proponit? Reſp. primò, ea quæ ad fidelium captum accommodata ſunt: ſecundò, illa quæ à Paſtoribus, & legitimis Doctoribus ſunt explicanda, vt ſuo muneri ſatisfaciant: talia enim ſunt, quæ à fidelibus ſciri debent.

De modo docendi Euangelicam doctrinam. Num. 18.

Num. 9. & 10. EXpedit-ne, vt Parochi, ſeu legitimi Doctores, aut Concionatores ſciant modum, quo Euangelicam Doctrinam docere debent? Reſ. Neceſſarium eſt.

Quis eſt iſte modus? Reſ. Parochus debet ſibi proponere tria; primò finem, quem in docendo habere debet; ſecundò medium, quo talem finem conſequi poſſit; tertiò vſum dicti medij, *id eſt*, quâ ratione per medium, propoſitum finem valeat obtinere.

De fine Doctoris legitimi, ſeu Parochi.
Num. 19.

num. 10 QVem finem Parochus ſibi proponere debet? Reſ. docere omnem ſcientiam, quam homo fidelis pro ſua ſalute conſequenda habere debet.

Ibid. Sufficit-ne habere pro fine explicare tantùm partem dictæ ſcientiæ? Reſ. Non, quia vt munus ſuum adimpleat, totam ſcientiam opus eſt explicare.

De ſcientia quæ ab homine Chriſtiano haberi debet.
Num. 20.

Ibid. OMnis ſcientia, quæ ab homine Chriſtiano haberi debet, poteſt-ne reduci ad vnum aliquod caput? Reſp. Poteſt.

Ibid. Quodnam eſt illud? Reſp. ait Cat. ad hoc reducitur. *Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcant te verum Deum, & quem miſiſti, Ieſum Chriſtum.*

Ibid. Quid continent iſta verba? Reſ. Duo; vnum eſt, cognitionem ſeu ſcientiam Dei, & Chriſti eſſe neceſſariam ad vitam æternam conſequendam: ſecundò, eſſe ſufficientem, quia ait per illam vitam æternam obtineri.

Quomodo cognoſcitur Chriſtus? Reſ. Fide, Spe, & Charitate. **ibidem**

quâ ratione cognoſcitur Fide? Reſ. ſi certa fide credatur, quòd Chriſtus ſit Filius Dei, & pro nobis ſit crucifixus, & per mortem crucis propiciatio ſit pro peccatis noſtris.

Qomodo cognoſcitur ſpe? Reſp. Sperando, quòd virtute paſſionis illius poſſimus ſaluari. **ibidem**

quomodo charitate? Reſ. Primò obſeruando mandata ipſius. Secundò, & eſt idem cum primo, ſummo affectu, & amore, Deo, necnon Ieſu Chriſto eius Filio adhærendo? in hac enim Dei dilectione amor quoque proximi continetur.

De intentione Eccleſiaſtici Doctoris. Num. 21. **ibidem**

QVam intentionem debet habere ille, qui fidelem populum docet? Reſ. Sequentem.

Primò ſuo miniſterio excitare fideles ad actum fidei, *id eſt*, ad credendum in Ieſum Chriſtum crucifixum, ita vt ſummo affectu cupians cognoſcere, & ſcire illum. **ibidem**

Secundò excitare ad ſperendum in ipſum quia pro nobis mortuus eſt, vt per ipſum ſalui eſſemus. **ibidem**

Tertiò prouocare eoſdem, ad immenſam erga Deum charitatem, ad obſeruantiam mandatorum Dei, ad proximi dilectionem, ad vitam non in otio, & deſidia, ſed in operibus bonis, atque virtutibus degendam. In his enim Charitas Chriſti poſita eſt. **ibidem**

De modo quod doctrina reuelata tradenda ſit. Nu. 24.

QVodnam eſt modium qno doctrina reuelata proponi debet? Reſ. Euangelium. **Nu. 24**

Cur hoc? Reſp. quia in verbo Dei, quod ore proprio Chriſtus protulit, talis doctrina contenta eſt. **ibidem**

Quomodo Parochi hoc medio vtentur? Reſp. Debent aliquem locum Euangelij, vel Scripturæ accipere explicandum. Sententiam autem talis loci, vel ad Symbolum, vel ad Sacramenta, vel ad præcepta Dei, vel ad orationem Dominicalem reducent, ſic illum iuxta doctrinam explicabunt Catechiſmi. **Nu. 25**

An omnia loca ſacræ Scripturæ ad dicta quatuor reduci poſſunt? Reſp. omnia. **Num. 25**

Poteſt ne dari exemplum? Reſp. poteſt: Euangelium, in quo agitur de iudicio, reducitur ad ſeptimum articulum. *Qui venturus eſt iudicare, &c.* Idem de Paſſione & Reſurrectione, & Incarnatione. Cùm vero ſcriptura loquitur de virtutibus & vitiis, ad præcepta locus ille reduci debet. Cùm loquitur de beneficiis, gratiis, promiſſionibus, ad Orationem Dominicalem. Cùm de iuſtificatione, gratia, & remiſſione peccatorum, ad Sacramenta, atque ita de aliis fieri poteſt.

De modo doctrinæ Euangelicam explicandi. Num. 23.

Nu. 22. QVid expedit circa modum docendi conſiderare? Reſp. Primò captum, ſeu capacitatem audientium: ſecundò, fructum, ſeu illorum vtilitatem.

Nu. 11. Eſt-ne magni momenti huic capacitati ſe accommodare? Reſp, Catech. ait maximi.

Nu. 12. Quomodo cognoſcitur hæc capacitas? Reſ. obſeruando ætatem, ingenium, mores, & conditionem audientium.

Nu. 11. Quænam eſt differentia inter capacitatem vnius, & alterius? Reſp, Primò, aliqui ſunt incipientes, & veluti modò geniti infantes, qui lacte opus habent, & illis prima, & faciliora fidei rudimenta ſunt explicanda: ſecundò, alij ſunt veluti adoleſcentes: ſeu proficientes, qui ſolidiori verbo, & doctrinâ opus habent: tertiò, alij ſunt perfecti, ſeu capaces doctrinæ perfectioris.

ibidem. Parochus debet ne ſe accommodare ſapientibus, & inſipientibus? Reſ. Apoſtolus ait ita fieri debet.

Ibidem. Debet-ne omitti inſtructio paruulorum, vt exercitatis maior doctrina ſubminiſtretur? Reſpond. vtique debet ſatisfieri, ſed maioris eſt neceſſitatis inſtructio paruulorum.

Ibidem. Si Paracho moleſtum ſit humiliora docere, quid facere debet? Reſp. contemplari Chriſtum, qui in medio fratrum factus eſt tanquam nutrix fouens filios ſuos, & eius exemplo ad humiliora docendum ſe exercere.

Nu. 13. Seſ. 21. c. 7. R. Quis modus tenendus, vt doctrina vtilis, ac fructuoſa ſit? Reſp, Primò, debent omitti inutiles, & curioſæ quæſtiones, nec non alia vtilitate carentia: ſecundò, illa ſunt proponenda, quæ ad veram pietatem animos auditorum

valeat excitare: tertiò, tali modo, & affectu illa proferre: vt in intimis cordibus imprimantur. Demùm ita ſe habeat, vt omnes Chriſto lucrifaciat & ſeipſum fidelem miniſtrum præbeat, qui dignus ſit vt ſuper multa in regno Chriſti conſtituatur.

TRACTATIO CATECHISMI, *In Symbolum Apoſtolorum.*

TOta tractatio Catechiſmi in quot partes diuiſa eſt? Reſp. In quatuor. Prima eſt, de Symbolo. Secunda, de Sacramentis. Tertia, de Lege Dei. Quarta, de Oratione Dominicalis. præfat. nu. 11

Cur ita diuiſa eſt? Reſ. Quia ſumma doctrinæ Euangelicæ à maioribus ad hæc capita reducta eſt? Hanc autem Doctrinam more maiorum docere Cat. intendit. ibidem

Quare primo loco poſita eſt doctrina de Symbolo? Reſ. Quia ſicut cognitio intellectûs præcedit operationem voluntatis, ita cognitio veritatum fidei, quæ in Symbolo continetur, debet præcedere diſciplinam morum, quæ in Sacramentorum vſu, in obſeruantia diuinæ legis, & in Oratione Dominicali poſita eſt. ibi. & 12.

Quid in hac parte tractat Cat. Reſp. Primò, ait de fide: ſecundò, de Symbolo: tertiò, ſingulos articulos Symboli declarat, & explicat. Cap.

Cur agit de fide? Reſ. Quia in Symbolo continetur ſumma eorum, quæ per fidem cognoſci, & credi debent, ideo tractatio de Fide, & Symbolo diſſumenda non erat. Nu. 13.

De fide Doctrina Cathechiſmi.

QVid tractat Cathechiſmus de fide? Reſ. Primò, Quotuplex ſit: ſecundò, quid ſit: tertiò, de illius neceſſitate: quartò, de illius certitudine: quintò, de gradibus ipſius: ſextò, de actibus: ſeptimò, de obiecto. Cap. 1. p. 1.

Quod modis accipitur fides. Num. 2.

FIdes quot modis accipitur? Reſ. Duobus, nempe pro actu credendi, & eſt idem, quod credere, ſeu habere fidem alicui: ſecundò, pro virtute, ſeu habitu credendi, & hoc modo hic accipitur à Catechiſmo. Ex. c. n. 2.

Quotuplex eſt fides? Reſpond. duplex, alia humana qua creditur homini, veluti humanæ hiſtoriæ, aut huma- part. c. 1.

nis ſcriptoribus.Alia diuina, qua creditur Deo,& ſacræ Scripturæ.

Quid ſit fides diuina. Num. 3.

Ibidem Quomodo definitur fides,qua credimus Deo?Reſ. Cat. duas affert definitiones.

Ibidem Prima eſt.Fides eſt virtus,per quam aſſentimur iis, quæ ſunt diuinitus reuelata, *id eſt*, fides facit, vt credamus iis, quæ à Deo ſunt reuelata, nempè doctrinæ per ſcripturam aut traditiones reuelatæ.

Ibidem Secunda diffinitio eſt talis: *Fides eſt virtus, per quam id ratum habemus, quod à Deo traditum eſſe, ſanctiſſima matris Eccleſiæ authoritas comprobauit*, id eſt, *Per fidem credimus ea, quæ hæc ſancta mater Eccleſia teſtatur à Deo fuiſſe reuelata*, *& hæc diffinitio eſt eadem*

Ibidem *cum priori.*

In hac diffinitione quænam explicantur?Reſp.tria,primò habitus,ſecundò actus,tertiò obiectum.Habitus eſt ipſamet fides, quæ eſt habitus à Deo infuſus & in ipſo eſt vis, ſeu virtus,qua homo habilitatur, vt Deo credat.Actus eſt credere,ſeu aſſentiri,ſeu ratum habere.Obiectum eſt doctrina reuelata, ſed à Deo tradita Modò tamen Eccleſia teſtetur,

Ibidem quòd à Deo tradita ſit.

Arg.ibi Fides facit ne nos credere doctrinæ reuelatæ,antequam ſciatur; quod ſit reuelata ? Reſ. Non.

Cur hoc Reſpondeo.Quia non tenemur credere iis,quæ dicuntur dicta à Deo niſi ſciamus, quòd ſint dicta ab illo, ſi enim Satanas fingat ſe eſſe Deum,non eſt illi credendum.

Ibidem Quomodo certò ſcimus,quòd Deus aliquid dixerit aut reuelauerit?Reſp.Tunc tantum,cùm ſancta mater Eccleſia ita eſſe affirmat.

De neceſſitate Fidei. Num. 4.

Ibidem Fides eſt ne neceſſaria ad ſalutem ? Reſ.Cat. probat authoritate & ratione,quod neceſſaria ſit.

Ibidem Quânam authoritate?Reſ.Illâ Apoſtoli.*Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.*

Ibidem Quomodo ratione?Reſ. ſic:Finis hominis Eſt beatitudo ſupernaturalis, quæ in viſione diuinæ eſſentiæ poſita eſt; ad hunc finem non poteſt homo peruenire, niſi per media ſupernaturalia, ſine cognitione autem finis, & mediorum homo nihil efficere poteſt, vt dictam beatitudinem con-

ſequatur:quod autem ſupernaturale eſt,ab homine virtute naturali cognoſci non poteſt. Igitur eſt neceſſarium aliquod lumen ſupernaturale à Deo conceſſum, per quod dictorum habeat cognitionem, & hoc præſtat fides, ideo ad ſalutem omnino neceſſaria eſt.

De certitudine fidei. Num. 5.

COgnitio, quæ per fidem obtinetur, eſt ne certa?Reſp. certiſſima. Ibidem

Cur ita certa?Reſp.Quia Deus ipſamet veritas eſt, veritas autem non poteſt mentiri:ideo nulla poteſt eſſe dubitatio in iis, quæ à Deo dicta ſunt.

Fides, quæ habetur hominibus: aut humanæ hiſtoriæ, eſt ne omninò certa? Reſ. *Omnis homo eſt mendax*, ait Propheta, ideo in dictis ab homine, vt homo eſt,plena certitudo eſſe non poteſt. Ibidem

De gradibus Fidei. Num. 6.

FIdes habet-ne plures gradus? Reſ.Habet. Ibidem

Quid eſt habere plures gradus?Reſ. Eſt quòd fides maior ſit in vno quàm in alio. Ibidem

Datur-ne hæc differentia?Reſp.Datur,Chriſtus enim aliquando dixit,modicæ fidei quare dubitaſti.Aliquando,magna es fides tua. Vbi autem reperitur magnum, & paruum, ibi gradus,& differentia ponenda eſt.

Fides poteſt-ne augeri?Reſp. poteſt, Apoſtoli enim dixerunt: *Adauge nobis fidem.* Ibidem

Fides cum operibus, & charitate eſt-ne maior illâ, quæ ſine ipſis exiſtit?Reſ. Eſt. Ibidem

Iſti gradus; fidei dicunt-ne eſſentialem illius differentiam? Reſ.non,ſed dicti omnes gradus eiuſdem generis, & eſſentiæ ſunt, & illis conuenit iam allata diffinitio, differunt tantùm in ratione magis, & minùs. Ibidem

De actibus Fidei, ſeu de fine illius.

Num. 7.

FInis,& effectus Fidei poſſunt-ne accipi pro eodem?Reſ. poſſunt, Fides enim ideo datur,vt per illam actus fidei à fidelibus eliciantur. Ar.ibid

Qui ſunt actus fidei? Reſpon. Alij ſunt interni, alij externi. Ar.n.4

Qui ſunt interni?Reſp.Primus, credere Deum:ſecundus, credere Deo: tertius, credere in Deum. Ar.2,q.2.

art. 1 ib Quid eſt credere Deum? Reſp. Eſt credere Deum eſſe.

Ibidem Quid credere Deo? Reſ. Eſt credere his, quæ à Deo dicta vel reuelata ſunt.

Art. 1. n. 1. Quid eſt credere in Deum? Reſ. eſt ſummo affectu tendere in ipſum tanquam in vltimum finem.

Art. 1. nu. 1. & 4. Qui ſunt actus fidei externi? Reſp. Vnus eſt ore confiteri, quod fit verbis, vel ſcriptis, vel non ſcriptis. Alius eſt opere profiteri, veluti ſuſcipiendo Baptiſmum, vel ſubeundo martyrium, vel faciendo ea, quæ Chriſti fideles facere ſolent.

P æfat Num. 1. & p. 1. c. 1. n. 1 Iſti actus fidei ad quid deſeruiunt? Reſ: Primò, vt homo cognitionem obtineat de vltimo ſuo fine, & diis: ſecundò. vt mediante tali cognitione ad media accedat, & per illa ad vltimum ſuum finem Deum contendat.

De obiecto Fidei. Num. 8.

P. 1. c. 1 num. 1. Qvod eſt obiectum Fidei? Reſp. Doctrina à Deo reuelata.

ibidem Homo tenetur - ne credere Deo aliquid dicenti? Reſ, quis dubitet ita eſſe.

ibidem Statim ac Eccleſia determinauit quòd Deus aliquid dixerit, vel reuelauerit, omnes tenentur-ne illud credere? Reſ. omnino. Alioquin hæretici, vel infideles eſſent.

Fideles tenenturne credere, quòd Deus aliquid reuelauerit, cùm aliqua perſona particularis, excepto Romano Pontifice, qui caput Eccleſiæ eſt, dixerit fuiſſe reuelatum? Reſ. non eſt neceſſitas credendi priuatæ perſonæ.

P. nu. 12. Summa doctrinæ reuelatæ vbi continetur? Reſ. in Symbolo, modò explicatum erit.

De Symbolo Apoſtolorum.

Qvot debent conſiderari de Symbolo? Reſ. tria, primò nomen, & diffinitio: Secundò cauſæ illius: tertiò fundamentum, & diuiſio doctrinæ quæ in illo continetur.

De Nomine Symboli. Num. 1.

c. 1. n. 3. Qvid ſignificat hoc nomen *Symbolum*? Reſpon. dicitur quaſi ſignum, quo fideles ab infidelibus dignoſcuntur? Secundò *Symbolum* ſignificat quaſi portionem

vel partem à multis ſigillatim in vnum collatam, veluti ſi tres portionem ſuam farinæ afferrent, vt communis panis efficeretur. Cùm ergo Apoſtolorum ſinguli vnam ſententiam, quæ articulus vocatur, ad vnum quid conſtituendum in commune contulerint, meritò hæc in vnum collecta doctrina Symbolum appellatur.

Cur dicitur Symbolum Apoſtolorum? Reſp. Quia Apoſtoli Spiritu ſancto afflati illud compoſuerunt.

De diffinitione Symboli. Num: 2.

SYmbolum quomodo diffinitur? Reſpon. ex Catechiſmo ſic. Ibidem nu. 2.

Symbolum eſt vera formula fidei Chriſtianæ confitendæ. Item ſic, *Eſt ſumma, vel compendium doctrinæ à Deo reuelatæ.* Ibidem n. 2.

Item ſic, *Eſt ſumma illius doctrinæ, quam homines Chriſtiani ſcire tenentur.* Ibidem n. 4.

Item ſic, *Eſt veluti nota, ſeu teſſera, aut ſignum, quo veri fideles à falſis dignoſcuntur.* Ibidem nu. 2.

Item ſic, *Eſt Chriſtianæ fidei, & ſpei legitima profeſſio.* Ex eo enim quòd quis Symbolum fideliter recitat profitetur ſe doctrinam tenere Euangelicam ſecundum quod ab Apoſtolis tradita eſt, & ideo cognoſcitur eſſe fidelis. Ibidem nu. 3. Ibidem nu. 3.

De cauſi Symboli. Num. 3.

QVæ eſt efficiens cauſa Symboli? Reſ. Apoſtoli Spiritu ſancto afflati.

Quænam eſt materia Symboli? Reſ. Doctrina à Deo reuelata. Trid. n. 2.

Quænam forma? Reſp. Eſt ille modus quo talis doctrina in Symbolo propoſita eſt, iſte autem modus, continet: primo breuitatem, quia breuiſſimè in Symbolo doctrina proponitur: ſecundò vnitatem, quia doctrinam Euangelicam in vnum fundamentum colligit, & reducit, & præbet modum, vt omnes fideles eandem doctrinam docere, & doceri poſſint: tertiò perfectionem, quia ſummam doctrinæ reuelatæ proponit. quartò diſtinctionem, quia dictam doctrinam in partes, & particulas, vt dicetur, diſtinguit. Ibidem

Quis vero finis Symboli? Reſpon. ex Catech ſequentes colliguntur. Ibi n. 3. 4.

Primus, Vt Doctrina Symboli omnium Apoſtolorum teſtimonio comprobaretur.

Secundus, Vt omnes Apoſtoli eandem doctrinam docerent.

Tertius, Vt omnes fideles per orbem diſperſi in eadem doctrina conuenirent.

Quartus, vt fideles facilius doctrinam Chriſtianam tam breuiter collectam, addiſcerent.

Quintus, vt fideles recitantes Symbolum fidei, & ſpei Chriſtianam profeſſionem facerent.

Sextus, vt per dictum Symbolum fideles ab infidelibus diſtinguerentur.

Septimus, vt Doctores ex principiis in Symbolo contentis plurima, quæ ad fidem Chriſtianam pertinent, deducere poſſent.

Octauus; Vt per hanc fidei regulam, occaſio errandi in fide. ſublata eſſet.

De vnitate, & diuiſione doctrinæ in Symbolo contenta.

Num. 4.

Vbi in p. 1. c. 1 nu. 4. Ibidi IN doctrina reuelata, & in Symbolum contenta eſt ne. vnitas, atque diſtinctio? Reſ. eſt.

Quomodo eſt vnitas? Reſ. quia tota hæc doctrina in vno fundamento, ac ſummâ fundata eſt, nempe in myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis.

Ibidem Quomodo eſt diſtinctio? Reſ. in Symbolo duplex eſt diuiſio. vna in partes principales, alia in particulares, ſe partes ſecundarias,

Quomodo fit hæc doctrinæ vnitas atque diſtinctio? Reſ. tota doctrina reuelata eſt de Deo, & de operibus illius? Cum ergo in Deo tria conſiderentur, primò eſſentia, quæ vnitatis fundamentum eſt: Secundò, perſonæ, quæ tres ſunt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus. Tertiò, operationes perſonarum, quæ ita diſtinguuntur, vt creatio Patri, Redemptio Filio, Sanctificatio Spiritu ſancto tribuatur, efficitur, vt doctrina Symboli in tres partes principales diuiſa ſit, in quarum prima de perſona patris, & opere creationis: in ſecunda de perſona Filii, & opere Redemptionis: in tertia de Spiritu ſancto, & de opere ſanctificationis tractatio eſt.

quomodo enim fit ſubdiuiſio in particulares? Reſp, particulæ

appellantur articuli,& ſit talis ſubdiuiſio : prima pars continet primum articulum : ſecunda ſex ſequentes ; tertia quinque vltimos, & ſic articuli duodecim erunt. Ibid.

Cur iſtæ particulæ articuli appellantur? ℞.Cat.ait.Sicut corporis membra articulis diſtinguuntur ; ita etiam in hac fidei confeſſione quidquid diſtinctè, & ſeparatim ab alio, nobis credendum eſt, rectè & appoſitè articulum dicimus. Ibid.

Explicatio primi Articuli. Num. 1.

DE quanam re tractatur in primo articulo? Reſp. De perſona Patris,& de opere creationis. Par. 1. c.1.n.4

In primo articulo continetur-ne tantùm doctrina reuelata? Reſ.continetur tum ipſa, tum actus fidei,quem fideles dictam doctrinam confitendo efficere debent. Art. 1. n.2.

Quot dictiones,in primo articulo reperiuntur? Reſpon. octo,duæ primæ explicant actum fidei, reliquæ doctrinam à Deo reuelatam. Art.5.

Explicatur prima,& ſecunda particula, Credo in. Num. 2.

QVid explicat prima particula *Credo?* Reſ.actum fidei, qui ait Cat. debet extendi ad cor, ad linguam, ad opus, ſic, corde credo, ore confiteor,opere profiteor:totus enim homo in recitando Symbolo profeſſionem fidei facere debet. Art. 1. 1. &c.

Quid explicat particula,*in*? Reſ.declarat qualis ſit actus fidei, nempe, non tantùm eſſe actum credendi Deum, & Deo,ſed etiam in Deum,qui perfectior eſt.

Iſta vox,*Credo* ſignificat-ne exiſtimare,vel opinari? ℞. Non,ſed ſignificat maximam certitudinem, quæ in fide reperitur, vt ſuprà dictum eſt. Num.2

Significat-ne,quòd non ſit curioſiùs inquirendum, ſed fideliter credendum de his, quæ in Symbolo continentur? Reſ.ita ait Catec. Num.3.

Sufficit ne credere corde abſque eo, quòd ore confeſſio fiat? Reſ. ait Cat. ex ſcriptura habetur non ſufficere, dicit enim: corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Num.2

qui eſt in peccato mortali, poteſt-ne facere actum meritorium credendi in Deum? reſpon. Non, quia conſtitutis in peccato mortali, habet vltimum finem in creatura, qui ex art. 1.n.1.

autem credit in Deum, in ipſum, vt in vltimum finem toto tendit affectu.

Ca. de ora. Domi. Nu. 21. Qui eſt in peccato mortali, ſi recitat Symbolum peccatne, quia dicit mendacium, nempe ſe credere in Deum, cùm verum non ſit? Reſ. Non, primò, quia recitat Symbolum in perſona Eccleſiæ, quæ credit, in Deum; ſecundò quia petit à Deo, vt det illi actum credendi in ipſum.

Explicatio tertia particula Deum. Num. 3.

Num. 6 QVænam conſideranda in hac voce *Deus*? Reſ. duo, primò quid gſinificet: ſecũdò, cur in ſingulari poſita ſit.

Num. 8 Quid ſignificat hæc vox *Deus*? Reſ. diuinam naturam ſeu eſſentiam.

Num. 6 Philoſophi quid de Deo cognouerunt? Reſpondeo vix tandem poſt multos labores de Deo cognouerunt quòd ſit omnium rerum cauſa; & author, ſit immaterialis, in ſeipſo habeat copiam omnium bonorum, ita vt ſeipſo beatiſſimus ſit; & quòd ab ipſo tanquam à primo inexhauſto fonte in creatas res omnia bona procedunt, quòd ſit ſapiens, veritatis auctor, amans iuſtus, & beneficentiſſimus, quòd ſummæ, & abſolutæ ſit perfectionis, demum quòd infinitâ ſuâ virtute omnem compleat locum, & attingat ea omnia, quæ ſunt.

Num. 6 Quonam modo Philoſophi hoc cognouerunt? Reſp. lumine naturali ab effectibus, & ab ijs quæ ſenſibilia ſunt, ideo vix ipſi Philoſophi poſt multos labores etiam imperfectè dicta de Deo cognouerunt, ſimplices verò magna ex parte etiam tali cognitione caruerunt.

Philoſophia Chriſtiana in quonam antecellit naturalem hominum cognitionem? Reſpon. in multis, primò reſpe-
Num. 6 ctu rerum, quas docet, plura enim explicat de Deo, & eius beatitudine, de beneficiis, de vnitate, aliiſque multis: Secundò ex parte modi, quo docet, certiùs enim, & faciliùs, & perfectiùs docet, ita vt etiam ſimplices, & rudes altiſſima de Deo ſine difficultate cognoſcant: Tertiò ex parte, docentis. Deus enim ipſe reuelat, & docet, lumen fidei quod eſt altiſſimum, & diuinum infundit, quo maximè cognitiones de Deo illuſtrantur: quartò ex parte finis, naturalis enim philoſophia ſimplicem de Deo cognitionem

exhibet,at Chriſtiana non ſolùm facit cognoſcere Deum, ſed etiam nos permouet, vt illi adhæreamus ad illum tanquam in vltimũ finem tendamus.Demũ in illo beati ſumus.

De vnitate Dei. Num. 4.

CVr in ſingulari dicitur *Credo in Deum*? Reſ.ad explicandum diuinæ eſſentiæ vnitatem. Num.7.

Deus eſt-ne vnus? Reſpondeo ita eſſe Catec.authoritate ibidem & ratione probat.

Quomodo Authoritate? Reſ.Deuter.6.expreſſè dicitur, ibidem *Deus vnus eſt.* Ephes 4. dicitur:*Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptiſma.*

Quomodo ratione?℞.ſic impoſſibile eſt,quòd perfectiſ- ibidem ſimum, & abſolutiſſimum ens ſit plus quam vnum.Illud enim eſt perfectiſſimum,in quo omne quod dicit perfectionem, reperitur:Si ergo eſſent duo entia perfectiſſima, vel omne,quod eſt in vno eſſet in alio, & tunc non duo: ſed vnum eſſet: in nullo enim diſtingueretur:vel aliquid eſſet in vno,quod non eſſet in alio, & tunc aliquid perfectionis deeſſet in vtroque, quia vnũ careret perfectione alterius: Ens ergo perfectiſſimũ,quod Deus eſt,vnũ tantùm eſſe poteſt.

Cur ergo ſacræ litteræ res creatas Deos appellant, cùm Prophetas,& iudices Deos vocent?℞.factum eſt ad ſignificandum,quòd in illis aliqua excellens Dei virtus reperiebatur. Ideo participatiuè,non eſſentialiter Dij ſunt appellati.

Simpliciter-ne, & abſolutè ſacræ litteræ quòd Deus Num.8. vnus ſit, docent? Reſ. Simpliciter, & abſolutè quoad eſ- &c. ſentiam Deum eſſe vnum affirmant: reſpectu verò perſonarum cum hac vnitate Trinitatem coniungunt.

De Trinitate diuinarum perſonarum Num. 5.

POteſt-ne eſſe quòd in Deo ſit vnitas,& Trinitas? Reſ. Num.8 reſpectu eiuſdem impoſſibile eſt,reſpectu autem diuerſorum poſſibile eſt: ita homo reſpectu perſonæ vnus eſt, reſpectu verò animæ, & corporis,ex duobus conſtare omnes affirmant.

Quomodo in Symbolo exprimitur in Deo vnitas, ac ibidem Trinitas?Reſ.Cùm in Symbolo dicitur, *Credo in Deum* exprimitur eſſentiæ vnitas, cùm verò dicit *Credo in Pa-*

trem,in Filium, in Spiritum ſanctum , in perſonis diuinis confitetur Trinitatem.

Ibidem Poteſt-ne dici, quòd in Deo ſit vnitas in Trinitate, & Trinitas in vnitate? Reſpond.reuera ita eſt.

Explicatur quarta articula, Patrem.Num.6.

Num.9 &c. Num.9 Nu. 10. QVot ſunt conſideranda circa hanc particulam, *Patrem?* Reſ.tria primò quid ſignificet,ſecundò de perſona patris,tertiò de diſtinctione diuinarum perſonarum.

Quot modis accipitur hæc vox, *Pater* prout Deo conuenit? reſpond.tribus, primò enim *Pater* conuenit Deo, quia eſt Creator, & Gubernator totius mundi, ſicut enim ille, à quo familia propagatur,*id eſt*,filij geniti ſunt,& gubernat,*id eſt*, imperat in domo, dicitur paterfamilias: ita Deus, à quo mundus producitur,& gubernatur, Pater verè poterit appellari, & hoc modo etiam Philoſophi Deum vt Patrem omnium cognouerunt, ſecundò dicitur Pater reſpectu Chriſtianorum,iſti enim licèt non ſint filij naturales Dei,tamen filij Dei,& fratres Chriſti, ac cohæredes illius ſunt conſtituti; vnde Deus Pater illorum eſt adoptiuus: tertiò, dicitur Pater reſpectu Vnigeniti Filij ſui non adoptiui,ſed naturalis,qui Chriſtus eſt, & hoc ſecundò, & tertiò modo,ſolo lumine fidei notitia de Dei paternitate haberi poteſt.

Nu. 10. Quonam modo in hoc articulo accipitur hæc vox *Pater*? Reſpond. verè accipitur primo, & ſecundo modo, ſed magis principaliter, tertio modo pro perſona patris accipi debet.

De Perſona Patris. Num.7.

Ibidem QVid propriè ſignificat hæc vox *Pater?* reſp.ſignificat illum, à quo filius genitus eſt.

Conuenit-ne Deo filium ſibi coæqualem generare? reſ. Conuenit, quia Deus ita eſſe reuelauit.

Nu. 20. Vbinam hoc reuelauit? reſp. in Scripturis, quæ paſſim hoc ita eſſe atteſtantur.

Ibidem Deus ab æterno genuitne Filium?Reſpond.ita eſt: ideo Apoſtoli ſtatim poſt verbum *Deum*, *Patrem* coniunxerunt,ad denotandum,quòd nunquam fuit Deus, quin fuerit Pater,ideo ſicut ab æterno eſt Deus,ita pater.

Ibidem Pater,diſtinguitur-ne à Filio? reſp. Diſtinguitur, quia

ſicut nemo poteſt generare ſeipſum, ita nemo poteſt eſſe Filius ſui ipſius.

De diſtinctione perſonarum.
Num. 8.

HÆc dictio **Pater**, ſignificat-ne diſtinctioné perſonarum in diuinis ? Reſ. ſignificat : perſona enim Filij à perſona patris, etiam in humanis diſtincta omnino eſt. Ibidem ibidem

quot ſunt perſonæ diuinæ ? Reſ. tres Pater, Filius, & Spiritus ſanctus.

Cur credendum eſt eſſe tres ? Reſ. quia Deus per ſcripturas hoc reuelauit. ibidem

Inter dictas perſonas eſt-ne diſtinctio ? Reſ. eſt : non tamen reſpectu eſſentiæ. ibidem ibid.

Quomodo diſtinguuntur ? Reſ. ait Cat. proprietatibus : ſingulæ enim perſonæ ſuam habent proprietatem. ibid.

Quænam ſunt iſtæ proprietates ? Reſp. proprietas Patris eſt, quòd ingenitus, ipſe enim à nullo genitus eſt : proprietas Filij eſt, quòd ſit genitus, ipſe enim à Patre genitus eſt : Proprietas Spiritus ſancti, eſt quòd à Patre, & à Filio procedat : Pater enim, & Filius ſpirant, vel procedunt Spiritum Sanctum.

In quonam fundantur iſtæ proprietates ? Reſ. In d plici operatione Dei, vna eſt generatio Filij, alia productio Spiritus ſancti. Ibid.

Quomodo ſunt dictæ operationes in Deo ? Reſ. in Deo, eſt intellectus, & voluntas, per intellectum Pater ſeipſum intuens ac cognoſcens generat Verbum, ſeu Filium : Per voluntatem verò Pater, & Filius ſe mutuò diligentes ſpirant Spiritum Sanctum. Quis autem poterit dubitare, quin in Deo ſit intellectus, & voluntas, cognitio, & amor.

Eſt-ne aliquis ordo inter dictas perſonas ? Reſp. eſt ordo ille ; quem Theologi appellant Originis, ſecundùm quem perſona Patris, dicitur prima, Filij, ſecunda, Spiritus ſancti, tertia. Ibid.

quomodo eſt hic ordo ? Reſpond. pater à nullo eſt genitus, vel productus, ideo cùm ſit principium ſine principio, *id eſt* aliæ perſonæ habeant principium à patre, ipſe verò non habeat principium ab alio, verè reſpectu huius ibid.

nis ſcriptoribus. Alia diuina, qua creditur Deo, & ſacræ Scripturæ.

Quid ſit fides diuina. Num. 3.

Ibidem Qvomodo definitur fides, qua credimus Deo? Reſ. Catec. duas affert definitiones.

Ibidem Prima eſt. Fides eſt virtus, per quam aſſentimur iis, quæ ſunt diuinitus reuelata, *id eſt*, fides facit, vt credamus iis, quæ à Deo ſunt reuelata, nempè doctrinæ per ſcripturam aut traditiones reuelatæ.

Ibidem Secunda diffinitio eſt talis: *Fides eſt virtus, per quã id ratum habemus, quod à Deo traditum eſſe, ſanctiſſimæ matris Eccleſiæ authoritas comprobauit*, id eſt, *Per fidem credimus ea, quæ hæc ſancta mater Eccleſia teſtatur à Deo fuiſſe reuelata, & hæc diffinitio eſt eadem*

Ibidem *cum priori.*

In hac diffinitione quænam explicantur? Reſp. tria, primò habitus, ſecundò actus, tertiò obiectum. Habitus eſt ipſamet fides, quæ eſt habitus à Deo infuſus & in ipſo eſt vis, ſeu virtus, qua homo habilitatur, vt Deo credat. Actus eſt credere, ſeu aſſentiri, ſeu ratum habere. Obiectum eſt doctrina reuelata, ſed à Deo tradita Modò tamen Eccleſia teſtetur,

Ibidem quòd à Deo tradita ſit.

Arg. ibi Fides facit ne nos credere doctrinæ reuelatæ, antequam ſciatur; quod ſit reuelata? Reſ. Non.

Cur hoc Reſpondeo. Quia non tenemur credere iis, quæ dicuntur dicta à Deo niſi ſciamus, quòd ſint dicta ab illo, ſi enim Satanas fingat ſe eſſe Deum, non eſt illi credendum.

Ibidem Quomodo certò ſcimus, quòd Deus aliquid dixerit aut reuelauerit? Reſp. Tunc tantum, cùm ſancta mater Eccleſia ita eſſe affirmat.

De neceſſitate Fidei. Num. 4.

Ibidem Fides eſt ne neceſſaria ad ſalutem? Reſ. Cat. probat authoritate & ratione, quod neceſſaria ſit.

Ibidem Quânam authoritate? Reſ. Illâ Apoſtoli. *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.*

Ibidem Quomodo ratione? Reſ. ſic: Finis hominis Eſt beatitudo ſupernaturalis, quæ in viſione diuinæ eſſentiæ poſita eſt; ad hunc finem non poteſt homo peruenire, niſi per media ſupernaturalia, ſine cognitione autem finis, & mediorum homo nihil efficere poteſt, vt dictam beatitudinem con-

ſequatur:quod autem ſupernaturale eſt,ab homine virtute naturali cognoſci non poteſt. Igitur eſt neceſſarium aliquod lumen ſupernaturale à Deo conceſſum, per quod dictorum habeat cognitionem, & hoc præſtat fides, ideo ad ſalutem omnino neceſſaria eſt.

De [illegible] fidei. Num. 5.

COgnitio, quæ per fidem obtinetur, eſt ne certa?Reſp. certiſſima. Ibidem

Cur ita certa?Reſp.Quia Deus ipſamet veritas eſt, veritas autem non poteſt mentiri:ideo nulla poteſt eſſe dubitatio in iis, quæ à Deo dicta ſunt.

Fides, quæ habetur hominibus: aut humanæ hiſtoriæ, eſt ne omninò certa? Reſ. *Omnis homo eſt mendax*, ait Propheta, ideo in dictis ab homine, vt homo eſt,plena certitudo eſſe non poteſt. Ibidem

De gradibus Fidei. Num. 6.

FIdes habet-ne plures gradus? Reſ.Habet. Ibidem

Quid eſt habere plures gradus?Reſ. Eſt quòd fides maior ſit in vno quàm in alio. Ibidem

Datur-ne hæc differentia?Reſp.Datur,Chriſtus enim aliquando dixit,modicæ fidei quare dubitaſti.Aliquando,magna es fides tua. Vbi autem reperitur magnum, & paruum, ibi gradus,& differentia ponenda eſt.

Fides poteſt-ne augeri?Reſp. poteſt, Apoſtoli enim dixerunt: *Adauge nobis fidem.* Ibidem

Fides cum operibus, & charitate eſt-ne maior illâ, quæ ſine ipſis exiſtit?Reſ. Eſt. Ibidem

Iſti gradus fidei dicunt-ne eſſentialem illius differentiam? Reſ.non,ſed dicti omnes gradus eiuſdem generis, & eſſentiæ ſunt, & illis conuenit iam allata diffinitio, differunt tantùm in [illegible]ratione magis, & minùs. Ibidem

De actibus Fidei, ſeu de fine illius.

Num. 7.

FInis,& effectus Fidei poſſunt-ne accipi pro eodem?Reſ. poſſunt, Fides enim ideo datur,vt per illam actus fidei à fidelibus eliciantur. Ar.ibid

Qui ſunt actus fidei? Reſpon. Alij ſunt interni, alij externi. Ar.2.

Qui ſunt interni?Reſp.Primus, credere Deum:ſecundus, credere Deo: tertius, credere in Deum. Ar.2.q.2.

art. 1 ib Quid eſt credere Deum? Reſp. Eſt credere Deum eſſe.

Ibidem Quid credere Deo: Reſ. Eſt credere his, quæ à Deo dicta vel reuelata ſunt.

Art. 1. n. 1. Quid eſt credere in Deum? Reſ. eſt ſummo affectu tendere in ipſum tanquam in vltimum finem.

Art. 1. nu. 1. & 4. Qui ſunt actus fidei externi? Reſp. Vnus eſt ore confiteri, quod fit verbis, vel ſcriptis, vel non ſcriptis. Alius eſt opere profiteri, veluti ſuſcipiendo Baptiſmum, vel ſubeundo martyrium, vel faciendo ea, quæ Chriſti fideles facere ſolent.

P ræfat Num. 1. & p. 1. c. 1. n. 1 Iſti actus fidei ad quid deſeruiunt? Reſ: Primò, vt homo cognitionem obtineat de vltimo ſuo fine, & diis: ſecundò. vt mediante tali cognitione ad media accedat, & per illa ad vltimum ſuum finem Deum contendat.

De obiecto Fidei. Num. 8.

P. 1. c. 1 num. 1. ibidem QVod eſt obiectum Fidei? Reſp. Doctrina à Deo reuelata.

Homo tenetur-ne credere Deo aliquid dicenti? Reſ, quis dubitet ita eſſe.

ibidem Statim ac Eccleſia determinauit quòd Deus aliquid dixerit, vel reuelauerit, omnes tenentur-ne illud credere? Reſ. omnino. Alioquin hæretici, vel infideles eſſent.

Fideles tenenturne credere, quòd Deus aliquid reuelauerit, cùm aliqua perſona particularis, excepto Romano Pontifice, qui caput Eccleſiæ eſt, dixerit fuiſſe reuelatum? Reſ. non eſt neceſſitas credendi priuatæ perſonæ.

P. nu. 12. Summa doctrinæ reuelatæ vbi continetur? Reſ. in Symbolo, modò explicatum erit.

De Symbolo Apoſtolorum.

QVot debent conſiderari de Symbolo? Reſ. tria, primò nomen, & diffinitio. Secundò cauſæ illius: tertiò fundamentum, & diuiſio doctrinæ quæ in illo continetur.

De Nomine Symboli. Num. 1.

c. 1. n. 3. QVid ſignificat hoc nomen *Symbolum*? Reſpon. dicitur quaſi ſignum, quo fideles ab infidelibus dignoſcuntur? Secundò *Symbolum* ſignificat quaſi portionem

vel partem à multis ſigillatim in vnum collatam, veluti ſi tres portionem ſuam farinæ afferrent, vt communis panis efficeretur, Cùm ergo Apoſtolorum ſinguli vnam ſententiam, quæ articulus vocatur, ad vnum quid conſtituendum in commune contulerint, meritò hæc in vnum collecta doctrina Symbolum appellatur.

Cur dicitur Symbolum Apoſtolorum? Reſp. Quia Apoſtoli Spiritu ſancto afflati illud compoſuerunt.

De diffinitione Symboli. Num: 2.

SYmbolum quomodo diffinitur? Reſpon. ex Catechiſmo ſic. Ibidem nu. 2.

Symbolum eſt vera formula fidei Chriſtianæ confitendæ. Item ſic, *Eſt ſumma, vel compendium doctrinæ à Deo reuelatæ.* Ibidem n. 2.

Item ſic, *Eſt ſumma illius doctrinæ, quam homines Chriſtiani ſcire tenentur.* Ibidem n. 4.

Item ſic, *Eſt veluti nota, ſeu teſſera, aut ſignum, quo veri fideles à falſis dignoſcuntur.* Ibidem nu. 2.

Item ſic, *Eſt Chriſtianæ fidei, & ſpei legitima profeſſio.* Ex eo enim quòd quis Symbolum fideliter recitat profitetur ſe doctrinam tenere Euangelicam ſecundum quod ab Apoſtolis tradita eſt, & ideo cognoſcitur eſſe fidelis. Ibidem nu. 3. Ibidem nu. 3.

De cauſi Symboli. Num. 3.

QVæ eſt efficiens cauſa Symboli? Reſ. Apoſtoli Spiritu ſancto afflati.

Quænam eſt materia Symboli? Reſ. Doctrina à Deo reuelata. Trid. n. 2.

Quænam forma? Reſp. Eſt ille modus quo talis doctrina in Symbolo propoſita eſt, iſte autem modus, continet: primo breuitatem, quia breuiſſimè in Symbolo doctrina proponitur: ſecundò vnitatem, quia doctrinam Euangelicam in vnum fundamentum colligit, & reducit, & præbet modum, vt omnes fideles eandem doctrinam docere, & doceri poſſint: tertiò perfectionem, quia ſummam doctrinæ reuelatæ proponit. quartò diſtinctionem, quia dictam doctrinam in partes, & particulas, vt dicetur, diſtinguit. Ibidem

Quis vero finis Symboli? Reſpon. ex Catech ſequentes colliguntur. Ibi n. 3. 4.

Primus, Vt Doctrina Symboli omnium Apoſtolorum teſtimonio comprobaretur.

Secundus, Vt omnes Apoſtoli eandem doctrinam docerent.

Tertius, Vt omnes fideles per orbem diſperſi in eadem doctrina conuenirent.

Quartus, vt fideles facilius doctrinam Chriſtianam tam breuiter collectam, addiſcerent.

Quintus, vt fideles recitantes Symbolum fidei, & ſpei Chriſtianam profeſſionem facerent.

Sextus, vt per dictum Symbolum fideles ab infidelibus diſtinguerentur.

Septimus, vt Doctores ex principiis in Symbolo contentis plurima, quæ ad fidem Chriſtianam pertinent, deducere poſſent.

Octauus; Vt per hanc fidei regulam, occaſio errandi in fide, ſublata eſſet.

De vnitate, & diuiſione doctrinæ in Symbolo contentæ.

Num. 4.

Vbi in P. I. c. I nu. 4. IN doctrina reuelata, & in Symbolum contenta eſt ne vnitas, atque diſtinctio? Reſ. eſt.

Ibidem Quomodo eſt vnitas? Reſ. quia tota hæc doctrina in vno fundamento, ac ſummâ fundata eſt, nempe in myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis.

Ibidem Quomodo eſt diſtinctio? Reſ. in Symbolo duplex eſt diuiſio. vna in partes principales, alia in particulares, ſe partes ſecundarias,

Quomodo fit hæc doctrinæ vnitas atque diſtinctio? Reſ. tota doctrina reuelata eſt de Deo, & de operibus illius? Cum ergo in Deo tria conſiderentur, primò eſſentia, quæ vnitatis fundamentum eſt: Secundò, perſonæ, quæ tres ſunt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus. Tertiò, operationes perſonarum, quæ ita diſtinguuntur, vt creatio Patri, Redemptio Filio, Sanctificatio Spiritu ſancto tribuatur, efficitur, vt doctrina Symboli in tres partes principales diuiſa ſit, in quarum prima de perſona patris, & opere creationis: in ſecunda de perſona Filii, & opere Redemptionis: in tertia de Spiritu ſancto, & de opere ſanctificationis tractatio eſt.

quomodo enim fit ſubdiuiſio in particulares? Reſp, particulæ

appellantur articuli,& fit talis ſubdiuiſio : prima pars continet primum articulum : ſecunda ſex ſequentes ; tertia quinque vltimos, & ſic articuli duodecim erunt. ibid.

Cur iſtæ particulæ articuli appellantur? ℞.Cat.ait.Sicut corporis membra articulis diſtinguuntur ; ita etiam in hac fidei confeſſione quidquid diſtinctè, & ſeparatim ab alio, nobis credendum eſt, rectè & appoſitè articulum dicimus. ibid.

Explicatio primi Articuli. Num. 1.

DE quanam re tractatur in primo articulo ? Reſp. De perſona Patris,& de opere creationis. Par. 2. c.1.n.4

In primo articulo continetur-ne tantùm doctrina reuelata ? Reſ.continetur tum ipſa, tum actus fidei,quem fideles dictam doctrinam confitendo efficere debent. Art. 1. n.2.

Quot dictiones,in primo articulo reperiuntur? Reſpon. octo,duæ primæ explicant actum fidei, reliquæ doctrinam à Deo reuelatam. Art.5.

Explicatur prima,& ſecunda particula, Credo in. Num. 2.

QVid explicat prima particula *Credo?* Reſ.actum fidei, qui ait Cat. debet extendi ad cor, ad linguam, ad opus, ſic, corde credo, ore confiteor,opere profiteor:totus enim homo in recitando Symbolo profeſſionem fidei facere debet. Art. 1. n. 1. &c.

Quid explicat particula,*in?* Reſ.declarat qualis ſit actus fidei, nempe, non tantùm eſſe actum credendi Deum, & Deo,ſed etiam in Deum,qui perfectior eſt.

Iſta vox,*Credo* ſignificat-ne exiſtimare,vel opinari ? ℞. Non,ſed ſignificat maximam certitudinem, quæ in fide reperitur, vt ſuprà dictum eſt. Num.2

Significat-ne,quòd non ſit curioſiùs inquirendum, ſed fideliter credendum de his, quæ in Symbolo continentur? Reſ.ita ait Catec. Num.3.

Sufficit ne credere corde abſque eo, quòd ore confeſſio fiat? Reſ. ait Cat. ex ſcriptura habetur non ſufficere, dicit enim : corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Num.4

Qui eſt in peccato mortali, poteſt-ne facere actum meritorium credendi in Deum? Reſpon. Non, quia conſtitutis in peccato mortali, habet vltimum finem in creatura, qui ex art. 1.n.1.

autem credit in Deum, in ipſum, vt in vltimum finem toto tendit affectu.

Ca. de ora. Domi. Nu. 21. Qui eſt in peccato mortali, ſi recitat Symbolum peccatne, quia dicit mendacium, nempe ſe credere in Deum, cùm verum non ſit? Reſ. Non, primò, quia recitat Symbolum in perſona Eccleſiæ, quæ credit, in Deum; ſecundò quia petit à Deo, vt det illi actum credendi in ipſum.

Explicatio tertiæ particulæ Deum. Num. 3.

Num. 6 QVænam conſideranda in hac voce *Deus*? Reſ. duo, primò quid ſignificet: ſecūdò, cur in ſingulari poſita ſit.

Num. 8 Quid ſignificat hæc vox *Deus*? Reſ. diuinam naturam ſeu eſſentiam.

Num. 6 Philoſophi quid de Deo cognouerunt? Reſpondeo vix tandem poſt multos labores de Deo cognouerunt quòd ſit omnium rerum cauſa; & author, ſit immaterialis, in ſeipſo habeat copiam omnium bonorum, ita vt ſeipſo beatiſſimus ſit; & quòd ab ipſo tanquam à primo inexhauſto fonte in creatas res omnia bona procedunt, quòd ſit ſapiens, veritatis auctor, amans iuſtus, & beneficentiſſimus, quòd ſummæ, & abſolutæ ſit perfectionis, demum quòd infinitâ ſuâ virtute omnem compleat locum, & attingat ea omnia, quæ ſunt.

Num. 6 Quonam modo Philoſophi hoc cognouerunt? Reſp. lumine naturali ab effectibus, & ab ijs quæ ſenſibilia ſunt, ideo vix ipſi Philoſophi poſt multos labores etiam imperfectè dicta de Deo cognouerunt, ſimplices verò magna ex parte etiam tali cognitione caruerunt.

Philoſophia Chriſtiana in quonam antecellit naturalem hominum cognitionem? Reſpon. in multis, primò reſpe-
Num. 6 ctu rerum, quas docet, plura enim explicat de Deo, & eius beatitudine, de beneficiis, de vnitate, aliiſque multis: Secundò ex parte modi, quo docet, certiùs enim, & faciliùs, & perfectiùs docet, ita vt etiam ſimplices, & rudes altiſſima de Deo ſine difficultate cognoſcant: Tertiò ex parte, docentis. Deus enim ipſe reuelat, & docet, lumen fidei quod eſt altiſſimum, & diuinum infundit, quo maximè cognitiones de Deo illuſtrantur: quartò ex parte finis, naturalis enim philoſophia ſimplicem de Deo cognitionem

exhibet,at Chriſtiana non ſolùm facit cognoſcere Deum, ſed etiam nos permouet, vt illi adhæreamus ad illum tanquam in vltimū finem tendamus.Demū in illo beati ſumus.

De vnitate Dei. Num. 4.

CVr in ſingulari dicitur **Credo in Deum**? Reſ.ad explicandum diuinæ eſſentiæ vnitatem. Num.7.

Deus eſt-ne vnus? Reſpondeo ita eſſe Catec.authoritate & ratione probat. Ibidem

Quomodo Authoritate? Reſ.Deuter.6.expreſſè dicitur, *Deus vnus eſt*. Ephes 4. dicitur: *Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptiſma.* Ibidem

Quomodo ratione? ℞.ſic impoſſibile eſt,quòd perfectiſſimum, & abſolutiſſimum ens ſit plus quam vnum.Illud enim eſt perfectiſſimum,in quo omne quod dicit perfectionem, reperitur:Si ergo eſſent duo entia perfectiſſima, vel omne,quod eſt in vno eſſet in alio, & tunc non duo: ſed vnum eſſet: in nullo enim diſtinguerētur:vel aliquid eſſet in vno,quod non eſſet in alio, & tunc aliquid perfectionis deeſſet in vtroque, quia vnū careret perfectione alterius: Ens ergo perfectiſſimū,quod Deus eſt,vnū tantùm eſſe poteſt. Ibidem

Cur ergo ſacræ litteræ res creatas Deos appellant, cùm Prophetas,& iudices Deos vocent? ℞.factum eſt ad ſignificandum,quòd in illis aliqua excellens Dei virtus reperiebatur. Ideo participatiuè,non eſſentialiter Dij ſunt appellati.

Simpliciter-ne, & abſolutè ſacræ litteræ quòd Deus vnus ſit, docent? Reſ. Simpliciter, & abſolutè quoad eſſentiam Deum eſſe vnum affirmant: reſpectu verò perſonarum cum hac vnitate Trinitatem coniungunt. Num.8. &c.

De Trinitate diuinarum perſonarum Num. 5.

POteſt-ne eſſe quòd in Deo ſit vnitas,& Trinitas? Reſ. reſpectu eiuſdem impoſſibile eſt,reſpectu autem diuerſorum poſſibile eſt: ita homo reſpectu perſonæ vnus eſt, reſpectu verò animæ, & corporis,ex duobus conſtare omnes affirmant. Num.8

Quomodo in Symbolo exprimitur in Deo vnitas, ac Trinitas? Reſ.Cùm in Symbolo dicitur, **Credo in Deum** exprimitur eſſentiæ vnitas, cùm verò dicit **Credo in Pa-** Ibidem

trem, in Filium, in Spiritum ſanctum, in perſonis diuinis confitetur Trinitatem.

Ibidem Poteſt-ne dici, quòd in Deo ſit vnitas in Trinitate, & Trinitas in vnitate? Reſpond. reuera ita eſt.

Explicatur quarta articula, Patrem. Num. 6.

Num. 9 &c. Num. 9 Nu. 10. QVot ſunt conſideranda circa hanc particulam, *Patrem?* Reſ. tria primò quid ſignificet, ſecundò de perſona patris, tertiò de diſtinctione diuinarum perſonarum.

Quot modis accipitur hæc vox, *Pater* prout Deo conuenit? Reſpond. tribus, primò enim *Pater* conuenit Deo, quia eſt Creator, & Gubernator totius mundi, ſicut enim ille, à quo famili i propagatur, *id eſt*, filij geniti ſunt, & gubernat, *id eſt*, imperat in domo, dicitur paterfamilias: ita Deus, à quo mundus producitur, & gubernatur, Pater verè poterit appellari, & hoc modo etiam Philoſophi Deum vt Patrem omnium cognouerunt, ſecundò dicitur Pater reſpectu Chriſtianorum, iſti enim licèt non ſint filij naturales Dei, tamen filij Dei, & fratres Chriſti, ac cohæredes illius ſunt conſtituti; vnde Deus Pater illorum eſt adoptiuus: tertiò, dicitur Pater reſpectu Vnigeniti Filij ſui non adoptiui, ſed naturalis, qui Chriſtus eſt, & hoc ſecundò, & tertiò modo, ſolo lumine fidei notitia de Dei paternitate haberi poteſt.

Nu. 10. Quonam modo in hoc articulo accipitur hæc vox *Pater*? Reſpond. verè accipitur primo, & ſecundo modo, ſed magis principaliter, tertio modo pro perſona patris accipi debet.

De Perſona Patris. Num. 7.

Ibidem QVid propriè ſignificat hæc vox *Pater?* Reſp. ſignificat illum, à quo filius genitus eſt.

Conuenit-ne Deo filium ſibi coæqualem generare? Reſ. Conuenit, quia Deus ita eſſe reuelauit.

Nu. 20. Vbinam hoc reuelauit? Reſp. in Scripturis, quæ paſſim hoc ita eſſe atteſtantur.

Ibidem Deus ab æterno genuitne Filium? Reſpond. ita eſt: ideo Apoſtoli ſtatim poſt verbum *Deum*, *Patrem* coniunxerunt, ad denotandum, quòd nunquam fuit Deus, quin fuerit Pater, ideo ſicut ab æterno eſt Deus, ita pater.

Ibidem Pater, diſtinguitur-ne à Filio? Reſp. Diſtinguitur, quia

Digitized by Google

ſicut nemo poteſt generare ſeipſum, ita nemo poteſt eſſe Filius ſui ipſius.

De diſtinctione perſonarum.
Num. 8.

HÆc dictio *Pater*, ſignificat-ne diſtinctionē perſonarum in diuinis? Reſ. ſignificat: perſona enim Filij à perſona patris, etiam in humanis diſtincta omnino eſt. Ibidem ibidem

quot ſunt perſonæ diuinæ? Reſ. tres Pater, Filius, & Spiritus ſanctus.

Cur credendum eſt eſſe tres? Reſ. quia Deus per ſcripturas hoc reuelauit. ibidem

Inter dictas perſonas eſt-ne diſtinctio? Reſ. eſt: non tamen reſpectu eſſentiæ. ibidem Ibid.

Quomodo diſtinguuntur? Reſ. ait Cat. proprietatibus: ſingulæ enim perſonæ ſuam habent proprietatem. Ibid.

Quænam ſunt iſtæ proprietates? Reſp. proprietas Patris eſt, quòd ingenitus, ipſe enim à nullo genitus eſt: proprietas Filij eſt, quòd ſit genitus, ipſe enim à Patre genitus eſt: Proprietas Spiritus ſancti, eſt quòd à Patre, & à Filio procedat: Pater enim, & Filius ſpirant, vel procedunt Spiritum Sanctum.

In quonam fundantur iſtæ proprietates? Reſ. In d plici operatione Dei, vna eſt generatio Filij, alia productio Spiritus ſancti. Ibid.

Quomodo ſunt dictæ operationes in Deo? Reſ. in Deo, eſt intellectus, & voluntas, per intellectum Pater ſeipſum intuens ac cognoſcens generat Verbum, ſeu Filium: Per voluntatem verò Pater, & Filius ſe mutuò diligentes ſpirant Spiritum Sanctum. Quis autem poterit dubitare, quin in Deo ſit intellectus, & voluntas, cognitio, & amor.

Eſt-ne aliquis ordo inter dictas perſonas? Reſp. eſt ordo ille; quem Theologi appellant Originis, ſecundùm quem perſona Patris, dicitur prima, Filij, ſecunda, Spiritus ſancti, tertia. Ibid.

quomodo eſt hic ordo? Reſpond. pater à nullo eſt genitus, vel productus, ideo cùm ſit principium ſine principio, *id eſt* aliæ perſonæ habeant principium à patre, ipſe verò non habeat principium ab alio, verè reſpectu huius Ibid.

originis dicitur prima perſona: Filius quia habet originem à patre, dicitur ſecunda: Et Spiritus ſanctus, qui à Patre & Filio procedit, dicitur tertia.

Ibidem Vna perſona eſt-ne prior, vel maior, vel perfectior alia?
Ibidem Reſ. nullo modo.

Quid concludit Cat. de diſtinctione perſonarum? Reſ. primò ita ait, veneranda, atque confitenda eſt vnitas in eſſentia, diſtinctio in perſonis: ſecundò ait: In eſſentia vnitas, in perſonis proprietas, in maieſtate, & Trinitate æqualitas piè, & ſanctè colenda, atque credenda eſt: tertiò docet de hoc myſterio non eſſe curioſiùs inquirendum, ſed Deo fideliter eſſe credendum, ab ipſo enim Deo hoc myſterium nobis eſt reuelatum.

Explicatur verbum, Omnipotentem. Num. 6.

Num. 6. & 7. DEus eſt-ne ſimpliciſſima ſubſtantia? Reſ. eſt ſupra quàm dici poteſt.

Cur ſacræ literæ ita ſimplicem ſubſtantiam varijs nominibus appellant? Reſp. hoc fit. Primò, vt doctrinam accommodent captui hominum, qui non valent immenſam Dei maieſtatem in ſua ſimplicitate conſiderare. Secundò ad ſignificandum multis nominibus immenſitatem diuinæ maieſtatis. (Num. 11.)

Dicta nomina quomodo à Theologis appellantur? Reſ. Attributa Dei.

Cur ita? Reſ. quia à ſacris literis Deo ſunt attributa.

Num. 6. 11. & 13. Quæ ſunt iſta nomina, vt vocat Cat. vel attributa, vt Theologi appellant? Reſ. Sunt veluti Omnipotentia, Sapientia, Bonitas, Iuſtitia, Miſericordia, Veritas, & alia plurima, quæ à Sacris literis Deo tribuuntur.

Poſſunt-ne reduci ad aliqua principalia? Reſ. poſſunt & nempè ad hæc tria. Potentiam, Sapientiam, Bonitatem: Iuſtitia enim ad potentiam, Veritas ad ſapientiam, Miſericordia ad bonitatem reduci poſſunt. (Num. 14. Nu. 10.)

Omnia, & ſingula attributa ſunt-ne communia toti Trinitati, ita vt tum Patri, tum Filio, tum Spiritui ſancto conueniant? Reſp. proprietates, quæ dictæ ſunt, nempè eſſe, ingenitum, eſſe genitum, & procedere à genitore, & genito, non ſunt communes toti Trinitati: ſed ſunt propriæ

ſingularum perſonarum. Reliqua verò omnia nomina, ſeu attributa, vt ſcientia, bonitas, æternitas, & alia, toti Trinitati communia ſunt.

Quomodo ergo potentia tribuitur Patri, Sapientia Filio, bonitas Spiritui ſancto ? Reſp. ait Catech. erraret, qui dicta crederet ita conuenire vni perſonæ, vt non conueniant alteri, æquè enim omnibus conuenire dubium non eſt. Sed præcipua quadam ratione Pater dicitur omnipotens : quia ab ipſo Filius, & Spiritus ſanctus originem habent : Filio tribuitur ſapientia, quia æternum Patris Verbum eſt, & à fœcundo Patris intellectu producitur, ſapientia autem intellectui quodam modo ſpeciali tributa eſt : Bonitas verò Spiritui ſancto datur, quia Patris,& Filij amor eſt, bonò autem amorem conuenire dubium non eſt. Nu. 14.

Quid ſignificat hæc vox *Omnipotens ?* Reſp. omnia potens. Nu. 11.

Quid eſt omnia poſſe ? Reſp. eſt nihil omnino eſſe aut animo, vel cogitatione fingi poſſe,quod Deus efficere non poſſit. Ibid.

Deus poteſt-ne facere, vt omnia ad nihilum redeant, poteſt-ne etiam repente ex nihilo plures mundos creare ? Reſ. hæc, & multo maiora facere poteſt. Nu. 12.

Deus-poteſt-ne mentiri, aut fallere, aut falli, aut peccare, aut interire, aut aliquid ignorare ? Reſ. non poteſt, quia talia poſſe non eſt poteſtatis, ſed infirmitatis. Ibidem

A Deo ſunt-ne illa omnia remouenda quæ aliquam dicunt imperfectionem, vt modo dicta & ſimilia, quæ perfectiſſimæ Dei eſſentiæ conuenientia non ſunt ? Reſpond. Omnia. Nu. 13. Ibidem

Quare cum plura ſint nomina, & attributa Deo conuenientia, Apoſtoli prætermiſſis aliis, hoc vnum de omnipotentia in Symbolo poſuerint ? Reſp. ob multas rationes id factum eſt.

Prima eſt ; quia cognoſcit Deum omnipotentem ſub hac cognitione multa alia de Deo cognoſcit, veluti quòd poſſit cognoſcere omnia, & quòd omnibus dominetur, demum innumerabilia facere poſſit : ſi enim aliquid ſcire, vel facere, vel velle, vel imperare non poſſet, nequaquam omnipotens diceretur. Nu. 15

Ibid. Secunda, cognitio diuinæ omnipotentiæ eſt maximè vtilis, ac neceſſaria ad hoc, vt fideles admirabilia, & inexplicabilia de Deo credenda inducantur, ideo in primo articulo Symboli meritò eſt collocata: Qui enim credit Deum omnipotentem, ſi audiat Deum feciſſe aliquid vltra modum, & ordinem naturæ de facili credet, quia omnipotenti nihil difficile eſt: Imò quò maiora de Deo audiet, eò libentiùs illa credet.

Ibid. Tertia, talis cognitio maximè confirmat ſpem; cùm enim aliquid etiam magnum, & admirabile proponitur, vt ſperandum, petendum, expectandum à Deo, qui conſiderat illum omnipotentem, erigitur animo ſperans non eſſe difficile Deo, vt talia & alia quoque maiora concedat. quare hac fide de Dei omnipotentia conuenit nos eſſe munitos. Cùm admirenda aliqua opera ad proximorum vſum & vtilitatem edere cogimur, vel cùm à Deo precibus impetrare aliquid volumus.

Ibid. Quarta, dicta cognitio nos homines ad omnem animi modeſtiam, humilitatem, & timorem Dei inſtituit. qui enim Dei Omnipotentiam conſiderat, humiliatur ſub potenti manu illius, diſcit non timere eos, qui poſſunt occidere corpus, ſed Deum qui in poteſtate ſua, & noſipſos, & animam & corpus, & omnia noſtra ita conſtituta habet vt de ipſis poſſit facere, quod ſuæ iuſtitiæ conueniens eſt.

Ibidem Quinta, Hæc cognitio facit, vt immenſa erga nos Dei beneficia cognoſcamus cùm facta ſunt, & pro illis gratias agamus illo verbo vtentes, *Fecit mihi magna qui potens eſt:* futura verò beneficia nos præparamus, cogitantes Deum omnipotentem, inexhauſtum eſſe beneficiorum fontem: ideo de præteritis humiles gratiæ illi agendæ ſunt, in futurum autem cõfidenter alia, & ſperari, & peti debent.

Nu. 15.

Explicatio verborum. Creatorem Cœli & Terræ.

Num. 10.

Qvare poſt illud verbum *Omnipotentem* ponitur *Creatorem Cœli & Terræ*? Reſp. quia qui credit Deum Omnipotentem, & facillimè credet illum creaſſe Cœlum & terram.

Ibidem Quid ſignificat hæc vox, creare? Reſp. ex nihilo aliquid facere.

Deus poteſt-ne creare? Reſp. Qui omnia poteſt, creare etiam poteſt. Ibidem

Deus eſt-ne creator? Reſp. Deus ex nihilo totum mundum creauit. Ibidem

Quidnam Deum induxit ad creationem mundi? Reſ. ait Catech. Deus nulla vi aut neceſſitate coactus, ſed ſua ſponte, & voluntate omnia creauit. Ibidem

Deus creauit-ne mundum ob ſuam vtilitatem? Reſpon. Nequaquam; In creatione enim Deus dat quidem, & communicat rebus, ab illis autem accipit nihil: deinde Deus qui habet vitam in ſemetipſo, noſtrorum bonorum non eget. Ibid.

Quid ergo Deum impulit ad creandum? Reſ. ſola ipſius bonitas: de natura enim bonitatis eſt, vt aliis ſeipſam velit communicare. Ibidem

quando Deus creauit mundum habuit-ne, vt alij artifices habere ſolent, extra ſe aliquam ideam, aut formam, aut exemplum, ſeu exemplar, ad cuius imitationem mundum, vt mundus eſt, fabricaret? Reſ. non habuit extra ſe. Ibidem

Habuit-ne quæ dicta ſunt intra ſe? Reſpon. habuit, quia rerum omnium exemplar, quod à Theologis mundus archetypus, vel idealis appellatur, diuinâ intelligentiâ continetur: Ideò Deus hoc exemplar in ſeipſo intuens, ac veluti imitatus ſummâ ſapientiâ omnia procreauit. Ibid.

Per hoc quòd Deus dicitur, *Creator*, debet-ne intelligi tantùm, quòd res ab illo productæ ſunt? Reſpond. multa alia intelligi debent: abſolutio enim opere creationis Deus à rebus ſuam virtutem, & efficientiam non ſubtraxit. N. 1. 21.

Quæ ſunt actiones Dei in mundum à ſe creatum? Reſ. prima eſt *creatio*: ſecunda, *conſeruatio*, eâdem enim virtute infinitâ, quâ Deus creauit omnia conſeruat: tertia, *Gubernatio*, nam gubernat, & regit omnia, ſuàque prouidentiâ, omnia neceſſaria illis ſuppeditat, quarta, Deus intima virtute ea quæ mouentur, & agunt aliquid, ita impellit ad motum, & actionem, vt quamuis ſecundarum cauſarum efficientiam, & operationem non impediat, præueniat tamen. Ibidem

Opus creationis eſt-ne commune omnibus perſonis Tri- Nu. 23.

nitatis? Reſpond. Commune eſt. Omnia enim opera Dei ad extra quæ Deus extra ſe agit toti Trinitati communia ſunt.

ibidem Cur ergo patri tributum eſſe videtur? Reſp. Quia ad creationem potentia maximè neceſſaria eſt, potentia autem Patri aliquo modo tributa eſt.

Explicatio particulæ. Cœli. Num. 11.

ibidem QVid per cœlum intelligi debet? Reſp. primò ipſum cœlum, vt omnes cœlos continet: ſecundò illa, quæ in ipſis ſunt, *id eſt*, angeli. Deus enim viſibilium, & inuiſibilium creator eſt.

Ibidem Cœli ſunt-ne opera Dei? Reſp. ait Prophera *ſunt opera Digitorum Dei.*

Ibidem Quid eſt mirabile in opere cœlorum? Reſpond. primò, ipſi cœli in tali numero, figura, qualitate, quantitate, & incorruptibilitate: ſecundò ornatus Cœlorum, Sol, Luna, Sydera ita lucida, pulchra, & recto ordine diſtributa: tertiò certus, & conſtans curſus cœlorum, & ſyderum, quo perpetuo curſu nihil eſt mobilius, & mobilitate illa nihil certius; quartò effectus dictæ mutationis in diſtinguendis temporibus, diebus & annis: quintò effectus cœlorum in hæc inferiora ſiue ſit lumine, ſiue motu, ſiue influxu.

Nu. 17. Deus creauit-ne Angelos? Reſp. creauit & creatos in

ibidem cœlo collocauit.

Angeli ſunt-ne naturæ corporalis, an ſpiritualis; Reſ. ſpiritualis.

Ibidem Quare creati ſunt? Reſp. vt Deo miniſtrarent, & aſſiſterent.

ibid. quot munera Deus contulit illis? Reſp. quatuor maxima & admirabilia illis dedit: primò naturam ſpiritualem, & incorruptibilem: ſecundò intellectum eminentem excellenti ſcientiâ præditum: tertiò conceſſit poteſtatem magnam, quia fecit illos potentes virtute: quartò largitus eſt illis gratiam ſuam cum bona voluntate, & amore caſto.

Deus creauit-ne in gratia omnes Angelos, etiam rebelles? Reſp. creauit, Angeli enim deſertores dicuntur

Ibidem in veritate; ſeu gratia non ſtetiſſe.

quare mali Angeli in infernum detruſi ſunt? Reſp.

Ibidem Quia defecerunt à Deo ſuo.

Explicatio particulæ. Terræ. Num. 12.

QVid nomine *terræ* intelligi debet? Reſpon. omne illud quod infra cœlos poſitum eſt. Ibidem

Quænam in hoc opere Dei debent conſiderari? Reſp. duo: primò terræ, & elementorum productio: ſecundò hominis conſtitutio, atque formatio: Num. 1.

quæ circa elementa poſſunt conſiderari; Reſp. Innumerabilia, veluti, primò numerus elementorum, quantitas, figura, qualitates, quòd ſint lucida, vel diaphana, vel opera, quòd ſint contraria, alterabilia, miſcibilia, & tamen incorruptibilia: virtutes illorum, ſitus eorumdem, & præcipuè quòd terra ſuper ſtabilitatem ſuam fundata ſit, & quòd in media mundi parte conſiſtat; ſecundò partes terræ, veluti quòd in ea aſcendunt montes, & deſcendunt campi, & quòd aquæ ſuper illam ſint, & terminos ſuos non tranſgrediantur, neque conuertantur operire illam; tertiò quòd ſit ornata, & conueſtita arboribus, & omni herbarum, & florum varietate: quartò quòd Deus illam compleuerit innumerabilibus animãtium generibus, ſicut etiam in aëre, & aqua ab ipſo effectum eſt.

quidnam in nomine debet conſiderari; Reſp. Duo; anima, & corpus, & ea, quæ in ipſis mirabilia ſunt. Nu. 9.

Quid de corpore eſt conſiderandum; Reſ. primò, vilitatem materiæ, ex qua formatum eſt, nempè de limo terræ, hoc enim commendat artificis ſapientiam: ſecundò admirabilem illius ſtructuram, pulchritudinem, agilitatẽ omnia, mẽbrorum multitudinem, varietatem, figuram, proportionem, poſitionem, rectam figuram, demum manus, quæ organum organorum ſunt appellatæ: tertiò quòd hoc corpus, quod per legem naturæ corruptibile erat, diuino beneficio immortale, & impaſſibile factũ ſit. Ibidem

quænam circa animam conſideranda ſunt; Reſp. primò quòd anima facta ſit ſpiritualis, intellectualis, immortalis: ſecundò quòd per illa homo ad imaginem, & ſimilitudinem Dei formatus ſit: tertiò quòd per illam homo liberi arbitrij factus eſt: quartò, quòd Deus omnipotens in hominis Creatione omnes motus & appetitiones, ſeu paſſiones animi ita temperauit, vt ſemper rationis imperio parerent: quintò Deus origiualis iuſtitiæ admirabile donum addidit. Ibidem

Sextò Deus omnibus animantibus præeſſe hominem voluit.

Art. 1. *De vtilitate doctrinæ ſic explicatæ.* Num. 13.

nu. 1. & ſeq. QVæ vtilitas poteſt accipi ex doctrina primi articuli ſic explicata? Reſp. Duplex, vna pertinet ad intellectum, alia ad voluntatem.

Nu. 1. 2. 3. &c. Quænam ſpectat ad intellectum? Reſ. primò per hanc doctrinam, intellectus cognoſcit, quia actus fidei, ſpei, & charitatis erga Deum à fidelibus ſunt eliciendi. Item cognoſcit altiſſima de vnitate diuinæ eſſentiæ, & de perſona Patris, nec non de attributo illius, *id eſt* omnipotentiæ, & per illam creationis mundi: Item oſtenditur excellentia mundi, ſeu operis à Deo creati: ſecundò tali ſuppoſita cognitione intellectus eleuatur in admirationem mirabilium quæ dicta ſunt, & per illam ad laudem, & gloriam Deo exhibendam excitatur.

Nu. 11. 12. 13. &c. Quæ vtilitas aduenit voluntati? Reſp. Erigitur primò ad ſperandum in Deo omnipotente, item ad timorem illius & filialem: ſecundò ad diligendum, & colendum Deum: tertiò ad gratias agendas de tantis beneficiis nobis collatis: totum enim mundum ad vtilitatem hominis deſeruire dubium non eſt.

Explicatio ſecundæ partis Symboli. Articuli ſecundi, &c. Num. 1.

Ex. c. 1. nu. 4. poſt pr. VBinam incipit, & terminatur ſecunda pars ſymboli? Reſpond. Incipit in ſecundo articulo, & terminatur in ſeptimo.

Quid continetur in hac ſecunda parte? Reſ. Doctrina reuelata de perſona Filij; quæ eſt ſecunda Sanctiſſimæ Trinitatis, nec non de myſterio Incarnationis, & redemptionis.

Art. 2. &c. Quidnam tractatur à Catechiſmo in hac parte? Reſp. primò proponitur doctrina reuelata de myſterio Incarnationis, & Redemptionis, ſecundò neceſſitas, & vtilitas talis Doctrinæ.

Art. 3. &c. Quid continet dicta doctrina reuelata? Reſp. præcipuè quatuor; primò neceſſitatem Incarnationis; ſecundò doctrinam de ſecunda perſona, *id eſt* Filij: tertiò de myſterio Incarnationis: quartò de myſterio Redemptionis.

De neceſſitate Incarnationis. Num. 2.

INcarnatio filij Dei poteſt-ne dici neceſſaria ad ſaluãdos homines? Reſ. aliquo modo neceſſaria dici poteſt. Ar.1.n. 2.

Quomodo à Catech. explicatur hæc neceſſitas? Reſ.primò declarat ſtatum,in quo homo à Deo creatus eſt : ſecundò ruinam ab illo ſtatu : tertiò impotentiam creaturarum ad ferendum dicto caſui remedium : quartò concludit Incarnationem filii Dei optimum fuiſſe remedium. Nu. 23.

Quidnam explicat de ſtatu primi hominis ante peccatum? Reſ.appellat feliciſſimum, tum ex parte animæ, quia in iuſtitia, & ſanctitate conſtitutus erat,tum ex parte corporis, quod immortalitatem obtinebat,& alia vt ſuprà in primo articulo dictum eſt:Ideo altiſſimus dignitatis gradus vocatur. Ibid.

Quænam fuit hominis ruina?Reſ.maxima ob duo : primò enim amiſit plurima bona ; ſecundò incidit in maxima mala à Concil. Trident.explicata. Num.2.

Solus Adam qui peccauit ſubiit-ne hanc pœnam peccati?Reſ.Non,ab ipſo enim tanquam ex origine, & cauſa,vel ſemine, ad nos illius poſteros dicta pœna iure eſt deriuata. Ibidem

Angeli poterant-ne ſuis viribus ſubleuare, & reparare hominem ad priſtinum ſtatum, vel illum ab illata pœna liberare? Reſpondeo. Non poterant. Nu. 3.

Poterant-ne homines? Reſpondeo, Neque ipſi.

Quod ergo remedium, vel ſubſidium dictæ ruinæ & malis reliquum erat? Reſpond. Incarnatio Filij Dei, qui ſua infinita virtute infinitam peccati vim tollere valebat, & ſic nos Deo Patri conciliare. Art.1.n 3.Ibid.

Fides,& confeſſio myſterij Incarnationis,& Redemptionis fuit-ne ſemper ad ſalutem neceſſaria? Reſ.ſemper. Art. 2. n.4.

In Veteri Teſtamento Deus-ne illam præmonſtrauit? Reſpond.Sæpiſſimè, & multis modis. Art. 2. n.5.

Explicatio ſecundi Articuli. Num. 3.

DE quânam re agitur in ſecundo articulo ; Reſ. Primò de perſona Chriſti : ſecundò, de actu fidei,qui in ipſum fieri debet.

Quot particulæ in hoc articulo ſunt? Reſ. Nouem, tot enim verba in illo ſunt.

Art. 9. N. 22. & ar. 1. n. 1. Quid facit prima particula *Et*? Reſp. copulat illud verbum, *Credo*, ſic, *Et Credo*, ideo in illa particula continetur actus fidei, qui in Chriſtum fieri debet.

Quid facit ſecunda, *in*? Reſp. explicat qualis actus fidei ſit faciendus, nempè tertius, qui eſt informatus charitate, & conuenit ſoli Deo, & eſt credere in Chriſtum.

Ar. 1 n. 5. & 6. Aliæ particulæ quid ſignificant? Reſp. Tertia particula ſignificat. Ieſum eſſe proprium nomen filij Dei, prout homo factus eſt: Ieſus ſignificat Saluator: fuit enim impoſitum à Deo per Angelum, fuit hoc nomen impoſitum aliis quaſi per modum figuræ, ſed proprium Filij Dei Incarnati nomen, ſignificat enim plenè humanam Redemptionem.

Quarta particula, *Chriſtum* ſignificat vnctum, & attribuitur Filio Dei Incarnato ad ſignificandum eius dignitatem, ſeu officium: cùm enim tum Sacerdotes, tum Prophetæ, tum Reges vngerentur, ac ſignificandum quòd in Filio Dei triplex erat officium, vel dignitas, nempè Regis, Sacerdotis, & Prophetæ, Chriſtus, *id eſt*, vnctus appellatus eſt, Filius autem Dei non fuit vnctus operâ hominum, ſed cœleſtis Patris virtute: non oleo corporali, ſed ſpirituali, quia in eius animam ſumma Spiritus ſancti plenitudo effuſa eſt. Chriſtus fuit Propheta, quia docuit, fuit Sacerdos, quia ſeipſum obtulit Patri in ara Crucis. Fuit, & eſt Rex, quia Eccleſiam regit. Ab hoſtibus tuetur. Leges præſcribit. Sanctitatem largitur. Vires ad bene agendum præbet. Regnat in toto mundo. Dominatur in omnes homines præcipuè autem in iuſtos. Abſolutam habet poteſtatem. Eius Regnum in terris inchoatur, in cœlis perficitur. Nunc mundus illi incipit ſubiici, perfectè autem in Num. 8 die Iudicij ſubiectus erit.

Quinta *Filium* denotat Chriſti perſonam eſſe ſecundam Trinitatis; ita vt in Chriſto non ſint duæ perſonæ, vna hominis, alia Dei, ſed vna tantùm, nempè illa, quæ in Trinitate Filius appellatur: Cùm autem Chriſtus non poſſit eſſe Filius niſi habeat Patrem: & non poſſe habere Patrem ſaltem naturalem; niſi ſit genitus ab illo: ideò ibidem rectè apponitur.

Sexta particula, *Eius*, ſcilicet *Dei Patris*, ad docendum ideo dici Filium, quia Patrem habet, qui eſt Deus Pater,

& eſt genitus à Patre?vnde hæc vox, filium eius, tria omnino includit.

Primò,quòd Chriſtus ſit filius. Num. 10.& A

Secundò,quòd ſit Filius Dei Patris. 3.Nu.5.

Tertiò,quòd ſit genitus ab illo.

Septima,*vnicum* declarat, quòd Chriſtus ſit filius Dei naturalis, non adoptiuus, aliquis enim dicitur filius naturalis alicuius, quando ab illo genitus eſt. Si verò ab alio genitus ſit, & adoptetur in filium ab eo, qui non genuit, tunc Filius adoptiuus eſt. Cùm ergo Deus Pater multos habeat filios adoptiuos,nempe homines iuſtos, quibus dedit poteſtatem filios Dei fieri,vt declaretur hîc non intelligi de adoptiuis, ſed de naturali, additum eſt, quòd vnicus filius ſit.

Octaua *Dominum*,ſignificat dominium,quod Chriſtus habet in omnia, non ſolùm vt Deus, ſed etiam vt homo Deus enim Chriſto, etiam vt homo eſt, omnem contulit poteſtatem in cœlo, & in terra, & meritò quia humana natura diuinæ naturæ,in perſona Filij vnita eſt. Ibidem

Nona *noſtrum*,explicat ſpeciale dominium in fideles, & præcipuè in iuſtos qui eius legem obſeruant. Illis enim Chriſtus verè dominatur cùm illi voluntariè eius imperio ſubſint,& obediant. Ibidem

*De vtilitate doctrinæ ſic explicata.*Num. 4.

QVæ vtilitas oritur ex doctrina ſecundi articuli modò explicati?Reſ.Primò, illuminatur intellectus, vt cognoſcat eminentiam perſonæ Chriſti,infinitam eius dignitatem,dominium,quod in nos habet,immenſa etiam beneficia, quæ ab illa in nos procedunt:ſecundò,excitatur,& mouetur voluntas,vt ſummo affectu eliciat actus fidei,ſpei,& charitatis erga Chriſtum; ideo illum colat;diligat,& vt vero,ac ſummo Domino ſe totam humiliet,ac ſubdat. Nu. 12.

De duplici Chriſti Natiuitate diuina & humana.

Num. 5.

QVotuplex eſt Chriſti Natiuitas?Reſ.duplex,vna æterna à Patre,alia temporalis ex Matre. Art.2.n 9.& 10.

Chriſtus eſtne vnus,& idem filius?Reſ.ait Catec.etiamſi in Chriſto ſint duæ Natiuitates, tamen vnus tantùm filius eſt; quia in Chriſto eſt vna tantùm perſona, in quam diuina, & humana natura conuenit.

De æterna Chriſti generatione. Num. 6.

Ibidem Ar. 1. n 8. Art. 1. QVare Chriſtus eſt filius naturalis Dei Patris? Reſpon. Quia ab illo ab æterno genitus eſt.

Nu. 10. ib. d. & art. 2. Per quam actionem Pater genuit Filium? Reſp. per generationem.

Nu. 8. & 9. Hæc generatio eſt-ne operatio intellectûs, an voluntatis Reſp. intellectus.

Quare productio, quæ fit in Deo per intellectum, dicitur generatio? Reſpon. Quia in tali productione, res producta exprimit ſimilitudinem producentis.

Quid eſt illud, quòd intellectus in ſua cognitione producit? Reſp. Verbum.

Art. 9. Num. 9 Ibidem Quomodo generatio filij cum productione verbi ſimilitudinem habet? Reſp. ſic mens humana cum cognoſcit aliquid, exprimit ſimilitudinem illius. In cognitione enim fit aſſimilatio inter intellectum; & rem intellectam, producit enim intellectus effigiem vel imaginem rei intellectæ quæ imago, vel ſimilitudo dicitur conceptus, ſeu verbum mentis. Cùm ergo mens cognoſcit ſeipſam, exprimit effigiē vel imaginem, vel ſimilitudinem ſui, quæ dicitur Verbum. Cùm ergo Deus Pater ſeipſum intelligit, verbum æternum generat, & hoc à ſancto Ioanne filius appellatur. Valde enim diuerſa eſt operatio Dei ſeipſū cognoſcentis, ab operatione humani intellectus. Diuinus enim intellectus, ſubſtantia, eaque infinita eſt, ideo eius operatio eſt perfectiſſima, & talis vt productum per ipſum non accidens, ſed ſubſtantia ſit: in Deo enim accidentia eſſe non poſſunt.

Explicatio Tertij Articuli. Num. 1.

QVid explicatur in tertio articulo? Reſpon. Myſterium Incarnationis, & Natiuitatis Chriſti.

Quænam Cat. tractat de illis? Reſ. Duo primò explicat myſterium Incarnationis: ſecundò, proponit meditanda de illo.

De Myſterio Incarnationis. Num. 2.

Ar. 1. n. 10. & art. 3. Num. 2 QVænam differentia eſt inter Myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationis; Reſ. Sanctiſſima Trinitas in eadē natura continet tres perſonas. Incarnatio verò è contrà in eadem perſona continet duas naturas.

Quæ differentia eſt inter naturam, & perſonam; Reſ. in ſubſtantia

ſubſtantia rationali qualis eſt homo, Angelus, & Deus, ſemper duo conſiderantur: vnum eſt perſona, vel vt Philoſophi dicunt, ſuppoſitum, & eſt illud, quod in dictis ſubſtantiis operatur: vnde eſt illud dictum Philoſophicum, actiones ſunt ſuppoſitorum. Aliud eſt eſſentia: & poteſt dici illud quo perſonæ ſuas exercent operationes.

Poteſt-ne declarari exemplo? Reſ. Poteſt, in homine duo conſiderantur. Primò, perſona, *id eſt* ipſe homo, veluti Petrus, Paulus: ſecundò, eſſentia hominis, *id eſt* anima & corpus homo ſeu Petrus eſt ille, qui operatur, ſcribit, currit, intelligit, anima, & copus ſunt illud quod talia facit.

Quæ explicantur à Cat. de Myſterio Incarnationis? Reſ. ſequentia.

Primò quæ perſona ſit in Chriſto.

Secundò quæ naturæ ſint in illo.

Tertiò de vnione naturarum.

Quartò, de proprietatibus, & actionibus illarum.

Quintò, de communicatione proprietatum in perſona.

Sextò, de fine Incarnationis.

De perſona Chriſti. Num. 3.

QVid eſt Incarnatio? Reſ. Eſt, quòd Deus factus ſit homo, ſeu caro. Art. 5. n. 2.

Natura diuina in Chriſto eſt-ne facta natura humana? Reſ. Non. ibid. nu. 1.

Natura humana eſt-ne facta natura diuina? Reſ. Non. Ibidem

In Chriſto reperiuntur-ne perſona, & natura? Reſ. Omnino. Ibidem

Quot perſonæ ſunt in Chriſto? Reſ. Vna tantùm; & eſt de fide. Ibidem

Eſſet-ne hereticum in Chriſto duas aſſerere perſonas? Reſ. Eſſet.

In Chriſto reperitur-ne perſona humana? Reſ. eſt hæreticum hoc affirmare.

In illo reperitur-ne perſona diuina? Reſ. Ita eſt, & eſt vna ex perſonis Sanctiſſimæ Trinitatis. Ex nu. 8. art. 3.

Perſona Chriſti eſt-ne perſona Patris vel Filij, vel Spiritus ſancti? Reſ. Non eſt perſona Patris, neque Spiritus ſancti, ſed Filij. Ibidem Num. 5. & 24.

Quomodo Chriſtus dicitur homo, ſi non habet perſo-

nam humanam, vt habent alij homines? Reſ. Vt dicatur homo, ſufficit habere naturam hominis.

De duplici natura in Christo diuina, & humana.

Num. 4.

Art. 3. n 4. ibid. m CHriſtus habet-ne naturam, & perſonam? R. Vtrumque habet, vt dictum eſt.

Sicut habet vnam perſonam, habet-ne vnam naturam? R. Eſſet hæreticũ in Chriſto vnam tantùm naturã affirmare.

Quot habet naturas? Reſpon. Duas, diuinam, & humanam,

Sym. ar Cat. ar. I. Nu. 9. Quomodo Chriſtus eſt vnus, ſi habet duas naturas? Reſ. Eſt vnus, quia vnam habet perſonam, nam ſicut anima rationalis, & caro vnus eſt homo, ita Deus, & homo vnus eſt Chriſtus.

Sym. Athan. Quomodo natura diuina in Chriſto eſt? Reſp. Eſſentia, ſeu natura diuina in tribus perſonis diuinis: & tres perſonæ diuinæ in eſſentia, & Deitate ſunt; cùm ergo perſona Chriſti ſit diuina, in illo natura diuina erit.

Art. 3. n 1. 2. Sy. B. Ath. ibidem quomodo in Chriſto natura humana eſt? Reſpondeo quia perſona diuina Chriſti illam aſſumpſit.

Quanam ratione aſſumpſit? Reſp. Perſona Filj Dei in Chriſto facta eſt perſona illius naturæ humanæ, quæ in eodem Chriſto eſt; *id eſt*, illud, quod facit perſona humana in natura hominis apud omnes homines, illud facit perſona Filij in natura hominis, quæ ab illo aſſumpta eſt

Ex Sym Ar. ar. 3 n. 2. & a 2. n. Quomodo Filius aſſumpſit naturam humanam? Reſ. ad perſonam diuinam, *id eſt*, fecit vt natura humana perſonam Filij diuinam haberet.

De vnione naturarum in Christo. Num. 5.

Ar 2. n. 1. 1. 4. 2. 2. Nu. 9. PErſona Filij eſt-ne vnita naturæ humanæ ab illo aſſumptæ? Reſp. Ita eſt quia perſona ſemper vnita eſt illi naturæ, cuius perſona eſt.

In Chriſto natura humana, & diuina ſunt-ne ſimul vnitæ? Reſ. ita eſt.

Ar. 3. n. 1. 4. 2. 2 n. 9. & art. 3. n. 2. & 4. Quâ ratione? Reſp. Hæc vnio duplici modo poteſt conſiderari, primo ſic, quia ſimul ſunt natura diuina & humana in perſona Chriſti, efficitur vt in eadem perſona vnitæ ſint, ſecundò ſic, vt intelligatur, quòd in Chriſto natura

diuina, naturæ humanæ, quodammodo vnita ſit. Exemplum ſit in homine, anima & corpus duplicem habent vnionem, vna vnio eſt in perſona hominis, alia eſt inter animam & corpus, quia anima ipſi corpori modo quodam particulari communicata eſt. ex Sym. Athan.

Catechiſmus docet-ne naturam diuinam, & humanam in Chriſto eſſe vnitas, quia vtraque in vnam conuenit perſonam? Reſ. docet. Ar. 2. n. 9. & art. 1. n. 2. art. 3. n. 4.

Explicat-ne plenitudinem ſpiritus Dei ſpeciali ratione, in natura humana à Chriſto aſſumpta ineſſe, reperiti, communicari? Reſp. Explicat, ideo ait, Chriſto non eſt datus ſpiritus ad menſuram ſicut aliis hominibus: ſed data eſt illi plenitudo ſpiritus, ita vt nos de eius plenitudine acciperemus.

De proprietatibus naturarum in Chriſto. Num. 6. art. 3. n. 1.

NAtura diuina in Chriſto ſuas-ne retinuit proprietates, & operationes? Reſ. retinuit. ibid.

Idem-ne dicendum eſt de humana? Reſp. Idem. Art. 2. n. 11.

Quæ ſunt proprietates naturæ diuinæ? Reſ. Quòd ſit æterna, increata, infinita, immortalis, creatrix, gubernatrix, & alia multa.

quænam ſunt proprietates naturæ humanæ? Reſpond. quod ſit finita, creata, mortalis, &c.

Poteſt-ne dici quòd natura diuina in Chriſto ſit creata, vel finita? Reſp. Non. Ibidem

Poteſt-ne dici quòd in illo natura humana ſit infinita, & increata? Reſp. Non. Art. 3. Num. 1. ibid.

Cur non? Reſp. Quia vnio naturarum in Chriſto, proprietates illarum non confundit.

De communicatione proprietatum in perſona Chriſti. Num. 7

OMnes proprietates, & actiones naturæ diuinæ conueniunt-ne perſonæ Chriſti? Reſp. Conueniunt. Art. 2. Nu. 11.

Omnes proprietates, & actiones naturæ humanæ à Chriſto aſſumptæ conueniunt-ne perſonæ Chriſti? Reſp. Ita eſt. Ibidem Ibidem

Omnia attributa naturæ diuinæ, & humanæ poſſunt-ne attribui perſonæ Chriſti? Reſp. Poſſunt.

Chriſtus poteſt-ne dici Deus homo Creator, mortuus & alia? Reſp. Poteſt. Ibidem Ar. ibid. & c.

Quomodo eſt hoc: Reſpon. Quidquid conuenit naturæ,

ex Sym Ath. conuenit etiam perſonæ illi, cuius natura eſt. Cum ergo perſona filii ſit perſona tum naturæ diuinæ, tum humanæ ſequitur, quòd quidquid conuenit vtrique naturæ, verè perſonæ Chriſti tribui poteſt.

Arg. ex Symbo Athaba. Poteſt-ne declarari exemplo? Reſp. Poteſt tali, corpus, & anima ſunt vnitæ in perſona hominis, quidquid ergo verificatur de corpore, vel de anima hominis quatenus de illius natura ſunt poteſt de homine verificari, ideo ſi corpus dicitur mortuum, vel infirmum, vel claudum, homo talis eſſe dicetur. Idem in aliis.

De fine Incarnationis. Num. 8.

Art. 2. n. 3. QVis eſt finis Incarnationis? Reſp. Primò, tollere infinitam vim peccati: ſecundò reconciliare hominē Deo ſeu ſaluare hominem, & liberare illum à miſeriis, in quas propter peccatum incurrit: tertiò, vt nos homines Filij Dei renaſceremur.

De *Chriſti Conceptione* Num. 9.

Arg. ar. 3. N. m. 1. 2 &c. DIfferunt-ne Incarnatio, & Conceptio? Reſp. Aliqua poteſt aſſignari differentia, Incarnatio enim eſt humanæ carnis ſuſceptio; conceptio verò ſpecificat modum, quò caro aſſumpta effecta eſt.

Filius Dei poteſt-ne dici conceptus? Reſp. Poteſt, illa enim particula prima tertij articuli qui, refert ſic. *Qui Chriſtus filius Dei conceptus eſt* Quidquid enim conuenit naturæ, perſonæ, vt dictum eſt, tribui poteſt.

Art. 3. n. 1. & 4. Quid ſignificat hoc nomen *Conceptio*? Reſp. Idem, quod carnis formatio.

Art. 3. 4 Ibidem Vbi formata eſt caro, quam Filius Dei aſſumpſit? Reſp. In vtero Virginis.

Ex quânam re Chriſti corpus formatum eſt? Reſp. Ex puriſſimo Virginis matris ſanguine.

Eſt ne commune omnium hominum corporibus, vt ex matris ſanguine formentur? Reſ. Eſt.

Ibidem Quando nam formatum eſt Chriſti corpus; Reſp. Statim beata Virgo dixit: *Ecce ancilla Domini*, &c.

Ibidem quanto temporis ſpatio formatum eſt? Reſp. In inſtanti.

Huic corpori quandonam anima vnita fuit? Reſp. In eodem inſtanti, in quo fuit formatum.

Natura humana in illo inſtanti fuit-ne perfecta? Reſp. Ita eſt.

In eodem inſtanti diuinitas fuit-ne coniuncta, tum animæ, tum corpori? Chriſti Reſp. Fuit. Ibidem

Chriſtus in illo inſtanti potuit-ne dici perfectus Deus & perfectus homo? Reſp. Potuit. Ibidem

In illo inſtanti B. Virgo potuit-ne dici Mater Dei, & hominis? Reſp. Potuit; quia in illo momento Deum, & hominem concepit. Ibidem

Animæ Chriſti in illo inſtanti data-ne fuit ſumma plenitudo gratiæ, & Spiritus ſancti? Reſ. data eſt ita vt de eius plenitudine nos accipiamus. Ibidem

Cuius virtute Chriſti conceptio effecta eſt; Reſp. virtute Spiritus ſancti. Art. 1. n 1.

Solus Spiritus ſanctus Chriſti conceptionem eſt-ne operatus? Reſ. non ſolus, ſed tota Trinitas. Opera enim Dei ad extra, toti Trinitati communia ſunt, licet enim ſolus Filius humanam naturam aſſumpſerit; tamen Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, authores illius fuerunt. Art. 1. n 1.

Cur ergo tribuitur Spiritui ſancto? Reſp. Quia Incarnatio immenſam Dei erga nos benignitatem, & amorem declarat, ideo Spiritui ſancto, qui Amor eſt, & cui adſcribitur bonitas, attribui debet. Art. 3. n 5.

Conceptio Chriſti fuit-ne naturalis, aut ſupernaturalis? Reſp. Fuit vtroque modo. Art. 3.

Quare naturalis? Reſp. Quia de puriſſimo ſanguine matris caro forma eſt. Num. 4

quomodo ſupernaturalis? Reſp. Primò, corpus Chriſti in inſtanti formatum eſt, quod naturaliter, ſine multo tempore non contingit: ſecundò, in eodem inſtanti anima fuit illi vnita; tertiò ſine virili ſemine caro Chriſti formata eſt: quartò, operâ Spiritus ſancti iſta omnia effecta fuere. Ibidem

De Chriſti natiuitate temporali. Num. 10.

CHriſtus eſt-ne natus ex Maria Virgine? Reſp. Ita docetur in Symbolo, & Euangelio. Ar. 4. n. 7.

Hæc natiuitas fuit-ne naturalis; Reſp. Non, ſed ſupernaturalis. Ar. 3. n. 8.

Quâ ratione? Reſp. quia ſalua Mariæ Virginitate Chriſtus natus eſt. Ibidem

Maria fuit-ne ſemper Virgo? Reſp. Perpetuam, & incor- Ibidem

ruptam habuit virginitatem.

Ibidem Quomodo hoc eſt? Reſp. Spiritus ſancti virtus ita illi affuit, vt illi fœcunditatem dederit, & perpetuam Virginitatem conſeruauerit.

ibidem Poteſt-ne hoc eſſe? Reſ. ſicut de ſepulchro clauſo Chriſtus egreſſus eſt, & clauſis ianuis ad Diſcipulos introiuit, & ſicut ſolis radij per vitri ſubſtantiam ita penetrant, vt non frangant, nec lædant, ita Chriſtus ſine vllo maternæ Virginitatis detrimento editus eſt.

Ar. 3. n. 9. In hoc partu Maria poteſt-ne dici ſecunda Eua? Reſpond. Illa poteſt dici ſecunda Eua, & Chriſtus ſecundus Adam.

ibidem Quomodo Chriſtus eſt ſecundus Adam? Reſp. ſicut in primo Adam omnes moriuntur, ita in ſecundo omnes renaſcuntur. Ille corporaliter, iſte ſpiritualiter omnium verè dicitur parens.

ibidem Quomodo Maria dicitur ſecunda Eua? Reſp. Eua mortis Maria vitæ auctrix fuit: per Euam naſcimur filij iræ, per Mariam accipimus Chriſtum, per quem filij gratiæ regeneramur. Eua vitæ corporalis: Maria, ſpiritualis mater eſt, Eua cum dolore, Maria cum Virginitate, cum ſumma lætitia peperit.

Ar. 1. n. 10. Quæ figuræ Chriſti natiuitatem prænuntiarunt? Reſp. primò porta ſanctuarij, quam Ezechiel clauſam vidit: ſecundò, lapis de monte ſine manibus abſciſſus, vt eſt apud Danielem qui factus eſt magnus mons, & impleuit vniuerſam terram, tertiò, virga Aaron, quæ vna inter virgas Principium Iſraëlis germinauit: quartò, Rubum, quem Moyſes vidit ardere, & non comburi.

Meditanda circa myſterium Incarnationis.

Num. 11.

Ar. 2. & 3. QVid fideles debent facere circa myſterium Incarnationis conſiderandum, atque colendum? Reſp. quædam intellectu, quædam voluntate facere debent.

At. 2. Nu. 2 & 12. Ar. 3. Num. 1. 6. & 11. Quid intellectu? Reſp. conſiderare: primò, infinitam peccati vim: ſecundò, inexplicabilia bona, tum animæ, tum corporis quæ homo propter peccatum amiſit: tertiò, quanta, & qualia mala vtriuſque propter illud incurrit; demum immenſam hominis miſeriam: quartò, admirari infinitam remedij virtutem, & dignitatem: quintò, contemplari dicti

remedij qualitatatem, nempe, quid ſit Incarnatio, Conceptio, Natiuitas filij Dei: ſextò, infinita commoda & vtilitates quæ ad nos tali remedio proueniunt: ſeptimò, obſtupeſcere ad tantam filij Dei exinanitionem, & humilitatem, & alia.

Quid voluntate? Reſ. primò, laudare, & magnificare hæc Dei opera mirabilia: ſecundò, de tantis beneficiis gratias agere: tertiò, tradere nos totos Deo, ſicut Deus ſe totum tradidit nobis: quartò, imitari Chriſtum humiliando nos, qui ſeipſum adeo humiliauit; quintò, obedire Deo, magna pati & facere pro illo, conſiderando quanta ille priùs pro nobis fecit: ſexto, toto corde diligere Deum; qui adeo dilexit nos, vt filium ſuum vnigenitum daret pro nobis, ſeptimò, nunquam offendere Deum, quia tam benignum, & beneficium Deum offendere, ſumma, & execrabilis impietas eſt. Ibid.

Explicatio IV. Articuli. Num. 1.

QVid explicatur in quarto articulo? Reſ. opus Redemptionis. Art. 5. n 1.

Quonam opere potiſſimùm Chriſtus redemit nos? Reſ. Paſſione & ſanguinis effuſione. Art. 4 n. 10. &c.

Quæ differentia eſt inter myſterium Incarnationis, & Redemptionis? Reſpondeo. Redemptio eſt veluti finis Incarnationis; Chriſtus enim factus eſt homo, vt redimeret nos. Art. 1-3

De triplici officio Chriſti. Num. 2.

QVotuplex eſt officium, vel munus Chriſti? Reſpond. Triplex; primum eſt munus Redemptoris, & hoc dũ in terris fuit, præcipuè in paſſione peregit; ſecundum eſt aduocati, & hoc in cœlo modò pro nobis exercet: tertium, Iudicis, & hoc in fine mundi adimplebit. Primum, explicatur in quarto, & quinto articulo. Secundum in ſexto. Tertium, in ſeptimo. Primum, ponit fundamenta Redemptionis, & inchoat illam. Secundum auget, & perficit in hac vita. Tertium, conſummat illam in futura. Art. 7. Nu. 7.

De opere Redemptionis. Num. 3.

QVid eſt redimere? Reſ. Eſt à ſeruitute, & captiuitate & miſeria liberare. C. T. ſeſ. 5. cap. 1

Homo erat-ne captiuus? Reſ. Erat, tum peccati, tum mortis, tum diaboli.

Ibid. Chriſtus redemit-ne nos ab omni captiuitate? Reſpon. Ab omni.

Seſſ. 6. c. 1. Quânam ratione potiſſimum redemit nos à tyrannide, & captiuitate, & miſeria peccati? Reſpondeo. Paſſione, & morte.

art. 5. n. 12. & 13 Quânam à tyrannide diaboli? Reſ. Deſcenſu ad inferos. quanam à morte? Reſ. Reſurrectione.

Diuiſio tractationis de Paſſione. Num. 4.

QVæ explicat Catech. circa articulum quartum; Reſp. Tria.

Primò, verba aticuli declarat.

Secundò, cauſas paſſionis explicat.

Tertiò, quid de illa docendum, & meditandum ſit, proponit.

Explicatio verborum articuli. Num. 5.

QVot verba ſunt in articulo quarto? Reſpon. quinque vnum explicat circunſtantiam iudicis, & temporis, nempe illud *ſub Pontio Pilato*; reliqua declarant, quid in paſſione Chriſti factum ſit.

Ar. 4. n. 3. Cur exprimitur ſub quo præſide paſſus ſit; Reſ. Primò, quia actio, vel paſſio ſummè inſignis ſine circunſtantia temporis exprimenda non erat: ſecundò, vt explicetur, quòd gentibus ad crucifigendum, ſicut ipſe dixit, traditus eſt.

Art. 4. n. 1. quænam verba exprimunt paſſionem? Reſ. Iſta, *paſſus, crucifixus, mortuus, ſepultus.*

Quid exprimit illud verbum, *paſſus*? Reſ. Omnes Chriſti irriſiones & paſſiones.

Ibid. Quid *crucifixus*? Reſ. genus ſupplicij ſpecificat. quid *mortuus*? Reſ. Mortem ſecutam eſſe oſtendit.

Ar. 4. n. 4. Quid *ſepultus*? Reſ. confirmat mortem per ſepulturam.

De Chriſti crucifixione. Num. 6.

Ar. 4. n. 6. Ibidem n. 8. CVr Chriſtus voluit crucifigi? Reſpon. ait Catec. diuino conſilio factum eſt. Primò: *vt vnde mors oriebatur inde vita reſurgeret, & qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur.* Secundò, quia hoc genus mortis erat ſummæ ignominiæ, & ideo ad maiorem humiliationem, & peccati deſtructionem accommodatum.

De morte & ſepultura Chriſti.
Num. 7.

QVid eſt mors?Reſp.Eſt ſeparatio animæ à corpore. Art. 4.
Quare Chriſtus dicitur mortuus? Reſ.Quia eius n.6. ibid.
anima à corpore ſeparata eſt.

Diuinitas fuit-ne ſeparata ab anima?Reſ.Non. Ibid.

Fuit-ne ſeparata à corpore? Reſ. Non. Num.9.

Chriſtus, vt Deus, an vt homo mortuus eſt?Reſ.Vt homo, non vt Deus.

Quomodo ergo verè dicitur quòd Deus paſſus mortuus, Ar.4.n 8.& 9.
& ſepultus eſt?Reſ.ſi de natura ſermo ſit, ſola humana paſſa eſt; ſed quia, vt dictum fuit proprietates vtriuſque naturæ, perſonæ Verbi conueniunt, hæc autem perſona verus Deus eſt, efficit vt reſpectu perſonæ, cui attribuuntur omnia quæ in natura humana facta ſunt, verè dicatur, *Deus eſt paſſus, mortuus, & ſepultus*: ſicut enim cum moritur corpus, non dicitur quòd anima mortua ſit, & tamen homo verè mortuus perhibetur, ita, & de perſona Chriſti dicendum eſt.

Propter quid Chriſtus mortuus eſt? Reſpon.vt vinceret art.2.n 6.
mortem,& nobis vitam daret.

Cur ſit mentio de ſepultura; Reſ.vt magis confirmetur, Art. 4. Num.8.
quod mortuus ſit. ibid.n. 9.

Corpus Chriſti in ſepulchro paſſum-ne eſt corruptionem? Reſ.Propheta ait nullam.

De materia Paſſionis Chriſti id eſt de eo, in quo Paſſio effecta eſt. Num. 8.

QVid eſt materia paſſionis Chriſti? Reſ. Illud, in quo Ar.4.n 2.& 3.
paſſio recepta eſt.

In quo fuit recepta? Reſ.ait Cat.tum in anima, tum in Art. 4.
corpore. nu.9.

Vnde habetur quod anima paſſa ſit? Reſ. quia Chriſtus dixit, *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem.*

Quænam pars animæ paſſa eſt, ſuperior, an inferior? Reſ.Catech.ait inferior.

Quomodo natura humana perſonæ diuinæ vnita potuit Ibid.
pati? Reſ.Per talem vnionem proprietates humanæ naturæ ſublatæ non ſunt.

De efficiente Paſſionis Chriſti. Num. 9.

Arti. 4. Nu. 11 QVinam fuerunt authores, & effectores paſſionis Chriſti? Reſ. Primò, Deus pater pro nobis tradidit illum: ſecundò ipſemet Chriſtus pro nobis animam ſuam poſuit & tale genus mortis elegit, & oblatus eſt, quia voluit. 3. Gentiles illius mortis authores fuerunt. 4. Iudæi

Num 7 magis. 5. Iudas eum prodidit. 6. Petrus eum negauit. 7. cæteri omnes deſeruerunt, atque ita totus mundus in mortem Chriſti conſpiraſſe videtur.

Arti. 4. Num. 7. Quid impulit Chriſtum, vt ſupplicium Crucis ſubiret? Reſ. peccata hominum.

Ibidem Qui fuerunt authores, & miniſtri mortis Chriſti? Reſp. Illimet peccatores, pro quorum ſalute Chriſtus patiebatur.

De forma, ſeu modo Paſſionis Chriſti. Num. 10.

Art. Num. &c. QVot poſſunt conſiderari circa formam, & modum, quo Chriſtus paſſus eſt? Reſp. Multa, primò, acerbitas Paſſionis: ſecundò, indignitas, reſpectu eius qui patiebatur: tertiò, indignitas reſpectu illorum qui miniſtri illius fuerunt: quartò, immenſa charitas, quâ Chriſtus paſſus eſt: quintò, infinitus valor dictæ paſſionis: ſextò quòd hæc paſſio omnium virtutum perfectiſſimum eſt exemplum.

De acerbitate Paſſionis Chriſti. Num. 11.

Art. 4. Nu. 13. QVomodo poteſt conſiderari quanta fuerit acerbitas paſſionis Chriſti? Reſpondeo Examinando extenſionem, & intenſionem dolorum, & paſſionum illius.

Art. 4. Num. 2 & 23. Quomodo extenſio? Reſp. Primò cùm corpus, tum anima paſſa ſunt. In corpore quælibet pars paſſa eſt: pedes, & manus clauis cruci affixæ, caput ſpinis compunctum: & arundine percuſſum? facies ſputis fœdata, alapis cæſa, totum corpus flagellis verberatum eſt? Secundò anima, quoad omnes ſenſus paſſa eſt, viſus vidit horribilia, auditus audiuit ignominias, guſtus expertus eſt fellis amaritudinem: tactus vbique perpeſſus eſt: Tertiò paſſio fuit diuturna, & mors crucis prolixior, paſſiones Chriſti extendebat, quartò, hæc paſſio ad multa loca, ad varios iudices, reges, & miniſtros extenſa eſt.

Art. 4. Quid poteſt conſiderari, circa intenſionem? Reſp. poteſt probari quod fuerit maxima: primò ex effectu: quia ſi ſola cogitatio, & paſſionis repræſentatio adeo Chriſtum affli-

xit, vt factus ſit in illo ſudor velut guttæ ſanguinis] decurrentis in terram, quid fiet in reali paſſione: Secundò corpus Chriſti fuit perfectius, & temperatius quàm aliorum hominum corpora, ideo acriorem quoque ſentiendi vim habuit: tertiò anima Chriſti fuit omnium nobiliſſima, & innocentiſſima, item, & puriſſimum corpus illius, ideo ignominias, & irriſiones cum maiori afflictione patiebatur. Quartò cæteris Sanctis in tormentis ſæpiſſime Deus ſolamen, & lætitiam immittebat, at Chriſtus Calicem amariſſimæ paſſionis nullâ ſuauitate permixta temperauit.

De circumſtantijs quæ paſſionis acerbitatem augebant.

Num. 12.

QVænam circumſtantiæ augebāt paſſionis acerbitatem? n. 10. 11. 12.
℞. Primò perſona, quæ patiebatur Creator Dominus 13.
Rex gloriæ, Filius Dei, Propheta, Sacerdos, Rex. Secundò pro quibus patiebatur, pro ſeruis, inimicis, peccatoribus. Tertiò, à quibus patiebatur, nempe ab omni genere, & ordine hominum, demum ab illis pro quorum ſalute patiebatur: Quartò cum modis, & circunſtantijs loci, temporis, ſociorum, & ſimilium ſummam ignominiam præ ſe ferentibus: & quis iſta poterit explicare.

Quomodo paſſio Chriſti omnium virtutum magiſtra ſit.

Num. 13.

PAſſio Chriſti eſt-ne magiſtra omnium virtutum? Reſp. Art. 4.
eſt, nam patientiam, & humilitatem, & charitatem eximiam, n. 13.
& manſuetudinem, & obedientiam, & ſummam animi conſtantiam, paupertatem etiam, & alia ita in ſummo gradu opere ipſo declarauit, vt talis paſſio ſumma Chriſti prædicationis ad viuum relata dicenda videatur.

De valore paſſionis Chriſti. Num. 14.

PAſſio Chriſti quanti valoris fuit? Reſ. Infiniti.
Cur tanti? Reſ. Primò, quia perſona Chriſti erat in- Ar. 4. & 14. &
finita, tota autem paſſio dictæ perſonæ tribuenda eſt, ideo 15.
ab illa recipit infinitatem: ſecundò, in Chriſto quâdam ratione erat gratia infinita, per quam paſſio ipſa in infinitum grata Deo reddebatur, ideo valoris erat infiniti: tantus eſt enim valor rei, quanti res æſtimatur, & grata exiſtit: Paſſio autem Chriſti in infinitum Deo gratiſſima fuit.

Art. 4. num. Paſſio Chriſti eſt-ne ſufficiens ad integrè, & perfectè, & cum ſummo rigore iuſtitiæ ſatisfaciendum pro peccatis totius mundi? Reſ. omnino.

Ibid. Eſt-ne ſufficiens mereri pro omnibus hominibus vitam æternam? Reſ. ita eſt.

Ibid. quomodo poteſt ſimul ſatisfacere, & mereri? Reſ. pretium, quod Chriſtus in cruce pro nobis obtulit debitis noſtris, non ſolùm par, & æquale fuit, verum etiam ea longè ſuperauit, ideo prout debitum ſoluit conuenit illi ſatisfactio, prout plus dedit meritum illi conueniens eſt.

De fine paſſionis Chriſti. Num. 15.

Art. 4. nu. 11. QVis eſt finis paſſionis Chriſti? Reſp. eſt producere illos effectus, ad quos paſſio eſt ordinata.

Ibid. Ad quos effectus eſt ordinata? Reſ. aliqui ſunt reſpectu Dei, alij reſpectu hominum, & alij reſpectu diaboli, mortis, atque peccati.

Art. 4. nu. 11. 12. 14. 15. Quos effectus facit reſpectu Dei? Reſp. Primò dat ſummam laudem, & gloriam illi: Secundò, ſatisfacit pro peccatis, & offenſis illi illatis: Tertiò reddit gratias pro collatis beneficijs. quartò noua impetrat ab illo beneficia.

Quid facit contra peccatum, mortem, & diabolum? Reſ. deſtituit illa, & tyrannidem illorum.

De fructu paſſionis Chriſti erga homines. Num. 16.

Art. 4. nu. 4. QVæ commoda ex paſſione Chriſti hominibus proueniunt? Reſ. Primò liberat nos à peccatis: Secundò eripit à dœmonis ſeruitute, atque tyrannide: Tertiò pœnam peccatis noſtris debitam perſoluit: Quartò Deo Patri nos reconciliauit, illique pro peccatis noſtris ſatisfecit, & illum placatum nobis reddidit: Quintò meruit nobis vitam æternam, & paradiſi ianuæ per illam nobis apertæ ſunt.

De applicatione paſſionis Chriſti, & eius neceſſitate. Num 17.

Seſſ. 6. cap. 3. CHriſtus-ne pro omnibus hominibus mortuus eſt? Reſ. pro omnibus.

Omnes-ne homines per Chriſti mortem ſalui fient? Reſ. non, infideles enim, hæretici, & mali Chriſtiani, per illam, ſalutem non conſequentur.

Ibid. Cur hoc? Reſ. quia beneficium paſſionis Chriſti, dictis non communicatur.

Cur non communicatur? Reſp. quia meritum paſſionis illis non applicatur. Ibidem

Hæc applicatio eſt-ne omnino neceſſaria; Reſ. omnino, de illa enim ita ait Concilium: Verum etſi ille pro omnibus mortuus eſt, non tamen omnes beneficium mortis eius accipiunt, ſed ij dumtaxat, quibus meritum paſſionis eius communicatur. Ibid.

Cur Deus vult applicationem eſſe neceſſariam? Reſpon. quia rei natura ita requirit: Medicina enim non debet prodeſſe infirmo, cui non applicatur. Ar. ibi.

Deus eſt-ne paratus illam omnibus applicare; Reſp. non ſolùm paratus, ſed rogat. Seſſ. 6. cap. 5.

Cur tot hominibus non applicatur? Reſp. ex culpa ipſorum fit. Ibidem

In quo eſt hæc culpa? Reſp. quia nolunt facere quod debent, vt illis applicetur.

De modo obtinendi applicationem paſſionis. Num. 18.

QVid debet fieri, vt dicta obtineatur applicatio? Reſ. duo, vnum eſt accedere ad Sacramenta: aliud eſt præparare ſeipſum, tum ad Sacramenta, tum ad dictam applicationem ſuſcipiendam. S. 6. c. 5. & 6.

Quare oportet accedere ad Sacramenta? Reſp. quia ſunt media, per quæ paſſio Chriſti omnibus applicatur. Ibid. & 14.

In quo conſiſtit præparatio, quæ dicta eſt? Reſp. in fide, ſpe, charitate, & pœnitentia.

Quâ ratione? Reſp. Primò oportet credere, quòd paſſio Chriſti habeat vim, ſi ſit applicata, faciendi quod dictum eſt, & credere quòd applicetur per Sacramenta: Secundò ſperare quòd talem applicationem obtinebit, ſi cum Dei auxilio præparatus accedit: Tertiò velle diligere Deum, & odio habere peccatum. Art. 4. nu. 14. Seſſ. 6. ca. 6.

Hæc præparatio eſt-ne neceſſaria? Reſ. In adultis omnino neceſſaria eſt. Seſ. 6. ca. 5.

De exercitatione circa paſſionem Chriſti.

Num. 19.

QVid debent facere Parochi, Confeſſores, & Concionatores circa paſſionem Chriſti? Reſ. debent ſummâ diligentiâ conari, vt reducant fideles ad ſe exercendum circa paſſionem Chriſti ſicut modò dicetur. Art. 4. nu. 9. & 10.

Fideles quid facere debent? Reſp. aliquid debent præ-

ſtare, primò in intellectu: ſecundò in voluntate: tertiò in corpore, ac ſenſu.

Art. 2. n. 2. 3. Quid in intellectu? Reſp. primò, intueri infinitam vim peccati, & inexplicabiles miſerias ex illo emanantes; ſecundò, certò ſibi perſuadere, quòd meritum paſſionis Chriſti eſt vnicum remedium peccati, & miſeriarum illius: tertiò, contemplari qualitatem, acerbitatem, & circumſtantias paſſionis, & præcipuè quis eſt ille, qui patitur, quartò, conſiderare neceſſitatem, & modum applicationis? quintò, neceſſitatem præparationis ad illam: ſextò, in omnibus infinitam Dei miſericordiam, & bonitatem admirari.

Art. 4. n. 1. 10. 11. 12. 13. 1. 15. 16. Quid debet facere voluntas? Reſp. primò, debet ſummo odio perſequi peccatum: ſecundò, ſummo amore diligere Chriſtum, à quo tantum, & tale remedium nobis collatum eſt: tertiò, procurare applicationem dicti remedij, ideò ad Sacramenta cum præparatione accedere, quartò, quotidiè frequentiùs in corde memoriam paſſionis retinere: quintò meditando paſſionem, omnes virtutes in illa addiſcere: ſextò, in tentationibus recurrere ad illam, vt illius virtute victor euadere poſſit.

Art. 5. n. 2. quid verò debet facere ſenſus? Reſp. aliquid quotidiè pati in memoriam paſſionis Chriſti, veluti in ſumendo cibo, potu, veſtitu, labore, & ſimilibus.

Explicatio Articuli Quinti.
De deſcenſu Chriſti ad inferos. Num. 1.

Ibid. QVid per inferos ſignificatur? Reſ. Non ſepulchrum, vt quidam impiè opinati ſunt, ſed loca, & receptacula animarum, quæ infra terram abdita ſunt.

Ibid. n. 3. Quæ, & quot ſunt dicta loca? Reſ. Primò datur infimus, & teterrimus, & obſcuriſſimus carcer, qui infernus, & abyſſus, & gehenna appellatur, vbi dœmones, & damnati igne cruciati ſunt: ſecundò purgatorium, in quo per ignem animæ piorum ad definitum tempus expiantur, *& de hoc Scriptura, Apoſtolica Traditio, & Concilia fidem faciunt.* Tertiò, *Sinus Abrahæ, vbi ante Chriſti Aduentum animæ ſanctorum excipiebantur,* ibique ſine vllo doloris ſenſu quieta habitatione propter ſpem futuræ redemptionis fruebantur. Aliqui Doctores addunt quartum; *id eſt* locum vbi pueri ſine baptiſmo ante vſum rationis deceden-

tes excipiuntur, ſed de hoc Catechiſmus nihil proponit.

Ad quem locum Chriſtus deſcendit? Reſpon. Ad ſinum Abrahæ. Be.to. 2.con. 3.lib.2.

Quid deſcendit, anima, an corpus, an diuinitas? Reſ. non deſcendit corpus, quia manſit in ſepulchro, non deſcendit propriè loquendo diuinitas, quia hæc vbique eſt: Anima autem Chriſti eſt illa, quæ deſcendit. c.6.ar. 6.nu.3. ar.5.n. 4.& n. 1.

Hæc anima deſcendit-ne tantùm virtute, ſeu potentiâ, an potiùs verè: & realiter? Reſpondeo, reali præſentiâ deſcendit. Ibid.

Poteſt-ne dici, quòd Chriſtus ad inferos deſcendit? Reſp. poteſt, quia quidquid animæ, vel corpori Chriſti tribuitur, illud perſonæ ipſius tribuendum eſt. Ar. 5. nu. 1.

Dum corpus Chriſti fuit in ſepulchro, & anima in ſinu Abrahæ, poteſt-ne dici, quòd eadem Chriſti perſona apud inferos fuerit, & in ſepulchro iacuerit? Reſ. poteſt, quia perſona Chriſti nunquam ab anima, vel corpore etiam in triduo mortis ſeparata eſt. Ibid.

Diuinitas fuit-ne ſeparata ab anima, vel corpore in triduo mortis? Reſ. non. Ibid.

Minuit-ne de ſanctitate, vel poteſtate Chriſti quòd ad inferos deſcenderit? Reſ. non minuit, ſed auxit: Chriſtus enim non vt captiuus, ſed vt victor, ac inter mortuos liber aliosque liberaturus deſcendit. Ar. 5. n. 5.

Quandonam anima Chriſti deſcendit? Reſpondeo poſtquam à corpore egreſſa eſt. nu. 5. art. 1.

Quandiu ibi manſit? Reſp. Dum corpus eiuſdem in ſepulchro fuit. nu. 5. art. 6.

Propter quid Chriſtus ad inferos deſcendit? Reſpond. primò vt ereptis dœmonum ſpoliis animas SS. Patrum è ſinu Abrahæ liberaret, vt ſecum in cœlum perduceret: ſecundò vt ſuam etiam apud inferos oſtenderet poteſtatem.

Quid apud inferos fecit Chriſtus? Reſpondeo præter dicta ſic ait Catechiſmus, ſtatim illius aſpectus clariſſimam lucem captiuis attulit, eorúmque animas immenſâ lætitiâ, gaudioque impleuit: quibus etiam optatiſſimam beatitudinem, quæ in Dei viſione conſiſtit, impertitus fuit: quo facto id comprobatum eſt, quod latroni promiſerat illis verbis: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* art. 5.

Portæ Paradiſi fuerunt-ne apertæ alicui antequam Chri-

Ibidem ſtus moreretur, ac reſurgeret? Reſ. Non, ſed omnes vel in Sinu Abrahæ, vel in purgatorio detinebantur.

De reſurrectione Chriſti. Num. 2.

Ar. 5. n. 7. QVid eſt reſurrectio? Reſp. eſt reditus animæ ad corpus, à quo illa fuerat ſeparata.

Ibidem & a. 11. n. 2. Reſurrectio dicitur-ne anima, an de corpore Chriſti? Reſ. de corpore, quia non ſolum fuit mortuum, & ideo per animæ vnionem ad vitam reuocatum.

art. 5. nu. 6. Poteſt-ne dici quòd Chriſtus reſurrexit? Reſp. poteſt: quia quod tribuitur corpori Chriſti, & ipſo Chriſto tribuere opus eſt.

Ibidem art. 5. nu. 8. Quomodo Chriſtus reſurrexit? Reſp. per hoc quòd iterum anima corpori vnita eſt.

Quâ virtute reſurrexit? Reſ. non aliena, vt alij, ſed propriâ virtute, quod in Chriſto proprium eſt.

Ibidem Quomodo Chriſtus potuit ſeipſum ad vitam reuocare? Reſp. diuina vis tum corpori in ſepulchro, tum animæ apud inferos exiſtenti coniuncta fuit, per quam, & anima potuit ad corpus redire, & corpus animæ coniungi.

Ibidem Non-ne aliquando Scripturæ dicunt Chriſtum à Patre ſuſcitatum fuiſſe? Reſpond. Catech. ait: Chriſtus vt homo à Patre dicitur ſuſcitatus, vt verò Deus eſt, ſeipſum ſuſcitauit.

art. 5. nu. 10. Quandonam Chriſtus reſurrexit? Reſp. tertia die poſtquam mortuus eſt.

Ibidem n. 2. Iſti tres dies fuerunt-ne integri, & completi? Reſ. ſecundus fuit completus, alij non.

Ibidem In quo die reſurrexit? Reſpon. in Dominico, ſed ſummo mane.

Ibidem Quomodo fuit tertia die ſi ante ortum ſolis die Dominico reſurrexit? Reſpon. Diei computatio incipit à media nocte ad mediam noctem; cùm ergo mortuus ſit die Veneris horâ nonâ, per reliquum illius diei mortuus manſit, ſimiliter per totum diem Sabbathi: poſt mediam verò noctem Dominicus dies incipiebat, ideò in tertia die facta eſt reſurrectio.

Ibidem Cur tertia die reſurrexit? Reſpon. ait Catech. Vt Chriſtus ſuam Diuinitatem declararet, reſurrectionem ad finem ſæculi differre noluit, vt verò homo crederetur, non ſta-

tim poſt mortem, ſed tertia die reuixit, quod temporis ſpatium ad veram mortem comprobandam, ſatis eſſe videbatur.

Ob quas cauſas Chriſtus reſurrexit? Reſp. Primò, quia iuſtum erat, vt Chriſtus reſurrectione exaltaretur, qui morte, & paſſione fuerat humiliatus. Secundò; vt fides noſtra confirmaretur, quod reſurrectione potiſſimùm fit. Tertiò, vt ſpes nobis reſurgendi traderetur. quartò, vt ſalutis, & Redemptionis noſtræ myſterium abſolueretur, Chriſtus enim ſua morte nos à peccatis liberauit; reſurgens verò præcipua nobis bona reſtituit, quæ peccando amiſeramus. Art. 2.

Quæ vtilitates ex Chriſti reſurrectione ad nos proueniunt? Reſ. Primò intellectus noſter illuminatur, vt Chriſti diuinitatem cognoſcat, & credat. Secundò, Chriſti reſurrectio noſtræ reſurrectionis cauſa fuit. Tertiò, per illam docemur, quâ ratione ſpirituali peccatis moriendo cum Chriſto ad nouam vitam reſurgere debeamus. Quartò, docet nos, vt poſtquam mortui ſumus peccatis in vitæ innocentia perſeueremus, quia *Chriſtus reſurgens, iam non moritur, & mors illi vltra non dominabitur.* Quintò non ſolùm docet perſeuerantiam, ſed vim præbet perſeuerandi. Ar. nn. 13. & 14.

Quæ ſigna ſunt ſpiritualis reſurrectionis? Reſ. vnum, ſapere cœleſtia: aliud, deſpicere terrena.

Explicatio Articuli Sexti. De Aſcenſione Chriſti. Num. 1.

CHriſtus antequam aſcendit in cœlum compleuit-ne opus, & myſterium noſtræ Redemptionis? Reſ. compleuit, quia in paſſione pro nobis plenè ſatisfecit. Art. 6. n. 1.

Completa fuit-ne exequutio dictæ redemptionis? Reſ. non, ſed multa tum à Chriſto, tum à nobis ſupererant facienda, vt hominis redemptio perficeretur. Ibidem Art. 1. n. 1.

quid faciendum erat Chriſto? Reſp. officium tum iudicis, tum aduocati: ideo aſcendit in cœlum, vt aduocati munus pro nobis adimpleret. Art. 6. 2. Art. 7. n. 2.

Quâ virtute Chriſtus aſcendit? Reſ. non alienâ, vt Helias, & alij, ſed propriâ virtute aſcendit.

Hæc virtus fuit-ne Chriſti, vt Deus eſt, an vt homo? Reſ. fuit etiam vt homo. ibidem

ibid. Quâ ratione? Reſ. ait Catec. Quamuis enim naturali vi, id fieri non potuerit tamen virtus illa, qua beata Chriſti anima prædita erat, corpus, vt libuit, mouere potuit, corpus verò quod iam gloriam adeptum erat, mouentis animæ imperio facilè parebat.

Art. 5. n. 12. Chriſtus aſcendit-ne, vt Deus, an vt homo? Reſ. ait Catech. Vt homo eſt, in cœlum corpore, & anima aſcendit: nam vt Deus eſt, numquam ab eo abſuit, vt qui diuinitate ſua loca omnia compleat.

Art. 6. n. 5. Quibus de cauſis Chriſtus aſcendit in cœlum? Reſ. Primò, quia eius corpori glorioſo non terra, ſed cœli domicilium conueniebat. Secundò, vt ibi apud Patrem aduocati pro nobis officio fungeretur. Tertiò, vt oſtenderet regnum ſuum non eſſe terrenum, & deficiens, ſed cœleſte, & æternum. Quartò, vt nos, menteſque noſtras ad paradiſi deſiderium eleuaret, ac inflammaret.

Art. 6. n. 6 7. 8. 9. Quæ vtilitates ad nos ex Chriſti Aſcenſione prouenerunt? Reſ. Primò, Spiritum ſanctum in nos miſit. Secundò, dum fungitur officio aduocati, infinita bona nobis obtinet. Tertiò, datur nobis cauſa maximæ lætitiæ, & ſpei quòd tãtæ authoritatis aduocatum in cœlo habeamus. Quartò, portas cœli aperuit, ibique nobis locum præparauit, viámque muniuit, per quam illuc perueniremus. Quintò, Prophetas, & Sanctos Patres in Paradiſum tanquam primitias generis humani introduxit. Sextò, datur nobis occaſio maioris meriti circa fidem, dum in Chriſtũ non præſentẽ aſpectui, ſed abſentem credimus. Septimò confirmatur ſpes noſtra, quod vbi eſt caput noſtrum, ibi & nos membra eſſe, illius ope poſſimus. Octauò, amor noſter in cœlum rapitur, quia vbi eſt Chriſtus theſaurus noſter, ibi, & cor noſtrum eſſe debet. Nonò, mens noſtra ad perfectiora erigitur, ſi enim Chriſtus viſibili præſentiâ apud nos permanſiſſet, dum illum, vt hominem aſpiceremus, quaſi amore corporali diligeremus, nunc autem in cœlo exiſtens amorẽ noſtrum reddidit ſpiritualem, & dum abſentem illum cogitamus, vt Deum diligimus, & honoramus: Apoſtoli enim in Chriſto præſente magis, humanitatem, in abſente magis diuinitatem dilexerũt. Decimò, per Aſcenſionẽ Chriſti Eccleſia magis muneribus eſt decorata: nam illi Spiritus ſanctus, cum ſuis donis datus eſt, & Chriſtus vniuerſæ Eccleſiæ inter homines pa-

ſtorem, ſummum antiſtitem Petrum Apoſtolorum Principem reliquit; Quoſdam dedit Apoſtolos, Prophetas, Euangeliſtas, Paſtores, Doctores, atque ita ad dexteram Patris ſedens, aliis æquè diuerſa dona ſemper impertiuit: Denum Aſcenſio Chriſti non ſolùm nobis viam ad cœlum aſcendendi patefacit, ac demonſtrauit, ſed etiam vim, & virtutem illuc perueniendi nobis largita eſt.

De ſeſſione Chriſti ad dexteram Patris.
Num. I.

CHriſtus manet-ne in cœlo cum magnò honore? Reſp. cum maximo. Ar. 6. n. 3.

Quibus verbis explicatur tantus honor? Reſ. tribus. Primùm, Sedere. Secundùm, ad dexteram. Tertiùm, Patris Omnipotentis. ibid.

Sedere ſignificat-ne hoc loco figuram, vel ſitum, vel poſitionem corporis Chriſti, ita vt corporaliter dicatur ſedere? Reſ. non; quia ita ſedere corporibus ob laſſitudinem concedi ſolet, in Chriſti autem corpore glorioſo laſſitudo cadere non poteſt. ibidem

Quid ſignificat ergo ſedere? Reſ. Primò regiam, ſummamque poteſtatem ac gloriam; quia ſedere apud Regem, ſummam indicat dignitatem, & maieſtatem. Secundò indicat firmam, ac ſtabilem poſſeſſionem dictæ poteſtatis, ac gloriæ, qui enim ſedet, quaſi fixus, atque quietus manet, ideo ſedere indicat ſtabilem poſſeſſionem. ibidem

Deus habet-ne dexteram, vel ſiniſtram? Reſp. non, quia talia corporibus tribuuntur, ideo cùm Deus Spiritus ſit, illi conuenire non poſſunt. ibidem

Cur ergo tribuitur Deo? Reſ. per metaphoram id fit, ſæpe enim Sacræ litteræ, vt ſe humano tribuunt membra, & affectiones. Ar. 6. n. 3.

Quare Chriſtus dicitur ſedere ad dexteram? Reſpondeo, ait Catechiſm. quia in humanis rebus ei maiorem honorem tribui exiſtimamus, qui ad dexteram collocatur, ob id ad explicandam Chriſti gloriam ad dexteram ſedere confitemur.

De efficiente Paſſionis Chriſti. Num. 9.

Arti. 4. Nu. 11 QVinam fuerunt authores, & effectores paſſionis Chriſti? Reſ. Primò, Deus pater pro nobis tradidit illum: ſecundò ipſemet Chriſtus pro nobis animam ſuam poſuit & tale genus mortis elegit, & oblatus eſt, quia voluit. 3. Gentiles illius mortis authores fuerunt. 4. Iudæi Num 7 magis. 5. Iudas eum prodidit. 6. Petrus eum negauit. 7. cæteri omnes deſeruerunt, atque ita totus mundus in mortem Chriſti conſpiraſſe videtur.

Arti. 4. Num. 7. Quid impulit Chriſtum, vt ſupplicium Crucis ſubiret? Reſ. peccata hominum.

Ibidem Qui fuerunt authores, & miniſtri mortis Chriſti? Reſp. Illimet peccatores, pro quorum ſalute Chriſtus patiebatur.

De forma, ſeu modo Paſſionis Chriſti. Num. 10.

Art. 4. Num. &c. QVot poſſunt conſiderari circa formam, & modum, quo Chriſtus paſſus eſt? Reſp. Multa, primò, acerbitas Paſſionis: ſecundò, indignitas, reſpectu eius qui patiebatur: tertiò, indignitas reſpectu illorum qui miniſtri illius fuerunt: quartò, immenſa charitas, quâ Chriſtus paſſus eſt: quintò, infinitus valor dictæ paſſionis: ſextò quòd hæc paſſio omnium virtutum perfectiſſimum eſt exemplum.

De acerbitate Paſſionis Chriſti. Num. 11.

Art. 4. Nu. 13 QVomodo poteſt conſiderari quanta fuerit acerbitas paſſionis Chriſti? reſpondeo Examinando extenſionem, & intenſionem dolorum, & paſſionum illius.

Art. 4. Num. 2 & 23. Quomodo extenſio? reſp. Primò cùm corpus, tum anima paſſa ſunt. In corpore quælibet pars paſſa eſt: pedes, & manus clauis cruci affixæ, caput ſpinis compunctum: & arundine percuſſum? facies ſputis fœdata, alapis cæſa, totum corpus flagellis verberatum eſt? Secundò anima, quoad omnes ſenſus paſſa eſt, viſus vidit horribilia, auditus audiuit ignominias, guſtus expertus eſt fellis amaritudinem: tactus vbique perpeſſus eſt: Tertiò paſſio fuit diuturna, & mors crucis prolixior, paſſiones Chriſti extendebat. quartò, hæc paſſio ad multa loca, ad varios iudices, reges, & miniſtros extenſa eſt.

Art. 4. quid poteſt conſiderari, circa intenſionem? Reſp. poteſt probari quod fuerit maxima: primò ex effectu: quia ſi ſola cogitatio, & paſſionis repræſentatio adeo Chriſtum affli-

xit,vt factus ſit in illo ſudor velut guttæ ſanguinis] decurrentis in terram,quid fiet in reali paſſione: Secundò corpus Chriſti fuit perfectius,& temperatius quàm aliorum hominum corpora, ideo acriorem quoque ſentiendi vim habuit: tertiò anima Chriſti fuit omnium nobiliſſima, & innocentiſſima,item, & puriſſimum corpus illius, ideo ignominias, & irriſiones cum maiori afflictione patiebatur. Quartò cæteris Sanctis in tormentis ſæpiſſime Deus ſolamen,& lætitiam immittebat,at Chriſtus Calicem amariſſimæ paſſionis nullâ ſuauitate permixta temperauit.

De circumſtantijs quæ paſſionis acerbitatem augebant.
Num. 12.

QVænam circumſtantiæ augebãt paſſionis acerbitatem? n. 10. 11. 12.
℞.Primò perſona, quæ patiebatur Creator Dominus 13.
Rex gloriæ, Filius Dei,Propheta, Sacerdos, Rex. Secundò pro quibus patiebatur , pro ſeruis , inimicis, peccatoribus. Tertiò,à quibus patiebatur,nempe ab omni genere,& ordine hominum,demum ab illis pro quorum ſalute patiebatur: Quartò cum modis, & circunſtantijs loci,temporis, ſociorum, & ſimilium ſummam ignominiam præ ſe ferentibus : & quis iſta poterit explicare.

Quomodo paſſio Chriſti omnium virtutum magiſtra ſit.
Num. 13.

PAſſio Chriſti eſt-ne magiſtra omnium virtutum?Reſp. Art. 4.
eſt,nam patientiam, & humilitatem,& charitatem eximiam, n. 13. & manſuetudinem,& obedientiam, & ſummam animi conſtantiam, paupertatem etiam , & alia ita in ſummo gradu opere ipſo declarauit,vt talis paſſio ſumma Chriſti prædicationis ad viuum relata dicenda videatur.

De valore paſſionis Chriſti. Num. 14.

PAſſio Chriſti quanti valoris fuit?Reſ.Infiniti.
Cur tanti?Reſ.Primò,quia perſona Chriſti erat in- Ar.4.c.
finita, tota autem paſſio dictæ perſonæ tribuenda eſt, ideo 14. & 15.
ab illa recipit infinitatem: ſecundò,in Chriſto quâdam ratione erat gratia infinita, per quam paſſio ipſa in infinitum grata Deo reddebatur,ideo valoris erat infiniti : tantus eſt enim valor rei,quanti res æſtimatur , & grata exiſtit:Paſſio autem Chriſti in infinitum Deo gratiſſima fuit.

Art. 4. num. Paſſio Chriſti eſt-ne ſufficiens ad integrè, & perfectè, & cum ſummo rigore iuſtitiæ ſatisfaciendum pro peccatis totius mundi? Reſ. omnino.

ibid. Eſt-ne ſufficiens mereri pro omnibus hominibus vitam æternam? Reſ. ita eſt.

ibid. quomodo poteſt ſimul ſatisfacere, & mereri? Reſ. pretium, quod Chriſtus in cruce pro nobis obtulit debitis noſtris, non ſolùm par, & æquale fuit, verum etiam ea longè ſuperauit, ideo prout debitum ſoluit conuenit illi ſatisfactio, prout plus dedit meritum illi conueniens eſt.

De fine paſſionis Chriſti. Num. 15.

Art. 4. nu. 11. QVis eſt finis paſſionis Chriſti? Reſp. eſt producere illos effectus, ad quos paſſio eſt ordinata.

ibid. Ad quos effectus eſt ordinata? Reſ. aliqui ſunt reſpectu Dei, alij reſpectu hominum, & alij reſpectu diaboli, mortis, atque peccati.

Art. 4. nu. 11. 12. 14. 15. Quos effectus facit reſpectu Dei? Reſp. Primò dat ſummam laudem, & gloriam illi: Secundò, ſatisfacit pro peccatis, & offenſis illi illatis: Tertiò reddit gratias pro collatis beneficijs. quartò noua impetrat ab illo beneficia.

Quid facit contra peccatum, mortem, & diabolum? Reſ. deſtituit illa, & tyrannidem illorum.

De fructu paſſionis Chriſti erga homines. Num. 16.

Art. 4. nu. 4. QVæ commoda ex paſſione Chriſti hominibus proueniunt? Reſ. Primò liberat nos à peccatis: Secundò eripit à dœmonis ſeruitute, atque tyrannide: Tertiò pœnam peccatis noſtris debitam perſoluit: Quartò Deo Patri nos reconciliauit, illique pro peccatis noſtris ſatisfecit, & illum placatum nobis reddidit: Quintò meruit nobis vitam æternam, & paradiſi ianuæ per illam nobis apertæ ſunt.

De applicatione paſſionis Chriſti, & eius neceſſitate. Num 17.

Seſſ. 6. cap. 3. CHriſtus-ne pro omnibus hominibus mortuus eſt? Reſ. pro omnibus.

Omnes-ne homines per Chriſti mortem ſalui fient? Reſ. non, infideles enim, hæretici, & mali Chriſtiani, per illam, ſalutem non conſequentur.

Ibib. Cur hoc? Reſ. quia beneficium paſſionis Chriſti, dictis non communicatur.

Cur non communicatur? Reſp. quia meritum paſſionis illis non applicatur. Ibidem Ibid.

Hæc applicatio eſt-ne omnino neceſſaria; Reſ. omnino, de illa enim ita ait Concilium: Verum etſi ille pro omnibus mortuus eſt, non tamen omnes beneficium mortis eius accipiunt, ſed ij dumtaxat, quibus meritum paſſionis eius communicatur.

Cur Deus vult applicationem eſſe neceſſariam? Reſpon. quia rei natura ita requirit: Medicina enim non debet prodeſſe infirmo, cui non applicatur. Ar. ibi.

Deus eſt-ne paratus illam omnibus applicare; Reſp. non ſolùm paratus, ſed rogat. Seſſ. 6. cap. 5.

Cur tot hominibus non applicatur? Reſp. ex culpa ipſorum fit. Ibidem

In quo eſt hæc culpa? reſp. quia nolunt facere quod debent, vt illis applicetur.

De modo obtinendi applicationem paſſionis. Num. 18.

QVid debet fieri, vt dicta obtineatur applicatio? Reſ. duo, vnum eſt accedere ad Sacramenta: aliud eſt præparare ſeipſum, tum ad Sacramenta, tum ad dictam applicationem ſuſcipiendam. S. 4. 6. c. 5. & 6.

Quare oportet accedere ad Sacramenta? Reſp. quia ſunt media, per quæ paſſio Chriſti omnibus applicatur. Ibid. & 14.

In quo conſiſtit præparatio, quæ dicta eſt? Reſp. in fide, ſpe, charitate, & pœnitentia.

Quâ ratione? Reſp. Primò oportet credere, quòd paſſio Chriſti habeat vim, ſi ſit applicata, faciendi quod dictum eſt, & credere quòd applicetur per Sacramenta: Secundò ſperare quòd talem applicationem obtinebit, ſi cum Dei auxilio præparatus accedit: Tertiò velle diligere Deum, & odio habere peccatum. Art. 4. nu. 14. Seſſ. 6. ca. 6.

Hæc præparatio eſt-ne neceſſaria? Reſ. In adultis omnino neceſſaria eſt. Seſſ. 6. ca. 5.

De exercitatione circa paſſionem Chriſti.
Num. 19.

QVid debent facere Parochi, Confeſſores, & Concionatores circa paſſionem Chriſti? Reſ. debent ſummâ diligentiâ conati, vt reducant fideles ad ſe exercendum circa paſſionem Chriſti ſicut modò dicetur. Art. 4. nu. 9. & 10.

Fideles quid facere debent? Reſp. aliquid debent præ-

ſtare, primò in intellectu: ſecundò in voluntate: tertiò in corpore, ac ſenſu.

Art. 2. n. 2. 3. Quid in intellectu? Reſp. primò, intueri infinitam vim peccati, & inexplicabiles miſerias ex illo emanantes; ſecundò, certò ſibi perſuadere, quòd meritum paſſionis Chriſti eſt vnicum remedium peccati, & miſeriarum illius: tertiò, contemplari qualitatem, acerbitatem, & circumſtantias paſſionis, & præcipuè quis eſt ille, qui patitur, quartò, conſiderare neceſſitatem, & modum applicationis? quintò, neceſſitatem præparationis ad illam: ſextò, in omnibus infinitam Dei miſericordiam, & bonitatem admirari.

Art. 4. n. 1. 10. 11. 12. 13. 1. 15. 16. Quid debet facere voluntas? Reſp. primò, debet ſummo odio perſequi peccatum: ſecundò, ſummo amore diligere Chriſtum, à quo tantum, & tale remedium nobis collatum eſt: tertiò, procurare applicationem dicti remedij, ideò ad Sacramenta cum præparatione accedere, quartò, quotidiè frequentiùs in corde memoriam paſſionis retinere: quintò meditando paſſionem, omnes virtutes in illa addiſcere: ſextò, in tentationibus recurrere ad illam, vt illius virtute victor euadere poſſit.

Art. 5. n. 2. Quid verò debet facere ſenſus? Reſp. aliquid quotidiè pati in memoriam paſſionis Chriſti, veluti in ſumendo cibo, potu, veſtitu, labore, & ſimilibus.

Explicatio Articuli Quinti.
De deſcenſu Chriſti ad inferos. Num. 1.

Ibid. QVid per inferos ſignificatur? Reſ. Non ſepulchrum, vt quidam impiè opinati ſunt, ſed loca, & receptacula animarum, quæ infra terram abdita ſunt.

Ibid. n. 3. Quæ, & quot ſunt dicta loca? Reſ. Primò datur infimus, & teterrimus, & obſcuriſſimus carcer, qui infernus, & abyſſus, & gehenna appellatur, vbi dæmones, & damnati igne cruciati ſunt: ſecundò purgatorium, in quo per ignem animæ piorum ad definitum tempus expiantur, *& de hoc Scriptura, Apoſtolica Traditio, & Concilia fidem faciunt.* Tertiò, *Sinus Abrahæ, vbi ante Chriſti Aduentum animæ ſanctorum excipiebantur,* ibique ſine vllo doloris ſenſu quieta habitatione propter ſpem futuræ redemptionis fruebantur. Aliqui Doctores addunt quartum; *id eſt* locum vbi pueri ſine baptiſmo ante vſum rationis deceden-

tes excipiuntur, ſed de hoc Catechiſmus nihil proponit.

Ad quem locum Chriſtus deſcendit? Reſpon. Ad ſinum Abrahæ. Be.to. 2.con. 3.lib.2.

Quid deſcendit, anima, an corpus, an diuinitas? Reſ. non deſcendit corpus, quia manſit in ſepulchro, non deſcendit propriè loquendo diuinitas, quia hæc vbique eſt: Anima autem Chriſti eſt illa, quæ deſcendit. c.6.ar. 6.nu.3. ar.5.n. 4.& n. 1.

Hæc anima deſcendit-ne tantùm virtute, ſeu potentiâ, an potiùs verè: & realiter? Reſpondeo, reali præſentiâ deſcendit. Ibid.

Poteſt-ne dici, quòd Chriſtus ad inferos deſcendit? Reſp. poteſt, quia quidquid animæ, vel corpori Chriſti tribuitur, illud perſonæ ipſius tribuendum eſt. Ar. 5. nu. 1.

Dum corpus Chriſti fuit in ſepulchro, & anima in ſinu Abrahæ, poteſt-ne dici, quòd eadem Chriſti perſona apud inferos fuerit, & in ſepulchro iacuerit? Reſ. poteſt, quia perſona Chriſti nunquam ab anima, vel corpore etiam in triduo mortis ſeparata eſt. Ibid.

Diuinitas fuit-ne ſeparata ab anima, vel corpore in triduo mortis? Reſ. non. Ibid.

Minuit-ne de ſanctitate, vel poteſtate Chriſti quòd ad inferos deſcenderit? Reſ. non minuit, ſed auxit: Chriſtus enim non vt captiuus, ſed vt victor, ac inter mortuos liber alioſque liberaturus deſcendit. Ar. 5. n. 5.

Quandonam anima Chriſti deſcendit? Reſpondeo poſtquam à corpore egreſſa eſt. nu. 5. art. 1.

Quandiu ibi manſit? Reſp. Dum corpus eiuſdem in ſepulchro fuit. nu. 5. art. 6.

Propter quid Chriſtus ad inferos deſcendit? Reſpond. primò vt ereptis dœmonum ſpoliis animas SS. Patrum è ſinu Abrahæ liberaret, vt ſecum in cœlum perduceret: ſecundò vt ſuam etiam apud inferos oſtenderet poteſtatem.

Quid apud inferos fecit Chriſtus? Reſpondeo præter dicta ſic ait Catechiſmus, ſtatim illius aſpectus clariſſimam lucem captiuis attulit, eorúmque animas immenſâ lætitiâ, gaudioque impleuit: quibus etiam optatiſſimam beatitudinem, quæ in Dei viſione conſiſtit, impertitus fuit: quo facto id comprobatum eſt, quod latroni promiſerat illis verbis: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* art. 2.

Portæ Paradiſi fuerunt-ne apertæ alicui antequam Chri-

Ibidem ſtus moreretur, ac reſurgeret? Reſ. Non, ſed omnes vel in Sinu Abrahæ, vel in purgatorio detinebantur.

De reſurrectione Christi. Num. 2.

Ar. 5. n. 7. Quid eſt reſurrectio? Reſp. eſt reditus animæ ad corpus, à quo illa fuerat ſeparata.

Ibidem & a. 11. n. 2. Reſurrectio dicitur-ne animæ, an de corpore Chriſti? Reſ. de corpore, quia non ſolum fuit mortuum, & ideo per animæ vnionem ad vitam reuocatum.

art. 5. nu. 6. Poteſt-ne dici quòd Chriſtus reſurrexit? Reſp. poteſt: quia quod tribuitur corpori Chriſti, & ipſo Chriſto tribuere opus eſt.

Ibidem art. 5. nu. 8. Quomodo Chriſtus reſurrexit? Reſp. per hoc quòd iterum anima corpori vnita eſt.

Quâ virtute reſurrexit? Reſ. non aliena, vt alij, ſed propriâ virtute, quod in Chriſto proprium eſt.

Ibidem Quomodo Chriſtus potuit ſeipſum ad vitam reuocare? Reſp. diuina vis tum corpori in ſepulchro, tum animæ apud inferos exiſtenti coniuncta fuit, per quam, & anima potuit ad corpus redire, & corpus animæ coniungi.

Ibidem Non-ne aliquando Scripturæ dicunt Chriſtum à Patre ſuſcitatum fuiſſe? Reſpond. Catech. ait: Chriſtus vt homo à Patre dicitur ſuſcitatus, vt verò Deus eſt, ſeipſum ſuſcitauit.

art. 5. nu. 10. Quandonam Chriſtus reſurrexit? Reſp. tertia die poſtquam mortuus eſt.

Ibidem n. 2. Iſti tres dies fuerunt-ne integri, & completi? Reſ. ſecundus fuit completus, alij non.

Ibidem In quo die reſurrexit? Reſpon. in Dominico, ſed ſummo mane.

Ibidem Quomodo fuit tertia die ſi ante ortum ſolis die Dominico reſurrexit? Reſpon. Diei computatio incipit à media nocte ad mediam noctem; cùm ergo mortuus ſit die Veneris horâ nonâ, per reliquum illius diei mortuus manſit, ſimiliter per totum diem Sabbathi: poſt mediam verò noctem Dominicus dies incipiebat, ideò in tertia die facta eſt reſurrectio.

Ibidem Cur tertia die reſurrexit? Reſpon. ait Catech. Vt Chriſtus ſuam Diuinitatem declararet, Reſurrectionem ad finem ſæculi differre noluit, vt verò homo crederetur, non ſta-

tim poſt mortem, ſed tertia die reuixit, quod temporis ſpatium ad veram mortem comprobandam, ſatis eſſe videbatur.

Ob quas cauſas Chriſtus reſurrexit? Reſp. Primò, quia iuſtum erat, vt Chriſtus reſurrectione exaltaretur, qui morte, & paſſione fuerat humiliatus. Secundò; vt fides noſtra confirmaretur, quod reſurrectione potiſſimùm fit. Tertiò, Art. 2. vt ſpes nobis reſurgendi traderetur. quartò, vt ſalutis, & Redemptionis noſtræ myſterium abſolueretur, Chriſtus enim ſua morte nos à peccatis liberauit; reſurgens verò præcipua nobis bona reſtituit, quæ peccando amiſeramus.

Quæ vtilitates ex Chriſti reſurrectione ad nos proueniunt? Reſ. Primò intellectus noſter illuminatur, vt Chriſti diuinitatem cognoſcat, & credat. Secundò, Chriſti reſurrectio noſtræ reſurrectionis cauſa fuit. Tertiò, per illam docemur, quâ ratione ſpirituali peccatis moriendo cum Chriſto ad nouam vitam reſurgere debeamus. Quartò, docet nos, vt poſtquam mortui ſumus peccatis in vitæ innocentia perſeueremus, quia *Chriſtus reſurgens, iam non moritur, & mors illi vltra non dominabitur.* Quintò non ſolùm docet perſeuerantiam, ſed vim præbet perſeuerandi. Ar. nn. 13. & 14.

Quæ ſigna ſunt ſpiritualis reſurrectionis? Reſ. vnum, ſapere cœleſtia: aliud, deſpicere terrena.

Explicatio Articuli Sexti. De Aſcenſione Chriſti. Num. 1.

CHriſtus antequam aſcendit in cœlum compleuit-ne opus, & myſterium noſtræ Redemptionis? Reſ. compleuit, quia in paſſione pro nobis plenè ſatisfecit. Art. 6. n. 1.

Completa fuit-ne exequutio dictæ redemptionis? Reſ. non, ſed multa tum à Chriſto, tum à nobis ſupererant facienda, vt hominis redemptio perficeretur. ibidem Art. 1. n. 1.

quid faciendum erat Chriſto? Reſp. officium tum iudicis, tum aduocati: ideo aſcendit in cœlum, vt aduocati munus pro nobis adimpleret. Art. 6. 2. Art. 7. n. 2.

Quâ virtute Chriſtus aſcendit? Reſ. non alienâ, vt Helias, & alij, ſed propriâ virtute aſcendit.

Hæc virtus fuit-ne Chriſti, vt Deus eſt, an vt homo? ibidem Reſ. fuit etiam vt homo.

ſtorem, ſummum antiſtitem Petrum Apoſtolorum Principem reliquit; Quoſdam dedit Apoſtolos, Prophetas, Euangeliſtas, Paſtores, Doctores, atque ita ad dexteram Patris ſedens, aliis æquè diuerſa dona ſemper impertiuit: Denum Aſcenſio Chriſti non ſolùm nobis viam ad cœlum aſcendendi patefacit, ac demonſtrauit, ſed etiam vim, & virtutem illuc perueniendi nobis largita eſt.

De ſeſſione Chriſti ad dexteram Patris. Num. 1.

CHriſtus manet-ne in cœlo cum magnò honore? Reſp. cum maximo. Ar.6.n 3.

Quibus verbis explicatur tantus honor? Reſ. tribus. Primùm, Sedere. Secundùm, ad dexteram. Tertiùm, Patris Omnipotentis. ibid.

Sedere ſignificat-ne hoc loco figuram, vel ſitum, vel poſitionem corporis Chriſti, ita vt corporaliter dicatur ſedere? Reſ. non; quia ita ſedere corporibus ob laſſitudinem concedi ſolet, in Chriſti autem corpore glorioſo laſſitudo cadere non poteſt. ibidem

Quid ſignificat ergo ſedere? Reſ. Primò regiam, ſummamque poteſtatem ac gloriam; quia ſedere apud Regem, ſummam indicat dignitatem, & maieſtatem. Secundò indicat firmam, ac ſtabilem poſſeſſionem dictæ poteſtatis, ac gloriæ, qui enim ſedet, quaſi fixus, atque quietus manet, ideo ſedere indicat ſtabilem poſſeſſionem. ibidem

Deus habet-ne dexteram, vel ſiniſtram? Reſp. non, quia talia corporibus tribuuntur, ideo cùm Deus Spiritus ſit, illi conuenire non poſſunt. ibidem

Cur ergo tribuitur Deo? Reſ. per metaphoram id fit, ſæpe enim Sacræ litteræ, vt ſe humano tribuunt membra, & affectiones. Ar.6.n 3.

Quare Chriſtus dicitur ſedere ad dexteram? Reſpondeo, ait Catechiſm. quia in humanis rebus ei maiorem honorem tribui exiſtimamus, qui ad dexteram collocatur, ob id ad explicandam Chriſti gloriam ad dexteram ſedere confitemur.

Ibid. Cur dicitur *Patris*,& *Omnipotentis*? Reſ.Vt ſignificetur cauſa tantæ gloriæ,tum quia eſt filius, tum quia eſt illius Patris,qui infinitam potentiam, & maieſtatem habet, cùm enim ſit Filius hæres vniuerſorum, quanta eſt gloria Patris, tanta & Filij maieſtas confitenda eſt.

Explicatio Articuli Septimi de iudicio Chriſti. Num. 1.

Art. 7 n. 2. CHriſtus exercet-ne officium Iudicis? Reſ. non ſolùm Redemptoris, & aduocati;ſed etiam Iudicis officium habet.

Art. 7. Quid circa iudicium Chriſti debet conſiderari? Reſ.primò de Iudice: ſecundò de iudicio:tertiò de ſententia iudicis:quartò,de vtilitate,quæ ex dicto iudicio accipi poteſt.

Ibid. Quis eſt Iudex viuorum,& mortuorum? Reſ.Chriſtus.

Chriſtus eſt-ne Iudex,vt Deus, an vt homo?Reſ.ait Catech.Sacræ literæ declarant, quòd non ſolùm,vt Deus,ſed etiam, vt homo à Deo Iudex eſt conſtitutus.

Art. n. 7.5. Nonne poteſtas iudicãdi omnibus perſonis Sanctæ Trinitatis communis eſt?Reſ.Eſt,ſed præcipuè tribuitur Filio, eâ ratione,quâ ipſi quoque ſapientia tributa eſt.

Art. 6. 7. Cur potiſſimum Chriſto etiam vt homo eſt officium datum eſt iudicandi? Reſ.Primò decebat vt Iudex hominum corporeis oculis poſſet videri,& eius ſententia auribus percipi, & omnino quòd iudicium illud ſenſibile eſſet.Secundò,iuſtiſſimum erat,vt Chriſtus,qui vt Homo iniquis hominum ſententiis condemnatus fuit, omnium deinde iudex ab omnibus conſpiceretur.

Art. 7. n. 2. quando Chriſtus hoc iudicium exercebit?Reſ.in ſecundo aduentu, & in fine mundi.

Ibid. quotuplex eſt aduentus Chriſti?Reſ.duplex,vnus eſt cùm carnem aſſumpſit, & Homo factus eſt,ſecundus cum ad iudicandos homines in fine mundi venturus eſt, primus miſericordiæ, ſecundus iuſtitiæ tribui debet.

Art. 6. n. 3. Quotuplex eſt iudicium Chriſti? Reſpon.duplex, vnum priuatum, & fit cum vnuſquiſque noſtrum migrat è vita ſtatim enim ad tribunal Chriſti ſiſtitur, vt de actibus cor-

dis,oris & operis rationem reddat;alterum publicum,quod in fine mundi, vno die, vno in loco omnibus hominibus præſentibus, & ſpectantibus, quid in æternum de ſingulis ſit futurum determinabit.

Quibus de cauſis hoc iudicium vniuerſale futurum eſt? Reſ.Primò,quia exempla, opera, & doctrina multorum vel vtile, vel damnum efficiunt; ideo ante finem mundi præmium, vel pœna illis decerni non poterat: parentes enim filios doctores liberos,magiſtri diſcipulos, & alij alios ſucceſſiuè ſui imitatores relinquunt :vnde quâdam ratione,vel boni,vel mali futuri cauſa ſunt. Secundò per vniuerſale iudicium ſatisfiet famæ multorum piorum, quæ iniuſtè fuit offenſa,& à multis auferetur gloria illis iniuſtè data, ſine enim publico, & vniuerſali hominum conuentu hoc fieri poſſe non videbatur. Tertiò,quia iuſtum eſt, vt ſicut corpora fuerunt conſortia laborum,& virtutis, ac vitij, ita eſſent præmij, ac pœnæ: conueniens fuit vt animæ corpora reaſſumerent, & poſt hoc vtriſque præmia,& pœnæ decernerentur. Quartò,quia Deus nunc videtur aliqua permittere, quæ Diuinæ iuſtitiæ, & prouidentiæ minùs videntur conuenire,veluti quòd impij pacificè viuant & diuitiis aliiſque bonis abundent; iuſti verò afflicti & pauperes ſint, æquum erat, vt coram omnibus ſumma Dei iuſtitia atque prouidentia declararetur, quod in generali iudicio optimè fit. Quintò, optima ratione à Deo factum eſt, vt hominibus finale iudicium cum præmiis, & pœnis modò proponeretur, ſic enim pij recreantur, impij terrentur, iuſti in virtute confirmantur, mali à peccato metu pœnæ deterrentur. Art. 7. n.4.

Quænam ſigna generale iudicium præcedent? Reſp.ex. Sacris literis habetur quòd hæc tria. Art.7.n 7.

Primò,prædicatio Euangelij per vniuerſum orbem.

Secundò,diſceſſio,*id eſt* diuiſio inter gentes,& populos, ſeu diſceſſio à fide.

Tertiò Antichriſtus: Hæc tria cùm fuerint, propè eſſe generale iudicium indicabunt.

Qualem, & quomodo Chriſtus pro iuſtis ſententiam feret? Reſpon. ſic Chriſtus lætis oculis pios à dextra ſtantes intuens: ita de illis iudicium ſumma cum benignitate pronunciabit:*Venite benedicti Patris mei, poſſidete Re-* Art. 7. n.8.

gnum, quod paratum eſt vobis à conſtitutione mundi. Quid hoc iucundius.

Ar.7.n 4. Et quale iudicium in impios erit? Reſ.ad hos? qui à ſiniſtra ſtabunt, Chriſtus conuerſus ſuam iuſtitiam in eos effundet,his verbis: ***Diſcedite à me maledicti in ignem æternum,qui paratus eſt diabolo,& angelis eius.***

Ibid. Hæc ſententia quidnam mali continet? Reſp.primò pœnam damni. Secundò, pœnam ſenſûs.

Ibid. Quid eſt pœna damni? Reſp.Eſt carentia omnis boni, & præcipuè diuinæ viſionis.

• Quæ verba explicant pœnam damni? ℞.Illa *Diſcedite à me*,& illa,*Maledicti*.Dum enim ait, *Diſcedite à me*, oſtendit auerſionem à Deo,ſeparationem, & carentiam viſionis illius,in abſentia enim non videmus.Cùm vero dicit, ***maledicti***, declarat quòd Deus non ſolùm erit illis non amicus,ſed inimicus,non ſolùm non faciet illis bona ſed faciet mala,non ſolùm non diliget,ſed odio habebit: Maledicere enim eſt malum non ſolùm dicere,ſed facere.

Ar.7.n. 10. Quid eſt pœna ſenſûs? ℞.eſt illa;quæ corporis percipitur ſenſu,vt in verberibus,& flagellis contingit, ſed præcipuè ignis tormenta ſummi doloris ſenſum efficere ſolent.

Quibus verbis explicatur pœna ſenſûs? Reſp.Primò illo verbo *in ignem*.Secundò illo *æternum*. Tertiò illo ***qui paratus eſt*** Diabolo, ***& angelis eius.***

Primum declarat maximam pœnam. Secundum maximam durationem. Tertium: terrores crudeliſſimos, & ſummè infenſos.

Ar.7.n. 11. Quæ vtilitas oritur ex conſideratione iudicij? Reſp.Primò,cohibet homines à peccatis,& frenat prauas animi cupiditates. Secundò,iuſti ad virtutem maximè incitantur, cùm per illam vident tanta bona obtineri,& tanta mala vitari. Tertiò mirificè iuuat ad perferendas miſerias,& iniurias,& calumnias iniuſtè illatas, Conſolatur enim quòd in tali iudicio omne occultum manifeſtum coram omnibus fiet Et vnicuique quod ſuum eſt tribuetur.

Explicatio Tertia partis Symboli.

DE quânam re agitur in tertia parte Symboli? Reſ. Primò, de Spiritu Sancto, qui eſt caput, & fons omnis noſtræ ſanctitatis. Secundò, de Eccleſia, quæ à Spiritu ſancto ſanctificatur, & regitur. Tertiò, de quibuſdam bonis, quæ per Spiritum Sanctum, Eccleſiæ collata ſunt. Cat.c. 1. poſt præf. n 3.

Quid debet conſiderari de Spiritu Sancto? Reſ. Primò, de nomine ipſius. Secundò, de perſona. Tertiò, de proceſſione illius à Patre, & à Filio. Quartò, de effectibus, qui ab ipſo procedunt. Art. 6. n. 1.

Explicatio Articuli Octaui.

De nomine Spiritus Sancti. Num. 1.

QVibus conuenit hæc vox *Spiritus*? Reſ. conuenit præcipuè animabus iuſtorum, Angelis, & Deo. Ar. 8. n. 2.

Singulæ perſonæ Trinitatis, nempe Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, poſſuntne dici Spiritus Sanctus? Reſ. poſſunt; quia Deus ſpiritus eſt, item Sanctus eſt. Ibid.

In articulo octauo quomodo accipitur iſta vox *Spiritus Sanctus*? Reſ. pro tertia perſona Sanctiſſimæ Trinitatis. Ar. 8. n. 2.

Hoc nomen conuenit-ne illi? Reſp. omnino, quia Spiritualem vitam in nos infundit, & toti Eccleſiæ fons, & caput eſt Sanctitatis.

Quare Spiritui Sancto nomen propriù ſicut Patri, & Filio attributum non eſt? Reſ. quia proceſſioni; qua Spiritus Sanctus à Patre, & à Filio originem habet, proprium nomen aſſignatum non eſt. Ibid. n. 3.

Cur non eſt aſſignatum? Reſ. quia illa actio, qua Pater, & Filius producunt Spiritum Sanctum, in humanis non reperitur, ideo à rebus creatis proprium nomen deſumi non poteſt, ſed communi vocabulo vti neceſſe eſt. Ibid.

Cur Patri, & Filio proprium nomen eſt tributum? Reſp. quia Pater per generationem producit Filium, generatio autem in humanis reperitur, & generanti nomen Patris, genito nomen Filij impoſitum eſt. Ibid.

De perſona Spiritus Sancti. Num. 2.

SPiritus Sanctus eſt-ne Deus; Reſ. omnino, æque ac Pater, & Filius, & Cath. per ſcripturas euidenter quod ita ſit probat, & eſt de fide. Ar. 1. n. 4.

In octauo articulo explicatur-ne quòd Deus ſit? Reſp. explicatur, per illud verbum, *In*. Ar. 9. n. 11.

Ar.9.n. 22. Quâ ratione? Reſ. credere *In*, excepto Deo, nulli rei vel perſonæ creatæ poteſt conuenire, ideo qui credit in Spiritum Sanctum, fatetur illum eſſe Deum, octauus autem articulus habet *Credo in Spiritum Sanctum.*

Ca.1.n. 4. Spiritus Sanctus eſt-ne vna ex Diuinis perſonis? Reſ. eſt; nempè tertia; Pater enim eſt prima, filius ſecunda, Spiritus Sanctus tertia.

præf. ar.7. Cur tertia perſona eſt? Reſpond. propter originem quia enim à Patre originem habet Filius, & à Filio ac Patre Spiritus Sanctus, propter hanc originem, vt ſuprà dictum eſt, dicitur quòd Pater eſt prima perſona, Filius ſecunda Spiritus Sanctus tertia.

Ar.8.n 4. Ar.2. n 10. Propter hoc eſt-ne aliqua inæqualitas, ita vt Spiritus, Sanctus ſit minor, aut poſterior Patre ac Filio? Reſp. nulla eſt omnino.

De proceſſione Spiritus Sancti. Num. 3.

Ar.8.n. 3. QVid ſignificat hoc nomen proceſſio? Reſp. ſignificat quòd aliquid ab illo deductionem, vel emanationem, vel orationem habeat.

Ibid. Quot ſunt in Deo emanationes, vel proceſſiones? Reſp. duæ, vna per intellectum. & dicitur generatio & per hanc producitur Filius à Patre: alia per voluntatem, & hæc proprium nomen non habet, ſed congruo nomine dicitur Spiratio, vel proceſſio. & per hanc Spiritus Sanctus à Patre, & à Filio procedit.

Ibid. nu. 8. Catechiſmus quid docet de hac proceſſione? Reſ. ait in hac Deus ſeipſum totum vi amoris communicat: *id eſt*, in proceſſione, quæ fit in Deo per intellectum Deus communicat ſe totum per modum Verbi: in hac autem communicat ſe totum per modum Amoris, quia producit Spiritum Sanctum, qui Amor eſt.

Ar.8.n. 9. Quodnam eſt principium, à quo iſta proceſſio emanat? Reſp. Pater, & Filius, qui conſiderantur tanquam vnum principium illius, non tanquam duo.

Ar.8.n. 1. Per quam potentiam Pater, & Filius producunt Spiritum Sanctum? Reſp. per voluntatem amore inflammatam.

Ibid. Qua ratione producunt? Reſpond. per modum amoris, *id eſt*, eo modo, quo amor à voluntate productus eſt, non eo quo Verbum ab intellectu produci ſolet.

Quis producitur? Reſ. Spiritus ſanctus, qui eſt idem plenè & per charitatis amorem à Patre, & Filio procedens, genitorem, & genitum, æterno, atque indiſſolubili vinculo inter ſe connectens, Art. 8. n.10.

De effectibus Spiritus ſancti. Num. 4.

Spiritus ſanctus producit-ne aliquos effectus in nos? Reſ. producit. Art. 8. num.

Dicuntur-ne effectus Spiritus ſancti? Reſ. Dicuntur, & illi vt proprij tribuuntur. Ibidem

Dicti effectus à tota Trinitate producti-ne ſunt? Reſ. ita eſt, quia opera omnia, quæ Deus extra ſe facit, toti Trinitati communia ſunt. Ibidi

Cur ergo præcipuè Spiritui ſancto appropriantur? Reſp. quia Spiritus ſanctus eſt amor diuinus, & bonitas illi à Sacris literis appropriatur, & tanquam perennis fons bonitatis, ideo effectus qui à diuina voluntate veluti amore inflammata in nos proficiſcuntur, rectè Spiritui ſancto quadam ratione appropriari debent. Ibid.

Omnia bona, & beneficia à Deo accepta tanquam à Spiritu ſancto data, cognoſci-ne debent? Reſ. ita eſt, vnde etiam Spiritus ſanctus Donum appellatur. Art. 8. nu. 7.

Cur dicitur Donum? Reſ. quia ſummus Dei in nos amor efficit, vt beneficia nobis collata benignè, & gratuitò, & abſque ſpe remunerationis tribuantur. Ibid.

Quæ differentia eſt inter Spiritum ſanctum, & effectus illius? Reſpon. illa quæ eſt inter creatorem, & creaturam. Art. 9. nu. 8.

Nonne aliquando effectus, vel dona Spiritus ſancti dicuntur Spiritus ſanctus, veluti dicitur ſpiritus Sapientiæ, &c. Reſp. ait Catech. dicuntur, & tamen dona Spiritus ſancti ab eodem ſpiritu tanquam finitum ab infinito ſunt diſtinguenda.

Qui ſunt iſti effectus? Reſ. primus eſt, vita ſpiritualis: ideo in Symbolo Nicæno dicitur ſpiritus viuificans: facit enim, vt anima ita Deo coniuncta ſit, vt quodam modo quod vniat, vita Dei dici poſſit. Art. 8. nu. 8. & 9.

Secundus eſt, quod omnia beneficia Dei, gratuitò nobis data munera, bona Spiritus ſancti vocari poſſunt.

Tertius, ſeptem dona Spiritus ſancti, nempè charitas, ſapientia, &c. maximum cumulum beneficiorum collectum habent.

Quartus, gratia iuſtificans effectus Spiritus ſancti eſt, & hanc ſequitur comitatus virtutum, per illam efficimur participes diuinæ naturæ, ideo per eandem, Filij Dei non ſolùm nominamur, ſed verè ſumus.

Art. 8. num. 1. Quæ vtilitas homini prouenit ex hac cognitione? Reſp. Primò, humiliatur homo conſiderando ſe eſſe fontem miſeriæ, & omnia bona, quæ habet, ab hoc Spiritu ſancto obtinuiſſe. Secundò, erigitur ſpes, vt à tam benigno datore omnia bona ſperet, petat, & obtineat. Tertiò, prouocatur ad ſummum in Deum amorem, tantùm enim benefactorem diligere, iuſtiſſimum eſt.

Explicatio Articuli Noni.
De ſancta Eccleſia Catholica. Num. 1.

QVare poſt articulum de Spiritu ſancto, ponitur articulus de Eccleſia? Reſp. quia Eccleſia pendet à Spiritu ſancto, à quo regitur, viuificatur, & ſanctificatur.

Art. 8. Nu. 23. In quot partes diuiditur articulus de Eccleſia? Reſp. In duas: in prima, agitur de Eccleſia, in ſecunda, de communione Sanctorum.

De neceſſitate cognoſcendi Eccleſiam. Num. 2.

Art. 9. num. 2. EST-ne neceſſarium, vt omnes Eccleſiam cognoſcant? Reſ. ait Catec. cùm Eccleſiæ ab omnibus parendum ſit, neceſſe eſt, vt à ſingulis cognoſcatur.

Eſt-ne neceſſarium, vt explicetur fidelibus quænam ſit, vera Eccleſia? Reſp. Eſt, quia hæretici multa mendacia de Eccleſia diſſeminarunt, & ideo vera doctrina de illa tradenda eſt.

Art. 9. Num. 1. Qui paratus eſt credere Eccleſiæ, poteſt-ne eſſe hæreticus? Reſ. Non poteſt.

De ſignificatione huius nominis, Eccleſia. Num. 3.

ibidem. n. 2. ECcleſia eſt-ne nomen Latinum? Reſp. Non, ſed Græcum eſt.

Quid ſignificat? Reſp. Euocationem, & à ſcriptoribus accipiturpro concilio, & concione, ſeu pro multitudine, quæ ſimul vnita ſit.

ibid. Eccleſia accipitur-ne pro bona tantùm, an etiam pro mala hominum multitudine? Reſp. Aliquando Scriptura

accipit hanc vocem *Eccleſia* pro mala hominum, veluti infidelium, multitudine, ſed ordinariè pro populo, & congregatione fidelium, & Chriſtianorum accipi ſolet.

Ante Chriſti aduentum, fidelis populus quomodo vocabatur? Reſ. Synagoga. Art. 9. n. 8.

Cur hoc? Reſ. Quia Synagoga ſignificat multitudinem vnitam. Hæc autem etiam animalibus conuenit, ideo ille populus ſignificabatur tanquam pecudum more congregatus. Ibid.

Cur Chriſtianus populus dicitur Eccleſia? Reſp. Vt oſtendatur, quòd à Deo ad cœleſtia, & diuina vocatus ſit. Ibid.

Eccleſiæ vox accipitur-ne ſemper in Scripturis pro vniuerſa fidelium multitudine? Reſ. Non: ſed aliquando accipitur pro ſola parte fidelium veluti vnius ciuitatis; vnde Apoſtolus vocat Eccleſiam Corinthi congregationem fidelium, quæ ibi erat. Art. 6. Nu. 10.

Quando nam Eccleſia accipitur pro vniuerſa fidelium multitudine? Reſ. præcipuè cùm apponitur hæc vox Catholica: veluti; *Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam.* Art. 6. Nu. 16.

Quid ſignificat hæc vox *Catholicam*? Reſp. Idem quod vniuerſalis. Ibid.

De variis nominibus Eccleſiæ Catholicæ. Num. 4.

Eccleſia habet-ne plura nomina? Reſpond. habet: primò enim dicitur domus, & ædificium Dei: ſecundò, columna, & firmamentum veritatis: tertiò, grex ouium Chriſti: quartò, ſponſa Chriſti. quintò, corpus Chriſti myſticum.

De partibus Eccleſiæ. Num. 5.

IN quot partes Eccleſia diuiſa eſt? Reſpond. In duas. Vna dicitur Triumphans, & eſt Beatorum qui de Mundo, Carne, & Diabolo triumpharunt. Alia dicitur Militãs, & eſt hominum viatorum, qui cum Mundo, Carne, & Diabolo bellum habent. Num. 5.

Illi qui ſunt in Purgatorio in quanam parte Eccleſiæ ſunt? Reſp. Doctores, fideles in Purgatorio pœnas luentes appellant Eccleſiam ſatisfacientem, & ſunt medij inter Eccleſiam Militantem, à qua recedunt, & Triumphantem ad quam accedunt.

Eccleſia Triumphans, & militans ſunt-ne duæ, an vna Eccleſia? Reſ. Vna tantùm ex vtraque enim tanquam ex duabus partibus vna Eccleſia fit. Triumphans enim præceſſit, Militans ſequitur, vt cùm illa coniungatur.

Quid ſit Eccleſia Militans. Num. 6.

Nu. 11. Nu. 2. Illa pars Eccleſiæ, quæ dicitur Militans quomodo diffinitur? Reſp. ſic. Eſt populus fidelis per vniuerſum quidem orbem terrarum diſperſus, ſed tamen ſub eodem capite inuiſibili Chriſto, & viſibili Romano Pontifice coadunatus.

De membris Eccleſiæ. Num. 7.

Nu. 7. Nu. 8. Qvænam dicuntur eſſe membra Eccleſiæ? Reſp. Fideles Boni, & mali homines modò ſint fideles ſunt-ne membra Eccleſiæ? Reſp. ſunt ſed diuersâ ratione.

Ibidem quænam eſt hæc diuerſitas? Reſ. Boni, *id eſt*, qui in gratia Dei ſunt, membra viua eſſe dicuntur, mali in peccato mortali conſtituti, membra mortua appellantur.

Num. 6. Quinam ab Eccleſia excluduntur? Reſ. primò infideles qui nunquam fidem Chriſti ſuſceperunt: ſecundò, hæretici, & ſchiſmatici; qui à ſuſcepta fide defecerunt: tertiò excommunicati, qui à communione Eccleſiæ excluſi ſunt,

Ibid. Miniſtri Eccleſiæ in peccato conſtituti, ſuam retinent poteſtatem? Reſp. Retinent, quia verè membra Eccleſiæ ſunt.

De Capite Eccleſiæ. Num. 8.

Art. 9. Nu. 10. Nu. 11. 12. & 13. Eccleſia habet-ne caput? Reſpond. Habet tum inuiſibile, quod eſt Chriſtus, tum viſibile quod eſt Romanus Pontifex.

Cur caput viſibile à Chriſto Eccleſiæ traditum eſt? Reſpondeo, ob triplicem rationem: prima eſt, quia membris viſibilibus, *id eſt*, fidelibus, & corpori viſibili, quod eſt Eccleſia, caput viſibile conueniebat: ſecunda, quia tanta hominum multitudo tam longè, lateque diffuſa abſque vnitate viſibilis capitis vniri non valebat: tertia, quia ſicut Chriſtus eſt Sacramentorum author, & inuiſibilis, ac intimus præbitor, & tamen homines externos Sacramentorum miniſtros inſtituit, qui in perſona ſua, illa conferant: ita ipſe Eccleſiæ inuiſibile caput, & intimus rector exi-

ſtens, eidem hominem ſuæ poteſtatis Vicarium, & Miniſtrum, præfecit.

quid eſt eſſe caput Eccleſiæ? Reſp. Eſt habere poteſtatem in illam, & eſſe rectorem illius, talia enim caput habet in membra ſua. Ibid.

Quis primus poſt Chriſtum fuit caput Eccleſiæ? Reſp. ſanctus Petrus. Ibid.

A quonam fuit inſtitutus in caput illius? Reſp. à Chriſto, cuius Vicarius fuit.

Quando? Reſp. cùm illi oues ſuas paſcendas ampliſſimis verbis commendauit. Ioan. 21.

Quare Romanus Pontifex eſt caput viſibile Eccleſiæ? Reſ. Quia eſt ſucceſſor Petri.

Quare eſt ſucceſſor Petri? Reſp. Quia ſedet in cathedra Romana in qua Petrus vſque ad mortem ſedit; ille enim ſuccedit Petro, qui ſuccedit in cathedra, in qua Petrus, dum ſederet, mortuus eſt. Ita etiam Scribæ, & Phariſæi ſuper cathedram Moyſis ſedere à Chriſto dicti ſunt. Art. 9. Ibid.

Cur ſucceſſor Petri eſt Vicarius Chriſti, & caput Eccleſiæ? Reſp. quia Chriſtus Petrum reliquit Vicarium ſuum cùm ſucceſſoribus. Ibid.

De Proprietatibus Eccleſiæ. Num. 9.

QVænam ſunt proprietates Eccleſiæ? Reſp. Iſtæ quatuor, prima quòd ſit vna: ſecunda, quòd ſit ſancta: tertia, quòd ſit Catholica, quarta, quòd ſit Apoſtolica.

De vnitate Eccleſiæ Num. 10.

QVomodo Eccleſia eſt vna? Reſp. Primò eſt vna, quia habet vnum caput inuiſibile Chriſtum, viſibile Romanum Pontificem: ſecundò vnus eſt ſpiritus, qui regit, & ſanctificat Eccleſiam, & ſe habet ad illam ſicut anima ad corpus, cui vnita eſt: tertiò, quia in Eccleſia eſt eadem fides; Deus idem, idem Baptiſma, eadem Lex, Sacramenta, & Sacrificium idem. Ibid. &c.

De ſanctitate Eccleſiæ. Num. 11.

QVâ ratione Eccleſia dicitur Sancta? Reſp. Primò, quia Eccleſia eſt Deo dedicata, & conſecrata, quæ autem diuino cultui ſunt adſcripta, vt vaſa, veſtes, & altaria ſancta ſunt, nec deſinit eſſe ſancta, quia multos contineat peccatores, quia ſicut illi, qui artem aliquam pro- Art. 9. n. 15.

ſitentur licèt præcepta artis non ſeruent, tamen artificis retinent nomen, ita illi, qui fide, & Baptiſmo Chriſto ſunt conſecrati, licèt in multis offendant, & quæ polliciti ſunt, non præſtent, tamen fideles, & Sancti, quia Chriſti membra ſunt, vocari poſſunt: ſecundò, dicitur Sancta reſpectu capitis ſui, *id eſt*, Chriſti, qui fons eſt Sanctitatis, & à quo Spiritus in Eccleſiam effuſus eſt cum donis ſuis, ideo quilibet fidelis vt eſt membrum Chriſti, Sanctus vocari poteſt: tertiò, dicitur Sancta reſpectu eorum, quæ in Eccleſia reperiuntur, ipſa enim eſt corpus Chriſti myſticum, ipſa ſanguine Chriſti aſperſa eſt; in ipſa eſt Lex Sancta, Sanctum Sacrificium, Sancta Sacramenta, demum quicumque Sanctus eſt, extra hanc Eccleſiam eſſe non poteſt.

Quomodo Eccleſia ſit Catholica. Num. 12.

Nu.16. QVinam fideles ad Eccleſiam pertinent, & membra illius ſunt? Reſ. Omnes, qui ab Adam in hanc vſque diem fuerunt quive futuri ſunt, quamdiu mundus extabit, veram fidem profitentes, ſiue illi ſint Barbari, aut Scythæ, ſiue liberi, ſiue ſerui.

Ibid. Quâ ratione Eccleſia dicitur Catholica? Reſ. Primò, quia omnes continet fideles, vt dictum eſt: Secundò, quia omnes, qui ſalutem æternam conſequi cupiunt, in hanc Eccleſiam, vt ingrediantur neceſſe eſt, ſicut enim tempore diluuij extra Arcam Noë nulla erat ſalus, ita extra Eccleſiam nemini ſalus eſſe poteſt.

Quomodo Eccleſia ſit Apoſtolica. Num. 13.

Art. 9. Nu.17. QVomodo dicitur Apoſtolica? Reſpond. Primò, quia fundata eſt ſupra fundamenta Apoſtolorum, & Prophetarum; Secundò, quia doctrina quam docet Eccleſia non eſt recens, neque nunc primum orta, ſed ab Apoſtolis iam olim tradita; & per orbem terrarum diſſeminata vſque nunc in Eccleſia eſt conſeruata. Tertiò, quia Spiritus Sanctus primùm quidem Apoſtolis tributus eſt; deinde verò ſemper in Eccleſia manſit, ideo verè Apoſtolica appellatur.

Quòd Eccleſia errare non poſſit. Num. 14.

Ibid. n. 18. ECcleſia poteſt-ne errare? Reſ. Eccleſia, cùm à Spiritu Sancto gubernetur, in fidei, ac morum diſciplina tradenda, errare non poteſt, quod idem etiam de Romano Pontifice, vt Chriſti Vicario, eſt aſſerendum.

Digitized by Google

De obligatione fidelium erga Eccleſiam. Num. 15.

QVam obligationem habent fideles erga Eccleſiam, & Roman. Pontif. qui caput illius eſt? ℞. duplicem vnum credendi his; quæ ab illa determinata: vel approbata ſunt. Sess. 6. c. 20.

Secundò obediendi præceptis, quæ ab illa data ſunt.

Fideles tenentur-ne credere Eccleſiam eſſe? ℞. Omnino, eſt enim articulus fidei.

Quomodo eſt articulus fidei, cùm fides ſit eorum, quæ non videntur, Eccleſia autem res ſit omnibus patens, & manifeſta? Reſ. Eccleſia quidem, *id eſt*, fidelium congregatio, res viſibis eſt: ſed myſteria, quæ in illa continentur, ſolâ fide concipi poſſunt; ideo articulus fidei eſſe poteſt. Art. 9. n. 20.

Quare in octauo articulo dicitur: *Credo in Spiritum Sanctum*; in nono verò non dicitur: *Credo in Sanctam Eccleſiam*, ſed *Credo Sanctam Eccleſiam*? Reſ. Quia *credere in*, ſoli Deo, & vltimo fini, non autem Eccleſiæ, vel creaturæ alij conuenire poteſt. Ibid. n. 22.

Quæ myſteria ſunt in Eccleſia, quæ credi debent? Reſ. Primò, in ea ſunt claues Regni cœlorum, nempe poteſtas remittendi peccata, excommunicandi, corpus Chriſti conſecrandi, & alia. Art. 9. n. 21.

De figuris, & Prophetiis Eccleſiæ. Num. 16.

IN veteri Teſtamento præceſſerunt-ne aliquæ figuræ de Eccleſia? Reſ. præceſſerunt potiſſimùm duæ. Vna eſt arca Noë, in qua ſalus; extra quam mors erat in diluuio: ita qui ſunt in Eccleſia Baptizati, poſſunt ſaluari, extra illam nemini eſt ſalus, Altera fuit ciuitas Hieruſalem, in qua ſola erat Sacrificium, & Dei veri cultus. Ita etiam in ſola Eccleſia eſt verum Sacrificium, verus Dei cultus. Art. 9. n. 19.

Prophetæ loquuti-ne ſunt de Eccleſia? Reſp. ait Catech. teſte D. Auguſtin. Prophetæ planiùs, & apertiùs de Eccleſia,, quàm de Chriſto loquuti ſunt: cùm in eo multò plures errare, ac decipi poſſe, quam in Incarnationis Sacramento prouiderent. Deus enim ſignificabat per prophetas non defuturos impios, qui ad Simiæ immitationem hæreticos, Catholicos, falſam Eccleſiam, veram affirmarent. Art. 9. n. 1.

De Communione Sanctorum. Num. 17.

Art. 9. QVid ſignificat hæc dictio *Communio*? Reſp. Societatem,& participationem quandam.

Nu. 23. Ibid. Quare poſt ſanctam Eccleſiam ponitur Sanctorum communio? Reſp. Primò, quia hæc communio ab vnitate prouenit Eccleſiæ. Secundò, quia per illam quodammodo explicatur quid ſit Eccleſia. Tertiò, quia dicta ſocietas, eſt veluti finis Eccleſiæ. Fideles enim, & membra Eccleſiæ omnia faciunt, vt in hanc ſocietatem recipiantur, & in illa conſtantiſſimè vſque in finem perſeuerent.

Ibid. Nu. 24. quomodo hæc communio ab vnitate Eccleſiæ procedit? Reſpondemus, ait Catechiſm. Vnitas Spiritûs, à quo Eccleſia regitur,efficit, vt quidquid in ea collatum eſt, commune ſit.

ibid. quænam eſt materia huius communionis? Reſp. Bona quæ ſunt in Eccleſia; ſicut enim bona alicuius familiæ communia ſunt, ita cùm Eccleſia ſit tanquam vna Chriſti familia, omnia illius bona communia erunt.

Art. 9. nu. 24. Quæ ſunt iſta bona communia? Reſp. Primò, Sacramenta,quibus veluti ſacris vinculis fideles connectuntur Chriſto, vt capiti, & quorum fructus vniuerſis fidelibus communis eſt. In Baptiſmo autem magna eſt communio; quia omnes fideles illud idem recipiunt: perfectiſſima autem communio eſt in Euchariſtia, in qua fideles Chriſto maximè vniti ſunt, & ideo eius ſumptio appellatur communio. Secundò, communes ſunt omnes bonæ operationes quæ piè ſanctéque à quocunque fideli ſuſcipiuntur, iuxta illud. *Particeps ego ſum omnium timentium te.* Ideo ieiunia, orationes, & alia pia opera fidelium, ad hanc communionem pertinere dicenda ſunt. Tertiò, gratiæ gratis datæ, veluti ſcientiæ, prophetia, donum linguarum, & miraculorum ad bonum commune Eccleſiæ conceſſa ſunt,Demum ait Cate. Nihil verè à Chriſtiano homine poſſidetur, quod ſibi cum cæteris omnibus commune eſſe exiſtimandum non ſit.

Art. 6. nu. 25. Poteſt-ne hæc communio explicari ſimilitudine? Reſpondeo. Poteſt. Corpus enim humanum hanc in membris indicat communionem, in hoc enim corpore multa ſunt membra, quæ tamen vnum corpus efficiunt: ſecundò, ſingula membra ſuum proprium munus habent, ſuntque differentia

ferentia in gradu honoris,dignitatis, & vtilitatis, & tamen ſingula cùm ſuas exequuntur operationes, non propriam vtilitatem, ſed totius corporis commodum propoſitum habent:tertiò, dicta membra, ita ſunt inter ſe connexa, vt ſi vnum dolore afficiatur, cætera ob naturæ cognationem, & conſenſum condoleant,at ſi verò benè affectum ſit,communis ſit omnibus ille iucunditatis ſenſus. Ita igitur ſe habet Eccleſia, in ipſa enim quaſi diuerſa membra ſunt, non ſolùm diuerſæ nationes Iudæorum, Gentium, diuerſi ſtatus vt liberi, ac ſerui, pauperes, ac diuites, ſed etiam ſunt diuerſa miniſteria, vt Apoſtoli, & Doctores,& Sacerdotes, Superiores & ſubditi,à quibus tamen omnibus cum iam dicta communione vnum corpus ſub Chriſto capite conſtitutum eſt.

Quinam fruuntur dictis bonis,& participant de iam explicata communione?Reſp.Illi, qui in gratia, & charitate, & amicitia Dei ſunt conſtituti. Art.6.n 26.

Cur hoc? Reſp.quia ſunt membra viua, & in corpore talium membrorum communio eſt. Ibidem

qui ſunt in corpore mortali quid habent de hac communione? Reſpondeo. Tales, cùm ſint membra mortua, fructum communionis ſpiritualem, qui ad pios, & iuſtos homines peruenit, non percipiunt, aliqua tamen illis vtilitas, & communio conceſſa eſt. Primò enim non deſinunt eſſe membra Eccleſiæ licèt mortua ſint. Secundò, à iuſtis, qui ſpiritu viuunt, ad amiſſam gratiam recuperandam adiuuantur. Tertiò, capiunt aliquos alios fructus quibus carent, qui ab Eccleſia præciſi ſunt, veluti exhortationes, bona exempla, correctiones, & alia. quartò, Gratiæ gratis datæ, peccatoribus quoque communes eſſe poſſunt. Art.6. n.26.

Explicatio Articuli decimi. De remiſſione peccatorum.

Num. 1.

PArochi debent-ne docere populos hunc articulum de remiſſione peccatorum? Reſpond.ait Catechiſ.ob duplicem cauſam illis incumbit neceſſitas hoc faciendi: prima eſt; quia talis remiſſio eſt res ad ſalutem maximè neceſſaria: ſecunda, quia Chriſtus in particulari dixit, oportere in nomine ipſius prædicari pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum. Art.10. 1.1.

Quæ debent conſiderari circa hanc remiſsionem? Reſp. quatuor: primò, materia *id eſt*, illud quòd remittitur, ſcilicet peccatum: ſecundò forma, *id eſt*, modus, quo fit remiſſio: tertiò, efficiens: quartò, finis.

De peccato, ſeu materia remiſſionis. Num. 2:

ar. 9. n. 2. QVænam eſt materia remiſsionis peccatorum? Reſ. peccatum, & ipſe peccator.

De pœnit. Nu. 15. Quomodo peccatum eſt illius materia? Reſ. ſicut ligna, quæ ab igne comburuntur, ſunt materia combuſtionis: ita peccata quæ remittuntur, remiſsionis materia ſunt.

ex C. ſeſ. 6. c. Quomodo peccator materia eſt? Reſp. ſicut peccator, qui abſoluitur à peccatis, materia eſt abſolutionis, ita & remiſſionis peccatorum materia erit.

Art. 18. n. 5. Quodnam peccatum remitti poteſt? Reſp. omne, nullo penitus excepto, etiam grauiſsimo.

Ibid. Cui peccatori peccata remitti poſſunt? Reſp. cuicumque quantumuis improbo, & cœleſto, modò erratorum ſuorum verè illum peniteat.

Art. 10. n. 3. Quid eſt peccatum? Reſp. eſt offenſa Dei, & mortale eſt offenſa grauis, veniale leuis.

Ibid. Quis eſt effectus peccati mortalis? Reſ. priuare hominem merito Chriſti, & gratia Dei.

Art. 10. n. 3. Quænam conſiderantur in peccato? Reſ. primò, culpa, ſecundò, pœna æterna: tertiò, pœna temporalis.

De remiſſione, Num. 3:

Art. 10 n. 8. QVid remiſsio? Reſ. eſt debiti relaxatio.

Ibid. Homo qui peccat fit-ne debitor Deo? Reſ. fit, qui

Ibidem & de pœnit. Nu. 23. enim peccat, offendit Deum; qui autem alium iniuſtè offendit, fit debitor eius, cui iniuſta offenſa facta eſt.

Ar. 1. n. 10. Quomodo remittitur offenſa? Reſ. ex parte eius, qui offendit, deletur ſatisfactione, ex parte offenſi deletur remiſſione, vel relaxatione.

Art. 10. n. 10. ibid. de pœnit. Remiſsio peccatorum fit-ne ſemper mediante aliquâ ſatisfactione? Reſp. ita eſt.

Ibid. 64. Art. 10. n. 8. & 10. Quânam re fit ſatisfactio? Reſp. merito Chriſti, ſicut enim qui debet pecuniam furto ſublatam, ſi illam non habens ab alio mutuò, vel dono accipiat, & reddat: creditori ſatisfacit: ita qui Dei gloriam violauit, ſi meritum Chriſti pro tali iniuria compẽſanda offerat, Deo offenſo ſatisfaciet.

Quomodo ſit remiſſio ex parte Dei? Reſ.ſicut creditor acceptâ pecuniâ ſibi debitâ debitum remittit atque relaxat,ita & Deus facit. C. 7. ſeſſ.6. can.7.

Quânam re formaliter ſit remiſsio peccati? Reſp. Gratiâ Dei.

Quâ ratione? Reſ.peccatum cùm ſit offenſa Dei, dicit quid Deo moleſtum, gratia dicit quid illi gratum, ideo contraria ſunt: ſicut ergo, cùm manus frigida caleſit formaliter à calore, frigiditas diſſoluta eſt: ita cum in peccatore recipitur gratia, formaliter peccatum illius deletum eſt. Ibid.

Adueniente gratiâ deletur-ne tota culpa, & tota pœna peccati? Reſp. Semper deletur tota culpa, & pœna æterna: temporalis autem pœna non ſemper tota deleta eſt: In Baptiſmo enim ſemper deletur tota, in pœnitentia verò non. Seſ.14. c.2.

De cauſa efficienti remiſſionis peccatorum. Num. 4.

QVænam efficiunt remiſsionem peccatorum? Reſ.primò, Deus;ſecundò,Chriſtus:tertiò,miniſtri: quartò, Sacramenta:quintò,meritum Paſsionis Chriſti. Art.10. n.3.5.6 7.8.

Quomodo meritum Chriſti efficit hanc remiſsionem? Reſp.Sicut qui pecuniâ dono ab aliquo acceptâ ſatisfacit creditori, & per illam obtinet debiti remiſsionem, ita & de merito Chriſti pro nobis ſatisfaciente dicendum eſt. Art.10. n.10. Art.10. n.3. 4. ſeſſ. 6. c. 3. & 4.

Quænam Sacramenta efficiunt hanc remiſsionem?Reſp. Baptiſmus, & Pœnitentia. Art.10. n.6. 9. & 10.

Quomodo hoc faciunt? Reſp.Applicando peccatori meritum paſsionis Chriſti,ita vt per talem applicationem,virtute etiam Sacramenti gratia in homine efficiatur.

Quis Sacramentis dedit talem virtutem?Reſp. Chriſtus, qui alia inſtituit.

De poteſtate remittendi peccata. Num. 5.

SI datur remiſsio peccatorum, debetne dari poteſtas illa remittendi?Reſ.Neceſſe eſt, ſemper enim effectus ab aliqua cauſa produci debet. Art.10 n.2.

Vbi nam reperitur dicta poteſtas? Reſ.primò & principaliter in Deo:ſecundò in Chriſto: tertiò, in Eccleſia. Art.10 n. 8. 9 & 2.

Ibid.n. 8. Quare principaliter eſt in Deo? Reſp. quia peccatum eſt offenſa Dei, remiſsio autem offenſæ propriè pertinet ad illum, qui fuit offenſus præcipuè ſi ſuperiorē non habet.

Ibid. Poteſt-ne declarari exemplo? Reſ. Poteſt, ſolus enim creditor pecuniæ poteſt remittere debitum illius.

Ibid.n. 9 Deus hanc poteſtatem deditne alicui creatæ naturæ? Reſ. ante Chriſtum nemini dedit:

Ibid. Chriſtus habuitne illam? Reſ. Primus omnium illam habuit, etiam vt homo, dixit enim *vt ſciatis quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata.*

Ibid. Chriſtus propria authoritate remittebat-ne peccata? Reſ. Ita eſt.

ibid. Chriſtus hanc poteſtatem tradidit-ne Eccleſiæ? Reſp. tradidit.

Art.10. n.6. Eccleſia abſque Sacramẽtis poteſt-ne remittere peccata? Reſp. ait Catec. per Sacramenta ſolùm, ſi earum forma ſeruetur, peccata remitti poſſunt. Aliter enim nullum ius à peccatis ſoluendi, Eccleſiæ datum eſt.

Art.10. n.3. Quibus Sacramentis fit peccatorum remiſsio? Reſp. Baptiſmo, & Pœnitentiâ vt dictum eſt.

Ibid. n. 4. Poteſtas remittendi peccata per Pœnitentiam quomodo appellatur? Reſp. Clauis.

Ibid.n. 9. Quibus data eſt hæc poteſtas? Reſ. Non omnibus fidelibus, ſed tantùm Epiſcopis, & Sacerdotibus,

Ar.20. n.2. Sacrdotes propriâ authoritate remittunt-ne peccata? Rꝝ. Non, ſed tanquam Miniſtri Chriſti, *id eſt*, in perſona illius, & tanquam inſtrumenta ipſius.

Sacerdotes poſſunt-ne vti ad libitum hac poteſtate? Reſ. Non, ſed ſecundùm leges à Chriſto præſcriptas vti debent, ideo ait Cat. Si ritè & ſecundùm leges à Chriſto Domino præſcriptas Sacerdotes tali poteſtate vtantur, verè peccata remitti credendum eſt.

Ibid. Num.5. Hæc Eccleſię poteſtas eſt-ne aliquibus terminis circumſcripta, vel diffinita? Reſp. Hæc poteſtas ſe extendit ad omnia peccata multo excepto, ad omnes omnino peccatores, & nullum circa vſum illius tempus præfinitum eſt.

De fine huius poteſtatis, ſeu remiſſionis peccatorũ. Nu.6.

Ar.10. QVis eſt finis huius remiſſionis peccatorum? Reſpond. Alius eſt reſpectu Dei, & Chriſti, alius reſpectu Eccleſiæ, alius reſpectu peccatorum.

Quis finis eſt reſpectu Dei? Reſp.Manifeſtare ſuam infinitam bonitatem; poſſe enim ſua bonitate malum infinitum, quale eſt peccatum à tota ſua malitia euacuare, infinitæ bonitatis ſignum eſt. Ibid. n. 8.

Quis reſpectu Chriſti? Reſp.declarare infinitum valorem meriti ipſius. Cùm enim poſsit ſatisfacere pro offenſa,& debito infinito,quòd infinitum valorem contineat neceſſe eſt. Ibid. n. 10.

quis reſpectu Eccleſiæ? Reſp. decorâre illam vti ſponſam Chriſti ampliſsima dignitate, poteſtate, beneficio: ſecundò, illam ſine macula, & ruga, Deo puram, & Sanctam dedicare. ibidem num. 2.

Quis reſpectu Eccleſiæ? Reſp.ſalus & vita ipſorum per vſum tanti beneficij. ibidem n. 10.

De vſu dicta poteſtatis. Num. 7.

QVid debent facere fideles, vt rectè ſe habeant erga hanc poteſtatem? Reſ.Primò debent æſtimare; quod conceſſio tantæ poteſtatis maximum, & diuinum beneficium ſit, ideo & pro illo gratias agere debent: Secundò, credendum illis eſt, vt religioſè effectum tantæ poteſtatis ad ſuam vtilitatem conuertant, hoc eſt frequenter ad Sacramentum Pœnitentiæ accedant,ait enim Cath.Deus hanc poteſtatem dedit Eccleſiæ, vt omnes tali remedio vterentur, & vix fieri poteſt vt qui illo non vtitur, illud contemnere non exiſtimetur. Tertiò cauendum maximè eſt, ne ex tam ampla veniæ facultate, fideles vel ad peccandum faciliores, vel ad reſipiſcendum tardiores reddantur, hoc enim eſſet maximum beneficium maximâ ingratitudine compenſare. Art. 10.

De Indulgentiis. Num. 8.

INdulgentiæ pertinent-ne ad remiſſionem peccatorum? Reſ.Pertinent, non tamen quoad culpam: vel pœnam æternam, ſed tantùm quoad pœnam peccati temporalem. D.T.2. p.q.25. n.1.& 5

Quid debet conſiderari circa Indulgentias? Reſ.Primò ipſæ Indulgentiæ. Secundò conſequutio illarum.

quid circa Indulgentias conſiderandum? Reſ. Materia, forma, efficiens,& finis. ibidem

quænam eſt materia Indulgentiarum? Reſp. Ex vna parte eſt theſaurus Eccleſiæ, ex alia eſt pœna temporalis debita peccato.

Quonammodo eſt hoc? Reſp. In indulgentiis duo fiunt.
D.T.3. q. 21. a.1.& 5 Primò, applicatur theſaurus Eccleſiæ facienti hoc, vel illud, & reſpectu huius, materia eſt theſaurus applicatus: ſecundò, per talem applicationem fit remiſſio pœnæ, & tunc illud quod remittitur pœna eſt.

Ibid. Quænam pœna remittitur per illas; Reſp. Temporalis tantùm.

D.T.3. p.q 25. art. 1.

De Theſauris Eccleſiæ. Num. 9.

Ibid. QVid eſt theſaurus? Reſ. Eſt copioſiſſima collectio rerum pretioſiſſimarum.

Ibid. Quænam res in Eccleſia ſunt pretioſiſsimæ? Reſp. opera, ſeu merita Chriſti, Beatiſsimæ Virg. & omnium ſanctorum.

Quid eſt theſaurus Eccleſiæ? Reſp. eſt collectio dictorum operum, ſeu meritorum, ſeu ſatisfactionum.

Quid ſit Indulgentia. Num. 10.

Bell. de Indulg. QVid eſt Indulgentia? ℞. eſt applicatio theſauri Eccleſiæ pro remiſſione pœnæ temporalis debitæ peccato.

In quacumque remiſsione peccatorum fit-ne applicatio theſauri Eccleſiæ tam quoad culpam, quàm quoad pœnam æternam, vel temporalem? Reſ. Solum meritum Chriſti applicatur ad remiſsionem culpæ, & pœnæ æternæ: ad remiſſionem autem pœnæ temporalis poteſt fieri applicatio etiam meritorum Beatiſſ. Virg. & Sanctorum.

D. Th. 3 p.qu. 26.ar.1

De efficiente Indulgentiarum. Num. 11.

Ibid. QVis poteſt facere Indulgentias? Reſp. Ille qui theſaurum Eccleſiæ diſpenſare poteſt.

Quis poteſt illum diſpenſare? Reſ. Ille, qui habet claues, & eſt cuſtos illius.

Ibid. Quis habet dictas claues? Reſp. Summus Pontifex, & ij quibus ipſe illas committit.

Art. 1. 2. 3. Fideles poſſunt-ne ſibi authoritatiuè applicare theſaurum Eccleſiæ? Reſ. poſſunt per bona opera mereri ſibi hanc applicationem, non tamen poſſunt authoritatiuè ſibi applicare.

Summus Pontifex poteſt-ne explicare theſaurum Eccleſiæ viuis, & defunctis? Reſ. poteſt.
Bell. de Indulg.

Poteſt-ne relaxare pœnas temporales per dictam applicationem viuis, & defunctis? Reſpon. Viuis poteſt relaxare

authoritatiuè, defunctis autem per modum ſuffragij.

Quomodo eſt hoc? Reſpon. Chriſtus ſuo Vicario dedit poteſtatem ſuper terram, ligandi; & ſoluendi: illi ergo, *id eſt*, viuis, qui ſunt ſuper terram, Pontifex poteſt applicare theſaurum Eccleſiæ, poteſtatiuè relaxare pœnas temporales. Defunctis verò, qui non ſunt ſuper terram poteſt applicare theſaurum Eccleſiæ, & per talem applicationem ſatisfacere Deo pro pœnis temporalibus, ita vt Deus miſericorditer per talem applicationem relaxet pœnas, & hoc eſt per modum ſuffragij. ibid.

De conſequutione Indulgentiarum. Num. 11.

QVid requiritur ad hoc, vt aliquis indulgentias conſequatur? Reſ. Primò, debet eſſe in gratia, quia exiſtens in peccato mortali, velut membrum mortuum, non participat communioni Sanctorum. Secundò, debet facere omnia, quæ à concedente Indulgentias præſcripta ſunt. D.T. 3. p. q. 7. art. 1. & 3.

Explicatio Articuli. XI.

De Reſurrectione carnis. Num. 1.

QVid proponitur in hoc articulo? Reſpondemus. Vt credatur corporum reſurrectio, quæ erit in fine mundi. Art. 11. num. 1.

Cur dicitur carnis reſurrectio? Reſ. vt oſtendatur, quòd anima eſt immortalis, & ita ſola caro *id eſt*, ſolum corpus dicitur reſſuſcitandum. ibid.

Cur iſta reſurrectio fiet? Reſ. ne anima perpetuò ſeparetur à corpore, cui ſecundum naturam vnita eſſe debet, quæ autem naturæ aduerſantur, perpetua eſſe non debent. Secundò, vt corpora, quæ fuerunt in conſortio meritorum, vel demeritorum, participent etiam de præmiis, vel pœnis. Tertiò, vt homo, & eius anima plenam habeant felicitatem, quæ non poteſt deberi niſi animæ corpus vnitum ſit, cùm enim pars à parte ſeparata, imperfecta ſit, anima à corpore diuiſa, perfecta eſſe non poteſt, neque plene beata. ibid. num. 5. & 8.

Quinam reſurgent? Reſ. Omnes omnino homines: ante iudicium enim omnes morituri ſunt. Art. 2. Nu. 6.

Eadem-ne erit conditio reſurgentium. Reſ. Non, ſed alia erit bonorum, alia malorum. art. 2. n. 11.

Vnuſquiſque in reſurrectione recipiet-ne idem proprium & idem numero corpus ſuũ? Reſp. Ita eſt, quia vnuſquiſque- Art. 2. num. 7.

reddere debet rationem de eo quod fecit non in alio corpore, ſed in ſuo.

ibid. 12. Corpora etiam damnatorum reſurgent-ne incorruptibilia? Reſ. Reſurgent.

Art. 11. n. 11. Habebunt-ne omnia, quæ ad integritatem, & decentiam pertinent corporis humani? Habebunt.

ibid. num. 9. Corpora reſurgent-ne cum defectibus, quos habuerunt, ita vt alia ſint clauda, alia gibboſa, alia pueri, alia ſenis, alia craſſiora, alia graciliora, & ſimilia? Reſp. Non, ſed omnia erunt perfecta, quia opera Dei perfecta ſunt.

ibid. n. 10. Corpora Martyrum reſurgent-ne mutilata ſicut, per Martyrium facta ſunt? Reſ. Non, ſed tantùm remanebunt vulnerum fulgentiſſimæ cicatrices.

Art. 11. Nu. 1. Ibid. Quæ erunt dotes corporum beatorum? Reſp. primò impaſſibilitas: ſecundò, claritas: tertiò, agilitas, quartò, ſubtilitas.

Quæ vtilitas ex conſideratione prouenit articuli huius? Reſp. Primò, valet conſolari fideles de morte eorum qui chari ſunt, cogitando quod in fine mundi illa corpora mortua reuiuiſcent, & cum illis erunt, ſi eiuſdem meriti ſunt. Secundò, conſolabitur iuſtos, qui caſtigant corpus ſuum, vel infirmitates, miſerias, labores, & mala patiuntur in illis. Tertiò, inducet vt corpora pura, & ſine macula conſeruentur, ne inter damnata exiſtant, quibus grauiſſima, & æterna mala parata ſunt.

Explicatio Articuli. XII.

De vita æterna, ſeu de Beatitudine. Num. 1.

Num 1. QVid continetur in vltimo articulo? Reſp. Doctrina de Beatitudine.

ibid. Ad quid prodeſt hæc doctrina? Reſp. Ad excitandos fideles, vt impigrè opera bona efficiant, pro tanto enim præmio obtinendo quilibet magnus labor, paruus videri debet.

Ibid. Quare poſt carnis reſurrectionem vita æterna poſita eſt? Reſp. Quia poſt dictam reſurrectionem ſtatim iuſti Beatitudinem obtinebunt.

ibid. Cur vltimo loco in Symbolo Beatitudo relicta eſt? Reſp, Quia vltimo eſt expetenda, & omnia propter illam conſequendam, ſunt aſſumenda.

De nomine Beatitudinis. Num. 2.

BEatitudo habet-ne plura nomina ? Reſ. Habet quia vnico nomine explicari non poteſt. nu. 2. & 4. ibid.

Quæ ſunt iſta nomina ? Reſp. Regnum Dei, regnum Chriſti, Regnum Cœlorum, Paradiſus, Sancta Ciuitas: Noua Hieruſalem ; Domus Pacis ? Beatitudo, & vita Æterna.

Cur Apoſtoli hoc potiſſimùm nomine, ***vitam æternam*** vti voluerunt ? Reſpond. quia ſub hoc nomine maxima myſteria repoſita ſunt. Nu. 2.

Hæc verba quid ſignificant ? Reſ. Sicut ſunt duo, ita duo ſignificant, nempè, tùm vitam, tum qualitatem vitæ. Nu. 2. & 3.

Quid ſignificat hoc nomen vita? Reſ. Vita eſt maximum bonum, immò fundamentum omnium bonorum, & ſine quo nullum bonum habetur, ſi de vera vita ſermo ſit : præſens enim vita, quæ miſeriis plena eſt, quodammodo mors dici poteſt. Art. 2. & 4.

In quo conſiſtit perfectio vitæ ? Reſ. In hoc, quòd homo perfectè operetur ; ſanitas enim in qua poſita eſt vis benè operandi, aliquo modo perfectio vitæ dici videtur. Ibid.

Vbi habetur hæc facultas perfectiſſimè operandi ? Reſ. In Cœlo, & Paradiſo. Ibid.

Beatitudo dicit-ne vitam, & operationem perfectam ? Reſ. perfectiſſimam. Nu. 3.

Cur apponitur vox æterna ? Reſ. Primò, ad denotandum quòd in rebus terrenis, & caducis hæc vita haberi non poteſt ; in caduco enim æternum fundamentum non habet. Secundò, ad declarandum, quòd præſens vita, quæ mortem expectat, beata dici non poteſt ; quia æterna non eſt & ideò ſemper timorem coniunctum habet. Tertiò, vt oſtendatur, quòd in ſæculo, qui terrena deſpicit, & cœleſtia diligit, beatus eſt. Quartò, æternitas beatæ vitæ declaratur.

De Beatitudine, quid & quotuplex ſit Num. 3.

BEatitudo quomodò diffinitur ? Reſ. Primò ſic : ***Eſt deſideriorum mentis plena, & æterna ſatietas,*** & hæc deſumitur à parte cordis noſtri? qui enim beatus eſt, plenam habet cordis, & appetitus ſatietatem Secunda ſic : ***Eſt omnium bonorũ plena, & ſtabilis poſſeſſio & omnium malorum perpetua liberatio.*** Qui enim beatus eſt, debet ca- Nu. 5.

rere omni malo, & abundare omni bono, & hæc diffinitio deſumitur ab obiecto.

Nu. 6. Quotuplex eſt beatitudo? Reſp. duplex vna dicitur eſſentialis, alia accidentalis, & in beatis vtraque reperitur.

De Beatitudine eſſentiali. Num. 4.

QVid eſt Beatitudo eſſentialis? Reſp. Eſt clara viſio, & plena fruitio diuinæ Eſſentiæ.

Nu. 7. Quomodo eſt hoc? Deus eſt fons omnis bonitatis, & perfectionis, & ideò in Deo omnia bona collecta ſunt, & omnia mala ab eo longiſſimè abſunt. Item in Deo eſt vita feliciſſima, ac beatiſſima: propterea qui Deum videt, & illi inſeparabiliter vnitur, omni bono abundat, & omni malo caret, ideò beatus eſt.

Nu. 5. Quæ differentia eſt inter viſionem, & fruitionem Dei? Reſ. Viſio pertinet ad intellectum, fruitio ad voluntatem.

Totum cor hominis continetur-ne in intellectu, & voluntate? Reſp. Ita eſt.

Totum deſiderium intellectus ſatiatur-ne in viſione Diuinæ eſſentiæ? Reſp. Totum: tùm quia omnis pulchritudo in Deo collecta eſt, tùm quia prima, & ſumma veritas eſt.

Ibid. Voluntas ſatiatur-ne plenè in fruitione Dei? Reſ. pleniſſimè, quia omnem fontem poſſidet bonitatis.

Nu. 10. Beatitudo poteſt-ne dici æterna Dei poſſeſſio? Reſ. poteſt, beatus enim poſſidet Deum.

Nu. 7. In quo potiſſimùm conſiſtit beatitudo eſſentialis? Reſp. ex D. Ioanne epiſt. 1. cap. 3. habetur, quòd in duobus potiſſimùm poſita eſt, nempè primò quòd Deum videamus ſicuti eſt: ſecundò, quòd ita ſimus illi coniuncti: & in illum transformati, vt veluti Dij, ac ſimiles illi ſimus.

De viſione Diuinæ eſſentiæ. Num. 5.

Nu. 8. DIuina Eſſentia poteſt-ne ab intellectu creato videri? Reſp. Naturali virtute non poteſt.

Ibid. Deus videtur-ne eodem modo, quo cætera entia? Reſp. Non, ſed diuerſo.

quænam eſt diuerſitas? Reſp. Creaturæ videntur per ſpecies, vt vocant Philoſophi, Deus autem per dictas ſpecies videri non poteſt.

Ibidem Quid ſunt iſtæ ſpecies? Reſp. Sunt quædam ſimilitudines rerum, quæ cognoſcenti immediatè repræſentant rem, &

ſunt magis ſpirituales, & immateriales, quàm ipſæ res-& iſtæ ab obiectis delatæ ad cognoſcentem efficiunt viſionem.

Poteſt-ne declarari exemplo; Reſ. Poteſt: Pictura leonis eſt quædam ſimilitudo Leo..s, ideo, qui nunquam vidit Leonem, ſi inſpicit picturam eius, aliquam obtinet cognitionem illius. Ita cùm quis in ſpeculo videtur inſpicere rem ideo hoc obtinet, non quia res ſit in ſpeculo: ſed quia adeſt ſimilitudo illius: ſi ergo mediante luce ſolis ſimilitudo equi per aërem deferatur ad oculum, tunc ſpecies equi dicitur deferri, & oculus illum videbit. Ibidem

Cur Deus non poteſt videri per ſpeciem? Reſ. quia ſimilitudo Dei non eſſet Deus, ideo non eſſet ens increatum & infinitum. ſed creatum, & finitum: ens autem finitum non poteſt adæquatè repræſentare infinitum. Deinde Deo nihil poteſt eſſe purius, ac ſimplicius, ob hoc de eo non poteſt dari ſpecies, quæ illo purior ſit. quòd ſi nihil extra Deum poteſt illum repræſentare, ſequitur quòd per ſpeciem Deus videri non poteſt.

Quid requiritur ad hoc, vt intellectus beati Deum videre poſsit? Reſp. Duo. Primum, lumen gloriæ: Secundò, communicatio, ſeu coniunctio diuinæ Eſſentiæ in anima beati.

Quid eſt lumen gloriæ? Reſpondeo. Eſt quoddam lumen ſupernaturale infuſum in intellectu beati, quo corroboratur, & habilitatur, vt diuinam Eſſentiam videre poſsit. Num. 9 & 10.

Omnibus Beatis datur hoc lumen? Reſ. Omnib.

Vbi de eo loquitur Scriptura? Reſpond. Propheta ait *in lumine tuo videbimus lumen.* Ibid.

Deus quomodo coniungitur Spiritibus beatis? Reſ. Cat. explicat tali exemplo: quemadmodum, ait, ferrum admotum igni, ignem concepit, ita vt ignitum fiat, & ignis videatur, habeátque qualitates ignis communicatas, vt calorem, & lucem, taléque exiſtens ſimile igni ſit, illíque coniunctiſſimum, & tamen cum tale exiſtat, ferrum eſſe non deſinit. Ita cùm Deus, ad modum quo ignis ferro, ſe beato communicet, efficitur, vt Spiritus beatus, Deum habeat ſummè coniunctum: illíque ſimilis efficiatur, & tamen quod eſt, eſſe non deſinit.

Quomodo ex hac coniunctione beatus videt Dei eſſentiam? Reſp. ſi intellectus, per hoc quod ſimilitudo rei illi coniungitur, ipſam rem cognoſcit: cur non magis cognoſcit ſi res eadem illi coniungitur? Etſi ferrum cognoſceret ignem, quando magis, hoc fieret, quàm cùm ferrum ignitum eſt. Ita beati, cùm Deum coniunctiſſimum habent, illum cognoſcunt non per ſpeciem, ſed per ipſummet Deum illis coniunctum.

De fruitione diuinæ Eſſentiæ.

Num. 6.

Num. 7. QVid eſt fruitio? Reſ. Eſt actus voluntatis quo ſummâ delectatione, & plenâ ſatietate in aliquo obiecto conquieſcit.

Hæc fruitio poteſt-ne reperiri in rebus terrenis? Reſ. non; talia enim voluntatem ſatiare non poſſunt.

Num. 9. In Deo reperitur ne? Reſ. Omnino. Deus enim non tantùm beatos, ſed etiam ſeipſum pleniſſimè ſatiat.

Num. 8 & 10. Quid requiritur ad hoc, vt homo Deo fruatur? Reſp. quod illi coniunctiſſimus ſit, & per hanc coniunctionem ei ſimillimus fiat.

Omnes beati fruuntur-ne Deo? Reſ. fruuntur in æternum:

De Beatitudine accidentali. Num 7.

Nu. 11. QVid eſt Beatitudo accidentalis? Reſ. ſunt quædam bona creata, quæ beatitudinem eſſentialem conſequuntur.

Ibid. Quæ ſunt iſta bona accidentalia? Reſ. Primò, æterna carentia omnium malorum & miſeriarum: ibi enim non erit neque mors, neque luctus, neque clamor. Secundò, maxima, & inexplicabilis gratia beatorum; Beati enim maximo inuicem honore ſe afficient; Glorioſum etiam nimis eſt regnare cum Chriſto, & vocari à Deo non ſerui, ſed amici, fratres ac filij. Tertiò, corpus, ibi non affligetur fame: ſed anima cœleſti conuiuio ſumma cum voluptate ſaturabitur. Quartò, in corpore erunt præclariſsimæ dotes, quæ ſupradictæ ſunt, nempè impaſsibilitas, agilitas, ſubtilitas, claritas. Quintò, ſi de veſtibus agatur, omnes immortalitate, & ſplendore amicti, & ſempiternæ gloriæ corona ornati erunt. Sextò, quid autem de amplis, & magnificis domibus dicendum, cùm in cœlo ipſo quod à Dei

claritate vndique illuſtratur, illorum ſit habitatio? Demum alia multa, quæ explicari non poſſunt.

Cur dicta bona non pertinent ad beatitudinem eſſentialem? ℞. quia hæc in ſolo Deo poſita eſt. Quantùm enim ab eſſentia diſtant accidentia, tantùm & magis diſtant bona creata à Deo, qui bonum eſt increatum.

De merito. Num. 8.

QVibus datur hæc vita beata? Reſpon. illis, qui illam meruerunt.

Omnes beati æqualem-ne habebunt beatitudinis gradum? Reſp. non, ſed vbi maius fuit meritum, ibi, & maius præmium adeſſe debet, ideo Chriſtus dixit, *in domo Patris mei manſiones multæ ſunt.*

Quomodo quis tantam beatitudinem mereri poteſt? Reſp. qui fide ſpe & charitate præditus in oratione, & Sacramentorum vſu, & aliis bonis operibus perſeuerauerit, tantum bonum à Deo per eius miſericordiam conſequetur.

FINIS.

OPVSCVLVM
DE EXAMINE
AD ORDINES.

Ad Confeſſiones, ad Curam animarum, ad Beneficia, & ad Conciones:

Fundatum in ſacro Concil. Trident. Catech. Rom. Concilijs Prou. Med. & alijs grauiſſ. Authoribus:

Necnon in praxi, quam Author Romæ, & alibi vidit obſeruari.

Per R. D. IOANNEM BELLARINVM,
Clericum Reg. Congreg. S. Pauli.

IN OPVSCVLVM
DE EXAMINE.

Ad Sacerdotes, & Clericos Collegij & Seminarij Nouarienſis.

PRÆFATIO.

De fine huius Opuſculi.

INTENTIO mea eſt (Reuerendiſſimi Sacerdotes, ac Fratres) vobis omnem ſcientiam tradere, quæ promouendis ad Ordines, ad Beneficia, & ad Conciones, ſeu ad Sermonem populis habendum, iuxta Sacrorum Canonum, & Conciliorum decreta neceſſaria exiſtimetur. Cùm enim vos ad hæc munera, Deo (vt Credo,) vocante, deſtinati ſitis, ego autem ad vos erudiendos in gratiam harum functionum vocatus ſim, meas arbitror eſſe partes, ſcientiam dictam colligere, collectámque cum breuitate, & facilitate vobis ſubminiſtrare. Cùm itaque ad hoc præſtandum, & ſtudium, & labor, & diligentia ex parte mea parata ſint, quod idem etiam ex parte veſtra adeſſe mihi compertum eſt, reliquum erit vt finem mihi, vobiſque communem proponam, nempè, omnem illam ſcientiam, quæ ad dicta munera obeunda neceſſaria ſit. Ad hunc enim finem,& vos veſtra ſtudia & ego mea dirigere debemus. Ante omnia

igitur opus erat vt hanc ſcientiam vobis : quaſi digito demonſtrarem. Duabus Porrò de cauſis hoc Opuſculum non de ſcientia ſed de Examine inſcriptum eſt. Et prima quidem erit, quia ſacra Concilia eatenus de ſcientia ſtatuunt examinandorum ; quatenus decernunt, ſuper quibus examen illorum habendum ſit. Altera verò eſt, quia tractatio de ſcientia & de examine omnino eadem ratione ſe habet. Cùm itaque animaduerterem, Eccleſiam ob duplicem finem examen inſtituiſſe, nempè, vt Clerum impelleret ad diſcendum nec non vt experimétum fieret, an ſcientiam requiſitam quis obtineret : exiſtimaui ſummopere expedire, vt non de ſcientia, ſed de examine tractationem haberem, ſic enim futurum mihi videbatur, vt ex vna parte ſcientiam vobis neceſſariam demonſtrarem, ex alia verò ad illam obtinendam, acquirendam, appetendámque inducerem, incitarem, impellerem. Talis itaque in hoc Opuſculo ſcopus mihi propoſitus eſt.

De neceſſitate, & vtilitate examinis.

Num. 2.

Ex Co. T. ſeſſ c. 6. & 2. R. & ſeſſ. 24. c. 18. & alibi.

INitium autem huius operis ab vtilitate, & neceſſitate examinis ſumere decens eſt. Eſt igitur examen neceſſarium in Eccleſia Dei. Cùm enim in ipſa ſint plurimæ functiones, & munera quibus digni, & idonei Miniſtri ſunt deſtinandi ; nec poſſunt deſtinari, niſi conſtituantur : nec conſtitui, niſi eligantur, & non poſſunt eligi niſi cognoſcantur, nec habetur cognitio niſi experimentum fiat, hoc autem experimentum examen eſt : patet, quòd in Eccleſia Dei examen neceſſarium erit. Non ſolùm autem neceſſarium, ſed etiam vtiliſſimum eſt, ſi tamen rectâ ratione habeatur. Vbi enim examen rectè inſtituitur, ibi Miniſtri boni eliguntur, quibus benè conſtitutis, omnes Eccleſiaſticæ functiones, & miniſteria rectè exercentur : hoc autem eſt omnia in Eccleſia benè, & rectè ſe habere. Quis autem poterit explicare, quanta mala in populo fideli ſequantur ſi examen malè ſit conſtitutum ? Hoc enim malè diſpoſito, Miniſtri mali eliguntur qui malè miniſteria Eccleſiaſtica exercentes, aut etiam illa in totum omittentes omnia perturbant, atque confundunt ; & quod deberet eſſe initium Ordinis, principium eſt confuſionis.

Examen igitur in Eccleſia Dei, & neceſſarium, & vtiliſſimum eſt, ſi rectá ratione conſtituatur.

De neceſſitate tradendi doctrinã de examine. Num. 3.

SI itaque examen rectè conſtitutum, immenſam vtilitatem, & malé diſpoſitum, ſummum perniciem affer-, neceſſe erit tradere rectam rationem: vt per eam rectè examen conſtituatur. Ex triplici autem capite poteſt hac neceſſitas demonſtrari. Et primò ex parte examinis; hæc enim cùm non ſit res, quæ caſu, ſeu ad libitum fiat, ſed certam, propriam, & præſcriptam rationem habeat, ſecundùm quam fieri debet, omninò de illo, & cognitio, & doctrina tradenda eſt. Idem autem reſpectu examinatorum dicere opus eſt. Quia enim multi ad examinandum electi egent directione ad rectè munus ſuum exercendum: neque enim cuilibet examinatori conceſſum eſt, vel otium vel ingenium, vel facultas vt poſſit per ſe ipſum colliger-, quæ ad tantum ſuum munus exercendum ſunt neceſſaria: dicere oportet, quòd ſummopere expediat, vt in tanta re conſtituenda examinatorum labor, & opera adiuuetur. Sed & eadem ratiò eſt reſpectu eorum, qui examinandi ſunt: Debent enim ſcire quæ ſcientiam in illis deſideretur, ſi enim hoc ignorent, neque ad requiſitam ſcientiam ſe præparare valebunt. Et ſi quis obiiciat quòd examinandi ſcientes, ſuper quibus debent interrogari, otioſi, & negligentes fient in adiſcendo, dùm cætera omnia omittententes curabunt addiſcere tantùm ea, ſuper quibus credant debere examinari: Reſpondebo quibuſdam ita viſum eſſe, ſed re melius conſiderata, plurimis, & magis eruditis probatur expedire, vt examinandi ſciant, ſuper quibus debeant examinari: tùm quia debent ſcire, quæ ſcientia ad munus ſuum requiratur: hoc autem eſt cognoſcere, ſuper quibus debeant examinari, tùm quia hoc maximè illos excitat ad ſtudioſè addiſcendum, quod ſcire debent. Multi enim, vt experientia docet, hoc ignorantes, vel nihil addiſcunt, vel inutilibus tantum incumbunt, vel omnia, etiam ſcitu neceſſaria, confuſè, & ſuperficialiter attingunt, quod à vera ſcientia alienum eſt. Demùm talis ſcientia requiritur in promouendis,

Arg. ibi 1.

quæ vt benè acquiratur, non paruum ſtudium, ac diligentiam expoſtulat. Neque etiam deerunt Examinatoribus modi ad excitandos deſides in diſcendo. Videtur itaque expedire, vt examinandi ſciant, ſuper quibus debeant examinari, & hoc multò antequàm fiat examen, vt requiſitam ſcientiam ſuo muneri valeant obtinere.

Diuiſio Tractationis. Num. 4.

IN ſex capita debet diuidi iſta Tractatio.

Primum erit de examine in generali.

2. De examine ad Ordines.
3. De examine ad Confeſſiones.
4. De examine ad Curam animarum.
5. De examine ad Beneficia.
6. De examine ad Conciones.

De examine in generali. CAPVT. I.

HÆc de examine in generali conſideranda ſunt.

Primò, tradenda eſt examinis diffinitio.

Secundò, cauſæ illius ſunt explicandæ.

Tertiò, danda eſt regula generalis, quâ cognoſcatur qualenam in ſingulis examen habendum ſit.

De diffinitione examinis. Num. 2.

Ex Seſ. 5. c. 1. & 2. Ex ſeſſ. 24. cap. 8. EXamen à fine ſic diffinitur. *Eſt medium ad idoneos miniſtros in Eccleſia, tùm eligendos, tùm conſtituendos* Vel ſic. *Eſt ianua per quam Miniſtri ad Eccleſiaſticas functiones, & gradus introducuntur.* Magis autem attingit naturam examinis hæc diffinitio. *Eſt apta inquiſitio ad iudicandũ de ſcientia, & idoneitate alicuius de quo conſulatur, an debeat ad aliquod miniſterium deſtinari.*

De fine examinis. Num. 3.

Ex Co. bidem FInis examinis aliter debet conſiderari reſpectu Eccleſiæ, quæ illud inſtituit; aliter reſpectu examinatorum, qui illud exercent: Finis Eccleſiæ eſt, vt idonei Miniſtri eligantur, non idonei repellantur, & vt Clerus hâc ratione ad diſcendum impellatur. Finis Examinatorum eſt cognoſcere, & iudicare, an examinatus ſit idoneus ad aliquod munus obeundum, vel ſi plures examinati idonei ſint, quis magis idoneus ſit. Poteſt etiam dici finis approbare, vel reprobare; iudicare enim an ſit, vel non ſit ido-

neus ordinatur ad hoc, vt iuxta iudicium approbetur, vel reprobetur.

De materia examinis. Num. 4.

MAteria remota examinis eſt examinatus; ſcientia, & idoneitas illius proxima materia erit. Eſt autem differentia inter ſcientiam, & idoneitatem quia ſcientia dicit cognitionem, idoneitas verò, præter cognitionem dicit etiam plures alias habilitates, veluti legitimam ætatem, bonos mores, & ſimilia. Debet autem examen eſſe de vtraque. Ex Cō. Ibid.

De forma examinis, Num. 5.

FOrma examinis eſt apta inquiſitio, vt poſſit fieri iudicium de ſcientia, & idoneitate alicuius. Et hæc inquiſitio non fit eadem ratione de ſcientia, & idoneitate. Quoad ſcientiam enim interrogatur promouendus, Quoad idoneitatem ſæpe alij ab ipſo examinantur. De vita enim; moribus, & ætate ab aliis fit interrogatio. Con. ibid. & ſeſſ. 3. c. 5. & alibi.

De efficiente examinis. Num. 6.

EFficiens examinis, quoad inſtitutionem, eſt Eccleſia. Quoad executionem Epiſcopus, & alij ab ipſo deputati. Sæpe autem contingit, quod alij de ſcientia, alij de idoneitate examinent: ideo quâdam ratione duplex examen eſt; nunc autem de examine tantùm quod ad ſcientiam pertinent, eſt dicendum. Seſ. 13 c. 5. & 7. R.

De regula generali ad quodlibet examen diſtinguendum. Num. 7.

REgula generalis pro quolibet examine conſtituendo talis eſt. Ex Cō. ſeſ. 5. c. 1. & 2. & ſeſſ 23. c. 7 &c. & ſeſ. 24. c. 18.

Primò, debet, conſiderari munus, vel officium, vel miniſterium, vel ordo, vel gradus ad quem examinandus petit promoueri.

Secundò, quæ actiones debeant fieri circa ipſum tum ſuſcipiendum, tum exercendum.

Tertiò; quæ ſcientia requiratur ad dictas actiones rectè obeundas, & de illa quid à ſacris Conc. & Canonibus ſtatuatur.

Quartò, faciendæ ſunt tales interrogationes, vt per illas cognoſci poſſit de ſcientia, quæ dicta eſt.

Quintò debent obſeruari reſponſiones interrogati, vt iudicetur, an habeat illam ſcientiam, & ſi habet, idoneus

eſt, & debet approbari : ſi non habet non eſt idoneus & debet reprobari. Hæc ad omnia examina, regula generaliſſima eſt.

De diuiſione examinis. Num. 8.

Ex Cõ. multis in locis. EXamen ad quinque capita ſolet reduci. Primum eſt, examen ad Ordines : ſecundum,ad Confeſſiones : tertium,ad curam animarum:quartum, ad Beneficia:quintum,

Seſ.6. cap.7. ad Conciones.Et vt reddatur ratio talis diuiſionis,præmittere opus eſt, quòd finis Euangelij : vt habetur ex Conc. Trident. eſt hominis iuſtificatio:finis autem iuſtificationis eſt gloria Dei, & Chriſti,& vita beata hominum. Ad hunc finem obtinendum duæ principales in Eccleſia functiones introductæ ſunt. Vna eſt verus Dei cultus, & hæc ad gloriam Dei principaliter deſtinatur, alia eſt recta directio populorum in æternam Beatitudinem, & hæc ſalutem, & vitam beatam hominum prætendit. Ad has verò operationes exercendas Miniſtri eliguntur, quorum aliqui ad Dei cultum, alij ad hominum directionem, alij ad vtrumque ſunt deſtinati. Qui ad Ordines promouentur, cultui Dei incumbere debent : Directioni verò populorum operam dant Prædicatores in generali. Confeſſores in particulari. Illi verbo, & doctrinâ iſti opere, & authoritate. Parochi verò vtrumque præſtant. Et beneficiatorum, aliqui cultui Dei,alij populorum directioni ſunt aſſignati.Quia ergo diuerſum miniſterium diuerſam ſcientiam, & hæc differens examen requirit,factum eſt,vt in quinque capita, examen, vt dictum fuit, reducatur.

De examine ad Ordines. Caput. II.

EXamen ad Ordines ita deſcribi poteſt : *Eſt apta inquiſitio ad iudicandum de ſcientia alicuius ad Ordines promouendi.* De illo autem Primò in generali ſecundò, in particulari dicere opus eſt.

De examine ad Ordines In generali. Num. 1.

Locis inf à cit.ſeſ. 4.c.7. EX Conc. Trid.& Cat.Rom.& Conc. Prou. Med. & ex rationabili conſuetudine habetur, quòd hæc tria in quocunque Ordinando in examine ſunt quærenda.

R. Primò quæ pertinent ad rectè ſuſcipiendum Ordinem: Concilium enim expreſsè docet, vnumquemque fidelem debere ſcire ea quæ pertinent ad bonum vſum illius Sa-

cramenti quod ſuſcipere debet.

Secundò, quæ pertinent ad illum rectè exercendum; ita Conc. docet, & ratio ſuadet. Seſ. 23. c. 13. ibidem c. 11. R.

Tertiò, an ſpes ſit ſcientiæ, quòd ad maiores Ordines valeat promoueri, & hoc tertium in Ordinibus, qui infra Sacerdotium ſunt, locum habet, & à Conc. Trid. manifeſtè propoſitum eſt.

Notanda pro intelligentia eorum, quæ de quoque examine ſunt dicenda. Num. 2.

ANntequam proponam ea, quæ in quocumque examine ſunt inquirenda, lectorem de ſequentibus præmonere, vtile viſum eſt.

Et primò quòd circa promouendos ſex poſſunt conſiderari, nempè gradus ſeu Ordo, veluti Sacerdotium, ſecundò, functiones, ſeu officium illius: tertiò, ſcientia ad illas functiones requiſita: quartò, examen de tali ſcientia: quintò, ſtudium accommodatum, vt talis ſcientia acquiratur: ſextò, libri qui ad dictam ſcientiam, & ſtudium ſint opportuni.

Secundò, quòd iſta ſex ita ſe inuicem conſequuntur, vt quale ſit primum, tale ſit ſecundum, & quale hoc, ita & tertium, ſicque de aliis. Qualis enim gradus eſt, talis & functio; qualis functio, talis ſcientia; iuxta ſcientiam examen ſe habet; & his ſtudium, & libri conformes eſſe debent. Amplius duo primi gradus, & functio ſunt veluti finis: duo ſequentia, *id eſt* ſcientia & examen ſunt veluti media ad hunc finem, duo vltima ſtudium, & libri, ſunt veluti efficiens mediorum, quæ dicta ſunt. Ex his igitur ſex licèt intexere totum negotium, quod circa promouendos agere opus eſt. Gradus enim & functio erunt regula ad cognoſcendum quæ ſcientia, & quod examen requiratur. Scientia, & examen indicabunt, quod ſtudium faciendum, & quibus libris vtendum ſit.

Tertiò notandum, quòd ſicut ſtella differt à ſtella in claritate; ita ſcientia differens eſt à ſcientia in puritate, Scientia autem, quæ à Conc. Trid. & Catech. Romano traditur, puriſſima eſt. Concilium enim ait, quod ſibi perpetuò ante oculos propoſuit, vt ſublatis erroribus puritas ipſa Euangelij in Eccleſia conſeruetur. Et Catechiſmus idem in Præfatione dicit. Hæc igitur ſcientia potiſſimùm in pro- Seſſ. 4. c. 1.

mouendis deſideratur: & ab illis examinatores talem ſcientiam requirere vtiliſſimum eſt. In ſingulis enim Ciuitatibus qualis ſcientia quæritur in examine, talis à Clero, & obtinetur, & explicatur. Cùm itaque finis huius Opuſculi ſit, non tantùm ſcientiam in promouendis requiſitam iudicare, ſed etiam puriſſimos fontes, vnde illa poſſit hauriri, manifeſtare: vtiliſſimum viſum eſt eſſe, ſi poſtquam dictum eſt, quæ ſcientia in aliquo promouendo requiratur, ſimul etiam dicatur, an ex Concil. & Catech. & in quo loco accipi poſſit, Verùm, quia ſæpe in Concilio talis doctrina varijs in locis diſperſa eſt, & à Cat. difficiliori quâdam ratione traditam fuiſſe quibuſdam videtur, expedire mihi viſum eſt, vt in aliquo libro breuiter doctrina Concilij, & Catech. colligeretur, diſtingueretur, & ad faciliorem rationem reduceretur. Hoc igitur feci in libro, qui etiam inſcribitur, Doctrina Sacr. Conc. Trid. & Catech. Romani de Sacramentis. Quapropter, vt cum examine, & ſcientia, ſtudium, & libros coniungam, ita. Primò, doctrinam requiſitam proponam. Secundò, in margine notabo, authoritatem, ex qua habetur, quòd talis doctrina requiſita ſit. Tertiò, in fine talis propoſitæ doctrinæ locus apponetur, vbi doctrina illa reperiri poſſit: Præcipuè autem notabo locum Concil. vel Catech. ſi ſit: poſtea locum dicti libri, qui inſcribitur, Doctrina, &c. quod ſi in his non reperiatur, alterius grauis authoris locum proponam. Sic igitur fiet, vt promouendi non poſſint excuſari, ſi non addiſcant, quod debent, & ſi doctrinam Concil. & Catech. non acquirant.

Nota eorum quæ in ſingulis Ordinibus ſunt inquirenda. Num. 3.

5. de exarat. CONcilium Prouinciale Med. ait in ſingulis Ordinibus iſta requirenda.

Primò, An vim & naturam, miniſteriáque Ordinis quem ſuſcepturus eſt, norit, *id eſt* an cognoſcat, quæ ſit materia, quæ forma, cum illarum ſignificatione: & qui effectus Ordinis ſuſcipiendi; veluti character imprimatur, quæ gratia conferatur. Fundatur quod dictum eſt in Con. Tr. quod ait, de his etiam ſeculares erudiri debere. De hoc habetur in Catech. de Sacram. Ord. & in doctrina idem. (Seſ. 24. c. 6. Ref.)

Secundò, An item ritus,& cærimonias,quæ ex lib. Pontificali adhibentur,cùm initiantur.Fūdatur in Concil.à quo de Clericis in Seminario educatis dicitur, quòd rituum, & cærimoniarum formas addiſcant:item ex ſeſſ.12.cap.5.& 8. vbi ait quod cærimoniæ magnam habent eruditionem, & quòd fidelibus debent explicari. Fundatur etiam in Cat. de Sacr.in gen.nu.18.Dicta ex parte in Cat.de Sacr. Ord. habentur omnia in Doctr.collecta ex Pontificali. Seſſ.23. c.5. Ref.

Tertiò; An eorum rituum, & cærimoniarum ſignificationes ſanctiores norint. Fundatur in Conc.& Catech.vbi ſuprà.Habentur ex parte in Catec. deOrd.Omnia in Doct. ibid.

Quartò, an Sacramentum veſtium, quibus induuntur, myſteria item, & ſignificata. De his eadem eſt ratio, quæ de ritibus In Doctr.de Sacr.Ordin.habetur numerus, & ſignificatio veſtium collecta ex D.Thom.

Quintò.An functionum notitiam habeant Ordinis, quo quiſque initiandus eſt.Fundatur in C. Tri.ſeſſ.23.c.11.13. 14. & alibi:item in Catech. de Sacram. Ord. Semper enim requirunt,vt habeatur notitia functionū, quæ debent exerceri.De his fūctionibus habetur in Cat.de Ord.& in Doct.

Sextò,An earum functionum vſum, exercitationémque rectè teneat,cùm in litteris,tum etiam in cantu, in quo experimento adhibeantur tantùs periti: Hoc videtur fundari in illis verbis Concilij,vbi de Subdiacono, & Diacono loquitur, dicens:Sint litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi.Inſtructio enim videtur quamdam notitiam practicam denotare. Seſſ.23. c.R.13.

Septimò,idem Conc.Prou.ait,Examinatores pro prudentiæ ſuæ ratione, quæ in Ordinis inferioris examine, exploratione ve requiruntur,aliquando etiam perquirant ab iis, qui ſuperiori Ordine initiantur. Hoc videtur fundari in ratione;quia ſuperior gradus non debet ignorare ea, quæ ab inferiori cognoſci debent. Et hæc ſunt ſuper quibus in ſingulis Ordinibus præter ea quæ illis propria ſunt; examinatores debent interrogare.

Nota eorum quæ debent ſciri ab examinãdis ad primam Tonſuram Num. 4.

Seſſ.23. c.3. PRimò Conc.Trid.ita ſtãtuit. Primâ Tonſurâ non initientur, qui legere, & ſcribere neſciant. Ideo proponitur examinandis; vt aliquem librum legant, & aliquid ſcribant.

Ibid. Secundò ait: Qui fidei rudimenta edocti non fuerint, non initientur. Vbi patet debere examinari de doctrina Chriſtiana, & præcipuè de his, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, veluti myſterium SS. Trinitatis. Incarnationis, & ſimilium, & de his in Doctrina Chriſtiana habetur.

Ibid. Tertiò ait. De quibus probabilis coniectura ſit eos, non ſæcularis iudicij fugiẽdi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum præſten-, hoc vitæ genus elegiſſe. Ob hoc Conc. Prouinc. ait quæratur ob quem finem, ſe Clericos fieri velint. De hoc fine habetur in Catech. de Sacram. Ord. 3. 4. 5. & in Doct. de Ord.

Conc. P Catec. de Sac. Ord. Quartò, requiritur, vt ſciant, cur dicatur Tonſura, & prima? Quid ſignificet hoc nomen Clericus? Cur tonſurati dicantur Clerici? Quid ſignificet tonſio capillorum? Corona quæ in capite fit; tunica talaris; biretum in modum crucis? ſuperpelliceum? fundatur in dictis ſupra n.3. Cat. qui hæc explicat. (Habentur in Catech. de Ord. n.13. & 14. in Doct. de Ord. vbi de Tonſ.)

Conc. Trid. 5. de exa. Quintò, Conc. Prou. Med. ait inquirendum. An Epactæ intelligentiam habeant; eſt autem Epacta ratio quædam ad inueniendum quando luna fiat, & quot dies habeat? fundatur in Conc. quod ait, Clericos in Seminario educatos debere edoceri de cõputo Eccleſiaſtico, in quo Epacta præcipuè contenta eſt: fundatur etiam in ratione; Ad Clericum enim ſpectat recitare Martyrologium in Choro: hoc autem non poteſt fieri rectè ab eo, qui neſcit Epactam, & diem lunæ. Qui ergo debent collegiatis aliquandò, vel ordinariè inſeruire, & vt Clerici, poſſunt de hoc interrogari. (Habetur de hoc in Martyrologio, & in Breuiariis multis.

5. de Sacr. Ord. Seſſ. 23. c. 18. Refor.

Nota eorum quæ debent ſciri ab examinandis ad Minores. Num. 5.

PRimò Concil.Trid. ita ait: Minores Ordines ijs, qui ſaltem Latinam linguam intelligant,conferantur: Vbi ſolet notari illud verbum, ſaltem. Et Conc.Prou.quaſi explicando dictum Concilij ait:Debere primordia,ſeu regulas Grammaticæ intelligere. Vnde fit, quòd aliqui examinatores tradunt aliquem librum facilioris Sermonis,veluti Euangelia, vt examinatus conſtruat, & voces Latinas, linguâ vulgari explicet:Alij faciunt Latinas interrogationes, vt ex reſponſionibus cognoſcant,ſi linguam Latinam intelligant: Alij ſuper regulas Grammaticæ, quæ primò explicantur,interrogant: primus autem modus magis in vſu eſt. Seſſ.23. c.11. Refor. Conc. I Prou.5. de Ord.

Secundò, Idem Conc.Tri.ait Nemò minoribus Ordinibus initietur, quem non ſcientiæ ſpes maioribus Ordinibus dignum oſtendat. Vbi notatur illud verbum, ſpes, innuit enim non ſolùm ſcientiam, ſed etiam capacitatem, & habilitatem ingenij eſſe perpendendam. Indicat etiam quòd examen de doct.Chriſtiana exactiùs faciendum ſit.

Tertiò debet examinandus ſcire, quid ſignificet nomen Ordinis ſuſcipiendi, quæ ſit materia, & forma illius, cum ſignificatione vtriuſque.Quis effectus,& quotuplex,& quid vterque,nempe gratia,& character.Quæ requirantur ad dignam ſuſceptionem, & quæ impediant: quod proprium officium Ordinati; & hoc diſtinctè, & rectè ſcire debet; qui ritus,& cærimoniæ in illius collatione fiant: & quid ſignificent:quæ impediant Ordinis ſuſcepti executionem,vbi leuiter de irregularitate,& cenſuris tãgere aliqui ſolent.Fundatur in his,quæ dicta ſunt ſuprà num. 3. Hæc omnia habentur in Catech.& in Doct.de Ordin.Sacrament. Ex ſeſ. 23.c.11. & ſeſſ. 24.c.7. Ex Ca. de Sac. Ord. Conc. Prou.

Nota eorum, quæ ab examinandis ad Subdiaconatum, & Diaconatum ſunt inquirenda.
Num.6.

PRimò, Concil.ita ait,Subdiaconi, & Diaconi ordinentur, qui litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, ſint inſtructi, vbi notatur illud verbum inſtructi. Ille enim videtur inſtructus, qui alicuius rei ſaltem 5. de Ord.ſe. 14.c.13

cõmunem peritiam tenet. Et quoad litteras, Concilium videtur hunc Ordinem ſeruare. In prima tonſura dicit: Qui non ignorent. In Minoribus, qui ſaltem Latinam linguam intelligant. In Maioribus, qui litteris ſint inſtructi. Concilium autem Prou. videtur illos iudicare litteris Latinis inſtructos, qui conſtruendo aliquem librum Latinum ſciunt
5. de Ord. omnes partes orationis rectè colligere, & explicare, & non ſolùm, hoc, ſed etiam ſenſum ex verbis aliqua ratione excipere norint. Solet ergo tradi aliquis liber examinato, vt illum conſtruat & de ſenſu aliquid dicat: aliqui tradunt Catechiſmum: alij lectiones Breuiarij de Sanctis: Alij alios; Romæ, dum ibi fui, tradebatur vna ex homiliis Breuiarij, quæ non eſſet ex difficilioribus: & hoc fiebat, vt haberetur experimentum in litteris Latinis, & in Eccleſiaſticis. In homiliis enim ordinariè aliqua continentur, quæ ad Eccleſiaſticam eruditionem reducuntur.

De Sac. Ord. n. 10. 20. & 25. Secundò, Ex Catec. Rom. colligitur, quod debeant ſcire. Quid ſignificet nomen Diaconi, & Subdiaconi? quæ ſit materia, & forma, & cur tales, & quid ſignificent? Qui, quot & quales effectus. Quæ onera, præcipuè Subdiaconi: quæ munera, & functiones. qui ritus in collatione ſeruentur, & quare. Et hæc omnia habentur in Catechiſ. & in Doct. de Sacram. Ord.

Conc. Prou. 5 de Or. Tertio, Conc. Prou. ait debere inquiri, quænam ſit Maiorum, & Minorum Ordinum differẽtia. quæ ſint onera Subdiaconatûs, & de voto continentiæ. Item de officio recitando, in quo ait experimentum fiat. Item de functionibus ab illis exercendis, de Sacramentorum doctrina ſaltem generatim, *id eſt*, de Sacramentis in genere, & hoc fortè ait, quia promouentur ad Ordines Maiores, & Sacros; Item quia iſti Miniſtri ſeruiunt adminiſtrationi Sacramentorum, magis tamen remotè Subdiaconus; ideo etiam ait exactiùs de illis Diaconos examinandos. De Diacono etiam ait, experimentum fiat de concionibus habendis, & hoc quia aliquãdo illi permiſſum eſt verbum Dei annunciare, non tamen, ait Ca-
Seſſ. 23. c. 52. R. tech. de ſuperiori loco, neque enim proprium illius officium eſt. Veſtium quoque differentias, & ſignificationem cognoſcere debent. Ante omnia autem Concil. Tr. requirit, vt diſtinctè, & propriè quod ſit illorum officium, & quæ ad illud rectè exercendum pertinent, cognoſcantur. De cen-

ſuris ergo, & irregularitate ſummariè aliquid tangi poteſt: Hæc in Catechiſ.& in doct.de Ordin. & de Sacram.in genere habentur.Expediret ergo,vt iſti promouendi ſtuderent diligenter doceri: de Sacramentis in genere, & de Ordine in particulari, necnon in doctrin.Catechiſ.de Symbolo, & aliis.

De ſcientia, & examine Sacerdotum.
Num. 7.

PRimò,Conc. Trid.de hoc ita ſtatuit. Ad Presbyteratûs Ordinem aſſumantur, qui ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac adminiſtranda Sacramenta diligenti examine præcedenti,idonei comprobentur. Vbi requirit diligens examen, & quod hoc ſit circa duo,nempe ad docendum populum,& adminiſtranda Sacramenta. Inter hæc autem Sacramenta dubium non eſt, quòd maior in Sacerdotibus Ordinãdis, circa Ordinẽ ſuſcipiendum, & Euchariſtiam conficiendam, & adminiſtrandam,inſtructio deſideretur.§ Patet ergo ex Conc.quòd examen debet eſſe circa ea, quæ quilibet Chriſtianus ſcire tenetur, quæ ait Catechiſ.quatuor eſſe. Seſſ. 2. c.14.

Primò,Myſteria fidei contenta in Symbolo. Vbi de myſterio SS.Trinitatis, & Incarnationis,de Eccleſia, & aliis habetur. Et de his Catech.in Symbolo. In Præ Nu. 12.

Secundò, bonus vſus Sacramentorum. De quo Catech. & Doctr.de Sacram.

Tertiò, obſeruantia diuinæ legis, de quo Catechiſm. in Dec.

quartò, modus orandi, qui in Orat.Dominicali propoſitus eſt. De quo Catec. in orat. Dom. Super his ergo ad mentem Concil.aliquod examen fieri deberet.

Secundò, de Sacramentis habendæ eſſent interrogationes. Iudicatum eſt autem ab Examinatoribus Romæ,quod ſufficiat ſi promouendi ad Sacerdotium compendioſam habeant Sacramentorum cognitionem,veluti quæ ſit materia, forma, Miniſter, & intentio ſingulorum.Hæc enim videntur eſſe præcipua in adminiſtratione illorum, quia ſunt de ſubſtantia Sacramenti. Hęc autem compendioſa tractatio in fine Doct.habetur. Seſſ.23. c.3.

Tertiò, de Ordine Sacerdotali, necnon de Sacramento Euchariſtiæ, & de Sacrificio Miſſæ potiſſimùm examinari debere, & vſus, & ratio, & authoritas docet. Hæc enim præcipuè ad officium pertinent Sacerdotis.

Porrò Catech.de hoc ita ait: Præterea in Sacerdote non ſolùm ea cognitio requirenda eſt, quæ ad Sacramentorum vſum, & tractationem pertinet,ſed etiam Sacrarum litterarum ſcientia ita inſtructũ eſſe oportet;vt populo Chriſtiano fidei myſteria, & diuinæ legis præcepta tradere;ad virtutem, & pietatem excitare;à vitiis reuocare fideles poſſit. Sacerdotis enim duo ſunt munera: quorum alterum eſt,vt Sacramenta ritè conficiat, & adminiſtret: Alterum,vt populum fidei ſuæ commiſſum iis rebus, & inſtitutis,quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, erudiat. Malachias enim ita teſtatur: *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiã,& legẽ requirens ex ore eius,quia Angelus Domini exercituùm eſt.* Vt igitur in horũ altero,ſi mediocri cognitione ſit ornatus, præſtare, quod debet, poſſit: alterum certè non vulgarem, ſed exquiſitam potiùs doctrinam deſiderat. Quamuis æquè ab omnibus Sacerdotibus ſummâ reconditarum rerum ſciẽtiâ non exigatur,ſed quæ ad ſuſcepti officij,& miniſterij functionem vnicuique ſatis eſſe poſſit: Hæc Catec. Vbi apparet quod talis ſcientia in Sacerdote deſideratur.

1. Vt myſteria fidei cognoſcat, Cat.in Sym.
2. Vt ſciat præcepta diuinæ legis.Cat.in Decal.
3. Vt virtutum, & vitiorum notitiam habeat dictáque docere ſciat. (Ibid.)
4. Vt ea, quæ pertinent ad vſum, & adminiſtrationem Sacramentorum cognoſcat. Cat.de Sacr.
5. Vt ſpecialem notitiam habeat Euchariſtię,& Sacrificij Miſſæ, quæ conficere, adminiſtrare, & Deo offerre debet(Cat.de Sacer.Doct.ibid.)

Demum Conc.Prou.inhærendo ſtatutis à Conc. Tri.& traditis à Cat.Rom.de hoc examine ita proponit.

Primò, Sacerdotem ſcire debere, quid ſit Sacrificium Miſſæ (Conc.Trid.22.c.2. Cat.de Euch. n. 70.) Doct. de Euch.part.3.c.1.

Secundò, quis ſit illius Sacrificij effectus, Con.ſeſſ.22. c.1.&c.Cat.de Euch.78. &c. Doct. de Euch. 3.part. cap.3.

Tertiò, quæ partes (Doctr. de Euch. part. 3. cap. 4. ex D. Thoma.)

Quartò, quæ myſteria in eo inſint. (Doct. de Euch. 3. par. cap. 4. & 5.).

Quintò, quæ ſacrarum veſtium ſignificationes. (Doctr. cap. 5. n. 6. de Euch. par. 3.).

Sextò, quæ in eo ſacrificio offerendo requirantur (Doct. de Euc. 3. part. per totum.)

Septimò, vbi, & quando illud fieri non liceт (Doct. ibid. cap. 5. n. 7. & 8.

Octauò, Quæ dubia aliquando incidere poſſint (ibid. Doct. cap. 7.).

Nonò, quâ explicatione opus habeat, vt rectè illiud fiat. Exiſtimo de Canonis explicatione, ſed multo magis de verbis conſecrationis loqui (Doct. de Euch. par. 1. c. 2. & 3. part. c. 1. Conc. & Cat. vt ibi notatur.).

Decimò, An ſacræ Confeſſionis aliquam peritiam habeant.

Vndecimò, An ad alia item Sacramenta rectè, ritéque miniſtranda idoneus ſit.

Duodecimò, An eorum cognitionem & explicationem habeat. (Doct. in fine Comp. de Sacr.)

Decimotertiò, An doctrinam item teneat, qua verbum Dei rectè tractare, concionem vt habere poſſit.

Decimoquartò, An de re ſacra, de Chriſtianarum virtutum officijs, atque de omni re ad ſalutem neceſſaria aptè populum inſtituere, aut docere poſſit (in Cat. per totum.)

Ex his omnibus colligitur, quòd promouendus ad Sacerdotium ſuper his debet examinari.

Primò, circa litteras Latinas ea ratione, qua de Subdiacono, & Diacono dictum eſt.

Secundò, circà Sacramenta, & ſufficit compendioſa cognitio, vt in fine Doctrinæ habetur. De Pœnitentia in particulari, quoad quatuor cauſas ſummatim inquiri poteſt.

Tertiò, De ſacra Euchariſtia tùm conficienda, tùm adminiſtranda. Doctrin. de Euchariſt. part. 1. In hoc, examen diligens eſſe debet. Ideo opus eſt inquirere quæ ſit apta materia Euchariſtiæ, quæ forma Conſecrationis corporis & ſanguinis: quæ ſint de neceſſitate Sacramenti; quæ de neceſſitate precepti, quid ſit conſecratio, & tranſubſtan-

tiatio. De contento ſub ſpeciebus panis, & vini, antè, & poſt conſecrationem, & quid ex vi Sacramenti, vel per realem concomitantiam, & ſimilia. (Hæc habentur in Concil. Tridé. ſeſſ. 15. Catec. de Euchar. Doct. de Euch. part. 2.)

Quartò, de ſacrificio Miſſæ; Diligenter, vt in Concil. Prou. propoſitum eſt. (De hoc Conc. Seſſ. 12. Catech. ad Euch in fine Doctr. in 3. par. de Euchar.)

Quintò, Debet interrogari de his, quæ pertinent ad rectam ſuſceptionem, & executionem ordinis Sacerdotalis. Quæ ſuſceptionem, vel executionem impediant, vt cenſuræ & irregularitates. Item quæ ſit materia ordinis Sacerdotalis & quotuplex, & quid ſignificet: Quæ, & quotuplex forma, quis character, & effectus, veſtium ſignificationes, Cærimoniæ, quæ in eius collatione fiunt: Quod illius officium. Quæ, & quotuplex poteſtas illi detur, & quando; quæ claues illi tradantur: Quis illarum legitimus vſus. De his Conc. ſeſſ. 23. Cat. de Ord. Pontif. de ordinatione, In Doct. omnia collecta vbi de Ord.

Concluſio de congruentia examinis conſtituti. Num. 8.

DEclarare quod examē de ordinibus conſtitutum, etiam ſecluſi. Concil. & Catech. authoritate, congruum, & rationabile ſit, vtiliſſimum eſſe videtur. Itaque in duas partes examen diuiſum eſt, nempe tum circa litteras latinas, tum circa litteras Eccleſiaſticas.

Quòd attinet ad latinas, ita ſtatutum eſt: Clerici primæ tonſuræ non ignorent legere, & ſcribere. Minores intelligant linguam latinam. Ordines ſacri requirunt, vt ſint litteris latinis inſtructi. Quid hoc ordine facilius, & congruentius? Cùm enim ſcientia, & eruditio Eccleſiaſtica litteris latinis tradita ſit, & illi, qui ad ordines promouentur, talem doctrinam ſcire, & populis explicare debeant, erat ſummè conueniens, vt paulatim & per gradus, & cum tali ordine requireretur.

Porrò circa litteras Eccleſiaſticas, in prima tonſura requiritur cognitio doctrinæ Chriſtianæ, & ipſius tonſuræ. In minoribus, cognitio magis exacta eiuſdem doctrinæ, & notitia eorum, quæ ad ordinem pertinent ſuſcipiendum: In ſubdiaconatu, cognitio de Sacramentis in

genere, & de ordine ſuſcipiendo, & exactiùs de doctrina Chriſtiana. In Diacono idem, ſed maiori quâdam ratione, Demùm in Sacerdotio requiritur ſcientia de Sacramento ordinis ſuſcipiendi. De Euchariſtia ab illo conficienda, & adminiſtranda; De ſacrificio Miſſæ celebrando. De Sacramentis ab illo adminiſtrandis, & demùm notitia eorum, de quibus omnes fideles doceri debent. Quid hoc ordine conuenientius; Studere enim Sacramento ordinis, & Euchariſtiæ in quo etiam agitur de ſacrificio Miſſæ; Compendium item doctrinæ Sacramentorum; & his, quæ ab omnibus, ſciri debent, quis nimis difficile eſſe dicet? Cur Sacerdos non debet ſcire ea, quæ omnes ſcire tenentur. quæ difficultas, vt quis ſtudeat his tribus; Sacramento ordinis, Sacramento Euchariſtiæ, & Compendio aliorum Sacramétorum. Ad hæc enim quatuor, ſumma eorum, quæ à Sacerdote, & ab alijs ſciri debent, reduci poſſunt. Neque igitur conqueri debent ordinandi; ſi ſuper his interrogentur. Neque examinatores debent declinare à ratione examinandi, quæ propoſita eſt. Vnum eſt tamen quod hoc loco admonere congrùum eſt, nempè, explicare, vt aliqui examinatores, antequam ad examen ordinandorum accedant, videant. Primò, quid ad Concilijs de quolibet genere examinis ſit ſtatutum, Secundò, vt percurrant materias ſuper quibus examen ab illis faciendum ſit. Si enim materiam, ſuper qua debent examinare familiarem non habeant, neque ſciant opportunas de illa facere interrogationes & conſequenter neque de ſcientia examinati iudicare. Similiter examinandi multò ante, quàm illis ad examen accedendum ſit, debent ſtudere, his, quæ ab illis diſcenda ſint. Examen igitur propoſitum, & difficile non eſt, & rectâ ratione eſt conſtitutum.

De examine ad Confeſſores. Cap. III.

NEgotium de examine Confeſſariorum ſtatuendo difficilimum eſt, & magnam requirit indaginem, & in illo errare non ſine magno periculo eſt: exactiùs ergo diſcuti debet: ideo hæc tria examinanda ſunt.

Primò de officio, & munere confeſſarij.

Secundò, De ſcientia, quæ ad tale munus obeundum neceſſaria eſt.

Tertiò, de modo examinandi, & de iudicio in hoc examine faciendo.

De munere Confeſſarij. Num. 2.

C. T. ſeſſ. 14. Cat. de pœn 57 D. T. 1. p. q. 17. ſup Na. can. 5. num. 1. Ex D. T. ibid. Seſ. 14. c. 5. locis cit.

QVod attinet ad munus Confeſſarij, ex Nauar. D. Thom. Catec. Conc. Tr. habetur, quod illius officium duplex eſt; nempe Iudicis, & Medici, & ad hæc duo omnes actus Confeſſarij reduci poſſunt.

Ad munus quidem iudicis quatuor actus requiruntur, & duo primi pertinent ad clauem ſcientiæ, duo vltimi ad clauem poteſtatis.

Primus actus eſt examinare conſcientiam pœnitentis; ſeu, vt ait Conc. Trident. cauſam illius: ita aiunt Nauar. D. Thom. Catec. & alij, qui fatentur aliquando ſub peccato mortali ad hoc teneri. Ratio eſt, quia confeſſor tenetur, antequam iudicet cauſam pœnitentis, cognoſcere illam: ſæpiſſimè autem euenit, vt hanc cognitionem habere non poſſit, niſi examinet pœnitentiam, ideo hoc examen aliquando neceſſarium eſt: hæc ratio in Conc. Trid. fundata exiſtit.

Conc. Trid. Cat. D. T. Na. ibid.

Secundus actus eſt iudicare de examinatis, ſeu de conſcientia, & cauſa pœnitentis: veluti an poſſit abſolui, vel non: & ſi poteſt abſolui, quâ ratione ſit abſoluendus; debet ergo iudicare quæ peccata ſint mortalia, quæ habeant annexam excommunicationem, vel reſeruationem, vel obligationem reſtituendi: Ratio eſt; quia iudex, vt iuſtè iudicet, priùs omnino debet cognoſcere cauſam iudicandam: & hæc quoque ratio in Conc. Trid. fundata eſt, ſicut etiam ipſa concluſio.

Tertius eſt abſoluere à peccatis.

C. T. ibidem can. 9. & 15.

Quartus eſt ligare, *ideſt*, obligare ad aliquam pœnam luendam, vel ſatisfactionem, aut reſtitutionem faciendam, vel ad aliquam occaſionem vitandam, & ſimilia. Ita Conc. & omnes.

ſeſ. 14. c. 5. & 8. Cat. de pœn. 57.

Quod attinet verò ad Confeſſarij munus prout medicus eſt; Catechiſmus, & alij docent pertinere ad ipſum, quòd det remedia peccatis: quæ remedia ſunt in duplici differentia: quædam ſunt curatiua, nempè, quæ ſanant à peccato commiſſo: alia ſunt præſeruatiua, quæ præſeruant pœnitentem, ne iterum incidat in peccata: ita Catec. & alij Doctores affirmant.

De ſcientia Confeſſarij Num. 3

DIcto de munere confeſſarij, dicendum de illius ſcientia: ex illo enim iſtud cognoſci poteſt. Eſt autem, vt ait Nauarrus, duplex ſcientia confeſſarij: vna perfecta, alia ſufficiens, & neceſſaria: perfecta eſt, ait ſi præter illa quæ pertinent ad caſus conſcientiæ, calleat partem Theologiæ, quæ eſt de Sacramentis, & de moribus, *id eſt*, virtutibus, vitiis & habeat peritiam vtriuſque iuris, & norit Conſtitutiones Synodales regionis, vbi debet audire confeſſiones: Sufficiens eſt, quæ ſufficit ad hoc, vt confeſſor actus, qui dicti ſunt, recte, & ſine errore exercere poſſit: Et quænam ſit hæc, (modò enim de perfecta dicendum non eſt) determinare oportet. Itaque de illa ſententia Doctorum proponere opus eſt. Nau. c. 4. N. 8.

Sententia Nauarri de ſcientia Confeſſarij. Num. 4.

NAuarrus ait, Confeſſarium debere iſta ſcire. Cap. 4. & 5.

Primò, quam habeat iuriſdictionem: & facultatem abſoluendi. Nau. c. 4. & 5.

Secundò, quomodo conſcientiam pœnitentis, iuxta ſtatum ſibi ſubditorum, debet examinare. an. C. 4. n. 8. ibidem

Tertiò, Quæ peccata ſunt mortalia, quæ venialia, ex his, quæ à ſuis pœnitentibus committi ſolent. Ibid. Ibid.

Quartò, Quæ circunſtantiæ ſint neceſſariò confitendæ, & quod confiteri numerum mortalium eſt neceſſe. Ibid.

Quintò, quibus criminibus annexa ſit excommunicatio. Ibid.

Sextò, Quæ ſint peccata reſeruata.

Septimò, Quæ peccata reſtitutionem expoſtulent, vel ſaltem dubitare. Ibidem Ibid.

Octauò, Quomodo incurratur irregularitas, ſi clericos auditurus ſit, vel ſaltem dubitare.

Nonò, quando ſeptem vitia capitalia ſint mortalia, & quando non. Nu. 21. Ibid.

Decimò, quando differant maior, & minor excomunicatio. Ibidem

Vndecimò, Quòd voluntas deliberata peccandi mortaliter, ſit peccatum mortale, etiamſi opus non ſequatur. Ibidi

Duodecimò, Quod ſciat dubitare circa ſuſpectos contractus: & circa ea quæ alij mediocriter verſati rectè intel- Ibid.

Nu. 8. ligunt, vt cùm opus eſt, alios conſultat.

Demùm, quando poſſit, vel non poſſit abſoluere? Hæc ex Nauarro.

Sententia D. Thomæ de ſcientia Confeſſarij.

Num. 5.

3. p. q. 37. ſup. DIuus Thomas loquitur in generali de ſcientia confeſſarij, & ait opus eſſe, vt ſciat.

Primò examinare conſcientiam pœnitentis.

Secundò, Iudicare an pœnitens poſſit, vel non poſſit abſolui, & quomodo ſit abſoluendus, & in his duobus virtualiter continetur, quidquid à Nauarro dictum eſt.

Doctrina Catechiſmi *de ſcientia Confeſſarij.*

Num. 6.

Dep. nu. 35. CAtechiſmus ait, Confeſſarium ſcire debere.

1. Quod iuriſdictio ordinaria, vel delegata omninò illi neceſſaria ſit.

2. Quomodo peccata inueſtigare poſſit, iuxta cuiuſque ſtatum.

3. quomodo debeat iudicare inter varia genera peccatorum, quæ magis grauia, vel leuia ſint.

4. Quæ cuique peccato pœna conueniat.

5. Quæ remedia reſpectu tum præteriti, tum futuri danda ſint.

6. Quomodo debeat abſoluere, quando ligare.

7. Quòd ſciat, quantum in ſuo officio ponderis, ac momenti ſit.

Doctrina Concilij *Trident. de ſcientia Confeſſarij.*

Num. 7.

Seſſ. 13. c. 5. Ibid. COncilium Trid. de ſcientia Confeſſarij ponit quatuor frequentes concluſiones.

Prima eſt, Confeſſarius debet cognoſcere cauſam pœnitentis: ait enim, conſtat Sacerdotes iudicium hoc incognitâ cauſâ exercere non poſſe: ſi ergo debet cognoſcere cauſam, ergo debet habere ſcientiam, vt dictam cauſam cognoſcere poſſit.

Ibid. Secunda eſt, Tunc Sacerdos cognoſcit cauſam pœnitentis, cùm cognoſcit omnia peccata mortalia, non ſolùm in genere ſed etiam in ſpecie, necnon circumſtantias mutantes ſpeciem, cum numero, tum peccatorum, tum cir-

cunſtantiarum, quæ dicta ſunt. Hoc Concilium apertè docet declarando etiam eſſe de iure diuino. Ibid.

Tertia eſt, Confeſſarius debet cognoſcere quas pœnas æquum ſit imponere cuilibet pœnitenti, iuxta cognitionem habitam de cauſa ſua.

quarta eſt. Neceſſarium eſſe, quod Confeſſarius ſciat, quá ratione vtendum ſit clauibus ſibi traditis ad retinenda, vel remittenda peccata; ait enim. Quòd pro poteſtate clauium remiſſionis, aut retentionis peccatorum ſententiam pronunciet. Ibidem

Decretum Conc. Prouinc. Mediolan. de ſcientia & examine Confeſſar. Num. 8.

CONcilium Prouinc. Mediol. ex Summiſtis. Theologis, Canoniſtis Catech. Rom. & ſacro Conc. Tridcn. colligit, & explicat, qualis ſcientia, & quod examen ad confeſſiones requiratur, Et quia forma examinandi ab illo tradita ferè vbique, ſed præcipuè in hac Prouincia ſeruatur: ideo diſtinctè proponam interrogationes, quæ in lo explicantur, & poſtea vbi dicta doctrina poſſit inueniri ſubiungam. Doctrinam autem Conc. Trid. & Catech. Rom. cùm certum ſit alijs debere proponi, ideo vbi in dictis libris poſſit reperiri adnotabo. Quòd ſi locum, vbi, in libro à me edito, qui inſcribitur, vt dixi, Doctrina Con. &c. apponam, hoc ideo factum eſſe lectores intelligent, vt doctrina ſimul collecta, & magis explicata, ad examen magis accommodata propoſita ſit. C. pro. 5. de ex

Verùm, & hoc loco lectorem admonere, optimum viſum eſt; Quòd cùm ſcientia Confeſſarij ad duo potiſſimũ capita reduci poſſit, nempe ad Sacramentum Pœnitentiæ, & ad Caſus Conſcientiæ: De Sacramento autem Pœnitentiæ à Sacro Concilio, & à Catechiſmo doctrina ſufficiens, immò completa tradita ſit: de caſibus verò conſcientiæ non item, euenit, vt neceſſariò apponi debeat, in quo alio libro doctrina de caſibus valeat inueniri: Sed qualis orietur confuſio, ſi Doctorum, & librorum varietas, & multitudo hic lectori propoſita ſit? Meliùs itaque mihi viſum eſt, ſi in aliquo paruo libro tota hæc de caſibus materia facili quâdam ratione collecta, atque diſtincta propoſita ſit. Sic enim fiet, vt ex duobus non magnis libris ſcientia, quæ in confeſſario deſideratur, haberi poſſit: Si

cut ergo ex Sacro Conc. & Catechiſmo in vno libro doctrinam de Sacramentis collegi, ita & materiam de caſibus conſcientiæ ex Summiſtis, & Theologis in alio libro colligendum curaui. Quod quidem duplici ratione factum eſt: In vno enim libro, qui inſcribitur: Memoriale perli Confeſſori, ſummatim, & compendioſè doctrinam, quæ Confeſſario neceſſaria eſt, colligere ſtudui. In alio verò qui inſcribitur: Compartimento di tutta la conſcienza, magis diſtinctè eadem ſcientia collecta eſſe videtur: In vtroque autem libro notatur in margine, vbi doctrina in illis propoſita, apud alios Doctores valeat reperiri: Vt itaque declaretur, quod doctrina, quæ in Confeſſario requiritur non eſt adeo vàſta, ſeu difficilis, vt in paucis, & non admodum magnis libris valeat reperiri, nec non mediocri quodam ſtudio obtineri, vbi in dictis libris reperiatur, hîc annotatum erit: Quòd ſi quis in alio libro verſatus, velit in illo inuenire, quòd dictum eſt: conſideret, de qua materia ſit ſermo, veluti an de Vſura, vel Reſtitutione, vel alio, & vbi de dictis in illo agitur quærat; & inueniet Nunc igitur quod à Concilio Prou. de examine Confeſſarij ſtatutum eſt, proponetur. Ait itaque Confeſſarium debere examinari.

Primò. De Sacramenti Pœnitentiæ neceſſitate. De hoc, Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. Cat. de pœn. nu. 1. Doct. de pœn. num. 1.

Secundò. quare ſit inſtitutum, & à quo.

De hoc, Conc. Tri. ſeſſ. 14. c. 1. Cat. de pœn. nu. 11. Doct. de Pœn. c. 1. num. 2.

Tertiò. quæ huius Sacramenti materia, & forma.

De hoc, Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 3. Catec. de pœn. nu. 14. 15. Doct. de pœn. cap. 2.

quartò, Quis illius effectus.

Con. ſeſſ. 14. c. 3 Catec. de pœn. nu. 19. 20. 21. Doct. pœn. c. 2. num. 7. 8.

quintò, Quis miniſter.

Conc. ſeſſ. 4. c. 6. Catec. de pœn. n. 55. &c. Doct. de pœn. cap. 5.

Sexto, quæ conditiones in eo requirantur. Conc. Catec Doct. ibid.

Septimo, quæ regulæ ad dignoſcendum, & diſtinguen-

dum peccatum mortale à veniali.

Tolet.Inſt. de pec. mor. c. 1.&c. Nau.præl ud.9.Comp. par.1.Inſtr.cap.3.nu.3.

Octauò.Quæ pœnitentiæ partes.

Conc.Tri.ſeſſ.4.cap.3.Catec.de pœn.num.22.23.Doct. de pœn.cap.2.n.3.& 4.

Nonò.Quæ earum partium ratio.Catec.& Doct.ibid.

Decimò.Quid contritio Conc.ſeſſ.14.cap.34.Catec. de pœn.nu.24.Doct.de pœn.c.3.n.4.

Vndecimò. Quæ ad veram contritionem ſint neceſſaria, Conc.Catec.Doct.ibid.

Duodecimò. Qui contritionis effectus,& vtilitas.

Conc. ſeſſ. 14. cap 4. Catech.de pœn.num. 35.Doct. de pœn.cap.3.nu.13.

Decimotertiò.Qua quiſque ratione ſe ad contritionem exercere poſſit.

Conc.ſeſſ.6.cap.6. Catec.de pœn.nu. 9. & 36. Doct.de pœn.cap.1.nu.2.& cap.3.nu.14.& 15.

Decimoquartò.Quæ ſigna ſint veræ contritionis.

Catec.de pœn.n.18.Doct.de pœn.cap.2.n.5.

Decimoquintò. Quæ confeſſionis natura ſit atque ſubſtantia.

Conc.ſeſſ.14.cap.5.Catec. de pœn. nu.37.Doct.de pœn. cap.4.

Decimoſextò. An diligenter inquirere ſciat, & peccatoris circumſtantias, & peccati item. Hic paucis verbis multa, & magna proponuntur de ſcientia, & examine Confeſſoris.

De hoc diſtinctè Memoriale Confeſſ. cap. 3. & 4. Et Comp.par.2.per totum.

Decimoſeptimò. Quæ circumſtantiæ mutent ſpeciem peccati, & quæ in confeſſione explicandæ ſint.

Conc.ſeſſ.4. cap.5. Catec.de pœn. nu.43.Doct. de pœn. cap.4.nu.9.Compar.par.2.per totum.

Decimooctauò. Quæ reſtitutionem expoſtulent. quæ radices,cauſæve reſtitutionis.

Doct. vbi de reſtitutione. Compar, par.1.cap.7. par.2. practica 7.

Decimonò. An dubios ſuſpectóſue contractus norint aut ſaltem de illis dubitare ſciant.

Doctores vbi de contractibus Comp. par. 1.c. 7.& par. 2. practica 7.

Vigeſimò. Quibus criminibus annexæ ſint cenſuræ. Doctor, vbi de cenſuris Comp.par.2.pract.1.c.3.&c.

Vigeſimo primò, An item illarum peritiam teneant, Doctores Memor.Compart.ibid.

Vigeſimoſecundò. An caſus in quibus irregularitatis culpa contrahitur.

Doctor, vbi de irregul.Comp.par.2.practica 3. Memor. Confeſſ.cap.6.

Vigeſimo tertiò. An ſaltem in iis omnibus, & aliis quæ ad verum, perfectumve huius Sacramenti pœnitentiæ miniſtrum pertinent, ſciant dubitare, & nouerint conſulere peritos, quomodo agendum ſit id, quod in dubitationem adducunt.

Vigeſimo quartò. Qui item ritus, & ſacræ cærimoniæ confeſſionis Catech.de pœn. nu.43. Doct. de pœn. cap. 4. num.6.

Vigeſimoquintò. Quæ conditiones ad confeſſionem verè pœnitentis neceſſariæ.

Conc.ſeſſ.14.cap.5.Catech.de pœn. nu. 47. &c.Doct.de pœn.cap.4 nu.10.

Vigeſimo ſextò. Quis ordo confitendi: quando quis ſtatim confiteri debeat: quando item confeſſionem iterare.

Catec. de pœn. nu. 45. 46. &c. Doct.de pœn.c.4.Mem. confeſſ. cap.1.nu.14.

Vigeſimoſeptimò. De ſatisfactione, quę tertia pars pœnitentiæ, eſt, quæratur.

Vigeſimooctauò, quæ ſatisfactionis partes.

Concil. ſeſſ. 14. cap. 9. Catec.de pœn. 64. &c.Doct.de pœn.cap.6.num.7.

Vigeſimononò. Quis ſatisfactionis finis.

Conc.ſeſſ 14.cap.8.Catec.de pœn.num. 65.&c. Doct.de pœn.6.nu.5.

Trigeſimò. Qui fructus, quæve vtilitates ſatisfactionis. Conc.ſeſſ.14.cap.8 Catech.& Doct.ibi.

Trigeſimoprimò. Quæ in ſatisfact.requirantur.

Conc. ibid. Catech. de pœn. num. 74. Doct. de pœn. cap. 6. num.6.

Trigeſimoſecundò. Qualis ac quanta pœnitentia pœnitenti imponi debeat.

Conc.ſeſſ.14.cap.8.Catec.de pœn. nu. 80. &c. Doct. de pœn.cap.6.n.9.

Trigeſimotertiò. An ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones pro grauitate criminum, & pœnitentium facultate iniungere ſciant.

Ex Conc.ſeſſ.14.cap.8.ex Catec. de pœn. num. 64. &c. Doct.de pœn.cap.6.

Trigeſimoquartò. An item ex Innocentio. III. præſcripto more periti medici ſciant infundere vinum, & oleum vulneribus ſauciati, & quale debeant præbere remedium aut conſilium.

Ex Conc ibid. Catec. pœn.num. 53.&c.per tot.Doct.de pœn.cap.5.& 6.

Trigeſimoquintò. An præterea Canones pœnitentiales rectè teneant.

Iſti canones in Rituali habentur, & de illis aliquà, Doct.de pœn.cap.6.n.9.

Trigeſimoſextò. Quæ differentia ſit ſatisfactionum, atque pœnitentiarum.

Ex Conc.ſeſſ.14.c.9.ex Catech.de pœn.n.46.75.76.&c. Doct.de pœn.cap.6.

Trigeſimoſeptimò. De abſolutione indagetur.

Conc. ſeſſ. 14. c. 3. Catec.de pœn.n.15.46.&c.Doct.de pœn.cap.5.

Trigeſimooctauò. Quæ verborum formula requiratur.

Conc.ibid Catechiſm.de pœn. n. 15.4. Doct. de pœn.2. num.6.

Trigeſimononò, Quæ preces, orationeſve præterea adhibeantur.

Conc.ibid.Catec.de pœn.n.16.

Quadrageſimò. quis ordo obſeruandus in abſoluendo tam à peccatis, quàm ab excommunicatione, ſuſpenſionéue.Nam cap.26.n.7.&c.

quadrageſimoprimò. De ſigillo item confeſſionis plura quærantur, ac præſertim quæ vis, & quanta ſigilli.Cat.de pœn.n.53.Doct.de pœn.c.5.n.5.

Quadrageſimoſecundò.quæ ſub illud cadant.

Cat.de pœn.n.58.Doct.de pœn.ibidem.

Ex dictis autem apparet, quòd omnis ſcientia in confeſſore requiſita ad illud ſpectat, vt rectè Sacramentum pœnitentiæ adminiſtretur Patet etiam, quod examen à Con. Prou. propoſitum infirmiſſima ſit fundatum, & auctoritate, & ratione. Cùm enim confeſſarius debeat Sacramentum Pœnitentiæ ndminiſtrare, omnino debet illa ſcire, quæ ad rectam illius adminiſtrationem ſunt requiſita. Hæc autem & nihil aliud in propoſito examine continentur; ideo recta ratione conſtitutum eſſe dicendum eſt.

Concluſio de ſcientia confeſſarij. Num. 9.

HVcuſque propoſitæ ſunt authorum ſententiæ de ſcientia confeſſarij: Exiſtimo autem quàm maxime expedire, vt ex dictis concluſiones quædam determinatæ de ſcientia, & examine confeſſarij proponantur: niſi enim examen recta, & ordinata ratione habeatur, maxima confuſio in examinando, & maior in iudicàdo oriri poteſt, quatuor igitur concluſiones ex dictis Authoribus acceptas de examine, & ſcientia confeſſariorum ſubiungam.

Ex Au- alatis. Prima hæc eſt: Confeſſarius debet ſcire omnia, quæ pertinent ad ſubſtantiam Sacramenti Pœnitentiæ; qualia ſunt ea quæ pertinent ad integram, & præciſam rationem materiæ, formæ, efficientis & finis: patet ratione: quia eſt miniſter huius Sacramenti: cui ſi deſit aliquid eſſentiale, non rectè confertur. Patet ex Conc. Prou. à quo omnis ſcientia Confeſſarij reducitur ad ea, quæ pertinent ad Sacramentum Pœnitentiæ: Demum eſt Conc. Trid. & Catech. & omnium Doctorum hæc concluſio.

Secunda eſt talis. Confeſſor debet cognoſcere omnes modos principales, & magis ordinarios, quibus poteſt peccari contra præcepta Dei, & Eccleſiæ: & hoc tali ratione cognoſcere debet, vt habeat certas regulas, quibus in ſingulis modis diſtinguat, quando peccatum mortale ſit: & quando illi annexa ſit reſeruatio, vel cauſa vel irregularis, vel obligatio reſtituendi, aut aliquid aliud faciendi: Non dixi autem omnes caſus, quia innumerabiles ſunt. Dixi autem modos principales, quia iſti ad ſummum circa triginta ſunt, & ex illorum cognitione pendet notitia omnium peccatorum, & circumſtantiarum quæ mortalia ſunt. Hæc concluſio probatur ratione, quia ſicut

ſicut iudex non poteſt cognoſcere cauſas accuſatorum, ſeu reorum, niſi ſciat tum leges, tum tranſgreſſiones illarum: neque enim ſciet, quòd iſte tranſgreſsus ſit legem, niſi ſciat quòd datur talis lex, & quòd tali actione fit contra illam, ita confeſsarius non poteſt ſcire, quòd iſte, vel ille tranſgreſsus ſit legem Dei, niſi ſciat legem, & tranſgreſsiones illius: ſi enim ignorat, quòd furtum vel periurium, vel odiũ ſit mortalis tranſgreſſio legis, neque ſciet, an iſte, qui furatus eſt, & peierauit, peccauerit contra legem. Cùm ergo Conc. Trid. dicat oportere, quòd confeſsarius cognoſcat cauſam pœnitentis, diſtinguendo omnia peccata mortalia, & circumſtantias mutantes ſpeciem, & hoc eſse dicat de iure diuino, & cùm appareat, quòd confeſsarius non poterit omnia peccata mortalia, & circumſtantias illorum cognoſcere, niſi ſciat modos iam dictos cum regulis ſuis, manifeſtè ſequitur, quod iſtos modos ſcire omnino debet.

Tertia Concluſio eſt. Non ſufficere, quòd confeſſarius cognoſcat omnes modos iam dictos, ſed etiam oportere vt ſciat inueſtigare, & examinare latitudinem, & profunditatem conſcientiæ pœnitentis, iuxta illius ſtatum, ad hoc, vt cognoſcat, quæ, qualis; quot & quanta peccata contra Dei legem ab illo commiſſa ſunt. Per latitudinem autem conſcientiæ intelligo, quod inquiſitio fiat ſuper omnia præcepta, quatenus opus eſt. Per profunditatem intelligo; vt inquiratur, an fuerit conſenſus rationis, an peccatum ſit ex malitia, habitu, conſuetudine; vel ex ignorantia, & infirmitate, & aliis, quæ pertinent ad cognoſcendum, an peccatum fuerit mortale, & quam graue. Hæc concluſio probatur authoritate vt ſuprà, Nauarri, D. Thomæ, Concilij Prouincialis, Catech. & aliorum multorum Doctorum. Patet etiam ratione fundata in Sacro Conc. Triden. Ait enim Confeſſarius debet cognoſcere cauſam pœnitentis, *id eſt*, crimina illius, ergo peccata debet intueri non tantum in lege, ſed etiam in conſcientia pœnitenti: Sicut enim Iudex non iudicat leges, ſed reos, & medicus non ſanat infirmitates ſed infirmos: ita confeſſarius iudicat peccata non legis, ſed pœnitentis. Ex eiſdem.

Quòd verò debeat cognoſcere profunditatem cõſcientiæ patet: quia Concilium Triden. ait debere cognoſcere, an

peccata ſint mortalia, & quàm grauia: de latitudine etiam apparet, dum dicit omnia mortalia, non ſolum in genere, ſed etiam in ſpecie, & numero cognoſci debere. Demùm Concilium Trident, de pœnitente ait, ipſum debere explorare omnes ſinus, & latebras conſcientiæ: profunditas intelligi poteſt, hoc autem ad Confeſſarium transferri poſſe, dubium non eſt. Concluſio igitur poſita vera erit.

S.14. a.5.

Ex eiſdem. Quarta Concluſio eſt. Confeſſarius debet ſcire omnia impedimenta matrimonij, tum non dirimentia, in quibus committitur peccatum mortale, vt votum ſimplex, ſponſalia, & interdictum, tum ea, quæ dirimunt, & præcipuè ea, quæ frequenter contingunt, veluti *cognitio, crimen, ligamen, honeſtas, ſi ſis affinis.* Probatur primò ex communi vſu, quia vbique ſuper his examinatores interrogant: deinde ratione, cùm enim plerique homines in ſtatu viuant coniugali, dicta autem impedimenta ſæpe in hoc ſtatu contingant, & cùm contingunt, ſecum plurima afferunt inconuenientia, quibus prouideri non poteſt, niſi confeſſarius ſciat quid fieri debeat? omnino videtur rationabile, vt dicta ab illis cognoſcantur. Ad hæc quatuor ergo, omnis ſcientia confeſſarij reduci poteſt.

De ſcientia, quæ requiritur in Confeſſario circa Sacramentum Matrimonij. Num. 10.

NVnc magis diſtinctè iuxta quatuor poſitas concluſiones, de ſcientia Confeſſarij eſt proponendum. Et quod attinet ad Sacramentum Matrimonij, Confeſſarius debet ſcire præcipuè ea, quæ ſequuntur.

Primò, debet cognoſcere impedimenta non dirimentia, in quibus committitur peccatum mortale, ſicut in quarta concluſione dictum eſt.

De his habetur in Doctr. dè Sac. Matrim. c. 9. num. 2. Comp. part. 2. pract. 4. c. 7. Mem. conf. cap. 8:

Summiſtæ vbi de Matrimonio.

Secundò debet ſcire, vt dictum eſt impedimenta dirimentia, & præcipuè iam dicta, quæ frequentiùs contingere ſolent.

De his agitur. Doct. de Matrim. c. 9. n. 3. & c. Compar. part. 2. pract. 4. c. 7. Mem. conf.

Summiſtæ, vbi de Matrimonio.

Tertiò debet ſcire, quæ peccata poſſint committi ante contractum Matrimonium, in contrahendo, & poſt contractum.

De ſcientia, quæ requiritur in confeſſario circa Sacramentum Pœnitentiæ. Num. 11.

QVod attinet ad Sacramentum pœnitentiæ, Confeſſarius debet ſcire ea, quæ pertinent ad quatuor cauſas illius, nempe efficiens, materiam, formam, & finem, & hæc à Conc, prout ſuprà diſtinctè ſunt explicata, ſummatim autem modò hæc eadem proponentur.

Primò igitur debet ſcire, Quis ſit huius Sacramenti miniſter. Quod illius officium quæ eiuſdem conditiones. Hæc enim pertinent ad cauſam efficientem.

De hoc (Doct. de pœn. c. 6. Mem. conf. c, 2.

Secundò debet habere notitiam de peccato, & de circunſtatiis illius, quia hæc eſt materia remota: Item de contritione, attritione, confeſſione, & illius circunnſtantiis præcipuè neceſſariis, & de ſatisfactione, quia materia proxima ſunt.

De his in Doct. de pœn. Memor cap. 1. & 5.

Tertiò, de forma abſolutionis. Mem. cap. 1.

Quartò, De fine, effectu, & neceſſitate huius Sacramenti. Item de intentione miniſtri. (Mem. cap. 1.

Ratio cur iſta debent ſciri, eſt, quia ad productionem cuiuſcunque rei quatuor cauſæ omnino neceſſariæ ſunt: & ſi quid deſit in aliqua illarum, impoſſibile eſt quòd res illa bene produci poſſit: Cùm ergo Confeſſarius debeat rectè adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, omnino dictarum cauſarum notitiam habere debet: & de his ſummatim (Memoriali confeſſ.) traditum eſt.

De ſcientia quæ requiritur in Confeſſario circa modos peccandi contra legem Dei. Num. 12.

FOrtaſſis nimis vaſtum, nimis arduum cuipiam videri poteſt, quòd Confeſſarius teneatur ſcire omnes modos peccandi contra legem Dei, cum, regulis, de quibus ſuprà dictum eſt, vnde etiam examen de tali ſcientia conſtitutum, vt nimis rigoroſum à multis poterit iudicari: Si enim caſus conſcientiæ ſunt innumerabiles, & penè infiniti ſit de illis etiam doctrina admodum diffuſa,

& nimis ſparſim tradita eſt, profectò videbitur ferè impoſſibile, vt confeſſarij de omnibus cum regulis dictis notitiam habere poſſint. Et reuera prima facie res ita eſſe videtur. Sed, re meliùs conſiderata apparet, quòd dicta ſcientia non ſolùm poſſibilis ſed etiam facilis ſit. Etſi enim caſus conſcientiæ innumerabiles ſint, & de ſingulis diſtinctam habere notitiam multis impoſſibile ſit, non tamen modi peccandi in tanto numero ſunt, ſed ad paucos illóſque diſtinctos, & ordinatos reduci poſſunt. Sicut enim omnia præcepta, vt ait Catec. Rom. cum D. Auguſt. ad Decalogum reducuntur: ita omnes modi peccandi ad illum reduci debent: Omnes autem modi peccandi contra decem præcepta, & præcipuè qui principales ſunt, circa triginta conſtitui poſſunt: qui numerus non adeo exceſſiuus eſt: Si quis ergo ita affirmet, omnia præcepta ad Decalogum reducuntur. Huius decalogi decem præcepta ſunt, quæ tamen ad octo reduci poſſunt. Contra vnumquodque dictorum octò præceptorum quatuor modis, & non pluribus, nec paucioribus peccare contingit, vndè ad ſummum triginta duos modos enumerare continget: Quòd ſi dicti modi colligantur, & recto ordine iuxta præcepta diſtinguantur, & de ſingulis regulæ propriæ tradantur, quis dicet, quòd illos addiſcere, vel memoriâ retinere aut impoſſibile, aut nimis difficile ſit? Hos igitur omnes modos cum regulis ſuis vt colligerem, diſtinguerem, ad ordinem redigerem, ſummo ſtudio curaui. Sicque collectos, & ordinatos magis diffusè in libro inſcripto, (*Compartimento dittata la Conſcienza*) & compendiosè in alio, qui inſcribitur (*Memoriale per li confeſſori*,) explicare curaui: idque linguà vernaculâ, vt etiam pœnitentibus deſeruiret. Hoc autem à me ideo factum eſt, vt ſcientia de modis peccandi, quæ dicta eſt & poſſibilis, & facilis, vobis non ſolùm oſtendatur, ſed etiam exhibeatur. Nunc igitur modos magis communes, & vſitatos peccandi contra legem Dei proponam, & vbi in dictis libris de illis agatur annotabo.

Circa itaque primum præceptum Confeſſarius debet ſcire.

Primò, De Doctrina Chriſtiana, *id eſt*, Quænam ſint ea quæ quilibet Chriſtianus tenetur ſcire cum obliga-

tione ad mortale, & qua regula cognoſcatur, quando ignorantia dictorum mortalis ſit. Materia hæc quotidiana eſt.

De hoc, Compar.1.caſu.1.

Secundò. De ſuperſtitione cum regula cognoſcend quando mortale;Materia quotidiana.

De hoc. Comp.par.1.cap.1.caſu.5.

Tertiò De hereſi, de dubiis fidei,de libris hæreticis. Dei denunciandis ſuſpectis de hæreſi cum regulis.

De hoc.Comp.par.1.cap.1.caſu 3.

. Circa ſecundum præceptum quilibet Confeſſarius debet ſcire tres materias valdè frequentes.

De blaſphemia,& verbis contra Deum, &c. cum regulis, & an ſit caſus reſeruatus.

De hoc.Compar.1.par.1.cap.2.caſu 6.&c.

De iuramento, quid,& quotuplex ſit.Qui comites illius: Cum regulis quando mortale ſit; An ſit caſus reſeruatus cum eſt in iudicio. De hoc Compar.par. 1. & cap.2.caſ.11. & part.2.cap.7.

De voto,quid,& quotuplex ſit.Quibus regulis cognoſcatur. quando mortaliter peccatur contra illud. quæ cauſæ excuſent ab obſeruantia voti. quomodo tollatur irritatione, commutatione, diſpenſatione, & quæ ad iſta requirantur.

De hoc compar.part.1.cap.2.caſu.3.4.5.& parte 2.pract. 2. capit. 8.

Circa tertium præceptum debet ſcire.

Quæ ſint generalia præcepta Eccleſiæ, Quando mortaliter peccetur contra illa; quæ cauſæ excuſent ab illorum obſeruatione.

De hoc.Compar.par.1.cap.3.caſ.18.&c.

De Sacramentis Eccleſiæ, quando mortaliter, peccetur malè adminiſtrando, vel ſuſcipiendo. Item de iniuriis, & offenſis contra res, loca, & perſonas ſacras: Item contra bona Eccleſiaſtica, vel contra libertatem, immunitatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam; Cum regulis, quando mortale, & ſi ſit excommunicatio, vel obligatio ſatisfaciendi De hoc. Comp. part. 1. cap. 3. caſ. 6. & ſep. part. 2. pract. 3.

De cenſuris,& irregularitate.Quid ſint. Quomodo pec-

cetur mort.circa illas. Quæ pœnæ trangredienti appoſitæ: in quibus caſibus incurrantur.

De hos. (Comp. part. 1.c.3.caſ.26. &c.& 2.par.pract.3. c.7.Mem.conf.c.5.n.10.&.6.n.2.&c.

Circa quartum præceptum, quod datur ſuperioribus, & inferioribus debet ſciri. Quando exceſſus amoris, vel timoris inter illos ſit mortale. Idem de defectu amoris, *id eſt* cùm inuicem non faciunt, quæ facere debent. Similiter de offenſis contra eoſdem, cum regula, quando adſit circumſtantia mutans ſpeciem, veluti eſt, ſi filius patrem percutiat. De hoc. Comp.par.1.c.4.part.3.pract.4.

Ad quartum præceptum reducitur ſtatus coniugatorum, de quo ſuprà dictum eſt.

Quintum præceptum habet hunc ſenſum: Non occidas animam, neque corpus ſiue tuum ſiue proximi. Ideo circa illud debet ſcire, quomodo peccatur, primò, contra animam, ſecundò, contra corpus ſuum, & proximorum.

Contra animam proximi peccatur, non faciendo opera miſericordiæ ſpiritualia, ideo debet ſciri quando illorum omiſſio ſit mortalis. Item dando illi ſcandalum: ideo debet cognoſci quando eſt mortale, vel adſit obligatio ſatisfaciendi, & de hoc vbi infrà.

Contra animam ſuam peccatur, non faciendo illi dicta opera, & permittendo illi occaſionem proximam peccati. Ideo de illis cognitio heberi debet.

Peccata in Spiritum ſanctum, quia ſunt contra animam, ad hoc præceptum reduci poſſunt, ſed iſta raro contingunt.

De his Compar.part.1.cap.5.& par.2.pract. 5,

Contra corpus ſuum, & proximi peccatur, non faciendo opera miſericordiæ corporalia, ideo cognoſcendum, quando illarum omiſſio ſit mortalis: Item inferendo in corpus offenſam, quod contingit. Primò, *ore*; Secundo, *linguâ* Tertiò, *opere*, ideo habendæ ſunt regulæ, quibus cognoſcatur non ſolùm peccatum, ſed etiam obligatio reſtituendi, pacem petendi, offenſam remittendi, cum aliis, quæ debet facere Confeſſarius cum his qui inimicitias habent.

De his habetur. (compar.part. 1. c. 6. & part.2. pract.6.

Sextum precceptum prohibet peccata luxuriæ, ideo debet ſciri.

Primò, Quomodo peccetur corde, ſiue deſiderio, ſiue delectatione moroſa, cum regula, quando ſit morale. Secundò, quomodo linguá, legendo, loquendo, audiendo, canendo turpia, in honeſta, cum eadem regula. Tertiò, quomodo ſenſibus, vt viſu, tactu, conuerſatione, colloquio, & ſimilibus. Quartò, quomodo opere ipſo, & in hoc ſpecies luxurię ſunt diſtinguendæ. Quartò, quomodo quis in hoc peccato det ſcandalum aliis, vel ſibi accipiat occaſionem proximam peccandi, cum regula de peccato, & de obligatione ſatisfaciendi.

De his omnibus (Compart. par. 1. c.6. & par. 2. pract.)

Septimum præceptum prohibet peccata circa bona fortunæ.

Modi autem, quibus circa dicta bona peccatur ſunt quatuor. Primus exceſſus amoris, veluti auaritia. Secundus defectus amoris, vt prodigalitas, vel non impedire iniuſtum damnum facultatis alterius. Tertius, iniuſta offenſa, vt furtum, vel rapina. Quartus omiſſio debitæ ſatiſfactionis, vel reſtitutionis. De His modis debet haberi cognitio cum regulis, quando adſit peccatum mortale, vel obligatio reſtituendi.

De his. (Compart. par. 1. co. 7. & part. 2. pract. 7. Memor conf. cap. 7.

Octauum præceptum prohibet peccata circa famam.

Quatuor modis peccatur circa illam. Primus eſt, exceſſus amoris, vt ſuperbia, vel ambitio. Secundus, defectus amoris, vt non tueri iuſtam famam alterius. Tertius, offenſa, vt detractio, calumnia, iniuria. Quartus, non ſatisfacere offenſæ iam factæ. De his modis habenda eſt cognitio cum regulis de peccato mortali, & ſatisfactione.

De his modis (Compart. part. 1. capit. 8. & part. 2. pract. 8.

Nonum præceptum reducitur ad ſextum, & decimum ad ſeptimum.

Ad hos modos omnia peccata reduci poſſunt, ſaltem quæ magis communia ſunt, & de his omnibus ſummatim, in Memoriali, magis diſtinctè in Compart. dictum eſt.

De ſcientia, quæ requiritur in Confeſſario pro examine conſcientiæ. Num. 13.

IN hoc particulari, dum fui examinator, inueni plures Confeſſarios non rectè ſentientes, imò grauiter errantes, Multi enim ſolummodo audiebant peccata, quæ à pœnitentibus dicebantur: & illis auditis paſſim nullo facto examine abſoluebant. Alij de modo examinandi conſcientiam pœnitentis nullam pœnitus peritiam habebant. Nonnulli Confeſſarij ad hoc examen faciendum non teneri arbitrabantur. In multis quoque Ciuitatibus comperi, ab examinatoribus, Confeſſarios ſuper hoc examine nihil interrogari: Hinc fiebat vt dictum examen, & ignoraretur, & omitteretur: illóque omiſſo, multa indiſcuſſa in confeſſione relinquerentur, quod à rectè ſentientibus meritò error maximus iudicatur. Confeſſarios igitur teneri ad habendam de illo peritiam pro certo ſtatuendum eſt.

Quod ſi quis de hoc dubitet, legat ea, quæ in Comp. 2. in initio propoſita ſunt, nempè in inſtructione pro Confeſſario. Hanc igitur cognitionem confeſſarius debet habere, & ideo ſcire.

Primò, Quid ſit conſcientia, & hoc explicatur. Comp. in præf. & Memor. Conf. cap. 3 nu. 2.

2. Quid ſit latitudo conſcientiæ. Quod explicatur. Compar, in præf. & Memor. conf. cap. 3. nu. 4.

3. De modo examinandi latitudinem conſcientiæ ſupra decem præcepta iuxta ſtatum pœnitentis, ita vt ſciat in ſingulis præceptis iudicare de quanam re hic, vel ille debeat interrogari: veluti circa præceptum non furandi, quomodo examinabit ſeruum, filium, agricolam, mercatorem, & ita de aliis. De hoc autem data eſt theoria, praxis, in Compar. part. prima & ſecunda. Item in Memoriali capite. 3.

4. De modo examinandi profunditatem conſcientiæ propter quod debet ſcire, quomodo cognoſcatur, an puer habeat vſum rationis. Item quomodo ratio conſentiat, vel non conſentiat peccato, & quando quis peccet ex ignorantia, vel infirmitate, vel conſuetudine, vel malitia. Item quæ conſcientia dicatur cæca vel erronea, vel ſcrupuloſa, Item de cauſis, & radicibus peccatorum, & alia huiuſmodi.

De quibus in Memor.conf.c.4.& Compar. parte ſecunda, Præfat. capite tertio. Et hæc de ſcientia confeſſarij dicta ſint.

De ratione examinandi ad Confeſſiones. Num. 14.

DIcto de officio, & de ſcientia Confeſſarij, dicendum de examine illius:quatuor autem ſunt attingenda.

Primò, de fine examinatorum: Secundò, de materia examinis. Tertiò,de modo examinandi. Quartò, de iudicio.

Finis examinatorum debet eſſe inueſtigare an examinatus habeat conuenientē ſcientiam illorum quatuor quæ dicta ſunt, nempè,Sacramenti Pœnitentiæ, & Matrimonij, modorum peccandi contra legem Dei & modo examinandi conſcientiam pœnitentis. Ad hæc etiam quatuor examen eſt dirigendum.

Materia examinis erunt quatuor iam dicta.

Modus examinandi erit, facere opportunas interrogationes ſuper iam dictas:Et primò examinare de pœnitentia conueniens eſt,niſi aliud melius iudicetur. Non eſt autem neceſſe interrogare omnia, quæ de ſingulis dicta ſunt, ſed ſufficit inquirere de his, quæ magis communia, vel neceſſaria iudicantur: demum in quacumque materia debent fieri interrogationes, donec poſſit fieri iudicium, an interrogatus ſciat,vel ignoret materiam illam: facto iudicio,ad aliam materiam,ſi in illa approbetur, tranſitus eſſe debet, ſi reprobetur,examen dimitti poteſt. Qui enim notabiliter ignorat vnam ex quatuor dictis materiis, nulla ratione admittendus eſſe videtur.

Hinc autem apparet,non rectè facere illos examinatores qui ſuper vna tantùm materia, veluti vſura, reſtitutione, aut alia interrogant, & ex illa iudicium ferunt de ſcientia examinati:ad hoc enim vt quis habeat ſcientiam in confeſſario requiſitam, requiritur, vt ſciat, quæ dicta ſunt, examen autem dictum non indicauit, quod dictorum habeat cognitionem.

Apparet etiam, non rectè fieri,ſi caſus aliqui proponantur, & nulla fiat inquiſitio de regulis, quibus peccata diiudicantur. Vt enim cōfeſſarius habeat ſcientiā de peccatis non ſatis eſt, vt naturali iudicio ſciat caſibus reſpondere: hoc enim multi illiterati faciunt. ſed opus eſt, vt teneat

regulas, & illas ſciat caſibus applicare: ſcientia enim confeſſarij in hoc potiſſimum ſita eſt: vt habeat regulas generales, & quod ſciat applicationem illarum, ita vt aptus ſit tranſire à regulis ad caſus, & ab iſtis ad illas. Sicut enim aromatarius poteſt metiri, & ponderare merces, tum libra, & ponderibus, tum ſine illa, & ſolo iudicio naturali, & cùm vtitur libra, cum certitudine iudicat, cùm facit ſine illa probabiliter tantùm credit, & poteſt errare: ita ſi confeſſarius velit ſine regulis, quæ ſunt veluti pondera aromatari reſoluere caſus; probabiliter tantùm, & cum periculo erroris, hoc faciet. In ordine ergo ad regulas examen fieri debet.

Quòd attinet verò ad iudicium, quod in examine fieri debet examinatores rectè facient, ſi cum tali ſyllogiſmo procedant. Ille, qui eſt ſufficienter inſtructus in quatuor iam dictis, poteſt, admitti ad Confeſſiones. Iſte eſt, vel non eſt ſufficienter inſtructus in dictis materiis, ergo iſte poteſt, vel non poteſt ad Confeſſiones approbari. Maior eſt clara ex dictis, minor poteſt fieri euidens ab examine ſic. Iſte interrogatus ſuper dictis quatuor non errauit in re notabili, & conuenienter ad interrogata dedit reſponſa; ergo ſufficienter inſtructus eſt. Vel è contrà ſic. Iſte in tali materia toties errauit, multa ignorauit, ergo non eſt inſtructus, ergo nec admittendus.

De modo ſtudendi ad confeſſiones accommodato.

Num. 15.

CIrca ſtudium Confeſſariorum quatuor ſunt conſideranda, finis, materia, libri, & ſtudendi modus.

Finis debet eſſe addiſcere rectè quatuor illa quæ dicta ſunt.

Materia ſtudij Confeſſariorum debent eſſe eadem quatuor modò explicata.

De libris determinare magnum negotium eſt. An multis, an paucis, an iſtis, vel illis ſit ſtudendum difficile dictu eſt. Nec breuitas tractationis permittit diſcuſſionem: ſufficiat itaque dicere hoc, quòd ſi parum quis viget ingenio, & modicum ſibi eſt otium, vel tempus ad ſtudendum, & non habet eruditionem a ias comparatam, [illegible] neceſſe eſt illi, vt ad confeſſiones audiendas ſe [illegible]aret, tunc paucis libris vti debet, & illis, qui dictas

materias breuiter colligunt, & reſolutiuè pertractant omittendo ea, quæ minus neceſſaria ſunt. Inter hos libros videntur valde ad hoc accõmodati illi qui dicti ſunt; nemrè Doctr. Sacr. Concil. Compar. conſc. & Memor. Confeſſ. In his ergo vel ſimilibus magna diligentia videndum. Primò, de Pœnitentia. Secundò, de Matrimonio. Tertiò, de modis peccandi contra legem Dei. Quartò, de modo conſcientiam pœnitentis examinandi: in hiſque quatuor materiis iuxta contenta in illis libris diligenter ſe exercebit, donec ſaltem mediocrem illorum obtineat cognitionem. Si verò quis ingenio pollet, & otium, ac tempus habet, poterit in quocumque voluerit libro addiſcere, quæ ad dictas materias pertinent, modò tamen nihil de ſcitu neceſſariis omittat: ſunt autem neceſſaria, quæ antea dicta ſunt. Rectiùs tamen fiet, ſi doctrina Sacri Conc. Trid. & Catech. Rom. de Sacramento pœnitentiæ, vel ex ipſo fonte hauriatur, vel Doctrina dicta ab ipſis collecta accipiatur. Exiſtimo etiam vtiliſſimum fore, ſi modus examinandi conſcientiam pœnitentis à libris dictis acceptus ſit: ibi enim ſpeciali quadam ratione ad praxim accommodata traditus eſt. Et hæc de examine ad confeſſiones dicta ſufficiant.

De examine ad curam animarum. Cap. IV.

NVnc de examine ad curam animarum dicendum eſt; Seſſ. 14 c. 18. R. Finis autem illius, ait Concil. Trid. eſt, vt populis digni, & idonei Miniſtri præficiantur: Quod autem ſit magnæ vtilitatis, vt digni Parochi eligantur, Concil. Trid. ita declarat. Expedit maximè animarum ſaluti, à dignis, & idoneis parochis gubernari: Vbi illud verbum. Expedit maximè, ſummum deſignat gradum vtilitatis. Primò, agitur de officio, & ſcientia Parochi; deinde de illius examine eſt dicendum.

De officio, & ſcientia Parochi. Num. 1.

COncilium Trident. ait [illegible] fficium Parochi quatuor Seſſ. 23. c. 1. R. pertinere.

Primò, Sacrificium offe[illegible] mabus ſib[illegible]s.

Secundò, Miniſ[illegible] Sac[illegible] niten[illegible]

Tertiò, Confe[illegible]

peccata ſint mortalia, & quàm grauia: de latitudine etiam apparet, dum dicit omnia mortalia, non ſolum in genere, ſed etiam in ſpecie, & numero cognoſci debere. Demùm Concilium Trident, de pœnitente ait, ipſum debere explorare omnes ſinus, & latebras conſcientiæ: profunditas intelligi poteſt, hoc autem ad Confeſſarium transferri poſſe, dubium non eſt. Concluſio igitur poſita vera erit.

S. 14. a. 5.

Ex eiſdem. Quarta Concluſio eſt. Confeſſarius debet ſcire omnia impedimenta matrimonij, tum non dirimentia, in quibus committitur peccatum mortale, vt votum ſimplex, ſponſalia, & interdictum, tum ea, quæ dirimunt, & præcipuè ea, quæ frequenter contingunt, veluti *cognitio, crimen, ligamen, honeſtas, ſi ſis affinis.* Probatur primò ex communi vſu, quia vbique ſuper his examinatores interrogant: deinde ratione, cùm enim plerique homines in ſtatu viuant coniugali, dicta autem impedimenta ſæpe in hoc ſtatu contingant, & cùm contingunt, ſecum plurima afferunt inconuenientia, quibus prouideri non poteſt, niſi confeſſarius ſciat quid fieri debeat? omnino videtur rationabile, vt dicta ab illis cognoſcantur. Ad hæc quatuor ergo, omnis ſcientia confeſſarij reduci poteſt.

De ſcientia, quæ requiritur in Confeſſario circa Sacramentum Matrimonij. Num. 10.

NVnc magis diſtinctè iuxta quatuor poſitas concluſiones, de ſcientia Confeſſarij eſt proponendum. Et quod attinet ad Sacramentum Matrimonij, Confeſſarius debet ſcire præcipuè ea, quæ ſequuntur.

Primò, debet cognoſcere impedimenta non dirimentia, in quibus committitur peccatum mortale, ſicut in quarta concluſione dictum eſt.

De his habetur in Doctr. de Sac. Matrim. c. 9. num. 2. Comp. part. 2. pract. 4. c. 7. Mem. conf. cap. 8:

Summiſtæ vbi de Matrimonio.

Secundò debet ſcire, vt dictum eſt impedimenta dirimentia, & præcipuè iam dicta, quæ frequentiùs contingere ſolent.

De his agitur. Doct. de Matrim. c. 9. n. 3. &c. Compar. part. 2. pract. 4. c. 7. Mem. conf.

Summiſtæ, vbi de Matrimonio.

Tertiò debet ſcire, quæ peccata poſſint committi ante contractum Matrimonium, in contrahendo, & poſt contractum.

De ſcientia, quæ requiritur in confeſſario circa Sacramentum Pœnitentiæ. Num. 11.

QVod attinet ad Sacramentum pœnitentiæ, Confeſſarius debet ſcire ea, quæ pertinent ad quatuor cauſas illius, nempe efficiens, materiam, formam, & finem, & hæc à Conc, prout ſuprà diſtinctè ſunt explicata, ſummatim autem modò hæc eadem proponentur.

Primò igitur debet ſcire, Quis ſit huius Sacramenti miniſter. Quod illius officium quæ eiuſdem conditiones. Hæc enim pertinent ad cauſam efficientem.

De hoc (Doct. de pœn. c. 6. Mem. conf. c, 2.

Secundò debet habere notitiam de peccato, & de circunſtatiis illius, quia hæc eſt materia remota: Item de contritione, attritione, confeſſione, & illius circunſtantiis præcipuè neceſſariis, & de ſatisfactione, quia materia proxima ſunt.

De his in Doct. de pœn. Memor cap. 1. & 5.

Tertiò, de forma abſolutionis. Mem. cap. 1.

Quartò, De fine, effectu, & neceſſitate huius Sacramenti. Item de intentione miniſtri. (Mem. cap. 1.

Ratio cur iſta debent ſciri, eſt, quia ad productionem cuiuſcunque rei quatuor cauſæ omnino neceſſariæ ſunt: & ſi quid deſit in aliqua illarum, impoſſibile eſt quòd res illa bene produci poſſit: Cùm ergo Confeſſarius debeat rectè adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, omnino dictarum cauſarum notitiam habere debet: & de his ſummatim (Memoriali confeſſ.) traditum eſt.

De ſcientia quæ requiritur in Confeſſario circa modos peccandi contra legem Dei. Num. 12.

FOrtaſſis nimis vaſtum, nimis arduum cuipiam videri poteſt, quòd Confeſſarius teneatur ſcire omnes modos peccandi contra legem Dei, cum, regulis, de quibus ſuprà dictum eſt, vnde etiam examen de tali ſcientia conſtitutum, vt nimis rigoroſum à multis poterit iudicari: Si enim caſus conſcientiæ ſunt innumerabiles, & penè infiniti ſit de illis etiam doctrina admodum diffuſè,

& nimis ſparſim tradita eſt, profectò videbitur ferè impoſſibile, vt confeſſarij de omnibus cum regulis dictis notitiam habere poſſint. Et reuera prima facie res ita eſſe videtur. Sed, re meliùs conſiderata apparet, quòd dicta ſcientia non ſolùm poſſibilis ſed etiam facilis ſit. Etſi enim caſus conſcientiæ innumerabiles ſint, & de ſingulis diſtinctam habere notitiam multis impoſſibile ſit, non tamen modi peccandi in tanto numero ſunt, ſed ad paucos illoſque diſtinctos, & ordinatos reduci poſſunt. Sicut enim omnia præcepta, vt ait Catec. Rom. cum D. Auguſt. ad Decalogum reducuntur: ita omnes modi peccandi ad illum reduci debent: Omnes autem modi peccandi contra decem præcepta, & præcipuè qui principales ſunt, circa triginta conſtitui poſſunt: qui numerus non adeo exceſſiuus eſt: Si quis ergo ita affirmet, omnia præcepta ad Decalogum reducuntur. Huius decalogi decem præcepta ſunt, quæ tamen ad octo reduci poſſunt. Contra vnumquodque dictorum octo præceptorum quatuor modis, & non pluribus, nec paucioribus peccare contingit, vndè ad ſummum triginta duos modos enumerare continget: Quòd ſi dicti modi colligantur, & recto ordine iuxta præcepta diſtinguantur, & de ſingulis regulæ propriæ tradantur, quis dicet, quòd illos addiſcere, vel memoriâ retinere aut impoſſibile, aut nimis difficile ſit? Hos igitur omnes modos cum regulis ſuis vt colligerem, diſtinguerem, ad ordinem redigerem, ſummo ſtudio curaui. Sicque collectos, & ordinatos magis diffusè in libro inſcripto, (*Compartimento dittuta la Conſcienza*) & compendiosè in alio, qui inſcribitur (*Memoriale per li confeſſori*,) explicare curaui: idque linguà vernaculâ, vt etiam pœnitentibus deſeruiret. Hoc autem à me ideo factum eſt, vt ſcientia de modis peccandi, quæ dicta eſt & poſſibilis, & facilis, vobis non ſolùm oſtendatur, ſed etiam exhibeatur. Nunc igitur modos magis communes, & vſitatos peccandi contra legem Dei proponam, & vbi in dictis libris de illis agatur annotabo.

Circa itaque primum præceptum Confeſſarius debet ſcire.

Primò, De Doctrina Chriſtiana, *id eſt*, Quænam ſint ea quæ quilibet Chriſtianus tenetur ſcire cum obliga-

tione ad mortale, & qua regula cognoſcatur, quando ignorantia dictorum mortalis ſit. Materia hæc quotidiana eſt.

De hoc, Compar.1.caſu.1.

Secundò. De ſuperſtitione cum regula cognoſcend quando mortale; Materia quotidiana.

De hoc. Comp.par.1.cap.1.caſu.5.

Tertiò De hereſi, de dubiis fidei, de libris hæreticis. Dei denunciandis ſuſpectis de hæreſi cum regulis.

De hoc.Comp.par.1.cap.1.caſu 3.

. Circa ſecundum præceptum quilibet Confeſſarius debet ſcire tres materias valdè frequentes.

De blaſphemia,& verbis contra Deum, &c. cum regulis, & an ſit caſus reſeruatus.

De hoc.Compar.1.par.1.cap.2.caſu 6.&c.

De iuramento, quid,& quotuplex ſit.Qui comites illius: Cum regulis quando mortale ſit; An ſit caſus reſeruatus cùm eſt in iudicio. De hoc Compar.par. 1. & cap.2.caſ.11. & part.2.cap.7.

De voto,quid,& quotuplex ſit.Quibus regulis cognoſcatur. quando mortaliter peccatur contra illud. quæ cauſæ excuſent ab obſeruantia voti. quomodo tollatur irritatione, commutatione, diſpenſatione, & quæ ad iſta requiruntur.

De hoc compar.part.1.cap.2.caſu.3.4.5.& parte 2.pract. 2. capit. 8.

Circa tertium præceptum debet ſcire.

Quæ ſint generalia præcepta Eccleſiæ, Quando mortaliter peccetur contra illa; quæ cauſæ excuſent ab illorum obſeruatione.

De hoc.Compar.par.1.cap.3.caſ.18.&c.

De Sacramentis Eccleſiæ, quando mortaliter, peccetur malè adminiſtrando, vel ſuſcipiendo. Item de iniuriis, & offenſis contra res, loca, & perſonas ſacras: Item contra bona Eccleſiaſtica, vel contra libertatem, immunitatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam; Cum regulis, quando mortale, & ſi ſit excommunicatio, vel obligatio ſatisfaciendi De hoc. Comp. part. 1. cap. 3. caſ. 6. & ſep. part. 2, pract. 3.

De cenſuris,& irregularitate.Quid ſint. Quomodo pec-

cetur mort.circa illas. Quæ pœnæ trangredienti appoſitæ: in quibus caſibus incurrantur.

De hos. (Comp. part. 1.c.3.caſ.26. &c.& 2.par.pract.3. c.7.Mem.conf.c.5.n.10.&.6.n.2.&c.

Circa quartum præceptum, quod datur ſuperioribus, & inferioribus debet ſciri. Quando exceſſus amoris, vel timoris inter illos ſit mortale. Idem de defectu amoris, *id eſt* cùm inuicem non faciunt, quæ facere debent. Similiter de offenſis contra eoſdem,cum regula, quando adſit circumſtantia mutans ſpeciem,veluti eſt, ſi filius patrem percutiat. De hoc. Comp.par.1.c.4.part.3.pract.4.

Ad quartum præceptum reducitur ſtatus coniugatorum, de quo ſuprà dictum eſt.

Quintum præceptum habet hunc ſenſum: Non occidas animam, neque corpus ſiue tuum ſiue proximi. Ideo circa illud debet ſcire, quomodo peccatur, primò, contra animam, ſecundò, contra corpus ſuum, & proximorum.

Contra animam proximi peccatur, non faciendo opera miſericordiæ ſpiritualia, ideo debet ſciri quando illorum omiſſio ſit mortalis. Item dando illi ſcandalum: ideo debet cognoſci quando eſt mortale, vel adſit obligatio ſatisfaciendi, & de hoc vbi infrà.

Contra animam ſuam peccatur, non faciendo illi dicta opera, & permittendo illi occaſionem proximam peccati. Ideo de illis cognitio heberi debet.

Peccata in Spiritum ſanctum, quia ſunt contra animam, ad hoc præceptum reduci poſſunt, ſed iſta raro contingunt.

De his Compar.part.1.cap.5.& par.2.pract. 5.

Contra corpus ſuum, & proximi peccatur, non faciendo opera miſericordiæ corporalia, ideo cognoſcendum, quando illarum omiſſio ſit mortalis: Item inferendo in corpus offenſam, quod contingit. Primò, *ore*; Secundo, *linguâ*. Tertiò, *opere*, ideo habendæ ſunt regulæ, quibus cognoſcatur non ſolùm peccatum, ſed etiam obligatio reſtituendi, pacem petendi, offenſam remittendi, cum aliis, quæ debet facere Confeſſarius cum his qui inimicitias habent.

De his habetur. (compar.part. 1. c. 6. & part.2. pract.6.

Sextum pręceptum prohibet peccata luxuriæ, ideo debet ſciri.

Primò, Quomodo peccetur corde, ſiue deſiderio, ſiue delectatione moroſa, cum regula, quando ſit morale. Secundò, quomodo linguâ, legendo, loquendo, audiendo, canendo turpia, inhoneſta, cum eadem regula. Tertiò, quomodo ſenſibus, vt viſu, tactu, conuerſatione, colloquio, & ſimilibus. Quartò, quomodo opere ipſo, & in hoc ſpecies luxurię ſunt diſtinguendæ. Quartò, quomodo quis in hoc peccato det ſcandalum aliis, vel ſibi accipiat occaſionem proximam peccandi, cum regula de peccato, & de obligatione ſatisfaciendi.

De his omnibus (Compart. par. 1. c.6.& par. 2. pract.)

Septimum præceptum prohibet peccata circa bona fortunæ.

Modi autem, quibus circa dicta bona peccatur ſunt quatuor. Primus exceſſus amoris, veluti auaritia. Secundus defectus amoris, vt prodigalitas, vel non impedire iniuſtum damnum facultatis alterius. Tertius, iniuſta offenſa, vt furtum, vel rapina. Quartus omiſſio debitæ ſatisfactionis, vel reſtitutionis. De his modis debet haberi cognitio cum regulis, quando adſit peccatum mortale, vel obligatio reſtituendi.

De his. (Compart. par. 1. co.7.& part. 2. pract.7. Memor conf. cap. 7.

Octauum præceptum prohibet peccata circa famam.

Quatuor modis peccatur circa illam. Primus eſt, exceſſus amoris, vt ſuperbia, vel ambitio. Secundus, defectus amoris, vt non tueri iuſtam famam alterius. Tertius, offenſa, vt detractio, calumnia, iniuria. Quartus, non ſatisfacere offenſæ iam factæ. De his modis habenda eſt cognitio cum regulis de peccato mortali, & ſatisfactione.

De his modis (Compart. part. 1. capit. 8. & part. 2. pract. 8.

Nonum præceptum reducitur ad ſextum, & decimum ad ſeptimum.

Ad hos modos omnia peccata reduci poſſunt, ſaltem quæ magis communia ſunt, & de his omnibus ſummatim, in Memoriali, magis diſtinctè in Compart. dictum eſt.

De ſcientia, quæ requiritur in Confeſſario pro examine conſcientiæ. Num. 13.

IN hoc particulari, dum fui examinator, inueni plures Confeſſarios non rectè ſentientes, imò grauiter erran-tes, Multi enim ſolummodo audiebant peccata, quæ à pœnitentibus dicebantur: & illis auditis paſſim nullo facto examine abſoluebant. Alij de modo examinandi conſcientiam pœnitentis nullam pœnitus peritiam habebant. Nonnulli Confeſſarij ad hoc examen faciendum non teneri arbitrabantur. In multis quoque Ciuitatibus comperi, ab examinatoribus, Confeſſarios ſuper hoc examine nihil interrogari: Hinc fiebat vt dictum examen, & ignoraretur, & omitteretur: illóque omiſſo, multa indiſcuſſa in confeſſione relinquerentur, quod à rectè ſentientibus meritò error maximus iudicatur. Confeſſarios igitur teneri ad habendam de illo peritiam pro certo ſtatuendum eſt.

Quod ſi quis de hoc dubitet, legat ea, quæ in Comp. 2. in initio propoſita ſunt, nempè in inſtructione pro Confeſſario. Hanc igitur cognitionem confeſſarius debet habere, & ideo ſcire.

Primò, Quid ſit conſcientia, & hoc explicatur. Comp. in præf. & Memor. Conf. cap. 3 nu. 2.

2. Quid ſit latitudo conſcientiæ. Quod explicatur. Compar, in præf. & Memor. conf. cap. 3. nu. 4.

3. De modo examinandi latitudinem conſcientiæ ſupra decem præcepta iuxta ſtatum pœnitentis, ita vt ſciat in ſingulis præceptis iudicare de quanam re hic, vel ille debeat interrogari: veluti circa præceptum non furandi, quomodo examinabit ſeruum, filium, agricolam, mercatorem, & ita de aliis. De hoc autem data eſt theoria, praxis, in Compar. part. prima & ſecunda. Item in Memoriali capite. 3.

4. De modo examinandi profunditatem conſcientiæ propter quod debet ſcire, quomodo cognoſcatur, an puer habeat vſum rationis. Item quomodo ratio conſentiat, vel non conſentiat peccato, & quando quis peccet ex ignorantia, vel infirmitate, vel conſuetudine, vel malitia. Item quæ conſcientia dicatur cæca vel erronea, vel ſcrupuloſa, Item de cauſis, & radicibus peccatorum, & alia huiuſmodi.

De quibus in Memor.conſ.c.4.& Compar. parte ſecunda, Præfat. capite tertio. Et hæc de ſcientia confeſſarij dicta ſint.

De ratione examinandi ad Confeſſiones. Num. 14.

Dicto de officio, & de ſcientia Confeſſarij, dicendum de examine illius:quatuor autem ſunt attingenda.

Primò, de fine examinatorum: Secundò, de materia examinis. Tertiò,de modo examinandi. Quartò, de iudicio.

Finis examinatorum debet eſſe inueſtigare an examinatus habeat conuenientē ſcientiam illorum quatuor quæ dicta ſunt, nempè,Sacramenti Pœnitentiæ, & Matrimonij, modorum peccandi contra legem Dei & modo examinandi conſcientiam pœnitentis. Ad hæc etiam quatuor examen eſt dirigendum.

Materia examinis erunt quatuor iam dicta.

Modus examinandi erit, facere opportunas interrogationes ſuper iam dictas:Et primò examinare de pœnitentia conueniens eſt,niſi aliud melius iudicetur. Non eſt autem neceſſe interrogare omnia, quæ de ſingulis dicta ſunt, ſed ſufficit inquirere de his, quæ magis communia, vel neceſſaria iudicantur: demum in quacumque materia debent fieri interrogationes, donec poſſit fieri iudicium, an interrogatus ſciat,vel ignoret materiam illam: facto iudicio,ad aliam materiam,ſi in illa approbetur, tranſitus eſſe debet, ſi reprobetur,examen dimitti poteſt. Qui enim notabiliter ignorat vnam ex quatuor dictis materiis, nulla ratione admittendus eſſe videtur.

Hinc autem apparet,non rectè facere illos examinatores qui ſuper vna tantùm materia, veluti vſura, reſtitutione, aut alia interrogant, & ex illa iudicium ferunt de ſcientia examinati:ad hoc enim vt quis habeat ſcientiam in confeſſario requiſitam, requiritur, vt ſciat, quæ dicta ſunt, examen autem dictum non indicauit, quod dictorum habeat cognitionem.

Apparet etiam, non rectè fieri,ſi caſus aliqui proponantur, & nulla fiat inquiſitio de regulis, quibus peccata diiudicantur. Vt enim cōfeſſarius habeat ſcientiā de peccatis non ſatis eſt, vt naturali iudicio ſciat caſibus reſpondere: hoc enim multi illiterati faciunt. ſed opus eſt, vt teneat

regulas, & illas ſciat caſibus applicare: ſcientia enim confeſſarij in hoc potiſſimum ſita eſt: vt habeat regulas generales, & quod ſciat applicationem illarum, ita vt aptus ſit tranſire à regulis ad caſus, & ab iſtis ad illas. Sicut enim aromatarius poteſt metiri, & ponderare merces, tum libra, & ponderibus, tum ſine illa, & ſolo iudicio naturali, & cùm vtitur libra, cum certitudine iudicat, cùm facit ſine illa probabiliter tantùm credit, & poteſt errare: ita ſi confeſſarius velit ſine regulis, quæ ſunt veluti pondera aromatari reſoluere caſus, probabiliter tantùm, & cum periculo erroris, hoc faciet. In ordine ergo ad regulas examen fieri debet.

Quòd attinet verò ad iudicium, quod in examine fieri debet examinatores rectè facient, ſi cum tali ſyllogiſmo procedant. Ille, qui eſt ſufficienter inſtructus in quatuor iam dictis, poteſt, admitti ad Confeſſiones. Iſte eſt, vel non eſt ſufficienter inſtructus in dictis materiis, ergo iſte poteſt, vel non poteſt ad Confeſſiones approbari. Maior eſt clara ex dictis, minor poteſt fieri euidens ab examine ſic. Iſte interrogatus ſuper dictis quatuor non errauit in re notabili, & conuenienter ad interrogata dedit reſponſa; ergo ſufficienter inſtructus eſt. Vel è contrà ſic. Iſte in tali materia toties errauit, multa ignorauit, ergo non eſt inſtructus, ergo nec admittendus.

De modo ſtudendi ad confeſſiones accommodato.

Num. 15.

CIrca ſtudium Confeſſariorum quatuor ſunt conſideranda, finis, materia, libri, & ſtudendi modus.

Finis debet eſſe addiſcere rectè quatuor illa quæ dicta ſunt.

Materia ſtudij Confeſſariorum debent eſſe eadem quatuor modò explicata.

De libris determinare magnum negotium eſt. An multis, an paucis, an iſtis, vel illis ſit ſtudendum difficile dictu eſt. Nec breuitas tractationis permittit diſcuſſionem: ſufficiat itaque dicere hoc, quòd ſi parum quis viget ingenio, & modicùm ſibi eſt otium, vel tempus ad ſtudendum, & non habet eruditionem a ias comparatam, tunc neceſſe eſt illi, vt ad confeſſiones audiendas ſe præparet, tunc paucis libris vti debet, & illis, qui dictas

materias breuiter colligunt, & reſolutiuè pertractant omittendo ea, quæ minus neceſſaria ſunt. Inter hos libros videntur valde ad hoc accõmodati illi qui dicti ſunt; nemirè Doctr. Sacr. Concil. Compar. conſc. & Memor. Confeſſ. In his ergo vel ſimilibus magna diligentia videndum. Primò, de Pœnitentia. Secundò, de Matrimonio. Tertiò, de modis peccandi contra legem Dei. Quartò, de modo conſcientiam pœnitentis examinandi: in hiſque quatuor materiis iuxta contenta in illis libris diligenter ſe exercebit, donec ſaltem mediocrem illorum obtineat cognitionem. Si verò quis ingenio pollet, & otium, ac tempus habet, poterit in quocumque voluerit libro addiſcere, quæ ad dictas materias pertinent, mòdò tamen nihil de ſcitu neceſſariis omittat: ſunt autem neceſſaria, quæ antea dicta ſunt. Rectiùs tamen fiet, ſi doctrina Sacri Conc. Trid. & Catech. Rom. de Sacramento pœnitentiæ, vel ex ipſo fonte hauriatur, vel Doctrina dicta ab ipſis collecta accipiatur. Exiſtimo etiam vtiliſſimum fore, ſi modus examinandi conſcientiam pœnitentis à libris dictis acceptus ſit: ibi enim ſpeciali quadam ratione ad praxim accommodata traditus eſt. Et hæc de examine ad confeſſiones dicta ſufficiant.

De examine ad curam animarum. Cap. IV.

NVnc de examine ad curam animarum dicendum eſt; Seſſ. 24 c. 18. R. Finis autem illius, ait Concil. Trid. eſt, vt populis digni, & idonei Miniſtri præficiantur: Quod autem ſit magnæ vtilitatis, vt digni Parochi eligantur, Concil. Trid. ita declarat. Expedit maximè animarum ſaluti, à dignis, & idoneis parochis gubernari: Vbi illud verbum. Expedit maximè, ſummum deſignat gradum vtilitatis. Primò, agitur de officio, & ſcientia Parochi; deinde de illius examine eſt dicendum.

De officio, & ſcientia Parochi. Num. 1.

COncilium Trident. ait ad officium Parochi quatuor Seſſ. 23. c. 1. R. pertinere.

Primò, Sacrificium offerre pro animabus ſibi cõmiſſis.
Secundò, Miniſtrare Sacramentum Pœnitentiæ.
Tertiò, Conferre alia Sacramenta, Baptiſmum, Eucha-

riſtiam, Matrimonium, Extremam-vnctionem.

Quartò, Docere populum ea, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis.

Ex his autem, quæ ad illiùs officium pertinent, manifeſtè colligitur, quòd talis ſcientia in illo deſideretur, nempè.

Primò. Vt ſit Sacerdos, & habeat ſcientiam, quæ tali ordini neceſſaria eſt,

2. Vt inſtructus ſit de iis, quæ ad audiendas pertinent confeſſiones.

3. Vt ſciat ea, quæ attinent ad vſum & adminiſtrationem aliorum Sacramentorum.

4. Vt aptus ſit docere Populum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem.

Hinc fit, vt examen Parochorum in tres partes diuiſum ſit prima eſt, de examine pro officio Sacerdotis: ſecunda pro adminiſtratione Sacramentorum: tertia, pro ſermone ad populos habendo.

De examine pro officio Sacerdotis. Num. 2.

Ex ſeſ. 23. c. 4.

PRomouendus ad Curam animarum, vel eſt Sacerdos, vel non eſt Sacerdos; ſi non eſt, debet fieri illud examen, quod fieret, ſi deberet ad Sacerdotium promoueri. Cùm enim non poſſit eſſe Parochus, niſi ſit Sacerdos, & non poſſit eſſe Sacerdos, niſi habeat ſcientiam tali ordini requiſitam, omnino neceſſe eſt, vt de dicta ſcientia examen habeatur. Si verò Sacerdos ſit, ſufficit ab eo inueſtigare an ſciat obligationem, quam habet offerendi Sacrificium Deo pro ouibus ſibi commiſſis; ſeu fungendi officio mediatoris inter Deum, & populum ſibi datum.

De examine pro adminiſtratione Sacramentorum. Num. 3.

Ex ſeſſ. 23. c. 1. R. Seſſ. 22. c 4. R Cōc. Prou. 5. de ex. 4. ſa.

EXamen pro adminiſtratione Sacramentorum diuiditur in duas partes. In vna fit circa adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ, & eſt illud idem, quod de confeſſariis dictum fuit. In alia fit circa adminiſtrationem aliorum Sacramentorum, & in hac ſecunda parte concil. Prou. ait iſta debere inquiri.

Primò, quæ vniuſcuiuſque Sacramenti materia, quæ forma ita Catech. & Doct. de Sacram.

2. Quæ eorum efficiens cauſa, & principalis. Catech. ib.

3 Quæ cauſa efficiens inſtrumentalis. ibid.

4. Quæ cauſa finalis. ibid.

5. Quæ eorum differentia. ibid.

6. Qui effectus, quive fructus. ibid.

7. Qui eorum ritus, quæve cærimoniæ. ibid.

8. An maximè omnium peritiam teneant audiendæ ſacræ confeſſionis.

9. Quos huius generis libros, atque adeo ſummas habeant.

Ratio, cur à Parochis iſta debent quæri, eſt, quia cùm iſti debeant conficere Sacramenta, illáque adminiſtrare, & populos de illorum bono vſu docere, quæ dicta ſint illos cognoſcere opus eſt; authoritate etiam Conc. Triden. probatur. Si enim vult, quòd promouendi ad Sacerdotium iſta ſciant, cur non magis parochos, quorum officium eſſe adminiſtrare Sacramenta Con. Trid. affirmat. (Ex ſeſſ. 2. c. 5. & ſeſſ. 13. c. 1. & 14. ſeſ. 24. c. 7.)

De examine pro ſermone ad populos habendo.

Num. 4.

DVo in hoc examine requiruntur: primò, inquiſitio circa materiam ſermonis; ſecundò, circa modum, & formam illius.

Conc. Trid. de materia ſermonis à Parochis habendi iſta proponit. (Seſſ. 5. c. 8.)

Primò, Ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, materiam illius eſſe debere. De his Catechiſmus in Symbolo. (Seſ. 24. c. 4. R.)

2. Legem Dei. Catec. in Decalogo. (Seſſ. 5. c. 2. R.)

3. Virtutes, ac vitia. ibid.

4. Myſteria Sacrificij Miſſæ Catech. & Doct. de Euchariſtia. (Seſſ. 22. c. 8.)

5. Vim & vſum Sacramentorum. Cat. & Doct. de Sacrament. in gen. (Seſ. 24. c. 7. R.)

6. Præmium virtutum, & pœnam vitiorum. Catech. in primum præc.

Catech. ad quatuor capita reducit ea, quæ à Parochis ſunt explicanda, nempè. (Seſſ. 5. c. 2.)

Primò, Myſteria fidei: Quæ in Symbolo ſunt contenta Catech. in Symb. (in Præ. Nu. 12.)

2. Bonum vſum Sacramentorum, & de ipſis Sacramentis, Catec. & Doct. de Sacr. (ibidem)

Ibidem 3. Obſeruantiam diuinæ legis, ſeu virtutes, & vitia. Catech. in Decal.

Ibidem 4. Modum orandi. De quo in oratione Dominicali.

Ibidem ſeſſ. 24. c. 4. R. Quòd attinet ad modum docendi Conc. Trid. in ſermone Parochi iſta requirit.

Primò, Quod Parochi finis, & intentio ſit paſcere oues ſuas diuini verbi prædicatione.

Ibidem ſeſſ. 5. c. 2. R. 2. Quòd cogitet, ac ſciat ſe teneri ad hoc ex diuino præcepto.

3. Quòd accommodet ſe ad captum audientium, *id eſt*, pro ſua, & illorum capacitate loquatur.

Ibidem 4. Quòd inutiles quæſtiones poſtponat.

ſeſſ. 5. c. 2. R. 5. Vt ſtudeat tali modo loqui, vt in omnium cordibus verba inſerat ſalutaria.

Ibidem 6. quòd ſermo ſit breuis,

ibidem 7. Quòd vtatur facilitate ſermonis.

ibidem

ibidem 8. Quòd pro materia ſermonis magis neceſſaria, & vtiliora eligat.

9. Quòd frequenter hoc officio fungatur, nempè ſaltem Dominicis diebus, & feſtis ſolemnibus.

ſeſſ. 24. c. 4. R. Ex dictis ergo apparet, quòd examinatores poſſunt reducere quærenda de hoc ſermone ad quatuor cauſas illius: nempè, de intentione, & obligatione Parochi quod pertinet ad finem & ad efficiens. Deinde de materia, tùm de forma, & modo: Circa autem materiam, in qua magis examen debet immorari, ſciendum eſt quòd cùm illa ad quatuor capita Catech. tota reducatur, vt breuius fiat examen poſſunt examinatores, cùm interrogabunt Parochum de Sacramentis, & modis peccandi contra legem Dei, habere animum etiam ad inueſtigandum an ſciat dictas materias in ſermone accommodare: duo enim capita in illis continentur: Sufficit ergo in materia ſermonis attingere aliquid de myſteriis fidei, & de oratione, quæ alia duo capita recipiunt. Ita Parochi ex hoc poſſunt intelligere quam materiam pro ſermone habendo ſibi debeant comparare: primò enim de Sacramentis ſecundò, de vitiis, & peccatis contra legem Dei, necnon de virtutibus, ſeu de actibus qui in illa præcipiuntur: tertiò de myſteriis fidei: quartò, de oratione. Duo autem prima quoti-

die Parochi in manibus habent: ideo ſufficit illis conſiderare, quomodo in ſermone rectè de illis loquatur; quod difficile non eſt: loqui enim de contritione, attritione, confeſſione, odio, ſuperſtitione, inuidia iuramento, & aliis non difficile eſt. In Sacramento etiam ordinariè tria explicari poſſunt. Primò, quid ſint, veluti quid contritio, & ſimilia. Secundò, quæ vis illorum, *id eſt*, quem effectum producant. Tertiò, quis vſus, veluti quomodo contritio acquirenda, & exercenda. Ita ex Concil. Triden. habetur. Seſſ. 4. cap. 7 De virtutibus quoque, & vitijs ordinariè tria poſſunt declarari, nempè. Primò, quid ſint, veluti quid ſit temperantia, & quid intemperantia. Secundò, meritum, & peccatum, veluti quanti meriti ſit temperantia, & quando intemperantia peccatum mortale ſit. Tertiò, motiua ad ſequendam virtutem, & fugiendum peccatum, veluti præmium, & pœna, paſſio Chriſti, vtilitas virtutis, damna vitij, mors, & ſimilia. Quoad reliqua verò de myſteriis fidei, & oratione Dominicali ex Catechiſmo addiſcere poſſunt, quæ ad materiam reducentur, ſi tria fiant. Primò, explicetur myſterium, vel actus orationis. Secundò, ſi erga tale myſterium proponatur aliqua virtus exercenda, vel vitium fugiendum. Tertiò, ſi motiua ad hoc afferantur. Et hæc de examine ad curam animarum dicta ſint.

De examine ad Beneficia.

CAP. V.

PRo conſtituendo examine ad Beneficia. Primò debet conſiderari, quale ſit beneficium. Secundò, quæ ſcientia requiratur ad illud. Et hinc de examine apparebit.

De quadruplici genere Beneficiorum.

Num. 1.

PRimò, Aliqua beneficia dicuntur ſimplicia, & ſunt ea, quæ non requirunt reſidentiam perſonalem: vel non habent annexam aliquam obligationem, vel ſi habent, veluti quod tot Miſſæ celebrentur, huic obligationi per aliam perſonam ſatisfacere licet. Vt ſeſ. 5. c. 1. R. & ſeſ. 13. cap. 17. R. ſeſ. 6. c. 3. R. & ſeſ. 22. c. 4. R.

2. Aliqua beneficia requirunt reſidentiam perſonalem: ita vt beneficiatus per ſeipſum debeat obligationi, quæ beneficio annexa eſt, ſatisfacere, & hæc ſunt in duplici differentia. Quædam enim habent annexum aliquem ordinem vel ſa-

crum, vel non ſacrum, veluti tenetur canere Epiſtolam, vel Euangelium, vel in clericali miniſterio deſeruire. Alia habent annexum non ordinem ſed aliquod onus, veluti canendi, grammaticam docendi, Sacram Scripturam, vel caſus conſcientiæ legendi, officium pœnitentiarij exercendi. Alia habent annexum vtrumque, vt in præbendis Theologalibus ordinariè contingit.

Seſſ.24 c.15.R 3. Aliqua habent annexam curam animarum.

Seſſ.24 c.16. 4. Aliqua habent annexam aliquam dignitatem, veluti. Archidiaconatûs, vel Archipresbyteratûs, vel alias iuxta conſuetudinem Eccleſiarum: Et hæc eſt præcipua differentia beneficiorum, quibus aliquando adiungitur, quòd ſint in Cathedrali, vel Collegiata inſigni, vel quòd habeant vocem in Capitulo, & ſimilia. Et ex his colligi poteſt, quid de examine, & ſcientia ſtatuendum ſit.

De Examine ad Beneficia.

Num. 2.

Cap.pr PRimò, Examen ad curam animarum ſe habet, vt dictum eſt.

Arg.ex ſeſ.24. c.4. 2. In examinando ad beneficium ſimplex requiritur peritia recitādi diuinum Officium, ad quod obligatus eſt, & ex conſequenti: videtur requiri, vt linguam Latinam intelligat, ſaltem tantùm, vt cognoſcere poſſit, quæ in rubricis Breuiarij continentur. Debet etiam ſcire, in quod peccatum, & in quam pœnam ſatisfaciendi iuxta Bullam Pij V. incurrat, ſi Officium dicere omittat.

Ex Co. Prou. ex rat. Seſſ.22. c. 4. R. 3. Ad beneficium habens ordinem annexum, ad minùs requiritur eadem ſcientia, quæ ad ordinem illum opus eſt, & ſi eſſet in Cathedrali, vel haberet vocem in capitulo videtur deſiderari aliquid amplius.

ibidem 4. Ad beneficium habens onus legendi, vel canendi, &c. requiritur ſcientia, & peritia, quæ ad illud munus obeundum ſit neceſſaria.

Conc. ibidem 5. In beneficio habente annexam dignitatem, regula examinandi deſumi poteſt ex cap. 12. Concil. Trid. ſeſſ. 22. de Reform.

Seſſ.22. c.4. In his autem omnibus examinatores ſcire debent quòd grauiſſimo Decreto Conc. Tri. prohibetur, ne ſub ſpe futuræ ſcientiæ, auth abilitatis aliquis inhabilis ad beneficium, cui annexus ſit ordo, vel aliud, admittatur: Ita enim ait lo-

quendo de tali prouiſione: Nec alijs in poſterum fiat prouiſio, niſi iis, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoſcantur. Aliter irrita ſit prouiſio. Et hæc de examine ad beneficia.

De examine ad conciones.

Cap. VI.

Dvplex eſt ſcientia, quæ requiritur in Concionatore: Alia perfecta, alia ſufficiens. Perfecta notatur in concilio Prouinciali & eſt vt ſit verſatus in Theologia, cùm Scholaſtica, tum Myſtica; In iure Canonum, in conc. Prouin. Diœceſanis, & Generalibus. In Decretis Pontificum: inIn ſacra Scriptura, & expoſitionibus: In traditionibus Apoſtolicis, & Eccleſiaſticis: In ſcriptis ſanctorum Patrum. In caſibus conſcientiæ. Sufficiens verò explicatur à Conc. Trident. & Catechiſ. Rom. ſicut de Parocho dictum eſt; Nunc igitur de examine iuxta ſcientiam ſufficientem dicendum erit.

Conc. prouinc. 5.

Cap. præt.

De Regula conſtituendi examen Concionatoris.

Num. 2.

Finis ob quem examen concionatorum eſt introductum, optima regula eſt ad determinandum, quale examen illarum faciendum ſit. Habetur autem ex Concilio Trident. quod ob triplicem finem eſt introductum. Et primus eſt, ne errores in doctrina diſſeminentur, & hoc manifeſtè declarat in ſeſſ. 5. cap. 2. de Refor. Secundus eſt, vt doceantur, quæ debent doceri, & ob hunc finem examen fieri de ſcientia Sacerdotis ad populos docendos, Concilium ait ſeſſ. 23. cap. 14. Tertius finis eſt vt modus concionandi ſit cum fructu, & ædificatione populorum, ideo in ſeſſ. 5. cap. 2. ſtatuit vt fiat examen non ſolùm circa doctrinam, ſed etiam quoad vitam, & mores concionatorum, vt iudicetur an cum pietate munus ſuum ſint exequuturi. Ex quo manifeſtè ſequitur circa tria examen eſſe debere.

Primò, circa ea in quibus concionator, habita ratione temporis, & loci, poſſet errare.

2. Circa ea, quæ concionator debet docere.

3. Circa modum docendi.

De examine circa ea in quibus poſſet errari.

Num 3.

Conc. Prouinc. 5. QVia his temporibus multæ hæreſes ſuſcitatæ ſunt, quas ſacrum Conc. Trid. damnauit, & veritates illis contrarias determinauit, à cuius determinatione Concionator deuiare non debet, meritò Concil. Prou. ſtatuit, vt de ſequentibus Concionatores interrogentur, vtpote à Concil. Trid. determinatis.

Primò, de Canone ſacræ Scripturæ. ſeſſ. 4. cap. 1.

2. De peccato originali. ſeſſ. 5. cap. 1.

3. De iuſtificatione. ſeſſ. 6. per totam.

4. De Sacramentis. ſeſſ. 7. per totam.

5. De Sacrificio Miſſæ generatim. ſeſſ. 22. ex magna parte.

6. De Purgatorio. ſeſſ. 25. in initio, cap. 1.

7. De inuocatione, & veneratione Sanctorum. ſeſſ. 25. cap. 2. in initio.

8. De ſacris Reliquiis. ibid.

9. De imaginibus Sanctorum. ibid.

10. De Indulgentiis. ſeſſ. 25. in fine, id eſt, continuatio ſeſſ. cap. 1.

11. De poteſtate, & authoritate Papæ, ſeſſ. 14. cap. 7. & ſeſſ. 25. in fine.

Hæc & ſimilia veluti de Eccleſia, de membris illius, viuis, mortuis, & abſciſſis. De capite Eccleſiæ viſibili & inuiſibili. De communione Sanctorum. De theſauro Eccleſiæ. De primatu Romanæ Eccleſiæ, & aliis, inquirenda eſſe videntur.

De examine circa ea, quæ debent doceri.

Num. 4.

Ex ſeſſ. 4. c. 1. PRimò, Quid ſit Euangelium? Hoc enim illis eſt explicandum ſeſſ. 4. cap. 1.

Ibid. & ſeſſ. 5. cap. 1. & 2. R. 2. Qui, & quot ſint ſenſus S. Scripturæ & quomodo differant. In his enim explicatio Euangelij poſita eſt. D. Thom. 1. part. q. 1. art. 10.

Ex ſeſſ. 5. cap. 3. quænam ſint ea, quæ quilibet fidelis teneatur ſcire. Talia enim omnino docere debent, (per Catechiſm. in Symbol.)

Ex ſeſſ. 5. cap. 2. R. 4. De peccato originali, & actuali, & de pœnis, ac damnis illorum. A peccato enim retrahere fideles, munus con-

tionatoris eſt. Conc. Trid. ſeſſ. 5.

3. De remedio peccatis ſeu de merito, vita, paſſione Chriſti, & illius applicatione. Ad hoc enim remedium adhibendum inducere fideles Concionatoris eſt. Conc. Tr. ſeſſ. 5. & 6. Arg. ibid.

6. De conuerſione peccatoris: Quomodo fiat, hanc enim concionator prætendere debet. ſeſſ. 6. cap. 6. ibid

7. De iuſtificatione illius, quomodo fiat; hæc enim perfectio eſt conuerſionis, ſeſſ. 6. cap. 7. ibid.

8. De gratia, & libero arbitrio: Moraliter enim de his loqui debet declarando quid à Deo petendum, & quid à nobis faciendum, ſeſſ. 6. multis in locis. ibidem

9. De Sacramentis, & illorum vi, effectu, & vſu, ſunt enim media noſtræ ſalutis, ſeſſ. 7. ibid.

10. De contritione. Ad illam enim concionator inducere debet, ſeſſ. 14. cap. 4. ibid.

11. De virtutibus, tum Theologicis, tum moralibus, & illarum præmio. Conc. enim Trid. ait ſeſſ. 5. c. 2. iſta doceri debere. Catec. in Decalog.

12. De vitiis, & illorum pœna. De hoc Catech. in Decalogo.

13. De myſteriis fidei, ſeu de his, quæ omnes fideles ſcire debent. Catech. in Symb. ibid.

14. De præceptis Dei, & Eccleſiæ: & de obligatione illa obſeruandi. Concil. ſeſſ. 6. cap. 1. & cap. 20. & Catec. in Decalogo. ibid.

15. De merito, & de differentia operum quæ dicuntur mortua, mortifera, mortificata, & viua, populi enim ſunt dirigendi ad meritum vitæ æternæ. ibidem

De hoc ſeſſ. 6. cap. 15. 6. Doctr. de iuſt. cap. 4.

Super his, & ſimilibus debet fieri examen, vt cognoſcatur, an aptus ſit docere ea de quibus fideles ſunt erudiendi. Habetur ex Concilio dicente neceſſaria ad ſalutem debere explicari.

De examine circa modum concionandi.

Num. 5.

VT cognoſcatur de modo concionandi, ſuper quatuor cauſas prædicationis aliquid debent interrogari, ita ex Conc. Prou. habetur. Arg. ſe. 5. & 2. R. & Seſ. 24 c. 7. R. & alibi

Primò, igitur poteſt quæri de fide & intentione concio-

natoris: nempè quem finem ſibi propoſuerit in concionando. An conciones accommodauerit ad captum audientium. An intendat tantum docere intellectum, vel etiam mouere voluntatem. Demum quid in tota ſua prædicatione facere intendat.

Ex Conc. Prou. 5

Ibidem 2. Circa materiam: An explicet Euangelium. An de virtutibus & vitiis loquatur. An illas laudet, iſta repræhendat, & in qua parte, vel in prima vel in ſecunda. An doctrinam ſcholaſticam, vel moralem proponat. Item, vbi, & qua ratione doceat myſteria fidei, quæ ab omnibus ſciri debent.

Ibidem 3. Circa formam, & modum concionandi; Veluti quibus motiuis, vel locis vtatur, vt auditorum animos excitet ad Dei amorem vel ad cœleſtis Patriæ deſiderium, vel ad virtutum ſtudium, vel ad deteſtationem, vel contritionem peccatorum, vel ad fugam vitiorum: quomodo ſciat vti memoriam extremorum, mortis iudicij, inferni, Paradiſi ad has affectiones inducendas. Quomodo item exemplo vitæ, & paſſionis Chriſti, Sanctiſſimæ Virginis, & aliorum Sanctorum ad idem. Quomodo item incipiat, ſequatur, & terminet concionem. Quomodo totam Concionem ordinet, atque diſponat.

Quartò circa efficiens, veluti an remiſſè vel nimia agitatione concionetur: An bene pronunciet. An dilucidè, diſtinctéque narret. An in tota concione pro cuiuſque rei, de qua agit, ratione cum decore, & congruentia agat: An affectuosè loquatur, & accommodatè ad animos excitandos. Et hæc de examine ad conciones.

Concluſio de vſu huius Opuſculi.

PRo concluſione dictorum de examine dicendum aliquid de vſu huius Opuſculi. Talis ergo erit Promouendus; primò conſiderabit, ad quid debeat promoueri, ſecundò inueniet caput in hoc Opuſculo, vbi agitur de examine ad illud munus, ibique notabit, quæ ſcientia ad illud requiratur; tertiò, de ſcientia, de libris, & de ſtudio cogitabit; inſpiciat autem quænam ſit ſua capacitas, & habilitas, an ad multa, vel ad pauca addiſcenda: Item an longum, vel breue tempus, an multum, vel parum otij illi conceſſum ſit, & ſi inueniet tenue ingenium, & tempus

breue eſſe, ſtatuet librum accipere, in quo neceſſaria ſcientia cum breuitate, facilitate, & ordine collecta ſit, illique ſtudium diligens & aſſiduum adhibebit.

Quòd ſi per ſtudium contingat omnem illius ſcientiam obtinere, poterit ad maiores libros ſe conferre, vt amplicet doctrinam iam acquiſitam: Si verò ingenium ſit excellens, & tempus longum, libris; qui fuſiùs illam ſcientiam tractāt ſtudendum erit, & tamen ex parte libris, qui collectam ſcientiam tradunt; operam dare vtiliſſimum eſt. Concil. item Tridentino, & Catechiſmo Romano ſtudere optimum erit. Demum admonendi ſunt Lectores, quòd aliud eſt videre ſcientiam in libro, aliud in mente illam collocare, ſicut aliud eſt videre aquam in fonte, aliud illam vaſe, & ore haurire, & in ventre reponere. Qui ſtudet ergo debet curare, vt ſcientiam in libro ſcriptam hauriat ex illo, & in ſua mente reponat. Hoc dictum ſit quia plurimos obſeruaui non approbatos in examine, quia multa quidem legerant, pauca autem didicerant Ideo maximè expedit ſtudentibus dare illud monitum Diui Thomæ. Non multa, ſed multum. Hæc de examine dicta ſufficiant.

APPENDIX AD PROBANDVM.

Quòd examen hic propoſitum in Sacro Concilio Trid. & Catech. Rom. fundatum ſit.

INEXPLICABILE eſt, quantæ ſit vtilitatis in Eccleſia Dei, ſi in ſingulis Ciuitatibus examen rectè ſit conſtitutum. Impoſſibile eſt autem vt rectè conſtituatur; niſi Epiſcopi, & Examinatores in quorum manibus poſitum eſt de recta illius ratione perſuadeantur. Et quia aliqui ſunt, qui examen à Conc. Prouinc. Mediol. propoſitum nimis exquiſitum, & rigoroſum iudicant: nec in Concilio Tridentino aut Catechiſmo Romano fundatum putant; vnde fit, quòd magnam partem illarum interrogationum, quæ ab ipſo proponuntur, omittant; & cum aliquid ad examen pertinens illius authoritate confirmatur, ſibi parum perſuaderi patiuntur: Exiſtimaui maximè expedire, vt clariùs & fuſiùs probetur, ac declaretur, quomodo examen hic propoſitum, non ſolum ſuper Conciliis Prouin. ſed etiam ſuper S. Conc. Trid. firmatum ſit: Antea verò aliqua ſunt explicanda.

Ex Cat. in Præf. n. 7. Et primum eſt, quòd tam magnæ Concilij generalis, vt Trident. dignitati non conueniebat, vt notam contexeret

earum interrogationum, quæ ab Examinatoribus eſſent habendæ: Grauiora enim tantùm: ait Catech. Roman. in Conciliis Generalibus, & præcipuè Tridentino, propoſita ſunt.

Secundò ſciendum eſt, quòd in examine tria conſiderantur, primò quidem illius inſtitutio veluti à quo, & quare ſit inſtitutum ſecundò, quæd m concluſiones generales, à quibus inſtituti examinis ratio deſumenda ſit. Et hæc duo ad Concilium generale quadam ratione pertinere videntur: Tertium eſt extenſio, & ampliatio illarum concluſionum generalium, ita vt explicetur diſtinctè, quid in illis virtualiter ſit contentum, & hoc in Concilio generali præſtare conueniens non erat in Catechiſmo autem, & in Concilio Prouinciali, rectè admodum fieri debuit; ita tamen, vt dictæ extenſiones, & ampliationes in Concilio Trid. fundamentum haberent, & rationem. Arg. ſe. c. 4. 1. 13. 14. R. & c. 22. cap. 6. R.

Tertium eſt, quòd extenſio concluſionum, & ratio examinis, ad hoc, vt dicantur fundari ſuper doctrina Concilij Tridentini, non eſt neceſſe, quòd fundetur ſuper his tantùm, quæ Concilium de ipſomet examine expreſsè dicit: ſed ſufficit etiam, ſi firmetur ſuper his, quæ docet non quidem de examine, ſed tamen ad examen pertinent & ad examen rectè transferri poſſunt. Quod vt rectiùs intelligatur, repetendum eſt quod ſuprà dictum fuit. Hæc quatuor inter ſe adæquatè conuenire nempè primò, gradus vel ordo; ſecundò functiones; tertiò, ſcientia; quartò, examen: qualis enim ordo, talis functio: qualis functio, talis ſcientia, qualis ſcientia, tale examen. Quidquid ergo dicitur de vno horum, omnino ad aliud transferri poteſt. Vnde ſi Concil. aliquid dicat de gradu, vel de actione, vel de ſcientia, omnino de examine idem intelligere opus erit. Sit exemplum: Conc. Trident. ſtatuit, quòd Parochi doceant ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem. Hic loquitur de functione parochi, de ſcientia verò, & examine nihil dicit: Si itaque ego affirmem, parochum debere examinari ſuper his, quæ neceſſariò debet docere, & afferam meum dictum in Concil. Tridentino fundari, verum dicam ſi enim debet facere, ergo ſcire, nemo enim rectè facit, quod ignorat; ſi tenetur ſcire, ergo de his debet examinari, ſi enim examen Arg. ſe. 22. c. 4. & ſeſſ. 13 c 13. & cap. 14. R.

parochi eſt inquiſitio de ſcientia in parocho requiſita, & dicta ſcientia requiritur in parocho: ergo debet fieri examen de illa. Hoc autem in multis aliis intelligi debet.

Quartò notandum, quod in ſingulis examinibus tria poſſunt vt dictum eſt, conſiderari: primò, inſtitutio examinis: ſecundò, concluſiones generales: tertiò, ampliatio, & extenſio concluſionum. Et modò intentio eſt probare, quòd hæc tria in Sacro Concilio Tridentino fundata ſunt. Primò igitur de examine ad ordines hoc præſtatur.

Quomodo examen ad ordines hîc propoſitum in S. Conc. Trid. fundamentum ſit. Num. 2.

Seſſ. 24. c. 4. 11. 13. R. QVod inſtitutio huius examinis ſit à Conc. Tr. apertè habetur ſeſſ. 23. c. 11. &c.

Quatuor concluſiones generales propoſitæ ſunt.

Prima eſt hęc: initiandi ad primam Tonſuram, ſciant legere & ſcribere Ad minores intelligant ſaltem linguam Latinam: Ad maiores litteris Latinis ſint inſtructi. Eſt apertè Concilij.

Seſſ. 23. c. 11. R. Secunda eſt: Promouendi ad Ordines, qui infrà Sacerdotium ſunt, debent ita examinari, vt cognoſcatur, an ſpes ſit ſcientiæ, quòd ad vlteriores, & maiores Ordines valeant promoueri. Eſt aperta in Concilio quoad minores: quòd verò ad Subdiaconum, & Diaconum ad mentem Concilij debeat transferri, ipſamet verba declarant: loquitur enim in plurali ad maiores qui tres ſunt. Demum ſi in minoribus debet eſſe ſpes, vt poſſunt ad Sacerdotium aſcendere, cur non magis in Subdiacono, & Diacono.

Hanc concluſionem Concilij Trid. non extendit: Extenditur autem, vt exactiùs de doctrina Chriſtiana interrogentur; Ab aliqua enim re debet deſumi iudicium dictæ ſcientiæ. Igitur vel circa literas Latinas: at hoc Concilium iam determinauit, nec aliud de hoc repetere opus erat: vel circa literas Eccleſiaſticas, & quid mitius dici poterat, quàm vt de doctrina Chriſtiana interrogentur. Si Concil. hoc requirit in prima Tonſura, & quid amplius, vt in minoribus, ergo exactiùs vult in Doctrina chriſtiana interrogari.

Quod

Quod ſi in minoribus locum habet, multò magis in Subdiacono, & Diacono. Quid igitur magis eſſe videtur ad mentem Concilij Trident. quàm vt in maiori gradu, & ordine maior cognitio doctrinæ Chriſtianæ nempe illius, quæ à Catechiſmo tradita eſt; requiratur? Hanc enim doctrinam aliqui compendiosè, alij magis diffusè, addiſcere poſſunt.

Tertia Concluſio eſt: Quilibet promouẽdus debet eſſe inſtructus, in iis quæ ad ordinem exercendum pertinent. Seſſ.13. c.23.R. Hæc de Subdiacono, & Diacono apertè habentur in Concilio. Quod etiam de aliis intelligi debeat, & ratio ſuadet, & Concilium declarat. Præcipit enim vt omnes ſe exerceant in minoribus ſuſceptis: ergo vult: vt omnes ſint inſtructi de officio, & functionibus ſuis. Seſſ.13. c.11. Hac autem re quid rationibiliùs eſſe poteſt?

Hæc concluſio extenditur, vt cognoſcantur omnia, quæ pertinent ad quatuor cauſas illius functionis, quæ eſt exercenda: *id eſt*, vt cognoſcatur, quæ ſit materia illius, quæ forma, ſiue modus illam producendi. Ar.ibid S. ſ.13. c.13.R. Quæ in Miniſtro requirantur, vt dignè exerceat illam. Quem habeat finem illa actio, & quæ intentio in Miniſtro requiratur. Exemplum functionis Subdiaconi eſt legere Epiſtolam, ſic debet eſſe inſtructus de his quæ ad hanc functionem, rectè exercendam pertinent, neceſſe eſt, vt ſciat, quæ materia talis actionis, Quis finis? quis modus legendi aut canendi, quæ in ipſo ad hoc requirantur, vt rectè miniſtret. Igitur poteſt interrogari de veſtibus, & illarum ſignificatione. De his quæ impediunt exercitium huius functionis. An peccatum mortale, an Cenſura, & irregularitas. Ad quid legatur Epiſtola; an ad inſtructionem corporis myſtici Chriſti *id eſt*, Eccleſiæ & ſimilia: Probatur, quòd extenſio ſit ad mentem Concilij. Nihil magis pertinet ad aliquam actionem producendam, quam cauſæ illius, vt Philoſophi dicunt, ergo ſi Concilium vult vt ſciantur ea, quæ pertinent ad exercendas functiones ordinis, omnino vult, vt ſciantur ea, quæ ad quatuor illius cauſas pertinebunt.

Quarta concluſio eſt: Promouendus debet ſcire omnia quæ ad rectam ſuſceptionem Ordinis ſunt pertinentia. Hæc fundatur in Concilio: Ait enim ſeſſ. 13. cap. 7.

Non docet ad ſacras vllas actiones, accedere, niſi ſanctè & in ſeſſione vigeſima quarta, cap. 7. ordinat, & præcipit vt ſæculares, cum ſuſcepturi ſunt Sacramenta, erudiantur de iis quæ ad di[illegible]am ſuſceptionem diſponant: ideo vult, vt explicetur vis, & vſus illorum Sacramentorum. ſi ergo talem cognitionem in ſæcularibus deſiderat, manifeſtum omninò eſt, quòd multo magis in promouendis hoc debet requiri. In hac enim promotione Concilium magnam requirit præparationem, ideo ſtatuit exercitia ordinum, interſtitia, examen de vita, & moribus, & ſcientia. Demum in ordinandis maior ſcientia & probitas deſideratur.

Seſſ.23. c.5.7.11 & al.b.

Sef.24. c.7.R. ſeſ.22. c.5.& 8 R. ſeſſ. 23.15.R

Extenſio quoque huius concluſionis à Concilio accipi poteſt: ait enim fideles de vi, & vſu Sacramentorum doceantur. Ait, Clerici qui in Seminario erudiuntur, de ritibus, & cæremoniis Eccleſiaſticis inſtruantur. Ait, ritibus, & cæremoniis eleuari mentes fidelium in altiſſimarum rerum contemplationem, & vult à Parochis explicari, & de hoc multa in Catechiſ. Ergo apparet ex Concilio quòd promouendi debent ſcire; Quæ ſit materia, & forma ordinis ſuſcipiendi: Quæ illorum ſignificatio; Quæ vis; Quis effectus, quid gratia, quid character, & qualis. Hæc enim omnia ad naturam, & vim Sacramenti pertinent. Similiter quæ munditia, & probitas, & deuotio, & intentio, & finis & præparatio in promouendo requiratur. Item veſtium qualitas, & ſignificatio. Item quæ cærimoniæ in collatione ordinis adhibeantur, & quid ſignificent. Item, quæ impediant ſuſceptionem gratiæ; & characteris. An peccatum mortale; An cenſuræ, & ſimilia. Hæc enim ad bonum vſum, *id eſt*, bonam ſuſceptionem ordinis pertinere dubium non eſt.

Cùm itaque ex his quatuor concluſionibus ita extenſis nota eorum accipiatur, de quibus examinandi ad ordines debent interrogari, & ipſæ concluſiones eam ſuis extenſionibus in Concil. Trid. fundatæ ſint: manifeſtum erit, quòd examen hic propoſitum de ordinibus in ſacro Con. Trid fundatum ſit.

Quomodo examen ad Confeſſiones à Concilio Tridentino acceptum habeatur. Num. 3.

DE inſtitutione huius examinis apertè habetur ſeſſ. 23. cap. 15.

Concluſiones generales quatuor ſunt.

Prima eſt, Confeſſarius tenetur ſcire omnia, quæ pertinent ad rectam adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, & de illis debet examinari. Habetur ex Concilio vbi loquitur de Sacerdote, qui debet miniſtrare hoc Sacramentum, vt ſeſſ. 14. cap quinto, & ſexto. Ait etiam in ſeſſ. 23. cap. 14. quod Sacerdos examinetur circa adminiſtrationem Sacramentorum hac de cauſa, quia illa debet adminiſtrare: ergo ſequitur tale examen à Concil. in confeſſore requiri: hic enim Sacramenti Pœnitentiæ ab illo dicitur eſſe miniſter.

Hæc quoque concluſio debet extendi ad quatuor cauſas Pœnitentiæ, vt facit Concilium Prouinciale ſicuti dictum eſt ſuprà: quia adminiſtratio cujuſcumque Sacramenti in eo poſita eſt, vt quatuor cauſæ rectè adhibeantur, ideo dicitur, tria eſſe de neceſſitate Sacramenti, materia, forma, & intentio miniſtri, & hoc tertium illo verbo *intentio*, explicat finem;illo, *miniſtri*, efficientem, extenſio igitur ad mentem Concilij eſſe dicitur, quæ à Concilio Prouinciali tradita eſt.

Secunda concluſio eſt confeſſarius debet ſcire impedimenta Matrimonij tum non dirimentia, in quibus poteſt committi peccatum mortale; tum dirimentia, præcipuè, quæ magis frequentia ſunt. Hæc ex Concilio deducitur: Ait enim, Confeſſarius tenetur cognoſcere cauſam pœnitentis, & ſcire, quæ ſint peccata mortalia, & circunſtantiæ, & occaſiones illorum; & debet diſcernere quando opus ſit abſoluere, vel ligare: Cùm itaque circa dicta impedimenta ſint ſpeciales difficultates; & ſæpè reſpectu illorum opus eſt non ſoluere, ſed ligare, & plurimi in ſtatu Matrimoniali viuunt; & ſæpiſſimè circa dicta impedimenta peccatur, & datur occaſio peccandi:ad mentem Concilij eſſe videtur (vt communiter Examinatores iudicant) quod Confeſſarius talis debeat ſcire. ſeſſ. 14 c. 5.

ibidem Tertia erit, Confeſſarius tenetur ſcire omnes modos magis ordinarios peccandi contra præcepta Dei, & Eccleſiæ, cum regulis cognoſcendi, quando in illis ſit culpa mortalis vel circunſtantia mutans ſpeciem, vel cenſura, vel reſeruatio, vel obligatio reſtituendi. Fundatur in Concilio: Ait enim, Confeſſarius eſt iudex, & in Pœnitentiæ Sacramento ſententiam fert. Et hæc ſententia debet eſſe iuſta, & Confeſſarius non poteſt dare ſententiam iuſtam niſi cognoſcat cauſam pœnitentis; *id eſt*, omnia peccata, & circunſtantias mutantes ſpeciem, quæ mortalia ſint, & hoc non ſolùm in genere, ſed etiam in ſpecie. At hæc non poteſt cognoſcere, niſi prius dictorum modorum, & regularum notitiam teneat: ergo ad mentem Concilij talem cognitionem debet habere.

Ibid. Quarta concluſio eſt magni momenti, nempè hæc: Confeſſarius tenetur ſcire examinare tum latitudinem, tum profunditatem conſcientiæ pœnitentis: fundatur in Concilio. Ait enim, Confeſſarius tenetur cognoſcere cauſam pœnitentis, ſed cognoſcere hanc cauſam eſt cognoſcere latitudinem, & profunditatem conſcientiæ illius quoad peccata mortalia, & circumſtantias, & numerum; ſæpiſſimè autem Confeſſarius non poteſt iſta cognoſcere, niſi examinet: ſi ergo tenetur cognoſcere cauſam, & non poteſt ſæpè illam cognoſcere ſine examine, ſicut nec Medicus infirmitatem ægroti, nec iudex delicta rei ſine examine cognoſcere valent: tenebitur omnino ſcire examinare totam conſcientiam pœnitentis, & hoc ad mentem Concilij. Ergo totum examen Confeſſarij in authoritate Concilij fundatum eſt.

Quomodo examen ad Curam animarum à Concilio deſumptum eſt. Num. 4.

Seſſ. 23. c. 1. R. INſtitutio huius examinis habetur in Concilio ſeſſ. 24 cap. 18.

Concluſiones generales quatuor ſunt.

Prima eſt: Promouendus ad Curam animarum, ſi non eſt Sacerdos, tenetur habere illam ſcientiam, quæ in Sacerdote neceſſaria eſt, ſi eſt Sacerdos, tenetur ſcire obligationem, quam habet offerendi Sacrificium pro animabus ſuæ curæ commiſſis. Hæc concluſio fundatur in Con-

cilio. Ait enim parochum debere Sacerdotis officium exercere, ergo tenetur eſſe Sacerdos, & habere ſcientiam illi neceſſariam: præcipuè cùm Concilium dicat ſeſſione vigeſima ſecunda, cap. 4. quod nulli beneficium conferatur, niſi habeat integre habilitates, quæ ad onera illius requiruntur.

Secunda concluſio eſt. Parochus debet examinari ſuper his, de quibus quæritur à Confeſſario. Eſt Concilij, quod ait parochum eſſe Miniſtrum pœnitentiæ ouibus ſuis: ergo illam ſcientiam tenetur habere, quæ in Confeſſario neceſſaria eſt. Ibidem

Tertia eſt. Debet examinari ſuper adminiſtratione Sacramentorum. Eſt Concilij dicentis, Parochum illa adminiſtrare, & populos docere de vi, & vſu illorum, ideo tenetur ſcire naturam, vim, & vſum Sacramentorum, ſicut requirit Conc. Prou. Ibid. Seſ. 24. c. 7. R.

Quarta concluſio eſt. Examen debet fieri ſuper iis, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem: Eſt Concilij dicentis, talia à parocho explicari debere. Totum igitur examen parochi in Concilio fundatum eſt. Seſ. 5. c. 2. R.

Quomodo examen ad Beneficia à Concilio deſumptum ſit. Num. 5.

De inſtitutione huius examinis habetur in Concilio ſeſſ. 22. cap. 4.

Concluſio vnica eſt talis. In beneficiis debet conſiderari an habeant annexum vel ordinem, vel aliquod munus, vel dignitatem; & ſi habent, examen iuxta ſcientiam requiſitam in ordine, vel munere, vel dignitate fieri debet. Hæc concluſio expreſsè habetur in Concilio ſeſſ. 22. c. 4. ſeſſ. 24. cap. 12.

De examine Concionatorum. Num. 6.

Inſtitutum eſt ſeſſ. 5. cap. 2. de illo tres ſunt concluſiones.

Prima eſt, Concionator debet examinari ſuper iis, in quibus poteſt errare, patet ex fine examinis propoſito à Concilio ſeſſ. 5. cap. 2. Extenditur, vt fiat de dogmatibus à Conc. Tridentin. determinatis, ratio fundatur in Concilio, à quo indicatum eſt opus eſſe talia, ne erretur, determinare.

Secunda; Concionator debet examinari ſuper Doctrinam, de qua populi ſunt erudiendi, & præcipuè de illa, quæ à Conc. Trident. propoſita eſt. Habetur ex Concilio vt modò dictum eſt.

Tertia, Examen debet fieri circa modum docendi: Ex Concilio habetur ibidem.

Concluſio.

TOtum igitur examen à Concilio Prouinciali Mediolanenſi propoſitum, & hîc applicatum in Sacro Concilio Tridentino fundatum eſt: ideo ſecundùm hanc formulam ab Examinatoribus fieri debet. Et Examendi, cùm ad aliquod munus promoueri debent, ante omnia opus eſt, vt ſcientiam, quæ hîc propoſita eſt, ſtudeant obtinere; quòd ſi cognouerint ſe illam non habere, etiamſi alia multa ſciant; tamen ſibi debent perſuadere, non poſſe tuta conſcientia ad illud munus promoueri: exiſtimabuntque rectiùs fieri, ſi ſcientiam à ſacro Concilio requiſitam plenè poſſideant, quàm ſi non ſolùm hanc, ſed alia multa ſuperficialiter attingant. Et hæc de examine dicta ſufficiant.

DOCTRINA
CATECHISMI
ROMANI
IN
ORATIONEM DOMINICALEM:

FIDELITER COLLECTA, DISTINCTA, & vbi opus eſt explicata.

PER IOANNEM BELLARINVM,
Clericum Reg. Congreg. S. Pauli.

Die prima Auguſti 1615.

Attenta Approbatione De Leonardi. Griphij, Imprimatur.

F. *Deſiderius Inquiſitor Generalis Mediolani.*

Guillelmus Vidonus Theologus S. Nazarij, pro Illuſtriſſimo Cardinali Archiepiſcopo.

Vidit Saccus pro excellentiſſ. Senam.

DOCTRINA

Digitized by Google

Digitized by Google